

**ULUSLARARASI
DİJİTAL ÇAĞDA HUKUK SEMPOZYUMU
ÖZET BİLDİRİ KİTABI
15-16 Aralık 2022**

İZMİR
KÂTİP ÇELEBİ
ÜNİVERSİTESİ

2010

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Yayın No: 33

Bu eserin, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 23.03.2023 tarih ve 2023-11 sayılı toplantısında alınan 3. kararı uyarınca, elektronik kitap olarak yayımlanmasına karar verilmiştir.

Her hakkı saklıdır.

© İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Yayınları
2023

Sertifika No: 46629

Editörler: Kerem BATIR
Elif Çağla YILDIZ
Cansu ATICI

E-ISBN: 978-605-72469-0-5

Uluslararası Dijital Çağda Hukuk Sempozyumu Özet Bildiri Kitabı / Editör: Kerem Batır, Elif Çağla Yıldız, Cansu Atıcı.-- İzmir : İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, 2023.
Çevrimiçi (428 sayfa ; 26 cm.). -- (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi; Yayın No: 33)
E-ISBN: 978-605-72469-0-5

1. Yapay zeka – 2. Medya – 3. İnsan hakları - Hukuk
I. Batır, Kerem. – II. Yıldız, Elif Çağla. – III. Atıcı, Cansu.

Adres : İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Rektörlüğü, Balatçık Yerleşkesi, 35620 Çiğli
İzmir, Türkiye
Telefon : +90 232 329 3535 / 1255
Belge-geçer : +90 232 386 0888
E-posta : ykb@ikc.edu.tr
Web : ykb.ikc.edu.tr

Eserin hukuki ve etik sorumluluğu yazarlara aittir. Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın yayım hakkı İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'ne aittir. İzinsiz kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	12
ULUSLARARASI DİJİTAL ÇAĞDA HUKUK SEMPOZYUMU ORGANİZASYONU	13
DEMOKRASİ TEORİLERİNE DİJİTAL BİR BAKIŞ: TEKNOLOJİK ADALETSİZLİK VE SİYASAL KATILIM.....	16
Aslı TOPUKCU.....	16
YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARININ YARGIDA KULLANILMASININ ANAYASAL BİR BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ	18
Cansu Büşra ÖLMEZ	18
DİJİTAL ÇAĞDA DEMOKRASİ DIŞI SİYASET YA DA DİJİTAL OTORİTERLİK	20
Kahan Onur ARSLAN	20
ALGORİTMALAR AYRIMCILIK YASAĞINA RİAYET EDER Mİ?	23
Mürvet Ece BÜYÜKÇALIK	23
ELEKTRONİK SİVİL İTAATSİZLİK OLANAKLI MI?	25
Özgür TAŞDEMİR	25
TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEME İLE HAPİS CEZASININ KONUTTA ÇEKTİRİLMESİ	29
Ahu KARAKURT EREN	29
SORUŞTURMA AŞAMASINDA OLAY YERİ İNCELEMESİNDE YAPAY ZEKA KULLANIMI	32
Çağrı KAN	32
ANAYASA'NIN 41/4. MADDESİ KAPSAMINDA ÇOCUKLARIN DİJİTAL ORTAMDA CİNSEL İSTİSMARA KARŞI KORUNMASI	35
Ebru YAVUZ YAYLA	35
NORMLARIN VE SUÇLARIN İÇTİMAİ AÇISINDAN BİLİŞİM SUÇLARI	38
Erkan SARITAŞ	38
E-DURUŞMANIN CEZA MUHAKEMESİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ VE DOĞRUDANLIK İLKESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	41
Feride AÇIKALIN	41
SUÇ TAHMİNİ	45
İlknur AYDIN	45
KRİPTO VARLIKLAR HIRSIZLIK SUÇUYLA KORUNABİLİR Mİ?	47
İsa BAŞBÜYÜK.....	47
CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA UZLAŞTIRMADA E-TEBLİGAT	50
Korhan YEĞRİM	50
BLOKZİNCİR ÜZERİNDE BULUNAN “MİXER” PROTOKOLLERİNDE SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİ AKLAMA FİİLİ BAĞLAMINDA OBJEKTİF İSNADİYET DEĞERLENDİRİLMESİ	52
Mehmet Bahadır POLAT	52
TÜRK CEZA KANUNU'NDA; BİLİŞİM SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİNİN ENGELLENMESİ VEYA BOZULMASI, VERİLERİN YOK EDİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİ SUÇU	55
Mustafa LİMONCU.....	55
KORUMA TEDBİRLERİ BAKIMINDAN DİJİTALLEŞME.....	58
Özge Sırma GEZER.....	58
DEEPFAKE (YAPAY VİDEO MONTAJ) TEKNOLOJİSİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI CEZA HUKUKU SORUNLARI	60

Pınar BACAKSIZ.....	60
GÜNCEL GELİŞMELER IŞIĞINDA ETİK HACKER KAVRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	63
S. Nur AYDOĞAN.....	63
“COMPAS” ÖRNEĞİ ÇERÇEVESİNDE YAPAY ZEKALI RİSK DEĞERLENDİRME ARAÇLARI VE CEZA MUHAKEMESİNE HAKİM OLAN İLKELER	65
Seda Yağmur SÜMER.....	65
ELEKTRONİK ORTAMDAKİ VERİLER BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ KONUSUNU OLUŞTURABİLİR Mİ?	68
Tuba KELEP PEKMEZ.....	68
DİJİTAL ÇAĞIN YARATTIĞI YENİ BİR FENOMEN: DİJİTAL ŞİDDETİN TÜRÜ OLARAK ISRARLI TAKİP.....	71
Tuğçe ÖZEN	71
HALKI YANILTICI BİLGİYİ ALENEN YAYMA SUÇU HAKKINDA DEĞERLENDİRME	74
Tülay KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL.....	74
BİLİŞİM SİSTEMLERİ ARACILIĞIYLA İŞLENEN KRİPTO PARA DOLANDIRICILIĞI	77
Uğur AŞKIN	77
BİLGİSAYARLARDA, BİLGİSAYAR PROGRAMLARINDA VE KÜTÜKLERİNDE ARAMA, KOPYALAMA VE ELKOYMA KORUMA TEDBİRİNİN (CMK M. 134) KOVUŞTURMA EVRESİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ	80
Veysel Candan CANOĞLU	80
DİSİPLİN SORUŞTIRMALARINDA YAPAY ZEKANIN KULLANILABİLİRLİĞİ	83
Ayşegül ÇOBAN ATİK.....	83
ULUSAL YAPAY ZEKÂ STRATEJİSİ ÇERÇEVESİNDE ELEKTRONİK İDAREDEN AKILLI İDAREYE DÖNÜŞÜM.....	85
Begüm İSBİR	85
İDARİ YARGIDA YAPAY ZEKÂNIN KULLANIMI.....	88
Cemal BAŞAR	88
DİJİTALLEŞMENİN YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİ DİSİPLİN HUKUKUNA OLASI ETKİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ.....	92
Güven SÜSLÜ.....	92
OTOMATİK KARAR VERME SİSTEMİNE İDARE HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN BİR BAKIŞ	95
Harun YILMAZ.....	95
İDARE HUKUKU BOYUTUYLA AÇIK DEVLET VERİLERİ	98
Kamile TÜRKOĞLU ÜSTÜN	98
İCRA VE İFLÂS KANUNU KAPSAMINDA YAPILACAK AÇIK ARTIRMA SURETİYLE SATIŞ İŞLEMLERİNİN ELEKTRONİK İHALE YÖNTEMİYLE GERÇEKLEŞTİRİLME USULÜNÜN İDARE HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	101
Mehpare ÇAPTUĞ DİLEK.....	101
TEKNOLOJİK GELİŞMELER IŞIĞINDA SİBER GÜVENLİK YAPILANMALARININ İDARE HUKUKU BOYUTU: TÜRKİYE-ESTONYA KARŞILAŞTIRMASI	103
Merve Gül GÜN	103
HUKUK LİTERATÜRÜNDE DİJİTALLEŞME KAVRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME (BİBLİYOMETRİK ANALİZ)	106
Musa SOYSAL.....	106
Fatih SERT.....	106
İDARENİN DİJİTALLEŞMESİNDE BİR ÖRNEK: E-SPOR FEDERASYONU	109

Mustafa AVCI.....	109
İDARİ FONKSİYONDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ KAMU PERSONELİ ÜZERİNDE OLASI ETKİLERİ.....	111
Sezin ÖZTOPRAK	111
GENEL VERİ KORUMA TÜZÜĞÜ (GDPR) ÇERÇEVESİNDE VERİ SAHİBİNİN OTOMATİK KARAR VERME MEKANİZMALARI KARŞISINDAKİ HAKLARI	112
Sümevra Sena KURT.....	112
BİLİŞİM VE TEKNOLOJİ ŞİRKETLERİNİN İNSAN HAKLARI SORUMLULUKLARINA İLİŞKİN GÜNCEL GELİŞMELER.....	114
Akın KARATAY.....	114
WE LIKENED THEM TO OURSELVES: ALGORITHMIC DISCRIMINATION AND BIAS	117
Ali ERDOĞAN	117
DİJİTAL ÇAĞDA İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ	119
Berçin KUZU	119
METAVEVERSE VE İNSAN HAKLARI.....	122
Cansu KOÇ BAŞAR.....	122
İNTERNETE ERİŞİM BİR İNSAN HAKKI MIDIR? DİJİTAL ÇAĞDA ENGELLİ HAREKETİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	125
Serkan BÜYÜKÇAĞLAR	125
ALGORİTMA PERDESİNİN KALDIRILMASI.....	128
Uğur Cem TÜRKER.....	128
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME’NİN DİJİTAL ORTAM VE ÇOCUK HAKLARINA İLİŞKİN 24 MART 2021 TARİHLİ 25. GENEL YORUMUNA İLİŞKİN TESPİTLER.....	131
Tuğçem SEÇER.....	131
DİJİTALLEŞMENİN MÜLTECİ HAKLARINA ETKİSİ: YENİLİKLER VE SORUNLAR	134
Zehra ÇÖMLEKÇİOĞLU.....	134
DİJİTAL EKONOMİK AKTİVİTELERİN VERGİLENMESİNDEKİ GÜÇLÜKLER.....	138
Ahmet ÇÖMLEKÇİOĞLU	138
E-DEFTER UYGULAMASININ VERGİ CEZA HUKUKU AÇISINDAN SONUÇLARI.....	141
Burcu DEMİRBAŞ AKSÜT	141
KRİPTO MADENCİLİĞİ SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN ENERJİ TÜKETİMİNİN AZALTILMASINA YÖNELİK MALİ DÜZENLEME ÖNERİLERİ	144
Emine Sevcan ARTUN	144
BLOCKCHAIN TEKNOLOJİSİ VERGİLENDİRMEDE KULLANILABİLİR Mİ?	147
Simay DOĞMUŞ.....	147
AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL HİZMETLER YASASI KAPSAMINDA “GÜVENİLİR İŞARETÇİ (TRUSTED FLAGGER)” KAVRAMI	151
Alper İŞİK.....	151
SİBER-ALANDA DEVLET KUDRETİNE BİR BAKIŞ: DİJİTAL EGEMENLİK KAVRAMI.....	155
Altın Aslı ŞİMŞEK ÖNER.....	155
YAPAY ZEKA TARAFINDAN İŞLENEN SAVAŞ SUÇLARINDA YAZILIMCININ SORUMLULUĞU ..	158
Berkant AKKUŞ.....	158
İNSANSIZ HAVA SİSTEMLERİ VE HEDEF GÖZETEREK ÖLDÜRME.....	160
Cansu ULU.....	160

KİTLE İLETİŞİMİNİN GÖZETLENMESİNDE USULE İLİŞKİN GÜVENCELER: AIHM'NİN İKİ KARARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRME	163
Deniz KIZILSÜMER ÖZER	163
AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL HİZMETLER YASASI'NDA YASADIŞI İÇERİKLE MÜCADELEDE "SORUMSUZ OLMA HALİ"	165
Didem SAYGIN	165
Yağmur Ekim YILMAZ	165
AVRUPA KOMİSYONU'NUN SÖZLEŞME DIŞI HUKUKİ SORUMLULUK KURALLARININ YAPAY ZEKÂYA UYARLANMASI HAKKINDA DİREKTİF TEKLİFİNE İLİŞKİN BİR İNCELEME	168
Doğa Ekrem DOĞANCI	168
Elif Seda AVSAL	168
UZAY ARAÇLARINA KARŞI GERÇEKLEŞTİRİLEN SİBER SALDIRILARIN HUKUKİ BOYUTU VE RUSYA'NIN SİBER SALDIRILARI	171
Feriha Beyza ERYAVUZ.....	171
THE "AUTONOMOUS" NATURE OF AUTONOMOUS WEAPON SYSTEMS	173
İsmail ATAŞ	173
ÖLÜMCÜL OTONOM SİLAH SİSTEMLERİ, SAVAŞ ETİĞİ VE HUKUK	175
Nazan YEŞİLKAYA	175
AB YAPAY ZEKÂ SORUMLULUK DİREKTİFİ ÖNERİSİ İLE ÖNGÖRÜLEN HUKUKİ SORUMLULUK REJİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	178
Onur Doğan YÖRÜK	178
TALLİN REHBERİ İŞİĞİNDE SİBER UZAY VE ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ İLKESİ	181
Tabriz Raufoglu (JAFAROV)	181
DEVLET BAŞKANLARININ SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARININ ULUSLARARASI SORUMLULUK HUKUKU BAKIMINDAN DEVLETE ATFEDİLEBİLİRLİĞİ	184
Tacettin ÇALIK.....	184
WHEN LAW AND TECH COLLIDE: RISK, DATA AND AUGMENTED HUMAN DRIVERS	187
Tania Leiman.....	187
AGGRESSION IN CYBERSPACE AND SELF-DEFENCE	188
Qaisar NASRAT	188
YABANCI UNSURLU AKILLI SÖZLEŞMELERDEN DOĞAN UYUŞMAZLIKLARDA TÜRK MAHKEMELERİNİN MİLLETLERARASI YETKİSİ	190
Bengül KAVLAK.....	190
PROTECTION OF FOREIGN DIGITAL INVESTMENTS IN INTERNATIONAL INVESTMENT LAW: THE CASE OF E-COMMERCE ENTERPRISES	193
Deniz ERGENE.....	193
ULUSLARARASI ÖZEL HUKUK BOYUTUYLA SINIR AŞAN NFT (NON-FUNGIBLE TOKEN) UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN ÖNERİLER.....	196
Ekin SÖKMEN GÜLER	196
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YASADIŞI İÇERİK SEBEBİYLE İNTERNET İÇERİĞİNİN KALDIRILMASININ MİLLETLERARASI USUL HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	200
Gökçe ARIKAN ÇAKIR	200
TÜRK HUKUKUNDA YABANCILIK UNSURU İÇEREN TÜKETİCİ UYUŞMAZLIKLARINA ÇEVİRİMİÇİ TAHKİMİN UYGULANABİLİRLİĞİ.....	203
Hümeysra Zeynep NALÇACIOĞLU ERDEN	203

YABANCILIK UNSURU İÇEREN AKILLI SÖZLEŞMELERDEN DOĞAN UYUŞMAZLIKLAR BAKIMINDAN YAPILAN YETKİ ANLAŞMASININ GEÇERLİLİĞİ.....	206
Ömür KARAAĞAÇ	206
TEKNOLOJİNİN MİLLETLERARASI TAHKİME ETKİSİ: GÜNCEL DEĞERLENDİRMELER	209
Pınar KARACAN	209
Doğa IRGİZ	209
ELEKTRONİK DEVREDİLEBİLİR KAYITLARA İLİŞKİN UNCITRAL MODEL YASASINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME.....	211
Seda SEYMAN	211
ULUSLARARASI TAHKİMDE SİBER GÜVENLİK PROTOKOLÜ.....	214
Süleyman Yasir ZORLU.....	214
İSLAM VE TÜRK HUKUKUNDA İNTERNETTE KURULAN SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN TEMEL SORUNLAR	216
Abdurrahman SAVAS	216
Emrah GÖKMEN	216
DİJİTAL ÇAĞDA DELİLLERİN YENİDEN DEĞERLENDİRMESİ - İSLAM HUKUKUNDA ZİNA SUÇUNDA KAMERA VE GÖRÜNTÜ KAYDININ DELİL DEĞERİ	219
Melikşah AYDIN	219
MERKEZ BANKASI DİJİTAL PARALARININ (MBDP) İSLAM HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	222
Necmeddin GÜNEY	222
Ömer Faruk TEKDOĞAN	222
TÜRK YARGILAMA HUKUKUNDAKİ DİJİTAL DELİLLERİN İSLAM YARGILAMA HUKUK SİSTEMİ AÇISINDAN KANIT OLMA DEĞERİ	225
Taha YILMAZ	225
YAPAY ZEKÂNIN İSLAM HUKUKUNDA EDÂ EHLİYETİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: İBADET YÜKÜMLÜLÜĞÜ ÖRNEĞİ.....	227
Yahya GÜDENDEDE.....	227
BİR FARAZÎ FIKIH MESELESİ: DİJİTAL VARLIKLA EVLİLİK (CİNSELLİK BAĞLAMINDA İNSANSILARLA EVLİLİK)	230
Yıldıray SİPAHİ.....	230
DİJİTAL TÜRKİYE PORTALI UYGULAMASI İLE SOSYAL GÜVENLİK KURUMU HİZMETLERİNE ERİŞİM.....	232
Ayşegül EKİN.....	232
UZAKTAN ÇALIŞMA MODELİNDE İŞÇİNİN GÖZETLENMESİ VE DENETLENMESİ.....	235
Betül ERKANLI BAŞBÜYÜK	235
5953 SAYILI BASIN İŞ KANUNUNA EKLENEN “İNTERNET HABER SİTELERİ” İBARESİNİN BASIN İŞ KANUNUNA TABİ GAZETECİLERİN TESPİTİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	237
Burcu EZER.....	237
DİJİTALLEŞMENİN ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ ÜZERİNDE ÇİFT YÖNLÜ ETKİSİ: “GÖRÜNÜRDE” ÖZGÜRLÜKLER, “GERÇEKTE” DAHA SIKI BİR BAĞIMLILIK İLİŞKİSİ LEHİNE GELİŞMELER VE OLASI RİSKLER.....	240
Deniz UGAN ÇATALKAYA	240
GÜNCEL ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI IŞIĞINDA İŞÇİNİN WHATSAPP PAYLAŞIMLARININ İŞVERENİN FESİH HAKKINA ETKİSİ.....	243
Dilek DULAY YANGIN	243

DİJİTALLEŞMENİN İŞYERİ KAVRAMINA ETKİSİ.....	246
Duygu ÇELEBİ DEMİR.....	246
DİJİTAL GÖZETLEMEDE İŞÇİNİN MAHREMİYET HAKKI	249
Fatih AYDIN.....	249
DİJİTAL PLATFORM ÇALIŞANLARININ SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	252
Kübra DEMİR.....	252
ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKI KAPSAMINDA İŞÇİLERİN GÖZETLENMESİ	254
Merve KUTLU MUTLUER.....	254
DİJİTAL ÇAĞDA SOSYAL GÜVENLİK	257
Ö. Hakan ÇAVUŞ	257
DİJİTALLEŞMENİN TOPLU İŞ HUKUKUNA YANSIMASI: SANAL TOPLU EYLEMLER	260
Seher DEMİRKAYA	260
DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ AÇISINDAN KAMU OTORİTESİNİN ROLÜNÜ YENİDEN DÜŞÜNMEK.....	263
Sencer Metin SES.....	263
YAPAY ZEKANIN İŞ İLİŞKİLERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	266
Senem DEĞER.....	266
Merda Elvan TUNCA.....	266
DİJİTALLEŞEN ÇALIŞMA HAYATINDA İŞÇİNİN ULAŞILAMAMA HAKKI	269
Serenay KARA.....	269
Alp LİMONCUOĞLU	269
Zeynep ŞİŞLİ	269
İŞVERENİN YÖNETİM YETKİSİ KAPSAMINDA ALGORİTMALARI KULLANMASI VE İŞ İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ	272
Sevil DOĞAN	272
TÜRK MEDENİ KANUNU HÜKÜMLERİ KAPSAMINDA ELEKTRONİK (DİJİTAL) VASIYETNAME. 274	
Ahmet KALENDER.....	274
SÖZLEŞMELER HUKUKUNDA ELEKTRONİK İMZA UYGULAMASI	276
Ali GÖKPINAR	276
E-DEVLETEN EDİNİLEN BİLGİ VE BELGELERİN İSPAT GÜCÜ VE YANLIŞLIKLARINDAN DOĞAN SORUMLULUK	278
Alper UYUMAZ.....	278
ESER SAYILMADA HUSUSİYET ŞARTININ YAPAY ZEKÂNIN ESER SAHİPLİĞİNE ETKİSİ.....	280
Ayşenur MAMAN.....	280
TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK VASIYETNAME.....	282
Banu Bilge SARIHAN.....	282
SOSYAL MEDYA HUKUKU VE YASAL DÜZENLEME SORUNLARI.....	285
Barış GÜNAYDIN	285
OTONOM SİSTEMLERİN YAYGINLAŞMASININ ÜRÜN SORUMLULUĞU HUKUKUNA ETKİLERİ. 288	
Cemre POLAT	288
İNTERNET YOLUYLA KURULAN MESAFELİ SÖZLEŞMELERDE ARACI HİZMET SAĞLAYICILARIN TÜKETİCİLERE KARŞI SORUMLULUĞU.....	291
Dilşah Buşra KARTAL.....	291

7392 SAYILI KANUN'UN MESAFELİ SÖZLEŞMELERLE İLGİLİ GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLERİN TÜKETİCİLERİN KORUNMASI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	294
Ebru CEYLAN.....	294
DEEPPAKE TEKNOLOJİSİ KARŞISINDA KİŞİNİN KİŞİLİK HAKKININ VE KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI.....	296
Ecem KIRKİT	296
DİJİTAL ÇAĞDA ÇOCUĞUN UNUTULMA HAKKI.....	299
Emel BADUR.....	299
VERİ KORUMA HUKUKU İLE MİRAS HUKUKUNUN KESİŞİM NOKTASI OLARAK KİŞİSEL VERİLERİN ÖLÜMDEN SONRA KORUNMASI	302
Erhan KANIŞLI.....	302
TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK VASIYETNAMENİN GEÇERLİLİĞİ	305
Harun Mirsad GÜNDAY	305
OTONOM ARAÇLAR VE HUKUKİ SORUMLULUK	308
Hasan Ali GÜÇLÜ	308
DİJİTAL MAHREMİYETİN EŞLER ARASINDAKİ SINIRLARININ BELİRLENMESİ	311
Mehmet Emin ÖZGÜL	311
MUKAYESELİ HUKUK IŞIĞINDA E-TİCARETTE UYGULANAN AYIBA KARŞI TEKEFFÜL HÜKÜMLERİNDE YAŞANAN GELİŞMELER	313
Mustafa Emir ÜSTÜNDAĞ	313
HUKUKTA İRADENİN BEYAN ŞEKLİNE DİJİTALLEŞMENİN ETKİLERİ.....	316
Nazenin HUSEYNOVA.....	316
SANAL MAĞAZA SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	319
Numan TEKELİOĞLU.....	319
HUKUKİ BOYUTUYLA UZAKTAN TIP (TELETIP) HİZMETİ	322
Nurcihan ÖZDOĞAN.....	322
KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNUNA GÖRE KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI	325
Ömer ERGÜN	325
SORUMLULUK HUKUKU BAĞLAMINDA YAPAY ZEKÂ KAVRAMI: İHTİYAÇLAR VE MUHTEMEL HUKUKİ ÇÖZÜMLER	327
Rabia YILDIRIM	327
Yasin YILDIRIM	327
KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE, AKILLI SÖZLEŞME SİSTEMİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ.....	330
Remzi DEMİR.....	330
DİJİTAL ÇAĞDA AKILLI OYUNCAKLAR VE ÇOCUĞUN KİŞİLİK HAKLARININ KORUNMASI	335
Seda GAYRETLİ AYDIN	335
ÇOCUĞUN ANNE VE BABASINA KARŞI SOSYAL MEDYADA GÖRÜNÜR OLMAMA HAKKI	338
Sera Reyhani YÜKSEL.....	338
KRİPTO VARLIKLARIN MİRAS YOLUYLA MİRASÇILARA İNTİKALİ	340
Simge AKSU KAYACAN.....	340
BULUT BİLİŞİM SERVİSLERİNİN DİJİTAL SON ARZULARA YÖNELİK VERİ POLİTİKALARININ, “APPLE DİJİTAL MİRAS” ÖRNEĞİ ÇERÇEVESİNDE HUKUKİ NİTELENDİRMESİ	343
Sinan Sami AKKURT.....	343

TELİF HUKUKU EKSENİNDE ‘DEEPFAKE’	345
Sinem ÖZYİĞİT.....	345
Bengi BAYDAN.....	345
İCRA HUKUKUNDA ELEKTRONİK SATIŞ.....	348
Cansu ATICI.....	348
MEDENİ YARGILAMADA YAPAY ZEKA KULLANILABİLİR Mİ?	351
Ekin Cansu KAMACI.....	351
MEDENİ USUL HUKUKUNDA ELEKTRONİK DURUŞMALAR VE ALENİYET İLKESİ.....	354
Hakan HASIRCI.....	354
BORÇLUNUN MAL, HAK VE ALACAKLARININ UYAP SİSTEMİ ÜZERİNDEN SORGULANMASININ HUKUKİ SINIRLARI	357
Merve UYSAL	357
TOPLUM 5.0’DA YAPAY ZEKÂ VE BÜYÜK VERİNİN ADALET SİSTEMİNDE KULLANILMASI.....	360
Murat Osman KANDIR.....	360
TAHKİMDE ÇEVİRİMİÇİ DURUŞMA YAPILMASI	364
Nagehan OKUMUŞ.....	364
YARGININ DİJİTALLEŞMESİ VE MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKI.....	368
Orhan Emre KONURALP.....	368
TÜRK VE ALMAN MEDENİ USUL HUKUKUNDA E-DURUŞMA	371
Osman DURAN.....	371
AVUKATLIK MESLEĞİNDE YAPAY ZEKA UYGULAMALARI	374
Özden İPÇİ.....	374
Rengül EKİZCELEROĞLU.....	374
2004 SAYILI İCRA VE İFLAS KANUNU’NDA 7343 SAYILI KANUN’LA YAPILAN DEĞİŞİKLİKTEN SONRA ELEKTRONİK ORTAMDA SATIŞ YAPILMASI, HÜKÜM VE SONUÇLARI	377
Ramazan KORKMAZ.....	377
ELEKTRONİK ORTAMDA AÇIK ARTTIRMA YOLUYLA YAPILAN SATIŞLARDA İHALENİN FESHİ SEBEPLERİ	379
Yavuz ÖZKAN.....	379
HUKUK TEKNOLOJİSİ (LEGAL TECH) VE ETKİLERİ	382
Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL.....	382
SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN İNTERNET ÜZERİNDEN KURULMASI VE ON-LİNE SİGORTA	384
Berna YILMAZ.....	384
REKABET HUKUKU VE VERİ MİNİMİZASYONU: SÖMÜRÜCÜ “VERİ” UYGULAMALARI	386
Elif Beyza AKKANAT ÖZTÜRK.....	386
METaverse ORTAMINDA FİKRİ MÜLKİYETİ KORUYABİLMEK	389
HUKUKİ BİR DEĞERLENDİRME	389
Esra DÜNDAR ARAVACIK.....	389
DİJİTAL ÇAĞDA FATURA: E- FATURA UYGULAMASI ve TÜRK TİCARET KANUNU 1525 HÜKMÜ KAPSAMINDA FATURANIN ELEKTRONİK ORTAMDA GÖNDERİLMESİ	392
Damla Gül TARHAN	392
PAY SAHİPLİĞİ HAKLARININ KORUNMASI BAKIMINDAN ELEKTRONİK GENEL KURUL	394
Livanur ÇEBİ DİKDOĞMUŞ	394

ŞİRKETİN DOĞASINA İLİŞKİN TEORİLERE GÖRE DOA'LARIN (MERKEZSİZ ÖZERK KURULUŞ) KONUSU.....	395
Hakan DÖNMEZ.....	395
HUKUKİ AÇIDAN DİJİTAL BANKALAR VE ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI	399
Himmet KOÇ	399
METAVERSE'TE OLASI HAKSIZ REKABET HALLERİ.....	402
Melik Ahmet AKÇINAR	402
DAO'NUN GENEL OLARAK HUKUK SİSTEMİNE; ÖZEL OLARAK İŞE TİCARET HUKUKUNA ETKİLERİ.....	405
Mete TEVETOĞLU	405
ULUSLARARASI HUKUK VE TÜRK SINAİ MÜLKİYET KANUNA GÖRE, MARKA.....	408
OLARAK TESCİL EDİLEBİLECEK İŞARETLER.....	408
Mohamed Hassan JICSIN	408
ŞİRKETLERİN DİJİTAL KURULUMU VE YÖNETİMİ İÇİN ESTONYA MODELİ.....	410
Mustafa YASAN	410
NİTELİKLİ FİKRİ TAPU (NFT) VE TELİF HAKKI.....	412
Nüket Evrim AYDINER KARATURP	412
ELEKTRONİK GENEL KURULLARIN İŞLEYİŞİ.....	414
Özge AYAN.....	414
DİJİTALLEŞMENİN ANONİM ŞİRKET GENEL KURUL TOPLANTILARINA ETKİSİ – İSVİÇRE HUKUKUYLA KARŞILAŞTIRMALI OLARAK.....	416
Özge KARAEGE.....	416
SOSYAL MEDYA ETKİLEYİCİLERİNİN TİCARİ REKLAM NİTELİĞİNDEKİ FAALİYETLERİNİN HUKUKSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	418
Sema AYDIN	418
Hasan Ali KAPLAN	418
TÜRK TİCARET KANUNU'NDAKİ SİGORTACILIK HÜKÜMLERİ AÇISINDAN SİGORTEKNOLOJİ (INSURTECH) UYGULAMALARININ BAŞLICA ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	422
Semih Sırrı ÖZDEMİR.....	422
YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNİN GELİŞİMİNDE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ ÖNEMİ VE ETKİSİ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tuğba GÜLEŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
METAVERSE'TE MARKA KORUMASI.....	427
Zeynep BAHADIR DALKIRAN	427

ÖNSÖZ

Değerli Hukuk Araştırmacıları;

Gelişim ve değişim olgusu üzerine inşa edilen yeni yüzyıl, diğer çalışma alanlarını olduğu gibi hukuk sahasını da doğrudan etkilemiştir. Dijitalleşen dünyamız ve geleceği şekillendirecek sistemin anahtarı olan dijital dönüşüm; hukukun, tüm alt dallarıyla birlikte çağı ve çağın gereklerini yakalaması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Dijitalleşmenin hukuk alanında yarattığı etkileri ulusal ve uluslararası boyutta değerlendirmek, güncel sorunları tartışmak ve bu sorunların çözümü için yeni politikalar geliştirmek; hukukun, yaşamımızın her alanında varlık gösteren teknolojinin son hızla gelişimine uyum sağlayabilmesi için atılacak en önemli adımlardan birisidir.

Yerleşik norm ve kurallara sahip olan hukuk biliminin dijitalleşmenin gerekli kıldığı gelişimi yakalaması; uygulayıcılarının sağlam temellere dayanan hukuk birikimine sahip olmasının yanı sıra dijitalleşmenin getirdiği yeni ve bilinmeyen dünyanın kapılarını aralamaya istekli olmalarına bağlıdır. Söz konusu istek, bu konuda verilecek eğitimlerle ve sunulacak imkanlarla desteklenmeli, bilhassa akademik kültürün taşıyıcısı olan üniversitelerimiz, gelişim ve değişimin öncüsü olma görevini yerine getirmelidir. Bu hususta üzerine düşen kurumsal sorumluluğun farkında olan Üniversitemiz; hukuki kavram ve kurumların dijital çağdaki görünümelerini ve değişimlerini bütünüyle değerlendirebilmek, açıklayabilmek ve yorumlayabilmek gayesiyle 15-16 Aralık 2022 tarihlerinde “Uluslararası Dijital Çağda Hukuk Sempozyumu” adı altında, ulusal ve uluslararası mecradan birçok saygın akademisyenin katılımıyla iki gün sürecek olan uluslararası bir sempozyum düzenlemiştir.

Fakültemiz bünyesinde düzenlenen sempozyumda, dijitalleşmenin kamu ve özel hukuk alanlarına etkileri, olumlu ve olumsuz yönleri de gözetilerek incelenmiştir. Sempozyumumuzda 37 oturumda toplam 149 adet tebliğ sunulmuş, bu alanda ülkemizdeki en geniş kapsamlı etkinlik gerçekleştirilmiştir. Sempozyumda sunulan bildirilerin bilim dünyasına katkılar yapmasını diler, tüm katılımcılarımıza şükranlarımızı sunarız.

Prof. Dr. Kerem BATIR
İKÇÜ Hukuk Fakültesi Dekanı
Editör

ULUSLARARASI DİJİTAL ÇAĞDA HUKUK SEMPOZYUMU ORGANİZASYONU

ONUR KURULU

Prof. Dr. Saffet KÖSE – İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Hanife ÖZTÜRK AKKARTAL – İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Mustafa KOÇAK – Okan Üniversitesi Rektörü

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Kerem BATIR – İKÇÜ Hukuk Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Özge KARAEĞE – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Gülden ÇINARLI – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Simge AKSU KAYACAN – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Gizem DURSUN ÖZDEMİR – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif Çağla YILDIZ – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

KOORDİNATÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Cansu ATICI – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Cemal BAŞAR – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Beyza AYDIN- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Fatih CULHACILAR- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Doğa IRGİZ –İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Aleyna KAPLAN- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Nesibe Nur KIZILKAN -İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Sümeyye Tuba KORKUSUZ- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Elif MECİKLİ -İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Hüseyin Furkan ORAKÇI -İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Şeyda SARİBAY- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Didem TÜRKER- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. İrem YAMANER- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Arş. Gör. Ömer Fatih YİĞİT- İKÇÜ Hukuk Fakültesi

BİLİM KURULU LİSTESİ

Prof. Dr. Mine AKKAN – DEÜ Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Mustafa AVCI- Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Murat AYDOĞDU- DEÜ Hukuk Fakültesi

- Prof. Dr. Kerem BATIR –İKÇÜ Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Nuriye Ayşe ODMAN BOZTOSUN – Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Murat Volkan DÜLGER – İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Mustafa Ruhan ERDEM – Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Carla FARALLI- Alma Mater Studiorum - Università di Bologna
- Prof. Dr. Vivianny GALVAO – Centro Universitário Tiradentes - of International Law and Human Rights, Brazil
- Prof. Dr. Pınar KARACAN- İKÇÜ Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. M. Refik KORKUSUZ- DEÜ Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL- TED Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- Prof. Dr. Veli Özer ÖZBEK – İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Bettina RENTSCH – Freie Universität Berlin – Department of European Private Law, Germany
- Prof. Dr. Oğuz SANCAKDAR- DEÜ Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Özge KARAEĞE –İKÇÜ Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU – Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Prof. Dr. Gülriz UYGUR – Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Mesut Serdar ÇEKİN- Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Koray DOĞAN – DEÜ Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Tülay YILDIRIM MAT- İKÇÜ Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Serdar NART- DEÜ Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Lale Burcu ÖNÜT- DEÜ Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Nadire ÖZDEMİR – Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Assoc. Prof. Dr. Katarína ŠMIGOVÁ – Pan-European University - Department of International Public Law and International Relations, Slovak Republic
- Doç. Dr. Mete TEVETOĞLU – Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Doç. Dr. Hasan Kadir YILMAZTEKİN – Hâkim, Türkiye Adalet Akademisi Dış İlişkiler Dairesi Başkanı
- Doç. Dr. Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL – DEÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Candide ŞENTÜRK AKANER – Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Cansu ATICI – İKÇÜ Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Seda GAYRETLİ AYDIN- Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- Dr. Öğr. Üyesi Cemal BAŞAR –İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Gülden ÇINARLI – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Sanzhuan GUO – Flinders University, Senior Lecturer in Law and Socio Legal Studies
College of Business, Government and Law, Australia

Dr. Öğr. Üyesi Ekin SÖKMEN GÜLER – Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Sezen KAMA IŞIK- İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Alper IŞIK- Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Kevser Begüm İSBİR- Polis Akademisi Başkanlığı

Dr. Öğr. Üyesi Simge AKSU KAYACAN – İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Orhan Emre KONURALP – Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dr Öğr Üyesi Nergis KULAKSIZOĞLU MERCAN- İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk
Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Gizem DURSUN ÖZDEMİR –İKÇÜ Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Tolga ÖZER- Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Merda Elvan TUNCA – Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif Çağla YILDIZ –İKÇÜ Hukuk Fakültesi

DEMOKRASİ TEORİLERİNE DİJİTAL BİR BAKIŞ: TEKNOLOJİK ADALETSİZLİK VE SİYASAL KATILIM

Aslı TOPUKCU*

Dijitalleşmenin, hukukun birçok alanında olduğu gibi anayasa hukuku, siyasal kurumlar ve bu kapsamda seçim hukuku ile siyasal katılım alanında da git gide artan biçimde etkili olduğu gözlenmektedir. Demokrasi kavramının içeriğinde teknolojinin gelişmesi ile yaşanan farklılaşmalar ve e-demokrasi ile e-oylama kavramları ile karar alma süreçlerinde avantaj ve dezavantajların bir arada yer alması, demokrasi teorilerinin de yeni gelişmeler ışığında tekrar ele alınması sonucunu doğurmuştur.

Tüm karar alma süreçleri bağlamında e-demokrasi uygulamalarının yaygınlaşması ve adeta bir “dijital agora” oluşması sonucunda, özellikle katılımcı demokrasi ve doğrudan demokrasi kurumlarına git gide daha çok başvurulduğu tespit edilebilmektedir. Bu eğilim olumlu sonuçların yanı sıra olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Dijitalleşme bağlamında siyasal katılımı artıracak unsurlar artış gösterse de; teknolojiye ulaşmada güçlük, internete erişim hakkı bakımından yaşanan sorunlar, teknoloji okur-yazarlığının yaygınlaşmaması gibi sebepler genel anlamda başlıca olumsuz yönleri oluşturmaktadır.

Bu kapsamda temel olarak demokrasi teorilerinde dijitalleşme sürecine bakışın ortaya konması ve seçimler, referandumlar ve örgütlenme ve ifade özgürlüğü kapsamında tüm siyasal katılım süreçlerinde dijitalleşmenin var olan ve potansiyel etkilerinin tartışılması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda bildiri çerçevesinde,

1. E-demokrasi kavramı ve e-demokrasi kurumları (özellikle e-oylama) açıklanacaktır.
2. Dünyada e-oylama yönteminin katılımcı demokrasi bağlamında örnekleri (özellikle Estonya örneği) ve anayasa yapım süreçlerinde e-demokrasinin kullanımı (İzlanda Anayasası örneği) ele alınacaktır.
3. Teknolojik adaletsizlik kavramı ve bu bağlamda internete erişimin bir hak olup olmadığı tartışmaları ortaya konacaktır.
4. Son olarak teknolojik adaletsizliğin siyasal katılıma etkisi üzerine bir değerlendirme ve öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı, asli.topukcu@yasar.edu.tr; aslitopukcu@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Dijital demokrasi, siyasal katılım, e-demokrasi, e-oylama, teknolojik adaletsizlik

A DIGITAL PERSPECTIVE FOR THE THEORIES OF DEMOCRACY: TECHNOLOGICAL INJUSTICE AND POLITICAL PARTICIPATION

Digitalization is becoming increasingly effective in the field of constitutional law, political institutions, electoral law and political participation, as it is in many areas of law. The differentiations experienced with the development of technology in the content of the concept of democracy and the concepts of e-democracy and e-voting have resulted in the reconsideration of democracy theories.

As a result of the widespread use of e-democracy practices and the formation of a "digital agora", participatory democracy and direct democratic institutions have been practiced increasingly. This trend brings positive results as well as negative consequences. Although the factors that can increase political participation in the context of digitalization; the main negative aspects are the difficulties in accessing technology, the problems experienced in terms of the right to access the internet and the lack of technology literacy.

In this context, this study aims to reveal the perspective of the digitalization process in democracy theories and to discuss the effects of digitalization in all political participation processes within the scope of elections, referendums and freedom of association and expression.

In this sense the general scheme of the study will be formed as follows;

1. The concept of e-democracy and e-democracy institutions (especially e-voting) will be explained.

2. Examples of the e-voting method in the world in the context of participatory democracy (especially the Estonian example) and the use of e-democracy in the constitution making processes (the Icelandic Constitution example) will be discussed.

3. The concept of technological injustice and the debates on whether accessing the internet is a human right or not will be put forward.

4. Finally, an evaluation and suggestions on the effect of technological injustice on political participation will be presented.

Keywords: Digital democracy, political participation, e-democracy, e-voting, technological injustice

YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARININ YARGIDA KULLANILMASININ ANAYASAL BİR BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Cansu Büşra ÖLMEZ*

Dijital çağda teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler hayatın her alanında bir değişim ve dönüşümü gerekli kılmıştır. Bu gelişmelerin hukuk alanında da bir dönüşüme yol açtığını belirtmek gerekir. Yapay zekanın yargı alanındaki seyri yargı aktörlerinin mesleklerini ifa etme süreçlerine katkı sağlama, yargı süreçlerini karar destek sistemleri ile destekleme hedefleriyle ilerlemiştir. Bu hedefler zaman içinde gerçekleşmiş ve pek çok ülke yapay zeka teknolojisinin yargı alanındaki varlığını ve etkinliğini günden güne artırmıştır. Kendilerine yüklenen hukuki verilerin kapsamı çerçevesinde danışmanlık hizmeti verebilen, sözleşme inceleme ve değerlendirme yapabilen, dava sonuçları hakkında öngöründe bulunan yapay zeka uygulamaları geliştirilmiş ve bu uygulamalar çeşitli ülkelerde faaliyet göstermeye başlamıştır.

Yapay zekanın yargı alanında kullanımı belge otomasyonu, içtihat bankaları, yargı aktörlerine hukuki anlamda destek veren yapay zeka uygulamalarıyla bir yandan olumlu bir izlenim bırakırken, zaman içerisinde bu uygulamaların hızlı bir gelişme ve ilerleme göstermesi bazı endişeleri beraberinde getirmiştir. Yapay zekanın yargıda kullanım alanının artarak devam etmesi ve nihai olarak robot yargıçların varlığı ile birlikte anayasa hukuku açısından bazı yargısal ilkelerin ne yönde etkileneceği tartışılmaya başlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı, eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, masumiyet karinesi

EVALUATION OF THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS IN THE JUDICIARY FROM A CONSTITUTIONAL POINT OF VIEW

The rapid developments in the field of technology in the digital age have necessitated a change and transformation in every aspect of life. It should be noted that these developments also led to a transformation in the field of law. In the first place, artificial intelligence set out with the aim of supporting the judicial processes with decision support systems after contributing to the processes of the judicial actors to perform their profession. These goals have been realized over time, and many countries have increased the presence and effectiveness of artificial intelligence technology in their jurisdictions day by day. Artificial intelligence applications that can provide

* Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı, cansuolmez@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3998-3692.

consultancy services within the scope of the legal data uploaded to them, examine and evaluate contracts, and make predictions about litigation results have been developed and these applications have started to operate in various countries. In our country, the issue of how artificial intelligence can be used in the judiciary is discussed in the Judicial Reform Strategy, and it is planned to increase the use of artificial intelligence in the judiciary and to increase the quality of the judiciary system, especially to achieve important gains such as practicality and efficiency.

While the use of artificial intelligence in the judiciary has left a positive impression with document automation, case law banks and artificial intelligence applications that provide legal support to judicial actors, the rapid progress of these applications towards decision and action mechanisms has brought some concerns. With the increasing use of artificial intelligence in the judiciary and finally the existence of robot judges, it has begun to be discussed how some judicial principles will be affected in terms of constitutional law.

Keywords: Artificial intelligence, judicial impartiality and independence, the principle of equity and prohibition of discrimination, presumption of innocence

DİJİTAL ÇAĞDA DEMOKRASİ DIŞI SİYASET YA DA DİJİTAL OTORİTERLİK

Kahan Onur ARSLAN*

21. Yüzyılın ilk çeyreği itibarıyla halen farklı anlamlara gelebilen tartışmalı bir kavram olan demokrasinin ne olduğu ya da ne olması gerektiği üzerinde bir uzlaşma sağlanamamış olsa da demokratik olduğu kabul edilen ve demokratik olduğu kabul edilmemesi gereken devletler arasındaki temel ayrım, halkın egemenliği ve toplumun ortak çıkarı gibi soyut kavramların ötesinde, temelde iktidarı ve aslında devleti ele geçirmek için sürdürülen siyasi mücadelenin nasıl yürütüldüğü ile ilgilidir.

Demokrasilerde, en azından teorik olarak, çok sayıda örgütlü grup (siyasi partiler), seçmen yeterliliğine sahip insanlardan oluşan büyük halk topluluklarının desteğini almak için demokratik ilkelere dayanan seçimlerde yarışır. Bu yarışmanın amacı devlet başkanlığını almak ya da parlamento çoğunluğunu sağlamak suretiyle devletin temel kurumlarının kontrolünü ele geçirmektir. Bu siyasi rekabet biçiminin temel özelliği iktidar yarışına katılmanın önündeki formel engellerin ve seçimin kazanılması halinde iktidarın el değiştirmesinin engellenmesinin, görece, oldukça az olmasıdır. Demokrasinin “iktidarın seçimle işbaşına geldiği yönetim biçimi” yerine “iktidarın görevine seçimle son verilebilen bir yönetim biçimi” olarak tanımlanmasının temel nedeni budur.

İşte demokrasi dışılık, tam da bu noktada önem kazanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde demokrasi görünümlü olmakla birlikte demokrasi dışı olarak nitelendirilmesi gereken pek çok devlette iktidar sahiplerinin, çeşitli yöntemler ve uygulamalar vasıtasıyla seçim kaybedemeyecek konuma gelmiş oldukları görülmektedir. Bu tarz devletlerde iktidar mensupları, sistemi demokratik göstermekle birlikte, muhalif grupların oluşmasını ve seçmene hitap etmesini engelleyen yöntem ve uygulamaların yanı sıra; siyasi rekabetin normlarını ve nihayet seçim sonuçlarını değiştirebilen yöntem ve uygulamalar ile seçimleri kaybetmemeyi sağlama alabilmektedirler. Rekabetçi otoriterlik olarak nitelendirilen bu yönetim şeklinde iktidarların başvurabilecekleri bu yöntem ve uygulamalar, dijital çağda çok farklı şekillere bürünebilmektedir. Böylece 20. Yüzyılın ikinci yarısında dünyanın pek çok yerinde örnekleri görülen rekabetçi otoriterlik, 21. Yüzyılın ilk çeyreği itibarıyla dijital otoriterliğe evrilerek varlığını korumaya devam etmektedir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı, kahanonurarslan@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2557-5524.

Bu çalışmada, farklı ülkelerde uygulama alanı bulan rekabetçi otoriter sistemlerde iktidar sahiplerinin, vatandaşları teknoloji aracılığıyla kontrol etmelerinin bir yolu olarak başvurdukları dijital otoriterlik uygulamaları üzerinde durularak, dijital otoriterlik kavramı açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi dışı politikalar, otoriterlik, dijital otoriterlik, popülizm

NON-DEMOCRACY POLITICS IN THE DIGITAL AGE OR DIGITAL AUTHORITARIANISM

Democracy is still a controversial concept that can mean different things as of the first quarter of the 21st century. There is no consensus on what democracy is or what it should be. However, the fundamental distinction between democratic states and non-democratic states is not in abstract concepts such as the sovereignty of the people and the common interest of society. This distinction is basically about how the political struggle to seize power and indeed the state is carried out.

In democracies, at least in theory, large numbers of organized groups (political parties) compete in elections based on democratic principles to gain the support of large popular communities of voters. The aim of this competition is to take control of the basic institutions of the state by obtaining the presidency or a parliamentary majority. The main feature of this form of political competition is that there are relatively few formal barriers to participating in the race for power and preventing the change of power in case of winning the election. This is the main reason why democracy is defined as "a form of government in which the power can be terminated by elections" rather than "the form of government in which the power is elected by election".

At this point, non-democracy emerges as a concept that gains importance. Today, in many states that should be described as non-democratic although they look like democracy, it is seen that the holders of power have come to a position where they cannot lose elections through various methods and practices. In such states, the members of power present the system as if it is democratic. However, they can resort to methods and practices that prevent opposition groups from forming and appealing to voters. In addition, they can ensure that they do not lose the elections with methods and practices that can change the norms of political competition and ultimately the election results. In this form of government, which is characterized as competitive authoritarianism, these methods and practices that power can apply can take on very different forms in the digital age. Thus, competitive authoritarianism, seen in many parts of the world in the second half of the

20th century, continues to maintain its existence by evolving into digital authoritarianism in the first quarter of the 21st century.

In this study, the concept of digital authoritarianism will be tried to be explained by emphasizing the applications of digital authoritarianism, which governments resort to as a way of controlling citizens through technology in competitive authoritarian systems that find application in different countries.

Keywords: Non-democracy politics, authoritarianism, digital authoritarianism, populism

ALGORİTMALAR AYRIMCILIK YASAĞINA RIAYET EDER Mİ?

Mürvet Ece BÜYÜKÇALIK*

Bilişim teknolojilerinin hızla geliştiği ve kişisel verilerin korunmasının öneminin de paralel şekilde arttığı günümüzde hukuki metinlerde ayrımcılık yasağının farklı ayrımcılık biçimlerini kapsar şekilde öngörülmesi, kişisel verilerin korunması ihtiyacına da karşılık gelir. Toplumun güvenliğini sağlama amacındaki gözetim sistemleri aracılığıyla ya da işe alım veya kredi başvuruları gibi süreçlerde edinilen kişisel veriler üzerinden bireyin yaşamına yakından nüfuz eden kararların oluşmasında rol oynayan algoritmaların, ayrımcılık yasağına riayet edip etmedikleri bu kapsamda irdelenebilir. Irk, cinsiyet, servet ya da sağlık durumu gibi kişisel veriler aracılığıyla kişinin potansiyel bir suçlu olarak işaretlenmesine ya da kişinin başvurduğu işe uygun olup olmadığına veya kişinin önüne hangi reklamın çıkacağına karar veren algoritmaların işleyişi bağlamında, ayrımcılığın yasaklandığı temellerdeki farklı davranışı ya da farklı etkiyi irdelemek dijital çağın getirdiği “yeni” bir ayrımcılık türü olan algoritmik ayrımcılığı kavramsallaştırmayı zorunlu kılar. Çalışma kapsamında algoritmaların ayrımcılık yasağına nasıl aykırı davranabileceği ortaya konularak, algoritmik ayrımcılığın ayrımcılık karşıtı hukuk içinde nasıl anlamlandırılacağı belirginleştirilmeye çalışılacaktır. Nihayetinde bu çalışma, dijital çağda “yeni” bir ayrımcılık türü olan algoritmik ayrımcılığın doğasını ortaya koyarak, algoritmik ayrımcılığın hangi ayrımcılık biçimi şeklinde ortaya çıkabileceğini görünür kılma amacındadır. Bu sayede dijitalleşen dünyada bu yeni ayrımcılık türü karşısında nasıl önlemler alınabileceğine yönelik önerilere varmak ile bu önerileri tartışmaya açmak da mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık yasağı, algoritma, algoritmik ayrımcılık, kişisel verilerin korunması, hassas nitelikli kişisel veriler

DO ALGORITHMS RESPECT THE PROHIBITION OF DISCRIMINATION?

Under conditions where information technologies have been developing rapidly and the importance of personal data protection has increased in parallel in today’s world, the prohibition of discrimination in legal texts covering different forms of discrimination also corresponds to the need to protect personal data. Algorithms that play a role in the formation of decisions that closely affect the life of the individual through surveillance systems aimed at ensuring the safety of society

* Arş. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı, mece.buyukcalik@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6126-9140.

or through personal data obtained in processes such as recruitment or loan applications can be examined in this context whether or not they comply with the prohibition of discrimination. In the context of the operation of algorithms that make decisions whether the person would be marked as a potential criminal, or whether they would be suitable for the job for which they are applying, or which ad will appear in front of them through personal data such as race, gender, wealth or health status, to examine the disparate treatment or disparate impact on the basis of prohibition of discrimination requires conceptualization algorithmic discrimination, which is a “new” type of discrimination brought by the digital age. This study will try to clarify how algorithmic discrimination meaning can be explained in anti-discrimination law by revealing how algorithms can act against the prohibition of discrimination. Eventually, this study aims to reveal the nature of algorithmic discrimination, which is a “new” type of discrimination in the digital age, and to make it visible in which form of discrimination algorithmic discrimination can emerge. Hereby, it will be possible to come up with suggestions on how to take measures against this new type of discrimination in the digitalized world and to open these suggestions for discussion.

Keywords: Prohibition of discrimination, algorithm, algorithmic discrimination, protection of personal data, sensitive data

ELEKTRONİK SİVİL İTAATSİZLİK OLANAKLI MI?

Özgür TAŞDEMİR*

Dijitalleşen çağ, sosyalleşmeyi dijitale dönüştürerek eski kavramlara yeni bir gözlükle bakmamızı zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda dijital kamusal alan, dijital demokrasi, dijital protesto, dijital medya, ilke akla gelen kavramlardır. Yeni bir gözlükle bakılabilecek başka bir kavram da sivil itaatsizliktir. Bu çalışmada sivil itaatsizliğin dijital biçimlerinin olanaklılığı tartışılacak ve başta “hacktivizm” olmak üzere diğer dijital aktivizm yollarından farklılıkları irdelenecektir. Bu irdelenmede sırasında sivil itaatsizlik altında gerçekleştirilen eylemlerin meşruluğuna ilişkin tartışmalardan ziyade, sanal dünyada ortaya çıkan bir siyasi protesto biçiminin sivil itaatsizlik olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği değerlendirilecektir. Sivil itaatsizlik, yürürlükteki bir hukuk kuralının, eylemci tarafından kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla ve etik kaygılarla, kasten ihlalini açıklar. Eylemci kasten ihlal ettiği normların, hukuksal sorumluluğunu üstelenmeye hazırdır. Sivil itaatsizliğin en önemli niteliği, şiddet içermeyen, barışçıl bir siyasi protesto yöntemi olmasıdır. Kamu vicdanına seslenen, pasif bir direniş biçimidir.

Bilişim teknolojilerinin gelişimiyle, sosyal medya platformları, internet siteleri, e-posta grupları gibi kitlelere seslenmeye yarayan yeni yollar açılmıştır. Böylelikle, dijital kamusal alan ve bu alana seslenmeye yönelen aktivizm biçimleri doğar. Dijital aktivizmin dağarcığına sivil itaatsizlik kavramı, ilk kez 1990’lı yıllarda girer. İlk defa, tipik sivil itaatsizlik biçimlerinden oturma eylemleriyle kıyaslanarak eylemcileri tarafından “sanal oturma eylemi” olarak nitelenen, bir sunucuyu verilere boğarak ilgili web sitesini ya da çevrimiçi hizmeti kullanılamaz duruma getiren DDoS saldırılarıyla uygulamaya konmuştur. Günümüzde ek olarak, bilgi uçurma (*whistleblowing*), telif hakkı ihlali, başta web sitelerinin tahrifi olmak üzere bilişim sistemlerindeki çeşitli verilerin değiştirilmesi, istenmeyen e-postalar veya e-posta bombardımanı gibi başka elektronik sivil itaatsizlik yollarının olduğu ileri sürülmektedir.

Tüm bu sözü edilenleri “hacktivizmden” ayırt eden nedir? Sivil itaatsizlikte de bir hukuk normu ihlal edilir ve siyasi hedeflerle kamuya seslenilir. Buna karşın sivil itaatsizlik eylemleri kamuya açık ve şeffaftır. Dolayısıyla failleri anonim kalmazlar ve kamu otoritelerinden kaçmazlar. Yasal olmayan eylemlerinin yaptırımlarıyla gönüllüce yüzleşmek, protesto biçimlerinin bir yönüdür. Sivil itaatsizlikle, elektronik sivil itaatsizlik arasındaki tek fark bu da değildir. Dijital

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu, Ceza İnfaz ve Güvenlik Hizmetleri Programı, kucuktasdemir@ankara.edu.tr

dünyada eylemciler fiziksel varlıklarıyla pasif bir direniş gösteremezler. Dijital dünyada zaten fiziksel şiddet de uygulanamaz. Ayrıca eylemciler sanal dünyada her zaman anonim kalmak için geniş olanaklara sahiptirler.

Elektronik sivil itaatsizlikten söz edilebilmesi için itaatsizlik eyleminin bireyleri hedef almaması, manevi cebre ve kişilik hakkı ihlallerine yol açmaması gerekir. Bir dijital aktivizm eylemini, elektronik sivil itaatsizliğe dönüştürecek asli özelliklerinden biri de şeffaflığıdır. Bir dijital protesto eylemi kamuya açık ve herkesin katılımına olanak sağlayacak bir biçimde, ortalama bir bilgisayar kullanıcısının anlayacağı ve uygulayacağı yöntemler tercih edilerek organize edilmelidir. Zira kanımızca, eğitilmiş ve uzman, çekirdek ve gizli hacker gruplarının ortaya koyduğu eylemlerin sivillikten söz etmek zordur. Daha da önemlisi, eylemcilerin anonim değil, bilinebilir olmasıdır. Örneğin yukarıda sözü edilen eylemler, hem Türkiye'nin tarafı olduğu Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesine hem de Türk Ceza Kanunu'na göre bilişim suçudur. Dolayısıyla bu eylemleri gerçekleştiren bir eylemcinin, karşılaşacağı ceza yaptırımını gönüllülükle kabullenmesi ve kolluk kuvvetlerinden saklanmaması, kaçmaması gerekir. Sanal dünyanın kolay etkileşimli ve erişilebilir ortamında, elektronik sivil itaatsizlik eylemleri, kamunun katılımına açık, kamuya seslenen ve artan katılımı sesini büyüten, katılımcılarının kimliklerini açıkça duyurmadığı ama devletten de saklamadığı kişilik hakkı ihlali içermeyen eylem biçimlerinden oluşabilir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik sivil itaatsizlik, dijitalleşme, hacktivism, dijital protesto, hukuk

ELECTRONIC CIVIL DISOBEDIENCE WOULD IT BE POSSIBLE?

The Digital Age compels us to relook to old concepts with a new eye by transforming socialization into digital. In this context, digital public sphere, digital democracy, digital protest, digital media, are the new concepts that come to mind easily. Another concept that can be viewed through a new eye is civil disobedience. In this study, the possibility of digital forms of civil disobedience will be discussed and their differences from other forms of digital activism, like hacktivism, will be examined. In this examination, it will be evaluated whether a form of political protest that emerges in the virtual world can be qualified as civil disobedience rather than the debates on the legitimacy of acts taken during any kind of civil disobedience. Civil disobedience describes willful violation of the legal norms by the activist to attract public attention for moral and political reasons. The activist is ready to concede the legal responsibility of her intentional lawbreaking. The most important characteristic of civil disobedience is that appears as a form of

resistance without violence. It is a peaceful method of political protest and a way of passive resistance that appeals to the public conscience.

With the emerging information technologies, new ways to reach the large masses such as social media platforms, websites and e-mail groups are made. Thus, the digital public sphere and new forms of digital activism were born. The concept of civil disobedience was firstly used in the 1990s. It had been implemented for the first time with DDoS attacks, which are described as virtual sit-ins by activists. In this day and time, it is claimed that there are other electronic civil disobedience ways such as whistleblowing, infringement of copyright law, modification of data use, spam, or e-mail bombardment.

What distinguishes all the above mentioned emphasizes about civil disobedience from “hacktivism”? In civil disobedience, a legal norm is violated and manifested to the public with political goals. So, acts of civil disobedience are visible for the public and transparent. Therefore, their perpetrators do not hide behind the cloak of anonymity and do not flee from public authorities. Voluntarily concede of their illegal actions’ sanctions is one of the aspects of this protest form. This is not the only difference between classic civil disobedience and electronic civil disobedience. In the digital world, activists cannot use passive resistance without their physical presence. According to same reason, in the digital world, physical violence cannot be used. In addition, activists have a broad range of opportunities to remain anonymous in the virtual world.

In our opinion electronic civil disobedience acts must not point individuals and civil people and must not lead to psychological coercion and violations of personal rights. Transparency is one of the essential features that transforms digital activism forms to electronic civil disobedience. A digital protest should be organized in cyber public domain and inclusive manner by using methods that the average computer user can understand and apply. Because, for our opinion, it is difficult to talk about the civility of the actions of the master and secret hacker groups. More importantly, civil disobedience activists are not anonymous. For example, the above-mentioned acts of electronic disobedience also called cybercrime according to The Council of Europe Convention in Cybercrime which signed by Turkey, and the Turkish Penal Code. Therefore, an activist who commits these acts shall not be fugitive. In the virtual world’s interactive and feedback environment, electronic civil disobedience should comprise transparent protest methods that are open to public participation and raise citizens’ political voices regarding improved public participation.

Keywords: Electronic civil disobedience, digitalization, hacktivism, digital protest, law

TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK İZLEME İLE HAPİS CEZASININ KONUTTA ÇEKTİRİLMESİ

Ahu KARAKURT EREN*

Ceza infaz kurumlarının doluluk oranları dikkate alındığında hapis cezalarının ceza infaz kurumlarında infaz edilmesi, devletin maliyesine ciddi bir yük getirmektedir. Ayrıca kimi zaman hapis cezalarının infaz kurumlarında infaz edilmesi, hükümlü ile hükümlünün yakınlarının hayatı bakımından cezanın amacını aşan biçimde yıkıcı etkiler de yaratmaktadır. Yine infaz kurumlarındaki yoğunluk nedeniyle hapis cezalarının infaz kurumlarında infazının hükümlünün yeniden sosyalleşme bakımından ne derecede işlevsel olduğu hususu tartışılabilir durumdadır. Hapis cezalarının infaz kurumlarında infazı bakımından belirtilen sakıncalarının cezaların genel ve özel önleme amacıyla bağdaşır biçimde bertaraf edilebilmesi yadsınamayacak bir toplumsal ihtiyaçtır. Elektronik izleme sözü edilen ihtiyaca yönelik olarak dijital çağda başvuru olan yeni bir infaz yöntemidir. Ancak bu yöntemin olası tüm yararlarına rağmen hükümlünün ayağına vurulmuş pranga misali ağır insan hakkı ihlallerine yol açması da olasıdır ya da bu infaz biçiminde hükümlünün ekonomik üstünlüklerinin hükmün infazında eşitlik esasına aykırı olarak tamamen cezanın amacıyla bağdaşmaz nitelikte büyük bazı kişisel avantajlara dönüşmesi de ihtimal dahilindedir. İfade edilen olasılıklar bu alternatif infaz yönteminin çok boyutlu olarak tartışılmasını gerekli kılmaktadır. Öte yandan Türk hukukunda uygulanmasına 2012 yılında başlanan elektronik izleme, sadece hükümlü bakımından hapis cezasının infazına yönelik uygulanan bir infaz yöntemi değildir. Aynı zamanda şüpheli, sanık bakımından tutuklamaya alternatif bir koruma tedbiri ve özellikle şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik bir önleme tedbiridir. Ancak bu bildiride elektronik izleme meselesinin bir boyutu ele alınacak olup, yalnızca hapis cezasının infaz yöntemi olarak hapis cezalarının elektronik izleme ile konutta çektirilmesi incelenecektir. Bu çerçevede Türk hukukunda 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 110. maddesinde düzenlenen hapis cezasının konutta çektirilmesi usulüne ilişkin genel bilgi verildikten sonra yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre elektronik izleme ile hapis cezasının konutta çektirilmesinin hangi koşullarda ve nasıl mümkün olduğuna ilişkin genel bir fotoğraf ortaya konulacaktır. Uygulamada yaşanan sıkıntılara da işaret edilerek bu infaz yönteminin mevcut

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı, ahu.karakurt@idu.edu.tr

düzenlenme biçimiyle yarar ve sakıncaları sorgulanacak, infaz hukukunun temel ilkeleriyle bağlantılı kurularak olması gereken hukuk açısından somut öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnfaz hukuku, elektronik izleme, hapis cezası, hapis cezasının konutta infazı, elektronik kelepçe

SERVING IMPRISONMENT TIME IN THE FORM OF HOUSE ARREST BY ELECTRONIC MONITORING IN TURKISH LAW

Considering the occupancy rates of penal institutions, carrying out imprisonment sentences at these institutions creates a substantial burden on the treasury of the state. Additionally, the implementation of imprisonment time at penal institutions sometimes creates destructive effects to an extent exceeding the intended impact of sentencing on the lives of convicted individuals and their relatives. Likewise, due to the crowded state of penal institutions, the extent to which having convicted individuals serve their time at these institutions is functional in terms of their re-socialization may be debated. It is an undeniable societal need to eliminate the harms of having imprisonment sentences served at penal institutions in a manner that is compatible with the individual and general prevention aspects of punishment. Electronic monitoring is a new method of enforcement that is practiced in the digital age regarding the aforementioned need. However, despite all the potential benefits of this method, it is also possible for it to result in severe human rights violations in the form of effectively fettering the convicted individual, or the transformation of this conviction into some substantial individual advantage to an extent that is incompatible with the intended impact of sentencing due to the financial power of the convicted, in contradiction with the principle of equality in the execution of a sentence. These possibilities in question require a multidimensional discussion on this alternative method of enforcement. Nevertheless, electronic monitoring, which started to be implemented in 2012 in Turkish Law, is not just a method of enforcement for the execution of imprisonment sentences for convicted individuals. It is also a preventive measure alternative to pre-trial detention for the suspect or defendant, and especially a protective measure for the safety of victims of violence. However, in this article, only one aspect of the issue of electronic monitoring is considered, and the concept of serving imprisonment time in the form of house arrest by electronic monitoring is investigated. In this context, after providing general information on the execution of imprisonment sentences in the form of house arrest as described in Article 110 of Law No. 5275 on the Execution of Criminal and Security Measures, a broad picture is presented regarding how and in which conditions implementing house arrest by

electronic monitoring is possible according to the provisions of the current legislation. The benefits and harms of this enforcement method in its current state are questioned based on problems experienced in practice, and it is aimed to raise tangible recommendations in terms of *lex ferenda* by establishing a connection with the main principles of law on criminal execution.

Keywords: Law on criminal execution, electronic monitoring, imprisonment sentence, serving imprisonment sentence at home, ankle monitor

SORUŞTURMA AŞAMASINDA OLAY YERİ İNCELEMESİNDE YAPAY ZEKA KULLANIMI

Çağrı KAN*

Ceza muhakemesi hukuku günümüzde masumiyet karinesi etrafında sanığın menfaatleri ile toplumun menfaatlerini koruyarak gerçeği araştırmaktadır.¹ Gerçek, deliller ile araştırılır ve kuşkuya yer bırakmayacak derecede ispat faaliyetine girilir. Ceza muhakemesi basit şüpheyle soruşturma evresinde başlamaktadır. Deliller Cumhuriyet savcısına ve kolluğa ulaşan bir olayın incelenmesi neticesinde değerlendirilmektedir. Cumhuriyet savcısı yeterli şüphe bulduğu durumda CMK m. 170 f. 2 uyarınca iddianame düzenlemektedir. Mahkeme tarafından iddianamenin kabulü ile kamu davası açılmakta ve kovuşturma evresi başlamaktadır.

Olay yeri suçun izlerinin bulunduğu, olayın işlenişinin saptandığı yerdir. Olay yeri incelemesi ile suçun aydınlatılmasına yardım edecek maddi deliller bulunur, nitelenir, ilişkiler tespit edilir ve değerlendirilir.² Ancak araya zaman girdikçe olay yerinin aynı şekilde muhafaza edilmesi güçtür. Bu nedenle olay yeri incelemesi yapıldığında, kamera ile tespit edilir ve krokilendirilir. Olayın (suç fiilinin) ne şekilde oluştuğuna ilişkin bir çizimsel aktarım ile suç fiili gösterilir. Bu konuda kullanılan yöntem ve teknikler adli vakanın aydınlatılması bakımından önemlidir.³ İddia makamı bu aktarıma göre yeterli şüpheyi yorumlamaktadır. Olay yeri incelemede yapılacak bir yanlışlık, değerlendirmede bir hata veya eksiklik, mevcut delillerin değerlendirilememesi, deliller arasındaki yakın ve uzak ilişkilerin kurulamaması ve neticede delillerin yeterli şüphe oluşturmadığı değerlendirilmesine yol açacaktır. Bunun istenmeyen sonucu delil olduğu halde değerlendirme hatası nedeniyle takipsizlik kararı verilmesine sebep olmalıdır. Örneğin bir vakanın cinayet mi intihar mı olduğunun doğru tespiti olay yeri incelemesinin verilerinin sağlıklı değerlendirilmesine bağlıdır. Bu noktada delil araçlarının değerlendirilmesinde bir belirtinin olay akış şemasında yanlış yerde yer alması ile ispat gücü yüksek delillerle ilişkilendirilerek yerleştirilmesi, masum bir kişinin hakkında soruşturma açılmasına sebep olabilecektir. Bir başka mesele olay yerinin adli vakanın oluştuğu tarihten çok sonra bir tarihte

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku ABD, cagrikan@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4414-217X.

¹ Toroslu-Feyzioğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2017, s. 6, 7.

² Durmuş, Kürşat, “Olay Yeri incelemesinde ve Örnek Alımında Delilin Devamlılığının Sağlanması” <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/38580.pdf>, s. 2. (E. T. 18.10.2022)

³ Çeker, Deren, AÜDTCF, “Olay Yeri İnceleme ve Çalışmalarında Adli Arkeolog ve Adli Antropologların Rolü: Kuzey Kıbrıs ve Türkiyede’ki Güncel Durum” Antropoloji Dergisi, Sayı:32 (Aralık 2016), (ss.13-21), s. 14.

bulunmuş olması ve suçun işlendiği tarihle aradan geçen uzun zaman içerisinde almış olduğu yeni boyutun değerlendirilmesinin adli antropolojiden adli arkeolojiye kadar farklı disiplinlerin değerlendirme alanına girebilmesidir. Bu tip durumlarda olay yerinin havadan drone ile çekilmesi son dönemlerde kullanılmaya başlanmıştır.⁴ Ancak drone ile yapılan geçmişle bugün arasında ilişki kurmamaktadır. Çalışmada yapay zekanın hukuki analiz ve delil değerlendirilmesi konusunda kullanılmaya başlanması ile birlikte delillerin tutarlı, gerçeğe uygun ve süratli bir şekilde değerlendirilmesi ile soruşturma aşamasında kullanılabilirliği incelenecektir. Çalışma ile yapay zekanın maddi deliller arasındaki algoritmayı ortaya koymada davanın açılması, başlangıç şüphesinin özellikle olay yeri inceleme ile birlikte değerlendirilmesi gereken teknik veri içeren noktalarda yorumlanmasında tutarlılığı değerlendirirken nesnel bir veri oluşturabilecek midir? Bu noktada cumhuriyet savcısı takipsizlik kararı verdiğinde bu karara karşı CMK m. 173 f. 2 uyarınca yapılan itirazda kamu davasının açılmaması kararına neden olan olaylar ve delillerin daha açık bir şekilde tartışılması olanağına sahip olunacak mıdır?

Anahtar Kelimeler: Yeterli şüphe, soruşturma, delil, olay yeri, takipsizlik

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AT THE CRIME SCENE DURING THE CRIMINAL INVESTIGATION

Nowadays, the criminal procedure law seeks the truth around the presumption of innocence by protecting the interests of the accused and the interests of the society. The truth is investigated with evidences and the activity of proof is attempted to a degree that leaves no room for doubt. Criminal procedure starts with simple suspicion in the investigation phase. Evidences are evaluated as a result of the examination of an incident that reached the public prosecutor and law enforcement. If the public prosecutor finds reasonable doubt, he prepares an indictment according to the CMK m. 170 f. 2. With the acceptance of the indictment by the court, a public lawsuit is opened and the prosecution phase begins.

The crime scene is the place where the traces of the crime are found and the crime is committed. With the crime scene investigation, material evidence that will help to shed light on the crime is found, qualified, relations are determined and evaluated. However, as time passes, it is difficult to preserve the crime scene in the same way. Therefore, when the crime scene is investigated, the crime scene is detected and sketched with a camera. In this regard the methods

⁴ Çeker, Deren, AÜDTCF, Antropoloji Dergisi, Sayı:32 (Aralık 2016), s.13-21 “Olay Yeri İnceleme ve Çalışmalarında Adli Arkeolog ve Adli Antropologların Rolü: Kuzey Kıbrıs ve Türkiyede’ki Güncel Durum” s. 17.

and techniques used are important in terms of illuminating the forensic case. The prosecution interprets reasonable doubt according to this transmission. An inaccuracy in the crime scene investigation, an error or deficiency in the evaluation, the inability to evaluate the existing evidence, the inability to establish close and distant relationships between the evidences, and eventually will lead to the assessment that the evidence does not create sufficient suspicion. The undesirable result of this is that it leads to a decision of non-prosecution due to an evaluation error even though there is evidence. For example, the correct determination of whether a case is murder or suicide depends on the healthy evaluation of the crime scene investigation data. At this point, in the evaluation of evidentiary tools, placing a symptom in the wrong place in the march of events chart and associating it with evidence with high probative force may cause an investigation against an innocent person. Another issue is that the crime scene was found long after the forensic incident occurred, and the evaluation of the new dimension it has acquired in the long time since the crime was committed can enter the field of evaluation of different disciplines, from forensic anthropology to forensic archeology. In such cases, aerial drone filming of the crime scene has been used recently. However, the determination made with the drone does not establish a relationship between the past and the present. In this study, with the use of artificial intelligence in legal analysis and evaluation of evidence, its availability in the crime investigation will be examined with the consistent, truthful and rapid evaluation of the evidence. Will the filing of a lawsuit in revealing the algorithm between the study and the material evidence be able to create an objective data while evaluating the consistency in the interpretation of the initial suspicion, especially in the points containing technical data that should be evaluated together with the crime scene investigation? At this point, when the prosecutor decides decision of non prosecution, CMK m. 173 f. 2 will there be an opportunity to discuss more openly the facts and evidence that led to the decision not to open a public case in the objection made pursuant to?

Keywords: Reasonable doubt, criminal investigation, evidence, scene of crime, decision of non-prosecution

ANAYASA’NIN 41/4. MADDESİ KAPSAMINDA ÇOCUKLARIN DİJİTAL ORTAMDA CİNSEL İSTİSMARA KARŞI KORUNMASI

Ebru YAVUZ YAYLA*

İnternet ve dijital dünya, Covid 19 küresel salgınının da etkisiyle günümüzde hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Cep telefonu teknolojisindeki gelişmeler, uygulamaların hayatı kolaylaştırması, internet kullanımını yaygınlaştırmış ve yaşamın vazgeçilmezi haline getirmiştir. Şu an çocuk diyebildiğimiz 2005 ve sonrası doğumlular için internet ve dolayısıyla dijital ortam, bebekliklerinden beri içinde buldukları ve yaş aldıkça daha da kullandıkları, kullandıkça bağılandıkları bir dünya halini almıştır.

Gerek Dünya gerekse Türkiye nüfusunun % 25’i çocuk kabul edilen 5-18 yaş grubu¹ olup, bu çocuklar tabiri caizse dijital dünyanın içine doğmaktadırlar. İnternet ve dijital medya sayesinde çocuk sosyalleşip eğlenmenin yanı sıra ödevlerini ve araştırmalarını yapabilir, ders çalışabilir, bunlarla bağlantılı olarak da yaratıcılığını geliştirebilir. Buna karşın çocuklara karşı internet ve dijital ortamda işlenen suçlar artmakta olup bunlardan en önemli ve zarar vericisi cinsel istismar suçlarıdır. Çocuğun internet yoluyla fotoğraflarının elde edilmesi ve bu fotoğrafların yayımlanması, çocukla cinsel içerikli iletişim kurulması, çocuğun kamera karşısında cinsel içerikli davranışlarda bulunmaya ikna edilmesi gibi taciz ve istismar yöntemlerinden bazıları çevrim içi çocuk istismarını oluşturmaktadır, devletin ve doğal olarak ailelerin buna karşı önlem almasını gerektirmektedir.

Çocuklar yetişkinlere göre daha savunmasız ve tecrübesiz olduklarından reşit, yani akıl balığ oluncaya kadar Devletten, toplumdan, özellikle de anne ve babasından (velisinden) destek görmelidirler. Bu nedenle “Ailenin korunması ve çocuk hakları” başlıklı Anayasa’nın 41/4. maddesinde, “Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.” hükmüne yer verilmiş ve bu alınacak tedbirler Anayasa 10/3. maddesi uyarınca eşitlik ilkesine aykırı sayılmamıştır.

Bu açıklamalar ışığında öncelikle internet ve dijital dünyada; çocuğun konumu ve hakları, çocuğun maruz kalabileceği zararlı davranışlar ve çevrimiçi istismar açıklanacak Anayasa ve çocuk

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Bakırçay Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ebru.yavuzyayla@bakircay.edu.tr

¹ 20.10.2022 tarihli raporun verileri için bkz. <https://wearesocial.com/us/blog/2022/10/the-global-state-of-digital-in-october-2022/>, erişim tarihi:22.10.2022; TÜİK verileri için bkz. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-45634#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,971%20bin%20289%20ki%C5%9Fi%20oldu>, erişim Tarihi:22.10.2022.

haklarına ilişkin düzenlemeler ışığında alınabilecek tedbirler ile bu tedbirlerin devletin pozitif ve negatif yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, internet, çocuğun cinsel istismarı

PROTECTION OF CHILDREN AGAINST SEXUAL ABUSE IN DIGITAL ENVIRONMENT UNDER ARTICLE 41/4 OF THE CONSTITUTION

The internet and the digital world are an indispensable part of our lives today, with the effect of the Covid 19 global epidemic. Developments in mobile phone technology, applications have made life easier, the use of the Internet has become widespread and indispensable for life. For those born in 2005 and after, which called as children, the internet and therefore the digital environment has become a world that they have been in since their infancy and that they use more and more as they get older, and connect as they use it.

25% of both the world's and Turkey's population is 5-18 age group², which is considered children and these children are born into the digital world, so to speak. Thanks to the internet and digital media, the child can not only socialize and have fun, but also do her homework and research, study, and develop her creativity in connection with these. On the other hand, crimes against children on the internet and digital media are increasing, and the most important and damaging of these is sexual abuse crimes. Some of the methods of harassment and abuse, such as obtaining and publishing photographs of the child via the internet, communicating with the child with sexual content, convincing the child to engage in sexual acts in front of the camera, constitute online child abuse and require the state and naturally families to take measures against it.

Since children are more vulnerable and inexperienced than adults, they should receive support from the State, society, especially their parents (guardians) until they reach the age of majority, that is, sane. For this reason, in Article 41/4 of the Constitution titled "Protection of the family and the rights of the child", "The State takes measures to protect children against all kinds of abuse and violence." and the measures to be taken are not deemed contrary to the principle of equality in accordance with Article 10/3 of the Constitution.

² See for data dated 20.10.2022 in <https://wearesocial.com/us/blog/2022/10/the-global-state-of-digital-in-october-2022/>, date to access:22.10.2022; See for TÜİK data in <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-45634#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,971%20bin%20289%20ki%C5%9Fi%20oldu>, date to access: 22.10.2022.

In the light of these explanations, first of all, the position and rights of the child in the internet and digital world, the harmful behaviors that the child may be exposed to and online abuse will be explained, and the measures that can be taken in the light of the Constitution and the regulations on children's rights and these measures will be evaluated within the scope of positive and negative obligations of the state.

Keywords: Child, internet, child sexual abuse

NORMLARIN VE SUÇLARIN İÇTİMAİ AÇISINDAN BİLİŞİM SUÇLARI

Erkan SARITAŞ*

TCK'nın 243-246. maddeleri arasında düzenlenen *bilişim alanında suçlar* ya da kısaca *bilişim suçları* açısından suç teorisine dair pek çok tartışmalı mesele bulunmakla birlikte bu tartışmaların hiçbiri bu suç tipleri arasındaki içtima ilişkileri kadar çetrefilli değildir. Bununla birlikte bu mesele, genellikle suç tiplerini münferit olarak inceleyen çalışmalarda ele alınmış, bütünsel bir incelemeye konu edilmemiştir. Oysa söz konusu suç tiplerinin, içtima ilke ve kuralları yönünden bütünsel bir şekilde ele alınarak meselenin incelenmesi hem suç teorisi hem de yargı pratiği açısından oldukça faydalı olacaktır.

Bu çerçevede tebliğimizde bilişim suçlarında içtima ilişkileri kapsamında üç temel mesele inceleme konusu yapılmıştır: Bunlardan ilki, failin TCK m.243 kapsamına girecek şekilde bir bilişim sistemine hukuka aykırı şekilde girdikten sonra m.244 kapsamına girecek şekilde sistemdeki verileri bozması halinde nasıl bir uygulama yapılacağıdır. Benzer bir durum TCK m.245/2 kapsamına girecek şekilde başkasına ait kredi kartını ele geçiren kimsenin, akabinde TCK m.245/3 kapsamına girecek şekilde bu kartı kullanarak yarar sağlaması açısından da söz konusudur. Üçüncü tartışmalı mesele ise failin suç teşkil eden bir fiille ele geçirdiği kredi kartını kullanarak kendisine yarar sağlaması halinde yalnızca TCK m.245/1 gereğince mi yoksa bunun yanında aynı zamanda işlediği diğer suç (örneğin TCK m.141) nedeniyle de mi sorumlu tutulacağıdır. Bu sorunların çözümü açısından şimdiye kadar doktrinde gerçek içtima, fikri içtima, geçitli suç, karma suç, tüketen-tüketilen norm yönünden görünüşte içtima gibi çeşitli hukuki kurumlar temelinde pek çok farklı görüş ileri sürülmüştür ve bunların pratik sonuçları da birinden oldukça farklıdır.

Bize göre her üç durumda da tipik bir *cezalandırılmayan önceki hareket* ilişkisi söz konusudur. Nitekim örneğin ilk tartışma konusu açısından fail yalnızca sonraki hareketi nedeniyle 244. madde nedeniyle sorumlu tutulacaktır. Zira bu fiillerin, aynı bağlamda işlenmeleri ve aralarındaki hukuksal değer ihlali bağlantısı nedeniyle tek bir sosyal değersizlik yargısının konusu olmaları çerçevesinde daha ağır ihlale konu olan TCK m.244 nedeniyle failin cezalandırılması, diğerinin sosyal değersizliğini ve cezalandırılma amacını zaten karşılayacağından, aynı failin bir kez de daha hafif ihlale konu TCK m.243 nedeniyle cezalandırılmasını gereksiz kılacaktır. Aynı sonuca, diğer iki sorun açısından da varmamız mümkündür. Dolayısıyla her üç meselenin de

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, esaritas@29mayis.edu.tr

normların içtimaı ilkeleri çerçevesinde çözümlenmesi bizce mümkün olup bu halde artık suçların içtimaı hükümlerine gitmeye gerek bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilişim suçları, normların içtimaı, fikri içtima, gerçek içtima, cezalandırılmayan önceki hareketler

CYBER-CRIMES IN TERMS OF CONCURRENCE OF NORMS AND CRIMES

There are many controversial issues regarding the crime theory in terms of cyber-crimes, which are regulated at TPC art.243-246. However, none of these discussions is as complicated as the concurrence of norms and crimes between these crime types. On the other hand, this issue has generally been dealt with in studies examining crime types individually and has not been the subject of a holistic analysis. However, in terms of the principles and rules of concurrence of norms and crimes, examining the issue in a holistic manner will be very beneficial for both crime theory and judicial practice.

In this context, in this paper, three main issues have been examined within the scope of concurrence of norms and crimes in terms of cyber-crime: The first of these is what kind of legal evaluation will be taken in the event that the offender unlawfully entered an cyber-system within the scope of TPC art 243 and then corrupted this cyber-system within the scope of TPC art 244. Secondly, we should also consider what kind of legal action should be taken if a person who has seized someone else's credit card within the scope of TPC art 245/2 will later use it to benefit himself within the scope of article TPC art 245/3. The third controversial issue is when a person gains a benefit by using a credit card obtained by committing a crime. In this case, it should be clarified whether the offender will be held responsible only in accordance with TPC art 245/1 or also for the other crime (for example, TPC art 141) he has committed. In terms of the solution of these problems, many different views have been put forward in the law doctrine within the framework of various legal principles such as real concurrence, ideal concurrence, progressive crime, combined crime or principle of consumption.

In my view, all three issues should be resolved within the concept of unpunishable prior acts. For example, in the first case that we mentioned above, the offender will be held responsible only for his subsequent action, due to TCK article 244. This is because these acts are committed under the same context and violating the same legal value and these acts are the subject of a single normative-social valuelessness judgment due to the these connections among them. For this reason, punishing the offender for his act within the scope of TCK Article 244 will also consume the

normative-social valuelessness of his other act and it will become unnecessary to punish the same offender for his lesser offense under TCK Article 243. Therefore, in my opinion, it is possible to solve all three of the above-mentioned issues within the framework of the principles of concurrence of norms, and in this case, there is no need to go to the rules of concurrence of crimes.

Keywords: Cyber-crimes, concurrence of norms, ideal concurrence, real concurrence, unpunishable prior acts

E-DURUŞMANIN CEZA MUHAKEMESİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ VE DOĞRUDANLIK İLKESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Feride AÇIKALIN*

Teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan dijitalleşme süreci, Covid-19 salgının da etkisiyle hukuk dünyasında bir takım değişim ve dönüşümleri gerektirmiş, bu değişim ve dönüşüm dijital araçların aktif kullanımını yaygınlaştırmıştır.

Uyap ve Segbis, dijitalleşmenin ceza muhakemesi hukukundaki önemli görünümünü oluşturmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda dağınık biçimde sesli ve görüntülü bilişim sisteminin kullanılmasına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Segbis'e ilişkin ayrıntılı düzenlemeler ise Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemlerinin Kullanılması Hakkında Yönetmelik'te yer almaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki hükümler incelendiğinde, bu sistemin, şüphelinin, sanığın, mağdurun ve tanığın ifade, sorgu veya duruşma sırasında ses ve görüntü kaydının alınmasına veya zorunluluk gerektiren durumlarda sanığın, tanığın ve bilirkişinin ses ve görüntü aktarımı suretiyle dinlenmesine ilişkin olduğu görülmektedir. Ceza infaz kurumunda, tedavi kurumunda bulunan kişiler ile yakalama emri üzerine yakalanıp da yetkili hakim veya mahkeme huzuruna çıkarılmayan kişiler de Segbis ile dinlenebileceği gibi duruşmalara da katılabilmektedir.

Uzun zamandır kullanılan dijital yöntemlerin geliştirilmesiyle e-duruşma, Uyap sistemiyle bütünleştirilmiş ve 17 Haziran 2020'de Adalet Bakanlığı tarafından e-duruşma denenmiştir. Adalet Bakanlığı verilerine göre, halihazırda e-duruşma tüm illerde ve 2475 hukuk mahkemesinde uygulanmaktadır.

Hukuk Muhakemelerinde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası Hakkında Yönetmelik'te e-duruşma "*hukuk yargılamalarında aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden, tarafın veya vekilinin duruşmaya katılmalarını ve usul işlemleri yapabilmelerini; tanığın, bilirkişinin, uzmanın ve diğer ilgililerin dinlenilmelerini*" ifade eden sistem şeklinde tanımlanmış olup, ceza muhakemesinde e-duruşmaya ilişkin, CMK'da ve Segbis Yönetmeliği'nde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Hukuk mahkemelerinde uygulanan e-duruşma, davanın tarafları ve vekil ile tanığın, bilirkişinin, uzmanın ve diğer ilgililerin duruşmaya katılmasını kapsarken; ceza mahkemelerinde uygulanan sesli ve görüntülü bilişim sistemi şüpheli,

* Arş. Gör., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, ferideacikalin@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7426-7467

sanık, mağdur, tanık ve bilirkişinin dinlenmesine ilişkindir; avukatın bu sistemle duruşmaya katılıp katılamayacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Hukuk mahkemelerindeki e-duruşma tüm hukuk yargılamalarını kapsarken; ceza muhakemesinde Segbis sınırlı sayıdaki duruma özgü olarak uygulanmakta ve e-duruşmaya ilişkin kuralları kapsayan bir düzenleme bulunmamaktadır.

Duruşmanın çevrimiçi yapılması ve tarafların fiziken duruşma salonunda olmaması, e-duruşmanın ceza muhakemesinde uygulanabilirliği ve ceza muhakemesinin temel ilkelerinden doğrudanlık ilkesinin nasıl etkileneceği sorusunu akla getirmektedir. Doğrudanlık, delil ikamesinin bizzat hüküm verecek mahkemece gerçekleştirilmesi; araya vasıta girmeksizin mahkemenin, sanık, tanık ve diğer tüm delillerle bire bir karşı karşıya gelmesi ve doğrudan temas etmesidir.¹

Segbis aracılığıyla gerçekleştirilebilecek e-duruşmada aynı anda ses ve görüntü iletilebilmektedir. Ses ve görüntü aktarımına rağmen delil ikamesi, fiziken hakim veya mahkeme huzurunda yapılamadığından, dolaylı hale gelmektedir. Teknik aksamalar nedeniyle ses ve görüntü iletiminin sağlanamaması veya iletimde kesintiler yaşanması hali de doğrudanlık ilkesini ve adil yargılanma hakkını ihlal edecek niteliktedir. Adil yargılanma, anayasal bir hak olup Anayasa md 13 gereğince yalnızca kanunla sınırlanabildiğinden e-duruşmaya ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması, e-duruşmanın haklı sebebe dayanarak ve ölçülülük ilkesine uygun biçimde icra edilmesi gerektiği söylenmelidir.

Anahtar Kelimeler: E-duruşma, segbis, doğrudanlık ilkesi, adil yargılanma hakkı

APPLICABILITY OF E-TRIAL IN CRIMINAL PROCEDURE AND ITS EFFECT ON THE DIRECTLY PRINCIPLE

The digitalization process, which emerged with the development of technology, have necessitated some changes and transformations in the legal world with the effect of the Covid-19 epidemic, and this change and transformation have generalized the active use of digital tools.

Uyap and Segbis constitute important aspects of digitalization in criminal procedure law. Regulations regarding the use of audio and image information systems in a scattered manner are included in the Criminal Procedure Code. Detailed regulations regarding Segbis are included in the Regulation on the Use of Audio and Image Information Systems in Criminal Procedure. When the provisions of the Code of Criminal Procedure are examined, it is seen that this system is related to the audio and image recording of the suspect, the accused, the victim and the witness during the

¹ Nur Centel/ Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 17. Baskı, İstanbul: Beta, 2020, s. 780.

statement, interrogation or hearing, or the listening of the accused, the witness and the expert by means of audio and image transmission in cases where it is necessary. Persons in the prison, in the treatment institution, and those who were caught upon a warrant of arrest but could not be brought before the authorized judge or court can also be heard with Segbis or attend the hearings.

With the development of digital methods that have been used for a long time, the e-trial is integrated with the Uyap system and the e-trial is tested by the Ministry of Justice on 17 June 2020. According to the data of the Ministry of Justice, e-trial is currently implementing in all provinces and in 2475 civil courts.

In the Regulation on the Execution of Hearings by Transmission of Audio and Image in Civil Procedures, e-hearing is defined as “the ability of the party or his lawyer to attend the hearing and perform procedural actions from where they are, through simultaneous audio and image transmission in civil proceedings; expressing hearing of witnesses, experts, specialist and other relevant persons.” There is no regulation in the Criminal Procedure Code and Segbis Regulation regarding e-trial in criminal proceedings. While the e-hearing applied in civil courts includes the parties of the case, the attorney, the witness, the expert, the specialist and other relevant persons to attend the hearing; the audio and image information system applied in criminal courts is related to the listening of suspects, accused, victims, witnesses and experts; there is no regulation as to whether the lawyer can attend the hearing with this system. While e-trial in civil courts includes all civil proceedings; in criminal proceedings, Segbis is applied to a limited number of cases and there is no regulation including the rules of e-trial.

The fact that the hearing is held online and the parties are not physically in the hearing room raises the question of the applicability of the e-trial in criminal procedure and how the principle of directly, one of the basic principles of criminal procedure, will be affected. Directly, the fact that the substitution of evidence is carried out by the court that will decide; it is the court's one-to-one confrontation and direct contact with the accused, the witness and all other evidence, without means.¹

In the e-trial that can be apply by Segbis, audio and image can be transmitted at the same time. Despite the audio and image transmission, the substitution of evidence becomes indirect since it cannot be physically done before the judge or the court. Failure to provide audio and image transmission or interruptions in transmission due to technical disruptions also violates the principle

¹ Nur Centel/ Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Press, İstanbul: Beta, 2020, p. 780.

of directly and the right to a fair trial. Since fair trial is a constitutional right and can only be limited by code in accordance with Article 13 of the Constitution, it should be said that the regulations regarding the e-trial should be made by code, and the e-trial should be conducted on a justified basis and in accordance with the principle of proportionality.

Keywords: E-trial, segbis, principle of directly, right to fair trial

SUÇ TAHMİNİ

İlknur AYDIN*

Dijital çağın hukuki işlemleri kolaylaştırdığı alanlardan birisi de ceza hukuku ve kriminolojidir. Suç ve suçlunun takibi, cezanın belirlenmesi ve infazı aşamasında kullanılan dijital imkânlar sadece suç sonrasındaki aşamaları kapsamamakta aynı zamanda suç fiilinin işlenmesinden önceki safha içinde geçerli olmaktadır. Kriminoloji, ceza hukuku ve dijital teknolojilerin birleştiği alanlara suç önleme kurumu örnek gösterilebilir. Teknolojinin bu alandaki tartışmalı uygulaması ise suç tahmini alanında görülmektedir. İş bu çalışmada suç önlemeye yönelik suç tahmini mekanizmaları ve burada teknolojinin rolü incelenecektir.

Suç tahmini ikincil suç önleme kapsamında suç fiili, yeri ve zamanı, olası mağdurlar ve fail davranışlarındaki risk faktörlerinin araştırılması sonucu suçun daha oluşmadan önlenmesine dayanır. Bu kapsamda öncelikle suç fiilinin tahmini, sonrasında ise risk faktörü ve hot spot tahmin yöntemleri üzerinde durulacaktır.

Suç fiilinin tahmini yapılan araştırmalara göre farklı açılardan veriler içerir. Psikolojik, sosyolojik veya resmi suçluluk verilerinden kaynaklanan araştırmaların hepsi farklı bilgileri değerlendirerek farklı sonuçlara ulaşırlar. Bu sayılanlardan farklı alanlarda tahmin araştırmaları yapmak da mümkündür. Ancak bir araştırmada tüm verilerin değerlendirilmesi mümkün değildir, çünkü toplam veri kapsamı çok geniştir. En bilinen araştırma yöntemleri ise klinik tahmin, istatistiki tahmin ve suçlu kariyeri araştırmalarıdır. Çalışmamızda öncelikle bu tahmin yöntemlerini açıklamayı amaçlamaktadır.

Suç fiilinin tahmini hakkındaki değerlendirmelerin arından mağduriyet tahmini ve mükerrer suçluluk tahmini üzerinde durulacaktır. Son olarak suç tahminine ilişkin güncel teknolojik uygulamalar uluslararası şekilde karşılaştırmalı olarak ele alınacak çalışmamızın son kısmında ise suç tahminin ve teknolojilerinin etik ve hukuki sonuçları değerlendirilecektir. Bu kapsamda her bir yöntemin avantaj ve dezavantajlarına yer verilecek, insan haklarının korunması açısından geleceğe yönelik riskler ele alınarak çalışma sonlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suç tahmini, önleme, risk faktörü, klinik inceleme, istatistiki inceleme

* Arş. Gör., Türk- Alman Üniversitesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, aydinilknur25@gmail.com

CRIME PREDICTION

One of the areas where the digital age facilitates legal transactions is criminal law and criminology. The digital facilities used at the stage of tracking the crime and the criminal, determining the punishment and execution do not only cover the stages after the crime, but are also valid in the stage before the commission of the crime. An example of the areas where criminology, criminal law and digital technologies combine is the crime prevention institution. The controversial application of technology in this area is seen in the field of crime prediction. In this study, crime prediction mechanisms for crime prevention and the role of technology will be examined here.

Crime prediction is based on the prevention of crime before it occurs as a result of the investigation of the risk factors in the actual, place and time of crime, possible victims and perpetrator behaviors within the scope of secondary crime prevention. In this context, firstly, the estimation of the crime act, and then the risk factor and hot spot estimation methods will be focused on.

The estimation of the crime act contains data from different angles according to the researches carried out. Psychological, sociological or official guilt-based research all reach different conclusions by evaluating different information. It is also possible to conduct forecasting research in different areas from these ones. However, it is not possible to evaluate all the data in a study, because the total data scope is too wide. The most well-known research methods are clinical forecasting, statistical forecasting and criminal career research. Our study primarily aims to explain these estimation methods.

After the evaluations about the estimation of the crime act, the victimization estimation and the repeated decriminalization estimation will be focused on. Finally, the current technological applications related to crime prediction will be discussed in an international comparative way, and in the last part of our study, the ethical and legal consequences of crime prediction and technologies will be evaluated. In this context, the advantages and disadvantages of each method will be included, the study will be completed by considering the risks for the future in terms of protecting human rights.

Keywords: Crime prediction, prevention, risk factors, clinical examination, statistical examination

KRİPTO VARLIKLAR HIRSIZLIK SUÇUYLA KORUNABİLİR Mİ?

İsa BAŞBÜYÜK*

Blokzincir veritabanı, dağıtık defter teknolojisi örneği olarak hayatımıza girerek hem bilginin hem de paranın dijital ortamda aracıya gerek duyulmaksızın depolanması yönteminde -iddia edildiği üzere devrimsel- değişik yaratmıştır. Ağ üzerindeki işlem kaydı ve veri güvenliğini şifreleme yöntemiyle sağlayan blokzincir, içeriğindeki kayıtlar itibariyle yeni bir dijital değer ortaya çıkmasını sağlamıştır. Son zamanlarda çoğunluğun kripto veya sanal varlık-para şeklinde ifade ettiği bu dijital değer, başlarda Bitcoin olarak anılmıştır. Bitcoin, kullanıcıların kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerin kaydının tutulması ve bütün halinde bir araya getirilmesi imkânı sunan blokzincir ağının ilk versiyonudur. Bitcoin başarısının ardından, Bitcoin ile aynı veya benzer yapıya sahip alternatif kripto birimler piyasaya sürülmüş ve kripto para-varlık ifadesi kullanılmaya başlamıştır. Kripto varlıklar, gelecekte önemli bir ihtiyacı karşılayacağı yönündeki spekülâtif beklentilere sahip yatırımcılardan yoğun talep görmüş ve önemli ekonomik değerlere ulaşmıştır.

Ancak ekonomik değer taşıyan kripto varlıkların ne şekilde sınıflandırılacağı ve hangi yöntemle korunacağı hukuken önemli bir meseledir. Özellikle kripto varlıkların a) tıpkı eşya gibi mülkiyet hakkına konu varlık olarak mı yoksa b) malvarlığına dahil ekonomik değer olarak mı korunması gerektiği sorunsalı, Amerika Birleşik Devletleri, Kore, İtalya gibi çeşitli ülkelerin yargı yerlerini de meşgul eden en kritik ve acil tartışmalardan birini oluşturmaktadır. Bu tartışma bir yönüyle ceza hukukunu da ilgilendirmektedir. Sahip olunan bir varlığın ceza hukuku aracılığıyla korunma yollarından biri hırsızlık suçudur. Türk Ceza Kanunu madde 141’de, *“Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye”* ceza verileceği düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu madde 142/2-e’de ise hırsızlık suçunun bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle işlenmesi nitelikli hal kabul edilmiştir.

Kripto değerlerin “varlık” olarak ifade edilmesi ve kullanıcılarının rızası dışında yitirdiği kripto varlıklar hırsızlık kapsamında cezalandırma eğilimi, varlıkların fiziksel yapısını dikkate alarak cezai koruma öngören kanuni tanım ve düzenlemeler karşısında kimi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar ele alınırken, kripto varlık şeklinde ifade edilen sanal değerlerin blokzincir

* Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, isa.basbuyuk@gmail.com

üzerinde ne şekilde temsil edildiği, sahiplik/zilyetlik ilişkinin nasıl kurulduğu ve bir başkasına nasıl aktarıldığı yönündeki teknolojik işleyiş göz ardı edilmektedir. Oysa, maddi vakıanın şartları ayrıntısıyla dikkate alınmaksızın, fiilin ekonomik sonuçları üzerinden hareket etmek, kalıcı çözümler sunamayacağı gibi kıyas yasağını ihlal riskine de yol açacaktır. Sunumumuzda, kripto varlıkların hukuki sınıflandırmasına yönelik yaklaşımlara ve çalınan kripto varlıkların teknik olarak gerçekte ne şekilde elde edildiğine değinilecek; böylece başkasına ait kripto varlıkları ele geçirmeye yönelik fiillerin Türk Ceza Kanunu madde 141-142/2-e'deki hırsızlık suçunun unsurlarına uygunluğu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Blokzincir, bitcoin, hırsızlık, kripto varlık, ceza hukuku

DOES CRYPTO ASSETS SUBJECT TO CRIME OF THEFT?

The blockchain database, which enter our lives as a type of distributed ledger technology, has created a revolutionary change the way both information and money are stored in the electronic environment. Blockchain, which provides recording transactions and the data security on the network with data encryption method, has provided a new digital value in terms of the records in its content. This digital value, which has recently been expressed as crypto or virtual asset-money, was initially called Bitcoin. Bitcoin is the first version of the blockchain network that provides the opportunity to record and reconciling every transaction performed between every single participant. After Bitcoin's success, alternative crypto units with the same or similar structure to Bitcoin have been launched and the expression of crypto money-asset has started to be used. Crypto assets have been in high demand from investors with speculative expectations that they will meet an important need in the future and have reached significant economic values.

However, at the moment, it is a important issue of law how crypto assets with economic value will be classified and how they will be protected. Especially, the questions to protection of rights in crypto assets of whether should be implemented **a)** property rules or **b)** liability rules, constitutes one of the most critical and urgent debates that also occupy the jurisdictions of various countries such as the United States, Korea, Italy. This discussion also concerns criminal law in various aspects. One of the ways to protect a property by means of criminal law is theft crime. Under Article 141 of the Turkish Penal Code, it is regulated that "*Any person who appropriates removable property, from its place, which belongs to another, without the consent of the individual in whose possession it is, in order to derive benefit for himself, or a third party*" will be punished. Under

Article 142/2-e of the Turkish Penal Code, committing the crime of theft by using electronic information systems has been accepted as a qualified theft.

Expressing crypto assets as “property” and the tendency to punish crypto assets lost without the consent of the user within the scope of theft, bring some issues in the face of legal definitions and regulations that provide criminal protection taking into account the physical structure of the assets. While addressing these problems, the technological process of how the virtual crypto value occurs on the blockchain, how the status of ownership is established and how it is transferred to someone else, is ignored. However, acting on the economic consequences of the act without considering the realization conditions of the material fact in detail will not provide permanent solutions and will also lead to the risk of violating the prohibition of analogy. In this presentation, approaches to the legal classification of crypto assets and how stolen crypto assets are actually obtained technically will be discussed; Thus, the compliance of the acts to steal someone else's crypto assets with the elements of theft crime under Article 141-142/2-e of the Turkish Penal Code will be discussed.

Key Words: Blokchain, bitcoin, theft, cryptocurrency, criminal law

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA UZLAŞTIRMADA E-TEBLİGAT

Korhan YEĞRİM*

Ceza muhakemesinde uzlaştırma, bağımsız ve tarafsız bir uzlaştırmacı tarafından fail ile mağdurun suçtan kaynaklı uyuşmazlıklarını bir mahkeme kararı olmaksızın şahsi iradeleri ile edimli veya edimsiz olarak anlaşma ile sonlandırmaları anlamına gelir. Uzlaştırma işlemleri, soruşturma ya da kovuşturma aşamasında Adalet Bakanlığı'nın uzlaştırmacı listesinde yer alan avukat ya da hukuk öğrenimi görmüş kişilerden görevlendirilen uzlaştırmacı tarafından gerçekleştirilir.

Uzlaştırma faaliyeti; uzlaştırma teklifi, müzakereler, edimin belirlenmesi ve uzlaştırma raporu olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilir. Uzlaştırmacı, uzlaşma teklifini uzlaştırma bürosu vasıtasıyla açıklamalı tebligat yoluyla gerçekleştirebilir (Uzlaştırma Yönetmeliği md. 29). Uzlaşma teklifi yapılan taraflardan herhangi biri üç gün içinde teklifi gerçekleştiren uzlaştırmacıya kararını bildirmediği takdirde, uzlaşma teklifini reddetmiş sayılır. Açıklamalı tebligatın e-tebligat yoluyla yapılması tartışmalıdır.

Elektronik tebligat, muhatabın hukuki bir işlemde yasal düzenlemede öngörülen şekilde haberdar edilmesi ve haberdar edildiğinin belgelendirilmesi işlemidir. E- tebligatta bilgilendirme, bilgisayar ortamında oluşturulan tebliğ evrakının internet kullanılarak muhatabın e- tebligat adresine gönderilmesi ile gerçekleşir. İnternet kullanımının artması, erişimin daha hızlı, güvenli olması ve daha az ekonomi ile işlerin bitirilebilmesi e-tebligatın yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bu tebligat ile uzlaştırma işlemlerine hız kazandırılmakta usul ekonomisine de katkı sağlanmaktadır. Elektronik tebligat ile hukuki işlemlerin teslimi, belgelendirmesi ve bilgilendirilmesi, bilgi güvenliği sağlanmakta ve kişisel verilerin korunması da amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: E-tebligat, açıklamalı tebligat, uzlaştırma

E-NOTIFICATION IN CONCILIATION IN CRIMINAL PROCEDURE LAW

Reconciliation in criminal procedure means that an independent and impartial conciliator terminates the disputes between the perpetrator and the victim arising from the crime by agreement, with or without their personal will, without a court decision. Conciliation procedures are carried out by a conciliator appointed by a lawyer or persons with legal education who are on the conciliator list of the Ministry of Justice at the investigation or prosecution stage.

* Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, korhan.yegrim@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3231-0068.

The reconciliation activity is carried out in four stages: the reconciliation proposal, the negotiations, the determination of the performance and the reconciliation report. The conciliator may carry out the reconciliation proposal through the reconciliation office by means of an annotated notification (Art. of the Reconciliation Regulation. 29). If any of the parties to the settlement offer has not informed the conciliator who has made the offer of the settlement offer of his decision within three days, he is deemed to have rejected the settlement offer. The fact that the annotated notification is made via e-notification is controversial.

Electronic notification is the process of notifying the addressee of a legal transaction in the manner prescribed in the legal regulation and certifying that he has been informed. Information in the e-notification takes place by sending the notification document created in the computer environment to the addressee's e-notification address using the Internet. The increasing use of the Internet, faster access, safer access and the ability to get things done with less economy have enabled the spread of e-notification. With this notification, the reconciliation processes are accelerated and the procedural economy is also contributed to. Delivery, certification and informing of legal transactions with electronic notification, information security is provided and the protection of personal data is also aimed.

Keywords: E-notification, annotated notification, reconciliation

BLOKZİNCİR ÜZERİNDE BULUNAN “MİXER” PROTOKOLLERİNDE SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİ AKLAMA FİİLİ BAĞLAMINDA OBJEKTİF İSNADİYET DEĞERLENDİRMESİ

Mehmet Bahadır POLAT *

2008 yılında bir elektronik posta grubunda Satoshi Nakamoto isimli anonim internet kullanıcısı tarafından yayınlanmış makale ile ilk kez duyurulan blokzincir, beraberinde getirdiği pek çok yenilikle dünyayı farklı bir konuma çekmeyi başarmıştır. Özellikle son yıllarda blokzincir teknolojisinin gelişmesi ile bireyler ve devletlerden, diğer kurumsal aktörlere büyük bir çevrenin ilgisini çekmiş, bunun beraberinde özellikle finansal anlamda inanılmaz büyüme göstermiştir. Milyonlarca dolar değerinde kripto varlığın tek bir işlemle ve saniyeler içerisinde dünyanın bir ucundan diğer ucundaki kişiye neredeyse masrafsız bir şekilde üçüncü bir güvenilir tarafa ihtiyaç duymadan gönderilmesi çok büyük tehlikeleri de beraberinde getirmektedir. Bu kolaylık özellikle ceza hukuku bakımından irdelendiğinde kanunun tipik olarak tanımladığı suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama fiilini akla getirmektedir. Blokzincir üzerinde yapılan işlemler her ne kadar kısmi anonimlik sağlasa da tüm işlemlerin kayıtları ve varlıkların zincir üzerinde hangi adrese gönderildiği herkes tarafından görülebilmektedir. Suçu araştıran adli makamların da varlıkların hangi adreslere ne zaman transfer edildiğini gözlemleyebildiğini bilen ve suçtan elde edilen kripto varlığı tutan failer, bu kripto varlıkları blokzincir üzerinde bulunan çeşitli protokollerin üzerinden geçirmek suretiyle takibini imkânsız kılmakta ve bu şekilde blokzincir üzerindeki bu suçun konusu kripto varlıkları aklamaktadırlar. Bu uygulamaların genel adı “*mixer*” ya da karıştıran olarak ifade edilmektedir.

İnceleme konumuza ise Ethereum blokzincirinde çalışan ve Amerika Birleşik Devletleri Hazine Bakanlığı tarafından 8 Ağustos 2022 tarihinde yaptırıma uğrayan “*Tornado Cash*” isimli “*crypto mixer*” yani kripto varlık karıştırıcısı ve bundan iki gün sonra Hollanda’da Tornado Cash isimli protokolün geliştiricisi Alexey Pertsev’in suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama soruşturmaları neticesinde tutuklanması örnek gösterilebilir. Bu protokolün kullanıldığı her fiilin ceza hukukunun inceleme konusuna girmemesi gerektiği aşikardır. Karıştırıcı uygulamasının yalnızca suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamak için kullanılmadığı, anonim kalmak isteyen blokzincir kullanıcılarının da bu protokol ve uygulamaları kullandığı bilinmektedir. “*Tornado Cash*” üzerinde yapılan işlemlerin büyük çoğunluğu; ceza hukukunun alanına girmeyen,

* Arş. Gör., Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı, mpolat@klu.edu.tr, ORCID:0000-0003-3963-4898.

illegal olmayan işlemlerdir. Akıllı sözleşme ve protokol geliştiricileri ile yaptırıma uğrayan karıştırma (*mixer*) uygulamalarının, faillerin eylemleri neticesinde kara para aklama suçundan sorumlu tutulması noktasında isnadiyet bakımından bir değerlendirme yapmak gerekmektedir.

Blokzincir üzerinde bulunan bir akıllı sözleşmeyi veya bir protokolü kullanarak malvarlığı değerini aklama fiilini gerçekleştiren faillerin yanında akıllı sözleşmenin geliştiricisine veya diğer kullanıcılarına yaptırım uygulanabilir mi? Bakıldığında malvarlığı değerini aklama fiilini akıllı sözleşmenin yazılması ve blokzincire yüklenmesini nedensellik bağı çerçevesinde bağlamak mümkündür. Nitekim kara para aklama fiili bizzat geliştirici tarafından icra edilmese de diğer kişilerin bu fiilin gerçekleştirmesi ve bu anlamda neticenin ortaya çıkması ile nedensellik bağına sahip olduğu açıktır. Çalışmamızda, iştirak iradesinin bulunmadığı durumda protokol geliştiricisinin blokzincire akıllı sözleşmeyi yüklemesi fiilinde ve protokolü diğer bireylerin kullanmasında cezai sorumluluk alanını ve objektif isnadiyetin genişletilmesi problemini tartışacağız.

Anahtar Kelimeler: Blokzincir, mixer, isnadiyet, akıllı sözleşme, ceza hukuku

“MIXER” PROTOCOLS IN BLOCKCHAIN AND IMPUTATION EVALUATION IN TERMS OF LAUNDERING OF CRIMINAL ASSETS

Blockchain, which was announced for the first time in 2008 with a paper published by an anonymous internet user named Satoshi Nakamoto in an e-mail group, has succeeded in attracting the world to a different position with many innovations it brings. Especially in recent years, with the development of blockchain technology, it has attracted a great deal of attention from individuals and states to other corporate actors, and it has shown incredible growth, especially in financial terms. Sending millions of dollars worth of crypto assets in a single transaction and within seconds from one end of the world to the other end of the world almost at no cost without the need for a third party, brings great dangers. This convenience, especially when examined in terms of criminal law, brings to mind the act of laundering the assets arising from the crime, which is defined as typical by the law. Although the transactions made on the blockchain provide partial anonymity, the records of all transactions and the address where the assets are sent on the chain can be seen by everyone. The perpetrators, who know that the judicial authorities investigating the crime can also observe which addresses and when the assets are transferred, and who hold the crypto assets obtained from the crime, make it impossible to track these crypto assets by passing these crypto assets over various protocols on the blockchain, and in this way they launder the crypto assets that

are the subject of this crime on the blockchain. The general name of these applications is expressed as “*mixer*”.

The subject of our review is the "crypto mixer" called "Tornado Cash", which works on the Ethereum blockchain and was sanctioned by the United States Department of the Treasury on August 8, 2022, and two days after that, Alexey Pertsev, the developer of the protocol called Tornado Cash in the Netherlands, was accused of crime. An example is his arrest as a result of money laundering investigations. It is obvious that every act in which this protocol is used should not be subject to the examination of criminal law. It is known that the mixer application is not only used to launder criminal assets, but blockchain users who want to remain anonymous also use these protocols and applications. The vast majority of transactions made on “Tornado Cash”; They are non-illegal transactions that do not fall within the scope of criminal law. It is necessary to make an assessment in terms of imputation at the point that smart contract and protocol developers and sanctioned mixing applications are held responsible for money laundering as a result of the perpetrators' actions.

Can the developer or other users of the smart contract be sanctioned, as well as perpetrators who launder the asset value using a smart contract or a protocol on the blockchain? When viewed, it is possible to connect the act of laundering the asset value with the writing of the smart contract and its uploading to the blockchain within the framework of causality. As a matter of fact, although the act of money laundering is not performed by the developer himself, it is clear that other people have a causal link with the realization of this act and the emergence of the result in this sense. In our study, we will discuss the problem of extending the scope of criminal liability and objective imputation in the act of the protocol developer deploying the smart contract to the blockchain in the absence of the will to participate and the use of the protocol by other individuals.

Keywords: Blockchain, mixer, imputation, smart contract, criminal law

**TÜRK CEZA KANUNU'NDA; BİLİŞİM SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİNİN
ENGELLENMESİ VEYA BOZULMASI, VERİLERİN YOK EDİLMESİ VEYA
DEĞİŞTİRİLMESİ SUÇU**

Mustafa LİMONCU*

Bilgisayar sistemleri vasıtasıyla yürütülen işlemlerin yaygınlaşmasıyla hukuki sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Elektronik ticaret ve bankacılık başta olmak üzere pek çok alanda bilgisayar ve internet kullanılmaktadır. Klasik hukuk kurallarının bu alana tatbik edilememesi, bilişim alanında yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır. Milli mevzuatta bilişim suçları, ilk olarak 1991 yılında 3756 sayılı kanunla yapılmıştır.

Bilişim sistemleri yalnızca bir işlem yapmakta kullanılmamaktadır. Bilgi ve verilerin başka yere veya sistemlere nakledilmesinde, iletişimde, habercilikte, bankacılıkta, alışverişte, eğitimde, sağlıkta, savunma sanayiinde, üretimde ve akademik hayatta bilgisayarlardan yararlanılmaktadır.

Normal şartlar altında suç olan fiillerin sanal ortamda işlenmesi de suç oluşturur. Bazı suç tiplerinin bilişim sistemi aracılığı ile işlenmesi, cezayı artıran nitelikli hal olarak tanımlanmasını gerektirmiştir. Bazı suç tipleri ise yalnızca bilişim sistemi aracılığıyla yahut bilişim sistemine karşı işlenebilmektedir. Bilişim alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişimin ortaya çıkardığı diğer bir kavram da 'bilişim hukuku' kavramıdır. Bugün bilişim hukuku kavramı kullanılsa da bilişim hukuku kendi başına bir disiplin olarak doktrinde kabul edilmemektedir.

Konumuz olan 'bilişim sisteminin işleyişinin engellenmesi veya bozulması' ve 'verilerin yok edilmesi veya değiştirilmesi' suçları; Türk Ceza Kanunu'nun 244. maddesinde düzenlenmiştir.

Çalışmada ayrıntılı olarak aktarılacağı üzere; TCK'nın 244. maddesinin birinci fıkrasında bilişim sisteminin işleyişinin engellenmesi veya sistemin bozulması hüküm altına alınmıştır. İkinci fıkrada ise bilişim sistemindeki verilerin bozulması, yok edilmesi, değiştirilmesi, erişilmez kılınması, sisteme verilerin yerleştirilmesi veya verilerin başka bir yere gönderilmesi eylemleri, suç olarak düzenlenmiştir.

Madde gerekçesinde, bu maddeyle bilişim sistemlerine karşı zarar verme eylemlerinin suç haline getirildiği ifade edilmektedir. Gerekçede, yapılan düzenlemeyle bilişim araçlarının fiziki varlığı ve işlemlerini sağlayan bütün diğer unsurların, suçun konusunu oluşturduğu yazılmıştır.

* Doktorant, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku) Anabilim Dalı, mustafalimoncu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6293-0284.

Bilişim sistemlerine karşı suçlarla korunan hukuki değer tartışmalıdır. Bilgisayarların usulüne uygun olarak çalışmasındaki menfaat, mülkiyet hakkı, ekonomik haklar, veri güvenliği gibi hakların korunduğu ifade edilmektedir.

Bilişim suçlarına; 'bilişim alanında suçlar', 'siber suçlar' ve 'bilgisayar suçları' gibi isimler verilmiştir. Bu konuda kavram birliği bulunmamaktadır. Bilişim alanında suçların yasada düzenlendiği yer konusunda da çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Öte yandan bu suçların taksirli haline yer verilmemiş olması eleştiriye açıktır. Ayrıca bilişim alanında etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmediğini görmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Bilişim, bilişim suçları, sistemin engellenmesi, verilerin değiştirilmesi

IN THE TURKISH PENAL CODE; CRIME OF PREVENTING OR DISRUPTING THE OPERATION OF THE INFORMATION SYSTEM, DESTROYING OR MODIFYING THE DATA

With the spread of transactions carried out through computer systems, legal problems began to emerge. Computers and internet are used in many fields, especially in electronic commerce and banking. The inability to apply the classical legal rules to this field necessitated new regulations in the field of informatics. In the national legislation, cyber crimes were first committed in 1991 with the law no. 3756.

Information systems are not only used to perform a transaction. Computers are used in transferring information and data to other places or systems, in communication, journalism, banking, shopping, education, health, defense industry, production and academic life.

It is also a crime to commit acts that are criminal under normal conditions in the virtual environment. The committing of some types of crimes through the information system required it to be defined as a qualified state that increases the punishment. Some types of crimes can only be committed through the information system or against the information system. Another concept revealed by the rapid change and development in the field of informatics is the concept of 'informatics law'. Although the concept of informatics law is used today, informatics law is not accepted in the doctrine as a discipline on its own.

The crimes of 'prevention or disruption of the functioning of the information system' and 'destruction or modification of data', which are our subject; It is regulated in Article 244 of the Turkish Penal Code.

As will be explained in detail in the study; In the first paragraph of Article 244 of the TCK, the prevention of the functioning of the information system or the corruption of the system is provided. In the second paragraph, the actions of corrupting, destroying, changing,

rendering inaccessible data in the information system, placing data in the system or sending the data to another place are regulated as crimes.

In the justification of the article, it is stated that acts of damaging information systems are made a crime with this article. In the justification, it was written that all other elements that ensure the physical existence and operation of information tools constitute the subject of the crime.

The legal value protected by crimes against information systems is controversial. It is stated that rights such as interest in the proper operation of computers, property rights, economic rights, data security are protected.

Cybercrime; Names such as 'crimes in the field of informatics', 'cybercrimes' and 'computer crimes' have been given. There is no consensus on this issue. There are various criticisms about the place where crimes are regulated in the law in the field of informatics. On the other hand, the fact that the negligent version of these crimes is not included is open to criticism. In addition, we see that effective regret provisions are not included in the field of informatics.

Keywords: Informatics, cyber crimes, blocking the system, changing data

KORUMA TEDBİRLERİ BAKIMINDAN DİJİTALLEŞME

Özge Sırma GEZER*

Gelişen teknoloji ve artan olanaklar nedeniyle hukukun tüm dallarında olduğu gibi ceza muhakemesi alanında da yargılamanın yürütülmesi bakımından dijitalleşmeye yönelim kaçınılmaz olmuştur. Bu nedenle özellikle delil elde ederken gelişen teknolojik imkânlar gözetilerek gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Koruma tedbirleri bakımından da bu yönde bir açılımın yapılması zaruridir.

Koruma tedbirlerinden tutuklama, adli kontrol ve yakalama gibi koruma tedbirleri bakımından dijitalleşme ancak duruşmanın çevrimiçi yapılması biçiminde gerçekleşebilmektedir. Ceza yargılaması bakımından yapay zekanın kullanımı kimi ülkelerde uygulamaya geçirilmiş; kimi ülkelerde ise çalışmaları sürmektedir. Ancak şimdilik yapay zeka tarafından tutuklama ya da adli kontrol kararı verilmesi ceza yargılaması ilkelerine aykırı görülmektedir.

Buna karşılık arama, el koyma gibi koruma tedbirleri doğası gereği teknolojik gelişmelere uyum sağlamıştır. Bu noktada çalışmamızda Türk hukukunda yer alan arama koruma tedbirine ilişkin düzenlemeler ile Alman Ceza Muhakemesi Yasası kapsamında düzenlenen online arama tedbirine yer verilecektir. Online arama Alman Ceza Muhakemesi Yasası'nın 100 b maddesinde bilgisayarlarda online arama başlığı altında düzenlenmektedir. Söz konusu düzenleme ilgili koruma tedbirinin uygulanabilmesini kimi koşulların varlığına bağlamış; maddenin ikinci fıkrasında ise, tedbirin uygulanabileceği suçlar katalog halinde sayılmıştır. Öte yandan söz konusu madde belli koşulların varlığı halinde şüpheli ya da sanık dışındaki kimseler bakımından da uygulanabilecektir. Ancak Alman Ceza Muhakemesi Yasası 100 d maddesi söz konusu tedbire özel hayatın çekirdek alanına ilişkin bir sınır getirmektedir.

Öte yandan son zamanlarda popülerliğini arttıran kripto paralara ilişkin el koyma koruma tedbiri bakımından bir değerlendirme yapılacaktır. Kripto paranın hukuki anlamda menkul bir değer olarak kabul edilmesine dair sorunun çözümü ceza yargılamasının söz konusu değere ilişkin yaklaşımını ortaya koymak bakımından önem arz etmektedir.

Son olarak çalışmamızda diğer koruma tedbirleri bakımından da dijitalleşme bakımından da ilgili düzenlemeler ve Alman hukukundaki gelişmeler konusunda bir değerlendirme yapılacaktır. Teknolojik gelişmeler iletişimin denetlenmesi konusunda da yeni yaklaşımlara yönlennesini zorunlu kılmıştır. Çalışmamızda özellikle internet üzerinden yapılan iletişimle ilgili son gelişmelere de değinilecektir.

* Dr. Öğr. Üyesi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, o.sirma@iku.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Koruma tedbirleri, arama, el koyma, kripto para, iletişimin denetlenmesi

DIGITALIZATION IN THE TERMS OF PROTECTION MEASURES

Due to the developing technology and increasing opportunities, the trend towards digitalization has become inevitable in the field of criminal procedure as well as in all branches of law. Because of this development, especially in obtaining evidence, necessary regulations should be taken by considering the developing technological possibilities. In terms of protection measures, it is necessary to make a development in this direction.

In terms of protection measures such as arrest, judicial control and capture, digitalization can only take place in the form of online hearing. The use of artificial intelligence in terms of criminal proceedings has been implemented in some countries and taking forward steps in some other countries. However, for now, the decision of arrest or judicial control decision taken by artificial intelligence is seen against the principles of criminal justice.

On the other hand, terms of protection measures such as search and seizure have naturally adapted to technological developments. In this paper, we will examine search protection measure partaking in Turkish Law System and online search protection measure in German Code of Criminal Procedure.

Online search is regulated under the title of online search on computers in article 100 b of the German Code of Criminal Procedure. Aforementioned regulation has linked the implementation of the relevant protection measure to the existence of certain conditions. The crimes to which measure can be applied are catalogued in the second paragraph of the article. On the other hand, those protection measures can be applied to the third parties independent from suspect and defendant due to existence of certain conditions. However, Article 100 d of the German Code of Criminal Procedure limits the measure in question regarding core area of private life.

On the other hand, we will evaluate the seizure protection measure in case of cryptocurrencies, which have increased their popularity recently. The solution of the problem of legal acceptance of cryptocurrency as a stock is important to in terms of revealing the approach of the criminal procedure towards crypto.

In conclusion, we will evaluate other protection measures, regulations in digitalization and developments in German Law System. Technological developments have made it necessary to turn to new approaches in the monitoring of communication. In this study, we will especially examine the latest developments in communication over internet.

Keywords: Protection measures, search, seizure, cryptocurrency, communication monitoring

DEEFAKE (YAPAY VİDEO MONTAJ) TEKNOLOJİSİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI CEZA HUKUKU SORUNLARI

Pınar BACAKSIZ*

Deepfake, teknolojinin ortaya çıkardığı yeni kavramalardan birisidir. Deepfake uygulamaları bir başkasına ait ses ve görüntülerin bir araya getirilmesi suretiyle yeni bir video ortaya çıkmasını sağlar. Böylece bir kişinin hiç olmadığı bir yerdeymiş gibi görüntülerinin yahut hiç söylemediği şeyleri söylerken görüldüğü videolarının üretilmesi mümkündür. Deepfake sıklıkla eğlence amacıyla kullanılsa da beraberinde ceza hukukunu ilgilendiren ciddi sorunlar da getirmektedir.

Deepfake teknolojisi temel hak ve özgürlükler çerçevesinde değerlendirildiğinde öncelikle kişilik hakları ve özel hayatın gizliliği açısından tehlike yarattığı söylenmelidir. Öte yandan bu teknolojiyi kullanan kişiler bakımından da ifade özgürlüğü, bilim ve sanat icra etme hakkı gibi temel hakların sınırları sorgulanmalıdır.

Bu tebliğin konusunu Deepfake kullanımının ortaya çıkardığı ceza hukuku sorunları oluşturmaktadır. Bu kapsamda öncelikle söz konusu teknoloji kullanılarak işlenebilecek suçlardan ve daha sonra bu suçların soruşturma ve kovuşturmasında meydana gelen zorluklardan söz edilecektir.

Bir başkasına ait görüntü/sesin kullanılması öncelikle kişisel verilere ilişkin suçlar ve özel hayatın gizliliğini ihlal suçu bakımından ele alınmalıdır. Zira bu teknolojinin kullanılabilmesi için öncelikle önemli miktarda kişisel veriye ihtiyaç bulunmaktadır.

Deepfake teknolojisi kullanılarak işlenen suçlardan söz edildiğinde şantaj suçundan da söz etmek gerekecektir. Bir başkasına ait ses ve görüntüler kullanılarak elde edilen videolarla ortaya çıkan sahte içerikler şantaj suçunda kullanılmaya oldukça elverişlidir. Bu görüntülerin müstehcen içerikli olması halinde müstehcenlik suçu bakımından da bir değerlendirme yapılması gerekecektir. Bir başkasına ait ses ve görüntülerle oluşturulan videolar o kişinin bir suça ilişkin açıklamalarını içermekte ise iftira yahut suç uydurma suçları söz konusu olabilecektir. Yahut bu açıklamalar hakaret içerikli de olabilir. Deepfake teknolojisi kullanılarak elde edilen görüntülerin maddi çıkar elde etmek amacıyla kullanılması halinde ise dolandırıcılık suçu işlenmiş olacaktır. Deepfake teknolojisinin kullanılması ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek bir diğer ceza hukuku sorunu bu teknolojinin TCK m. 245/a'da düzenlenen yasak cihaz veya programlar suçuna vücut verip vermeyeceğidir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet MYO, pinar.bacaksiz@deu.edu.tr

Deepfake teknolojisi ile işlenebilecek suçlardan söz edildikten sonra bu suçların soruşturma ve kovuşturmasında ortaya çıkan sorunlar ele alınacaktır. Burada özellikle suçun işlendiği yer ve ispat bakımından önemli zorluklar bulunmaktadır.

Son olarak TCK ve CMK'da yer alan düzenlemelerin Deepfake teknolojisi kullanılarak işlenen suçlarla mücadelede yeterli olup olmadığı konusu tartışmaya açılacak ve bazı önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, derin öğrenme, deep fake, ceza muhakemesi, ispat

DEEFAKE (ARTIFICIAL VIDEO MOUNT) CRIMINAL LAW PROBLEMS ARISING BY ITS TECHNOLOGY

Deepfake is one of the new concepts that technology has revealed. Deepfake applications create a new video by combining audio and video belonging to someone else. Thus, it is possible to produce images of a person as if he is in a place he has never been, or videos of him saying things he has never said. Although deepfake is often used for entertainment purposes, it also brings serious problems related to criminal law.

When deepfake technology is evaluated within the framework of fundamental rights and freedoms, it should be said that it poses a danger in terms of personal rights and privacy of private life. On the other hand, the limits of fundamental rights such as freedom of expression, and the right to practice science and art should be questioned for those who use this technology. The subject of this paper is the criminal law problems caused by the use of Deepfake. In this context, first of all, the crimes that can be committed using the technology in question and then the difficulties that occur in the investigation and prosecution of these crimes will be mentioned.

The use of someone else's video/audio should be dealt with primarily in terms of crimes related to personal data and violation of privacy. Because, to use this technology, a significant amount of personal data is needed first.

When talking about crimes committed using deepfake technology, it will be necessary to mention the crime of blackmail. Fake content that comes out with videos obtained by using someone else's audio and images is quite suitable for blackmail. If these images contain obscene content, an evaluation will also be required in terms of obscenity. If the videos created with the sound and images of another person contain the explanations of that person about a crime, slander or fabrication crimes may be in question. Or, these statements may also be offensive. If the images obtained using deepfake technology are used for financial gain, fraud will be committed. Another criminal law problem that may arise in connection with the use of deepfake

technology is that this technology is subject to TCK art. Whether it will give rise to the crime of prohibited devices or programs regulated in 245/a.

After mentioning the crimes that can be committed with deepfake technology, the problems that arise in the investigation and prosecution of these crimes will be discussed. There are significant difficulties here, especially in terms of the place where the crime was committed and the proof.

Finally, the issue of whether the regulations in the TCK and CMK are sufficient in combating crimes committed using Deepfake technology will be discussed and some suggestions will be made.

Keywords: Artificial intelligence, deep learning, deep fake, criminal procedure, proof

GÜNCEL GELİŞMELER IŞIĞINDA ETİK HACKER KAVRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

S. Nur AYDOĞAN*

Bilgi teknolojisinin gelişmesiyle hayatın her alanında bilişim sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Bilişim alanındaki gelişmeler bireylere ve devletlere birçok açıdan kolaylık getirmesinin yanında birtakım güvenlik sorunlarının da doğmasına neden olmuştur. “Siber saldırı” olarak adlandırılan, hukuka aykırı bir şekilde bilişim sistemlerine girme oranları artarken, saldırı henüz gerçekleşmeden önleyici adımların atılması gerekliliği doğmuştur. Bu sebeple hem devletler hem bireyler saldırılara karşı gelmek amacıyla siber güvenliğe oldukça önem vermeye başlamıştır. Bu güvenliği sağlamak ve siber suçlarla etkin ve hızlı mücadele etmek amacıyla da “etik hacker” adı verilen yeni bir meslek grubu ortaya çıkmıştır.

Bu mesleğin çalışma alanı teknolojinin ilerlemesiyle her geçen gün daha da büyümektedir. En güncel haliyle, Web3 teknolojisinin devreye girmesi ve merkeziyetsiz internet kullanımı bu alanda bir takım güvenlik açıkları ortaya çıkarmıştır. Bu açıkları tespit etmek için, başta kripto para şirketleri olmak üzere, etik hacker olarak adlandırılan kişileri ya da kuruluşları görevlendirmiş ve ‘hata ödülü’ adı verilen çok büyük miktarlarla ödüllendirmiştir. Bu ödüller de mesleğin daha çok tanınması ve daha çok tercih edilmesi sonucunu doğurmuştur. Nitekim bu durum ile artık etik hacker kavramının net bir şekilde tanımlanması ve yasal bir düzlemde kabul edilmesi, diğer bir deyişle yasal bir çerçevesinin çizilmesi gerekliliği duyulmuştur.

Etik hacker kavramını hukuki düzlemde kabul eden ve cezasızlık öngören devletler giderek artmaktadır. Türk hukukunda da henüz yasal bir düzenleme yapılmamasına karşın, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’nın kurulması bu alanla ilerde önemli adımların atılacağına en büyük habercisidir.

Bu çalışmada da tüm bu hususlar incelenerek öncelikle siber saldırı, siber güvenlik kavramlarına değinilecek olup sonrasında etik hacker tanımlaması yapılacaktır. Bu tanımlama ile beraber etik hacker çeşitleri, özellikle güvenlik açıklarını bulmak ve gidermek için görev yapan beyaz şapkalı hacker kavramı açıklanacak ve etik hacker olarak çalışmanın cezasızlık sebepleri, bu alandaki son gelişmeler ve ülkemiz açısından hukuki düzenlemelerin hangi boyutta olduğu ve olması gerektiği anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siber saldırı, siber güvenlik, etik hacker

* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, nurkalsin@gmail.com

AN EVALUATION ON THE CONCEPT OF ETHICAL HACKER IN THE LIGHT OF CURRENT DEVELOPMENTS

With the development of information technology, information systems have been used in all areas of life. Developments in IT sector have brought convenience to person and states in many ways, as well as have caused some security problems. While the rate of illegally entering information systems, called “cyber attack” has increased, it has become necessary to take preventive steps before the attack occurs. For this reason, both states and person have begun to attach great importance to cyber security to resist attacks. In order to provide this security and to combat cybercrime effectively and quickly, a new professional group called “ethical hackers” has emerged.

The field of study of this profession is growing day by day with the advancement of technology. In its most recent form, the introduction of Web3 technology and the use of decentralized internet have revealed some security gaps in this area. In order to detect these vulnerabilities, he appointed people or organizations called ethical hackers, especially crypto money companies, and rewarded them with huge amounts called “bug bountie”. These awards have resulted in the profession being recognized and preferred more. As a matter of fact, with this situation, it has become necessary to define the ethical hacker concept clearly and to accept it on a legal level, in other words, to draw a legal framework.

There is an increasing number of states that accept the concept of ethical hackers on a legal basis and envisage impunity. Although no legal regulation has been made in Turkish law yet the establishment of the Department of Combating Cyber Crimes is the biggest harbinger of important steps to be taken in this area in the future.

In this study, by examining all these issues, first of all, the concepts of cyber attack and cyber security will be mentioned, and then the definition of ethical hacker will be made. With this definition, types of ethical hackers, especially the concept of white hat hacker who work to find and fix security vulnerabilities, will be explained and the reasons for working as an ethical hacker with impunity, the latest developments in this field and the extent of the legal regulations in our country will be explained.

Keywords: Cyber attack, cyber security, ethical hacker

“COMPAS” ÖRNEĞİ ÇERÇEVESİNDE YAPAY ZEKALI RİSK DEĞERLENDİRME ARAÇLARI VE CEZA MUHAKEMESİNE HAKİM OLAN İLKELER

Seda Yağmur SÜMER*

Yapay zeka temelli teknolojilerin hukuk alanında kullanımı her geçen gün yaygınlaşmaktadır. Başta bilgi organizasyonu ve yönetimi, tavsiye verilmesi, destek sağlanması amacıyla olmak üzere hukuk dünyasında yer edinen yapay zeka temelli teknolojiler arasında belki de etik ve hukuk dünyasında doğuracağı sorunlar bakımından en çok dikkat çeken tahmin teknolojileridir. Tahmin teknolojileri işlevleri ve çalışma mekanizmaları bakımından kendi içerisinde çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Ceza hukuku anlamında ise tahmin teknolojilerinde en dikkat çekici örnek risk değerlendirme amacıyla üretilen yapay zekalı tahmin sistemleridir. Bu sistemler tekerrür oranı, suç öncesi suç işleme riski gibi birçok konuda risk değerlendirmeleri yaparak bir sonuç tahmin sunmaktadırlar. Ceza hukuku bakımından yargı mekanizmalarının bu araçlardan yararlanması veyahut yararlanma olasılığı muhakeme sürecine etkileri bakımından olumlu veyahut olumsuz olarak nitelendirilebilecek birçok etkiye sahiptir. Bu araçların yargıda kullanılması özellikle Ceza Muhakemesi’ne hakim ilkelerden başta Adil Yargılanma Hakkı ve Masuniyet Karinesi bakımından ciddi ihtilafları ve etik tartışmaları beraberinde getirmektedir. Çünkü bu risk değerlendirme araçlarının kaynağını büyük veri yığınları oluşturmaktadır. Bu veri yığınlarının tarafsızlığı ve manipüle edilmemiş olması büyük önem arz etmektedir. Aksi halde risk değerlendirmesi neticesinde elde edilen sonuç verilerin tarafsızlığı tartışmalı hale gelecek, Ceza Hukuku gibi ziyadesiyle hassas hareket edilmesi gereken bir hukuk alanında yargı mercilerinin verdiği kararlar tarafsızlık ve bağımsızlık anlamında kuşkuları beraberinde getirecektir. Nitekim bu tartışmaların yakın zamanlı en önemli örneği Amerika Birleşik Devletleri’nde Wisconsin ve birçok başka eyalette kullanılan özünde bir tahmin algoritması olan “COMPAS (Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions)” isimli yapay zekalı risk değerlendirme aracıdır. COMPAS mükerrer suç işleme oranlarının hesaplanması amacıyla geliştirilmişse de sahip olduğu gömülü önyargı nedeniyle 2016 yılında yapılan bir çalışma ile ırkçı tahminlerde bulunarak yargı mekanizmalarını yanılttığı iddia edilmiştir. Bu durum sansasyonel etik ve hukuki tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bu nedenle bizler bu tebliğde COMPAS örneği ekseninde yapay zekalı risk değerlendirme araçlarının ceza hukuku yargılaması bakımından olası etkilerini ve temel bir yargılama ilkesi olan Adil Yargılanma Hakkı ile olan ilişkisini ortaya koymaya çalışacağız.

* Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, sedayagmur.sumer@deu.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Tahmin teknolojileri, risk değerlendirme araçları, yapay zeka, adil yargılanma hakkı

ARTIFICIAL INTELLIGENCE RISK ASSESSMENT TOOLS AND PRINCIPLES OF CRIMINAL PROCEDURE WITHIN THE FRAMEWORK OF THE "COMPAS" EXAMPLE

The use of artificial intelligence-based technologies in the field of law is becoming widespread every day. Among the artificial intelligence-based technologies that have gained a foothold in the legal world, especially to organize and manage information, provide advice, and provide support, perhaps the most striking in terms of the problems that they will cause in the ethical and legal world are forecasting technologies. Decisional technologies. Forecasting technologies are divided into various groups in terms of their functions and working mechanisms. In terms of criminal law, the most remarkable example of forecasting technologies is artificial intelligence forecasting systems produced for risk assessment purposes. These systems offer a result prediction by making risk assessments on many issues such as repetition rate, and pre-crime crime risk. From the point of view of criminal law, the use of judicial mechanisms or the possibility of using these tools has many effects that can be characterized as positive or negative in terms of their impact on the reasoning process. The use of these tools in the judiciary brings about serious disputes and ethical debates, especially in terms of the principles prevailing in Criminal Procedure, especially the Right to a Fair Trial and the Presumption of Innocence. Because the source of these risk assessment tools is large amounts of data. It is of great importance that these data masses are impartial and have not been manipulated. Otherwise, the impartiality of the data obtained as a result of the risk assessment will become questionable, and the decisions made by judicial authorities in a field of law that needs to be acted very sensitively, such as Criminal Law, will bring doubts in terms of impartiality and independence. Indeed, a recent example of this debate is the most important time in the United States used in Wisconsin and many other states, in essence, a prediction algorithm“, which is COMPAS (Correctional Offender Management Profiling for alternative sanctions) titled” Artificial Intelligence, a risk assessment tool. Although COMPAS was developed to calculate the rates of repeated crime, it was claimed that it misled the judicial mechanisms by making racist estimates with a study conducted in 2016 due to its embedded bias. This situation has brought about sensational ethical and legal debates. For this reason, in this communique, we will try to reveal the possible effects of artificial intelligence risk assessment tools on the axis of the COMPAS example in terms of criminal law proceedings and their relationship with the Right to a Fair Trial, which is a basic judicial principle.

Keywords: Forecasting technologies, risk assessment tools, artificial intelligence, the right to a fair trial

ELEKTRONİK ORTAMDAKİ VERİLER BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ KONUSUNU OLUŞTURABİLİR Mİ?

Tuba KELEP PEKMEZ*

Belgede sahtecilik suçları uygulamada oldukça sık rastlanılan suçlardır. Bu suçların konusunu klasik anlamda belgeler oluşturmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu belge tanımına yer vermemektedir. Belge hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir düşünce açıklaması içeren, düzenleyeni belli yazı olarak tanımlanabilir. Bu tanım belgelerin somut bir varlık kazanmış olmaları gerektiğine işaret etmektedir. Elektronik ortamdaki veriler internet ve diğer bilgisayar ağları dâhil olmak üzere elektronik cihazlar, donanımlar ya da bileşenler üzerinde yer alan ve bir bilgisayar sisteminde işlemeye uygun nitelikteki her türlü bilgi ve kavramdır. Dolayısıyla elektronik ortamdaki verilerin maddi bir varlıktan yoksun oldukları görülmektedir. TCK bakımından elektronik ortamdaki veriler, bilişim alanında suçlar kapsamında, bilişim sistemlerinin güvenliğinin sağlanması bakımından TCK m. 244/2 çerçevesinde korunmaya alınmıştır. Ancak teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu bu verilerin korunmasında yalnızca bilişim sistemlerinin güvenliği değil, kamunun güveni de bir yarar olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim kamunun güveni yalnızca somut bir varlık kazanmış “klasik” belgeler üzerinde değil elektronik ortamda yer alan veriler bakımından da söz konusu olmaktadır. Nitekim bu tür bir güvence fonksiyonu Elektronik İmza Kanunu tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanmış belgeler bakımından getirilmiştir. Buna göre güvenli elektronik imza el ile atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğuracaktır. Benzer şekilde hukukumuzda Hukuk Muhakemeleri Kanunu (m. 199), Ceza Muhakemesi Kanunu (m. 38/A), İcra ve İflas Kanunu (m. 8/a), Türk Ticaret Kanunu gibi bazı kanunlar elektronik ortamdaki verileri söz konusu kanunların uygulanması bağlamında belge olarak kabul etmektedir. Ancak bu tebliğ kapsamında tartışma konusu yapılacak olan husus, elektronik ortamdaki verilerin belgede sahtecilik suçları yani TCK bağlamında belge olarak kabul edilip edilmeyeceği olacaktır. Bu çerçevede öncelikle TCK bakımından ele alınacak olan belge kavramının unsurları ve fonksiyonu üzerinde durulacaktır. Daha sonra yukarıda sözü edilen kanuni düzenlemeler çerçevesinde elektronik belge kavramı açıklanacaktır. Nihai olarak ise kanunilik ilkesi çerçevesinde bir değerlendirme yapılarak, elektronik ortamdaki verilerin belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturamayacağı, bunun ancak TCK’da yapılacak bir değişiklikle mümkün olabileceği kanaatine varılacaktır. Bize göre TCK’da elektronik ortamdaki verilerin de “belge hükmünde” olduğunu düzenleyen bir değişiklik yapılmaksızın bu verilerin belge

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, kelep@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2042-2492.

olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Böyle bir değişiklik yapılması durumunda ise belgede sahtecilik suçlarının konusunu belgeler ve “belge hükmünde veriler” yani elektronik belgeler oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik veri, elektronik belge, belgede sahtecilik

CAN ELECTRONIC DATA BE SUBJECT TO FORGERY OF DOCUMENTS?

Forgery of documents is a very common crime in practice. The subject of these crimes is the documents in the classical sense. The Turkish Penal Code No. 5237 does not include the definition of a document. A document is a written text with a specific creator, containing a statement of opinion suitable for legal consequences. This definition indicates that documents should have gained a physical existence. Data in electronic media, on the other hand, is any information and concept on electronic devices, hardware or components, including the internet and other computer networks, and suitable for processing in a computer system. Therefore, it is seen that the data in the electronic environment are devoid of a material existence. In terms of TPC, the data in the electronic environment, in terms of ensuring the security of information systems within the scope of crimes in the field of informatics, is protected under article 244/2 of TPC. However, considering contemporary technological developments, not only the security of information systems, but also the trust of the public emerges as a benefit in the protection of these electronic data. As a matter of fact, public trust is in question not only in "classical" documents that have gained a physical existence, but also in terms of data in the electronic environment. As a matter of fact, such a guarantee function has been introduced by the Electronic Signature Law for documents signed with a secure electronic signature. Accordingly, a secure electronic signature will have the same legal effect as a handwritten signature. Similarly, in Turkish law, some laws such as the Code of Civil Procedure (art. 199), the Code of Penal Procedure (art. 38/A), the Enforcement and Bankruptcy Law (art. 8/a), the Turkish Commercial Code, etc. give similar effect to electronic data. However, the issue to be discussed within the scope of this presentation will be whether the data in the electronic environment can be accepted as a document in the context of forgery of documents, that is, in the context of the TPC. In this framework, first of all, the elements and function of the concept of document will be discussed in terms of the TPC. Then, the concept of electronic document will be explained within the framework of the legal regulations mentioned above. Finally, an evaluation will be made within the framework of the principle of legality, and it will be concluded that the data in the electronic environment cannot be the subject of forgery of documents. This can only be possible with an amendment to the TPC. In our opinion, it is not possible to qualify these data

as documents without an amendment in the Turkish Penal Code that regulates that electronic data also have the "documentary effect". In case such an amendment is accepted, documents and "data in the form of documents", that is, electronic documents, will constitute the subject of forgery crimes in the document.

Keywords: Electronic data, electronic document, forgery of documents

DİJİTAL ÇAĞIN YARATTIĞI YENİ BİR FENOMEN: DİJİTAL ŞİDDETİN TÜRÜ OLARAK ISRARLI TAKİP

Tuğçe ÖZEN*

Dijital çağ, eskiden beri süregelen bilgi, yöntem, araç, düşüncelerin ötesinde; yeni teknoloji ve kavramları anlatan, adeta yeni bir dünya kavramı ortaya koymaktadır. Gücün insandan, makineye ve bilişim teknolojilerine geçmesi, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel değişimleri de kaçınılmaz kılmıştır. Bu dijitalleşme, insanın ilişki biçimlerinin de dijital dünyaya kaymasına ve reel dünyadaki davranışlarını sanal dünyada sergilemesine olanak sağlamıştır.

Dijital şiddet, kişilerin bilgi ve iletişim teknolojileri araçları vasıtasıyla dijital ortamlarda gerçekleşen ve kişilere zarar vermeyi amaçladıkları her türlü eylem olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda, bir başkasını hedef alan, tehdit eden, korkutan, küçük düşüren, manipüle eden, nefret söylemine maruz bırakan, itibarını zedeleyen, her türlü zarar verici davranışın teknoloji araçları vasıtasıyla işlenmesi dijital şiddeti gündeme getirir. Dijital şiddetin, siber taciz, ısrarlı takip, birinin sanal ortamda kişisel bilgilerine erişme ve yayınlama, çevrimiçi nefret söylemi, intikam pornosu, gizlilik ihlali, çevrimiçi tehditler, yapay zeka tarafından yaratılan sahte porno videoları, etek altı görüntü çekme, kimlik hırsızlığı gibi türleri bulunmaktadır.

Israrlı takip, “stalking” kelimesiyle açıklanır ve İngilizce’de avını takip etmek anlamına karşılık gelmektedir. Israrlı takip kavramı, hukuk sistemimizin yabancı olmadığı bir kavram olmasına karşılık, 27 Mayıs 2022 tarihli Resmî Gazete ile 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 8. maddesiyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 123/A maddesine eklenerek yeni bir suç tipi olarak düzenlenmiştir. Bu yeni maddeye göre; ısrarlı bir şekilde, bir kişiyi takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışarak bir kişi üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olmak fiilleri ısrarlı takip suçunu oluşturmaktadır. Madde metninden anlaşılacağı üzere, ısrarlı takip eylemlerinin dijital ortamlarda sergilenmesi halinde de ısrarlı takip suçu oluşacaktır.

Avrupa Konseyi, dijital şiddet terimi yerine siber şiddet terimini tercih etmektedir. Konseye göre siber şiddet; “fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya acı ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, kişilere karşı şiddete neden olmak, şiddeti kolaylaştırmak veya kişileri tehdit etmek için bilgisayar sistemlerinin kullanılması”dır. Dijital

* Öğr. Gör., Başkent Üniversitesi, tugceozen@baskent.edu.tr

şiddetin temelinde, fail tarafından mağdur üzerinde güç uygulama ve kontrol etme arzusu yatar. Failin, bir kişi üzerinde baskı kurabilmek ve kontrol edebilmek amacıyla teknoloji araçlarıyla kişiyi izlemesi, dijital izlerini takip etmesi dijital şiddet kapsamında ısrarlı takip suçu olarak değerlendirilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital şiddet, ısrarlı takip, siber şiddet, ceza hukuku, siber suç

A NEW PHENOMENON CREATED BY THE DIGITAL AGE: STALKING AS A TYPE OF DIGITAL VIOLENCE

The digital age, beyond the knowledge, methods, tools, thoughts that have been going on since time immemorial; It reveals a new concept of the world that describes new technologies and concepts. The transition of power from man to machine and information technologies has made social, political, economic and cultural changes inevitable. This digitalization has allowed human relationship forms to shift to the digital world and to exhibit their behavior in the real world in the virtual world.

Digital violence can be defined as all kinds of actions that people take place in digital environments through information and communication technology tools and that they aim to harm people. In this context, another target, threatening, intimidating, humiliating, manipulating, hate speech leaves exposed to disgrace all kinds of destructive behavior processed through digital technology tools for the severity raises. Digital violence includes, cyber harassment, stalking, doxing, online hate speech, revenge porn, violation of privacy, online threats, deepfake porn, up skirting, and identity theft.

Stalking means stalking your prey in English. Stalking was regulated as a new type of crime by adding to Article 123/A of the Turkish Criminal Code No. 5237 with article 8 of the Law No. 7406 Amending to the Turkish Criminal Code and Some Laws in the Official Gazette dated May 27, 2022. According to this new article; stalking a person or trying to establish contact using communication and communication tools, information systems or third parties, causing serious unrest to a person or causing concern for the safety of himself or someone close to him constitutes a crime of persistent stalking. As can be understood from the text of the article, if persistent stalking actions are exhibited in digital environments, persistent stalking crime will occur.

The Council of Europe prefers the term cyberviolence instead of the term digital violence. According to the Council, cyberviolence is the use of computer systems to cause, facilitate or threaten violence against individuals, that result in (or is likely to result in) physical, sexual, psychological or economic harm or suffering and may include the exploitation of the

individual's circumstance, characteristics or vulnerabilities. The basis of digital violence lies in the desire of the perpetrator to exert power and control over the victim. The perpetrator will be able to monitor a person with technology tools in order to put pressure on and control a person, and following their digital tracks will be considered as a stalking crime within the scope of digital violence.

Keywords: Digital violence, stalking, cyberviolence, criminal law, cyber crime

HALKI YANILTICI BİLGİYİ ALENEN YAYMA SUÇU HAKKINDA DEĞERLENDİRME

Tülay KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL*

“Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” suçu, 18.10.2022 tarih ve 7418 sayılı Kanununun 29. maddesi ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na 217/A madde numarasıyla eklenmiştir. Bu hükme göre;

“(1) Sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili gerçeğe aykırı bir bilgiyi, kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

(2) Fail, suçu gerçek kimliğini gizleyerek veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlemesi halinde, birinci fıkraya göre verilen ceza yarı oranında artırılır”.

Bu hüküm ile birlikte yeni bir suç tipi ihdas edilmiştir. Bu suçun ceza hukukunun pek çok kurumu ile bağlantılı olarak değerlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sebeple çalışmamızda, bu hükmün suç ile korunan hukuki değer, cezaya layık olma, kanunilik ilkesi ve ifade özgürlüğü konuları bağlamında incelenmesinin gerekli olduğu düşüncesindeyiz.

Bir fiilin suç teşkil eden bir haksızlık tipi olarak kabul edilebilmesi için hukuken korunması gereken bir değeri ihlal etmesi gerekmektedir. Ceza hukuku görevini, korunması gereken nitelikteki hukuki değerlere yönelik ihlal teşkil eden fiilleri suç olarak ihdas ederek yerine getirmektedir. Bu bağlamda, “halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” suçunun da hangi hukuki değeri koruduğuna ilişkin olarak incelenmesi gereklidir.

Haksızlık teşkil eden bir fiilin suç tipi olarak öngörülebilmesi için bu fiilin cezaya layık olması gereklidir. Bu suçun düzenlenmesi ile birlikte cezalandırma alanı büyük ölçüde genişletilmiştir. Ceza hukukunun son çare olması ilkesi bağlamında, dezenformasyonun önlenmesi için ceza hukuku alanı dışındaki diğer koruma alanlarından faydalanılmalıydı ve bunun yeterli gelmemesi halinde ceza hukuku araçlarına başvurulması gerekirdi.

Kanunilik ilkesi, suç teşkil eden fiillerin ve bu fiillere yönelik yaptırımların önceden kanun ile açık bir şekilde belirlenmesini ifade etmektedir. Kanun koyucu, suç ve ceza içeren hükümlerin ihdasını kanun ile yapmasının yanı sıra suçun kanuni tanımını ve yaptırımlarını açık ve belirli olarak düzenlemelidir. Bu suçun değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken en önemli husus, kanunilik ilkesine aykırı olmasıdır. Şekil açısından kanunilik ilkesine uygun

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, tulaykitapcioglu@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6631-1109.

olması yeterli değildir. Yasama organı tarafından çıkarılmış olması, maddi açıdan da ilkeye uygun olduğu anlamına gelmemektedir. Suçun kanuni tanımında yer alan, “gerçeğe aykırılık”, “kamu barışını bozmaya elverişli”, “ülkenin iç ve dış güvenliği”, “kamu düzeni” ve “genel sağlığı” ifadeleri, belirlilik ilkesine uygun değildir.

Bu suç ile ifade özgürlüğü sınırlandırılmış olduğundan bu bağlamda bir değerlendirmeye de ihtiyaç bulunmaktadır. İfade özgürlüğüne müdahaleyi gerekli kılan pek çok suç tipi ceza kanununda yer almaktadır. Hakaret, tehdit, şantaj, halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşağılama suçu gibi. Bu sebeple ayrıca böyle bir suç tipine yer verilmesine gerek bulunmamaktadır. Anayasa m.13’de yer alan hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin ölçütlere aykırılık taşımakta ve hakkın özüne dokunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu, kanunilik ilkesi, ifade özgürlüğü, ceza hukuku

EVALUATION THE CRIME OF DISSEMINATING PUBLICLY MISLEADING INFORMATION TO THE PUBLIC

The crime of “*disseminating publicly misleading information to the public*”, has been added to the Turkish Penal Code No. 5237 with the article number 217/A with the 29th article of the Code No. 7418 and dated 18.10.2022. According to this provision;

“(1) Any person who publicly disseminates false information regarding the internal and external security, public order and general health of the country, with the sole motive of creating anxiety, fear or panic among the people, in a way that is suitable for disturbing the public peace, shall be sentenced to imprisonment from one year to three years.

(2) If the perpetrator commits the crime by concealing her/his true identity or within the framework of the activities of an organization, the penalty imposed according to the first paragraph is increased by half ”.

With this provision, a new type of crime has been established. There is a need to evaluate this crime in connection with many institutions of criminal law. For this reason, in our study, we think that it is necessary to examine this provision in the context of the legal value protected by crime, being worthy of punishment, the principle of legality and freedom of expression.

In order for an act to be considered a criminal unfairness act, it must violate a value that must be protected by law. Criminal law fulfills its duty by establishing acts as crimes that constitute a violation of legal values that need to be protected. In this context, it is necessary to

examine the crime of “*disseminating publicly misleading information to the public*” in terms of which legal value it protects.

In order for an act that constitutes unfairness to be foreseen as a type of crime, this act must be worthy of punishment. With the regulation of this crime, the area of punishment has been greatly expanded. In the context of the principle that criminal law as a last resort, other protection areas other than the criminal law should have been used to prevent disinformation, and if this was not sufficient, criminal law instruments should have been resorted to.

The principle of legality means that the acts constituting a crime and the sanctions for these acts are clearly determined by law in advance. The legislator should regulate the legal definition and sanctions of the crime clearly and specifically, as well as establishing the provisions containing crime and punishment by law. The most important point to be considered in the evaluation of this crime is that it is against the principle of legality. In terms of form, it is not sufficient to comply with the principle of legality. The fact that it was enacted by the legislature does not mean that it is in conformity with the principle in material terms. The expressions “*false information*”, “*suitable to disturb the public peace*”, “*internal and external security of the country*”, “*public order*” and “*general health*” in the legal definition of the crime are not suitable with the principle of certainty.

Since freedom of expression is delimited with this crime, an evaluation is also needed in this context. Many types of crimes that require interference with freedom of expression are included in the penal code. Such as “*insult*”, “*threat*”, “*provoking the public to hatred, hostility or degrading*”. For this reason, there is no need to include such a type of crime. It contradicts the criteria regarding the restriction of rights and freedoms in Article 13 of the Constitution and touches the essence of the right.

Keywords: Disseminating publicly misleading information to the public, the principle of legality, freedom of expression, criminal law

BİLİŞİM SİSTEMLERİ ARACILIĞIYLA İŞLENEN KRİPTO PARA DOLANDIRICILIĞI

Uğur AŞKIN*

Dolandırıcılık suçu, hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasıdır. Bu suçun konusunu haklar, alacaklar, taşınır ve taşınmaz mallar oluşturur. Esas olan hileli hareketler ile elde edilen yararın malvarlığına ilişkin olmasıdır. Bu itibarla malvarlığına ilişkin olan fiziki varlığı olmayan değerlerin de dolandırıcılık suçunun konusu olması mümkündür.

Kripto para, şifreli yöntemler ile güvenli işlem yapmaya olanak sağlayan dijital değerlere sahip para birimidir. Bunlar herhangi bir devlete veya merkezi birime bağlı değildir. Kripto paraların birçok çeşidi olmakla birlikte, ilki ve en bilineni “bitcoin” dir. Bunun haricinde altcoin olarak adlandırılan pek çok kripto para birimi bulunmaktadır.

Kripto paralar, suç işlenmesinden elde edilebileceği gibi doğrudan suçun işlenmesinde mübadele aracı olarak da kullanılabilir. Özellikle kripto paraların transfer sürecindeki hesap bilgilerine ilişkin anonimlik ile failer kimliklerini gizleyebilmektedir. Bu durum sanal ortamda işlenmesi amaçlanan suçlarda paranın yerine kripto paraların kullanımını yaygınlaştırmaktadır. Bu kapsamda kripto paralar ile hırsızlık, dolandırıcılık, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti, silah ticareti, çocuk pornografisi, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması, vergi kaçakçılığı, terörizmin finansmanı gibi birçok suç işlenebilmektedir.

Kripto paraların kullanımının ve ticaretinin yoğunlaşması ile ekonomik değerinin artması sonucunda, bu alandaki dolandırıcılık faaliyetleri giderek artmaktadır. Bilişim sistemleri alanında yetkin olmayan kullanıcıların kripto varlıkları çeşitli dolandırıcılık faaliyetleriyle ele geçirilebilmektedir. Kripto para dolandırıcılığı yöntemlerinden en sık gerçekleştirilenleri sosyal mühendislik, zararlı yazılım, phishing (oltalama) saldırıları, verilerin ele geçirilmesi, saadet zincirleri (ponzi schemes), ICO (Initial Coin Offering) yoluyla yapılan dolandırıcılık eylemleri, dolandırıcılık amacıyla kurulan kripto para borsaları ve bulut madenciliği (cloud mining) sayılabilir.

Kripto para dolandırıcılığının işlenmesinde bilişim sistemleri araç olarak kullanılmaktadır. Bu sistemler üzerinden başkasına ait kripto para varlıkları hileli hareketler ile ele geçirilerek yarar sağlanmaktadır. Bu tür filler hem 5237 sayılı TCK m. 158/1-f’deki bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılmasına ilişkin dolandırıcılık suçunun nitelikli halini hem de bilişim sistemleri aracılığıyla haksız yarar sağlama suçunu oluşturur (TCK 244/4). Ancak

*Arş. Gör., İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, ugur.askin@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3842-8745

bilişim sistemleri aracılığıyla haksız yarar sağlama suçunun oluşabilmesi TCK m. 244/4 uyarınca gerçekleştirilen fiillerin başka bir suç oluşturmaması gerekmektedir. Dolayısıyla kripto para dolandırıcılığına ilişkin fiillerde asli norm niteliğindeki TCK m. 158/1-f hükmü tatbik edilmelidir.

Çalışmamızda öncelikli olarak en sık görülen kripto para dolandırıcılığına ilişkin fiiller uygulama ve yargı kararlarından hareketle açıklanacaktır. Bununla birlikte cezai sorumluluğun tespiti ve bu tür fiillerin önlenmesine ilişkin çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilişim sistemleri, dolandırıcılık, suç, hileli hareketler, kripto para

CRYPTO COIN FRAUD COMMITTED THROUGH INFORMATION SYSTEMS

The crime of fraud is to deceive someone with fraudulent behavior and to benefit himself or someone else, to the detriment of him or someone else. The subject of this crime is rights, receivables, movable and immovable property. The main thing is that the benefit obtained through fraudulent movements is related to the assets. In this respect, it is possible that values that do not have a physical presence related to their assets may also be the subject of a fraud crime.

Crypto coins is a currency with digital values that allows secure transactions using encrypted methods. They are not subordinate to any state or central unit. Although there are many types of crypto currencies, the first and most well-known is “bitcoin”. Apart from this, there are many crypto currencies called altcoins.

Crypto coins can be obtained from the commission of a crime, as well as directly used as a means of exchange in the commission of a crime. Especially with the anonymity regarding the account information in the transfer process of crypto currencies, the perpetrators can hide their identities. This situation makes the use of crypto currencies widespread instead of money in crimes intended to be committed in a virtual environment. In this context, many crimes such as theft, fraud, drug and stimulant trafficking, arms trafficking, child pornography, laundering of asset values resulting from crime, tax evasion, financing of terrorism can be committed with crypto coins.

As a result of the intensification of the use and trade of crypto coins and the increase in their economic value, fraud activities in this area are gradually increasing. Crypto assets of users who are not competent in the field of information systems can be seized through various fraudulent activities. Crypto currency fraud methods are the ones most frequently performed social engineering, malware, phishing attacks, data acquisition, Ponzi schemes, ICO (Initial

Coin Offering) through fraud actions, crypto currency exchanges and cloud mining facility established for the purpose of fraud.

Information systems are used as a tool in the processing of crypto coins fraud. Through these systems, the crypto coins assets belonging to someone else are seized with fraudulent movements and benefit is provided. Such acts constitute both the qualified form of fraud related to the use of information systems as a tool in article 158/1-f of the Turkish Criminal Code No. 5237 and the crime of providing unfair benefit through information systems (TCC 244/4). However, in order for the crime of providing unfair benefit through information systems to occur, the acts performed must not constitute another crime. Therefore, TCC art. 158/1-f should be applied.

In our study, first of all, the most common crypto money fraud related acts will be explained based on the application and judicial decisions. In addition, proposals for solutions related to the determination of criminal liability and the prevention of such acts will be presented.

Keywords: Information systems, fraud, crime, fraudulent activities, crypto coin

**BİLGİSAYARLARDA, BİLGİSAYAR PROGRAMLARINDA VE KÜTÜKLERİNDE
ARAMA, KOPYALAMA VE ELKOYMA KORUMA TEDBİRİNİN (CMK M. 134)
KOVUŞTURMA EVRESİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ**

Veysel Candan CANOĞLU*

Teknolojide yaşanan gelişmelere bağlı olarak günümüzde bilişim sistemlerinin araç olarak kullanıldığı yeni suç tipleri ortaya çıkmıştır. Bu suçlara ilişkin yapılan yargılamalarda bilişim sistemlerinde yer alan verilerin kullanılması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca bilişim sistemleri kullanılmadan işlenen suçlarda dahi bilişim sistemlerinde yer alan veriler, olayın aydınlatılmasında kullanılabilir. Bu bakımdan suçun türü fark etmeksizin bilişim sistemleri, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında büyük bir rol oynayabildiğinden bilgisayarlar arama ve el koyma işlemlerinin yapılması gündeme gelebilmektedir. Ne var ki klasik arama ve el koyma koruma tedbirlerinin bilgisayarlar aramasında olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Nitekim bu sistemlere girilmesi, sistemdeki verilerin sağlıklı şekilde elde edilmesi, kopyalanması ve çözümlenmesi gibi birtakım işlemlerin yapılması, belirli bir düzeyde teknik bilgi ve deneyim gerektirmektedir. Ayrıca gündelik hayatta sıklıkla kullanılan akıllı saat, cep telefonu ve bilgisayarlar, fotoğraf, günlük, ajanda, mesaj, sağlık raporu ve ders notu gibi yapıya basılı fiziki hâli belki de odalara sığmayacak kadar veri bulunabilmektedir. Yapılan bu işlemler, özel hayatın gizliliği, haberleşme özgürlüğü ve mülkiyet hakkı gibi birtakım temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil ettiğinden birey açısından daha ağır sonuçlara yol açabilmektedir. İşte bu ve diğer sebeplerden ötürü kanun koyucu, CMK m. 116 vd'nde düzenlenen arama ve el koyma koruma tedbirlerinden farklı olarak, CMK m. 134'te bilgisayarlar, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve el koyma koruma tedbirini düzenlemiştir. Sözü edilen koruma tedbirine karar verilebilmesi için birtakım koşulların sağlanması gerekmektedir. Bu koşullar arasında yer alan “*bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma*”nın varlığı, kararın Cumhuriyet savcısının talebi üzerine hâkim tarafından verilebilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde sonradan onaylanması şartıyla Cumhuriyet savcısının da karar verebilmesi, kararın kapsamının sadece “*şüphelinin kullandığı*” ile sınırlı olması ve el koyma işlemi esnasında yapılan yedeklemenin bir kopyasının “*şüpheliye veya vekiline*” verilmesi gibi madde metninde yer alan birtakım koşullardan dolayı, bu koruma tedbirinin kovuşturma evresinde uygulanıp uygulanmayacağı hususu, doktrinde oldukça tartışmalı bir hâl almıştır. Bu kapsamda, CMK m. 134'te düzenlenen koruma tedbirinin kovuşturma evresinde uygulanabileceğini savunanlar, genel olarak mahkemenin resen

* Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, canoglu.veysel@gmail.com

araştırma yükümlülüğünü gerekçe göstermektedir. Buna göre, varlığından ilk kez kovuşturma evresinde haberdar olunması gibi nedenlerden dolayı, bu tedbirin kovuşturma evresinde uygulanması mümkündür. Nitekim mahkeme, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla resen delil toplama yetkisini kullanabilmektedir. Keza bu tedbirin kovuşturma evresinde uygulanmasını engelleyen açık bir hüküm bulunmamaktadır. Karşıt görüşte olanlar ise genel olarak lafzi yorum yöntemi, kanunilik ilkesi ve tedbirin uygulanma koşullarına dayanmaktadır. Bu kapsamda madde metninde kovuşturma ve sanık yerine, sadece soruşturma ve şüpheli kavramlarına yer verilmiş olmasından dolayı bu tedbirin kovuşturma evresinde uygulanması mümkün değildir. Nitekim temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında aranan kanunilik şartı da bunu gerektirmektedir. Kaldı ki aleni gerçekleşen duruşmada bu tedbirin uygulanmasına karar verildiği durumlarda, bu karardan haberdar olan ilgililerin, verileri işlevsiz hâle getirebilmesi söz konusu olabileceğinden, tedbirin kovuşturma evresinde uygulanması zaten yarar sağlamayacaktır. Yargı kararlarına bakıldığında ise anılan koruma tedbirine kovuşturma evresinde başvurulabileceği şeklinde bir uygulamanın mevcut olduğu görülmektedir. Çalışmamızda, CMK m. 134'te düzenlenen koruma tedbiri genel olarak açıklandıktan sonra, bu tedbirin kovuşturma evresinde uygulanabilirliği yönünden öncelikle doktrindeki lehe ve aleyhe görüşlere ayrı ayrı yer verilmekte, akabinde yargı kararları değerlendirilmekte ve en son görüşümüz paylaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar, bilişim sistemleri, arama, el koyma, kovuşturma

THE APPLICABILITY OF THE SEARCH, COPY AND SEIZURE IN COMPUTERS, COMPUTER PROGRAMS AND LOGS AS A PROTECTION MEASURE MEASURE (CPC ART. 134) IN THE PROSECUTION PHASE

As a result of the development of technology, new types of crimes have regulated by the use of information systems. It is important that the data in the information systems are used in the proceedings regarding these crimes. In addition, data on other crimes where the information system is not used can also be found in the information systems. Therefore, information systems are important in terms of revealing the material truth regarding all crimes. For this purpose, computers can be searched and seized. However, the application of general search and seizure protection measures on computers can cause negative results. Some procedures such as accessing information systems, obtaining, copying and decoding of this data requires a certain level of technical knowledge and experience. There are many data such as photographs, diaries, agendas, messages, health reports and lecture notes in smart watches, mobile phones and computers that are frequently used in daily life. The physical state of these data may take up a lot of space. These may limit some fundamental rights and freedoms such as the right to privacy,

freedom of communication and property right. This may lead to more serious consequences for person. For these and other reasons, the legislator has regulated search, copy and seizure in computers, computer programs and logs as a protection measure (CPC art. 134) different from general search and seizure protection measures. Certain conditions must be present in order to be able to decide on this protection measure. Some of these conditions are: existence of an "*investigation for a crime*", decision of the judge upon the request of the Public prosecutor, In case of delay that may be an inconvenience, the Public prosecutor can also make a decision, provided that it is subsequently approved, the scope of the decision is limited only to the "*used by the suspect*" and giving a copy of the backup made during the seizure to the "*suspect or her/his lawyer*". Due to these conditions written in the code, the applicability of this protection measure in the prosecution phase is discussed in the doctrine. In this context, those who argue that this protection measure (CPC art. 134) can be applied during the prosecution phase, show the court's obligation to investigate as a justification without demand. According to this, there may be situations such as learning that the evidence exists during the prosecution phase. This measure can therefore be applied in the prosecution phase. The court can use its power to collect evidence to find the material truth without demand. There is no article preventing the implementation of this protection measure in the prosecution phase. The reasons for those of other opinion in the doctrine are generally as follows: verbal comment method, principle of legality and conditions of the protection measure. Instead of prosecution and defendant, only the concepts of investigation and suspect are included in the text of the article. It is therefore not possible to apply this measure in the prosecution phase. This is a requirement of the principle of legality sought in the limitation of fundamental rights and freedoms. Moreover, when it is decided to apply this measure in the public hearing, some people who see this decision may render the data inoperative and so the application of the measure in the prosecution phase is not beneficial. It is seen in the court decisions that it is accepted that this protection measure can also be applied in the prosecution phase. In our study, firstly, this protection measure is explained in general, opinions in the doctrine regarding the applicability of this measure in the prosecution phase are included, judicial decisions are evaluated, and finally, our opinion is shared.

Keywords: Computer, information systems, search, seizure, prosecution

DISİPLİN SORUŞTIRMALARINDA YAPAY ZEKANIN KULLANILABİLİRLİĞİ

Ayşegül ÇOBAN ATİK*

Disiplin soruşturmaları, sürecinde katı usul kurallarının uygulanmasını gerektiren, oldukça yoğun emek ve bolca zaman isteyen bir süreçtir. Yetkili idari makamların uyguladıkları disiplin cezalarının hukuka aykırılığı çoğu zaman soruşturma sürecindeki hatalar nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Disiplin soruşturmaları, objektif biçimde yürütülmesi gereken bir süreçtir. Tarafsızlığı olumsuz etkileyebilecek insani duygulardan arınmış bir biçimde yürütülmesi gerekir. Öte yandan disiplin soruşturmalarının yürütülmesinde profesyonelleşme uygulaması olmadığından, her kamu görevlisi ekstra görev niteliğindeki bu işle bir ya da birkaç kez görevlendirilebilmektedir. Bu halde soruşturma süreci ve kuralları, her seferinde her memurun öğrenmesi gereken bir süreç haline gelmektedir. Bu da soruşturma süresinin uzamasına ve hukuki hataların yapılmasına zemin hazırlamaktadır.

Son yıllarda hukuk alanında yapay zekânın adli vakaların analizi, yorumlanması ve karar tahmini yapabildiğini görmekteyiz. Bu çalışmada insanların hayatını kolaylaştıran teknoloji ve yapay zekâdan disiplin soruşturmalarında ne derece faydalanılabileceği konusunda, disiplin işlemlerinin nitelikleri ve teknolojinin imkanları çerçevesinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Disiplin soruşturması, yapay zekâ, dijital idari usul

USABILITY OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN DISCIPLINARY PROCEEDINGS

Disciplinary proceedings are a process that requires the application of strict procedural rules and requires a lot of labor and time. The unlawfulness of the disciplinary penalties applied by the competent administrative authorities often arises due to errors in the investigation process. Disciplinary proceedings are a process that must be carried out objectively. These proceedings should be conducted in a way that is free from human feelings which may adversely affect impartiality. On the other hand, since there is no practice of professionalization in the conduct of disciplinary proceedings, each public official may be assigned to this extra task once or several times. In this case, the investigation process and rules become a process that every officer has to learn every time. This paves the way for prolonging the proceeding period and making legal mistakes.

In recent years, we have seen that artificial intelligence in the field of law can analysis, interpretation and decisions prediction of forensic cases. In this study, an evaluation will be

*Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, aysegulcoban2005@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3849-3504

made on the extent to which technology and artificial intelligence, which make people's lives easier, can be used in disciplinary proceedings, within the framework of the qualities of disciplinary proceedings and the possibilities of technology.

Keywords: Disciplinary proceeding, artificial intelligence, digital administrative procedure

ULUSAL YAPAY ZEKÂ STRATEJİSİ ÇERÇEVESİNDE ELEKTRONİK İDARE DEN AKILLI İDAREYE DÖNÜŞÜM

Begüm İSBİR*

Dijitalleşme, son yüzyılda en hızlı ilerleyen gelişmelerden birisidir. Pek çok alanda olduğu gibi hukukta da dijitalleşmenin etkileri büyüktür. Ancak dünyadaki gelişmeler takip edildiğinde; dijitalleşmenin yapay zekâya geçişi hızlandırdığı da bir gerçektir. Dolayısıyla dijitalleşme, “akıllı teknolojilere” dönüşmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte kurulan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi’nin (CDDO) ayrı kamu tüzel kişiliğini haiz teşkilatlanması, bu alandaki öngörülerin habercisidir. CDDO’nun yayınladığı Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi, idare hukukuyla ilgili olduğu hususlarda incelenecektir. İdare hukukunda yapay zekâ kullanımıyla ilgili mevzuat ihtiyacı, mevcut normlardaki değişikliklere yönelik adımların tespiti sağlanacaktır.

Türk Hukuku açısından bilgi teknolojileri, elektronik hizmetler, elektronik devlet, akıllı kamu hizmetleri, yargıda dijitalleşme kavramları her geçen gün daha sık karşımıza çıkmaktadır. Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), e-devlet, e-adalet (e-duruşma, Avukat Portal) uygulamaları hukukta yapay zekâya geçişin adımları olarak nitelendirilmelidir. Konuya idare hukuku açısından bakıldığında; kamu kurum ve kuruluşlarının yapay zekâ kullanmasına ilişkin adımların atıldığı açıktır.

CDDO Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi’nde yer alan hususlarla birlikte; bilgi ve veri güvenliğine ilişkin tedbir ihtiyacı da dikkat çekicidir. Bu anlamda 6 Temmuz 2019 tarihli¹ “Cumhurbaşkanlığı Bilgi ve İletişim Güvenliği Genelgesi” ile Temmuz 2020 tarihli “CDDO Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi”², idare hukuku-yapay zekâ hususlarındaki gelişmeleri izah etmemizi kolaylaştırmaktadır. CDDO Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi bu bağlamda, Türk İdare Hukuku’nda elektronik idareden (e-idare) akıllı idareye (a-idare) önemli bir mihenk taşıdır. Akıllı teknolojiler, “yapay zekâ”, “bulut”, “nesnelerin interneti”, “veri madenciliği”, “dijital devlet”, “blokzincir”in tartışıldığı günümüzde, idare hukukunun dinamiklik özelliği de kendisini hissettirmektedir. Bir başka deyişle, yakın gelecekte idare kavramı; “akıllı idare”, “akıllı idari işlem”, “akıllı idari faaliyet” kavramlarına evrilecektir.

Öte yandan yapay zekâ destekli idari faaliyetlerle (özellikle kamu hizmeti ve kolluk faaliyetleri) kamu görevlisi kavramı da köklü değişime uğrayacaktır. Bu çalışmanın amacı, CDDO Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi ve Bilgi-Veri Güvenliği Genelgesi, Bilgi-Veri Güvenliği

* Dr. Öğr. Üyesi, Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, begumisbir@hotmail.com

¹ R.G., Tarih: 06.07.2019, Sayı: 30823.

² <https://cbddo.gov.tr/bigrehber/> erişim tarihi: 29.10.2022.

Rehberi esas alınarak yakın gelecekte idarenin “a-idareye” dönüşümü ile ilgili incelemeleri, öngörülere ve önerileri hukuk dünyasına kazandırmaktır. Zira idare hukuku, genç ve dinamik bir hukuk dalı olması sebebiyle teknolojik gelişmelerle birlikte değişmektedir. Bu husus sadece idare hukuku müesseselerini değil, aynı zamanda bu alandaki uyumsuzlukların çözümlendiği idari yargı alanını da etkileyecektir. Çalışmada akıllı idare kavramı irdelenirken, ilgili olduğu kadarıyla idari yargıyı etkileyebilecek konulardan da bahsedilecektir.

Anahtar Sözcükler: Yapay zekâ, akıllı idare, Dijital Dönüşüm Ofisi, elektronik idare, veri güvenliği

WITHIN THE FRAMEWORK OF NATIONAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE STRATEGY TRANSFORMATION FROM ELECTRONIC ADMINISTRATION TO SMART ADMINISTRATION

Digitization is one of the fastest-growing developments in the last century. As in many fields, the effects of digitalization in law are great. However, when the developments in the world are followed; It is also a fact that digitalization accelerates the transition to artificial intelligence. Therefore, digitalization turns into “smart technologies”.

The organization of the Presidency Digital Transformation Office (PDTO), which was established together with the Presidential Government System, with separate public legal personality, is a harbinger of predictions in this area. The National Artificial Intelligence Strategy published by PDTO will be examined in terms of administrative law. The need for legislation regarding the use of artificial intelligence in administrative law and the steps towards changes in current norms will be determined.

In terms of Turkish Law, the concepts of information technologies, electronic services, electronic government, smart public services, and digitalization in the judiciary appear more and more every day. The National Judicial Network Project (NJNP), e-government, e-justice (e-trial, Lawyer Portal) applications should be considered as the steps of the transition to artificial intelligence in law. When the subject is considered from the point of view of administrative law; It is clear that steps have been taken regarding the use of artificial intelligence by public institutions and organizations.

Along with the issues included in the PDTO National Artificial Intelligence Strategy; the need for precautions regarding information and data security is also noteworthy. In this sense, the "Presidential Information and Communication Security Circular" dated 6th July 2019¹ and the "PDTO Information and Communication Security Guide" dated July 2020² make it easier

¹ O.G., Date: 06th July 2019, Number: 30823.

² <https://cbddo.gov.tr/bigrehber/> Access date: 29.10.2022.

for us to explain the developments in administrative law-artificial intelligence. In this context, PDTO National Artificial Intelligence Strategy is an important milestone in Turkish Administrative Law from electronic administration (e-administration) to smart administration (S-administration). Today, when smart technologies, “artificial intelligence”, “cloud”, “internet of things”, “data mining”, “digital government”, “blockchain” are discussed, the dynamic feature of administrative law also makes itself felt. In other words, the concept of administration in the near future; It will evolve into the concepts of “smart administration”, “intelligent administrative action” and “intelligent administrative activity”.

On the other hand, with artificial intelligence-supported administrative activities (especially public service and law enforcement activities), the concept of public servant will undergo a radical change. The aim of this study is to bring the investigations, predictions and suggestions about the transformation of the administration into "s-administration" in the near future, based on the PDTO National Artificial Intelligence Strategy and Information-Data Security Circular, Information-Data Security Guide. Because administrative law is a young and dynamic branch of law, it changes with technological developments. This issue will affect not only the administrative law institutions, but also the administrative jurisdiction where the disputes in this field are resolved. While examining the concept of smart administration in the study, issues that may affect the administrative judiciary will also be mentioned, as far as it is relevant.

Keywords: Artificial intelligence, smart administration, Digital Transformation Office, electronic administration, data security

İDARİ YARGIDA YAPAY ZEKÂNIN KULLANIMI

Cemal BAŞAR*

Yapay zekâ, insan zekâsına benzer şekilde çalışabilen, algıladığı olguları nitelendirebilen, nitelendirmelere dayanarak analiz yapabilen, analiz sonucunda karar verebilen ve uygulayabilen bir sistemdir. Bu bağlamda yapay zekâ, insana özgü düşünme, fikir üretme, analiz etme ve sonuç çıkarma yeteneklerinin makineler tarafından gerçekleştirilmesi esasına dayanmaktadır. Yapay zekâ destekli hukuk teknolojileri doğal dil işleme ve derin öğrenme algoritması ile tasarlanan yazılımlardır. Normlar hiyerarşisine uygun algoritmaya sahip, hukuki sorunu ve soruna uygulanacak normları tespit eden bir yapay zekâ sistemi, objektif değerlendirmeler ve çıkarımlar yaparak yargının tarafsızlığının ve bağımsızlığının sağlanmasına hizmet edebilecektir. Bunun yanında yapay zekânın kullanımı ile mahkemelerin makul sürede yargılama yapması, yargısal faaliyetlerin etkin biçimde sunulması hedeflenmektedir.

Günümüzde kimi yargı sistemlerinde yapay zekâ araçlarının kullanılmasına başlanmıştır. Yapay zekânın mahkemeye veya hakime yardımcı olabileceği gibi, karar taslağı hazırlayabileceği ve hatta bizzat karar verebileceği belirtilmektedir. Uygulamada yapay zekânın ağırlıklı olarak yargısal süreçleri kolaylaştırmaya yönelik bir destek işlevi gördüğünü söylemek mümkündür. Hukuki uyuşmazlıklar karşısında danışmanlık hizmeti sunma, dilekçe hazırlama, dava açma, mevzuat ve içtihat taraması yapma, uyuşmazlığa ilişkin istatistikî veri elde etme, dava ile ilgili olarak taslak karar hazırlama ve nihai kararı verebilme gibi faaliyetlerde yapay zekâdan yararlanılmaktadır.

Yapay zekâ sistemlerine idari yargıda da başvurulması söz konusu olabilecektir. Gerek iptal davaları gerekse tam yargı davaları bu alandaki yeniliklere ve gelişmelere açıktır. İlk incelemenin yapılmasından nihai kararın verilmesine kadar geçen süreçte yapay zekâdan yararlanılabilir. Örneğin iptal davasında idari işlemin unsurları yapay zekâ tarafından incelenebilir. Hem iptal hem de tam yargı davalarında yapay zekâ aracılığıyla yahut yapay zekâ müdahalesi olmaksızın dijital deliller toplanarak yapay zekâ aracılığıyla analiz edilebilir, sınıflandırılabilir ve yargı kararlarında kullanılabilir. Özellikle ivedi yargılama usulünün tatbik edildiği davalarda yapay zekâ yargı organına bu yönüyle önemli destek sağlayabilir. Benzer şekilde önceden verilen mahkeme kararlarının sisteme yüklenmesi üzerine yapay zekâ bu kararları analiz ederek somut olaya ilişkin ne yönde karar verilebileceği hususunda tahminini

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, cemal.basar@ikc.edu.tr

sunabilir. Tam yargı davalarında özellikle maddi tazminatın hesaplanmasında yapay zekâ mahkemeye yol gösterebilir. Kararlarda bulunacak hususların yazılmasında da yapay zekâ devreye girebilecektir. Yapılması halinde duruşmadaki sözel beyanların yapay zekâ eliyle yazıya dönüştürülmesi de mümkün olup bu sayede süreden tasarruf sağlanabilir. Buna karşılık yapay zekânın önyargı içeren bir model geliştirebilmesi ve bu önyargıyı kararlarına yansıtması karşılaşılabilecek sorunlardan biridir. Yapay zekânın güvenlik zaafalarını barındırması, yargılama faaliyetlerinin sekteye uğraması, yargılamanın yanlış yönlendirilmesi ve kişisel verilerin korunması hakkının ihlali gibi riskleri beraberinde getirmektedir. Burada karşılaşılabilecek olan sorunlardan bir diğeri de yapay zekânın nesafete uygun, hakkaniyeti zedelemeyen, tutarlı bir uygulama sağlayıp sağlayamayacağıdır. Ayrıca Anayasa'nın 138'inci maddesinde hakimlerin vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri ifade edilmektedir. Bu durum vicdani kanaati muamma olan yapay zekânın yargı faaliyetlerinde hiçbir yeri olmayacağı biçiminde yorumlanmamalıdır. Yapay zekânın yardımcı olarak kullanıldığı, nihai kararın hakime bırakıldığı hallerde yapay zekânın insani vasıflara sahip olmamasından kaynaklanan olumsuzluklar asgari seviyeye indirilebilecektir.

Yapay zekâyâ bahsi geçen yetilerin kazandırılmasındaki zorluklar göz önünde bulundurulduğunda, bu konuda zaman içinde kat edilecek mesafe gözetilerek yapay zekânın uygulama sahasının genişliğine karar verilebilecektir. Şu an için yapay zekâ sistemlerinin başlangıç seviyesinde ve sınırlı olduğu söylenebilir. Bu konuda yürütülecek olan çalışmalarda CEPEJ (Avrupa Adaletin Etkililiği Komisyonu) tarafından kabul edilen “Yargı Sistemlerinde Yapay Zekânın Kullanımına Dair Avrupa Etik Şartı”nda yer verilen düzenlemeler de dikkate alınmalıdır. Şartta, yargıda yapay zekânın kullanımı bakımından temel haklara saygı, ayrımcılık karşıtı olma, kalite ve güvenlik, şeffaflık, tarafsızlık ve adalet ile kullanıcı kontrolü altında olma şeklinde beş temel prensip açıklanmıştır.

Yapay zekâyı güvenilmez bulmak ve hiçe saymak yerine hukuki uyumsuzlukların çözümünde yardımcı olan ve hayatı kolaylaştıran araçlar olarak görmek yerinde bir yaklaşım olacaktır. Şeffaf ve doğru kullanıldığı takdirde yapay zekâ yargıda yaşanan birçok sorunu kısa zamanda ve etkin şekilde çözebilecektir. Kararların hızlı ve isabetli verilmesinin sağlanması açısından yargı alanında dijital dönüşümün yaşanması kaçınılmaz görünmektedir. Çalışma kapsamında da yapay zekânın idari yargıda kullanım alanlarından ve geleceğinden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, dijital dönüşüm, idari yargıda yapay zekâ, CEPEJ

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ADMINISTRATIVE JURISDICTION

Artificial intelligence is a system that can work similarly to human intelligence, qualify the facts it perceives, analyze based on qualifications, make decisions and implement it as a result of analysis. In this context, artificial intelligence is based on the realization of human-specific thinking, generate an idea, analysis and conclusion abilities by machines. Artificial intelligence supported legal technologies are software designed with natural language processing and deep learning algorithms. An artificial intelligence system, which has an algorithm suitable for the hierarchy of norms, determines the legal problem and the norms to be applied to the problem, will serve to ensure the impartiality and independence of the judiciary by making objective evaluations and inferences. In addition, with the use of artificial intelligence, it is aimed that the courts make judgments in a reasonable time and that judicial activities are presented effectively.

Today, artificial intelligence tools have started to be used in some judicial systems. It is stated that artificial intelligence can help the court or judge, as well as prepare a draft decision and even make a decision itself. In practice, it is possible to say that artificial intelligence mainly functions as a support for facilitating judicial processes. Artificial intelligence is used in activities such as providing consultancy services in the face of legal disputes, preparing a petition, filing a lawsuit, exploring legislation and case law, obtaining statistical data on the dispute, preparing a draft decision regarding the case and making the final judgment.

Artificial intelligence systems may also be used in administrative jurisdiction. Both action for annulment and full remedy cases are open to innovations and developments in this field. Artificial intelligence can be used in the process from the initial examination to the final judgment. For example, in an action for annulment, the elements of the administrative action can be examined by artificial intelligence. In both action for annulment and full remedy cases, digital evidence can be collected, analysed, classified and used in judicial decisions through artificial intelligence, with or without artificial intelligence intervention. Especially in cases where the summary procedure is applied, artificial intelligence can provide significant support to the judiciary with this aspect. Similarly, as a result of uploading previous court decisions to the system, artificial intelligence can analyze these decisions and present its prediction about how a decision can be made regarding the concrete case. Artificial intelligence can guide the court, particularly in calculating the material compensation in full remedy cases. Artificial intelligence will also be able to come into play in writing the issues to include in the judgments. If it is done, it is also possible to convert the oral testimonies at the hearing into writing by artificial intelligence, thus saving time. On the other hand, one of the problems that may be

encountered is that artificial intelligence can develop a model containing prejudice and reflect this in its decisions. The fact that artificial intelligence contains security weaknesses brings risks such as interruption of judicial activities, misdirection of the trial and violation of the right to protection of personal data. One of the problems that may be encountered here is whether artificial intelligence can provide a consistent application that is compatible with fairness and does not harm equity. In addition, it is stated in Article 138 of the Constitution that judges will give their verdicts according to their personal convictions. This situation should not be interpreted as artificial intelligence, whose personal conviction is an enigma, will have no place in judicial activities. In cases where artificial intelligence is used as an assistant and the final judgment is left to the judge, the negative effects arising from the lack of human values of artificial intelligence can be minimized.

Considering the difficulties in gaining the mentioned abilities to artificial intelligence, the width of the application field of artificial intelligence can be decided by considering the distance to be covered in time. For the present, it can be said that artificial intelligence systems are at the beginner level and limited. In the studies to be carried out on this subject, the regulations included in the “European Ethical Charter on the use of artificial intelligence (AI) in judicial systems and their environment”, adopted by CEPEJ (European Commission for the Efficiency of Justice), should also be taken into consideration. In the charter, five basic principles are explained in terms of the use of artificial intelligence in the judiciary: respect for fundamental rights, non-discrimination, quality and security, transparency, impartiality and fairness and being under user control.

Instead of finding artificial intelligence unreliable and ignoring it, it would be an appropriate approach to think artificial intelligence as tools that help in solving legal disputes and make life easier. If used transparently and correctly, artificial intelligence will be able to solve many problems in the judiciary in a short time and effectively. It seems inevitable to experience digital transformation in the judiciary in order to ensure that decisions are made quickly and accurately. Within the scope of the study, the areas of use of artificial intelligence in administrative jurisdiction and its future will be mentioned.

Keywords: Artificial intelligence, digital transformation, artificial intelligence in administrative jurisdiction, CEPEJ

DİJİTALLEŞMENİN YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİ DİSİPLİN HUKUKUNA OLASI ETKİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Güven SÜSLÜ*

Dijital kelimesinin sözlük anlamı “sayısal” olarak ifade edilmiştir. Dijital yöntemin kullanıldığı araçların artarak günlük hayatımızda daha çok yer alması ile içinde bulunduğumuz çağa dijital çağ adı da verilmektedir. Dijitalleşmenin tetikleyicisi olarak kabul edilen internet olgusu ise yeni bir düzenin ortaya çıkmasına yol açmış ve bu düzenin hukuk tarafından ele alınması zarureti hasıl olmuştur.

Yükseköğretim öğrencilerinin disiplin işleri öncelikle 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda düzenlenmiş olup bu konunun detayları ise “Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği’nde belirlenmiştir. Anılan Yönetmelik’te öncelikle yükseköğretim öğrencilerinin disiplinler ihlal oluşturan eylemleri ve bunlara öngörülen disiplin cezalarına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Yönetmelik ayrıca disiplin soruşturmalarının yürütülmesinde uyulması gereken kuralları da içermektedir.

Dijitalleşmenin yükseköğretim öğrencileri disiplin süreçlerine etkisine üç açıdan bakmak gerekmektedir. Bunlardan ilki disiplin soruşturma süreçlerine dijitalleşmenin etkisidir. Soruşturma süreçlerine ilişkin tebligatın dijital ortamlarda yapılmasının, savunmanın dijital ortamlarda alınmasının hem sürecin verimli bir şekilde yürütülmesine hem de savunma hakkının layığı ile kullanılmasına etkisi irdelenmelidir. Ayrıca dijital ortamlardan delil toplanmasının gerektiği soruşturmalarda bu delillerin toplanması yetkisi ve usulü de izaha muhtaç bir diğer konudur.

Dijitalleşmenin ikinci etkisi disiplin suçlarına ilişkindir. Mevzuatta mevcut düzenlemelerin dijitalleşme sürecinin yarattığı ve bir anlamda “dijital ihlal” olarak adlandırılacak yeni ihlal kalıplarını karşılamaya yetip yetmeyeceği ve yeni ihlal kalıplarını gerektirip gerektirmediği de önemi haiz bir konudur. Bu noktada yükseköğretim kurumları açısından önemli bir disiplinler ihlal kaynağı olan sınav süreçleri açısından hukuki boyutta yeni bir değerlendirmenin yapılması elzemdir. Özellikle dijital ortamda yapılan sınav süreçlerinde karşılaşılan pratiklerin hukukiliğinin değerlendirilmesi ve hukuki düzenleme ihtiyacının olup olmadığının ortaya konulması şarttır. Aksi takdirde öğrencinin eğitim hakkı ile yükseköğretim kurum düzeni arasında olması gereken dengenin bozulması ihtimali gündeme gelecektir. Özellikle online sınav uygulamalarında karşılaşılan bilgisayar kamerasını açma zorunluluğu getirilmesi, öğrencinin kameralı bilgisayar ve/veya internet bağlantısını kendisinin sağlama

* Dr. Öğr. Üyesi, Yaşar Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, guven.suslu@yasar.edu.tr

zorunluluğunun şart koşulması gibi pratiklerin disiplin ihlali olarak kabulünün gerek Anayasal gerekse yasal düzeyde hukukiliğinin ele alınması gerekmektedir.

Dijitalleşmenin disiplin süreçlerine olan etkisi son olarak disiplin cezaları noktasındadır. Dijitalleşme sürecinin, kendi koşullarını dikkate alan yeni disiplin cezalarını gerektirip gerektirmediği de hukuki boyutuyla ele alınacak konular arasında bulunmaktadır. Özellikle yerleşkeye girmeme sonucu yaratan disiplin cezaları açısından bu cezaların, dijital eğitim uygulaması sebebi ile yerleşkeye girilme zorunluluğu olmayan dönemlerde ne şekilde yerine getirileceği, keza uzaktan eğitim şeklinde gerçekleştirilen derslerde öğrencinin derse devamına engel olunmasının gerekip gerekmediği ve gerekmekte ise bunun ne şekilde sağlanacağı, çözülmesi gereken hukuki sorunlar olarak gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital, disiplin hukuku, yükseköğretim, öğrenci, ihlal

AN OVERVIEW OF THE POTENTIAL EFFECTS OF DIGITALIZATION ON HIGHER EDUCATION DISCIPLINARY LAW

The lexical meaning of the word digital is expressed as “numerical”. The age we live in is also called the digital age, as the tools in which the digital method is used are increasingly taking place in our daily lives. The internet phenomenon, which is accepted as the trigger of digitalization, has led to the emergence of a new order and it has become necessary to deal with this order by law.

The disciplinary affairs of higher education students are primarily regulated in the Higher Education Law No. 2547, and the details of this issue are specified in the "Higher Education Institutions Student Discipline Regulation". In the aforementioned Regulation, first of all, the actions of higher education students that constitute disciplinary violations and the provisions regarding the disciplinary punishments envisaged for these are included. The regulation also includes the rules to be followed in the conduct of disciplinary investigations.

It is necessary to look at the impact of digitalization on the disciplinary processes of higher education students from three perspectives. The first of these is the effect of digitalization on disciplinary investigation processes. The effect of making the notification regarding the investigation processes in digital area and receiving the defense in digital area should be examined both on the efficient execution of the process and on the proper use of the right of defense. Also in investigations where evidence must be collected from digital media, the authority and procedure to collect these evidences is another issue that needs explanation.

The second effect of digitalization is related to disciplinary offences. It is also an important issue whether the existing regulations in the legislation will be sufficient to meet the

new violation patterns created by the digitalization process, which can be called "digital violation" and whether they require new violation patterns. At this point, it is essential to make a new legal evaluation in terms of exam procedures, which are an important source of disciplinary violations for higher education institutions. It is especially necessary to evaluate the legality of the practices encountered in the exam procedures in the digital area and to reveal whether there is a need for legal regulation. Otherwise, the possibility of disrupting the balance that must be between the student's right to education and the order of the higher education institution will come to the fore. For example, it is necessary to consider the legality of practices such as the obligation to open the computer camera encountered in online exams, the obligation of the student to provide the computer with a camera and / or the internet connection himself as a disciplinary violation, both at the constitutional and legal level.

The effect of digitalization on disciplinary processes is finally at the point of disciplinary penalties. Whether the digitalization process requires new disciplinary penalties that take into account its own conditions is also among the issues to be discussed with its legal dimension. In terms of disciplinary penalties that result not entering the campus, how these penalties will be executed in periods when there is no necessity to enter the campus due to the digital education application, as well as whether the student should be prevented from attending the courses in the form of distance education and if necessary, how this will be provided, appear to be legal problems that need to be resolved.

Keywords: Digital, disciplinary law, higher education, student, violation

OTOMATİK KARAR VERME SİSTEMİNE İDARE HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN BİR BAKIŞ

Harun YILMAZ*

Otomatik (algoritmik) karar verme sistemi, yapay zeka teknolojisinin uygulama alanlarından birisidir. Esasen otomatik karar verme, bilgi girdilerinin dijital analizi neticesinde belirli bir bilgisayar programında (yazılımında) önceden belirlenmiş parametrelere dayalı olarak belirli sonuçlar ya da kararların alınması sürecidir. İdare hukukunda otomatik karar verme ise, bu hukuk disiplini için köklü değişimlere işaret etmektedir. Şöyle ki, henüz erken gelişim aşamasında olsa da, gelişmiş yapay zeka uygulamaları ile kamu idareleri için karar verme sistematığının değişecek olması, yakın gelecekte insan merkezli karar mekanizmalarının bir kenara bırakılabileceğine dair ipuçları vermektedir. Doğaldır ki böyle bir durum, yerleşik kamu hukuku ilkelerine uygunluk üzerine yeniden düşünmeyi gerektirmektedir. İdare hukuku için otomatik karar verme sistemi, bünyesinde yararların yanı sıra riskleri de barındırmaktadır. Öncelikle yararlı yönlerinden söz açmak gerekirse, idare hukukunda otomatik karar verme, kamusal aktörlere kolaylık ve konfor sağlayan, hizmet alıcılarına ise proaktif biçimde hizmetin hızlı, verimli, etkin ve eşit ulaştırılması amacına yönelik bir sistem olarak ön plana çıkmaktadır. Yine, hizmet sunumu ve idari prosedür maliyetlerinin azaltılmasına, karar sürecinin insan kaynaklı önyargılardan arındırılmasına, kısıtlı kaynakların en efektif şekilde kullanılmasına, karara dair pek çok hususu birlikte göz önüne alabilmeleri sağlanan kamu otoritelerinin daha akla yatkın, adil, tarafsız ve sorumlu davranmalarına sunacağı katkı, otomatik karar verme sisteminin olumlu yönleri arasında sayılmaktadır. Öte yandan, otomatik karar vermede insan faktörünün ikinci plana atılması ya da daha ileri gidilerek bu faktörün saf dışı bırakılması, kontrol eksikliği yaratabileceği gibi, insana özgü empati ve özen duygularını süreçten dışlayabilmekte; bu durum ise doğru ve hakkaniyetli kararların verilmesine engel olabilmektedir. Bir başka husus, otomatik karar verme sistemi ile alınan kararlarda hangi kriterlerin neden kullanıldığına yönelik bireylerin açıklama beklentisinin yeterince karşılanamamasıdır ki bu sonuç, idarenin gerekçe yükümlülüğü ile şeffaflığı başta olmak üzere iyi idare anlayışına aykırı düşebilecektir. Ayrıca otomatik karar verme sistemi verileri ve istatistiksel analizleri kullanmakta olduğundan, idarenin veri işleme kaçınılmazdır. Dolayısıyla otomatik karar verme sisteminin başta kişisel verilerin korunması olmak üzere güvenlik ve mahremiyete yönelik barındırdığı riskler de gözden uzak tutulmamalıdır. Yakın

*Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, harunyilmaz@sakarya.edu.tr

gelecekte idare hukukunda otomatik karar verme sistemine dair önemli yasal ve etik sorunların gündeme gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu bağlamda idare hukuku için görece yeni bir yöntem olan otomatik karar verme sisteminin toptancı bir yaklaşımla tamamen iyi ya da kötü şeklinde nitelendirilmesinden ziyade, hukuki altyapısına kaynaklık etmek üzere sistemin ciddiyetle incelenmesi, yazılım değişiklikleri-güncellemelerinin izlenmesi suretiyle de sistemin geliştirilebilir yanlarının tespiti ile uygulamanın şekillendirilmesi, şu aşamada en doğru yaklaşım olarak görünmektedir. Çalışmada otomatik karar verme sisteminin idare hukukuna mevcut / olası etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Otomatik karar verme, algoritmik karar verme, yapay zeka, şeffaflık, kişisel verilerin korunması

AN OVERVIEW OF AUTOMATED DECISION-MAKING SYSTEM FROM ADMINISTRATIVE LAW PERSPECTIVE

An automated (algorithmic) decision-making system is one of the application areas of artificial intelligence technology. Essentially, automated decision-making is the process of making certain results or decisions based on predetermined parameters in a certain computer program (software) as a result of digital analysis of information inputs. On the other hand, automated decision-making in administrative law points to radical changes for this legal discipline. Namely, the fact that the decision-making system for public administrations will change with advanced artificial intelligence applications, although it is still at an early stage of development, gives clues that human-centered decision mechanisms may be put aside in the near future. Naturally, such a situation requires rethinking compliance with established public law principles. An automated decision-making system for administrative law involves risks as well as benefits. First of all, to mention its beneficial aspects, automated decision-making in administrative law stands out as a system that provides convenience and comfort to public actors and proactively aims at delivering services quickly, efficiently, effectively, and equally to service recipients. Again, among the positive aspects of the automated decision-making system, it contributes to reducing service delivery and administrative procedure costs, the elimination of human-induced prejudices in the decision process, the most effective use of limited resources, and the more reasonable, fair, impartial and responsible behaviour of public authorities, which are ensured to consider many decision-related issues together. On the other hand, putting the human factor in the background in automated decision-making or going further and eliminating this factor can create a lack of control, as well as exclude human empathy and care feelings from the process; and this situation can prevent making correct and

equitable decisions. Another issue is that the expectations of individuals about which criteria are used and why the decisions taken with the automated decision-making system cannot be adequately met, which may contradict the understanding of good administration, especially the obligation of justification and transparency of the administration. Moreover, as the automated decision-making system uses data and statistical analysis, data processing by the administration is inevitable. Therefore, the risks that the automated decision-making system poses for security and privacy, especially for the protection of personal data, should not be overlooked. In the near future, it is highly likely that important legal and ethical issues regarding the automated decision-making system in administrative law will come to the fore. In this context, rather than characterizing the automated decision-making system, which is a relatively new method for administrative law, as completely good or bad with a wholesale approach, serious examination of the system to be a source for its legal infrastructure, determining the developmental aspects of the system by monitoring software changes- updates, and shaping the application, seems to be the best approach at this stage. In the study, it is aimed to evaluate the current/possible effects of the automated decision-making system on administrative law.

Keywords: Automated decision-making, algorithmic decision-making, artificial intelligence, transparency, protection of personal data

İDARE HUKUKU BOYUTUYLA AÇIK DEVLET VERİLERİ

Kamile TÜRKOĞLU ÜSTÜN*

Dijital çağda toplumlar ve kurumlar her zamankinden daha fazla veri üretmekte ve yeni teknolojiler sayesinde bu veriler sayısız şekilde yeniden kullanılmaktadır. Son yıllarda Devletin kamu hizmetlerinin ifası sırasında topladığı verileri yeniden değerlendirilebilir bir şekilde kamuya açması devletlerin önemli politika alanlarından biri olmuştur. İlk kez 2009 yılında ABD’de gizli olmayan devlet verilerinin kamuya açılması sağlanmış; bunu 2000 yılında Birleşik Krallık ve daha sonra AB izlemiştir. AB’nin Açık Veri ve Kamu Sektörü Bilgisinin Yeniden Kullanımına İlişkin (EU) 2019/1024 sayılı Direktifi açık veriye ilişkin AB ülkelerinde uyulması gereken yasal çerçeveyi ortaya koymuştur.

Açık devlet verisi kavramı, Devletin elindeki verileri anonimleştirerek herkesin erişimine ve kullanımına ücretsiz olarak açması ve bu sayede verinin yeniden kullanılması ve dağıtılması yoluyla veriden değer üretilmesi anlamına gelmektedir. Açık devlet verilerinin büyük bir ekonomik değeri bulunmakla birlikte daha verimli, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir kamu yönetimi için de önemli bir role sahiptir. Bunların yanında dijitalleşme ve yapay zeka teknolojilerinin gelişiminde açık devlet verilerine ihtiyaç vardır. Bu kapsamda kamu harcamaları, savunma, suçla mücadele, adalet, eğitim, çevre, sağlık, yerel yönetimler, ulaşım, coğrafi bilgiler, toplum ve dijital hizmet performansı gibi konularda birçok devlet verisinin tek bir portaldan halka açılması hedeflenmektedir.

Türkiye’de 1 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 527/B maddesinde Ulusal düzeyde açık veri konusunda strateji geliştirmek ve koordinasyonu sağlamak, Açık Veri Portalini kurmak ve işletmek ile kamu kurumlarının Portala veri aktarımına ilişkin usul, esas ve standartları belirlemek görevleri Dijital Dönüşüm Ofisine verilmiştir. Ayrıca bazı strateji ve politika belgelerinde de açık devlet verilerinden bahsedilmektedir. Ancak Türkiye’de merkezi bir portaldan açık verilere erişim henüz mümkün değildir. Bazı kamu kurumları ve yerel yönetimler çeşitli verileri açık veri olarak yayınlamaktadır. Ancak bunların doğrudan yasal bir dayanağı yoktur. Yayımlanan açık devlet verilerinin tabi olduğu ilke ve standartlar belli değildir. Çalışmada açık devlet verisi kavramı idare hukuku boyutuyla incelenerek, açık devlet verilerinin önemi, hukuki niteliği, Bilgi Edinme Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu karşısındaki durumu incelenerek mevzuatta nasıl düzenlenmesi gerektiği karşılaştırmalı hukuk dikkate alınarak ortaya konulacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, kamile.turkoglu@hbv.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Açık veri, kamu sektörü bilgisi, e-devlet, Dijital Dönüşüm Ofisi, açık idare

OPEN GOVERNMENT DATA FROM PERSPECTIVE OF ADMINISTRATIVE LAW

In the digital age, societies and institutions produce more data than ever before, and this data is reused in countless ways thanks to new technologies. In recent years, it has been one of the important policy areas of the states to make the data collected during public services public in a re-evaluatable way. For the first time in the USA in 2009, government data which is not confidential was made public; it was followed by the UK in 2000 and then the EU. EU Directive 2019/1024 ,(EU) on Open Data and Reuse of Public Sector Information has set forth the legal framework that must be followed in EU countries regarding open government data.

The concept of open government data means that the State anonymizes the data in its possession and makes it free for everyone to access and use, thus generating value from the data through the reuse and distribution of data. While open government data has a great economic value, it also plays an important role for more efficient, participatory, transparent, and accountable public administration. In addition, open government data is essential for the development of digitalization and artificial intelligence technologies. In this context, it is aimed to make many government data available through a single portal on subjects such as public expenditures, defense, fight against crime, justice, education, environment, health, local governments, transportation, geographical information, society, and digital service performance.

In Turkey, according to Article 527/B of the Presidential Decree No. 1, the duties of developing a strategy and ensuring coordination on open data at the national level, establishing and operating the Open Data Portal, and determining the procedures, principles, and standards for the transfer of data to the Portal by public institutions are given to Digital Transformation Office. In addition, some strategy and policy documents mention open government data. However, it is not yet possible to access open data from a central portal in Turkey. Some public institutions and local governments publish various data as open data. However, they have no direct legal basis. The principles and standards governing published open government data are unclear. In this study, the concept of open government data will be examined from the perspective of administrative law, the importance of open government data, its legal nature, its situation against the Law on Access to Information and the Law on the Protection of Personal Data will be examined and how it should be regulated in the legislation will be revealed by considering comparative law.

Keywords: Open data, public sector information, e-government, Digital Transformation Office, open government

İCRA VE İFLÂS KANUNU KAPSAMINDA YAPILACAK AÇIK ARTIRMA SURETİYLE SATIŞ İŞLEMLERİNİN ELEKTRONİK İHALE YÖNTEMİYLE GERÇEKLEŞTİRİLME USULÜNÜN İDARE HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehpare ÇAPTUĞ DİLEK*

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 24 Kasım 2021 tarihinde eklenen 111/b maddesiyle haczedilen malların satışlarının fiziki olarak mezat salonlarında gerçekleştirilmesine son verilerek elektronik ortamda sonuçlanan, mesai saati kısıntısı olmadan ve mekândan bağımsız olarak yapılması imkânı getirilmiştir.

Elektronik ihale yöntemi, ihalenin aleni, şeffaf, güvenli ve her aşaması denetlenebilir olması yönüyle önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu yönüyle bir an önce uygulamaya geçilmesi ve tüm ihaleler bakımından yaygınlaşması ihale hukukunda şeffaflık ve rekabet ilkelerinin sağlanmasında şaibeleri ortadan kaldıracak olması bakımından önem arz etmektedir.

Elektronik ihale sistemine geçiş sürecini düzenleyen kanunların ve düzenleyici işlemlerin idare hukuku ilkelerine uygun tesis edilmesi önem arz etmektedir. 08 Mart 2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "İcra ve İflas Kanunu Uyarınca Elektronik Ortamda Yapılacak Satışların Usulü Hakkında Yönetmelik" in yürürlük maddesi sıkıntılı bir düzenlemedir.

Gerek Kanunlara gerekse idare tarafından yapılan düzenleyici işlemlere yürürlüğe giriş tarihi bakımından geçiş hükümleri koyulması, idari istikrarın ve öngörülebilirliğin sağlanması ve böylece bireylerin hukuki güvenliğinin ihlal edilmemesi açısından önemli ve gereklidir. Ancak uygulamaya bakıldığında, Yönetmelikte öngörülen geçiş süresinin yeterli olmayacağı öngörülmektedir. Ayrıca bazı illerde uygulamaya geçilmiş bazı illerde ise geçilmemiş olması beraberinde pek çok hukuki sorunu getirebilecektir. Bu nedenle elektronik ihale altyapısı sağlanmasının hızlandırılması ya da Yönetmelikte öngörülen geçiş süresinin uzatılması yoluyla çözüm sağlanması gerekecektir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik ihale, rekabet ilkesi, şeffaflık ilkesi, geçiş hükmü

EVALUATION OF THE METHOD OF CONDUCTING THE SALES TRANSACTIONS BY THE AUCTION TO BE MADE WITHIN THE SCOPE OF THE ENFORCEMENT AND BANKRUPTCY CODE BY ELECTRONIC TENDERING METHOD IN TERMS OF ADMINISTRATIVE LAW

With the article 111/b added to the Enforcement and Bankruptcy Code No. 2004 on 24 November 2021, the physical sale of the seized goods in the auction halls was terminated. And

* Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı, mehpare.captug@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1377-2742

thus, it has been made possible to carry out sales transactions that are concluded electronically, without the limitation of working hours and independently of the place.

The electronic tender method provides important advantages in terms of being open, transparent, secure and auditable at every stage of the tender. In this respect, it is important that it be implemented as soon as possible and that it becomes widespread in all tenders, as it will remove doubts in ensuring transparency and competition principles in procurement law.

It is important that the laws and regulatory procedures regulating the transition to the electronic procurement system are established in accordance with the principles of administrative law. The article of effective date of the "Regulation on the Procedure of Sales to be Made in Electronic Media Pursuant to the Execution and Bankruptcy Law", which was published in the Official Gazette on March 08, 2022, is a problematical regulation.

It is important and necessary to include transitional provisions in terms of the date of entry into force, both in laws and in the regulatory proceedings made by the administration, in terms of ensuring administrative stability and predictability, and thus not violating the legal security of individuals. However, considering the implementation, it is foreseen that the transition period stipulated in the Regulation will not be sufficient. In addition, the fact that it has been implemented in some provinces and not implemented in some provinces may bring many legal problems. For this reason, it will be necessary to provide a solution by accelerating the provision of electronic tender infrastructure or by extending the transition period stipulated in the Regulation.

Keywords: Electronic tender, competition principle, transparency principle, transitional provision

TEKNOLOJİK GELİŞMELER İŞİĞİNDA SİBER GÜVENLİK YAPILANMALARININ İDARE HUKUKU BOYUTU: TÜRKİYE-ESTONYA KARŞILAŞTIRMASI

Merve Gül GÜN*

Günümüzde bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişime paralel olarak siber uzaydaki tehdit kaynaklarının çeşitliliği artmakta, siber saldırı vektörleri karmaşıklaşmakta ve coğrafyadan bağımsız bir şekilde daha ileri tekniklerle siber saldırılar gerçekleşmektedir. Bu durum, bilişim sistemlerinin kullanıcıları için tehdit oluşturmakla birlikte; özellikle siber uzayın beşinci savaş ortamı olarak kabul görmesi, konuyu ülkelerin ulusal güvenlik sorunu olarak nitelendirmelerine temel teşkil etmektedir. Dünya genelinde ülkeler, siber uzaydaki varlıklarının güvenliğini sağlamak, siber saldırıları engellemek, gerçekleşen saldırılara müdahale etmek ve siber uzayda caydırıcılık ile üstünlük sağlamak amacıyla politika ve stratejiler ortaya koymakta, organizasyonlar oluşturmakta ve organizasyonların yapılarında iç hukukları bağlamında düzenlemelere gitmektedir. Türkiye’de de konu kapsamında başlatılan ve süregelen çalışmaların neticesinde yayımlanan Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı belgeleri, bu anlamda önemli somut düzenlemeler getirmektedir. Bu çalışmada; hukuki yapının anlaşılmasına zemin hazırlamak için ilk olarak siber güvenlik alanındaki temel kavramlar ve genel anlamda siber tehdit kaynakları tanımlanmış; zararlı yazılım, fidye yazılımı, kripto korsanlığı (cryptojacking), parola, hizmet dışı bırakma, oltalama, sosyal mühendislik, Ortadaki Adam ve web saldırıları ile Gelişmiş Kalıcı Tehditler, Sıfırınca Gün Tehditleri ve robot ağları (Botnet) açıklanmış, siber saldırıların sonuç ve etkileri örneklerle belirtilmiştir. Sonraki bölümlerde ise Türkiye ve 2007 yılında ilk modern siber saldırıların hedefi olması sebebiyle siber güvenlik alanında atılım yapmış olan Estonya’nın siber güvenlik alanındaki mevcut hukuki durumları, stratejileri ve ilgili kurumlarının yapısı ve işlerliği karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda Türk idari teşkilatı içerisinde yer alan; T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi’nin görev ve sorumlulukları, alt yapıları, konuya yaklaşımları, ülkemiz kapsamında görülen siber saldırıların önlenmesi ile ilgili iç düzen işlemleri ve konu hakkında getirilmiş olan temel düzenlemeler; Estonya içinse Ekonomi ve Haberleşme Bakanlığı (Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium, MKM) ile Bilgi Güvenliği Kurumunun (Riigi Infosüsteemi Amet, RIA); görev ve sorumlulukları ile kurumların işlerliğini artırmak ve yaşanabilecek olası sorunların önüne geçebilmek amacıyla yürüttükleri hukuki çalışmalar, siber tehdit kaynakları

* Öğr. Gör., Anadolu Üniversitesi, merveggb@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8450-6740

ile siber saldırılara ilişkin teknik bilgiler ışığında ele alınmıştır. Böylelikle her iki ülkenin siber güvenlik stratejilerinin hukuki gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak uygulamaların ülkemiz çapında işlerlik kazanması için idare hukuku bağlamında yapılması gerekli düzenlemeler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siber uzay, siber saldırı, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, siber güvenlik stratejisi

ADMINISTRATIVE LAW PERSPECTIVE OF CYBER SECURITY STRUCTURES IN THE LIGHT OF TECHNOLOGICAL DEVELOPMENTS: TURKEY-ESTONIA COMPARISON

Today, in parallel with the rapid development in information technologies, the diversity of threat sources in cyberspace increases, cyber attack vectors become more complex and cyber attacks are carried out with more advanced techniques regardless of geography. With this situation it poses a threat to the users of information systems; especially the acceptance of cyberspace as the fifth war domain is the basis for countries to characterize the issue as a national security problem. Countries around the world put forward policies and strategies, form organizations and make arrangements in the structures of organizations in the context of their domestic laws in order to ensure the security of their assets in cyberspace, to prevent cyber attacks, to intervene in attacks and to gain superiority with deterrence in cyberspace. The National Cyber Security Strategy and Action Plan documents, which have been published as a result of the ongoing studies in Turkey, bring important concrete regulations in this sense. In this study; in order to lay the groundwork for the understanding of the legal structure, firstly, the basic concepts in the field of cyber security and the sources of cyber threats are defined; malware, ransomware, cryptojacking, password, denial of service, phishing, social engineering, Man-in-the-Middle (MitM), and web attacks, Advanced Persistent Threats, Zero-Day Threats, and robot networks (Botnet) are explained and the results and effects of cyber attacks are expressed with some examples. In the following sections, Turkey and Estonia, which has made a breakthrough in the field of cyber security due to being the target of the first modern cyber attacks in 2007, are compared in terms of the current legal situations, strategies and the structure and operability of the relevant institutions in the field of cyber security. In this context, within the Turkish administrative organization; the duties and the responsibilities of the Ministry of Transport and Infrastructure Affairs, Information Technologies and Communication Authority and the Presidency's Digital Transformation Office, their infrastructure, their approach to the subject, internal order procedures related to the prevention of cyber attacks seen within the scope of our country and the basic regulations brought about the subject; for Estonia, the legal

studies that the Ministry of Economy and Communication Affairs (Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium, MKM) and the Information Security Authority (Riigi Infosüsteemi Amet, RIA) carry out in order to increase the operability of the institutions and to prevent possible problems with their duties and responsibilities are discussed in the light of the technical information on the sources of cyber threats and cyber attacks. Thus, considering the legal development processes of the cyber security strategies of both countries, the analysis of the necessary regulations in the context of administrative law in order to make them functional throughout the country was carried out.

Keywords: Cyberspace, cyber attack, Presidential Digital Transformation Office, cyber security strategy

HUKUK LİTERATÜRÜNDE DİJİTALLEŞME KAVRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME (BİBLİYOMETRİK ANALİZ)

Musa SOYSAL*

Fatih SERT**

Hukuk birey, toplum ve devletin hareketlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen normatif bir bilimdir. Dolayısıyla hukukun toplumsal yapıyı ve değişimleri incelemesi söz konusudur. Toplumların ise tarihsel gelişimlerinde farklı kırılma noktaları olmuş ve çeşitli olgulardan etkilenerek günümüzdeki haline ulaşmıştır. Bu kırılmaların son halkası olarak verilerin önce bilgisayar ortamında daha sonra sanal alanlarda tutulmasını sonuçlayan dijitalleşme kavramı gösterilebilir. Dijitalleşme ile beraber verinin, yani bilginin depolanması ve depolanan bilgiye ulaşılması olanaklı hale gelmiştir.

Dijitalleşme faaliyetleri sonucu günümüzde hukukun çeşitli dallarında yeni gündem konularının ortaya çıktığı görülmektedir. Ticaret hukukunda e-ticaret faaliyetleri, yargılama hukukunda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) çalışmaları, medeni hukukta metaverse uygulamaları, ceza hukukunda bilişime ilişkin suçlar, idare hukukunda ise e-devlet uygulamaları dijitalleşmenin ortaya çıkardığı yeni konular olarak gösterilebilir. Bu konular son dönemde hukukçular tarafından ilgi odağı haline gelmiş ve çeşitli yönlerden tartışılmıştır. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası alanda çeşitli akademik çalışmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Ancak dijitalleşmenin hukuk üzerinde etkisini görebilmek adına yine dijitalleşmeden faydalanılarak bu çalışmalara ilişkin bir veri analizi çalışması yapılması gerekmektedir. Böylelikle hukukun ne ölçüde dijitalleşmeden faydalandığı, hangi alanların dijitalleşmeye daha müsait olduğu, kısacası dijitalleşmeye hukukun entegre olup olmadığı tespiti yapılmış olacaktır.

Bu çalışmada dijitalleşmenin hukuk literatüründe muteber çalışmalarda ne ölçüde yeraldığı ortaya konulacaktır. Bunun için bir sayısal analiz yöntemi olarak bibliyometrik analiz tercih edilmiştir. Bibliyometrik analiz ile literatürdeki çalışmalar hakkında detaylı nicel verilerle anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve yorumlanabilir sonuçlar elde edilebilmektedir. Uluslararası hukuk literatürünü temsil bakımından etkili bir veritabanı olan Web of Science Core Collection tercih edilmiştir. Tarama yapılırken veritabanı kategorileri içerisinde “Law” kategorisinde, “‘digitalisation’ OR ‘digitalization’ OR ‘digitization’” kavramları ile Topic bağlamında tarama yapılmıştır. Yapılan tarama ile araştırma makalesi, bildiri metni, kitap bölümü, erken erişim, literatür makalesi ve kitap incelemesi türleri bakımından toplam 582 sonuca ulaşılmıştır. Bu

* Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı, musasoysal@sakarya.edu.tr

** Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İş Hukuku Anabilim Dalı, fatihsert@sakarya.edu.tr

çalışmada literatür hakkında en kapsamlı ve net veriyi analiz etmek amacıyla sadece araştırma makaleleri ve literatür makaleleri ele alınmıştır. Bu kapsamda analiz edilen veri seti, 442 araştırma makalesi ve 5 literatür makalesinden oluşan toplamda 447 çalışmanın tam kayıtları ve aldığı atıflardan oluşmaktadır.

Oluşturulan veri setinin analizi için *bibliometrix* paket programı kullanılmıştır. Bahsi geçen program, R programlama tabanlı çalışmaktadır, analiz için de R üzerinden kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda performans analizi ve ortak atıf analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler çerçevesinde hukuk literatüründeki dijitalleşme kavramının nasıl ele alındığı ve entelektüel yapısı ilişki ağlarıyla ortaya çıkartılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hukuk, dijitalleşme, dijital dönüşüm, bibliyometri, veri analizi

A STUDY ON THE CONCEPT OF DIGITALIZATION IN LEGAL LITERATURE (BIBLIOMETRIC ANALYSIS)

Law is a normative science that regulates the actions of individuals, society and the state and their relations with each other. Therefore, the law examines the social structure and changes. Societies have had different breaking points in their historical development and have reached their present state by being influenced by various phenomena. The concept of digitalization, which results in keeping data first in the computer environment and then in virtual spaces, can be shown as the last link of these breaks. With digitalization, it has become possible to store data, that is, information, and access the stored information.

As a result of digitalization activities, it is seen that new agenda topics in various branches of law have emerged today. E-commerce activities in commercial law, National Judicial Network Information System studies in judicial law, metaverse applications in civil law, informatics-related crimes in criminal law, and e-government applications in administrative law can be shown as new issues arising from digitalization. These issues have recently become the focus of attention by lawyers and have been discussed from various aspects. In this context, various academic studies have been and are being carried out in the national and international arena. However, in order to see the effect of digitalization on the law, a data analysis study should be carried out on these studies by making use of digitalization. Thus, it will be determined to what extent the law benefits from digitalization, which areas are more suitable for digitalization, in short, whether the law is integrated into digitalization.

In this study, it will be revealed to what extent digitalization takes place in credible studies in the legal literature. For this, bibliometric analysis was preferred as a numerical analysis method. With bibliometric analysis, understandable, comparable and interpretable results can

be obtained with detailed quantitative data about the studies in the literature. The Web of Science Core Collection, which is an effective database in terms of representing the international law literature, was preferred. While scanning, a search was made in the context of Topic with the concepts of "'digitalisation' OR 'digitalization' OR 'digitization'" in the "Law" category among the database categories. A total of 582 results were obtained in terms of research article, paper text, book chapter, early access, literature article and book review types. In this study, only research articles and literature articles were discussed in order to analyze the most comprehensive and clear data on the literature. The data set analyzed in this context consists of full records and citations of 447 studies in total, consisting of 442 research articles and 5 literature articles.

The bibliometrix package program was used for the analysis of the created data set. The aforementioned program is based on R programming, and for analysis, coding was carried out over R. Performance analysis and co-citation analyzes were carried out in line with the findings. Within the framework of the analyzes, how the concept of digitalization in the legal literature is handled and its intellectual structure are revealed through network of relations.

Keywords: Law, digitization, digital transformation, bibliometrics, data analysis

İDARENİN DİJİTALLEŞMESİNDE BİR ÖRNEK: E-SPOR FEDERASYONU

Mustafa AVCI*

Günümüz uzay çağı olarak nitelendirilmekte ve bilgi toplumunda e-devlet modelinin yaygınlaştığı görülmektedir. Klasik kamu hizmeti teorisi yerini modern kamu hizmeti anlayışına bırakmasıyla kamu hizmeti niteliği gösteren faaliyetler idare ile birlikte özel teşebbüs tarafından da sunulmaya başlanmıştır. Dijitalleşen dünyada, kamu hizmetlerinin gerek idare gerekse özel teşebbüs tarafından sanal ortamda ve dijital platformlarda sunulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Birçok kamu hizmeti gibi spor kamu hizmetlerinin de dijital olarak gerçekleştirilmesi söz konusudur. E-Spor; spor dallarının (Futbol, Basketbol, Otomobil, Voleybol vb) sanal ortama uyarlanmış halleridir. 18.11.2022 tarih ve 32017 sayılı Resmi Gazete’de Türkiye E-Spor Federasyonu Ana Statüsü yayınlanmıştır. Bu ana statüde federasyonun teşkilatı, görev ve yetkileri, genel kurul toplantıları ve seçim işleri, mali konular ile denetim ve disiplin işleri ve diğer bazı konular bölümler halinde düzenlenmiştir. Bu ana statüye uygun olarak E-spor yarışma, E-Spor Federasyonu antrenör, sporcu lisans, vize ve transfer, hakem, özel e-spor salonları ve yeterlilik belgesi talimatları kabul edilmiştir. Bu çalışmada E-spor Federasyonuna ilişkin düzenlemeler değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: E-spor, spor federasyonu, kamu hizmeti

AN EXAMPLE OF DIGITALIZATION OF ADMINISTRATION: E-SPORTS FEDERATION

Today is described as the space age and it is seen that the e-government model has become widespread in the information society. With the classical public service theory giving its place to the modern public service understanding, activities that show the nature of public service started to be offered by the private enterprise together with the administration. In the digitalizing world, the need for public services to be provided by both the administration and the private enterprise has emerged in the virtual environment and digital platforms. Like many public services, sports public services are also carried out digitally. E-Sports; sports branches (Football, Basketball, Automobile, Volleyball etc.) are adapted to the virtual environment. The Main Statute of the Turkish E-Sports Federation was published in the Official Gazette dated 18.11.2022 and numbered 32017. In this main status, the organization of the federation, its duties and powers, general assembly meetings and election affairs, financial matters, audit and discipline affairs and some other subjects are arranged in sections. In accordance with this main

* Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Başkanı, mavci4@anadolu.edu.tr

status, E-sports competition, E-Sports Federation trainer, athlete license, visa and transfer, referee, special e-sports halls and proficiency certificate instructions have been accepted. In this study, the regulations regarding the E-sports Federation were tried to be evaluated.

Keywords: E-sports, sport federation, public service

İDARİ FONKSİYONDA YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ KAMU PERSONELİ ÜZERİNDE OLASI ETKİLERİ

Sezin ÖZTOPRAK*

Günümüzün temel kavramlarından biri olan yapay zekâ, idare hukukunu da yakından ilgilendirmektedir. Teknolojideki gelişmeleri idari fonksiyona yansıtma gerekliliğini ifade eden kamu hizmetlerinin değişkenliği ilkesi bu yakın ilişkiyi açıklayan temel argümandır ve idari fonksiyonda meydana gelen değişiklikten kamu personeli de yakından etkilenecektir. Bu çalışmada, yapay zekânın kamu personeli üzerindeki olası etkileri; son yıllarda idari teşkilatta yapay zekâyâ ilişkin olarak yapılan değişiklikler ve yapay zekânın idari fonksiyonda bir araç olarak kullanılması ya da yapay zekânın kamu personeli yerine kullanılması açılarından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İdari fonksiyon, yapay zekâ, kamu personeli

THE POTENTIAL IMPACTS OF THE USAGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ADMINISTRATIVE FUNCTION ON PUBLIC PERSONNEL

Artificial intelligence, which is one of the basic concepts of today, also concerns administrative law closely. The principle of variability of public services, which expresses the necessity of reflecting the developments in technology to the administrative function, is the main argument explaining this close relationship and public personnel will also be affected closely by the change in the administrative function. In this study, the potential impacts of artificial intelligence on public personnel have been evaluated in terms of the changes related artificial intelligence in the administrative organization in recent years, and the use of artificial intelligence as a tool in the administrative function or the use of artificial intelligence instead of public personnel.

Keywords: Administrative function, artificial intelligence, public personnel

* Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, avsezin@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9460-9583.

GENEL VERİ KORUMA TÜZÜĞÜ (GDPR) ÇERÇEVESİNDE VERİ SAHİBİNİN OTOMATİK KARAR VERME MEKANİZMALARI KARŞISINDAKİ HAKLARI

Sümevra Sena KURT*

Otomatik karar verme mekanizmaları sağladığı faydaların yanında pek çok riski de bünyesinde barındırmaktadır. Bu mekanizmalara konu olan veriler gün geçtikçe daha büyük boyutlara ulaşmakta ve insanları ne yedikleri, nerede çalıştıkları, neler düşündükleri gibi pek çok açıdan değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Toplanan veriler iş başvuruları, kredi başvuruları, sosyal yardımlardan faydalanma gibi alanlarda kullanılıp derecelendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu derecelendirme sistemi insanlar yerine algoritmalar tarafından işletilmektedir.

Otomatik karar verme süreci kısaca, insan müdahalesi olmaksızın karar verme sürecinin gerçekleşmesini ifade etmektedir. Söz konusu kararlar kimi zaman gerçek verilere dayanılarak verilirken kimi zaman dijital olarak oluşturulmuş verilere dayanabilmektedir. Bu kapsamda kullanılmak üzere AB Hukuku'nda veri sahibine birtakım haklar tanınmıştır. Zira otomatik karar verme mekanizmaları kullanarak verilen kararların ayrımcılığa yol açabilmesi, veri güvenliğini tehdit etmesi veya temel hak ve özgürlükler bakımından riskler içermesi durumları gündeme gelebilmektedir.

Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR), otomatik karar verme mekanizmalarına konu olması bakımından veri sahibine çeşitli haklar sağlamaktadır. Veri sahibi; profil çıkarma da dahil olmak üzere otomatik karar vermenin varlığı hakkında bilgilendirilme, bu sürecin mantığına ilişkin anlamlı bilgi alma ve bu faaliyetin kendisi açısından önemi ve olası sonuçları hakkında bilgilendirilme hakkına sahip bulunmaktadır. Veri sahibi bu haklara, kişisel verilerin kendisinden alındığı durumlarda da (13. madde), kendisinden alınmadığı durumlarda da(14. madde) sahiptir. GDPR, şeffaflığı temel alan bir düşünceyle oluşturulduğundan kontrolörler profil çıkarma ve otomatik karar verme süreçlerinin nasıl işlediğini bireylere açık ve anlaşılır biçimde açıklamalıdır. Ayrıca, profil çıkarma tahminlere dayalı olduğundan bu faaliyette kullanılan verinin yanlış ve alakasız olma ihtimali de bulunmaktadır. Bu kapsamda, profil çıkarmaya konu olan veri sahibinin yanlış verilerin düzeltilmesini veya şartları varsa silinmesini isteme hakkı da mevcuttur. Son olarak, veri sahibinin profil çıkarma da dahil olmak üzere otomatik işleme faaliyetine dayalı karara tabi olmama hakkı da mevcuttur. Genel çerçevesi bu şekilde ifade edilen konu, Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu'nun GDPR düzenlemeleri

* Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, sumeyrasenakurt@anadolu.edu.tr

çerçevesinde yapılacak otomatik karar verme ve profil çıkarmaya ilişkin yayımladığı yönergedeki revizyonlar da dikkate alınarak incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otomatik karar verme, profil çıkarma, veri koruma, veri sahibi, Genel Veri Koruma Tüzüğü

RIGHTS OF DATA SUBJECT AGAINST AUTOMATED DECISION-MAKING SYSTEMS UNDER THE GENERAL DATA PROTECTION REGULATION (GDPR)

Automatic decision-making algorithms come with numerous advantages, but they also carry many risks. The amount of information subject to these methods is expanding daily and enables evaluation of individuals in a variety of contexts, including what they eat, where they work, and how they think. The gathered information is put to use in applications for jobs, loans, receiving social assistance, and being rated. Algorithms rather than people manage this rating system.

In a nutshell, the automatic decision-making process refers to the execution of the decision-making process without the involvement of a human. These decisions may occasionally be based on actual data or they may be based on artificially manufactured or inferred data. Certain rights are granted to the data subject by EU Law in order for it to be used in this context, since decisions produced by automated decision-making processes may result in discrimination, jeopardize data security, or pose a threat to basic freedoms.

Because the GDPR was created with transparency in mind, controllers must explain clearly and understandably to individuals how profiling and automated decision-making processes work. Also, since profiling is relies on predictions, there is a possibility that the data used in this activity may be inaccurate and irrelevant. In this context, the data subject who is the subject of profiling also has the right to request the correction of inaccurate data or the deletion of the conditions, if any. Finally, the data subject has the right not to be subject to decision based on automated processing, including profiling. This general framework for the problem will attempt to be evaluated while taking into consideration changes made to Guidelines on Automated individual decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679 adopted by Article 29 Data Protection Working Party.

Keywords: Automated decision-making, profiling, data protection, data subject, General Data Protection Regulation

BİLİŞİM VE TEKNOLOJİ ŞİRKETLERİNİN İNSAN HAKLARI SORUMLULUKLARINA İLİŞKİN GÜNCEL GELİŞMELER

Akın KARATAY*

Bilişim ve teknolojinin getirdiği platformlar hayatın her alanında dönüşüme sebep olmakla birlikte vatandaş ve devlet ilişkilerini tartışmaya açık hale getirmiştir. Geleneksel insan hakları anlayışında devlet, insan haklarını koruyan ve ihlal eden tek aktör iken; çok paydaşlı uluslararası sistemde ise devlet haricinde uluslararası şirketler ve işletmelerin insan hakları konusunda aktör olarak incelenmesi gerekmiştir. Bilişim ve teknoloji alanında artan anonimlik ve mobilite sonucunda teknoloji şirketlerinin faaliyetlerinin de insan hakları konusunda yeni tehdit ve ihlalleri oluşturması karşısında koruma mekanizmalarının gerekliliği anlaşılmıştır. Bilgi akışı, online hizmetler ve sosyal medya alanında bilgi iletişim teknolojileri ile toplum arasında özellikle insan hakları konusunun yeniden ele alınması gerekmiştir. Bilişim ve teknoloji yeni fırsatlar ve ihlaller ile potansiyel tehditler üretmiştir. Şirketlerin insan haklarına saygı, bağlılık ve yükümlülükleri konusundaki tartışmalar, bilişim ve teknoloji şirketleri tarafından insan hakları ihlallerinin niteliği ve hukuksal temellendirilmesi bu makalenin konusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın merkezindeki 2022 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler (BM) *Teknoloji Şirketlerinin Faaliyetlerinin İnsan Hakları ve İşletme üzerinde Pratik Uygulama Rehber İlkeleri*'nde teknoloji dünyasının insan haklarına ilişkin sorumluluklarının olduğu kabul edilmektedir. Bu sorumluluğun ortaya çıkışı ile hukuki, teknolojik yaklaşımlar konusunda hukuk alanında güncel çalışmaların sayısı artmakta ve mahkeme kararları tartışılmaya devam etmektedir.

2011 yılında yayınlanan BM *İş dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri*'nde (kısaca Rİ), iş dünyası ile insan hakları arasındaki ilişki bağlayıcı olmayan ilkelerle ortaya konulmuştur. Ticari şirketleri konu alan bu tavsiye kararları hızla mevzuatlara girerek mahkeme kararlarında da kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu ilkeleri geliştiren BM Genel Sekreterlik Özel Temsilciliği yapan John Ruggie, insan hakları alanında aktörlerin faaliyetleri hakkında devletler için yükümlülük şirketler için ise sorumluluk kavramını kullanmıştır. Söz konusu rehber ilkeler bu temelde; 1) Devletin İnsan Haklarını Koruma Ödevi; 2) Şirketlerin İnsan Haklarına Saygı Gösterme Sorumluluğu ve 3) Telafi Edici Çözüme Erişim olarak ele alınmaktadır. Bilişim teknoloji şirketlerinin insan hakları ilişkisinde devletin ve şirketlerin rolü ile hak arama usulleri konusunda birtakım ilkeler ve tavsiyeler ortaya atılmıştır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, akın.karatay@yeniuyuzyl.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3713-5633

Avrupa Birliği ve birtakım ülkeler dijital zarar olarak terörizm, pornografi, şiddet, nefret söylemi, siyasi reklamcılık, yalan haber ve aşağılama-dışlama gibi faaliyetlerin önünü almak için harekete geçmişlerdir.

Bilişim teknoloji şirketlerinin yol açtığı ayrımcılık, nefret söylemi, antidemokratik usullerin yaygınlaşmasını sağlayan faaliyetler, algoritmik olarak insanlar arasında ayrımcılığı yaygınlaştırma gibi insan hakları ihlalleri platformlarda yer almaktadır. Özellikle uluslararası alanda dijital teknoloji şirketlerinin kişisel verilerin satılmasına ilişkin soruşturmanın devam etmesi, ayrımcılık yapma ve istenmeyen kişilerin erişiminin engellenmesi gibi ihlaller güncelliğini korumaktadır.

Çağdaş hukuk anlayışında insanı merkeze alan yaklaşımlar ve devleti insan hakları ihlallerinden korunmada tek aktör olarak kabul etmek bilgi akışı, online hizmetler ve sosyal medyanın hayatın her alanına girdiği süreçte isabetli bir yaklaşım olmayacaktır. İnsan hakları bilişim ve teknoloji ilişkisinde demokratik toplum ve özgürleştirici yaklaşımın yanında mevcut düzeni pekiştirme yaklaşımı incelenmelidir. Dijital ortamda hukuki yollarla mücadelede BM yönlendirici ilkeleri incelenerek devletin ve şirketlerin rolü ile hak arama aşamalarında güncel tartışmalara iki yaklaşımla katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: BM Rehber İlkeleri, insan hakları, bilişim ve teknoloji şirketleri, devletin yükümlülüğü, şirketlerin sorumluluğu

RECENT DEVELOPMENTS ON THE HUMAN RIGHTS RESPONSIBILITIES OF INFORMATION AND TECHNOLOGY COMPANIES

The platforms brought by information and technology have transformed every aspect of life and made the relations between citizens and the state open to discussion. While in the traditional understanding of human rights, the state is the only actor that protects and violates human rights, in the multi-stakeholder international system, international companies and businesses other than the state have to be examined as actors in human rights. As a result of the increasing anonymity and mobility in the field of information and technology, it has become clear that the activities of technology companies also pose new threats and violations of human rights. In the field of information flows, online services and social media, the relationship between ICTs and society, especially in the area of human rights, needs to be reconsidered. ICT has created new opportunities, violations and potential threats. The debate on the respect, commitment and obligations of companies to human rights, the nature and legal justification of human rights violations by ICT companies is the subject of this article.

The United Nations (UN) *Guiding Principles on Human Rights and Business Practice in the Activities of Technology Companies* published in 2022, which are at the center of this study,

recognize that the technology world has responsibilities regarding human rights. With the emergence of this responsibility, the number of current studies on legal and technological approaches in the field of law is increasing and court decisions continue to be discussed.

Published in 2011, the UN *Guiding Principles on Business and Human Rights* (or "Guidelines") set out the relationship between business and human rights in non-binding principles. These recommendations on business corporations were quickly incorporated into legislation and used in court decisions. John Ruggie, Special Representative of the UN Secretary-General, who developed these principles, used the concept of obligation for states and responsibility for corporations regarding the activities of actors in the field of human rights. On this basis, the Guiding Principles in question are as follows: 1) The State's Duty to Protect Human Rights; 2) The Responsibility of Corporations to Respect Human Rights; and 3) Access to Compensatory Remedy. A number of principles and recommendations have been put forward on the role of the state and companies in the relationship between information technology companies and human rights, as well as on due process.

The European Union and a number of countries have taken action to prevent activities such as terrorism, pornography, violence, hate speech, political advertising, fake news and humiliation and exclusion as digital harm.

Human rights violations caused by information technology companies such as discrimination, hate speech, activities that enable the spread of antidemocratic procedures, and algorithmically spreading discrimination among people are included in the platforms. Especially in the international arena, violations such as the ongoing investigation into the sale of personal data by digital technology companies, discrimination and blocking access to unwanted people remain current.

Human-centered approaches in the contemporary understanding of law and accepting the state as the only actor in protecting human rights violations will not be an accurate approach in the process where information flow, online services and social media enter every aspect of life. In the relationship between human rights, information and technology, the approach of reinforcing the existing order should be examined alongside the democratic society and emancipatory approach. It is aimed to contribute to the current debates on the role of the state and companies and the search for rights with two approaches by examining the UN guiding principles in the fight against legal remedies in the digital environment.

Keywords: UN guiding principles, human rights, information and technology companies, state liability, corporate responsibility

WE LIKENED THEM TO OURSELVES: ALGORITHMIC DISCRIMINATION AND BIAS

Ali ERDOĞAN*

We regularly hear in the news about unfair and discriminatory actions being taken in our nation and around the globe today. We have been extensively debating them for years, both at academic conferences and in public protests, and we are well familiar with the legal practices that come from such behaviors and with the behaviors of people. Where are we now, though, with regard to the biased and discriminatory actions of artificial intelligence, which is a current reality? The stories that have been made to address this intriguing subject have ranged from the racist actions of the bank credit rating system to the "hidden bias of the data" that facilitates gender-based discrimination. Similarly, when the effects of various practices intended to make people's lives easier are examined, it becomes clear that they actually create more undesirable situations than desired. For example, algorithms controlling recruitment processes made it more likely for people with disabilities to experience discrimination than to ensure their inclusion in society. As if all of this weren't enough, examples include the fact that drag queens are silenced by content management systems and facial recognition technologies fail to recognize the faces of women with dark skin tones are also current examples. It is crystal clear that we have surely likened them to ourselves in such a world order. However, knowing that it will be impossible to back down after expressing this, I feel it is vital to go toward the bias and discrimination of artificial intelligence beings that have demonstrated their ability to improve people's lives. The technical term algorithmic discrimination and bias will be used in this paper to define the bias and discrimination of artificial intelligence beings. Then, many illustrations of these biased and discriminatory actions will be shown, and most significantly, judicial and regulatory responses will be discussed in order to establish legal responses to these actions. By doing this, something will be done to help artificial intelligence beings become more accessible, accountable, and inclusive in people's life.

Keywords: Artificial intelligence beings, algorithmic discrimination, algorithmic bias, human rights law, critical theory

* PhD Candidate – Istanbul Kültür University Institute of Graduate Studies Department of Public Law; Research Assistant – Istanbul Kültür University Faculty of Law Department of Philosophy and Sociology of Law; a.erdogan@iku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5448-080X.

ONLARI DA KENDİMİZE BENZETTİK: ALGORİTMİK AYRIMCILIK VE ÖN YARGI

Bugün ülkemizde ve dünya genelinde haksız ve ayrımcı eylemlerin yapıldığını haberlerde düzenli olarak duyuyoruz. Bunları yıllardır hem akademik konferanslarda hem de halk protestolarında yoğun bir şekilde tartışıyor, görüyor ve bu tür davranışlardan kaynaklanan yasal uygulamaları ve insanların davranışlarını çok iyi biliyoruz. Peki, günümüzün bir gerçeği olan yapay zekanın ön yargılı ve ayrımcı eylemleri konusunda şimdi neredeyiz? Bu ilgi çekici konuyu ele almak için anlatılan hikayeler, banka kredi derecelendirme sisteminin ırkçı eylemlerinden cinsiyete dayalı ayrımcılığı kolaylaştıran "verilerin örtülü ön yargılığına" kadar uzanmaktadır. Benzer şekilde, insanların hayatını kolaylaştırmaya yönelik çeşitli uygulamaların etkileri incelendiğinde, aslında istenenden daha fazla istenmeyen durumlar yarattığı ortaya çıkmaktadır. Örneğin, işe alım süreçlerini kontrol eden algoritmalar, engellilerin topluma dahil olmalarını sağlamaktan ziyade ayrımcılığa uğramalarını daha olası hale getirdi. Tüm bunlar yetmezmiş gibi, örneğin drag queenlerin içerik yönetim sistemleri tarafından susturulması ve yüz tanıma teknolojilerinin koyu tenli kadınların yüzlerini tanımaması da güncel örneklerdir. Böyle bir dünya düzeninde onları kesinlikle kendimize benzettiğimiz çok açık. Ancak bunu dile getirdikten sonra geri adım atmanın imkansız olacağını bilerek, insanların hayatlarını iyileştirme yeteneklerini ortaya koyan yapay zeka varlıklarının ön yargısına ve ayrımcılığına yönelmenin hayati önem taşıdığını düşünüyorum. Teknik terim algoritmik ayrımcılık ve önyargı, bu yazıda yapay zeka varlıklarının önyargısını ve ayrımını tanımlamak için kullanılacaktır. Ardından, bu önyargılı ve ayrımcı eylemlere ilişkin birçok örnek gösterilecek ve en önemlisi, bu eylemlere hukuki cevaplar oluşturmak için yargısal ve düzenleyici adımlar tartışılacaktır. Bunun sayesinde, insanların yaşamlarına yardımcı olacak yapay zeka varlıklarının daha erişilebilir, hesap verebilir ve kapsayıcı olmaları için çaba sarfedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka varlıkları, algoritmik ayrımcılık, algoritmik ön yargı, insan hakları hukuku, eleştirel teori

DİJİTAL ÇAĞDA İNSAN HAKLARININ GELİŞİMİ

Berçin KUZU*

Çoğu bilginin dijital bir biçimde yayıldığı ve şu anlarda bile yayılmaya devam ettiği, akıllı telefonlar ve ücretsiz internet erişimi gibi iletişim teknolojilerinin günlük yaşamın bir parçası haline geldiği, ticaret, sağlık ve finansal hizmetler, eğitim ve eğlence, sosyal platformlar ve altyapıların çevrimiçi ve gerçek zamanlı olarak sağlanması günümüzde tartışılmaz bir gerçektir. Bilgi teknolojilerinin büyük ölçüde gelişiminin insan hakları konularını birçok yönden etkilediği konusunda görüş birliği olsa da bu gelişimin olumlu mu yoksa olumsuz yönde mi ilerlediği farklılık göstermektedir. Bu teknolojilerin gelişimi, ifade özgürlüğü ve mahremiyet hakkı gibi en temel insan haklarından olan hakların önemini geliştirerek artırmış, küresel tartışmaları kolaylaştırmış ve demokratik süreçlere katılıma kolayca teşvik sağlamıştır. Bu güçlü teknolojiler, bir yandan insan hakları savunucularının seslerini güçlendirerek ve onlara ihlalleri belgelemek ve ifşa etmek gibi yeni araçlar sağlayarak, insan haklarından daha iyi yararlanma vaadi sunarken, diğer yandan elektronik ortamdaki her bir işlem (haberleşme ve sosyalleşme uygulamaları, arama motorları vb.) veya güvenlik kameraları aracılığıyla her fiziksel hareketin kaydedilmesine olanak sağlayarak kişi mahremiyetinin zedelenmesine de imkan vermektedir. Bunların yansısı internet kullanımı kültürel yaşama ve bilimsel ilerlemeye katılımı ve insanların fikirlerini ifade etmelerine ve başkalarıyla birlikte örgütlenmelerine olanak sağlamaktadır. Bu, insanların ifade ve toplanma özgürlüğü haklarını kullanmalarını büyük ölçüde kolaylaştırır. Ayrıca, çevirim içi uygulamaların kamu işlerinde yaygınlaşmasıyla, devlet içindeki bürokratik işlemlerin hızlanması ile vatandaş-devlet arasındaki olası sürtüşmelerin azalmasının yansısı da devletin vatandaş üzerindeki denetiminin daha önceki dönemlere göre artmasına sebebiyet vermektedir. Örneğin, insan haklarının korunmasından başka amaç güden devletlerin, bilgi manipülasyonu veya sansür yoluyla kamuoyunu etkilemek için, bazen üstü kapalı, bazen de açıkça (halkın dijital iletişim olanaklarına erişimini tamamen veya kısmen engellemek için) muhalefet olasılığını sınırladığı görülebilir. Dijital çağda, iletişim teknolojileri hükümetlerin, ticari işletmelerin ve bireylerin izleme, dinleme ve veri toplama kabiliyetlerini artırmaktadır. Devlet gözetiminin etkinliğinin artık sınırlandırılmayacağı bir boyuta geldiği düşünülmektedir. Teknolojinin ve veri depolamanın düşen maliyetleri, gözetim yapmanın önündeki mali veya pratik engelleri ortadan kaldırmıştır. Dijital iletişim, teknik zorunluluk nedeniyle en azından geçici olarak bir yerde saklanmak zorunda olduğundan, bu veriler kolayca analiz edilebilir ve değerlendirilebilir durumdadır. Bu tür veri toplamanın

* Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı, bercin.kuzu@marmara.edu.tr

marjinal maliyetleri düşüktür ve her geçen gün daha düşmektedir. Doğu Almanya'nın devlet güvenliğinin tarihi boyunca topladığı veriler, bugünün servislerinin birkaç yıl içinde toplayabilecekleri ve bu tür koleksiyonlardan ortaya çıkan olasılıklarla karşılaştırıldığında hiçbir şey değildir.¹ Bilgi teknolojileri ve bilişim sistemleri birey, devlet ve özel teşebbüs arasındaki sınırları eritmiştir. Çağdaş yaşam giderek daha fazla çevrimiçi hale gelmiş ve bu çağ bir süreden beri 'Dijital çağ' olarak adlandırılmıştır.²

Anahtar Kelimeler: Dijital çağ, insan hakları, mahremiyet hakkı, ifade özgürlüğü, yapay zeka

THE DEVELOPMENT OF HUMAN RIGHTS IN THE DIGITAL AGE

It is an indisputable fact that most information has been and continues to be disseminated in a digital form, that communication technologies such as smartphones and free internet access have become part of everyday life, that commerce, health and financial services, education and entertainment, social platforms and infrastructures are provided online and in real time. While there is a consensus that the massive development of information technologies has affected human rights issues in many ways, it is unclear whether this development has been positive or negative. The development of these technologies has enhanced and increased the importance of fundamental human rights such as the right to freedom of expression and the right to privacy, facilitated global debates and easily encouraged participation in democratic processes. While on the one hand these powerful technologies offer the promise of better access to human rights by strengthening the voices of human rights defenders and providing them with new tools to document and expose violations, on the other hand they also allow for the invasion of individual privacy by enabling the recording of every electronic transaction (communication and socializing applications, search engines, etc.) or every physical movement through surveillance cameras. In addition, the use of the Internet enables participation in cultural life and scientific progress and allows people to express their opinions and organize with others. This greatly facilitates people to be able to exercise their rights to freedom of expression and assembly. Moreover, with the widespread use of online applications in public affairs, bureaucratic procedures within the state are accelerated, reducing the potential friction between the citizen and the state, as well as increasing the state's control over the citizen compared to previous periods. For example, states with objectives other than the protection of human rights can be

¹ *Karst*, Menschenrechte im digitalen Zeitalter, der Freitag, 25. Februar 2015.

² *Damen/Köhler/Woodard*, The Human Right of Privacy in the Digital Age, Staat, Recht und Politik – Forschungs- und Diskussionspapiere, Bd. 3 (2017), S. 2; Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Raporu, UN 2014a, A/HRC/27/37, s. 3.

seen to limit the possibility of dissent, sometimes implicitly, sometimes explicitly (to completely or partially block public access to digital communications), in order to influence public opinion through information manipulation or censorship. In the digital age, communications technologies are increasing the ability of governments, commercial enterprises and individuals to monitor, eavesdrop and collect data. It is believed that the effectiveness of state surveillance has reached a point where it can no longer be limited. The falling costs of technology and data storage have removed financial or practical barriers to surveillance. Since digital communication has to be stored somewhere, at least temporarily, due to technical necessity, this data can be easily analyzed and evaluated. The marginal costs of such data collection are low and getting lower every day. The data that East Germany's state security collected throughout its history is nothing compared to what today's services can collect in a few years and the possibilities that emerge from such collections.¹ Information technologies and information systems have dissolved the boundaries between the individual, the state and private enterprise. Contemporary life has become increasingly online and for some time has been called the 'Digital Age'.²

Keywords: Digital age, human rights, right to privacy, freedom of expression, artificial intelligence

¹ *Karst*, Menschenrechte im digitalen Zeitalter, der Freitag, 25. Februar 2015.

² *Damen/Köhler/Woodard*, The Human Right of Privacy in the Digital Age, Staat, Recht und Politik – Forschungs- und Diskussionspapiere, Bd. 3 (2017), S. 2; Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Raporu, UN 2014a, A/HRC/27/37, s. 3.

METaverse VE İNSAN HAKLARI

Cansu KOÇ BAŞAR*

Metaverse kavramı gerçek dünyanın ötesinde sanal alanları kapsayan bir sanal evren olarak ifade edilebilir. Artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) ile oluşturulan bu evren bilişim çağının ötesinde etkileşim ve simülasyon çağına geçişi işaret etmektedir. Metaverse içindeki sanal dünyalar kurucu ve kullanıcı tarafları ile varlık bulmakta ve Metaverse içeriğini oluşturan sanal dünyalar esasen ötesine geçtiği gerçek dünyadaki verilerin işlenmesi ile ilerlemektedir. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması ve özel yaşamın gizliliği bu alanda öncelikle karşılaşılan insan hakları meseleleri olarak ortaya çıkmaktadır. Metaverse kurulma ve kullanılma süreçleri ile veri koruma ve mahremiyet başta olmak üzere pek çok insan hakları meselesini yeniden düşündürmektedir.

Metaverse ile kullanıcıların aktif olduğu sanal dünyalar oluşmakta ve bu sanal dünyalarda gerçekleştirilen eylemlerin gerçek dünyada hukuki karşılığı oluşmaktadır. Blockchain ve NFT teknolojileri ile gelişen dijital varlıklar, sözleşmeler ve oyunlaştırma insan yaşamını doğrudan etkilemektedir. Bu durum ise tek tek insan hakları meselelerinin de ötesine geçerek insan hakları teorisini etkileyecek bir sürecin gelişebileceği fikrini uyandırmaktadır.

Dijital çağın öncelikle getirdiği insan haklarına ilişkin tartışmalar kişisel verilerin korunması, mülkiyet hakkı, fikri mülkiyet ve ayrımcılık yasağı gibi konular olmaktadır. Bu hakların sistem içinde karşılaşılan ilk sorunları ilgilendiriyor olması sebebiyle ön plana çıkması doğaldır. Örneğin kişisel verilerin korunması Metaverse için birinci kuşak hak görünümündedir. Gerçek dünya ile yapılacak bir benzetme ile ilerlenirse Metaverse’te gerçek dünyada koruma altına alınan hakların dijital versiyonlarını görmemiz gerekecektir. Sanal köleliğin önlenmesi, elektronik insan kaçakçılığı ile mücadele, avatarlar bakımından yaşam hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı, ayrımcılık yasağı, ifade özgürlüğü, din ve inanç özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü gibi hak ve özgürlükler dolayısıyla ilk etapta gündeme gelebilir.

Bahsi geçen hak ve özgürlüklerin yanı sıra herkesin sanal evrende yer edinme hakkına sahip olabilmesi için özellikle gerçek dünyanın ikinci kuşak haklarının Metaverse için koruma altına alınması gerekliliği de uzak bir beklenti olarak görünmemektedir. Bu bağlamda dijital okur-yazarlık, teknolojiye erişim gibi konularda özellikle eğitim hakkı gerçek dünyada yeni bir içerik kazanabilir. Dijital platformlarda veri, emek, zaman, bilgi, yetenek, tecrübe harcayan ve

* Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı, cansu.koc@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3597-971X.

uygulamaların gelişimine katkı sağlayarak bir anlamda dijital işçi konumuna gelen kullanıcılar ve avatarları (Non-Player Character'lerden farklı olarak) bakımından çalışma hakkı, dinlenme hakkı gibi bazı hakların içeriği sanal evren için tekrar düşünülebilir.

Sanal evrenin ortaya çıkardığı insan haklarına ilişkin meselelerde insan hakları koruma mekanizmaları ise ayrıca değerlendirilmelidir. Metaverse içindeki bir sanal dünyanın kurucusu bu dünyanın iktidar sahibi olarak görünmektedir. Kullanıcılar, kurucunun şartlarına rıza vererek bu sanal dünyaya dâhil olabilmekte; devletler ise bu alana oldukça sınırlı bir biçimde müdahale edebilmektedir. Dolayısıyla belirli sınırları olmayan (yersiz yer) fakat çeşitli iktidar ilişkilerinin olduğu bu evrende insan haklarının korunabilmesi için ortak yasal düzenlemelerin oluşturulması, evrensel yargı yetkisi kullanımı, evrensel yargı ağı oluşumu gibi seçenekler de ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, metaverse, bireyler, avatarlar, insan hakları

METaverse AND HUMAN RIGHTS

The term of Metaverse can be expressed as a virtual universe that includes virtual spaces beyond the real world. This universe created with Augmented Reality (AR) and Virtual Reality (VR) marks the transition beyond the information age to the age of interaction and simulation. Virtual worlds in the Metaverse exist with the founder and user parties, and the virtual worlds that create the Metaverse content are essentially progressing with the processing of real-world data that went far beyond. Therefore, the protection of personal data and the privacy emerge as primarily human rights issues in this field. Metaverse rethinks many human rights issues especially data protection and privacy with its establishment and usage processes.

Virtual worlds are created in which users are active with Metaverse and the actions performed in these virtual worlds have legal effect in the real world. Digital assets, contracts and gamification developed with Blockchain and NFT technologies directly affect human life. This situation raises the idea that a process can develop that will affect the theory of human rights by going beyond individual human rights issues. The primary debates on human rights in the digital age are issues such as the protection of personal data, property rights, intellectual property and non-discrimination. It is natural that these rights prominence as they concern the first problems encountered in the system. For instance the protection of personal data appears to be first generation human rights in Metaverse. If we proceed with an analogy to the real world, we will need to see digital versions of the rights protected in the real world in Metaverse. So rights and freedoms may come to the fore such as the prevention of virtual slavery, the fight against electronic human trafficking and the right to life, right to liberty and security,

prohibition of discrimination, freedom of expression, freedom of religion and belief, freedom of association for avatars.

In addition to the aforementioned rights and freedoms, the necessity of protecting the second generation human rights of the real world for Metaverse because of everyone to have the right to have a place in the virtual universe does not seem to be a distant expectation. In this context, especially the right to education can gain a new content in the real world on issues such as digital literacy and access to technology. The content of certain rights such as right to work, right to rest can be reconsidered for the virtual universe in terms of users and their avatars (unlike Non-Player Characters) who spend data, labor, time, knowledge, talent, experience on digital platforms and in a sense become digital workers by contributing to the development of applications.

Human rights protection mechanisms should also be evaluated in the issues related to human rights brought about by the virtual universe. The founder of a virtual world in the metaverse appears to be the power holder of this world. Users can participate in this virtual world by consenting to the terms of the founder, states can intervene in this area very limited. So in this universe that has not definite borders but various power relations, options such as the creation of common legal regulations, the use of universal jurisdiction, and the formation of a universal judicial network are emerging in order to protect human rights.

Keywords: Digitalization, metaverse, individuals, avatars, human rights

İNTERNETE ERİŞİM BİR İNSAN HAKKI MIDIR? DİJİTAL ÇAĞDA ENGELLİ HAREKETİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Serkan BÜYÜKÇAĞLAR*

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 2016 tarihli kararında İnternetin önemine atıfla insanların çevrimdışıında sahip olduğu hakların, çevrimiçi ortamda da korunması gerekliliği vurgulanır. İnternete erişimin bir insan hakkı olarak sayılması hususu ile ifade özgürlüğü, eğitim hakkı, erişim hakkı, toplanma ve gösteri hakkı gibi temel insan hak ve özgürlüklerinin tümünün deneyimlenebildiği bir alan ifade edilmek istenir. Ancak İnternet yasal metinlerde sadece insan haklarını temin eden bir araca indirgenmektedir. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nde İnternet, erişim ve ifade özgürlüğü bölümlerinde, bir kanal (araç) olarak, düzenlemiştir. İnterneti bu araç konumundan çıkarmak için, öncelikle coğrafi yapısının olmaması ve gayri merkezi bedensiz bir ağ topluluğuna sahip olması nedeniyle kendine has niteliği üzerinden anlamlandırmak gerekir. 2017'de Washington'da yapılan Kadın Yürüyüşüyle eşzamanlı düzenlenen Disability March çevrimiçi engelli yürüyüşü, İnternet'in insan hakları bağlamında taşıdığı anlamını gösteren bir örnektir. Bu çevrimiçi yürüyüşte, 3014 engelli birey yürüyüş gününde fotoğraflarıyla birlikte yürüyüşe neden katıldıklarının açıklamasını içeren profil oluşturmuşlardır. Aslında aktivizmin dijital çağda taşıdığı anlamı da gösteren bu internet yürüyüşü internetin kendine has nitelikleri sayesinde meydana gelebilmiştir. Bu çalışmada da İnternet'in insan hakkı olup olmadığı tartışmaları bağlamında internetin kendine has niteliklerini vurgulayarak, kendi iç dinamikleriyle engelli hareketinin çevrimiçi olanakları araştırılacaktır. Kabul etmek gerekir ki engelli bireylerin çevrimdışı alanda karşılaştıkları erişim hakkı ihlalleri başta olmak üzere çeşitli nedenlerle ifade özgürlüğü, toplanma ve gösteri hakkı, özel yaşamın korunması hakkı gibi hak ve özgürlükleri tam anlamıyla deneyimleyemedikleri açıktır. İnternete erişimi bu açıdan insan hakkı olarak belirleme tartışması bu hak ve özgürlüklerin tümünün İnternet alanında deneyimlenebilmesi için olanak tanır. Ancak burada İnterneti araç konumundan çıkararak bir kamusal alan olarak tartışmaya sunmak engelli hareketinin dijital çağda aktivizm olanaklarını tartışmak açısından önemlidir. Bu bağlamda çalışmada engelli hareketinin ifşa etmeye çalıştığı sağlamlık (*ableism*) olgusu ile engelli hareketi tıbbî model, sosyal model ve eleştirileri açısından değerlendirilecektir. Bu veriler ışığında da yasal metinlerde internete erişimin bir insan hakkı olarak tanınması durumunun engelli hareketine katkıları irdelenecektir. Nitekim bireyin İnternete erişiminin bir insan hakkı olarak tanınması, bireyin somut olarak internette ifade özgürlüğü bağlamında sansürsüz bir

* Avukat/Doktora Öğrencisi, Kocaeli Barosu/Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı, serkan@buyukcaglar.com

şekilde gezebilmesi yanında maddi gücü olmayan bireylere internete erişimin ücretsiz sağlanması anlamına da gelir. Dolayısıyla çalışmada her ne kadar engelli hareketi üzerinden bir araştırma yürütülüyorsa da; nihayetinde yasal metinlerde İnternete erişimin bir hak olarak tanınmaması hususu hakkındaki değerlendirmelerle dijital çağda aktivizm olgusunun taşıdığı anlamı da tartışmaya açmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi engelli hareketi, internete erişim hakkı, dijital çağda aktivizm, sağlamlılık, insan hakları

IS INTERNET ACCESS A HUMAN RIGHT? AN EVALUATION OF THE DISABILITY RIGHTS MOVEMENT IN THE DIGITAL AGE

Referring to the significance of the Internet in the resolution of the United Nations General Assembly dated 2016, it is highlighted that the same rights that people have offline must also be protected online. Associated with the matter of counting access to the Internet as one of the human rights, it is meant that an area where all basic human rights and freedoms such as freedom of expression, the right to education, the right to access, and freedom of assembly can be experienced. However, the Internet is degraded to a tool that provides only human rights in legal texts. In the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, the Internet is regulated as a channel (tool) in the access and freedom of expression sections. In order to remove the Internet from this tool situation, first of all, it is necessary to comprehend its unique nature due to the fact that it has no geographical structure and a decentralized network community. The Disability March which is an online disability protest held concurrently with the Women's March in Washington in 2017, is a picture of what the Internet means in the context of human rights. In this online march, 3014 people with disabilities created a profile on the day of the protest, along with their photos and an explanation of why they participated in the protest. This internet march, which also shows the meaning of activism in the digital age, has been possible thanks to the specific nature of the Internet. In this study, the online possibilities of the disability rights movement with its internal dynamics will be examined by emphasizing the specific nature of the Internet in the context of the debates on whether the Internet is a human right or not. Admittedly, it is obvious that people with disabilities cannot fully enjoy rights and freedoms they encounter offline such as freedom of expression, freedom of assembly, and right to privacy for various reasons, especially the violations of access rights. In this respect, the discussion of designating access to the Internet as a human right allows for all of these rights and freedoms to be enjoyed on the Internet. However, it is crucial to discuss the possibilities of disability activism in the digital age, by removing the Internet from its tool

situation and presenting it for discussion as a public sphere. In this context, the phenomenon of ableism, which the disability rights movement tries to disclose, and the disability rights movement will be evaluated in terms of the medical model, social model, and criticisms. In light of this information, the contribution of the grant of internet access as a human right in legal texts to the disability rights movement will be examined. As a matter of fact, one's access to the Internet as a human right means that a person can browse the Internet without censorship in the context of freedom of expression, as well as providing free access to the Internet to people who cannot afford it. Although the examination is carried out on the disability rights movement in the study; ultimately, it is aimed to discuss the meaning of activism in the digital age with the evaluations of not granting access to the Internet as a right in legal texts.

Keyword: Online disability right movement, right of access to the internet, activism on digital era, ableism, human rights

ALGORİTMA PERDESİNİN KALDIRILMASI

Uğur Cem TÜRKER*

Yapay zeka hayatımızın bir çok alanında aktif olarak yer almaktadır. Temel olarak sorun çözme, çıkarım yapma kabiliyetine sahip olduğu düşünüldüğünde insanların yapacağı birçok işi kendi başlarına yapabilme yeteneğine haizdir. Bu hızlı gelişim beraberinde sorunları ve korkuları da getirmektedir. Bu kapsamda günümüzde çoğunlukla *yapay zeka ve etik* kavramı tartışılmaktadır. Özellikle yapay zekanın (sosyal medya vasıtasıyla) insanları yönlendirebileceği endişesi bu konulara odaklanmaya neden olmuştur. Post truth çağı olarak adlandırılan bir dönemde tartışmalar genelde bu çerçevede gerçekleşmektedir. Temeli bilgisayar bilimine dayanan bu alanın sosyal hayatta aktif rol üstlenmesi birçok disiplin ile tartışılmasına neden olmuştur. Bu kadar tartışılmasına rağmen sağlayacağı faydalar -vaatleri- nedeniyle yapay zeka vazgeçilmezdir. Yapay zekanın en büyük vaatlerinden biri ise insan gücüne ihtiyaç duyulmadan bürokratik süreçleri sonlandırıp kolaylaştırmasıdır. Özellikle başvuruları neticelendirme sürecinde kendi başına karar verecek yetkinliğe adaydır. Örnek vermek gerekirse burs başvurusu, sosyal yardım başvurusu, banka kredi başvurusu şeklinde hayati önem sahip süreçleri kendi başına neticelendirebilecektir. Bu hizmetlerin alımında karar mekanizmasının yapay zekâ ile sağlanması kimi objektif sonuçların sağlanmasına yardımcı olurken kimi zamanda hatalara sebebiyet verebilecektir. Sonuçlarının bireyleri tatmin etmediği durumlarda itiraz edilecek makam neresi olacaktır? Arka plandaki süreci de görmemiz gerekmektedir. Yapay zeka algoritmaları zincirinden oluşmaktadır. Biz itiraz et butonuna bastığımızda bu süreci algoritma zincirini gördüğümüzde ne olacaktır? İlk olarak herkes bu zinciri anlayamayacaktır hatta bu süreci anlayabilecek insan sayısı çok sınırlıdır. Öncelikle böyle bir meslek grubuna ihtiyaç duyulacaktır. Algoritmaları bize anlatan insanlara sahip olmamız gerekecektir. Diğer sorun ise bu algoritmaları hizmet sağlayıcılar bize açacak mıdır?

Çalışma kısaca bu konuya odaklanacaktır, yapay zekanın sır perdesinin kaldırılarak sürecin şeffağlaşması ve sorun ortaya çıkmadan yahut çıktığında tam olarak kusurun tespiti sağlanabilecektir. Yeni ve korkutucu olan yapay zeka kavramına mesafeli durarak çözüm üretmek mümkün görünmemektedir. Çünkü algoritmalar hatasız fakat sonuç hatalı olabilir. Bunun birçok örneği mevcuttur yapay zekanın cinsiyetçi bir yaklaşımı olduğu dile getirilmiş sonrasında ise makine öğrenmesinde bulunan verilerin cinsiyetçi olmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Doktora Öğrencisi, ugurcemturker@windowslive.com

Anahtar Kelimeler: Suçlu algoritma, yapay zeka ve sorumluluk, algoritma, algoritmanın etik ilkeleri

REMOVING THE VEIL OF ALGORITHMS

Artificial intelligence is actively involved in many areas of our lives. Considering that Artificial intelligence has the ability to basically solve problems and make inferences, they will be able to do many things that people do on their own. Of course, this rapid development brings problems and fears with it. And nowadays, artificial intelligence and its ethical aspects are mostly discussed. These issues are focused, especially because of the problem that people can direct through social media. In a period called post truth age, discussions generally take place within this framework. This field, which is based on computer science, has been discussed with many disciplines by taking an active role in social life.

Despite debating, artificial intelligence is indispensable due to its promises of benefits. One of the biggest promises of artificial intelligence will end and facilitate bureaucratic processes without the need for manpower. It will decide on its own, especially in some applications. For example, it will be able to conclude on its own the vital processes such as scholarship application, social assistance application, bank loan application. Providing the decision mechanism with artificial intelligence in the procurement of these services will help provide some objective results, and sometimes it may cause errors. Where will people object when they are not satisfied with the result? We also need to see the background process. Artificial intelligence consists of a chain of algorithms. What will happen when we see this process algorithm chain when we click the objection button? First of all, everyone will not be able to understand this chain, and even the number of people who can understand this process is very limited. Principally, such a profession will be needed. We will need to have people who tell us about the algorithms. The other problem is, will service providers open these algorithms to us?

The study will briefly focus on this issue, by removing the veil of artificial intelligence, the process will be transparent, and the defect will be detected exactly before the problem occurs or when it occurs. It does not seem possible to find a solution by keeping a distance from the new and frightening concept of artificial intelligence. Because the algorithms are error free, but the result may be incorrect. There are many examples of this. For example, It was stated that artificial intelligence has a sexist approach, and then it was understood that the data in machine learning was sexist.

Keywords: Blame the algorithm, artificial intelligence and liability, algorithm, ethics guidelines of algorithm

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME’NİN DİJİTAL ORTAM VE ÇOCUK HAKLARINA İLİŞKİN 24 MART 2021 TARİHLİ 25. GENEL YORUMUNA İLİŞKİN TESPİTLER

Tuğçem SEÇER*

Çocuk hakları sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmelerin doğrudan etki alanı içerisinde. Bu çerçevede, çocuk hakları dijital çağdan evleviyetle etkilenmiştir. Öyle ki Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 25. Genel Yorumu, dijital ortam ve çocuk hakları ilişkisine atfedilmiştir.

Dijital ortam, dijital ağlar da dahil olmak üzere yapay zekayı, sanal gerçekliği, bilgi ve iletişim teknolojilerini kapsayan, sürekli gelişen ve genişleyen bir ortamdır. İçerisinde yaşadığımız dijital çağda, hayatımızın birçok alanında verilerimiz dijital ortamda saklanır. Akşam yemeği için verdiğimiz siparişlerden fotoğraflarımıza, gittiğimiz ülkelerden özgeçmişimize, yakın arkadaşlarımıza kadar birçok bilgi bir şekilde dijital ortama düşer. Başka bir ifadeyle, dünya üzerinde var olduğumuz kadar dijital ortamda da var oluruz.

Günümüzde dijital ortam sadece yetişkinlerin varlıklarını sürdürdüğü bir alan olmaktan çıkmış; çocukların da sürekli etkileşimde oldukları bir alan hâline gelmiştir. Böylece, dijital teknolojilerin gelişmesi, çocuklar açısından farklı alanlarda yeni olanaklar ve yeni riskler yaratmıştır. Bu nedenle, dijital ortam ve çocuk hakları ilişkisi farklı boyutlardan ele alınmalıdır.

Öncelikle çocuklara ait kişisel verilerin dijital ortamlar aracılığıyla toplanması, depolanması ve işlenmesi ve çocukların dijital ortamda bulunan tehlikeli verilerden korunması önemli bir meseledir. Çocukların savunmasız bir biçimde dijital ortamı kullanması, Sözleşme’nin yaşama, gelişme ve korunma hakkını düzenleyen altıncı maddesine aykırıdır. Bu çerçevede, taraf devletler çocukların, şiddet, dezenformasyon, cinsellik, suç ve pornografi barındıran içerikler başta olmak üzere gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek tüm içeriklerden ve *siber agresiflikten* korunması için gerekli tüm tedbirleri almakla yükümlüdür. Aynı zamanda devlet tarafından, çocukların verilerinin ticari kâr elde etmek amacıyla kullanılmasının önüne geçilmelidir. Çünkü günümüzde, çocuklar ticarileşen dijital ortamların önemli bir gelir kaynağı olarak görülür.

İkinci olarak çocukların dijital teknolojilere erişimi, yani dijital çağda bilgiye erişim, özellikle eğitim ve kültür alanlarında büyük gelişmeler yaratır. Ancak tüm çocukların, dijital teknolojilere eşit bir biçimde erişebildiğini söylemek mümkün değildir. Bu durum, Sözleşme’nin

* Dr., Başkent Üniversitesi, tugcemsahin@baskent.edu.tr

ayrımcılık yasağını düzenleyen ikinci maddesine aykırıdır. Bu çerçevede, taraf devletler *dijital dışlanmanın* önlenmesi amacıyla tüm çocukların dijital ortama ücretsiz, güvenli ve eşit bir biçimde ulaşmasını sağlamakla ve bu hususta proaktif tedbirler almakla yükümlüdür.

Üçüncü olarak, dijital ortam ve çocuk hakları ilişkisinde, dijital ortam çocukların seslerini ulusal ve uluslararası düzeyde duyurabilmeleri için etkili bir araçtır. Sözleşme'nin katılım hakkını düzenleyen on ikinci maddesi doğrultusunda taraf devletler, çocukların yetişkinlerle eşit koşullarda dijital katılımını desteklemeli ve çocukların *dijital okuryazarlık* yetenekleri geliştirilmelidir.

Son olarak, dijital ortam çocukların Sözleşme'nin otuz birinci maddesinde yer alan ve aslında çocukların gelişimi için çok önemli olan oyun hakkının gerçekleştirilmesinde büyük rol oynar. Ancak dijital ortamın sunduğu nimetlerin doğru kullanılması gerekir. Bu bağlamda, yetişkinlerin *dijital oyun* dünyası hakkında bilgilendirilmesi ve çocuklara rehber olması beklenir.

Anahtar Kelimeler: Siber agresiflik, dijital dışlanma, dijital katılım, dijital okuryazarlık, dijital oyun

OBSERVATIONS ON THE GENERAL COMMENT NO. 25 (2021) ON CHILDREN'S RIGHTS IN RELATION TO THE DIGITAL ENVIRONMENT

Children's rights are within the direct impact of social, economic, cultural and technological developments. In this framework, children's rights have been particularly affected by the digital age. In fact, the 25th General Comment of the United Nations Convention on the Rights of the Children is attributed to the relationship between the digital environment and children's rights.

The digital environment is constantly evolving and expanding, encompassing information and communications technologies, including digital networks, artificial intelligence, virtual and augmented reality. In the digital age, our daily data is stored digitally in many ways. A lot of information, from the orders we give for dinner to our photos, from the countries we visit to our curriculum vitae, to our close friends, somehow falls into the digital environment. In other words, we exist in the digital environment as much as we exist on earth.

Günümüzde dijital ortam sadece yetişkinlerin varlıklarını sürdürdüğü bir alan olmaktan çıkmış; çocukların da sürekli etkileşimde oldukları bir alan hâline gelmiştir. Dijital teknolojilerin gelişmesi, çocuklar açısından farklı alanlarda yeni olanaklar ve yeni riskler yaratır. Bu nedenle, dijital ortam ve çocuk hakları ilişkisi farklı boyutları ile ele alınmalıdır.

Today, the digital environment has ceased to be an area where only adults maintain their existence. It also has become an area where children are in constant interaction. The development

of digital technologies creates new opportunities and new risks for children in different fields. Thus, the relationship between the digital environment and children's rights should be discussed from different dimensions.

First, it is an important issue to collect, store and process personal data of children through digital media. And protecting children from dangerous data which cause through digital media has become another important issue.

The uncontrolled use of the digital environment by children is in violation of Article 6 of the Convention, which regulates the right to life, development and protection. In this framework, the contracting states are obliged to take the necessary measures to protect children from all contents, especially from content which contains violence, disinformation, sexuality, crime, pornography and from *cyber-aggression* that may adversely affect their development. As well, the states should prevent the use of children's data for commercial profit. Because today, children are seen as an important source of income in commercialized digital environments.

Secondly, children's access to digital technologies creates great developments especially in the fields of education and culture. However, it is not possible to say that all children have equal access to digital technologies. This situation is contrary to the second article of the Convention, which regulates the prohibition of discrimination. In this context, the contracting states are obliged to ensure that all children have free, safe and equal access to the digital environment in order to prevent *digital exclusion* and to take proactive measures in this regard.

Third, in the relationship between the digital environment and children's rights, the digital environment is an effective tool for children to make their voices heard at the national and international level. In line with the twelfth article of the Convention, which regulates the right to participation, the contracting states should support the *digital participation* of children on equal terms with adults and develop children's *digital literacy* skills.

Finally, the digital environment plays a major role in the realization of children's right to game which regulates in the thirty-first article of the Convention. This right is actually very important for children's development. However, the benefits of the digital environment must be used properly. In this context, adults are expected to be informed about the world of *digital games* and to guide children.

KeyWords: Cyber-aggression, digital exclusion, digital participation, digital literacy, digital game

DİJİTALLEŞMENİN MÜLTECİ HAKLARINA ETKİSİ: YENİLİKLER VE SORUNLAR

Zehra ÇÖMLEKÇİOĞLU*

İnsan hakları mefhumu; bireyin eşit, özgür ve onurlu bir yaşam sürmesi için gerekli olan serbest hareket etme güçleridir. Bireyler, sosyal hayatın içinde ve devlet iktidarı altında yaşadıkları için gerek üçüncü şahıslar gerekse de devlet tarafından insan hakları kimi zaman ihlal edilebilmektedir. Bu durumda bireyin, insan onuruna uygun bir şekilde yaşaması mümkün olmamaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, bireylerin yeme-içme, barınma gibi gereksinimlerinin sağlanması onurlu bir insan yaşamı için yeterli değildir. Aynı zamanda bilgiye ucuz, sansüresiz ve tam donanımlı şekilde erişebilmelidir. Bilgiye erişemeyen bireyler, zamanla farkın çok daha açıldığı “dijital uçurumda” şu an buldukları konumdan çok daha aşağıya düşeceklerdir.

Bilgiye erişimin günümüzde sağlandığı kanal, internettir. İnternete erişim, bireyler için bilgiye erişim demektir. Bu da dijital devrim yaşayan dünyadaki yeni insan için olmazsa olmaz bir haktır. İnternete erişim hakkı, bir insan hakkı olarak yavaş yavaş tanımlanmaya başlanmış olsa da henüz bir istisna dışında temel hak olarak tanımlanmamaktadır.

İnternete erişimin bireyler için dahi bir temel hak olarak kabul edilmediği ve buna karşın hızla dijitalleşen bu dünyada, dezavantajlı grupların internete erişimi daha zor bir ihtimaldir. Mülteciler ve vatansızlar, dezavantajlı gruplar arasında belki de bilgiye erişim konusunda ciddi sıkıntılar yaşayan aynı zamanda hayata tutunmak için en çok ihtiyacı olan bireylerdir. Yerinden edilen mültecilerin, çoğu zaman sığınma başvurusu için ülkeden ülkeye değişkenlik gösteren evrakları yanlarında getirmeleri ile zorlu yolcuları boyunca eksiksiz ve tahrif edilmemiş şekilde taşımaları çok zordur. Göç yolculuğu boyunca dünyaya gelen bireylerin doğum raporuna sahip olamamaları da olası bir durumdur. Bu durumda sığınma talepleri değerlendirilemeyecek ve yoğun bir mülteci topluluğu sürüncemedeki hayatlarıyla baş başa kalacaktır. Sığınma talepleri kabul edilse de eğitim ve sağlık gibi hizmetlere erişebilmeleri, ardında bıraktıkları kişilerle irtibat kurabilmeleri, kendilerine herhangi bir tanıdıkları tarafından para gönderilebilmesi ya da uzaktan erişim sağlanarak yapılabilen işleri yaparak kendilerine gelir getirebilmeleri için internete erişim hakkına sahip olmaları gereklidir.

* Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı İnsan Hakları Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi. Avukat, İzmir Barosu, zehrakaragoz875@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6227-8353.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği mülteci haklarının dijital çağ içerisinde erimemesi adına; iltica taleplerini çevrimiçi yapmalarını, internet üzerinden mülakata girmelerini ve iltica kararlarını bir blok zincir hesabı üzerinden gelecek mesajla öğrenmeleri adına adımlar atmaya çalışmaktadır. Ayrıca BMMYK, mültecilere ait bilgileri toplayarak dijital bir kimlik oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu dijital kimlikler, savaşta parçalanan aile bireylerinin zorla yerinden edilme yolculuklarının sonrasında aileyi bir araya getirmek için bir araç olarak kullanılabilir. Hangi bireyin hangi aileye ait olduğu daha kolay belirlenebilir. Dijital kimliklerin aynı zamanda eğitim ve sağlık bilgileri gibi birçok bilgiyi içermesi amaçlandığından, mültecilere verilecek hizmetler için devletlere kolaylık sağlayacaktır. Dijital kimlik kartları, mülteci dijital çağın sunduğu fırsatları yakalama konusunda diğer vatandaşlarla eşit şartlara sahip olmalarını sağlayabilir. Mültecilere daha kolay ve hızlı bir şekilde koruma sağlanması ve onlara yardım edilmesi için hükümetler, uluslararası kuruluşlar, şirketler, sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan istişarelerle dijitalleştirilme yolunda adım atılması beraberinde mültecilerin kişisel verilerinin işlenmesi konusunda rıza ve güvenlik sorunlarını da beraberinde getirecektir. Mültecilerin kişisel verilerinin üst düzeyde korunması ile işlenen verilerin onlara yardım ve koruma için kullanılacağı garantisini, sadece veri toplamak için bir araç olarak kullanılmamaları konusunda ikna edici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, mülteci hakları, internete erişim, dijital kimlik

DIGITALIZATION AFFECTING REFUGEE RIGHTS: THE TECHNOLOGICAL DEVELOPMENTS AND RELEVANT DIFFICULTIES

The human rights phenomenon is to supply individuals with the forces of free action in order them to have a life, consisting of equality, freedom, and dignity. Individuals, whilst living in a society and under the authority of a State, it is not seldom that violations of human rights occur by the State and/or other individuals. With violations at place, it is very difficult for individuals to live by in accordance with human dignity. At this information era we are in, it is not sufficient to live by as a dignified human being merely having the most basic requirements of life, such as food and shelter etc. It should also be possible for people to have access to information in a manner which would be cost-effective, fully equipped and without censorship. Individuals who cannot access information will fall much lower than where they are now in the “digital abyss” where the difference becomes much wider over time.

In today's world, the internet is the access channel to information. Accessing the internet connection is equivalent to accessing information. Thus, accessing the internet is an indispensable right for the new human being experiencing the digital revolution. While referring the right to the internet access as an actual human right is happening in a slow-paced manner, it has not yet widely defined as an actual human right, except for one instance.

In this rapidly digitalizing world, where access to the Internet is not accepted as a fundamental right even for individuals, it is more difficult for the disadvantaged groups to access the Internet. In terms of accessing the internet, refugees and Stateless people are perhaps the most disadvantaged people among the disadvantaged groups since while they suffer from its lacking, they also need it the most. In most cases, it is very difficult for the displaced refugees that whilst carrying the required documents for the asylum application, which the application documents usually vary among different States, is already a very difficult task, it becomes much more challenging for these people to keep the documents in a complete and undistorted manner in their harsh journeys. It is also a possibility that the individuals born during the migration journey may not have birth certificate. In this case, asylum applications cannot be considered, and a big number of refugees would be left under misery and uncertainty. Even their application got accepted, accessing education and health services, communicating with the people they left behind, receiving money from their relatives or doing remote work to earn some income etc. require internet accession. One step ahead, it is a necessity to have the internet access right.

The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), for the purpose of preventing the refugee rights diminishing under the radius of the digital era, step by step works towards establishing commodities such as online application for asylum, online interview and refugees receiving their asylum decisions via a message through a block chain account. Additionally, UNHRC is undertaking an effort to create digital identifications for refugees via collecting personal data of refugees. These digital identifications could later be used as a function to reconnect and/or to ease reconnecting family members who are separated by a segregation effect of a war. In this way, it is easier to determine which individual belongs to which family. Since digital identities are also intended to contain many information such as education and health information, it will provide convenience to the states for the services to be provided to refugees. Digital identity cards can enable refugees to have an equal footing with other citizens in seizing the opportunities offered by the digital age. Taking a step towards digitization with consultations

by governments, international organizations, companies and non-governmental organizations in order to provide protection and assistance to refugees more easily and quickly will bring along consent and security problems in the processing of refugees' personal data. A high level of protection of refugees' personal data and the guarantee that the processed data will be used to help and protect them will be convincing not to be used as a tool for collecting data only.

Keywords: Digitalization, the refugee rights, access to the internet, digital identity

DİJİTAL EKONOMİK AKTİVİTELERİN VERGİLENMESİNDEKİ GÜÇLÜKLER

Ahmet ÇÖMLEKÇİOĞLU*

Vergi hukuku ve dijitalleşme ilişkisinde göze çarpan iki önemli husus bulunmaktadır. Birincisi, vergi sistemlerinin dijitalleşmesi; ikincisi, dijitalleşen ekonomik aktivitelerin vergilendirilmesindeki zorluklardır. Bunlardan birincisinde, devletler dijitalleşme vesilesiyle elde edilen teknolojik gelişmeleri kullanarak başta vergi toplamadaki maliyeti hafifletme hedefiyle sistemlerini iyileştirmekte ve daha etkin hale getirmektedir. Ayrıca vergi mükellefi lehine arayüzler kurulmasına karşın temel haklar, özellikle kişisel veriler ile mülkiyet hakkı bakımından sorunlar dijitalleşme ve vergi hukuku bağlamındaki tartışma konularıdır. İkinci hususta ise öne çıkan temel olgu, klasik ekonomik aktivitelere ilaveten dijital ekonomik aktivitelerin türemesi ve bunların bazılarında vergi sistemlerini yıkıcı etki bulunmasıdır. Bu bildiriye bu ikinci hususu tartışmaya açmak arzusundayım.

“Dijital” iki basamaklı veri kodlama teknolojisidir. Eğer bir şey, bu teknolojiyi kullanıyor ve dünya genelinde veri transferini anında ve neredeyse sıfır maliyete gerçekleştirebiliyorsa dijitaldir. Ekonomik bir işlemin bu teknolojiye dayanan herhangi bir ögesi dijital ögedir. Herhangi bir ekonomik işlem ve dolayısıyla işletme modelinin bir ya da daha fazla dijital ögeye sahip olması vergilendirme bakımından dijitaldir ve dijital ekonominin bir parçası sayılır. Dijital ögeler dijital iletişim, içerik, otomasyon, dağıtım ve ödeme olarak kategorize edilebilir.

Dijital işlemlerin ve dijital işletme modellerinin vergilendirilmesinde dolaylı vergiler değil, doğrudan vergiler bakımından sorunlar çıkmaktadır. Çünkü dolaylı vergiler tüketiciye yansıtılmaktadır. OECD’nin çalışmalarında verginin ekonomik aktivitenin gerçekleştiği ve değer yaratıldığı yerde alınması mottosu “değer” teriminin tanımı yapılmaması önerilen tekliflere yansımaktadır.

Dijital ekonomik işlem ve buna bağlı işletme modellerinin vergi sistemini yıkıcı etkiye sahip olması demek mevcut vergi hukuku sisteminin bu tarz işlemleri vergilendirebilmek için yeterli olmamasıdır. Şöyle ki dijital otomasyon ile insan kaynağı aradan çıkartıldığında vergi sistemi buna cevap veremeyebilir.

Yüzyıldan daha önceki bir tarihte uluslararası vergi hukukunda yaygınlaşan “işyeri” kavramı tanımı yapılmamış ve sayılanlarla sınırlı olmayan bir liste halinde ifade edilmiş bir kuraldır. İşyeri

*Arş. Gör., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mali Hukuk Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Doktora Öğrencisi, comlekcioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9312-2725.

kuralına göre yerleşiklerini dünyanın her yerinde vergilendiren (ikametgâh ilkesi) devletler ile sadece egemenliği altındaki yerle sınırlı olmak üzere vergilendiren devletler (kaynak ilkesi) arasında denge kurabilmek için tasarlanmış bir fikre dayanmaktadır. En basit şekliyle, ikamet ülkesinde yer alan kişi kaynak ülkesindeki faaliyetleri için işyerinin varlığı kabul edildiğinde ikinci ülkede buna dayanılarak vergilendirilmesi çifte vergilendirmeye yol açmayacaktır.

Hukuki çifte vergilendirme aynı kişinin aynı gelir için iki sefer vergilendirilmesi iken, ekonomik çifte vergilendirme aynı işlem için iki farklı kişinin vergilendirilmesidir. İşyeri kavramının bir tanımını vermek ve bunu uluslararası alanda yaygınlaştırmak yerine daha kolay bir yol olan egemenlik kudretlerine dayanarak devletlerin yeni vergiler yaratması (dijital hizmet vergisi gibi) veya sanal işyeri diye bir kavram icat etmesi başka devletlerin vergi tabanına el atmak anlamına gelebilir. Böyle bir durumda hukuki çifte vergilendirme ortaya çıkabilir. Çünkü dijital vergi mükellefi yerleşik olduğu ülkede ayrıca vergilendirilecektir. Ayrıca yeni vergiler yaratmak o ülkedeki kullanıcılara bir vergi maliyeti olarak yansıtılmasına yol açacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, vergi, vergilendirme yetkisi, çifte vergilendirme, işyeri

THE CHALLENGES TO TAXATION THE DIGITAL ECONOMIC ACTIVITIES

There are two striking issues regarding the relationship between tax law and digitalisation. The first one is digitalisation of tax systems; the second one is the challenges to the taxation of digital economic activities. In the first of these, states use the technological developments obtained through digitalization to improve their systems and make them more effective, primarily with the aim of reducing the cost of tax collection. In addition, despite the establishment of interfaces in favour of taxpayers, problems in terms of fundamental rights, especially personal data, and property rights, are the topics of discussion in the context of digitalization and tax law. In the second issue, the main phenomenon that stands out is the emergence of digital economic activities in addition to classical economic activities, and some of them have a disruptive effect on tax systems. In this paper, I would like to discuss this second issue.

“Digital” is a two-digit data encoding technology. If something uses this technology and can transfer data around the world instantly and at almost zero cost, it's digital. Any element of an economic transaction based on this technology is a digital item. Any economic transaction, and hence the ownership of one or more digital assets of the business model, is digital for taxation and is considered part of the digital economy. Digital items can be categorized as digital communication, content, automation, distribution, and payment.

In taxation of digital transactions and digital business models, problems arise in terms of direct taxes, not indirect taxes. Because indirect taxes are passed on to the digital consumer. In OECD's studies, the motto that tax should be taken where economic activity takes place and value is created is reflected in the proposals that avoid defining the term "value".

The fact that digital economic transactions and related business models have a disrupting effect on the tax systems means that the current tax law systems are not sufficient to tax such transactions. Namely, when human resources are eliminated with digital automation, the tax system may not be able to respond to this.

The concept of "the permanent establishment", which became widespread in international tax law more than a century ago, is a rule that has not been defined and has been expressed in a list that is not limited to those listed. The permanent establishment rule is based on the idea designed to strike a balance between States that tax their residents all over the world (residence principle) and states that tax them only to the place under their sovereignty (resource principle). In its simplest form, taxation in the second country based on the existence of a permanent establishment for activities in the country of origin of the person in the country of origin will not result in double taxation.

Juridical double taxation is the taxation of the same person twice for the same income, while economic double taxation is the taxation of two different people for the same transaction. Instead of giving a definition of the concept of permanent establishment and spreading it internationally, it is easier for States creating new taxes (such as digital service tax) or invent a concept called "virtual permanent establishment" based on their sovereign power, which may mean tackling the tax base of other States. In such a case, juridical double taxation may arise. Because on top of this taxation, the digital taxpayer will be taxed separately in the country where he/she is resident. In addition, creating new taxes will cause it to be reflected as a tax cost to digital users in that country.

Keywords: Digitalisation, taxation, tax sovereignty, double taxation, permanent establishment

E-DEFTER UYGULAMASININ VERGİ CEZA HUKUKU AÇISINDAN SONUÇLARI

Burcu DEMİRBAŞ AKSÜT*

Bilişim alanındaki gelişmelerin vergi hukuku alanında da yansımalarını görmekteyiz. Hem vergi idaresinin yaptığı işlemlerde hem de vergi mükellefinin üzerine düşen maddi ve şekli ödevleri yerine getirmesi esnasında hızlılığı, etkinliği ve verimliliği artırmak için bilgisayar teknolojilerinin kullanımı yaygınlaşmaktadır. 1995 yılında bir pilot proje olarak başlayan Vergi Daireleri Otomasyon Projesi (VEDOP) zaman içerisinde geliştirilmiş, VEDOP 1, VEDOP 2 ve VEDOP 3 projeleri uygulamaya konulmuştur. Bu gelişimin bir sonucu olarak da önce faturalar daha sonrasında da defter ve belgeler dijital ortama aktarılmaya başlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 242'nci maddesine göre elektronik defter, şekil hükümlerinden bağımsız olarak Vergi Usul Kanunu'na göre tutulması zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünüdür. 7338 Sayılı Kanun'la yapılan eklemeye de aynı maddede elektronik defter beratı ve elektronik muhasebe fişi tanımlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun elektronik ortamda tutulan defterlere ilişkin maddelerinde konunun ayrıntılarının düzenlenmesi için Hazine ve Maliye Bakanlığı'na yetki verilmektedir. Bu yetkiye dayanarak da 1 Sıra No'lu Elektronik Defter Genel Tebliği çıkarılmış, 13.12.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir (RG. 13.12.2011-28141). Bu tebliğin sorumluluk ve cezai müeyyideler kısmında da Vergi Usul Kanunu'nu hükümlerine atıf yapılmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun 352'nci maddesinde hangi durumlarda I. ve II. dereceden usulsüzlük cezalarının kesileceğine yer verilmiştir. Kanun'un 353 ve devamı maddelerinde de özel usulsüzlük cezası kesilecek haller belirtilmiştir. Elektronik defter tutarken de bu maddelere uygun defterlerin tutulmaması durumunda ilgili cezalar kesilecektir. Örneğin maddeye göre, Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenen kayıt oluşturma kurallarına uymadan kayıtların oluşturulması, defter kayıtların doğru bir vergi incelemesi yapılmasına imkân vermeyecek derecede noksan, usulsüz veya karışık olması, defterlerin açılış onayının süresinde yapılmamış olması I. dereceden usulsüzlük cezasını gerektirmektedir. E-defterlere yazılması gereken işlemlerin zamanında kaydedilmemesi veya yoklama ve incelemeye yetkili olanlara ibraz edilmemesi ise Vergi Usul Kanunu'nun 353'üncü maddesine göre özel usulsüzlük cezasının kesilmesini gerektirmektedir.

Vergi Usul Kanunu'nun 359'uncu maddesinde kaçakçılık suçlarına ilişkin düzenleme yer almaktadır. Maddede, vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz

* Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, burcuudemirbas@gmail.com

mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgelerin gizlenmesi durumunda gizleyenlerin hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmektedir. Elektronik defterler, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın kendi kayıt sisteminde de bulunmaktadır. Bu sebeple vergi incelemesi sırasında e-defterin inceleme elemanına ibraz edilmemesi durumunda bu fiilin gizleme suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılması önem arz etmektedir.

Tebliğde, elektronik defter tutmakla yükümlü olan mükellefler açısından, bu mükellefiyetin zamanında ve tam olarak yerine getirilmemesi durumunda kesilebilecek vergi cezalarına bir bütün içinde yer verilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca gizleme suçunun unsurlarından ve suça ilişkin korunan hukukî yarardan yola çıkarak e-defterin vergi inceleme elemanına ibraz edilmemesi gizleme suçunu oluşturur mu konusu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: E-defter, vergi hukuku, usulsüzlük cezaları, gizleme suçu

CONSEQUENCES OF E-BOOK APPLICATION IN TERMS OF TAX CRIMINAL LAW

We see the reflections of the developments in the field of technology in the field of tax law. The use of computer technologies has become widespread in order to increase speed, efficiency and productivity both in the transactions of the tax administration and in the fulfillment of the material and formal duties of the taxpayer. Tax Offices Automation Project (VEDOP), which started as a pilot project in 1995, was developed over time, and VEDOP 1, VEDOP 2 and VEDOP 3 projects were put into practice. As a result of this development, first invoices and then books and documents started to be transferred to digital media.

According to the duplicated article 242 of the Tax Procedure Law, the electronic book is a set of electronic records that contain the information that must be included in the books that are obligatory to be kept according to the Tax Procedure Law, regardless of the form provisions. With the addition made with the Law No. 7338, electronic book warrant and electronic accounting slip are defined in the same article.

The Ministry of Treasury and Finance is authorized to regulate the details of the subject in the articles of the Tax Procedure Law regarding the electronic books. Based on this authorization, the General Communiqué No. 1 about Electronic Book was issued and entered into force on 13.12.2011 (Official Gazette 13.12.2011-28141). In the section of liability and penal sanctions of this communiqué, references are made to the provisions of the Tax Procedure Law.

In Article 352 of the Tax Procedure Law, it is stated in which cases first and second-degree irregularity penalties will be imposed. In Article 353 and the following articles of the Law, the situations in which a special irregularity penalty will be imposed are specified. While keeping an electronic book if the books are not kept in accordance with these articles, the relevant penalties will be imposed. For example, according to the article, creating the records without following the record creation rules regulated in the Tax Procedure Law, recording the book incomplete, irregular or confused that it does not allow an accurate tax examination and delay on the inauguration approval of the books requires a first degree irregularity penalty. Failure to record the transactions that are required to be written in the e-books in a timely manner or to submit them to those who are authorized to inspection and audit requires a special irregularity penalty according to Article 353 of the Tax Procedure Law.

In Article 359 of the Tax Procedure Law, there is a regulation on smuggling crimes. In the article, it is stated that those who hide the books, records and documents that are kept or arranged according to tax laws and which are obliged to be kept and presented, will be punished with imprisonment. Electronic books are also available in the Revenue Administration's own registration system. For this reason, it is important to discuss whether this act will be considered the crime of concealment if the e-book is not presented to the inspection officer during the tax inspection.

In the presentation, it is aimed to explain, the tax penalties that may be imposed in case of not fulfilling this obligation in a timely and complete for taxpayers who are obliged to keep electronic books. In addition, based on the elements of the crime of concealment and the protected legal benefit of the crime, the issue of whether not presenting the e-book to the tax examiner constitutes the crime of concealment are discussed.

Keywords: E-book, tax law, irregularity penalties, crime of concealment of books

KRİPTO MADENCİLİĞİ SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN ENERJİ TÜKETİMİNİN AZALTILMASINA YÖNELİK MALİ DÜZENLEME ÖNERİLERİ

Emine Sevcan ARTUN*

Kripto varlıklar, en basit tanımıyla bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan adını şifreleme bilimi olan kriptografiden alan sanal ve dijital varlıklardır. Bu varlıklara olan ilgi; yüksek getiri oranları, işlem maliyetlerinin düşüklüğü, takip edilebilirliğinin sınırlılığı gibi nedenlerle gün geçtikçe artmaktadır. "Para" kavramına girip girmedikleri tartışmalı olmakla birlikte; kripto para denilen dijital paraların son yıllarda kullanımları giderek yaygınlaşmakta ve teknolojinin hayatımıza soktuğu bu yeni kavrama ilişkin ekonomik, çevresel ve hukukî birçok problem de gündeme gelmektedir. Kripto varlıkların hukukî niteliği/ tanımı, bunlardan doğan kazançların bildirilmesi, kayıt altına alınması, vergilendirilmesi, verasete konu edilip edilmeyecekleri, takibinin neredeyse imkânsız olması nedeniyle yarattığı problemler gibi konular kripto paralar hakkında hukukî açıdan tartışılan başlıca hususlardır.

Çalışmanın konusunu ise kripto varlık madenciliğinin yüksek enerji tüketimi nedeniyle çevreye verdiği zarar ve bu zararı azaltmaya hizmet edecek, kripto varlık madencilerini yenilenebilir enerjiye yönlendirecek mali düzenleme önerileri oluşturmaktadır. Nitekim, kripto varlık madenciliğinin harcadığı enerji ve yaydığı karbon ayak izi azımsanmayacak boyutlardadır. Yapılan son araştırmalar kripto para madenciliğinde harcanan yıllık enerjinin birçok ülkenin harcadığı yıllık enerjiden daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu enerji israfının ve çevreye verilen zararın yok edilemese bile en azından azaltılması için devletlerin adım atması gerekmektedir.

Tebliğ ile amaçlanan öncelikle kripto varlıklar ve bu varlıklara ilişkin özellikle vergi hukuku açısından önem taşıyan hukuki düzenlemeler hakkında genel bir bilgi vermek; daha sonra karşılaştırmalı hukuk uygulamaları da göz önünde bulundurularak kripto varlıkların harcadığı enerjiyi azaltacak, kripto madencilerini yenilenebilir enerjiye yönlendirecek düzenleme önerileri getirmektedir.

Bu çerçevede öncelikle madencilik faaliyetlerinin vergilendirilmemesi hususu üzerinde durmak gerekmektedir. Nitekim bir ekonomik faaliyet alanını gerek vergi mevzuatı gerek idarî denetimlerin yetersizliği ile vergi dışı bırakmak, o alana ekonomik bir avantaj sağlanması ve bu faaliyet alanının teşvik edilmesi anlamına gelmektedir. Türkiye’de kripto varlık madencilerine

* Dr. Öğr. Üyesi, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Anabilim Dalı, sevcan.artun@yasar.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7582-6964.

yönelik denetimlerin azlığı ve vergi mevzuatında açık hükümlerin bulunmaması da kripto varlık madenciliğinin ve bu faaliyetin çevreye verdiği zararın artması yönünde sonuç doğurmaktadır.

Ayrıca çeşitli ülkelerin hukuk sistemlerinde de rastlanıldığı üzere devletin yönlendirici vergiler koymak veya yenilenebilir enerji kullanmayanlara yönelik dezavantajlı durumlar yaratmak gibi araçları kullanarak kripto para madenciliği yapanları yenilenebilir enerji kaynaklarına yönlendirmesi mümkündür. Tebliğde bu örnekler üzerinde durularak Türkiye özelinde kripto varlık madencilerini yenilenebilir enerji kaynaklarına yönlendirebilecek düzenleme önerileri de sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kripto varlık madenciliği, kripto varlıkların vergilendirmesi, yönlendirici vergilendirme, karbon ayak izi, sürdürülebilir enerji

FINANCIAL REGULATION RECOMMENDATIONS FOR REDUCING ENERGY CONSUMPTION RESULTING FROM CRYPTO MINING

Crypto assets, in the simplest definition, are virtual and digital assets that emerged with the development of information technologies and take their name from cryptography, which is the science of encryption. Interest in these assets is increasing day by day on the grounds that high return rates, low transaction costs, and limited traceability. Although it is questionable whether they are included in the concept of "money", the use of digital currencies, which is called crypto money, has become increasingly widespread in recent years, and many economic, environmental and legal problems related to this new concept introduced by technology into our lives are also on the agenda. The legal nature/definition of crypto assets, reporting, recording, and taxation of earnings arising from them, issues such as whether they will be subject to inheritance or not, the problems caused by the fact that they are almost impossible to follow are the main issues that are discussed in legal terms about cryptocurrencies.

The subject of this presentation is the damage caused by crypto-asset mining due to high energy consumption and financial regulation proposals that will serve to reduce this damage and direct crypto-asset miners to renewable energy. As a matter of fact, the energy consumed and the carbon footprint emitted by crypto-asset mining are considerable amounts. Recent research reveals that the annual energy spent in cryptocurrency mining is higher than the annual energy spent by many countries. Even if they cannot resolve this problem completely, states need to take steps to at least reduce this waste of energy and damage to the environment.

The purpose of this presentation is at first to give general information about crypto-assets and related legal regulations especially important in terms of tax law; then, to propose legal regulations that will reduce the energy consumed by crypto-assets and guide crypto miners to renewable energy considering the comparative law practices.

In this context, first of all, it is necessary to focus on the non-taxation of mining activities. As a matter of fact, leaving an economic activity out of the taxable area due to the inadequacy of tax legislation and administrative audits means providing an economic advantage and encouraging this field of activity. The lack of inspections for crypto-asset miners in Turkey and the absence of clear provisions in tax legislation also result in an increase in crypto-asset mining and the environmental damage of this activity.

In addition, as seen in the legal systems of various countries, it is possible for the state to guide crypto-asset miners to renewable energy sources by using tools such as imposing steering taxes or creating disadvantageous situations for those who do not use renewable energy. In this presentation, these examples are emphasized and regulation proposals that can direct crypto-asset miners to renewable energy sources in Turkey are also presented.

Keywords: Crypto-assets mining, taxation of crypto-assets, steering taxation, carbon footprint, sustainable energy

BLOCKCHAIN TEKNOLOJİSİ VERGİLENDİRMEDE KULLANILABİLİR Mİ?

Simay DOĞMUŞ*

Son on yıl içerisinde vergi idareleri yeni teknolojilerin ve iş modellerinin de etkisiyle vergilendirme alanında çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır¹. Devrim niteliğindeki dijital yeniliklerden biri olan blockchain teknolojisi de gittikçe sahada ağırlığını artırmaktadır. Vergi idaresinin blockchain teknolojisinde etkin hale gelebilmesi bu teknolojiye mümkün olan en kısa sürede ayak uydurmasıyla mümkündür.

Doktrinde blockchain teknolojisinin vergiye tâbi işlemlerin daha etkin bir şekilde izlenmesini ve dolayısıyla vergi gelirleninin daha etkin bir şekilde toplanmasını mümkün kılabileceği ifade edilmektedir. Hatta kaçakçılıkla mücadele, vergi beyannamesinin hazırlanması, verginin tahsili ve bilgi değişiminde yaratacağı etki üzerinde durulmaktadır². İlk bakışta olumlu³ yönleri dikkat çekse de her yeni teknolojide olduğu gibi blockchain teknolojisinin de olumsuz⁴ yönleri bulunmaktadır; bu yönlerin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Blockchain teknolojisinin vergilendirme işlemlerinde kullanılmasının getireceği fayda göz ardı edilemezse de konuya ihtiyatlı yaklaşılması salık verilmektedir. Bir kere blockchain teknolojisinden vergilendirme alanında faydalanmaya başlamadan önce vergi idaresinin, teknolojinin kullanımının vergilendirme teknik ve süreçleri bakımından getireceği fayda ile riskleri detaylı bir inceleme yapması ve değerlendirme sonucunu somutlaştırması gerekmektedir.

Söz konusu teknolojiden kayda değer bir fayda sağlanabilmesi şu sorulara⁵ net cevapların verilmesini gerektirmektedir;

- Mükellefler bir özel/izinli ve/veya hibrit blockchain içerisinde vergi idaresi ile bazı bilgi ve işlemlerini paylaşabilecekken bazı işlemlerini ayrı bir özel blockchain üzerinden sürece idareyi

* Arş Gör., Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Anabilim Dalı, simay.dogmus@yasar.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9241-0781.

¹ OECD, “Technologies for Better Tax Administration: A Practical Guide for Revenue Bodies” (2016), ch. 2.

² Jeffrey Owens and Sabina Hodzic, “Blockchain Technology: Potential for Digital Tax Administration” (2022) 50(11) INTERTAX 813,816.

³ Blockchain teknolojisinin olumlu yönleri için bkz.: World Bank Group, “Distributed Ledger Technology (DLT) and Blockchain” (2017), ch. 5; Svein Olnes, Jolien Ubacht and Marijn Janssen, “Blockchain in government: Benefits and implications of distributed ledger technology for information sharing” (2017) 34(2) Government Information 355,359; Owens and Hodzic (n.2) 815-816.

⁴ Blockchain teknolojisinin olumsuz yönleri için bkz.: World Bank Group (n.3), ch. 6, Owens and Hodzic, (n.2) 816-817.

⁵ Şüphesiz ki bu soruların çoğaltılabilmesi de mümkündür.

dahil etmeden yapması da mümkün görünmektedir. İdare dahil olmadığı bu süreci ve sürece ait taraflarca yapılan işlemlerin tespitini nasıl yapacaktır?

- İdare dahil olmadığı bir blockchain üzerinde yapılabilecek bir işleme ne tür kanunî önlemlerle mani olabilecektir? Gerçekten mani olabilecek midir?

- Merkezi olmayan bir sistemde yapılan işlemlerin tespitine yarar bir bilgi kimden ve nasıl temin edilecektir?

- Her ne kadar mutabakat algoritması çalışsa da blockchain ile gerçekleştirilen işlemlerin doğruluğu nasıl tespit edilecektir?

- Vergi idareleri blockchainden elde ettiği verilere ne kadar güvenebilecektir?

- İç hukukta düzenlemeler yapılmasının yetmeyeceği gerçeği karşısında devletlerarası alanda her ülkenin aynı ciddiyette düzenleme yapması sağlanabilecek midir?

- Kripto vergi cennetlerinin oluşmaması için devletlerarası düzlemde ne gibi önlemler alınabilecektir?

Blockchain teknolojisine yönelim gittikçe artmaktadır. Hali hazırda bu teknoloji, sağlık, eğitim, finans, turizm, e-devlet gibi birçok alanda kullanılmaktadır⁶. Blockchain üzerinden 2019 yılında elde edilen gelir 2.2 milyar Amerikan Dolarıdır. Önümüzdeki yılda 23.2 milyar Amerikan Doları olması beklenmektedir⁷. Hal böyleyken blockchain teknolojisinden vergilendirme süreçlerinde yararlanılmak istenmesi hiç de şaşırtıcı olmayacaktır. An itibariyle bu teknoloji için somut bir adım atılmasa dahi gidişatın hükümetleri yakın zamanda buna adetâ mecbur edeceği de düşünülmektedir. Dolayısıyla blockchain teknolojisinden vergilendirme alanında faydalanılmasına yönelik gerekli ar-ge ve mevzuat çalışmalarına bir an önce girişilmesi makul olacaktır. Yukarıda sıralanan sorulara verilecek cevaplar tatmin edici olması da iyi bir başlangıç teşkil edebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Blockchain teknolojisi, vergilendirme, vergi idaresi, güvenilebilirlik ve şeffaflık

⁶ Zibin Zheng, Shaon Xie, Hong-Ning Dai, Xiangping Chen and Huamin Wang, “Blockchain Challenges and Opportunities: A survey” (2018) 14(4) Int. J. Web and Grid Services 352,363-365; Serap Ersözel Durbilmez and Sibel Yılmaz Türkmen, “Blockchain Teknolojisi ve Türkiye Finans Sektöründeki Durumu” (2019) 4(1) Finans, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 30,34; Betül Altay Topçu and Sevgi Sümerli Sarıgül, “Dünyada ve Türkiye’de Blok Zinciri Teknolojisi: Finans Sektörü, Dış Ticaret ve Vergisel Düzenlemeler Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, (2020), Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, 27,30-31; Owens and Hodzic (n.2) 814.

⁷ European Commission, “Digital Economy and Society Index 2020” (2020) 83.

CAN BLOCKCHAIN TECHNOLOGY BE USED IN TAXATION?

Over the last decade, tax administrations have faced various challenges in the area of taxation, driven by new technologies and business models¹. Blockchain technology, one of the revolutionary digital innovations, is increasingly gaining ground in the field. It is possible for the tax administration to become effective in blockchain technology by adapting to this technology as soon as possible.

In the doctrine, it is stated that blockchain technology may make it possible to monitor taxable transactions more effectively and thus to collect tax revenues more efficiently. Even the impact of blockchain technology on the fight against fraud, tax statement preparation, tax collection and information exchange is emphasized². At first glance, blockchain technology has positive aspects³, but as with any new technology, it also has negative aspects⁴, which need to be evaluated as a whole.

Although the benefits of using blockchain technology in taxation cannot be ignored, it is recommended to approach the issue with caution. First of all, before starting to utilize blockchain technology in the field of taxation, tax administration should conduct a detailed examination of the benefits and risks that the use of the technology will bring in terms of taxation techniques and processes and should concretize the results of the evaluation.

Achieving a significant benefit from this technology requires clear answers to the following questions⁵;

- While taxpayers will be able to share some information and transactions with the tax administration in a private/permitted and/or hybrid blockchain, it is also possible to conduct some transactions on a separate private blockchain without involving the administration in the process. How will the administration identify this processes and the transactions made by the parties?

¹ OECD, "Technologies for Better Tax Administration: A Practical Guide for Revenue Bodies" (2016), ch. 2.

² Jeffrey Owens and Sabina Hodzic, "Blockchain Technology: Potential for Digital Tax Administration" (2022) 50(11) INTERTAX 813,816.

³ For the positive aspects of blockchain technology, see: World Bank Group, "Distributed Ledger Technology (DLT) and Blockchain (2017), ch. 5; Svein Olnes, Jolien Ubacht and Marijn Janssen, "Blockchain in government: Benefits and implications of distributed ledger technology for information sharing" (2017) 34(2) Government Information 355,359; Owens and Hodzic (n.2) 815-816.

⁴ For the negative aspects of blockchain technology, see: World Bank Group (n.3), ch. 6, Owens and Hodzic, (n.2) 816-817.

⁵ Undoubtedly, these questions can be increased.

- What kind of legal measures will be needed for the administration to be able to prevent a transaction on a blockchain that the administration is not involved in? Will it really be able to prevent it?

- How and from whom will information be obtained to identify transactions in a decentralized system?

- Even if the consensus algorithm works, how will the accuracy of transactions carried out with blockchain be determined?

- How much tax administrations can trust the data obtained from blockchain?

- In the face of the fact that national regulations will not be enough, will it be possible to ensure that each country regulates with the same seriousness in the international arena?

- What measures can be taken internationally to prevent the emergence of crypto tax havens?

There is a growing trend towards blockchain technology. Currently, this technology is used in many areas such as health, education, finance, tourism, e-government⁶. The revenue generated through blockchain in 2019 was USD 2.2 billion. It is expected to reach 23.2 billion USD in 2023⁷. And yet, it would not be surprising to see blockchain technology being utilized in taxation processes. Even no concrete steps have been taken for this technology at the moment, it is thought that the trend will force governments to do it so in the near future. Therefore, it will be reasonable to undertake the necessary R&D and legislative studies to utilize blockchain technology in the field of taxation as soon as possible. Satisfactory answers to the questions listed above will also constitute a good start.

Keywords: Blockchain technology, taxation, tax administration, trustworthiness and transparency

⁶ Zibin Zheng, Shaon Xie, Hong-Ning Dai, Xiangping Chen and Huamin Wang, “Blockchain Challenges and Opportunities: A survey” (2018) 14(4) Int. J. Web and Grid Services 352,363-365; Serap Ersözel Durbilmez and Sibel Yılmaz Türkmen, “Blockchain Teknolojisi ve Türkiye Finans Sektöründeki Durumu” (2019) 4(1) Finans, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 30,34; Betül Altay Topçu and Sevgi Sümerli Sarıgül, “Dünyada ve Türkiye’de Blok Zinciri Teknolojisi: Finans Sektörü, Dış Ticaret ve Vergisel Düzenlemeler Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, (2020), Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, 27,30-31; Owens and Hodzic (n.2) 814.

⁷ European Commission, “Digital Economy and Society Index 2020” (2020) 83.

AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL HİZMETLER YASASI KAPSAMINDA “GÜVENİLİR İŞARETÇİ (TRUSTED FLAGGER)” KAVRAMI

Alper IŞIK*

Dijital Hizmetler Yasası (Digital Services Act, kısaca DSA), Avrupa Birliği’nde (AB) dijital hizmetlerin sunumunu düzenleyen temel metin olarak karşımıza çıkmaktadır. DSA, 27 Ekim 2022 tarihinde AB Resmi Gazetesinde yayınlanmış ve yayımlanmasının ardından 20 gün sonra yürürlüğe girmiştir¹.

DSA’nın üçüncü bölümünde, online platformların yükümlüklerine yer verilmiştir. 19. Maddede yer verilen hükme göre; bu bölümde yer alan yükümlülükler, küçük ve mikro ölçekteki online platformlara değil; büyük ve çok büyük online platformlara uygulanacaktır². Bildiride ele alınacak olan Güvenilir İşaretleyici (Trusted Flagger, kısaca TF) kavramı da özellikle illegal içerikle etkin mücadelede önemli bir role sahip olacaktır.

İlk olarak DSA’nın gerekçesinde TF’lere yer verilmiştir. 61. Gerekçe’ye göre; TF statüsü, yalnızca illegal içerikle mücadelede özel uzmanlık ve yetkinliğe sahip olduklarını ve gayretli, doğru ve objektif bir şekilde çalıştıklarını kanıtlamış kuruluşlara verilmeli, kişilere verilmemelidir. TF’lerin önemini azaltmamak için DSA uyarınca verilen toplam güvenilir işaretleyici sayısı sınırlandırılmalıdır. Bu durumda özellikle, üyelerinin çıkarlarını temsil eden sektör birlikleri, TF statüsü için başvurmaya teşvik edilmelidir.

TF’ler DSA’nın 22. maddesinde düzenlenmektedir. TF’ler, illegal içerikle mücadele için online platformlar tarafından oluşturulacak “bildirim-eylem” mekanizmaları kapsamında ele alınmaktadır³. Online platformlar, belirlenmiş uzmanlık alanları dahilinde hareket eden TF’ler tarafından gönderilen bildirimlere öncelik verilmesini ve gereksiz gecikme olmaksızın işlenmesini ve karara bağlanmasını sağlamak için gerekli teknik ve organizasyonel önlemleri alma yükümlülüğüne sahiptir.

TF statüsüne sahip olmak için ise 22. Maddenin 2. Fıkrasında bir takım şartlara yer verilmektedir. Buna göre; TF statüsü, başvuru üzerine başvuru sahibinin yerleşik olduğu üye

* Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı, alper@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3784-8297.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2065&qid=1667256494595> Erişim Tarihi: 01.11.2022.

² <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:en:PDF> Erişim Tarihi: 01.11.2022.

³ Kerstin Bäcker, *The trusted flaggers in the Digital Services Act*, <https://www.lausen.com/en/the-trusted-flaggers-in-the-digital-services-act/> Erişim Tarihi: 01.11.2022.

devletin dijital hizmetler koordinatörü tarafından verilmektedir. Ancak başvurucunun belirli şartları sağlaması gerekmektedir. Bu şartlar; “(a) *illegal içeriğin tespit edilmesi, tanımlanması ve bildirilmesi amacıyla özel uzmanlık ve yetkinliğe sahip olmak*”; “(b) *herhangi bir online platform sağlayıcısından bağımsız olmak*”; “(c) *bildirimlerin özenli, doğru ve objektif bir şekilde yapılması amacıyla faaliyetlerini yürütmek*” şeklindedir. TF’ler faaliyetlerine ilişkin olarak yılda en az bir kez ayrıntılı ve anlaşılır raporlar yayınlamakla yükümlüdür. Bu raporlarda; “(a) *barındırma hizmetleri sağlayıcısının kimliği*”, “(b) *illegal olduğu iddia edilen içeriğin türü*”, “(c) *sağlayıcı tarafından gerçekleştirilen eylem*” yer almalıdır. Söz konusu raporlar, bağlı olunan dijital hizmetler koordinatörlüğüne verilmeli ve kişisel veri içermeyen şekilde kamuya açık hale getirilmelidir.

TF statüsü verilen, askıya alınan ya da iptal edilen kuruluşların isimleri, adresleri ve e-posta adresi bilgileri ise kamuya açık, kolay erişilebilir ve okunabilir bir şekilde dijital hizmet koordinatörleri tarafından AB Komisyonu’na ya da Avrupa Dijital Hizmetler Otoritesi’ne bildirilmelidir. TF statüsünün hangi hallerde askıya alınabileceği ya da iptal edilebileceği 22. Maddenin 6 ve 7. Paragraflarında düzenlenmiştir. Bir TF’nin önemli sayıya ulaşan kesin olmayan, yanlış veya yeterince doğrulanmamış bildirimlerde bulunduğu bir online platform tarafından tespit edilmesi durumunda bu durum online platform tarafından Dijital Hizmetler Koordinatörüne iletilmelidir. Koordinatörlük iddiaları ciddi bulup soruşturma açmak için ciddi nedenler olduğuna karar verirse TF statüsü askıya alınmaktadır. TF statüsü veren Dijital Hizmetler Koordinatörü’nü yürütmekte olduğu soruşturmanın sonucunda online platform tarafından sağlanan ya da üçüncü taraflardan alınan bilgiler doğrultusunda statüyü iptal edebilir. Ya da söz konusu TF’nin 22. Maddenin 2. Fıkrasında sayılan koşulları artık karşılamadığını karar verilirse, TF statüsü iptal edilir. Dijital Hizmetler Koordinatörü, elde ettiği bulguların sonucunda TF statüsünü iptal etme niyetini belirterek ilgili TF’nin savunma yapmasını sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Hizmetler Yasası, güvenilir işaretçi, internet hukuku, platform regülasyonu

THE CONCEPT OF “TRUSTED FLAGGER” UNDER THE EUROPEAN UNION DIGITAL SERVICES ACT

The Digital Services Act (DSA, for short) emerges as the primary text regulating the delivery of digital services in the European Union (EU). DSA was published in the EU Official Journal on 27 October 2022 and entered into force 20 days after its publication.

In the third section of the DSA, the obligations of online platforms are included. According to the provision in Article 19, The obligations in this section do not apply to small and micro online platforms; They will be applied to large and very large online platforms. The concept of Trusted Flagger (TF for short), which will be discussed in the paper, will also have an essential role in the effective fight against illegal content.

First, TFs are included in the Recital of the DSA. According to Rec. 61, TF status should only be awarded to entities, not individuals, that have demonstrated, among other things, that they have particular expertise and competence in tackling illegal content and that they work diligently, accurately, and objectively manner. To not diminish the importance of TFs, the overall number of trusted flaggers awarded in accordance with DSA should be limited. In particular, industry associations representing the interests of their members should be encouraged to apply for TF status.

TFs are regulated in article 22 of the DSA. TFs are handled within the scope of "notification-action" mechanisms created by online platforms to combat illegal content. Online platforms are obligated to take the necessary technical and organizational measures to ensure that notifications sent by TFs acting within their designated area of expertise are prioritised and processed and resolved without undue delay.

In order to have TF status, some conditions are included in the second paragraph of Article 22. According to this, TF status is granted by the digital services coordinator of the applicant's resident member state upon application. However, the applicant must meet certain conditions. These conditions are; *“(a) have particular expertise and competence for the purposes of detecting, identifying and notifying illegal content”*; *“(b) independent from any provider of online platforms”*; *“(c) carry out its activities for the purposes of submitting notices diligently, accurately and objectively”*. TFs are obliged to publish detailed and understandable reports on their activities at least once a year. In these reports; It should include *“(a) the identity of the provider of hosting services”*, *“(b) the type of allegedly illegal content notified”*, *“(c) the action taken by the provider”*. The reports should be submitted to the affiliated digital services coordinator and made publicly available without personal data.

The names, addresses and e-mail addresses of organizations that have been granted TF status, suspended or cancelled should be reported to the EU Commission or the European Digital Services Authority by the digital services coordinators in public, easily accessible and legible manner. The

circumstances under which TF status can be suspended or revoked are regulated in paragraphs 6 and 7 of Article 22. Suppose an online platform detects that a TF has made a significant number of insufficiently precise, inaccurate or inadequately substantiated notices. In that case, this should be reported by the online platform to the Digital Services Coordinator. TF status shall be suspended during the period of the investigation. If the coordinator finds the allegations serious and decides there are legitimate reasons to open an investigation. The Digital Services Coordinator, who grants TF status, may revoke the status in line with the information provided by the online platform or received from third parties as a result of the investigation conducted. Or, if it is determined that the TF in question no longer meets the conditions listed in paragraph 2 of Article 22, the TF status will be revoked. Before revoking that status, the Digital Services Coordinator shall afford the entity an opportunity to react to the findings of its investigation and its intention to revoke the entity's status as a trusted flagger.

Keywords: Digital Services Act, trusted flagger, internet law, platform regulation

SİBER-ALANDA DEVLET KUDRETİNE BİR BAKIŞ: DİJİTAL EGEMENLİK KAVRAMI

Altın Aşlı ŞİMŞEK ÖNER*

Günümüzde ağlar aracılığıyla hareket eden mal, hizmet ve sosyal etkileşim akışlarının küresel şirketler tarafından veri tabanına dayalı olarak kontrol edilmesi söz konusudur. Bir yandan da bireyler siber-alanda ifade, örgütlenme, basın, bilgi ve iletişim özgürlüğünü; internete erişim, kişisel veri güvenliği ve anonimlik gibi insan haklarını talep etmektedir. Bu gelişmeler, devletlerin toprağa dayalı Vestfalya modeli egemenlik anlayışını yeniden ele almasına neden olmaktadır. Bu da yeni bir kavram olan “*dijital egemenlik*” kavramını gündeme getirmektedir.

Dijital egemenlik kavramı ilk kez 2015 yılında yürürlüğe giren Çin Ulusal Güvenlik Yasası’nda “*internet egemenliği*” adı altında düzenlenmiş ve hukuk doktrininde tartışılmaya başlanmıştır. Bu yasaya göre devlete siber-alanda ulusal egemenliği, güvenliği ve kalkınma çıkarlarını koruma görevi verilmektedir. Çin’in yargısal ve bölgesel dijital egemenlik iddiası, o güne kadar hakim siyasi söylem olan Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) küresel düzeyde siber-alana yönelik çok paydaşlı yönetim yaklaşımına taban tabana zıt olarak konumlandırılmaktadır. Kapsayıcılık açısından daha demokratik görülen çok paydaşlılığa dayalı internet yönetimi küresel politika oluşturma süreçlerine hükümetler yanında ekonomi ve sivil toplum alanındaki aktörleri dahil ettiğinden geleneksel Vestfalya modelinden ayrılmaktadır.

Gelinen noktada ABD’nin ve Küresel Batının başını çektiği ve liberal olduğu öne sürülen siber düzen ile Çin’in ve Küresel Doğunun başını çektiği ve otoriter olduğu öne sürülen siber düzen arasında karşıt bir konumlanma var gibi görünmektedir. Ancak bu karşıtlığı basitçe liberal-otoriter ya da özgürlük-güvenlik ikilemleri ile açıklamak yeterli gelmemektedir. Gerçekten de siyasi yelpazenin neresinde olursa olsun tüm devletler için ortak olan husus, bilişim teknolojileriyle gelen dijitalleşmenin etkilerinden bağımsız olmadıklarıdır. Bu bağlamda devletler, fiziksel alanda çizdikleri siyasi sınırlar içinde devlet kudretini kullanmalarına benzer biçimde siber-alanda serbest ifade, bilgi ve veri akışına liberal ya da otoriter olmaları fark etmeksizin bölgesellik iddiaları çerçevesinde müdahil olmaktadır. Bu müdahale, devletlerin ülke sınırı olarak kabul ettiği siber-alanda bilgi giriş ve çıkışlarını kısıtlama, engelleme, düzenleme, kısaca kontrol etme girişimleri olarak karışımıza çıkmaktadır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bozok Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı, a.asli.oner@bozok.edu.tr

Dolayısıyla bu bildirinin amacı, Jellinek'in ortaya koyduğu üç öge kuramından hareketle siber-alanın, devletin yapısal bir özelliği olan ülke unsurunu ve bu çerçevede siyasal iktidar unsurunu nasıl ve ne yönde şekillendirdiğini incelemektir. Bu nedenle farklı ideolojik, coğrafi, kültürel arka planlardan gelen devletlerin çeşitli amaç ve hedefleri doğrultusunda inşa etmeye çalıştıkları dijital egemenlik alanı somut örnekler olarak kullanılacaktır. Buradan hareketle de bir soyutlama olarak devletin ülkesellik ve egemenlik bağlamında bilişim teknolojilerini düzenleme, sınırlama, yasaklama ve denetleme aracılığıyla siber-alanda sınır çizme ve egemenlik tesis etme pratiklerinin teorik açıdan devlete yansımaları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Devlet kudreti, dijital egemenlik, devlet teorileri, siber-alan

AN OVERVIEW OF THE STATE POWER IN CYBER-SPACE: THE CONCEPT OF DIGITAL SOVEREIGNTY

Today, global companies based on databases control the flows of goods, services and social interactions that move through networks. Meanwhile, individuals demand freedom of expression, association, press, information and communication and the right to access to the internet, personal data security and anonymity in cyber-space. These developments cause states to reconsider the Westphalian model of sovereignty. This brings up a new concept called “*digital sovereignty*” to the agenda.

The concept of digital sovereignty was first regulated under the name of “*internet sovereignty*” in China’s National Security Law, which came into force in 2015, and started to be discussed in legal doctrine. According to this law, the state is given the duty of protecting national sovereignty, security and development interests in cyber-space. China’s claim to judicial and territorial digital sovereignty is positioned in contrast to the multi-stakeholder governance approach of the United States of America (USA), which has been the dominant political discourse globally until then. Multi-stakeholder internet governance, which is seen as more democratic in terms of inclusivity, differs from the Westphalian model as it includes actors from the economy and civil society, as well as governments, in global policy-making.

At this point, there seems to be an opposing position between the cyber order, claimed to be liberal, led by the USA and the Global West, and the cyber order, claimed to be authoritarian, led by China and the Global East. However, it is not enough to explain this opposition simply with liberal-authoritarian or freedom-security dilemmas. The common point for all states, no matter where they are on the political spectrum, is that they are notably not immune from the effects of

digitalization that comes with information technologies. In this regard, states are involved in the free expression, information and data flow in the cyber-space, regardless of whether they are liberal or authoritarian, within the framework of territorial claims, similar to the use of state power within the political boundaries they draw in the physical space. This intervention appears as attempts to restrict, prevent, regulate, in short, control information entry and exit in the cyber-space, which states consider as country borders.

Therefore, the purpose of this paper is to examine how and in what way cyber-space shapes the territory element and the political power element, based on the three-element theory put forward by Jellinek. For this reason, the digital sovereignty area which states from different ideological, geographical and cultural backgrounds are trying to build in line with their various goals and objectives will be used as concrete examples. From this point of view, as an abstraction, the theoretical reflections of the state's practices of demarcating and establishing sovereignty in the cyber-space through the regulation, limitation, prohibition and surveillance of information technologies in the context of territoriality and sovereignty will be examined.

Keywords: State power, digital sovereignty, state theories, cyber-space

YAPAY ZEKA TARAFINDAN İŞLENEN SAVAŞ SUÇLARINDA YAZILIMCININ SORUMLULUĞU

Berkant AKKUŞ*

Silahlı çatışmaların değişen doğası neticesinde, yapay zeka teknolojilerinin silahlı çatışmalarda aktif olarak kullanılmaya başlandığı açıktır. İnsan müdahalesine ihtiyaç duymadan, makine öğrenmesi ve yapay zeka teknolojileri doğrultusunda hedefleri seçip yok edebilen otonom silah sistemleri teknoloji ve hukuk arasında epistemik bir kopuşa sebebiyet vermektedir. Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü'nün 25(1) maddesi, mahkemenin yargı yetkisini gerçek kişiler ile sınırlanmıştır ve bireysel cezai sorumluluğu tesis etmek uluslararası ceza hukukunun temel bir prensibidir. Ancak yapay zeka sistemleri suçun manevi unsurunu (mens rea) ve maddi unsurunu (actus reus) sağlamaktan çok uzaktır. Bu yüzden otonom silah sistemleri tarafından işlenen savaş suçlarında sorumluluğun kime atfedileceği belirsizdir. Potansiyel olarak; operatörlere, yazılımcılara, üreticilere, devletlere ve komutanlara sorumluluk atfedilebilir. Yazılımcılar, silahlı çatışma esnasında otonom sistemleri kullanmaktan sorumlu olan operatörlerin aksine otonom sistemlerin davranışlarını oluşturdukları kodlarla belirlemede önemli rol oynamaktadırlar. Bu bildiride yazılımcıların sorumluluğuna odaklanılmasının sebebi; kendi özgür iradesi olmayan otonom silah sistemlerini oluşturdukları kodlarla yönlendiren yazılımcılara, bu silah sistemlerinin yarattığı uluslararası hukuk ihlallerinden dolayı sorumluluk atfedilmesi gerekliliğidir. Bu bildiride tartışılacak olan ana araştırma sorusu; yazılımcıların yapay zeka tarafından işlenen suçlarda, Roma Statüsü'nün 25. maddesinde düzenlenen bireysel cezai sorumluluk kapsamında suçun faili olarak nitelendirilmesinin mümkün olup olmadığıdır. Bu doğrultuda uluslararası ceza hukukunda bulunan müşterek suç teşebbüsü doktrini incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Otonom silah sistemleri, savaş suçları, uluslararası ceza hukuku, uluslararası insancıl hukuk, yapay zeka

RESPONSIBILITY OF THE SOFTWARE DEVELOPER FOR WAR CRIMES COMMITTED BY ARTIFICIAL INTELLIGENCE

As a result of the changing nature of armed conflicts, it is clear that artificial intelligence technologies have begun to be actively used in armed conflicts. Autonomous weapon systems that can select and destroy targets in line with machine learning and artificial intelligence technology without the need for human intervention cause an epistemic rupture between technology and law.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Okan Üniversitesi, berkantakkuş91@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6652-2512.

However, artificial intelligence systems are far from providing the mental element (mens rea) and the objective element (actus reus) of crime. It is therefore unclear to whom responsibility for war crimes committed by autonomous weapon systems should be attributed. Potentially, responsibility can be attributed to operators, software developers, manufacturers, states and commanders. Unlike operators who are responsible for using autonomous systems during armed conflict, software developers play a crucial role in determining the actions of autonomous systems through the code they create. The main research question to be discussed in this proceeding is whether it is possible to characterise software developers as perpetrators of crimes committed by artificial intelligence within the scope of individual criminal responsibility regulated in Article 25 of the Rome Statute. In this direction, the doctrine of joint criminal enterprise in international criminal law will be analysed.

Keywords: Autonomous weapon systems, war crimes, international criminal law, international humanitarian law, artificial intelligence

İNSANSIZ HAVA SİSTEMLERİ VE HEDEF GÖZETEREK ÖLDÜRME

Cansu ULU

İnsansız hava sistemlerinin savaş alanında kullanımı yeni savaş kavramının özelliklerinin gözlemlenmesine imkan veren en belirgin örneklerden biridir. İnsansız hava sistemlerinin operasyonlarda kullanımı Vietnam Savaşı'na kadar tarihlenebilir, Kosova Savaşı'ndaki kullanımının ardından uluslararası çatışmalarda önemli rol oynayacağı görülmüştür. İnsansız sistemlerin savaş alanında kullanılması bilgi asimetrisi ve teknolojinin gelişimi ile paralellik sergiler. Bu nedenle stratejiler ve uygulanan taktikler dinamik bir şekilde evrilmektedir. İnsansız hava sistemleri ilk etapta istihbarat ve gözetim amacı ile kullanılmıştır ancak zamanla aktif istihbarat kavramı altında vuruş kabiliyeti ile donatılmışlardır. Diğer yandan insansız hava sistemleri veri işleme ve yapay zeka teknolojileri ile gelişimini sürdürmüştür. Karar alma mekanizmasında ve durumsal farkındalık sağlama amacıyla yapay zeka kullanılmaya başlanmıştır. İnsansız hava sistemleri belirli düzeyde otonom özellikler barındırarak operasyonel etkinliğini arttırmaktadır.

Günümüzde tam otonom silahların savaş alanında kullanıldığı belgelenmemiştir. Ancak veri işleme teknolojisi ve yapay zeka insansız sistemler ile yürütülen operasyonlarda hedef belirleme ve hedefi yok etmeye yönelik adımlarda kullanılmaktadır. Bu çalışmada ABD'nin terörle mücadele kapsamında insansız hava araçları ile gerçekleştirdiği hedef gözeterек öldürme faaliyetlerine odaklanılacaktır. Hedef gözeterек öldürmede kullanılan imza vuruş ve yaşam modeli yöntemleri incelenecektir. Diğer yandan hedef gözeterек öldürme operasyonlarında pilot ve hedef arasındaki mekansal farklılık ve yarattığı sorunlar tartışılacaktır.

Çalışmanın amacı insansız hava sistemlerinin kullanıldığı hedef gözeterек öldürme operasyonlarının yarattığı asimetrik riskin haklı savaş doktrini çerçevesinde değerlendirmektir. Söz konusu operasyonlar jus in bello prensipleri açısından sorunlar barındırmaktadır. Ancak askeri kaybın olmaması, operasyonların ufuk ötesi gerçekleştirilmesi, operasyonların maliyeti gibi unsurlar operasyonların meşruiyetini sağlamaktadır. Bu nedenle asimetrik riskin değerlendirilmesinde jus in bello prensibine ek olarak jus ad vim prensibinin uygulanması gerekmektedir. Michael Walzer'ın ileri sürdüğü jus ad vim tam kapasite ile gerçekleştirilen bir sıcak savaş yerine düşük ölçekli çatışmalar ile savaşın maliyetinin el alt seviyede tutulmasını ve limitli güç kullanımını ifade eder. Bu kavram ABD'nin hedef gözeterек öldürme operasyonlarını açıklamada elverişlidir. Ancak jus ad vim yeni etik sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunların ilki

limitli güç kullanımı ve mekansal farklılık nedeni ile ortaya çıkan asimetrik riskin devletler arası çatışmalarda silahlanmayı ve yıkıcılığı arttırmasıdır. Ukrayna Rusya Savaşı'nda kullanılan insansız hava araçları bu endişeyi desteklemektedir. İkinci sorun ise insansız hava sistemleri ile gerçekleştirilen operasyonlarda savaşın insansızlaştırılmasının demokratik devletlerin savaş açma kararını daha kolay almasına neden olmasıdır.

Çalışma temel olarak üç bölümden oluşmaktadır. İlk olarak insansız hava sistemlerinin kabiliyetleri ve kullanıldığı operasyonlar incelenecektir. Bu operasyonlarda kullanılan imza vuruşu ve yaşam modeli yöntemleri tartışılacaktır. Yeni savaş kavramı kapsamında savaşçı ve sivil kavramları arasındaki gri alan ve mekansal olarak bir tarafın savaş alanının dışında olması incelenecektir. İkinci bölümde haklı savaş kavramı içerisinde jus in bello ve jus ad vim kavramları ile ABD'nin hedef gözeterek öldürme faaliyetleri değerlendirilecektir. Son bölümde ise hedef gözeterek öldürmenin yaratacağı asimetrik riskin beraberinde getirdiği sorunlar tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnsansız hava sistemleri, jus ad vim, jus in bello, asimetrik risk, hedef gözeterek öldürme

UNMANNED AERIAL SYSTEMS AND TARGETED KILLING

One of the most distinct examples that make it possible to observe the characteristics of the new concept of war is the employment of unmanned aerial systems on the battlefield. Unmanned aerial systems have been used in operations since the Vietnam War, and after being used in the Kosovo War, it became clear that they would play a crucial role in wars on a global scale. The deployment of unmanned systems in battle is in line with information asymmetry and technological development. As a result, tactics and strategies are evolving dynamically. Initially employed for intelligence surveillance and reconnaissance, unmanned aircraft systems have since been given the ability to launch strikes as part of the active intelligence concept. On the other hand, unmanned aerial systems have continued to develop with data processing and artificial intelligence technologies. Artificial intelligence has started to be used in decision-making mechanisms and for providing situational awareness. By incorporating a certain level of autonomy, unmanned aerial systems can increase their operational effectiveness significantly.

The use of fully autonomous weapons on the battlefield has not been documented yet. However, data processing technology and artificial intelligence are being used in target identification and target fixation steps in operations conducted with unmanned systems. This study will focus on the U.S.'s employment of unmanned aerial vehicles for targeted killings in the global

war on terrorism. Signature strike and pattern of life model will be questioned as a part of targeted killing operations. On the other hand, the challenges created by the spatial separation between the pilot and the target in targeted killing operations will be discussed.

The main objective of this study is to evaluate the asymmetric risk posed by targeted killing operations using unmanned aerial systems within the framework of just war doctrine. These operations pose problems in terms of jus in bello principles. However, factors such as the absence of military casualties, the over-the-horizon nature of the operations, and the minimal cost of the operations ensure the legitimacy of these operations. Therefore, in addition to the jus in bello principle, the jus ad vim principle should also be applied in the assessment of asymmetric risk. This concept is helpful in explaining targeted killing operations in the United States. However, jus ad vim can introduce new ethical problems. The first problem is that the asymmetric risk caused by limited use of force and spatial variation may lead to increased armament and destructiveness in interstate conflicts. The use of drones in the Ukraine-Russia conflict supports this argument. The second issue is that the dehumanization of warfare in operations carried out with unmanned aerial systems makes it easier for democratic states to decide to wage war.

The study is divided essentially into three sections. First, the capabilities of unmanned aerial systems and the operations in which they are used will be examined. Signature strike and pattern of life methods used in these operations will be discussed. Within the scope of the new concept of war, the gray area between the concepts of combatant and civilian and the spatial exclusion of one side from the battlefield will be examined. In the second section, the concepts of jus in bello and jus ad vim within the concept of just war and the targeted killing activities of the US will be evaluated. The last section will discuss the issues resulting from the asymmetric risk brought about by targeted killing.

Keywords: Unmanned aerial systems, jus ad vim, jus in bello, asymmetric risk, targeted killing

KİTLE İLETİŞİMİNİN GÖZETLENMESİNDE USULE İLİŞKİN GÜVENCELER: AİHM’NİN İKİ KARARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRME

Deniz KIZILSÜMER ÖZER*

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Büyük Dairesi 25 Mayıs 2021 tarihinde verdiği kitle iletişiminin gözetlenmesi ilişkin *In Centrum för Rattvisa v. Sweden* ve *Big Brother Watch and Others v. UK* Kararlarında İsveç ve Birleşik Krallık hükümetlerinin konu ile ilgili mevzuatlarının gerekli güvenceleri içermemesi sebebiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesini ihlal ettiğine hükmetmiştir. Bu kararlar uyarınca, kitle iletişiminin gözetlenmesi *per se* AİHS’ye aykırı değildir; taraf devletlerin kitle iletişiminin gözetlenmesine ilişkin takdir marjları vardır. Mahkeme, önceki kararlarında belli kişilerin izlendiği hedefli kitle müdahalelerinin Sözleşmeye uygunluğunu incelemiş konuya ilişkin bazı güvenceler öngörmüşse de bu güvenceler kitle iletişiminin gözetlenmesi bakımından yeterli değildir. Kitle iletişiminin gözetlenmesinde kişilerin belirlenmesi söz konusu olmamakta yalnızca belli belirteçler ile geniş çapta verinin toplanması sağlanmaktadır. Ele alacağımız kararlara göre, ulusal yasalarda kitle iletişiminin gözetlenmesinde ilk aşamadan son aşamaya kadar yeni bazı usul güvencelerinin getirilmesi özel hayatın gizliliğinin sağlanması bakımından gereklidir. Buna göre, kitle iletişiminin gözetlenmesine ilişkin kararının alınması, uygulanması ve sona erdirilmesi aşamalarında usule ilişkin güvenceler sağlanmalı ve kararlar denetlenmeye açık olmalıdır. Belirtilen kararlar uyarınca, ulusal yasalarda kitle iletişimine müdahalenin her aşamada alınacak tedbirlerin orantılılık ve gereklilik bakımından denetlenmesi öngörülmeli; iletişime kitlesel müdahale kararının yürütmeden bağımsız bir organ tarafından alınmasına; her bir operasyonun amacının ve kapsamının tanımlanmasına; her bir operasyon sona erdiğinde yürütmeden bağımsız bir organ tarafından denetlenmesine ilişkin güvenceler bulunmalıdır. Son olarak, izleme yapan ülkelerin uygun bir zaman sonrasında çalınmasını önlemek için elde edilen verilerin yok edilmesi gereğini de vurgulamıştır. Bu kararlar, bazı yargıçlar tarafından ilgili devletlerin ulusal düzenlemelerinin orantılılık ve gereklilik yönünden, maddi bakımdan yeterince incelenmediği gerekçesiyle eleştirilmekle beraber kararlar kitle iletişiminin gözetlenmesinde, Sözleşmenin 8. maddesinin koruduğu hakların sağlanması amacıyla öngördükleri usule ilişkin güvenceler bakımından önemlidirler.

Anahtar Kelimeler: Kitle iletişiminin gözetlenmesi, AİHS madde 8

* Prof. Dr., Yaşar Üniversitesi Kamu Hukuku Bölümü Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, deniz.ozer@yasar.edu.tr

**PROCEDURAL SAFEGUARDS REGARDING THE BULK MASS SURVEILLANCE:
AN ASSESSMENT OF TWO ECHR JUDGMENTS**

In 25 May 2021, European Court of Human Rights Grand Chamber ruled in *In Centrum för Rättvisa v. Sweden ve Big Brother Watch and Others v. UK* cases that respective governments' violated the European Convention on Human Rights Article 8 as their national legislations on bulk mass surveillance do not contain adequate procedural safeguards for the protection of privacy. According to these judgments, national regulations on the mass surveillance do not *per se* violate the Convention, the state parties' have their margin of discretion on that matter. The Court in previous cases decided on the targetted mass surveillance and decide on some safeguards however these safeguards are not adequate for bulk mass surveillance. In the bulk mass surveillance, some selectors can be used in order to get broad information, data. According the aforementioned cases, a bulk mass surveillance regime must provide "end-to-end safeguards", the national legislations must provide for assessments be made at every stage in the sphere of the necessity and proportionality of the measures and bulk mass surveillance must be decided by independent organ, the object and scope of a surveillance operation have to be defined and the operation must be subject to the control of an independent organ other than administration, execution. Lastly , it is required that the data obtained from the operation have to be destroyed after a reasonable time not to be stolen. These judgments have been criticised by some judges that the decisions were not concentrated on the necessity and proportionality of measures regulated in the national legislations or other substantive substantive matters adequately however the decisions introduced some procedural safeguards that national legislation on the bulk mass surveillance must provide for in order to protect the rights regulated by the Article 8 of the EConHR.

Keywords: Mass surveillance, Article 8 ECHR

AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL HİZMETLER YASASI'NDA YASADIŞI İÇERİKLE MÜCADELEDE “SORUMSUZ OLMA HALİ”

Didem SAYGIN*

Yağmur Ekim YILMAZ**

İnternet kullanımı 1990’larda kitlesel olarak yayılmış ve günümüzdeki dijital gelişmelerin neredeyse bütününe yön vermiştir. Ancak internet alanı, başlangıçta liberal bir anlayışın sonucu olarak yasal düzenlemelerden ilk zamanlarda uzak tutulmuştur. Bununla birlikte internete ilişkin düzenlemelerde hizmet, servis ya da yer sağlayıcıların sorumsuzluğu prensibi benimsenmiştir. İnternet sağlayıcıların yasal sorumluluktan uzak tutulmasının temel amacı ise, bunların tamamen tarafsız bir biçimde internet hizmetini dünyaya sunmak ve kâr elde etmek amacını taşıması olmuştur. Ancak internete ilişkin hizmet, yer ve servis sağlayıcıların sorumluluktan bağışık tutulmaları başka bir deyişle ancak yasadışı içerikten haberdar olduktan sonra sorumluluklarının gündeme gelmesi günümüzde özellikle büyük platformların tarafsızlığıyla ilgili şüpheler oluşturmaya başlamıştır. Çünkü platformlar, kişisel verileri kullanarak kişilerin önlerine bu verilere dayalı reklamlar çıkarmakta, içerikten sorumsuzluk prensibi gereğince de içeriğinde ne gibi verilerin bulunduğu bakmamaktadır. Bu durum ise yasadışı veriler nedeniyle yasadışı ürünlerin reklamının yapılmasına ve satılmasına sebep olmaktadır. Ayrıca büyük platformların kişisel veri üzerinden reklam politikası yapması ve ‘sıfır sorumluluk prensibi’ ile dev geliri olan bir hizmet yürütülüyor olması eleştirilmektedir. Dolayısıyla yasadışı içerikle mücadelede, platformların sorumsuzluğu, dünya genelinde hem hukuki hem ticari yönden karşıt görüşlerin yükselmesine sebep olmuştur.

Dünyanın dijitalleşme yolunda önemli adımlar atmasıyla 27 üye devletten oluşan Avrupa Birliği de internet alanına hukukun müdahalesine gereksinim duymuş ve bu müdahalelerin Birlik kapsamında uygulanacak ‘tek sesli’ kurallara dönüştürülmesi konusunda harekete geçmiştir. Öncelikle, ulusal hukuklarda internetin bir suç boşluğu ya da suçların daha kolay işlenebildiği bir mecra sayılmaması için adımlar atılmış, yasadışı içerik konusunda internete ilişkin sağlayıcıların sorumluluğunun genişletilmesi ve ‘notice and action’ (uyar-kaldır) yönteminin platformlarca

* Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Anabilim Dalı, didemsaygin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2832-351X.

** Arş. Gör., Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, yagmurekim.yilmaz@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8484-3600.

işletilmesinin zorunlu kılınması söz konusu olmuştur. Alman NetzDG (Sosyal Medya Yasası) ve Fransız Loi Avia, bu ulusal hukuklara örnek teşkil etmektedir. 10.10.2013 tarihli 64569/09 sayılı Delfi AS v. Estonya kararı ile AİHM, yasadışı içerik dolayısıyla ayrıca bir mahkemeye başvurulması aranmaksızın platformun kendisinde içeriğin hukuka aykırılığının ayrı bir mekanizma ile belirlenmesi ve kaldırılması gerekliliğini öngörmüştür. Bu durum Avrupa Birliği düzeyinde yasadışı içerik ve internet alanı ile ilgili düzenlemelere öncü olmuştur. Ancak yasadışı içerikle ilgili platforma yüklenen sorumluluk ve mekanizma geliştirme yükümlülüğü, ifade özgürlüğüne mahkeme kararı olmaksızın müdahale nedeniyle eleştirilmektedir. Tam da bu noktada, yasadışı içerikle mücadelenin ve sorumlularının belirlenmesinde 4 Ekim 2022’de Konsey tarafından son onayı verilen ‘Avrupa Birliği Dijital Hizmetler Yasası’ ilgi çekici hükümler getirmektedir.

Bu noktada çalışmanın sorusu, Avrupa Birliği Dijital Hizmetler Yasası’nın yasadışı içerikle mücadelede getirdiği yeni yöntemler ve sorumluluk türlerinin yeterli olup olmadığıdır. Bu kapsamda, Avrupa Birliği Dijital Hizmetler Yasası yasa dışı içerikle mücadele kapsamında irdelenecek ve elde edilen bulgular kapsamında doğru bir yöntemin nasıl olması gerektiğine dair önerilerde bulunulacaktır. Çalışmada bu yöndeki örnek davalara ve ulusal hukuk düzenindeki uygulamalara da yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Dijital Hizmetler Yasası, yasadışı içerik, internet hizmet sağlayıcı, dijitalleşme

“IRRESPONSIBILITY” IN COMBATING ILLEGAL CONTENT IN THE EUROPEAN UNION DIGITAL SERVICES ACT

Internet use spread massively in the 1990s and has driven almost all of today's digital developments. However, the internet area was kept away from legal regulations in the beginning as a result of a liberal understanding. However, the principle of irresponsibility of service, access or hosting providers has been adopted in the regulations regarding the internet. However, the exemption of internet service, access and hosting providers from liability, in other words, the fact that their responsibilities came to the fore only after they became aware of illegal content, have started to create doubts about the impartiality of especially large platforms. Because platforms use personal data to bring advertisements in front of people based on this data, and in accordance with the principle of irresponsibility from the content, they do not look at what kind of data they contain. This situation causes the advertisement and sale of illegal products due to illegal data. In addition,

it is criticized that large platforms make an advertising policy on personal data and that a service with huge income is carried out with the 'zero responsibility principle'. Therefore, the irresponsibility of platforms in the fight against illegal content has led to the rise of opposing views, both legally and commercially, around the world.

With the world taking important steps towards digitalization, the European Union, which consists of 27 member states, needed the intervention of law in the internet field and took action to transform these interventions into 'univocal' rules to be implemented within the scope of the Union. First of all, steps have been taken to prevent the internet from being considered a crime gap or a place where crimes can be committed more easily in national laws, expanding the responsibility of internet-related providers regarding illegal content and making it mandatory for platforms to operate the 'notice and action' method. German NetzDG (Social Media Law) and French Loi Avia are examples of these national laws. *Delfi AS v. 64569/09* dated 10.10.2013. With the Estonian decision, the ECtHR stipulated that the illegality of the content on the platform itself should be determined and removed by a separate mechanism, without seeking a further application to a court due to illegal content. This situation has led to regulations on illegal content and internet space at the European Union level. However, the responsibility imposed on the platform regarding illegal content and the obligation to develop mechanisms have been criticized for interfering with the freedom of expression without a court order. At this very point, the 'European Union Digital Services Law', which was finalized by the Council on October 4, 2022, brings interesting provisions for the fight against illegal content and the determination of those responsible.

At this point, the question of the study is whether the new methods and types of responsibility brought by the European Union Digital Services Law in the fight against illegal content are sufficient. In this context, the European Union Digital Services Law will be examined within the scope of combating illegal content and suggestions will be made on how a correct method should be within the scope of the findings. In this study, exemplary cases in this direction and practices in the national legal order will also be included.

Keywords: European Union, Digital Services Law, illegal content, internet service provider, digitization

**AVRUPA KOMİSYONU’NUN SÖZLEŞME DIŞI HUKUKİ SORUMLULUK
KURALLARININ YAPAY ZEKÂYA UYARLANMASI HAKKINDA DİREKTİF
TEKLİFİNE İLİŞKİN BİR İNCELEME**

Doğa Ekrem DOĞANCI *

Elif Seda AVSAL **

Yapay zekânın ne olduğu, ilerleme ve gelişme sürecinde nelerle karşılaşıldığı, olumlu ve olumsuz özelliklerinin neler olduğu çok farklı disiplinlerde incelenen bir meseledir. Borçlar hukukunda ise yapay zekânın gelişiminden kaynaklı sonuçların, olması gereken hukukta nasıl düzenlenmesi gerektiği, yürürlükteki hukukta ise nasıl yorumlanabileceği ve ortaya çıkabilecek boşlukların nasıl doldurulabileceği gibi hususlar güncel tartışılan konular arasındadır. İnceleme konumuz olan sözleşme dışı sorumluluk açısından Türk hukukunda özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte, buna nasıl yaklaşılacağı doktrinde çok tartışmalıdır.

Çok güncel bir gelişme olarak Avrupa Komisyonu 28.09.2022 tarihinde COM (2022) 496 Final olarak “Sözleşme Dışı Hukuki Sorumluluk Kurallarının Yapay Zekâya Uyarlanması Hakkında Direktif Teklifi”ni (Proposal for a directive of the european parliament and of the council on adapting non-contractual civil liability rules to artificial intelligence) yayımlamıştır. Direktif Teklifi’nin Türk hukuku açısından tartışılan konulara ne ölçüde çözüm sunduğu ve getirdiği yeniliklerin, eksik kalan ve tamamlanması gerekli görülebilecek yanlarının neler olduğu çalışmamızda genel hatlarıyla incelenecektir.

Yapay zekânın uygulama alanı her geçen gün genişlerken, teknik özellikleri ve otonom yapısı onu kullanan kişilerin kusuru olmasa da başkalarına zarar vermesine sebep olabilmektedir. Öte yandan yapay zekânın karmaşık ve teknik özellikleri haksız fiil sorumluluğunda ispat yükü üzerinde olan mağdurun ispatını çok zorlaştırmaktadır. Bundan dolayı öğretilerde genel olarak yapay zekânın sebep olduğu zararlardan kusursuz sorumluluk türleri üzerinde öneriler geliştirilmektedir.

İncelemeye konu Direktif Teklifi’nde ise dikkat çekici olan kusur sorumluluğu temel alınarak açıklamalar yapılmasıdır. Bu bağlamda Direktif Teklifi’nde düzenlenen konular arasında örneğin yapay zekâ sistemlerinin risk seviyelerine göre kategorize edilmesi, ispat yükünün hafifletilmesi ve bunun detaylandırılmış özel istisnaları yer almaktadır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, ddoganci@sakarya.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, elif.avsal@org.sakarya.edu.tr

Öte yandan kusur sorumluluğunu ele alan Direktif Teklifi'nde sıklıkla kusursuz sorumluluk düzenlemesi öngören "1985 Tarihli Ürün Sorumluluğu Direktifi"ne (85/374/AET) atıf yapılmakta ve bireyin maruz kaldığı tüm zararlar için etkili bir sorumluluk sisteminin oluşturulmasında bunların birlikte değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek bütünsel bir yaklaşımın kabul edilmesi vurgulanmaktadır. Biz de incelememizde tamamlayıcı ve konuyla sınırlı olarak 1985 Tarihli Direktif'teki ilgili yerlere işaret edeceğiz

Komisyon bu direktif ile Avrupa Birliği'nin sürekli ilerleyen dijitalleşmenin gerisinde kalmamasını, ekonomik canlılık için yapay zekâ sistemlerinin kullanılmasının önündeki engellerin kaldırılmasını amaç edinmiştir. Bu sebeple de oluşabilecek zararlar ve sorumluluk açısından bireylerin korunmasına yönelik bir düzenleme yapmıştır. Fakat son durumda inceleme konusu Direktif Teklifi'nin bunları ve hukuk güvenliğini sağlamaya ne derece katkı sağladığı değerlendirilmesi gereken bir meseledir.

Anahtar Sözcükler: Avrupa Konseyinin Yapay Zekâ Sistemlerinde Kusurlu Sorumluluğa İlişkin Direktifi, yapay zekâ, otonom sistemler, kusursuz sorumluluk

A REVIEW OF THE EUROPEAN COMMISSION'S DIRECTIVE PROPOSAL ON ADAPTATION OF NON-CONTRACTUAL LEGAL LIABILITY RULES TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE

What artificial intelligence is, what it encounters in the process of progress and development, what its positive and negative features are is a matter that has been studied in many different disciplines. In the law of obligations, issues such as how the results of the development of artificial intelligence should be regulated in the required law, how they can be interpreted in the current law and how to fill the gaps that may arise are among the topics that are currently discussed. Although there is no special regulation in Turkish law in terms of non-contractual liability, which is our subject, how to approach this is very controversial in the doctrine.

As a very recent development, the European Commission has published the COM (2022) 496 Final " Proposal for a directive of the european parliament and of the council on adapting non-contractual civil liability rules to artificial intelligence " on 28.09.2022. In our study, we will examine in general terms the extent to which the Directive Proposal provides solutions to the issues discussed in terms of Turkish law, and what the innovations it brings, the missing parts and the aspects that may be deemed necessary to be completed.

While the application area of artificial intelligence is expanding day by day, its technical features and autonomous structure can cause harm to others, even if it is not the fault of the people who use it. On the other hand, the complex and technical features of artificial intelligence make it very difficult for the victim, who has the burden of proof in tort liability, to prove. For this reason, suggestions are developed on the types of strict liability for damages caused by artificial intelligence in general.

In the Proposal of the Directive, which is the subject of the examination, the remarkable thing is that explanations are made on the basis of fault liability. In this context, the topics regulated in the Proposal of the Directive include, for example, the categorization of artificial intelligence systems according to their risk levels, easing the burden of proof and detailed specific exceptions to this.

On the other hand, the "Product Liability Directive of 1985" (85/374/EEC), which envisages strict liability regulation, is often referred to in the Proposal of the Directive, which deals with the liability of fault, and it is stated that they should be evaluated together in the creation of an effective liability system for all the damages suffered by the individual. emphasizing the adoption of an approach. In our review, we will point to the relevant places in the 1985 Directive as a supplementary and limited to the subject.

With this directive, the Commission aimed not to lag behind the ever-advancing digitalization of the European Union and to remove the obstacles to the use of artificial intelligence systems for economic vitality. For this reason, it has made an arrangement for the protection of individuals in terms of damages and liability that may occur. However, in the last case, it is an issue that should be evaluated to what extent the proposed Directive contributes to ensuring these and legal security.

Keywords: Directive of the Council of Europe on Faulty Liability in Artificial Intelligence Systems, artificial intelligence, autonomous systems, strict responsibility

UZAY ARAÇLARINA KARŞI GERÇEKLEŞTİRİLEN SİBER SALDIRILARIN HUKUKİ BOYUTU VE RUSYA'NIN SİBER SALDIRILARI

Feriha Beyza ERYAVUZ*

Günümüzde teknolojik gelişmeler ile birlikte hukuki tartışmalar da çeşitlilik göstermektedir. Teknolojik gelişmeler ile ortaya çıkan kavramlardan biri de siber saldırılardır. Siber saldırıların sonuçları gerek ulusal gerek uluslararası hukuk kapsamında farklı tartışmalara konu olmaktadır. Bu yazı kapsamında, uydulara ve diğer uzay araçlarına karşı gerçekleştirilen siber saldırıların hukuki boyutu gerek Uzay Antlaşması (Ay ve Diğer Gök Cisimleri Dâhil, Uzayın Keşif ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Yöneten İlkeler Hakkında Antlaşma) ve Sorumluluk Antlaşması (Uzay Cisimlerinin Verdiği Zarardan Dolayı Uluslararası Sorumluluğa İlişkin Sözleşme) gerekse Uluslararası Devlet Sorumluluğuna İlişkin Taslak Maddeler 'de (Devletlerin Uluslararası Haksız Fiillerinden Dolayı Sorumluluğuna İlişkin Taslak Maddeler) yer alan düzenlemeler kapsamında tartışılacaktır. Buna ek olarak, siber saldırıların sonuçlarına bağlı olarak ihlali gündeme gelebilecek düzenlemeler ve bu ihlallerin sonuçları ele alınacaktır. Siber saldırıların ölçüğü veya sonuçları hangi kuralın ihlalinin gündeme geleceğini etkileyebilmektedir. Yazı kapsamında yapılacak değerlendirmede uluslararası hukukun genel hükümleri ve Uzay Hukukunun genel düzenlemeleri ayrı ayrı değerlendirilecektir. Uzay Hukukunun kendine özgü yapısı da dikkate alınarak genel uluslararası hukuk hükümlerinin uzayda gerçekleşen siber saldırılara nasıl uygulanabileceği tartışılacaktır. Son olarak tartışılan hukuki durumlar, Rusya-Ukrayna savaşı sırasında Rusya tarafından belli devletlerin uydularına yönelik gerçekleştirdiği iddia edilen siber saldırılara uygulanacaktır. Çalışmanın amacı, uzay araçlarına karşı gerçekleştirilen bu tarz siber saldırıların, müdahale etmeme veya uzayın barışçıl amaçlarla kullanımı ve hatta belli hallerde kuvvet kullanmama gibi belirli uluslararası hukuk kurallarının ihlaline sebep olup olamayacağının değerlendirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Uzay aracı, sorumluluk, siber saldırı, uluslararası hukuk, zararlı müdahale

THE LEGAL DIMENSION OF CYBER ATTACKS AGAINST SPACE VEHICLES AND RUSSIA'S CYBER ATTACKS

Nowadays, along with technological developments, legal discussions are also diverse. One of the concepts that has emerged with technological developments is cyber-attacks. The

* Arş. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, ferihaeryavuz@uludağ.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7890-6986.

consequences of cyber-attacks are the subject of different discussions within the scope of both national and international law. Under the scope of this article, legal dimensions and the consequences of the cyber-attacks against satellites and other space vehicles, will be discussed under the Outer Space Treaty (Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space Including the Moon and Other Celestial Bodies) and the Liability Convention (Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects) and the international state responsibility ingredients within the scope of the Draft Articles on State Responsibility (Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts). In addition, the regulations whose violation may occur depending on the consequences of cyber-attacks and the consequences of these violations will be discussed. The scale or consequences of cyberattacks may have an impact on the potential violation of an international law regulation. The general rules of international law and the general rules of space law shall be assessed independently in the evaluation undertaken within the scope of the article. Considering the unique structure of space law, it will be discussed how the provisions of general international law can be applied to cyber-attacks taking place in space. Finally, the discussed legal cases will be applied to cyber-attacks allegedly carried out by Russia against the satellites of certain states during the Russian-Ukrainian war. The purpose of this study is to evaluate whether such cyber-attacks against space vehicles may cause violations of certain rules of international law, such as non-interference or the use of space for peaceful purposes, and even use of force in certain situations.

Keywords: Spacecraft, liability, cyber-attack, international law, harmful interference

THE “AUTONOMOUS” NATURE OF AUTONOMOUS WEAPON SYSTEMS

İsmail ATAŞ*

There is no universal definition of autonomous weapon systems (AWS), which have increasing demand in the military field, accepted by international law subjects. In the simplest form these systems are weapon systems that function with limited or without human control.

AWS have come to the forefront with advantages they offer, while bringing debates on compliance with international law. Particularly, acting pursuant to the basic principles of humanitarian law constitutes the main focus of the debates. However, firstly, autonomous nature and position of human control must be determined. In other words, it should first be determined what kind of content should be understood from the concept of autonomy which directly affects the answers to relevant questions.

In this study, AWS will be discussed in the context of the current definition and classification debates, focusing on autonomous characteristic and position of human control in determining this characteristic. It will particularly focus on how a weapon system can be characterized as autonomous within this framework. The aim of our study is to clarify the concept of autonomy in relation to AWS and to explain how the emphasis on independence from the human element may mislead the evaluations on the autonomous nature of AWS.

Keywords: Autonomous weapon systems, autonomy, human element, international humanitarian law

OTONOM SİLAH SİSTEMLERİNİN “OTONOM” NİTELİĞİ

Askerî sahada talepte artışın yaşandığı otonom silah sistemlerinin, uluslararası hukuk sùjeleri tarafından kabul edilmiş evrensel bir tanımı bulunmamaktadır. En sade şekliyle bu sistemler, bir insan kontrolü bulunmadan ya da kısıtlı düzeyde insan kontrolüyle işlev gösteren silah sistemleridir.

Otonom silah sistemleri, sunduğu avantajlarla ön plana çıkarken uluslararası hukuka uygunluk tartışmalarını da beraberinde getirmiştir Özellikle insancıl hukukun temel prensiplerine uygun hareket etme, tartışmaların ana odağını oluşturmaktadır. Ancak değerlendirmelerde, ilk olarak, otonom nitelik ve insan kontrolünün konumu belirlenmelidir. Yani, öncelikle konuya ilişkin

* Res. Asst., Dokuz Eylül University Faculty of Law, Department of Public International Law, ismailatas.aca@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2409-8033.

soruların cevaplarını doğrudan etkileyecek olan otonomi kavramından nasıl bir içeriğin anlaşılması gerektiği tespit edilmelidir.

Çalışmamızda otonom silah sistemleri, hâlihazırdaki tanım ve sınıflandırma tartışmaları etrafında, otonom niteliğe ve insan kontrolünün nitelik tespitindeki konumuna yoğunlaşarak irdelenecektir. Özellikle bir silah sisteminin nasıl otonom olarak nitelenebileceği üzerinde durulacaktır. Çalışmamızın amacı, otonom silah sistemlerine ilişkin otonomi kavramına açıklık getirmek ve insan unsurundan bağımsız olma vurgusunun, otonom nitelik üzerine yapılacak değerlendirmeleri nasıl yanlış yönlendirebileceğini açıklamaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Otonom silah sistemleri, otonomi, insan unsuru, uluslararası insancıl hukuk

ÖLÜMCÜL OTONOM SİLAH SİSTEMLERİ, SAVAŞ ETİĞİ VE HUKUK

Nazan YEŞİLKAYA *

Otonom teknolojinin ve yapay zekânın hızlı gelişimi, tamamen otonom silahların öngörülebilir gelecek için bir gerçeklik haline gelebileceği anlamına geliyor. Teknoloji ve yapay zekâ kullanımı gelişmeye devam ederken, otonomluğun ordudaki silahlara entegrasyonu kaçınılmaz görünüyor. LAWs (lethal autonomous weapons systems) yani ölümcül otonom silah sistemleri, bir hedefi bağımsız olarak belirlemek için sensör takımlarını ve bilgisayar algoritmalarını kullanan ve sistemin manuel olarak insan kontrolü olmaksızın hedefi devreye sokmak ve yok etmek için yerleşik silah sistemini kullanan özel bir silah sistemleri sınıfıdır.

Tam otonom silahlar, günümüzde geliştirilmekte olan en endişe verici askeri teknolojilerden biri olarak lanse ediliyor. “Katil robotlar” olarak da bilinen tam otonom silahlar, henüz mevcut değil ancak geliştirilme aşamasındadır. İnsan kontrolü olmaksızın hedefleri seçebilecek ve nişan alabilecek olan bu sistemler, bir insanın bireysel saldırılarda güç kullanımı konusundaki nihai kararını gerektirmeyen özerk yapılardır. Bir dizi ahlaki, yasal, hesap verebilirlik, operasyonel, teknik ve güvenlik endişesini gündeme getiren söz konusu silah sistemleri tamamen bağımsız yapay zekâyâ sahip robotlar olmalarından dolayı tahmin edilemez ve insan kontrolünden bağımsızdır. Soru şu ki, yapay zekâ ile donatılmış bu tür robotlar savaşta kimin yaşayıp kimin öleceğini belirlemeli mi? Bu konu filozoflar, hukuk bilimciler, askeri görevliler, politika yapımcılar, bilim insanları ve robotistler tarafından farklı açılardan ele alınması gereken oldukça hassas bir içeriğe sahiptir.

Bu tebliğde, LAWs’ın teknik ya da teknolojik yönünden ziyade hukuki, etik ve felsefi boyutu incelenecektir. Katil robotları konu edindiğimiz bu çalışmada, ölümcül yetkinin denetlenmeyen insan dışı sistemlere devredilmesini önlemenin ahlaki ve yasal görevlerimiz olduğu tartışılacaktır. Algoritmalara dayalı ölüm kalım kararları verecek olan LAWs’ın insan hedeflerini nesnelere indirgeyecek olmasının insanlık ilkelerini ve onurunu ihlal edeceği iddia edilecektir. Ölümcül otonom silahların piyasaya sürülmesinin savaşın etiğini ve operasyonel yapısını değiştireceği konusunda farkındalık oluşturmak bu çalışmanın amaçları arasındadır. Denetlenmeyen insan dışı sistemlerin uluslararası insan hakları yasaları için potansiyel bir tehdit oluşturduğu savı, Cenevre Sözleşmelerinin 1977 tarihli Ek Protokol I’de belirtildiği gibi silahları yargılamak için ahlaki bir standart sunan Martens maddesi esas alınarak tartışılacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi Felsefe Tarihi Anabilim Dalı.

Anahtar Kelimeler: Felsefe, hukuk, savaş etiği, yapay zekâ, ölümcül otonom silah sistemleri (LAW's)

LETHAL AUTONOMOUS WEAPON SYSTEMS, WAR ETHICS AND LAW

The rapid development of autonomous technology and artificial intelligence means that fully autonomous weapons could become a reality for the foreseeable future. As technology and the use of artificial intelligence continue to evolve, the integration of autonomy into military weapons seems inevitable. LAWs (lethal autonomous weapons systems) are a special class of weapon systems that use sensor suites and computer algorithms to independently identify a target and use the onboard weapon system to engage and destroy the target without manual human control of the system. Fully autonomous weapons are being touted as one of the most worrying military technologies in development today.

Fully autonomous weapons, also known as "killer robots", are not yet available but are under development. Capable of selecting and aiming targets without human control, these systems are autonomous structures that do not require a human's final decision on the use of force in individual attacks. Raising several moral, legal, accountability, operational, technical and security concerns, these weapon systems are unpredictable and independent of human control because they are fully autonomous artificial intelligence robots. The question is, should such AI-equipped robots determine who lives and who dies in war? This subject has a very sensitive content that needs to be addressed from different perspectives by philosophers, legal scientists, military officers, policy makers, scientists, and robotics.

In this paper the legal, ethical and philosophical aspects of LAWs will be examined rather than the technical or technological aspects. In this study, where we focus on killer robots, it will be discussed that it is our moral and legal duty to prevent the transfer of lethal authority to unsupervised non-human systems. It will be claimed that the fact that LAWs, which will make life and death decisions based on algorithms, reduce human goals to objects will violate human principles and dignity. One of the aims of this study is to raise awareness that the introduction of lethal autonomous weapons will change the ethics and operational structure of war. The argument that unregulated non-human systems pose a potential threat to international human rights law will be argued based on the Martens clause, which provides a moral standard for judging weapons as set out in Additional Protocol I of the 1977 Geneva Conventions.

Keywords: Philosophy, law, ethics of war, artificial intelligence, lethal autonomous weapon systems (LAW's)

AB YAPAY ZEKÂ SORUMLULUK DİREKTİFİ ÖNERİSİ İLE ÖNGÖRÜLEN HUKUKİ SORUMLULUK REJİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Onur Doğan YÖRÜK*

28 Eylül 2022 tarihinde Avrupa Komisyonu, Sözleşme Dışı Hukuki Sorumluluk Kurallarının Yapay Zekaya Uyarlanması Hakkında Avrupa Birliği Direktifi, ya da kısaca AB Yapay Zekâ Sorumluluk Direktifi Önerisini yayınlamıştır. Anılan öneri, yapay zekâ alanının bir bütün olarak ele alındığı, yapay zekâ hukukunun temel kuralları olarak nitelendirilebilecek hükümlere yer veren AB Yapay Zekâ Tüzüğü Önerisi ile çizilen çerçeveye bağlı kalarak, yapay zekâ sistemlerinin neden olduğu zararlara ilişkin hukuki sorumluluğun esaslarını doğrudan ve özel olarak düzenlemektedir. Yapay zekâ alanında hukuki sorumluluğun özel olarak düzenlenmesiyle, bir yandan yapay zekâ nedeniyle zarara uğrayan kişilere, teknolojideki hızlı gelişmeler karşısında tek başına yetersiz kalan, üreticinin sorumluluğuna ilişkin mevcut hükümlerden daha güçlü bir güvence sağlamak ve söz konusu zararların tazminini kolaylaştırmak, diğer yandan yapay zekâ sistemleri üzerinde çalışan kişi ve kurumların menfaatleri ile zarara uğrayan kişilerin menfaatleri arasında bir denge kurmak amaçlanmıştır. Üye Devletlerin iç hukuk sistemlerinin arz ettiği farklılıkların yol açabileceği sorunların bertaraf edilmesi ihtiyacı da konuya ilişkin Birlik düzeyinde bir düzenleme yapılmasını gerektirmiştir. Bu doğrultuda, AB Yapay Zekâ Sorumluluk Direktifi Önerisi, özel olarak yapay zekâ sistemlerinin neden olduğu zararlara ilişkin uyumsuzluklarda uygulama alanı bulacak yeni bir hukuki sorumluluk rejimi getirmektedir. Bu sorumluluk rejiminde, borçlar hukukundaki genel sorumluluk rejiminin aksine olarak belirli şartlarla, tazminat talebinin yöneltildiği üreticinin özen yükümlülüğüne aykırı davrandığı ve zarar ile kusur arasında illiyet bağının bulunduğu karine olarak kabul edilmiştir. Buna göre yapay zekâdan kaynaklı bir zarara uğradığını iddia eden kişiler, zararın yüksek riskli bir yapay zekâ sisteminden kaynaklandığı hallerde, tazminat talebinin yöneltildiği üreticiden, gerekli bilgi ve delillerin sunulmasını talep etme hakkına sahip olacaktır. Bu talep yerine getirilmediği takdirde, zarara uğrayana, mahkemenin bu yönde bir emir vermesini talep etme imkânı tanınmış, üreticinin mahkeme emrini yerine getirmemesi halinde özen yükümlülüğüne aykırı davranmış olacağı kabul edilmiştir.

Özen yükümlülüğüne aykırılığın yanı sıra, yapay zekâ sisteminin istenen çıktıyı vermemesinin üreticinin kusurundan kaynaklanması somut olayın koşulları gereği makul ölçüde muhtemel ise ve zarara uğrayan, zararın yapay zekâ sisteminin istenen çıktıyı vermemesinden

* Arş. Gör., Pîrî Reis Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, odyoruk@pirireis.edu.tr

kaynaklandığını ortaya koymuş ise, zarar ile kusur arasındaki illiyet bağının ayrıca ispatlanması gerekmeyecektir. Her iki halde de karine getirilmiş olduğundan, aksi ispatlanabilir bir durum söz konusu olup, üreticiye kurtuluş kanıtı getirme imkânı tanınmıştır.

Bu çalışmada, öncelikle AB hukukunda yapay zekâ alanına yönelik çalışmalar ve özellikle AB Yapay Zekâ Tüzüğü Önerisi üzerinde kısaca durulacak, ardından AB Yapay Zekâ Sorumluluk Direktifi Önerisi ve bu Önerinin kabulü halinde uygulama alanı bulacak olan, yapay zekânın neden olduğu zararlara ilişkin hukuki sorumluluk rejimi incelenecek ve değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, yapay zekâ sistemi, özen yükümlülüğü, hukuki sorumluluk

A REVIEW OF THE CIVIL LIABILITY REGIME SET FORTH BY THE EU ARTIFICIAL INTELLIGENCE LIABILITY DIRECTIVE PROPOSAL

On 28 September 2022, The European Commission has published the Proposal for a Directive on adapting non-contractual civil liability rules to artificial intelligence (AI Liability Directive for short). The Proposal directly and specifically regulates the civil liability principles relating to the damages caused by artificial intelligence systems, in accordance with the framework brought upon by the EU AI Regulation, which approaches artificial intelligence as a whole and comprises rules that can be considered the fundamentals of artificial intelligence law. The aim of regulating civil liability in the field of artificial intelligence specifically is to provide a stronger protection for persons who suffer damages because of artificial intelligence systems than existing product liability rules, which, by themselves, are insufficient in the face of rapid technological advancements and allowing for easier compensation, while also finding a balance between the interests of the persons and institutions working on artificial intelligence and those of the persons who are harmed. The necessity to eliminate the potential problems that may arise due to the differences between the domestic legal systems of the Member States also required EU-level legislation regarding the subject. Therefore, the EU AI Liability Directive introduces a new liability regime which will be applied to disputes relating to damages caused by artificial intelligence systems. Unlike the general civil liability regime, this regime establishes a presumption of non-compliance with the duty of care against the manufacturers whom the claim for damages is directed to, and a presumption of causal link between the damage and the defendant's fault, under certain circumstances. The claimants for damages caused by artificial intelligence will have the right to request the defendant disclose relevant information and evidence, in cases where the damages are caused by high-risk intelligence systems, and the court issue an order if the request isn't fulfilled.

Failure to comply with the court order will result in presumption of the defendant's negligence of their duty of care.

Along with non-compliance, where the claimant is able to demonstrate that it is reasonably likely under the circumstances of the case that the failure of the artificial intelligence system to give the desired output is a result of the fault of the manufacturer, and the damages are caused by the failure of the artificial intelligence system, they will not be required to additionally prove the existence of the causal link. Both presumptions are rebuttable, and the manufacturers will be able to refute the claims.

This work will first briefly elaborate on the legislation efforts of the EU in the field of artificial intelligence, in particular the EU AI Regulation Proposal, and later examine and review the EU AI Liability Directive Proposal, and the new liability regime set to take effect upon its entry into force.

Keywords: Artificial intelligence, artificial intelligence system, duty of care, liability regime

TALLİN REHBERİ İŞİĞİNDA SİBER UZAY VE ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ İLKESİ

Tabriz Raufoglu (JAFAROV)*

Bugün dünyanın her yerinde çoğu insan interneti iletişimden ziyade her şey için kullanıyor. Çevrimiçi bankacılık, çevrimiçi ticaret, oyun, tıbbi kontrol vb. Aslında sadece bireyler değil devletler de interneti günlük olarak kullanıyor. Bu normal. Çünkü hemen hemen herkes çevrimiçi. Bu nedenle siber uzay bugün hayatımızın önemli bir parçasıdır. Belki de hayatımızdır. Metaverse tartışmaları bağlamında, bu fikir kulağa nadir gelmiyor. Siber uzayı birey olarak kullanırken hepimiz birçok yasal sorunla karşılaşyoruz. Ama devletlerle kıyaslanamaz. Özellikle devletlere karşı bilgi ve dezenformasyon girişimlerinin artan önemi, işleri daha da zorlaştırmaktadır. Her devlet vatandaşlarını, onların haklarını ve çıkarlarını korumalıdır. Öte yandan, her devlet kendi toprakları üzerinden diğer devletlere karşı gerçekleştirilen girişimlere de izin vermemelidir. Uluslararası hukukta bu bir zorunluluktur. Özen yükümlülüğü olarak bilinir. Uluslararası Adalet Divanı kararlarında defalarca mevzubahis ilkeye atıfta bulunmuştur.

Günümüz dünyası internet olmadan düşünülemez. Ancak internet başka devletlere ve onların vatandaşlarına zarar verecek şekilde kullanılmamalıdır. Özen yükümlülüğü, her devletin herhangi bir devlet veya devlet dışı aktörün topraklarını diğer devletlere karşı kullanmasına izin veremeyeceği bir zorunluluktur. Bu kural siber uzayı kapsıyor mu? Doktrinde, nihai bir kabul yoktur. Ancak çoğu yazar, diğer devletlere karşı yasadışı eylemlerin ülke devleti tarafından engellenmesi gerektiğini kabul etmektedir. Engellenmiyorsa ilgili eylem doğrudan veya dolaylı müdahale olarak değerlendirilebilir. Tartışmalardan da görüldüğü gibi siber uzaya ilişkin özen yükümlülüğü, geniş kapsamıyla uluslararası hukuk açısından incelenmelidir. Bu nedenle, B devletin topraklarında gerçekleştirilen ve A devleti tarafından beğenilmeyen internet üzerinden yapılan her eylem özen yükümlülüğü ihlali olarak değerlendirilemez. Öte yandan B devleti, kendi topraklarında gerçekleştirilen ve uluslararası hukukun aksine A devlete zarar veren herhangi bir eyleme sessiz kalmamalıdır. Bu konudaki diğer akademik araştırmaların yanı sıra, Tallin Rehberi en iyilerinden biri olarak kabul edilebilir. Bir diğer ikilem de hangi bilgilerin zararlı, hangisinin zararsız olduğunu belirlemenin zor olmasıdır. Aynı zamanda ifade özgürlüğünü de unutmamalıyız. Bir defa, her devletin kendi topraklarında ifade özgürlüğünü sağlama yükümlülüğü vardır. Bu, her devletin ifade özgürlüğünü sağlaması gerektiği ve aynı zamanda mevzubahis teminatın başkalarına

* Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Politika ve Ekonomi Bölümü, tebriz.rauf@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7087-6919.

zarar vermemesi gerektiği anlamına gelir. Elbette herhangi bir devlet, devlet ve devlet dışı aktörlere başkalarına zarar verme isteğiyle izin verirse, bu hukuk dışı bir eylem olarak kabul edilecektir. Ancak asıl konu, zararlılık kriterlerinin belirlenmesidir. Bilgi, zararlı bir saldırı veya müdahale olarak da sayılabilir, ancak somut kriterlerin belirlenmesi elzemdir. Henüz uluslararası hukuk doktrininde bu sorunu çözecek nihai bir yaklaşım bulunmamaktadır.

Bence bu bağlamda somut çözümler özen yükümlülüğü ilkesi çerçevesinde bulunabilir. Dolayısıyla ifade özgürlüğünün sağlanması, ülkenizi başkalarına karşı kullanmak anlamına gelmez. Daha açık bir ifadeyle, her devlet, diğer devletlere zarar vermemek için kendi topraklarındaki kişilerin internet üzerindeki özgürlüğünü düzenlemek zorundadır.

Anahtar Kelimeler: Özen yükümlülüğü, tallin rehberi, siber uzay, uluslararası hukuk, siber hukuk

IN THE LIGHT OF TALLINN MANUAL CYBERSPACE AND THE PRINCIPLE OF DUE DILIGENCE

Today, all around the world, most people use the internet not just for their communications but also for everything. Online banking, online trade, gaming, medical control, and so on. Actually, not only individuals but also states use the internet daily. It is normal. Because everyone is online. Therefore, cyberspace is an important part of our lives today. Maybe it is our life. In the context of the discussions of Metaverse, that idea does not sound rarely. While using cyberspace as individuals, we all come across lots of legal problems. But it is not compared with the states. Specially increasing importance of the information and disinformation initiatives against states makes it more difficult. Each state should protect its citizens and its interests. On the other hand, each state should stop initiatives realized through its territories against other states too. It is an obligation in international law. It is called due diligence. International Court of Justice decisions cited that principle mostly. Today's world can't be visualized without the internet. But the internet should not be used to damage other states and their citizens. Due diligence is an obligation that each state can't permit any state or non-state actor to use its territories against other states. Does this rule cover cyberspace? In the doctrine, there's no ultimate acceptance. But most of them accepted that illegal actions against other states had to be embarrassed by the territorial state. If it is not embarrassed that action can be evaluated as direct or indirect intervention. As it was seen by the discussions, due diligence on cyberspace should be analyzed in terms of international law in its broad scope. This is why each action on the internet that is realized in the territory of State B and is not liked by State A can't be counted as a violation of due diligence. On the other hand State B

can't be silent to any actions realized within its territory and damaged to state A in the contrast of international law. Besides other academic research on those issues, the Tallin Manual would be considered one of the best. Another dilemma is that it is hard to determine which information is harmful, which is not. At the same time, we should not forget freedom of expression. Specifically, each state has an obligation to ensure freedom of expression in its territory according to international law. It means that each state should ensure freedom of expression and, as well, this freedom should not be harmful to others. Surely, if any state permits state and non-state actors with the willingness to harm others, it would be counted as an illegal action. But the main topic is to determine criteria for harmfulness. Information can count as a harmful attack or intervention too. Therefore, now in international law doctrine, there's no final decision or approach to settle that problem.

In my opinion, solutions for coexistence in that context should be found via due diligence. So, ensuring freedom of expression does not mean using your territory against others. More clearly, each state has to limit or regulate the freedom of people on the internet in its territory to not be harmful to other states.

Keywords: Due diligence, tallin manual, cyberspace, international law, cyberlaw

DEVLET BAŞKANLARININ SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARININ ULUSLARARASI SORUMLULUK HUKUKU BAKIMINDAN DEVLETE ATFEDİLEBİLİRLİĞİ

Tacettin ÇALIK*

Dijitalleşmenin ve özellikle sosyal medya ağlarının yaygınlaşmasının bir sonucu olarak hükümet ve devlet yetkililerinin kişisel veya resmi amaçlarla sosyal medya kullanımı son yıllarda katlanarak artmıştır. 2020 yılında yapılan bir araştırmada, Birleşmiş Milletler'e üye olan 193 devletin yüzde 98'ini temsil eden 184 devletin hükümetlerinin ve devlet başkanlarının, sosyal ağlarda resmi bir varlığa sahip olduğu; buna karşın Eritre, Moritanya, Nikaragua, Kuzey Kore, Türkmenistan dahil olmak üzere yalnızca dokuz devletin hükümetlerinin herhangi bir sosyal ağda bulunmadığı ortaya koyulmuştur¹. Görüldüğü üzere artık neredeyse bütün devlet kurumlarının ve yetkililerinin kişisel veya resmi Twitter, Facebook gibi sosyal medya hesabının olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle COVID-19 salgını ile mücadele kapsamında bu hesapların etkin bir şekilde kullanıldığı görülmekle birlikte, salgının etkileri azaldıktan sonra da bu sosyal ağlar, sosyal medyanın etkileme gücünü gören kurumlar ve yetkililer tarafından halkla daha hızlı etkileşime girmek ve bunları etkilemek için kullanılmıştır. Devlet yetkililerinin sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaya başlaması ve bu mecralarda sık sık paylaşımlar yapması, yapılan paylaşımların resmi nitelik taşıyıp taşımayacağı konusunda önemli bir sorun doğurmuştur. Özellikle, devlet başkanı, hükümet başkanı ve dışişleri bakanı gibi bir devlet adına herhangi bir yetkilendirme olmaksızın uluslararası andlaşma imzalama yetkisine sahip olan kişilerin sosyal medya üzerinde yapacakları paylaşımların, ilgili devlete atfedilerek o devletin uluslararası sorumluluğunun doğup doğmayacağı meselesi tartışılması gereken önemli bir husustur. Örneğin, bir devlet başkanının kendi şahsi Twitter ya da Facebook hesabı üzerinden yaptığı bir paylaşımda, diğer bir devlete karşı, Birleşmiş Milletler Şartı'nın 2. maddesinin 4. fıkrasında yasaklanan bir "kuvvet kullanma tehdidi"nde bulunduğu, ilgili devlet uluslararası hukuk bakımından sorumlu kabul edilebilir mi? Uluslararası hukukta devletlerin sorumluluğunun doğabilmesi için, sorumluluk doğuracak eylemin ilgili devlete dayandırılması gerekmektedir. İşte bu çalışmada özellikle devlet başkanlarının Twitter ve Facebook gibi sosyal ağlarda yaptıkları paylaşımların, özellikle kişisel ve resmi paylaşım niteliği irdelenerek ilgili devlete atfedilebilirliği sorunu ele alınmıştır.

* Arş. Gör. Dr., tcalik@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı.

¹ <https://www.twiplomacy.com/world-leaders-on-facebook-2020>, Erişim Tarihi, 11.10.2022.

Anahtar Kelime: Uluslararası sorumluluk, uluslararası sorumluluğun şartları, devlete atfedilebilirlik, devlet organlarının eylemleri, devlet başkanlarının eylemleri

ATTRIBUTION OF SOCIAL MEDIA POSTS OF HEADS OF STATE TO THE STATE IN TERMS OF INTERNATIONAL RESPONSIBILITY LAW

As a result of digitalization and especially the spread of social media networks, the use of social media by government and state officials for personal or official purposes has increased exponentially in recent years. In a study conducted in 2020, the governments and heads of state of 184 states, representing 98 percent of the 193 states that are members of the United Nations, have an official presence on social networks; on the other hand, it has been revealed that the governments of only nine states, including Eritrea, Mauritania, Nicaragua, North Korea, Turkmenistan, are not on any social network⁶. It is now possible to say that almost all state institutions and officials have personal or official social media accounts such as Twitter and Facebook. Although these accounts were used effectively, especially within the scope of combating the COVID-19 epidemic, these social networks were used by institutions and authorities who saw the influence of social media to interact with and influence the public more quickly after the effects of the epidemic diminished. The active use of social media by state officials and the frequent postings in these media have created a significant problem as to whether the posts will have an official character. In particular, it is an important issue to discuss whether the posts to be made on social media, by people who have the authority to sign an international treaty on behalf of a state, such as the head of state, the head of government and the minister of foreign affairs, will be attributed to the relevant state, and whether that state's international responsibility will arise. For example, when a head of state makes a "threat to use force" against another state in a post on his personal Twitter or Facebook account, which is prohibited in article 2, paragraph 4 of the United Nations Charter, can the relevant state be considered responsible in terms of international law? In order for the responsibility of states to arise in international law, the act giving rise to responsibility must be attributable to the state concerned. In this study, the attribution problem of the posts made by the heads of state on social networks such as Twitter and Facebook, especially by examining the personal and official post quality, is discussed.

⁶ <https://www.twiplomacy.com/world-leaders-on-facebook-2020>, Erişim Tarihi, 11.10.2022.

Keywords: International responsibility, terms of international responsibility, attributability to the state, actions of state bodies, actions of heads of state

WHEN LAW AND TECH COLLIDE: RISK, DATA AND AUGMENTED HUMAN DRIVERS

Tania Leiman*

While many scholars have explored the legal challenges likely to be posed by introduction of automated and autonomous vehicles, only minimal attention has focused on the legal implications of advanced driver assistance systems (ADAS) in vehicles already currently available. These can warn of external dangers, monitor driver behavior and control how a vehicle brakes, accelerates, maintains speed or position on the road. The dynamic driving task is no longer reliant simply on the physical interaction of human driver with that vehicle. Instead, the vehicle may act apart from human direction as it senses other objects in the immediate environment or monitors the human driver's behaviour or biometrics. In some situations, the vehicle may override human control. These technological tools, which reduce the opportunity for human error, can be described as augmenting human driving capacity.

Data in multiple jurisdictions is clear – currently more than 90% of motor vehicle collisions are caused by human error. Even small increases in safety effected by ADAS, arguably already evidenced by data, can save lives, prevent injuries and property damage and save significant sums of money – for individuals, organizations, governments and economies.

Data regarding use of ADAS may also require a reassessment of the risks posed by 'un-augmented' human drivers. What is now foreseeable given the data generated by ADAS and wearable driver-monitoring technology? Is 'un-augmented' driving is any longer a reasonable response to that risk?

Consideration of these questions, and the data ADAS generate, impacts application of traditional legal tests for liability, forcing us to consider whether these tests continue to be relevant. The data also offers new possibilities and challenges for legal obligations across the entire vehicle lifecycle – vehicle design, importation and registration; driver training; vehicle ownership; fleet management; repair and resale; insurance; and road rules.

This presentation will explore the opportunities offered by increased vehicle and traffic data and discuss the legal implications they raise.

Keywords: Autonomous vehicles; liability; ADAS; advanced driver assistance systems

* LLB, GDLP, GCE(HE), PCIT; Professor & Dean of Law, Flinders University, South Australia, tania.leiman@flinders.edu.au

AGGRESSION IN CYBERSPACE AND SELF-DEFENCE

Qaisar NASRAT*

Cyber attack is a new phenomenon that can change the classical warfare techniques carried out by state and non-state actors. The unique nature of this extremely destructive threat and attacks through cyberspace have the power to damage, kill and physically destroy. Traditional definitions of the use of force have therefore changed. The real question is whether a cyber attack is the use of force equal to an armed attack in terms of international law, or is it basically a prohibition of interference in the internal affairs of countries. In other words, based on Article 2(4) of the United Nations Convention, an answer is sought to the question of whether cyber attack can be considered as the use of armed force.

On the other hand, in the case of a large-scale cyber-attack that causes human casualties or property damage or to basic infrastructure comparable to an armed attack with only conventional weapons, does the victim state have the right to defend itself against the cyber-attack? It also gives the armed forces the right to respond with conventional weapons.

This study details the question of when a cyberattack constitutes an armed attack according to Article 51 of the UN Charter and allows a state to take kinetic measures alongside active cyber defense measures. Then, the rules prohibiting the use of force in international law will be discussed and whether there is a right of self-defense against cyber attacks will be examined within the framework of current international law, and suggestions will be made regarding cyber attack and kinetic defense policy options for states.

Keywords: Self defense, cyber attack, cyberwar, cyber space, international law

SİBER UZAYDA YAPILAN SALDIRILAR VE MEŞRU MÜDAFAA

Siber saldırı, devlet ve devlet dışı aktörler tarafından yürütülen klasik savaş tekniklerini değiştirebilecek yeni bir olgudur. Son derece yıkıcı özelliğe sahip olan bu tehdidin kendine özgü doğası ve siber uzay yoluyla gerçekleştirilen siber saldırıların zarar verme, öldürme ve fiziksel olarak yok etme gücüne sahiptir. Dolayısıyla güç kullanımının geleneksel tanımları değişmiştir. Asıl soru, uluslararası hukuk bakımından siber saldırının silahlı saldırıyla eşit ölçüde güç kullanımı mı yoksa temelde ülkelerin iç işlerine müdahale yasağı şeklinde mi olduğudur. Başka bir deyişle, öncelikle Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 2(4) Maddesine dayanarak, siber saldırı silahlı kuvvet kullanımı olarak kabul edilebilir mi sorusuna cevap aranmaktadır. Öte yandan, yalnızca konvansiyonel silahlarla yapılan silahlı bir saldırıyla

* Asst. Prof. Dr., University of Ibn Haldun Faculty of Law, E-mail:qaisar.nasrat@ihu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4676-8122.

karşılaştırılabilir insan kaybına yol açan veya maddi hasar ya da temel alt yapıya yönelik büyük ölçekli bir siber saldırı durumunda, mağdur olan devlet siber saldırıya karşı kendini savunma hakkına sahip midir. Ayrıca silahlı kuvvetlere konvansiyonel silahlar yoluyla karşılık verme hakkı tanır mı?

Bu çalışma, bir siber saldırının BM Sözleşmesinin 51. Maddesine göre ne zaman silahlı bir saldırı oluşturduğu ve bir devletin aktif siber savunma önlemlerinin yanı sıra kinetik önlemler almasına izin verdiği sorusunu detaylandırmaktadır. Ardından, uluslararası hukukta kuvvet kullanmayı yasaklayan kurallar tartışılacak ve siber eylemlere karşı meşru müdafaa hakkının var olup olmadığı mevcut uluslararası hukuk çerçevesinde incelenecek ve devletler için siber saldırı ve kinetik savunma politikası seçeneklerine ilişkin önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Meşru müdafaa, siber saldırı, siber savaş, siber uzay, uluslararası hukuk

**YABANCI UNSURLU AKILLI SÖZLEŞMELERDEN DOĞAN
UYUŞMAZLIKLARDA TÜRK MAHKEMELERİNİN MİLLETLERARASI YETKİSİ**

Bengül KAVLAK*

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte hukuk alanında da yenilikler ortaya çıkmaktadır. Blokzincir teknolojisine dayanan akıllı sözleşmeler de bu yeniliklerden biridir. Akıllı sözleşmeler, önceden tanımlanmış olan koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğinin denetlenerek koşullar gerçekleştiği takdirde sözleşmenin otonom bir şekilde, kendiliğinden uygulanmasını sağlayan bir sisteme dayanmaktadır. Akıllı sözleşmelerde sözleşmenin ifası için öngörülen şartlar bir koddan ibaret olup blokzincire yüklenir. Bu koşulların gerçekleşmesi ile birlikte, herhangi bir dış müdahaleye ihtiyaç duyulmaksızın sözleşme kendiliğinden ifa edilir. Güven unsurunun ön planda olduğu milletlerarası ticari ilişkilerde akıllı sözleşmelerin kullanımına günümüzde sıkça rastlanmaktadır.

Geleneksel anlamdaki sözleşmelerden teknik anlamda farklılık gösteren akıllı sözleşmelerin uygulama alanının artmasıyla birlikte bu tür sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümü de sorun teşkil etmeye başlamıştır. Özellikle yabancı unsurlu akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hukuk ve yetkili mahkemenin tayini, Türk hukuk mevzuatında bu konuda özel bir kuralın yer almaması nedeniyle sorun yaratabilecek niteliktedir.

Akıllı sözleşmeler her ne kadar sözleşme yapma tekniği yönünden klasik sözleşmelerden farklılık arz etmekte olup bilgisayar teknolojisine dayansalar da, temel olarak tarafların karşılıklı irade beyanlarının örtüşmesi neticesinde kurulurlar ve sözleşme niteliği taşırlar. Bu nedenle, yabancı unsurlu akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümü bakımından yetkili bir Türk mahkemesinin bulunup bulunmadığının belirlenmesinde 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini tayin eden 40 vd. hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Yabancı unsurlu akıllı sözleşmenin konusunun tüketici sözleşmesi veya iş sözleşmesi gibi MÖHUK'ta özel bir yetki kuralı öngörülmüş olan bir konudan oluşması halinde yetkili mahkeme MÖHUK'ta yer alan söz konusu özel yetki kuralları çerçevesinde tespit edilecektir. Buna karşılık yabancı unsurlu akıllı sözleşmenin konusu MÖHUK'ta yer alan özel yetki kuralları kapsamı dışında yer alan bir konu ise, bu durumda uyuşmazlığın çözümünde yetkili mahkeme iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları çerçevesinde belirlenecektir. Yabancı unsurlu akıllı sözleşmelerden doğan

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, bengul.kavлак@idu.edu.tr

uyuşmazlıkların çözümünde yetkili mahkemenin belirlenmesine yönelik olarak taraflarca yetki anlaşması yapıp yapılamayacağı sorunu ise MÖHUK m. 47 çerçevesinde ele alınmalıdır.

Tebliğde, yabancı unsurlu akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümünde Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin mevcut olup olmadığı ve yetkili mahkemenin belirlenmesinde taraf iradesine yer verilip verilmediği sorunu, öncelikle akıllı sözleşme kavramı ortaya konularak MÖHUK m. 40 ve 47 çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı sözleşme, blokzincir, milletlerarası yetki, yetki anlaşması

DETERMINATION OF INTERNATIONAL JURISDICTION OF TURKISH COURTS OVER DISPUTES ARISING FROM SMART CONTRACTS INVOLVING FOREIGN ELEMENTS

Within the development of technology, innovations are also emerging in the field of law. Smart contracts based on blockchain technology is one of these innovations. Smart contracts are based on a system that ensures the predefined conditions are fulfilled and the contract is automatically implemented if the conditions are met. The conditions stipulated for the execution of the contract in smart contracts consist of a code and are uploaded to the blockchain. With the realization of these conditions, the contract is automatically executed without the need for any outside intervention. The use of smart contracts in international commercial relations, where the trust factor is at the forefront, is frequently encountered today.

With the increase in the application area of smart contracts, which differ from traditional contracts technically, the resolution of disputes arising from such contracts has also started to pose a problem. In particular, the law to be applied in the resolution of disputes arising from smart contracts with foreign elements and the determination of the competent court can cause problems since there is no special rule on this subject in the Turkish legal legislation.

Although smart contracts differ from classical contracts in terms of contracting technique and are based on computer technology, they are basically established as a result of the overlapping of the parties' mutual declarations of will and they have the characteristics of a contract. For this reason, in determining whether there is a competent Turkish court for the resolution of disputes arising from smart contracts with foreign elements, the Law No. 5718 on International Private and Procedural Law 40 et al., which determines the international jurisdiction of Turkish courts provisions will apply. In case the subject of a smart contract with foreign elements is a consumer contract or employment contract, the competent court will be determined within the framework of the special jurisdiction rules in the Law no:5718. On the other hand, if the subject of the smart contract with a foreign element is outside the scope of the special jurisdiction rules in the Law no:5718, then the competent court for the resolution of the

dispute will be determined within the framework of the jurisdictional rules of the domestic law. The question of whether an agreement of authority can be made by the parties for the determination of the competent court in the resolution of disputes arising from smart contracts with foreign elements is the Law no:5718 art. 47 should be considered.

In the presentation, the problem of whether the Turkish courts have international jurisdiction in the resolution of disputes arising from smart contracts with foreign elements and whether the will of the parties is included in the determination of the competent court will be evaluated within the framework of the Law no:5718 art. 40 and 47.

Keywords: Smart contracts, blockchain, international authority, authorization agreement

PROTECTION OF FOREIGN DIGITAL INVESTMENTS IN INTERNATIONAL INVESTMENT LAW: THE CASE OF E-COMMERCE ENTERPRISES

Deniz ERGENE*

Economy has gone digital worldwide. Not only e-commerce giants like Amazon and Alibaba, but also smaller online retailers have flourished on a cross-border basis. Major Turkish online retailers Getir and Trendyol invested in several European countries and in the USA. Turkish ecommerce enterprises investing abroad, just as foreign e-commerce investors in Türkiye benefit from the protection of international investment law. What international investment law does is to shield foreign investments against mistreating sovereign measures. Foreign e-commerce enterprises -e.g. foreign online retailers, travel agencies, car-hailing enterprises etc.- are a potential target of such measures. For instance, host states may pass laws imposing requirements about the processing, transfer, storage and security of data collected by ecommerce enterprises. Both compliance with these new requirements and non-compliance with them may result in considerable costs, the latter in the form of administrative fines or in the form of withdrawal from the market. Suppose new regulations impose data localization requirement. Investors will either have to buy services from local data servers or set up their own servers. In both cases, compliance efforts will result in costs, which will have to be borne by the investors, declining their profitability. Such a decline may even be prohibitive for small sized enterprises. Foreign investors that incur such losses may bring claims against host states before arbitral tribunals, arguing that these measures frustrate their ‘legitimate expectations’ and therefore breach the fair and equitable treatment obligation of the state. Small sized enterprises that withdraw from the local markets may even argue a breach of the prohibition of indirect expropriation. Sovereign measures that cause economic harm to foreign e-commerce investments are not limited to digital-specific measures. Outright prohibition of foreign investments in certain e-commerce areas is one example to be given for non-digital-specific mistreating measures. In many countries while foreign investors are welcome in doing business in a given field, if they conduct their businesses in an online fashion, host states react in a protective/prohibitive way. For instance, in many countries online car-hailing enterprises (e.g. UBER) are prohibited, while it is legal for foreign investors to invest in traditional taxi fleets. Foreign investors may claim that such prohibitive measures breach the prohibition of expropriation without compensation and -in some cases- the obligation of national treatment.

* Dr., İzmir Barosu, denizergene@gmail.com

As explained in the above mentioned examples, international investment law provides legal protection to foreign investors by way of obliging host states to abide by certain treatment standards -e.g. prohibition of expropriation, fair and equitable treatment obligation, full protection and security obligation, national treatment and most favoured nation treatment obligations- and by providing foreign investors with a procedural right to bring direct claims against host states before international arbitral tribunals. However, this avenue has not been widely used by e-commerce investors. This may be partially due to a lack of interdisciplinary studies. The purpose of this article is to contribute to filling this gap. To this end we examine possible sovereign threats to foreign e-commerce investments and discuss the legal protection provided by the international investment law.

Keywords: International investment law, foreign investment, digital investment, e-commerce, e-market

YABANCI DİJİTAL YATIRIMLARIN MİLLETLERARASI YATIRIM HUKUKUNDA KORUNMASI: E-TİCARET İŞLETMELERİ ÖRNEĞİ

Son yıllarda ticaret giderek dijitalleşmiştir. Bu süreçte yalnızca Amazon ve Alibaba gibi e-ticaret devleri daha da büyümemiş, küçük online perakendeciler de ülkesel sınırları aşmaya başlamışlardır. Filhakika, önde gelen Türk e-ticaret işletmeleri Getir ve Trendyol, birçok Avrupa ülkesinde ve ABD’de yatırım yapmışlardır. Gerek yabancı ülkelerdeki Türk e-ticaret yatırımları, gerekse Türkiye’deki yabancı e-ticaret yatırımları, milletlerarası yatırım hukukunun korumasından yararlanır. Bu hukukî koruma, ev sahibi devletin müdahaleci muamelelerine karşı, milletlerarası hukukun yabancı yatırımcıya sağladığı bir korumadır. Nitekim yabancı e-ticaret işletmeleri (i.e. yabancı online perakendeciler, turizm acenteleri, taşıt temini işletmeleri ve sair e-pazarlar) devletin müdahaleci muamelelerinden etkilenebilir. Örneğin yabancı e-ticaret işletmelerinin ev sahibi devlet ülkesindeki faaliyetleri kapsamında topladıkları verilerin işlenmesi, aktarılması, saklanması ve güvenliği hususunda ev sahibi devlet mevzuatı bazı sınırlamalar getirebilir. Bu sınırlamalar yatırımın yapıldığı tarihte öngörülemeyen maliyetler doğurabilir. Söz ettiğimiz maliyetler, mevzuat sınırlamalarına uyma çalışmalarından kaynaklanabileceği gibi, sınırlamalara uy(a)mamanın sebebiyet vereceği idarî para cezalarından veya piyasadan çekilme kararlarından da kaynaklanabilir. Örneğin ev sahibi devletteki mevzuat değişikliği, yatırımcıya verilerin yerelleştirmesi yükümlülüğünü yükleyebilir. Bu durumda yatırımcının ya yerel sunuculardan hizmet alması ya da ev sahibi devlet ülkesinde kendi veri sunucusunu kurması gerekir. Her durumda yatırımcı tarafından üstlenilecek olan bu maliyetler, yatırımcının kârının düşmesine sebep olur. Kârlılıktaki bu

düşüş, küçük yatırımcının pazardan çekilmesine dahi sebebiyet verebilir. Yatırımın yapıldığı tarihte öngörülebilir olmayan bu maliyetler sebebiyle yatırımcının kârının düşmesinin, yatırımcının ‘meşru beklentilerini’ boşa çıkardığı ve bu sebeple ev sahibi devletin, milletlerarası yatırım hukukundan kaynaklanan âdil ve hakkaniyetli muamele yükümlülüğünü ihlâl ettiği yatırım tahkiminde ileri sürülebilir. Benzer şekilde, öngörülemeyen maliyetler sebebiyle pazardan çekilmek durumunda kalan yabancı yatırımcı bakımından, ev sahibi devletin dolaylı kamulaştırma yasağını ihlâl ettiği ileri sürülebilir. Ev sahibi devletlerin, e-ticaret işletmelerine müdahaleci muameleleri yalnızca dijital özgü düzenlemeler yoluyla olmaz. Ev sahibi devletlerin, özünde dijital faaliyetleri düzenlemeye değil, yerel piyasaları korumaya yönelik yasaklayıcı muameleleri de yabancı e-ticaret yatırımcılarını etkileyebilir. Birçok ülkede yabancı yatırımcıların ticaret yapmasında bir beis görülmeyen alanlarda, bu ticarî faaliyetleri online olarak yapan yabancı e-ticaret işletmecilerinin piyasaya girmesi, yerel piyasalardaki pazar paylarında önemli değişikliklere sebebiyet verdiği için, korumacı tedbirler alınmasına yol açmıştır. Örneğin birçok ülkede, yabancı yatırımcıların taksi filoları işletmelerinde bir beis görülmezken, bu hizmetlerin (UBER vb. e-ticaret işletmeleri vasıtasıyla) online sağlanması yasaklanmıştır. Bu türde bir yasaklamanın, milletlerarası yatırım tahkiminde tazminatsız kamulaştırma yasağını ve -kimi hâllerde- millî muamele yükümlülüğünü ihlâl ettiği ileri sürülebilir. Milletlerarası yatırım hukuku, örneklendirdiğimiz türde yabancı yatırıma müdahale edici tedbirlere karşı öngördüğü hukukî korumayı; bir taraftan ev sahibi devletlere tazminatsız kamulaştırma yasağı, âdil ve hakkaniyetli muamele yükümlülüğü, tam koruma ve güvenlik yükümlülüğü, millî muamele ve en çok gözetilen millet muamelesi yükümlülüğü gibi yükümlülükler yüklemek suretiyle, diğer taraftan yabancı yatırımcıların ev sahibi devletlere karşı doğrudan doğruya yatırım tahkiminde dava açma haklarını tesis etmek suretiyle sağlar. Ancak uygulamada, yabancı e-ticaret yatırımcılarının yatırım tahkiminde pek dava açmadıkları görülür. E-ticaret yatırımcılarının milletlerarası yatırım tahkimine karşı bu ‘çekingen’ tavırlarının, bir yönüyle, bu alandaki çalışmaların azlığı ile açıklanabileceğini düşünüyoruz. Bu sebeple, söz konusu alana bilimsel bir katkıda bulunmak amacıyla yabancı e-ticaret yatırımlarına yönelik tehdit oluşturan -yukarıda örneklendirdiğimiz- muhtemel devlet tedbirlerini inceliyor ve bu tedbirlere karşı milletlerarası yatırım hukukunun -yukarıdaki örneklerle ilişkilendirdiğimiz gibi- hangi ilkelere dayanarak hukukî koruma sağlayabileceğini tartışıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Milletlerarası yatırım hukuku, yabancı yatırım, dijital yatırım, e-ticaret, epazar

ULUSLARARASI ÖZEL HUKUK BOYUTUYLA SINIR AŞAN NFT (NON-FUNGIBLE TOKEN) UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

Ekin SÖKMEN GÜLER*

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler ve yenilikler, beraberinde hukuki olarak cevaplanması gereken birçok soruyu da gündeme getirmiştir. Bu anlamda, blokzincir teknolojilerine ve blokzincirin bir alt türü olan NFT'lere hukuki anlamda bir uyum sağlanabilmesi adına hukukun çeşitli alt dallarına özgü değerlendirmelerle etkili çözüm önerileri getirmek zorunluluğu doğmuştur. Web 3.0 olarak anılan ve temeli blokzincir teknolojilerine dayanan yeni nesil web teknolojileri, merkezi bir oluşum tarafından yönetilmeksizin ağı oluşturan herkes tarafından yönetilebilen blokzincir sisteminde gerçekleşen işlemlerin doğmasına vesile olmuştur. Bu sistemin en önemli farklılığı, bir merkezi otoritenin varlığına ihtiyaç duymamasıdır. Söz konusu teknolojinin bir parçası olarak karşımıza çıkan NFT'ler ise dijital bir varlığın “benzersiz”, “eşsiz” veya “biricik” olduğunu ve bu nedenle de birbirinin yerine geçemeyeceğini onaylayan bir veri birimi olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle NFT'ler, dijital ya da fiziki varlığı olan bir ürün üzerindeki hak sahipliğinin “biricikliğini” blokzincir aracılığıyla kayıt altına alarak belgeleyen varlıklardır.

NFT'lerin doğasında bulunan merkeziyetsizliğin bir neticesi olarak, yabancılik unsuru barındırmayan yerel uyuşmazlıkların aksine NFT uyuşmazlıklarında ülkesel sınırların belirlenmesi oldukça güçtür. Bu tür siber uyuşmazlıklar uygulamada sıklıkla sınır aşan uyuşmazlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. NFT uyuşmazlıklarının bu özgün yapısında tartışılması gereken en önemli sorunlar uyuşmazlığın çözümünde yetkili mercii ile uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukukun belirlenmesindeki güçlükler ve söz konusu uyuşmazlıklara ilişkin verilen kararların yabancı ülkelerdeki icra kabiliyetidir. Bu sorunlar yerel bir yapıya bağlı olmayan merkeziyetsiz sistemlerden doğan uyuşmazlıklarda daha da karmaşık bir hal almaktadır.

Oldukça karışık ve birçok hukuk sisteminde henüz düzenleme altına alınmamış NFT uyuşmazlıklarının çözümünde karşılaşılan söz konusu problemlerin en hızlı ve etkili bir biçimde aşılması bakımından tercih edilmesi gereken yöntem, uyuşmazlıkların devlet mahkemelerinden ziyade alternatif yollarla çözümüdür. Merkezi bir otoritenin mevcut olmadığı bu alanda karşılaşılan uyuşmazlıkların, devlet merkezli bir yargı sistemi yerine daha esnek ve tarafların kontrolüne imkân tanınan bir sistemle çözümlenmesi, uyuşmazlığın karmaşık

* Dr. Öğr. Üyesi, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Uluslararası Özel Hukuk Anabilim Dalı, ekin.sokmen@yasar.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6994-4067.

yapısına daha uygun gözükmetedir. Bu anlamda, uygulamada alternatif çözüm yollarından milletlerarası tahkimin bu alandaki uyuşmazlıkların çözümünde daha ön plana çıktığı görülmektedir.

NFT işlemleri kapsamında söz konusu işlemde doğacak uyuşmazlıkların çözümü bakımından taraflarca tahkim anlaşması yapılarak, aynı anlaşmayla gerek uyuşmazlığın çözüm yolunun gerek söz konusu uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukukun taraflarca belirlenmesi mümkündür. Ek olarak tahkim anlaşmasında tahkim yerinin de taraflarca belirlenmesi, uyuşmazlığın çözümünde ihtiyaç duyulması halinde yardımına başvurulacak devlet mahkemelerinin belirlenebilmesini ve hakem kararlarının iptali için hangi merciinin yetkili olacağı gibi konuların henüz uyuşmazlık ortaya çıkmadan evvel çözümlenmesini sağlar. Milletlerarası tahkim usulünün tercih edilmesinin en önemli avantajı ise uyuşmazlığın çözümüne karar verecek olan hakemlerin taraflarca belirlenebilmesi imkânıdır. Böylece, oldukça karışık ve uzmanlık isteyen NFT uyuşmazlıklarının alanında uzman kişilerce etkin bir biçimde çözümlenmesi mümkün kılınır.

Sonuç olarak, sınır aşan NFT uyuşmazlıklarının bu özgün ve karmaşık yapısından doğan sorunlarla başa çıkmanın en etkili yolu, bu tür uyuşmazlıkların çözümünde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin tercih edilmesidir. Bu kapsamda, özellikle milletlerarası tahkimin esnek ve yabancı ülkelerde icra kolaylığı sağlayan yapısı, henüz çeşitli hukuk sistemlerinde düzenleme altına alınmamış bu tür uyuşmazlıklarda karşılaşılan sorunların etkin bir biçimde çözümlenebilmesine yardımcı olacaktır.

Anahtar kelimeler: NFT, blokzincir, milletlerarası tahkim, tahkim anlaşması, sınır aşan uyuşmazlıklar

PRIVATE INTERNATIONAL LAW ISSUES CONCERNING THE RESOLUTION OF CROSS-BORDER NFT (NON-FUNGIBLE TOKEN) DISPUTES AND RECOMMENDATIONS ON DISPUTE RESOLUTION METHODS

Technological developments and innovations in recent years have brought up many legal questions that need to be answered. In this sense, in order to ensure legal adjustment in blockchain technologies and NFTs, it has become necessary to offer effective solutions to the relevant legal issues with assessments from various sub-branches of law. The new generation web technologies which are based on blockchain technologies, also known as Web 3.0, have led to the emergence of transactions in the blockchain system, which can be managed by anyone who creates the network without being managed by a central authority. The most unique difference of this system derives from the fact that it does not need the existence of a central authority. NFTs, which appear as a part of this new web technology in question, are defined as

a data unit that confirms that a digital asset is "unprecedented", "unique" or "exclusive" and therefore not interchangeable. In other words, NFTs are assets that document the "uniqueness" of the ownership of a digital or physical product by registering it through the blockchain.

As a result of the decentralization inherent in NFTs, unlike local disputes containing any foreign element, it is very difficult to determine national borders in NFT disputes. In practice, such cyber conflicts often appear as cross-border disputes rather than being local. The most important issues that need to be discussed in this unique structure of cross-border NFT disputes are the problems of determining the competent authority for the resolution of the dispute and the applicable law to the merits of the dispute, also the ability to enforce the decisions regarding these disputes in foreign countries. These problems become even more complex in disputes arising from decentralized blockchain systems which are not tied to a local structure.

Given the complexity and legally unregulated character of NFTs, in order to achieve fast and efficient solutions in relation to the problems encountered through resolution of cross-border NFT disputes, resorting to alternative dispute resolution mechanisms rather than state courts should be the preferred dispute resolution method. It is more appropriate to the complex nature of the disputes encountered in this area where there is no central authority, to resort to a more flexible system for dispute resolution that allows the control of the parties, rather than a state-centric judicial system. Especially in practice, resorting to international arbitration for the resolution of such disputes seemed to be the most preferred option within the several alternative dispute resolution methods.

By making an arbitration agreement within the scope of the NFT transactions in terms of the settlement of the disputes arising from the said transaction, it is possible for the parties with the same agreement to determine both the method of dispute resolution and the applicable law to the merits of the case. In addition, the determination of the place of arbitration by the parties in the arbitration agreement ensures before the dispute arises both determination of the state courts which may be resorted for assistance during the arbitration procedure and the competent court for the annulment of the arbitral award. The most important advantage of preferring international arbitration as the dispute resolution mechanism is the possibility of the parties to choose the arbitrators who will decide about the dispute. Thus, it would be possible for highly complex and specialized NFT disputes to be resolved effectively by the experts in the related field.

As a result, the most effective way to deal with the problems arising from this unique and complex nature of cross-border NFT disputes is to prefer alternative dispute resolution methods for the resolution of such disputes. In this context, the flexible structure of international

arbitration, which also provides great convenience for the enforcement of the awards in foreign countries, will help to effectively resolve the problems encountered in such disputes which have not yet been regulated in various legal systems.

Keywords: NFT, blockchain, international arbitration, arbitration agreement, cross-border disputes

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YASADIŞI İÇERİK SEBEBİYLE İNTERNET İÇERİĞİNİN KALDIRILMASININ MİLLETLERARASI USUL HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gökçe ARIKAN ÇAKIR*

2022/2065 Sayılı Avrupa Birliği Dijital Hizmetler İçin Ortak Pazar Tüzüğü¹ 27.10.2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 2022/2065 Sayılı Tüzük yasa dışı içerik kavramını tanımlamıştır. Buna göre “yasa dışı içerik”; ürünlerin satışı ve hizmetlerin sağlanması da dahil olmak üzere, kendi başına ya da bir faaliyetle ilişkili olarak, Avrupa Birliği (AB) mevzuatına ya da AB mevzuatına uygun herhangi bir AB üyesi devletin ulusal hukukuna uygun olmayan herhangi bir bilgi olarak tanımlanmıştır. “Birlik içinde hizmet sunmak” ise AB üyesi devletlerde bulunan gerçek veya tüzel kişilerin AB ile önemli bir bağlantısı olan bir aracı hizmet sağlayıcısının hizmetlerini kullanmalarını sağlamak olarak tanımlanmıştır.

Avrupa Birliği'nde yasadışı içerik sebebiyle internet erişiminin engellenmesi özellikle *Eva Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Limited*² kararı sonrası Milletlerarası Usul Hukuk bakımından önemli hale gelmiştir. 2000/31/EC Sayılı Avrupa Konsey Yönergesi'nin yürürlükte olduğu dönemde verilen Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)'nın yasadışı içeriğin silinmesine ilişkin söz konusu kararı, internete ilişkin AB üyesi devletlerin ulusal hukuklarını uygulayan yerel mahkeme kararlarına küresel etki tanımıştır. Zira internette yer alan herhangi bir içerik AB üyesi dışında başka bir ülkede yasal olmasına rağmen ABAD'ın bu kararı ile içeriğin yasal olduğu ülkede de erişimi engellenmiş olmaktadır.

ABAD'ın söz konusu kararı, AB üyesi devlet mahkemeleri tarafından yasal olmayan içeriklere erişimlerin engellenmesine ilişkin kararları dünya çapında etkiye sahip kılmıştır. Bu anlamda ifade özgürlüğü açısından daha liberal bir ülkenin başka bir devletin ulusal hukuk düzenine tabi olması sonucu gündeme gelmiştir. Buna göre bir üye devletin mahkemesinin, ev sahibi sağlayıcıya yasa dışı olarak ifade edilen bilgilere erişimi dünya genelinde yasaklamasını emretmek yetkisine sahip olduğuna hükmetmiştir. Ev sahibi hizmet sağlayıcıya yönelik böyle bir karar, ülke sınırlarını aşan bir etkiye neden olduğundan söz konusu etkinin Milletlerarası Usul Hukuk açısından değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, gokce.arikan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0883-1795.

¹ Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance), OJ L 277, 27.10.2022.

² CJEU-Third Chamber, *Eva Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Limited*, Case C-18/18, 03.10.2019.

Mahkeme kararları, devletin ülkesi üzerindeki yargı egemenliğinin tezahürlerinden biri olarak, mahkeme kararlarının etki alanları verdikleri ülke ile sınırlıdır. Dolayısıyla yabancı mahkeme kararlarının, devletlerin kendi ülkelerinde hukuki sonuç meydana getirebilmeleri, bunun şart ve usulleri kendi iç hukuklarında ya da tarafı oldukları milletlerarası anlaşmalar yoluyla düzenlenmektedir. Örneğin 5718 Sayılı MÖHUK³ m. 54 hükmünde yabancı mahkeme kararlarının tenfizinde anlaşma, kanun hükmü ya da fiili uygulamaya ilişkin karşılıklılık aranmakta; yine hem tanıma (MÖHUK m. 58) hem de tenfiz de yabancı mahkeme kararının kamu düzenine açıkça aykırı olmaması, davalının savunma haklarına riayet edilerek verilmiş olması gibi hakim tarafından incelenmesi gerekli hususlar bulunmaktadır. Oysa ABAD kararında olduğu gibi internetin küresel etkisi, mahkemelerce verilen kararların diğer devletlerin egemenlik alanlarını sınırlayacak şekilde etki göstermesine yol açmaktadır. Bu sebeple başta yasadışı içerik sebebiyle internet içeriğinin kaldırılması olmak üzere, internet hukukuna ilişkin verilen kararların küresel etkisi dikkate alınarak, gelişen ve değişen dijital çağda söz konusu kararlar, milletlerarası usul hukuku açısından değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yasadışı içerik, birlik içinde hizmet sunmak, bilgiye erişimi dünya genelinde engellemek, ev sahibi sağlayıcı

EVALUATION OF INTERNET ACCESS RESTRICTIONS DUE TO ILLEGAL CONTENT IN THE EUROPEAN UNION IN TERMS OF INTERNATIONAL PROCEDURAL LAW

Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services came into force on 27.10.2022. Regulation 2022/2065 defined the concept of illegal content. Accordingly, “*illegal content*” is defined as any information that, in itself or in relation to an activity, including the sale of products or the provision of services, is not in compliance with Union law or the law of any Member State which is in compliance with Union law, irrespective of the precise subject matter or nature of that law. “*to offer services in the Union*” is defined as enabling natural or legal persons in one or more Member States to use the services of a provider of intermediary services that has a substantial connection to the Union.

Blocking of internet access due to illegal content in the European Union, in particular after *Eva Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Limited* case, it has become important in terms of International Procedural Law. The decision of the European Court of Justice (CJEU) regarding the deletion of illegal content, given during the period when the European Council

³ Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, R. G. S. 26728, T. 12.12.2007.

Directive 2000/31/EC was in force, gave global impact to the local court decisions that apply the national laws of the EU member states regarding the internet. Because although any content on the internet is legal in another country other than the EU member, with this decision of the CJEU, its access is also blocked in the country where the content is legal.

The aforementioned decision of the CJEU has had a worldwide impact on the decisions of the EU member state courts regarding the deletion of illegal content. In this sense, it has come to the fore as a result of the fact that a more liberal country in terms of freedom of expression is subject to the national legal order of another state. Accordingly, a member state's court has the power to order the host provider to prohibit worldwide access to information deemed illegal. Since such a decision on the host service provider has an effect that goes beyond the borders of the country, it is important to evaluate the effect in question in terms of International Procedural Law.

Court decision, as one of the manifestations of the state's judicial sovereignty over its territory, the effect of court decision is limited to the country in which they were delivered. Therefore, the fact that foreign court decisions can have legal consequences in their own countries and the conditions and procedures of this are regulated by their domestic laws or by international agreements to which they are a party. For example, MÖHUK No. 5718 art. 54 seeks reciprocity regarding agreement, provision of law or actual practice in the enforcement of foreign court decisions and there are issues that need to be examined by the judge, such as the fact that the foreign court decision is not clearly contrary to public order and that it was given in accordance with the defense rights of the defendant in both recognition (MÖHUK art. 58) and enforcement. However, as in the decision of the CJEU, the global effect of the internet causes the decisions made by the courts to have an effect in a way that interferes with the sovereignty areas of other states. For this reason, taking into account the global impact of the decisions on internet law, especially the removal of internet content due to illegal content, these decisions should be evaluated in terms of international procedural law in the developing and changing digital age.

Keywords: Illegal content, to offer services in the union, to block access to information worldwide, host provider

TÜRK HUKUKUNDA YABANCILIK UNSURU İÇEREN TÜKETİCİ UYUŞMAZLIKLARINA ÇEVİRİMİÇİ TAHKİMİN UYGULANABİLİRLİĞİ

Hümeyra Zeynep NALÇACIOĞLU ERDEN*

İki yıla yakın süren COVID-19 pandemi döneminin de etkisiyle her seviyedeki bütçe için internet erişiminin kolaylaşması ve kullanımının yaygınlaşması, Türkiye’de internet ortamından doğan sınır aşıcı nitelikteki tüketici uyuşmazlıklarının da sayısının artmasına sebep olmuştur. Zayıf tarafı temsil ettiği kabul edilen tüketicinin milletlerarası nitelikteki tüketici uyuşmazlıklarında ilgili hukukî sürece yabancı olması nedeniyle devlet mahkemelerine başvurması öngörülürken bu durum, tüketici açısından hem zaman hem de para kaybına sebep olmakta ve kısa zamanda sonuca ulaşılmasına engel olmaktadır. Satıcı ile fiziki olarak aynı ortamda olmayan, satın aldığı malı dahi inceleme imkânına sahip olmayan tüketici, zaten genel olarak düşük meblağlı yaptığı bir alışverişten doğan uyuşmazlıkta, hızlı ve masrafsız bir uyuşmazlık çözüm yönteminin yokluğu karşısında genel itibarıyla hakkını aramaktan vazgeçmektedir. Oysa milletlerarası tüketici uyuşmazlıklarının çevrimiçi tahkim yoluyla çözümünde esas itibarıyla kazan-kazan bir sonuca varılması amaçlanmaktadır. Zira tüketicinin kısa zamanda az masrafla bağlayıcı bir çözüme ulaşması, tüketicilerin sınır aşan elektronik ticarete olan güvenini arttırarak daha güvenilir bir ticaret ortamının sağlandığına dair inancını pekiştirmekte ve bunun bir yansıması olarak internet üzerinden sınır aşan alışveriş oranı da yukarı doğru bir ivme kazanmaktadır.

Türk hukukunda milletlerarası tüketici uyuşmazlıklarının çevrimiçi tahkimde uygulanabilirliği, esas itibarıyla Milletlerarası Tahkim Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun ilgili hükümleri ışığında tahkime elverişlilik bağlamında ve özellikle Yargıtay’ın tüketici sözleşmelerinde tahkimin uygulanabilirliğine dair olumsuz nitelikteki katı tutumu dolayısıyla mümkün olamamaktadır. Bu bağlamda tebliğde öncelikli olarak tüketici ve tüketici sözleşmesi kavramlarına yer verildikten sonra çevrimiçi ortamda gerçekleşen tüketici sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar ele alınacak ve tahkimin karakteristik özelliklerine yer vermek suretiyle milletlerarası nitelikteki tüketici uyuşmazlıklarının genel olarak tahkime elverişliliği öğretideki görüşlere de yer verilerek incelenecektir. Bu çerçevede UNCITRAL’in Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözümleme Yöntemlerine Dair Teknik Notları’ndaki tavsiyeleri (*UNCITRAL Technical Notes on Online Dispute Resolution*) ile Avrupa Birliği’ndeki tüm tüketici ve işletmeler için ücretsiz hizmet veren Avrupa Birliği Çevrimiçi Uyuşmazlık Çözüm Platformu (*Online Dispute Resolution for Consumer Disputes*) gibi çeşitli uluslararası

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi, hzerden@29mayis.edu.tr

düzenlemeler ile farklı devlet uygulamalarından örnekler verilecektir. Son olarak ise, Türkiye'nin, yalnızca Türk hukukuna göre ticari iş sayılan uyuşmazlıklara dair verilen hakem kararları kapsamında New York Sözleşmesi'nin uygulanabileceğine dair çekincesi de dikkate alınarak Türk hukukunda milletlerarası nitelikteki tüketici uyuşmazlıklarının çevrimiçi tahkim yoluyla çözümünün gerekliliği ve mümkün olup olmadığı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Milletlerarası tüketici uyuşmazlıkları, çevrimiçi tahkim, tahkime elverişlilik, çevrimiçi uyuşmazlık çözümü, e-tüketici sözleşmesi

THE APPLICABILITY OF ONLINE ARBITRATION IN "BUSINESS TO CONSUMER" DISPUTES CONTAINING A FOREIGN ELEMENT IN TURKISH LAW

With the effects of the COVID-19 pandemic lasting nearly two years, the facilitation of internet access for all budgets and the widespread use of it, has also led to an increase in the number of cross-border consumer disputes arising from the internet in Turkey. While the consumer, who is considered to represent the weak side, is expected to apply to the state courts in cross-border consumer disputes due to her unfamiliarity with the relevant legal process, this situation causes both time and money loss for her and prevents her to reach a solution faster. The e-consumer, who is not physically in the same environment with the seller, and does not even have the opportunity to inspect the goods she has purchased, generally gives up on seeking her rights in the absence of a fast and cost-effective dispute resolution method. On the other side, in the resolution of cross-border consumer disputes through online arbitration, it is mainly aimed to reach a win-win solution. Since the consumer's reaching a binding solution with low cost in a short time increases the trust of consumers in cross-border electronic commerce, the rate of cross-border shopping over the internet also gains an upward momentum.

In Turkish law, the applicability of online arbitration in cross-border consumer disputes is not possible in the light of the relevant provisions of Turkish International Arbitration Law and the Code of Civil Procedure, in the context of arbitrability and also due to the strict negative attitude of the Court of Cassation regarding the applicability of arbitration in consumer contracts. In this study, firstly, the concepts of consumer and consumer contract will be given, and then the disputes arising out of international consumer contracts entered into over the Internet will be discussed and the general arbitrability of cross-border consumer disputes will be examined by including the characteristics of arbitration and the views in the doctrine. In this context, the European Union Online Dispute Resolution Platform for Consumer Disputes, which provides free service to all consumers and business in the European Union; UNCITRAL's Technical Notes on Online Dispute Resolution and examples from different

states will be given. Finally, considering Turkey's reservation that the New York Convention shall only apply to the disputes arising from commercial relationships according to Turkish law, the possibility of resolving cross-border consumer disputes through online arbitration will be evaluated according to Turkish law.

Keywords: Consumer disputes, cross-border consumer disputes, online arbitration, arbitrability, online dispute resolution, e-consumer agreement

YABANCILIK UNSURU İÇEREN AKILLI SÖZLEŞMELERDEN DOĞAN UYUŞMAZLIKLAR BAKIMINDAN YAPILAN YETKİ ANLAŞMASININ GEÇERLİLİĞİ

Ömür KARAAĞAÇ*

Teknolojik gelişme ve ilerlemenin son dönemdeki en önemli ürünü ve yeniliklerinden kabul edilen ve farklı bir sistem getiren blokzincir (*blockchain*) teknolojisi ve akıllı sözleşmeler (*smart contracts*), günümüzde kullanım alanı ve sıklığı itibarıyla önemli hâle gelmiştir. Bu duruma bağlı olarak, tabii ki, taraflar arasında uyuşmazlıkların yaşanma ihtimali de kuvvetle muhtemeldir. Bundan dolayı akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Mevcut düzenlemeler ve kuralların, akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların ele alınması ve çözümlenmesinde ne kadar uygun ve amaca hasıl olduğu tartışmalıdır. Bununla birlikte, özel ve farklı bir hukukî düzenleme ve sistem öngörülmediği sürece akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar, mevcut düzenlemeler ve kurallar çerçevesinde ele alınacaktır. Bu bağlamda, mevcut düzenlemeler ve kuralların akıllı sözleşmeler özelinde incelenmesi ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar bakımından tarafların bu sözleşme ve blokzincir teknolojisindeki kod içerisinde yetki anlaşması (yetki şartı) yapmaları söz konusu olabilir. Akıllı sözleşmelerin önemli kısmı, farklı ülke tâbiyetini haiz ve/veya farklı ülkelerde bulunan kişiler arasında gerçekleştirilmektedir. Bundan dolayı akıllı sözleşmeler, yabancılık unsuru içermekte ve milletlerarası özel hukukun kapsamına girmektedir. Milletlerarası özel hukukun kapsamına giren uyuşmazlıkların görüleceği ülke mahkemelerinin yetki anlaşmasıyla belirlenmesi mümkündür. Bu bağlamda Türk hukukunda, yabancılık unsuru içeren akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar bakımından Türk mahkemeleri yetkili kılınabileceği (Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 17-18) gibi, yabancı ülke mahkemeleri de yetkili kılınabilir (Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun m. 47). Söz konusu düzenlemelerde öngörülen şartlar çerçevesinde, akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların yetki anlaşmasıyla yetkili kılınan ülke mahkemelerinde görülmesi mümkündür.

Yetki anlaşmasına ilişkin mevcut düzenlemeler, akıllı sözleşmelerin yapısından ve türlerinden kaynaklı nedenlerle, akıllı sözleşmelerde yer alan yetki anlaşmasının (yetki şartının) geçerliliğine ilişkin birtakım sıkıntıları ve soru işaretlerini beraberinde getirmektedir. Akıllı sözleşmelerin *off-chain* ve *on-chain* olarak ve tarafların kimlikleri açık olmaksızın anonim veya sahte adla (*pseudonym*) kurulabilmeleri birtakım sorunlar doğurabilecektir. Bu bağlamda,

* Arş. Gör. Dr., Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, omur.karaagac@yalova.edu.tr

tarafların sözleşme akdetme ehliyetini haiz olup olmadıklarının, gerekli niteliği ve sıfatı (tacir gibi) taşıyıp taşımadıklarının tespiti meseleleriyle karşılaşılabilecektir. Ayrıca akıllı sözleşmelerde yer alan yetki anlaşmasının (yetki şartının) yazılılık şartını sağlayıp sağlamayacağı ve yazılı delille nasıl ispat edileceği hususlarının da irdelenmesi gerekmektedir. Diğer yandan yetki anlaşması (yetki şartı) bulunan akıllı sözleşmelerin, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisinin kapsamına giren bir konuda olup olmadığı ve bu bağlamda akıllı sözleşmelerin niteliğinin tespiti de önem taşımaktadır.

Bildiride, ilk olarak akıllı sözleşme kavramı ve türleri hakkında genel ve kısa bir açıklama yapılacaktır. Ardından yetki anlaşmasına ilişkin Türk hukukundaki mevcut kurallar ve bunların akıllı sözleşmeler bakımından dikkate alınmasının hüküm ve sonuçlarından bahsedilecektir. Son olarak, akıllı sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar bakımından yetki anlaşması yapılmasına ilişkin değerlendirme ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı sözleşmeler, yabancılık unsuru, milletlerarası özel hukuk, yetki anlaşması, yetki anlaşmasının geçerliliği

VALIDITY OF THE JURISDICTION AGREEMENT FOR DISPUTES ARISING FROM SMART CONTRACTS CONTAINING FOREIGN ELEMENT

Blockchain technology and smart contracts, which are accepted as one of the most important products and innovations of technological development and progress in the last period and bring a different system, have become important today in terms of their usage area and frequency. Depending on this situation, of course, the possibility of conflicts between the parties is highly probable. For this reason, the need to resolve disputes arising from smart contracts arises. It is debatable how appropriate and purposeful the existing regulations and rules are in the handling and resolution of disputes arising from smart contracts. However, unless a special and different legal regulation and system is foreseen, disputes arising from smart contracts will be handled within the framework of existing regulations and rules. In this context, it is important to examine and evaluate existing regulations and rules in terms of smart contracts.

In terms of disputes arising from smart contracts, it may be possible for the parties to make an jurisdiction agreement (jurisdiction condition) within this contract and the code in blockchain technology. A significant part of smart contracts are executed between people who have different citizenship and/or are situated in different countries. For this reason, smart contracts contain foreign element and fall within the scope of private international law. In this framework, Turkish courts can be authorized by jurisdiction agreement (Code of Civil

Procedure, Article 17-18) in terms of disputes arising from smart contracts containing foreign elements, as well as foreign courts (Code of International Private Law and Procedural Law, Article 47). Within the framework of the conditions stipulated in the said regulations, it is possible for the disputes arising from smart contracts to be heard in the courts authorized by the jurisdiction agreement.

Existing regulations regarding the jurisdiction agreement bring along some problems and question marks regarding the validity of the jurisdiction agreement (jurisdiction condition) in smart contracts due to the structure and types of smart contracts. The fact that smart contracts can be established off-chain and on-chain and anonymously or pseudonymly without the identities of the parties may cause some problems. In this context, the issues of determining whether the parties have the capacity to conclude a contract and whether they have the necessary qualifications and titles (such as merchants) will be encountered. In addition, it is necessary to examine whether the jurisdiction agreement (jurisdiction condition) in smart contracts will meet the written requirement and how it will be proven with written evidence. On the other hand, it is also important to determine whether smart contracts with an jurisdiction agreement (jurisdiction clause) are in a subject within the exclusive jurisdiction of Turkish courts and the qualification of smart contracts.

In the paper, firstly, a general and brief explanation will be given about the concept and types of smart contracts. Then, the existing rules in Turkish law regarding the jurisdiction agreement and the terms and consequences of considering them in terms of smart contracts will be mentioned. Finally, evaluations and suggestions for concluding an jurisdiction agreement in terms of disputes arising from smart contracts will be presented.

Keywords: Smart contracts, foreign element, private international law, jurisdiction agreement, validity of jurisdiction agreement

TEKNOLOJİNİN MİLLETLERARASI TAHKİME ETKİSİ: GÜNCEL DEĞERLENDİRMELER

Pınar KARACAN*

Doğa IRGİZ**

Teknolojinin hızlı değişimi ve Covid-19 Pandemi süreciyle bu teknolojinin kullanılabilir hale gelmesiyle birlikte, milletlerarası tahkim alanında da bu değişim, kaçınılmaz olmuştur. Farklı disiplinlerle ve insan hakları, ceza hukuku gibi hukukun birçok dalıyla bağlantısı olan bu konu, hukuk tartışmalarının odağında olmaya devam edecektir. Milletlerarası tahkim alanında da önemli gelişmeler olmaktadır.

Çalışmada teknolojinin milletlerarası tahkime etkileri incelenecek, öncelikle bu konuda usule ilişkin milletlerarası tahkim kurumları tarafından sıklıkla kullanılan ve devam eden süreçte kalıcı hale gelen; sanal duruşmalar, delillerin sanal ortamda sunulması, sanal ortamda tanık dinletilmesi gibi ana başlıklar üzerinde durulacaktır. Çalışmada ayrıca tahkimde yapay zekâ kullanımına da değinilecektir.

Alana ilişkin değişiklikler özellikle Avrupa Birliği ve yasal mevzuatı, Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021-2025) gibi Türkiye’de bu konuda yapılan yasal düzenlemeler ve İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) gibi tahkim kurumlarının kurallarına yansıyan değişiklikler ve gelişmeler ile küresel ölçekteki Milletlerarası Ticaret Odası (ICC), Londra Uluslararası Tahkim Merkezi (LCIA), Amerikan Tahkim Birliği (AAA) gibi milletlerarası tahkim kurumları kurallarına yansması güncel tartışmalar ışığında ele alınacaktır.

Teknolojinin kullanımıyla az masraflı, etkin ve yeşil bir tahkim imkânı sağlayan bu gelişmelerin aynı zamanda tarafların “adil yargılanma”, “adalete erişim” ve “şeffaflık” konularıyla ne ölçüde bağdaştığı tartışılacaktır. Siber güvenlik, kişisel verilerin korunması ve yapay zekânın tarafsızlığına karşı duyulan endişelere dikkat çekilecektir. Ayrıca yapay zekâ teknolojisinde ülkelerin sahip olduğu farklı imkânlar ve altyapı eksikliklerinden kaynaklanan sorunlar ile bu sorunların davada “taraf eşitliğini” bozması konusuna değinilecektir. Sanal ortamla fiziki ortamın sağladığı koşullar ve imkânlar farklı olacağı için tahkim yargılamasında tarafların sahip oldukları hakların ihlal edilmesi tehlikesi bulunabilecektir. Çalışmada bu konular, eleştirel bir bakış açısıyla ele alınacaktır.

Sonuç olarak bu çalışma, teknolojik gelişmelerin milletlerarası tahkimdeki etkisine dikkat çekmeyi ve olumlu - olumsuz yönlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

* Prof. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, pınar.karacan@ikc.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9339-3207

** Arş. Gör., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, doga.irgiz@ikc.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Milletlerarası tahkim, teknoloji ve tahkim, sanal duruşma, yapay zekâ ve tahkim

EFFECT OF TECHNOLOGY ON INTERNATIONAL ARBITRATION: CURRENT DEVELOPMENT

Rapid change in technology and its usage due to COVID-19 pandemic made the change inevitable in international arbitration. This topic that has links to different disciplines and different branches of law such as human rights, criminal law and etc. will continue to be in the center of discussions. There are important developments international arbitration.

In this research the effects of technology in international arbitration will be analyzed. First the procedural topics that are used quite often by the international arbitration institutions that will become the ordinary procedure with the current process such as virtual hearings, evidence submission and witness testimony in virtual hearings. Artificial intelligence in arbitration will also be covered.

The changes in the area will be covered with specific focus on European Union and its related legal framework, Turkish legal developments in the area such as the National Artificial Intelligence Strategy (2021-2025) and changes in the rules of arbitration institutions such as Istanbul Arbitration Center and taking into consideration the current changes in the rules of the important arbitration institutions such as International Chamber of Commerce (ICC) , the London Court of International Arbitration (LCIA) and American Arbitration Association (AAA).

Use of technology contributes to economical, efficient and green arbitration however the study will also look at how these changes comply with the important topics such as: “fair trial”, “access to justice” and “transparency”. Cybersecurity, protection of personal data and concerns on impartiality of artificial intelligence will be underlined. Also how differences among the countries on artificial intelligence technology, problems arising from lack of infrastructure and how they can impair “equality of parties” will be addressed. There is always a possibility of violation of the parties rights due to the differences in the conditions and opportunities of virtual and physical hearing. There will be a critical analysis of these topics.

To conclude, this study aims to draw attention to the effects of technological developments on international arbitration and analyze with the positive and negative sides of these developments.

Keywords: International arbitration, technology and arbitration, virtual hearings, artificial intelligence and arbitration

ELEKTRONİK DEVREDİLEBİLİR KAYITLARA İLİŞKİN UNCITRAL MODEL YASASINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Seda SEYMAN*

Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu, uluslararası ticarete uyumlaştırma ve yeknesaklaştırma faaliyetinde bulunma amacıyla 1966 yılında kurulmuş olup, ticari faaliyetlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesini sağlamak için çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte ülkeler kendi iç hukuk mevzuatlarında elektronik ticarete ilişkin çeşitli düzenlemeler getirmek durumundadırlar.

Elektronik devredilebilir kayıtlarla yapılan uluslararası ticarete iç hukuktaki farklı uygulama ve kuralların meydana getirebileceği karışıklığın engellenerek yeknesaklığı sağlamak ve ülke iç hukuklarında devletlere yol göstermek amacı ile UNCITRAL tarafından, 13 Temmuz 2017 tarihinde, “*Devredilebilir Elektronik Kayıtlar Hakkında UNCITRAL Model Kanunu*” kabul edilmiştir.

Model Kanunun temel aldığı kavram devredilebilir elektronik kayıt kavramı olup, kanunun, uygulama kapsamı işlevsel olarak aktarılabilir belgelere veya araçlara eşdeğer olan elektronik aktarılabilir kayıtlardır. Devredilebilir elektronik kayıt ise devredilebilir belgeler veya araçlar, hamiline kanunda belirtilen yükümlülüğün yerine getirilmesini talep etme hakkı veren ve belge veya aracın mülkiyetini devrederek talebin devredilmesine izin veren kağıt tabanlı belgeler veya araçlardır. Devredilebilir belgeler veya araçlar, konşimentoları, kambiyo senetlerini, senetleri ve depo makbuzlarını kapsamaktadır. Model kanun ayrıca niteliği gereği kağıt tabanlı bir aktarılabilir belge veya araca dahil edilemeyen bilgilerin elektronik olarak aktarılabilir bir kayda dahil edilmesini sağlar. Bunların yansısı model kanunda elektronik olarak aktarılabilir bir kaydı yönetmek için kullanılan yöntemin güvenilirliğini değerlendirme ve elektronikten kağıda yahut tersi şekilde ortam değişikliği konusunda rehberlik sağlar.

Kanun hisse senedi ve tahvil gibi menkul kıymetler ile diğer yatırım araçlarına uygulanmayacaktır. Devredilebilir Elektronik Kayıtlar Hakkında UNCITRAL Model Kanunu dört bölüm ve 19 maddeden oluşmakta olup, kanuna hakim olan ilkeler arasında teknolojik tarafsızlık, maddî hukuka müdahale edilmemesi, devredilebilir elektronik kayıtlar aleyhine ayrımcılık yasağı ve sözleşme serbestisi yer almaktadır. Kanunun birinci bölümünde genel hükümler, ikinci bölümde, işlevsel eşitlik kavramına ilişkin hükümler, üçüncü bölümde devredilebilir elektronik kayıtların kullanımına ilişkin kurallar ve son bölümde ise,

* Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Köprübaşı Meslek Yüksekokulu

devredilebilir elektronik kaydın sınır ötesinde tanınması ve yabancı devredilebilir elektronik kayıtlar konusunda ayrımcılık yasağına ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Çalışmamızda, Elektronik olarak devredilebilir kayıtlara ilişkin getirilmiş olan UNCITRAL model yasasının hazırlık çalışmaları, kanunun genel yapısı, temel ilkeleri ve model kanunda kullanılan kavramların Türk Hukukundaki kullanımlarına detaylı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: UNCITRAL, elektronik devredilebilir kayıt, elektronik kayıt

AN EVOLUATION ON UNCITRAL MODEL LAW ON ELECTRONIC TRANSFERABLE RECORDS

The United Nations Commission on International Trade Law was established in 1966 to carry out harmonization and uniformization activities in international trade, and it has many studies to ensure that commercial activities are carried out in electronic environment. With the development of technology, countries have to bring various regulations regarding electronic commerce in their domestic legislation.

“UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records” was adopted by UNCITRAL on 13 July 2017 in order to ensure uniformity by preventing confusion that may arise from different practices and rules in international trade with electronic transferable records, and to guide states in domestic laws of countries.

The concept on which the Model Law is based is the concept of electronic transferable records. Electronic transferable records whose scope of application is functionally equivalent to transferable documents or instruments. Transferable documents or instruments are paper-based documents or instruments that entitle the holder to claim the performance of the obligation indicated therein and that allow the transfer of the claim to that performance by transferring possession of the document or instrument. Transferable documents or instruments typically include bills of lading, bills of exchange, promissory notes and warehouse receipts. Moreover, model law enables information that may not be included in a paper-based transferable document or instrument because of its nature to be included in an electronic transferable record. In addition, the model provides guidance in assessing the reliability of the method used in law to manage an electronic transferable record and on change media from electronic to paper and vice versa.

Model law will not apply to securities such as stocks and bonds and to other investment instruments. The UNCITRAL Model Law on Transferable Electronic Records consists of four parts and 19 articles. The general principles governing the law are the principles of non-

discrimination against the use of electronic means, functional equivalence and technology neutrality underpinning. In the first part of the law, general provisions, in the second part, the provisions on functional equivalence, in the third part use of electronic transferable records and in the last part, cross-border recognition of electronic transferable records Non-discrimination of foreign electronic transferable records are regulated.

In this study, the UNCITRAL model law regarding electronic transferable records, the general structure of the law, its basic principles will be mentioned and the usage of the concepts used in the model law in Turkish Law will be evaluated in detail.

Keywords: UNCITRAL, electronic transferable record, electronic record

ULUSLARARASI TAHKİMDE SİBER GÜVENLİK PROTOKOLÜ

Süleyman Yasir ZORLU*

Uluslararası tahkim süreçlerinin teknolojik gelişmelerden etkilenmekte ve bu gelişmelerin sonuçları da tahkim yargılamasında kendisini göstermektedir. Son dönemde güvenlik ve gizlilik konuları da uluslararası tahkimin gündemini meşgul etmekte olup tahkim kurum ve merkezleri bu konuda çalışmalarını hızlandırmaktadır. Özellikle de çevrimiçi duruşmalar olmak üzere tahkim süreçlerinde teknolojinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır.

Bu konuda özellikle tahkimin paydaşlarının siber güvenlik risklerini ele almak için en iyi şekilde nasıl donatılabileceğine ilişkin analizlerden, uluslararası ticari tahkimde güvenlik ve gizliliğin korunmasına ilişkin hususlara yönelik çalışmalara uzanan bir sürü konu ele alınmıştır. Bu bağlamda siber güvenlik ve tahkim konusunda en güncel ve kapsamlı çalışma olan ICCA, NYC Barosu ve CPR tarafından çıkarılan Uluslararası Tahkimde Siber Güvenlik Protokolü'nün ("Protokol") en güncel versiyonu 2022 yılında yayınlanmıştır. Protokol, bireysel tahkim konularında makul bilgi güvenliği önlemlerinin belirlenmesi ve uluslararası tahkimlerde bilgi güvenliği konusunda farkındalığın artırılması için bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır.

Protokol, tahkim süreçleri için makul bilgi güvenliği önlemlerini belirlemek için bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, siber saldırılara karşı güvenlik risklerini değerlendirmek ve mevcut önlemleri belirlemek için usuli hükümler içermektedir. Bunun yanı sıra, Protokol, uluslararası tahkimde bilgi ve veri güvenliği konusunda farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca hem siber güvenlik hem de fiziksel güvenlik risklerini içeren tahkim sürecinde alınması tedbirlerin standartlarını belirlemektedir. Burada uygun ve orantılı siber güvenlik tedbirleri ile bu tedbirlerin uygulaması da Protokol dahilinde belirtilmiştir. Genel olarak kullanıcı güvenini sürdürmek için bilgi güvenliğinin önemi de ele alınmaktadır.

Bu tebliğde de uluslararası tahkimde teknoloji kullanımının getireceği riskler ve imkanlar öncelikle ele alınacaktır. Burada veri güvenliği, siber güvenlik tedbirlerinin ölçüsü ve uygulaması, risk faktörleri gibi konular tahkim özelinde ifade edilecektir. Bu bağlamda tahkimde siber güvenlik ilişkisi ve bu konudaki çalışmalar incelenecektir. En son olarak ise Uluslararası Tahkimde Siber Güvenlik Protokolü'nün detayları ve önemli hükümleri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Tahkim, siber güvenlik, veri güvenliği, gizlilik, Siber Güvenlik Protokolü

* Arş. Gör., İstanbul Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, syzorlu@fsm.edu.tr

INTERNATIONAL ARBITRATION AND CYBER SECURITY PROTOCOL

International arbitration processes are affected by technological developments and the results of these developments also show themselves in arbitration proceedings. Recently, security and privacy issues occupy the agenda of international arbitration, and arbitration institutions and centers are accelerating their work on this issue. The use of technology in arbitration processes, especially online hearings, is becoming increasingly common.

This topic covers a range of topics, particularly from analyzes of how arbitration stakeholders can be best equipped to deal with cybersecurity risks, to issues of privacy protection in international commercial arbitration. In this context, the most up-to-date version of the Protocol on Cyber Security in International Arbitration (“Protocol”) issued by ICCA, NYC Bar Association and CPR, which is the most up-to-date and comprehensive study on cyber security and arbitration, was published in 2022. The Protocol aims to provide a framework for determining reasonable information security measures in individual arbitration matters and raising awareness about information security in international arbitrations.

The Protocol aims to provide a framework for determining reasonable information security measures for arbitration processes. In this context, it includes procedural provisions for assessing security risks against cyber attacks and determining current measures. In addition, the Protocol aims to raise awareness about information and data security in international arbitration. In addition, it determines the standards of the measures to be taken in the arbitration process, which includes both cyber security and physical security risks. Here, appropriate and proportional cyber security measures and the implementation of these measures are also specified in the Protocol. The importance of information security for maintaining user trust in general is also discussed.

In this paper, the risks and opportunities brought by the use of technology in international arbitration will be primarily discussed. Here, issues such as data security, the extent and application of cyber security measures, and risk factors will be discussed in arbitration. In this context, the relationship between cyber security in arbitration and studies on this subject will be examined. Finally, the details and important provisions of the Cyber Security Protocol in International Arbitration will be discussed.

Keywords: Arbitration, cyber security, data security, privacy, protocol

İSLAM VE TÜRK HUKUKUNDA İNTERNETTE KURULAN SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN TEMEL SORUNLAR

Abdurrahman SAVAŞ*

Emrah GÖKMEN**

Teknolojik gelişmeler sonucu ortaya çıkan internet, gerek sosyal gerekse ekonomik alanda insanlar arasındaki ilişkilerin daha hızlı, kolay ve etkin bir biçimde sürdürülmesini sağlamaktadır. İnternetin yaygınlaşması etkisini hukuk alanında da göstermiş, bu alanda pek çok gelişmeyi ve düzenlemeyi beraberinde getirmiştir. Sözleşmelerin sözlü, yazılı ve temsilci aracılığı ile kurulmasına ilişkin klasik yöntemlerin yanı sıra, internet hem sözleşmelerin kurulduğu hem de sözleşmelerden doğan borçların ifa edildiği bir alan haline gelmiştir.

İnternet ortamında kurulan sözleşmeler, zaman ve masraf tasarrufunun yanı sıra, dijital ürün ve hizmetler bakımından ifasındaki kolaylık nedeniyle çokça tercih edilmektedir. Bu amaçla pek çok işletme internet üzerinden mal ve hizmet sunumuna başlamış, hatta bu şekilde hizmet sunan işletmeleri dijital ortamda bir araya getiren dijital alışveriş platformları oluşturulmuştur. Bir yönüyle mesafeli sözleşme kapsamında yer alan bu uygulamalar, diğer yönüyle yapılan sözleşmelerin hazırlar arasında olup olmaması, başka bir yönüyle de hukuki ilişkinin tarafları açısından tacirler arasında ya da tacirler ile tüketiciler arasından olup olmamasına göre çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir.

İnternet ortamında kurulan sözleşmelerden kaynaklanan sorunlar Türk hukuku açısından olduğu kadar İslam hukuku açısından da tartışılan ve incelenmesi gereken sorunlardır. Bu çalışmada; sözleşmenin internet ortamında kurulması, irade beyanlarının hukuki niteliği, elektronik araçlar ve yapay zeka uygulamalarından kaynaklanan sorunlar, sözleşmelerin ifası, kabız ve teslim ilişkisi sorunlar, sözleşmenin ifa edilmemesi ve sonuçları ile bunlara ilişkin sorumluluk, İslam ve Türk hukuku üzerinden mukayeseli olarak değerlendirilmektedir. Sözleşmenin kurulması ile doğrudan ilgili olmasa da ifası aşamasında gündeme gelen dijital para ve kripto varlıklar da konuyla ilgili olduğu ölçüde ele alınmaktadır.

İnternet ortamında sözleşmelerin kurulmasını ve bazen de ifa edilmesini gerçekleştirmek amacıyla taraflar arasında aracılık hizmeti veren çeşitli sağlayıcılar bulunmaktadır. Bunlardan; yer ve içerik sağlayıcısı, hizmet sağlayıcısı ve aracı hizmet sağlayıcısı ile elektronik ticaret hizmet sağlayıcısı ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcısı, üzerinde durulması gereken

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Roma Hukuku Anabilim Dalı, abdurrahman.savas@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3832-484X.

** Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı, emrahgokmeen@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5470-2716.

önemli kavramlardır. Bu faaliyetlerde bulunan kişilerin kimler olduğu ve bunların sorumlulukları konusunun ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

İnternet ve diğer teknolojik gelişmelere bağlı olarak değerlendirilen bu konuların yanında birçok farklı ve yeni sorunun ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bununla birlikte dijital dünyanın sorunları, kendisine özgü yaklaşımıyla yeni çözüm yollarını da beraberinde getirmektedir. Bu gelişmelere kayıtsız kalmak mümkün olmadığı gibi, ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmakta gecikmek de başka sorunlara neden olabilecektir. Yapılan bu çalışmalar bir yönüyle ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmayı hedeflemekte, diğer yönüyle de bu alanda yapılacak hukuki düzenlemelere katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnternette kurulan sözleşmeler, sorunlar, İslam hukuku, Türk hukuku, mukayese

THE MAIN PROBLEMS RELATED TO CONTRACTS ESTABLISHED ON THE INTERNET IN ISLAMIC AND TURKISH LAW

The internet, which emerged as a result of technological developments, enables faster, easier and more effective maintenance of relations between people in both social and economic fields. The widespread use of the Internet has also had an impact on the field of law, and has led to many developments and regulations in this field. In addition to the classical methods of establishing contracts orally, in writing and through a representative, the internet has become an area where both the contracts are established and the obligations arising from the contracts are fulfilled.

Contracts established on the internet are widely preferred due to the ease of performance in terms of digital products and services, as well as time and cost savings. For this purpose, many businesses have started to offer goods and services over the internet, and even digital shopping platforms have been created that bring together businesses that offer services in this way in the digital environment. These applications, which are within the scope of distance contracts in one aspect, have brought along various problems in terms of whether the contracts made in another aspect are between the preparers or not, and in another aspect, whether they are between merchants or between merchants and consumers in terms of the parties of the legal relationship.

The problems arising from contracts established on the internet are problems that are discussed and should be examined in terms of Islamic law as well as Turkish law. In this study; the establishment of the contract on the internet, the legal nature of the declarations of will, the problems arising from electronic intermediaries and artificial intelligence applications, the

performance of the contracts, the problems related to acceptance and delivery, the non-performance of the contract and its consequences and the related responsibility are evaluated comparatively through Islamic and Turkish law. Although not directly related to the establishment of the contract, digital currencies and crypto assets, which come to the agenda during the execution phase, are also discussed to the extent that they are relevant to the subject.

There are various providers that provide intermediary services between the parties in order to realize the establishment and sometimes the performance of contracts on the Internet. Among these; hosting and content provider, service provider and intermediary service provider, electronic commerce service provider and electronic commerce intermediary service provider are important concepts that need to be emphasized. It is necessary to separately evaluate who the persons engaged in these activities are and their responsibilities.

It is inevitable that many different and new problems will arise in addition to these issues that are evaluated depending on the Internet and other technological developments. However, the problems of the digital world also bring new solutions with its unique approach. As it is not possible to remain indifferent to these developments, delaying in finding solutions to the emerging problems may cause other problems. These studies aim to find solutions to the emerging problems in one aspect and to contribute to the legal regulations to be made in this field in another aspect.

Keywords: Contracts established on the internet, problems, Islamic law, Turkish law, comparison

DİJİTAL ÇAĞDA DELİLLERİN YENİDEN DEĞERLENDİRMESİ - İSLAM HUKUKUNDA ZİNA SUÇUNDA KAMERA VE GÖRÜNTÜ KAYDININ DELİL DEĞERİ

Melikşah AYDIN*

Dijitalleşmenin hayatın her alanını etkilediği çağımızda, hukuk kurumlarının da dijitalleşmeyle değişmesi kaçınılmazdır. Özellikle kamera teknolojisinin gelişmesi, görüntü kaydının alınması, hukuk sistemlerinin bu kayıtları davalarda delil olarak kabul etmelerine sebep olmuştur. İslam hukukunun, yaşayan ve halen uygulanan bir hukuk sistemi olması dolayısıyla güncel teknolojik gelişmelere kayıtsız kalması düşünülemez. Bu çalışmada, dijital çağ ile beraber ortaya çıkan kamera kayıtlarının, İslam hukukunda düzenlenen zina suçundaki delil niteliği incelenecektir.

İslam hukukunda düzenlenmiş olan had suçlarından zina, sözlükte “meşru olmayan cinsel ilişki” şeklinde tanımlanırken, fıkıh ıstılahında “bir erkeğin aralarında nikah bağı veya şüphesi bulunmayan bir kadınla önden cinsel birleşmesi” şeklinde ifade edilmiştir. Bu açıdan zina suçunu işlemiş olan kimselere muhsan olup olmamalarına göre recm yani taşlanarak öldürme veya 100 celde (sopa) cezası öngörülmüştür. Zina suçunun cezalandırılabilmesi için gereken şartlardan biri, kadın ile erkeğin birleşmesinde erkeğin cinsel organının sünnette kesilen yere kadar kadının cinsel organına girmesidir.

Zina suçu, İslam hukukunda belirlenen suçlar içinde ispatı en zor olanıdır. Zina suçunun ispat edilebilmesi için, dört erkek şahidin birleşmeyi, görülmesi mümkün olan bir mesafeden görmeleri gerekmektedir. Zina fiilini gördüğüne şahitlik eden kimselerde, yeterli sayıya ulaşamaması durumunda suç ispat edilmiş olmaz. Mezheplerin genel görüşüne göre kadınların şahitliğinin kabul edilmediği bu suçta, isterse 50 kadınla beraber 3 de erkek şahit bulunsun, yine de suç ispatlanmış olmaz. Ayrıca yeterli sayıya ulaşmayan şahitlerin bulunması halinde şahitlik eden kimseler kazif suçunu işlemiş olmaktadır. Bu suç dolayısıyla her birine 80 celde cezası verilir ve şahitlik yapma ehliyetlerini de kaybederler.

Kamera ve görüntü kaydının zina suçunda delil olarak kabul edilip edilemeyeceği meselesi son dönem İslam hukukçuları arasında tartışılmış, bir kamera kaydının bulunması halinde, dört erkek şahidin şahitliği aranmaksızın faille zina suçundan dolayı ceza verilemeyeceği görüşünde ittifak edilmiştir. Bu görüşün gerekçeleri birkaç tanedir:

İlk olarak, zina suçunda korunan hukuki yarar toplum ahlakıdır. Normalde sadece iki kişinin kendi istekleri ile yaptığı ve başkalarına maddi bir zarar verilmediği bu fiil, fiili yapanlar

* Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi Anabilim Dalı, meliksahaydin@hacettepe.edu.tr

dışında toplumun diğer üyeleri tarafından bilindiği takdirde, toplum ahlakı bundan etkilenecektir. Aynı sebeple bu suçun ispatı oldukça zorlaştırılmıştır. Yani bir nevi bu fiilin ortaya çıkmaması, gizli kalması amaçlanmıştır. İslam hukukunda kural koyucu olan Allah'ın; gizli kalmasını, ortaya çıkmamasını murad ettiği, toplum ahlakının korunmasının amaçlandığı zina suçunda, belirlenmiş olanların dışında, ispat vasıtalarının genişletilmesi, cezalandırma ile amaçlanan gayeye uygun değildir.

İkinci olarak, had suçlarındaki temel kurallardan biri de şüpheyle hadlerin düşürülmesidir. Bir hadise göre, herhangi bir şüphenin varlığı halinde had cezası vermekten kaçınmak gerekmektedir. Gelişen teknoloji, kamera kayıtlarında oynama yapma, sahte görüntülerin elde edilebilmesine imkân tanımaktadır. Bahsedilen kamera görüntüleri, zina fiilini gösteriyor olsa bile, üzerinde oynanmış veya sahte olabilir. Burada ortaya çıkan şüphe, had suçlarından olan zina suçu için de geçerlidir ve bahsedilen şüphenin varlığı recm veya celde cezasının verilebilmesini engellemektedir.

Hülasa; İslam hukuku, zina suçu açısından kamera ve görüntü kaydının delil olarak kabul edilemeyeceğini düzenlemiştir.

Anahtar Kelimeler: İslam hukuku, zina suçu, kamera ve görüntü kaydı, delil değerlendirmesi

REAPPRAISAL OF EVIDENCE IN THE DIGITAL AGE - EVIDENCE VALUE OF CAMERA AND VIDEO RECORDING IN THE CRIME OF ADULTERY IN ISLAMIC LAW

In our age, where digitalization affects every aspect of life, it is inevitable for legal institutions to change with digitalization. In particular, the development of camera technology and the recording of images have caused legal systems to accept these recordings as evidence in lawsuits. Since Islamic law is a living and still practiced legal system, it is unthinkable that it remains indifferent to current technological developments. In this study, the evidence value of the camera recordings that emerged with the digital age will be examined in the crime of adultery in Islamic law.

While adultery, one of the hadd crimes regulated in Islamic law, is defined as "illegal sexual intercourse" in the dictionary, it is expressed as "a man's sexual intercourse with a woman who has no marriage ties or doubt of marriage tie" in fiqh terms. In this respect, people who have committed the crime of adultery are punished with stoning or 100 "celde" (stick) depending on whether they are "muhsan" (married) or not. One of the conditions required for the crime of adultery to be punished is that the sexual organ of the man enters the genitals of the woman up to the the circumcision line.

The crime of adultery is the most difficult to prove among the crimes determined in Islamic law. In order for the crime of adultery to be proven, four male witnesses must see the sexual intercourse from a visible distance. If the number of people who have witnessed the act of adultery does not reach the sufficient number, the crime will not be proven. According to the general view of the schools in this crime, the testimony of women is not accepted, even if there are 50 women and 3 male witnesses, the crime still cannot be proven. Moreover, if there are witnesses who do not reach the sufficient number those who testify, commit the crime of qasif. For this crime, each is sentenced to 80 “celde” (stick) and they lose their license to testify.

The issue of whether the camera and video recording can be accepted as evidence in the crime of adultery has been discussed among recent Islamic jurists, and it has been agreed that if there is a camera recording, the perpetrators cannot be punished for the crime of adultery without seeking the testimony of four male witnesses. The justifications for this view are several:

First of all, the legal benefit protected in the crime of adultery is the morality of the society. If this act, which is normally done by only two people voluntarily and no material harm is done to others, is known to other members of the society other than the perpetrators, the morality of the society will be affected. For the same reason, the proof of this crime has been made very difficult. In other words, in a way, this act is intended not to be revealed and to remain secret. In Islamic law, the legislator wanted the crime of adultery to be kept secret and not to be revealed, and aimed to protect the morality of the society. Therefore, the extension of the means of proof, other than the specified ones, is not in line with the purpose intended by the punishment.

Secondly, one of the basic rules in hudud crimes is to drop the hadd on suspicion. According to a hadith, it is necessary to avoid giving the hadd punishment if there is any doubt. Developing technology makes it possible to manipulate camera recordings and to obtain fake images. Even if the footage shows the act of adultery, it may be faked. The suspicion that arises here is also valid for the crime of adultery, which is one of the hadd crimes, and the existence of that suspicion prevents the punishment of stoning or celde.

Hereby, Islamic law regulates that camera and video recording cannot be accepted as evidence for the crime of adultery.

Keywords: Islamic law, adultery, camera and video recording, evaluation of evidence

MERKEZ BANKASI DİJİTAL PARALARININ (MBDP) İSLAM HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Necmeddin GÜNEY*

Ömer Faruk TEKDOĞAN**

Para insanlık tarihinde somuttan soyuta doğru bir gelişim süreci izlemiştir. Bu süreç mal paradan kıymetli metale, buradan kâğıt paraya ve nihayet dijital formlara doğru bir yol takip etmiştir. Günümüzde gündeme gelen dijital para türlerinden birisi de halen dünyada para otoriteleri tarafından tartışılan ve araştırılan merkez bankası dijital paralarıdır (MBDP). Son yıllarda teknolojik imkânların gelişimiyle ödemelerin büyük oranda dijital ortamlarda gerçekleşmesi ve kripto paralar gibi özel dijital para birimlerinin gelişimi, merkez bankalarını da dijital para ihracını gündeme almaya sevk etmiştir. Halen dünyadaki çok sayıda merkez bankası farklı motivasyonlarla MBDP'ler üzerinde kapsamlı çalışmalar yürütmektedir.

Merkez Bankası Dijital Parası (MBDP) bir ülkenin yerel para birimi cinsinden ifade edilen, merkez bankasının doğrudan yükümlülüğü olan dijital para formudur. Bu paraları merkez bankası ihraç etmekte olup elektronik formda bulunur ve aracısız olarak iki kullanıcı arasında paylaşım (peer-to-peer) imkân verir. Bu yeni para formu için çeşitli tasarım ve uygulama önerileri söz konusudur ancak henüz pilot çalışmalar dışında uygulaması yoktur. Aslında günümüzde ticari bankalar ve diğer bazı finansal kuruluşlar, merkez bankasında rezerv veya mevduat hesabına sahip kurumlar olarak merkez bankası parasının toptan dijital formuna halihazırda erişebilmektedir. Perakende MBDP'nin devreye girmesi ise dijital parayı herkesin kullanımına açık hale getirecektir.

Tasarım tercihinine göre değişebilen birçok MBDP türü olabilir. MBDP'ler genele açık ('perakende') türden olabileceği gibi; yalnızca bankalar ve ödeme araçlarına mahsus, daha sınırlı taraflarca erişilebilen ('toptan') dijital para biçimleri de olabilir. MBDP uygulamasının 'doğrudan' olması halinde merkez bankasında her vatandaş için bir hesap oluşturulurken, 'dolaylı' uygulanması halinde banka ve diğer araçlar MBDP sahipleri için özel bir hesap türü oluşturacaklardır. Yine tüketicilerin MBDP'ye erişimi hesap tabanlı olabileceği gibi, günümüzdeki nakit paraya benzer şekilde token/jeton tabanlı da olabilir. Hesap tabanlı MBDP sistemi hesabın sahibini tespit açısından kimlik doğrulaması gerektirirken, token tabanlı MBDP ise ödeme yapmak için kullanılan jetonun geçerliliğini doğrulamayı gerektirir.

* Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi AK İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı, nguney@erbakan.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İslami Araştırmalar Enstitüsü İslam Ekonomisi ve Finansı Anabilim Dalı, omerfaruk.tekdogan@asbu.edu.tr

MBDP uygulaması çeşitli avantajların yanı sıra çeşitli risklere ve yeni hukuki tartışmalara yol açmaktadır. MBDP sisteminde kişisel verilerin korunması ile mali suçların önlenmesi arasında dengenin nasıl sağlanacağı önemli bir konudur. Token tabanlı MBDP'nin para olarak mı yoksa kişisel mülkiyet olarak mı muamele göreceği konusunda yasal netlik oluşturulması gerekmektedir. Yine MBDP'lerin faiz getirili olması seçeneği de fihhi açıdan değerlendirilmesi gereken bir husustur. Bu çalışma MBDP'lerin muhtemel tasarım seçeneklerini dikkate alarak MBDP uygulamasının İslam hukuku açısından genel bir değerlendirmesini sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Para teorisi, para hukuku, dijital para, Merkez Bankası dijital parası, İslam hukuku

AN EVALUATION OF CENTRAL BANK DIGITAL CURRENCIES (CBDC) IN TERMS OF ISLAMIC LAW

Money has been transformed from tangible to intangible forms throughout human history. This process has followed a path from commodity money to precious metals, then to paper money and finally to digital forms. One of the prominent types of digital money on the agenda today is central bank digital money (CBDC), which is still being discussed and researched by monetary authorities around the world. In recent years, with the development of technological opportunities, payments have largely been made digitally and the development of special digital currencies such as cryptocurrencies has prompted central banks to consider issuing digital currencies. Currently, many central banks around the world are conducting extensive studies on CBDCs with different motivations.

CBDC is a form of digital money denominated in a country's local currency that is a direct obligation of the central bank. These currencies are issued by the central bank, are available in electronic form, and can be shared peer-to-peer. There are various design and implementation proposals for this new form of money, but it has yet to be implemented beyond pilot studies. In fact, commercial banks and some other financial institutions, as institutions with reserve or settlement accounts at the central bank, already have access to the wholesale digital form of central bank money. The introduction of retail CBDC would make digital money available to everyone.

There can be many types of CBDCs, depending on the design choice. CBDCs can be publicly available ('retail') digital money or more limitedly accessible ('wholesale'), reserved only for banks and payment intermediaries. In the case of 'direct' CBDC implementation, an account would be created at the central bank for each citizen, while in the case of 'indirect' implementation, banks and other intermediaries would create a special type of account for

CBDC holders. Again, consumers' access to CBDC could be either account-based or token-based, the second one similar to today's cash. Account-based CBDC requires authentication to identify the account holder, while token-based CBDC requires verification of the validity of the token that is used to make the payment.

The CBDC implementation brings various advantages as well as risks and new legal debates. An important issue is how to balance the protection of personal data and the prevention of financial crimes in the CBDC system. Legal clarity is needed on whether token-based CBDC will be treated as money or property. The option of interest-bearing CBDCs is also an issue that needs to be evaluated from the fiqhî perspective. This study will present a general evaluation of CBDC implementation in terms of Islamic law by considering the possible design options of CBDCs.

Keywords: Monetary theory, monetary law, digital currency, Central Bank digital currency, Islamic law

TÜRK YARGILAMA HUKUKUNDAKİ DİJİTAL DELİLLERİN İSLAM YARGILAMA HUKUK SİSTEMİ AÇISINDAN KANIT OLMA DEĞERİ

Taha YILMAZ*

Tarihi süreçte gerçekleşen sosyal değişim olgusunun insanoğlunun hayatını etkilemesi kaçınılmaz olmuştur. Bu perspektiften bakıldığında hukukla sosyal değişim arasında kaçınılmaz bir illiyet bağı vardır. Nitekim toplumun var olduğu her yerde bireyleri idare edecek hukuk kuralları ve bu hukuk kurallarının oluşturduğu bir düzen olagelmıştır. Hukuk kurallarını incelediğimizde ise kaynak olarak dayanılan iki orijin biçimi karşımıza çıkmaktadır. Birisi ilahi iradeye dayanan vahiy yoluyla esasının büyük bölümünün belirlendiği hukuk sistemi, diğeri ise insanların akılları ve derin tecrübelerinin sonucunda biçimlendirdikleri hukuktur. Bu iki hukuk düzeninin ana hedefi de temelde hak ve adaleti sağlamaktır. Çalışmamızda Türk Pozitif Hukuku'nun esas aldığı, sosyal değişim ve teknolojiye bağlı olarak günümüzde ortaya çıkan delil ve karinelerin İslam Hukuk sisteminin adalet anlayışı açısından kanıt olma ve meşruiyet değerlerini ortaya koyduk. Nitekim dijital deliller eski çağlarda olmayıp günümüz dünyasında ortaya çıkmıştır. Bu deliller iddia edilen bir fiilin ispatlanması için hâkim tarafından kullanılmaktadır. Bu deliller bilişim teknolojisiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Dijital deliller skalasına, veri dosyaları, kurtarılmış silinmiş dosyalar, kayıp alanlardan kurtarılmış veriler, dijital fotoğraf ve videolar, sunucu kayıt dosyaları, e- posta, chat kayıtları, internet geçmişi, web sayfaları, kayıt logoları, abone kayıtları vb. şeyler girmektedir. Bütün bu deliller ceza ve hukuk davalarında hâkimin maddi gerçeğe ulaşmasına yardım etmekte ve bir iz takip etmesini sağlamaktadır. Bu çalışmamızda iki hukuk sisteminin delil ve karineleri yargılamada kanıt olarak kullanma biçimlerini tartışırken, metot olarak nitel yöntemin metin analiz tekniğini esas aldık. Böylece iki hukukun çalışma sistemi çerçevesinde metinleri karşılaştırma yoluna gittik. Türk Yargılama Hukuk'undaki dijital delilleri İslam Hukuk sistemi açısından inceleyerek bunların İslam Hukuku açısından kanıt olma değerlerini irdelemeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, ispat, delil, bilişim, dijital

THE VALUE OF DIGITAL EVIDENCE IN TURKISH LAW OF JURISDICTION FOR THE ISLAMIC JURISDICTION LAW SYSTEM

In the historical process, the phenomenon of social change has inevitably affected the life of human beings. From this perspective, there is an inescapable causal link between law and social change. As a matter of fact, wherever society exists, the rules of law that will govern individuals and an order formed by these rules of law have always been. When we examine the

* Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Fıkıh Anabilim Dalı, tahayilmaz@ardahan.edu.tr

rules of law, we come across two forms of origin on which they are based. One is the legal system in which many principles are determined through revelation based on divine will, and the other is the law that people shape as a result of their minds and deep experiences. The main goal of these two legal systems is to provide rights and justice. In our study, we have put forward the values of evidence and presumptions that emerged today depending on the social change and technology that Turkish Positive Law is based on, being evidence and legitimacy in terms of the understanding of justice of the Islamic Legal system. As a matter of fact, digital evidence did not exist in ancient times, but emerged in today's world. These evidences are used by the judge to prove an alleged act. These evidences have emerged with information technology. The digital evidence scale includes data files, recovered deleted files, data recovered from lost domains, digital photos and videos, server log files, e-mail, chat logs, internet history, web pages, registration logs, subscriber logs, etc. things come in. All these evidences help the judge to reach the material truth in criminal and civil cases and enable him to follow a trace. In this study, we have taken the text analysis technique of the qualitative method as a method while discussing the ways in which the two legal systems use evidence and presumptions as evidence in the trial. Thus, we chose to compare the texts within the framework of the working system of the two laws. We tried to examine the digital evidences in Turkish Judicial Law from the point of view of the Islamic Law system and to examine their value as evidence in terms of Islamic Law.

Keywords: Islamic law, evidence, evidence, informatics, digital

YAPAY ZEKÂNIN İSLAM HUKUKUNDA EDÂ EHLİYETİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: İBADET YÜKÜMLÜLÜĞÜ ÖRNEĞİ

Yahya GÜDENDEDE*

Teknolojik gelişmeler ışığında birçok icat geliştirilmiştir. Bu icatlar içerisinde yapay zekâ yaklaşık son yetmiş yılda en çok üzerine düşünülen kavramlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde yapay zekâ kapasitesine göre yapay dar zekâ, yapay genel zekâ ve yapay süper zekâ biçiminde sınıflandırılmaktadır. Bir diğer sınıflandırmaya göre ise yapay zekâ; reaktif makine, sınırlı hafıza, zihin kuramı ve öz farkındalık şeklinde isimlendirilen dördü bir kategoriye sahiptir. Ulaşılan verilere göre öz farkındalığa sahip makinenin -en erken- yapay genel zekâ aşamasında ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Yapay genel zekânın geliştirilmesi hususunda ümitvar beklentilerin yanında yapay genel zekâyâ ulaşılmasının uzun sürebileceği düşüncesi de bulunmaktadır. Her ne kadar henüz geliştirilmediği ifade edilse de öz farkındalığa sahip bilinçli bir makinenin imkânı üzerinden psikoloji, felsefe, mühendislik ve hukuk gibi çeşitli sahalarda tartışmalar yapılmaktadır. Hukuk sahasındaki çalışmalarda yapay zekânın araç hüviyetine odaklanılarak kişisel verilerin mahremiyeti ve korunması ile dava asistanlığı gibi vazifelerde kullanılıp kullanılmayacağına yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında bilinçli bir makinenin varlığı ihtimalinden yola çıkılarak bilhassa otonomi kavramı çerçevesinde yapay zekânın hukuki kişiliği ve cezâi sorumluluğu hakkında çeşitli fikirler öne sürülmektedir. Çalışmada hukuk sahaslarından İslam hukukundaki verilere göre yapay zekânın edâ ehliyeti sahasına dahil ibadet yükümlülüğünü ne derece haiz olabileceği hakkında bir değerlendirmeye ulaşılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma interdisipliner bir olgu olan yapay zekânın İslâm hukukuna göre nasıl konumlanabileceği hakkında bir fikir sunması ve yapay zekânın sosyal bilimler düzleminde ele alınması açısından önem taşımaktadır. Yöntem, yapay zekânın yukarıda zikredilen tasnifleriyle İslam hukukunun yakın tarihte yazılmış kaynaklarındaki ehliyet verilerinin mukayeseli biçimde incelenmesi şeklindedir. Ulaşılan veriler ışığında yapay zekânın İslam hukukuna göre kişiliğinin bulunmasının çok kolay olmadığı ve söz konusu problemlerden bazılarının doğrudan yapay zekâdan kaynaklanan problemler olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmada interdisipliner çalışmaların artırılması, Türkiye ve ‘İslam dünyası’ şeklinde ifade edilen coğrafyanın konuya özenle yaklaşması, halihazırda dünyanın herhangi bir yerinde yapay zekâ alanında çalışma yapan mühendis ve programcıların yapay genel zekâyı geliştirme konusunda ısrarcı olmaması ve hatta bu geliştirme çabalarından vazgeçilmesi sunulacak öneriler arasındadır.

* Arş. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı, ygudendede@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4773-7558.

Anahtar Kelimeler: İslam hukuku, yapay zekâ, hukuki kişilik, ehliyet

EVALUATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE BASED ON COMPETENCE OF ACT IN ISLAMIC LAW: EXAMPLE OF OBLIGATION TO WORSHIP

Many inventions have been developed in the light of technological developments. Among these inventions, artificial intelligence stands out as one of the most thought-on concepts in about last seventy years. Today, artificial intelligence is classified as artificial narrow intelligence, artificial general intelligence and artificial super intelligence according to its capacity. According to another classification, artificial intelligence; It has a four-category called the reactive machine, limited memory, theory of mind, and self-awareness. According to the data obtained, it is predicted that the machine with self-awareness will emerge -at the earliest- in the stage of artificial general intelligence. In addition to the hopeful expectations for the development of artificial general intelligence, there is also the idea that it may take a long time to reach artificial general intelligence. Although it is stated that it has not been developed yet, discussions are made in various fields such as psychology, philosophy, engineering and law over the possibility of a conscious machine with self-awareness. In the studies in the field of law, it is seen that artificial intelligence is focused on the vehicle identity and whether it can be used in duties such as the privacy and protection of personal data and litigation assistance. In addition, based on the possibility of a conscious machine, various ideas are put forward about the legal personality and criminal responsibility of artificial intelligence, especially within the framework of the concept of autonomy. In the study, it is aimed to reach an evaluation about the extent to which artificial intelligence can have the obligation of worship, which is included in the field of competence, according to the data in Islamic law, one of the fields of law. This study is important in terms of presenting an idea about how artificial intelligence, which is an interdisciplinary phenomenon, can be positioned according to Islamic law and considering artificial intelligence on the level of social sciences. The method is in the form of a comparative examination of the above-mentioned classifications of artificial intelligence and the qualification data in the recent sources of Islamic law. In the light of the data obtained, it is understood that it is not easy to find the personality of artificial intelligence according to Islamic law and that some of the problems in question are directly caused by artificial intelligence. Increasing interdisciplinary studies in the study, Turkey and the geography expressed as the 'Islamic world', approaching the subject carefully, engineers and programmers working in the field of artificial intelligence in any part of the world do not insist on developing artificial

general intelligence, and even abandoning these development efforts are among the suggestions to be presented.

Anahtar Kelimeler: Islamic law, artificial intelligence, legal personality, qualification

BİR FARAZÎ FIKİH MESELESİ: DİJİTAL VARLIKLARLA EVLİLİK (CİNSELLİK BAĞLAMINDA İNSANLARLA EVLİLİK)

Yıldıray SİPAHİ*

Yapay zekâ çağında dijitalleşme kaynaklı meydana gelen uygarlığın hoşnutsuzlukları ile karşı karşıyayız. Cinsellik merkezli teknolojik sorunların hukukî yapı taşlarıyla oynandığı bir çağ yaşamaktayız. Erkek ve kadının önce beyni şimdi ise bedeninin teknolojik formu olan insansı sorunu belirlemiştir. Sorunun derinliğine indiğimiz zaman ortaya çıkan insan beyninin modellenirken libidosunun ihmal edilip edilmeyeceğidir. İçinde bulunduğumuz modern dönemde birçok şey gibi evlilikte tüketilmeye yüz tutmuştur. Kur'ân-ı Kerim'de bahsi geçen sevgi, şefkat ve merhamet duygularına yüklenen anlam, teknolojik imkânlarla nasıl karşılanacaktır? Kur'ân bu üç en temel insan duygusunu "sükûn (cinsel ve duygusal doyum)" kavramı ile karşılamaktadır. Buna göre Kur'ân bu duyguların kazanımının cinsellik temelli ve cinsel emniyeti (ne-ke-ha) ifade eden aile ile olacağını belirtmiştir. Aile kavramı bir yönüyle kadın ve erkeğin birbirinden cinsel yönden istifade ederek üremenin sağlanması demektir. Ayrıca toplumun en küçük yapı taşını aile oluşturmaktadır. Son zamanlarda gündemde dolaşan insansılarla (hümanoid) evlilik, aile yapısına farklı perspektiften bakmamızı sağlamıştır. Bu sebeple aile yapısını bozacak şekilde evliliğe değişik bakış açısıyla bakan insanların cinsel eğilimlerinin de çeşitli olduğunu görmekteyiz. Bu düşüncenin altında psikolojik ve sosyal nedenlerle birlikte insansılarla evliliğin dinî hukukta (fıkıh/İslam hukuku) incelenmesine ihtiyaç vardır. İnsansılara hukukî statünün tanınıp tanınmayacağı ya da nasıl bir statünün tanınması gerektiği evlilik bağlamında dile getirilmelidir. Hukuk düzleminde ifade edilenleri anlam yüküyle karşılayan ise özgür iradedir. O zaman nikâh akdine, nikâhın mevzuu (gayesi) açısından baktığımızda; aşk özgür iradeye bağlıysa tarafların birbirinden cinsel yönden yararlanmasını mümkün kılan akit insansılarla olabilir mi?

Anahtar Kelimeler: Hukuk, İslam hukuku, nikâh, yapay zekâ, insansı, cinsellik, sukûn

A QUESTION OF HYPOTHETICAL FIQH: MARRIAGE WITH A DIGITAL ASSET (MARRIAGE WITH HUMANIDS IN THE CONTEXT OF SEXUALITY)

In the age of artificial intelligence, we are faced with the discontents of civilization arising from digitalization. We live in an age where sexuality-centered technological problems are played with law (legal) building blocks. The problem of the humanoid, which is the brain of men and women first, and now the technological digital form of the body, has emerged. What emerges when we delve into the depth of the problem is whether the libido will be neglected

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy İlahiyat Fakültesi Fıkıh Anabilim Dalı, ysipahi@mehmetakif.edu.tr

while modeling the human brain. In the modern era we live in, it has tended to be consumed in marriage, like many other things. How will the meaning attributed to the feelings of love, compassion and mercy mentioned in the Qur'an be met with technological opportunities? The Qur'an meets these three most basic human feelings with the concept of "tranquility/calm (sexual and emotional) satisfaction". Accordingly, the Qur'an states that the acquisition of these feelings will be based on sexuality and with the family, which expresses sexual security (ne-ke-ha). The concept of family, in a way, means ensuring reproduction by making use of each other sexually by men and women. Moreover the smallest building block of society is the family. Marriage with humanoids, which has been on the agenda recently, has enabled us to look at the family structure from a different perspective. For this reason, we see that the sexual tendencies of people who look at marriage from a different point of view in a way that disrupts the family structure are also diverse. Under this thought, there is a need to examine marriage with humanoids in religious law (fiqh/Islamic law) together with psychological and social reasons. Whether or not legal status should be granted to humanoids or what kind of status should be granted should be expressed in the context of marriage. Free will is the one that meets the meanings expressed in the legal plane. Then, when we look at the marriage contract in terms of the subject (purpose) of the marriage; If love depends on free will, can it be with contracting humanoids that make it possible for the parties to take advantage of each other sexually?

Keywords: Law, Islamic law, marriage, artificial intelligence, humanoid, sexuality, tranquillit

DİJİTAL TÜRKİYE PORTALI UYGULAMASI İLE SOSYAL GÜVENLİK KURUMU HİZMETLERİNE ERİŞİM

Ayşegül EKİN*

Tüm hukuk dallarında olduğu gibi iş ve sosyal güvenlik alanında da dijitalleşme önem arz etmektedir. Kamu hizmetlerinin vatandaşlara daha kolay şekilde ulaşmasını sağlamak için teknolojinin sunduğu imkanlardan devlet olarak faydalanılmış, www.turkiye.gov.tr. internet sitesi üzerinden elektronik devlet (e-devlet) uygulaması aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. E-devlet sistemi ile tek bir kapıdan kamu hizmetlerine bilişim teknolojileri aracılığı ile çok kısa ve pratik şekilde ulaşmak mümkün olmuştur.

1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Cumhurbaşkanlığına bağlı özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Dijital Dönüşüm Ofisi kurulmuştur. Aynı kararnamede, dijital dönüşüm, dijital teknolojilerin kullanımı ve geliştirilmesi yoluyla ekonomik ve sosyal refahın artırılmasına yönelik insan, iş süreçleri ve teknoloji unsurlarında gerçekleştirilen bütüncül dönüşüm olarak tanımlanmıştır.

Sosyal güvenlik hukuku bakımından bu uygulamayı değerlendirdiğimizde, Sosyal Güvenlik Kurumunun e-devlet üzerinden verdiği hizmetler ile sadece vatandaşlar nezdinde değil, ayrıca devletin lehine de birçok fayda sağlamaktadır. Örneğin, e-devlet üzerinden sigortalıların 4/I-a kapsamında kendini bildirmesi hizmeti ile, hizmet sözleşmesi ile çalışmaya başlayan işçi sigorta bildirimini kendisi de kolayca internet üzerinden yapabilecektir. Bu şekilde bildirim yapılabilmesinin işçilere kamu spotu gibi tanıtımlarla anlatılması ile kayıtdışı istihdamla da mücadele edilebilecektir.

Sosyal Güvenlik Kurumu, e-devlet uygulaması ile 4/I-a, 4/I-b, 4/I-c kapsamında, emeklilik işlemleri, hizmet dökümleri, genel sağlık sigortası işlemleri, borç yapılandırılmaları, uzun ve kısa vadeli sigorta işlemleri başta olmak üzere 143 entegre hizmet ve 16 kimlik doğrulama hizmeti ile hizmet vermektedir. Bu hizmetlerin Sosyal Güvenlik Kurumu bakımından kırtasiye masrafları, bürokratik işlemleri ve nihayetinde çalışan görevlilerin iş yükünü azalttığı tartışmasızdır. Sigortalının kuruma giderek yapması gereken birçok işlemi hızlı ve kaliteli şekilde yapabilmesi, yine elektronik ortamda birçok belgeye ulaşması memnuniyetin artmasını da sağlamaktadır. Aynı şekilde kişinin günlük çalışma hayatında yapacağı işlemler için ayrıca vakit ayırmasına gerek kalmayacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, RTEÜ Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Anabilim Dalı, aysegul.ekin@erdogan.edu.tr.

Dijitalleşme de dikkate edilmesi gereken önemli bir konu veri güvenliğidir. E-devlet uygulamasında da veri güvenliğini sağlamak için şifreler, elektronik imza gibi kimlik doğrulaması yapılması portalın devamlılığı ve güvenirliliği için önem arz etmektedir.

Kararnamede e-devlet hizmetlerinden söz ederken de “Dijital Türkiye” kavramı kullanılmıştır. Dolayısıyla bildiri başlığında e-devlet portalından bahsederken “Dijital Türkiye Portalı” olmasının daha uygun olduğu düşüncesindeyiz. Bildiride e-devlet uygulamasının Sosyal Güvenlik Kurumu hizmetlerinin sosyal güvenlik hukuku kapsamında sigortalı ve kurum nezdinde sağladığı faydaları ve olabilecek riskleri değerlendireceğiz.

Anahtar Kelimeler: Sosyal güvenlik hukuku, dijital Türkiye, e-Devlet, veri güvenliği.

ACCESS TO SOCIAL SECURITY INSTITUTION THROUGH THE DIGITAL TURKEY PORTAL APPLICATION

As in all branches of law, digitalization is also important in the field of business and social security. In order to ensure that public services reach citizens more easily, the opportunities offered by technology have been utilized by the state, www.turkiye.gov.tr. The electronic state (e-government) application has been actively used on the website. With the e-government system, it has been possible to reach public services from a single door in a very short and practical way through information technologies.

With the Presidential Decree No. 1, the Digital Transformation Office was established under the Presidency with a special budget, public legal personality, and administrative and financial autonomy. In the same decree, digital transformation is defined as the holistic transformation realized in human, business processes and technology elements to increase economic and social welfare through the use and development of digital technologies.

When we evaluate this practice in terms of social security law, the services provided by the Social Security Institution over e-government provide many benefits not only for the citizens but also for the benefit of the state. For example, with the service of self-reporting of the insured within the scope of 4/I-a via e-government, the worker who started to work with a service contract will be able to easily make the insurance notification himself or herself over the internet. It will be possible to fight against unregistered employment by explaining to the workers that notification can be made in this way through promotions such as public service announcements.

With the e-government application, the Social Security Institution provides 143 integrated services and 16 services, mainly pension transactions, service breakdowns, general health insurance transactions, debt restructurings, long and short term insurance transactions,

within the scope of 4/I-a, 4/I-b, 4/I-c. Provides authentication service. It is undisputed that these services reduce stationery costs, bureaucratic procedures and ultimately the workload of the employees for the Social Security Institution. The fact that the insured can go to the institution to perform many transactions quickly and with high quality, and access to many documents in the electronic environment also increases the satisfaction. In the same way, the person will not need to spare time for the transactions he will do in his daily working life.

An important issue to be considered in digitalization is data security. In order to ensure data security in e-government application, authentication such as passwords and electronic signature is important for the continuity and reliability of the portal.

While talking about e-government services in the decree, the concept of "Digital Turkey" was used. Therefore, we think that it would be more appropriate to have "Digital Turkey Portal" when talking about the e-government portal in the title of the paper. In this paper, we will evaluate the benefits and possible risks of the e-government application of Social Security Institution services for the insured and the institution within the scope of social security law.

Keywords: Social security law, digital Turkey, e-government, data security

UZAKTAN ÇALIŞMA MODELİNDE İŞÇİNİN GÖZETLENMESİ VE DENETLENMESİ

Betül ERKANLI BAŞBÜYÜK*

Uzaktan çalışma, eskiden beri kabul edilen bir çalışma modeli olmakla beraber, özellikle Covid-19 pandemisinin ortaya çıkmasıyla birlikte, çalışanların sağlığının korunması ve pandeminin yarattığı olumsuz etkilerden kaçınılması açısından önemli tedbirlerden ve çalışma türlerinden biri olarak uygulanmaya başlamıştır. Pandeminin çalışma yaşamına önemli etkilerinden biri, uzaktan çalışma modelinin yaygınlaşmasıdır. Pandemi süreciyle birlikte geniş çapta uygulanmaya başlanan bu çalışma modeli, halen kimi işyerleri tarafından benimsenmekte ve uygulanmaya devam etmektedir.

Uzaktan çalışma, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde, "işçinin, işveren tarafından oluşturulan iş organizasyonu kapsamında iş görme edimini evinde ya da teknolojik iletişim araçları ile işyeri dışında yerine getirmesi esasına dayalı İsm ve yazılı olarak kurulan iş ilişkisi" olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu tanım uyarınca uzaktan çalışma, hem evde çalışmayı hem de tele çalışma olarak adlandırılan, teknolojik iletişim araçları ile işyeri sınırları dışında işin yerine getirildiği çalışma modelini kapsamına almaktadır.

Uzaktan çalışmanın yaygınlaşmasını takiben, çalışma hayatında pek çok sorun ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri uzaktan çalışma modelini benimseyen işyerlerinde işçilerin işveren tarafından elektronik olarak gözetlenip gözetlenemeyeceği ve bu gözetimin sınırları ile işveren tarafından işçinin nasıl denetleneceği sorunudur. Zira uzaktan çalışmada işçi fiziki olarak işverenin denetiminde bulunan bir alanda çalışmadığından, işverenlerce işçinin çalışma saatlerinde iş görme edimini ifa edip etmediği, iş dışı faaliyetlerde bulunup bulunmadığı, işyeri bilgisayarını ya da e-postasının iş dışı sebeplerle kullanılıp kullanılmadığı gibi hususlarda denetimin nasıl yapılacağı ve bu tür bir denetimin sınırlarının nasıl belirleneceğinin tespiti güç olabilmektedir. Genellikle işçinin çalışma ortamının evi olduğu düşünüldüğünde, özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığı çerçevesinde konunun önemi daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır.

Çalışmamızda uzaktan çalışma kapsamında işverenin işçinin denetlenmesi için ne tür önlemler alabileceği ve bunların sınırları ile işçinin şahsi ya da işveren tarafından teslim edilen bilgisayar ya da diğer elektronik cihazlar üzerindeki gözetleme hakkı incelenmeye çalışılacak, işçinin temel hak ve özgürlükleri ile işverenin denetim hakkı arasındaki dengenin sınırları tartışılmaya çalışılacaktır.

* Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı. betul.erkanlı@deu.edu.tr.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan çalışma, evde çalışma, tele çalışma, işçinin gözetlenmesi, işçinin denetlenmesi

ELECTRONIC SURVEILLANCE AND SUPERVISION OF EMPLOYEE IN REMOTE WORK

Remote work has been implemented as an important measure and working model with the emergence of the Covid-19 pandemic, in terms of protecting the health of employees and avoiding the negative effects of the pandemic. An important impact of the pandemic on working life is the widespread use of remote work. This working model, which has been commonly applied during the pandemic, is still being implemented by some workplaces.

Remote work is defined in Article 14 of the Labor Law numbered 4857 as “working relationship established in writing, based on the principle that the employee performs his/her job within the scope of the work organization constituted by the employer at home or outside the workplace with technological communication tools”. According to the definition, remote work includes both working at home and teleworking, in which the work is carried out outside the workplace with technological communication tools.

Due to the widespread implementation of remote work, many problems have emerged in working life. Electronic surveillance and supervision of employees and the borders of the subject matter are some of these problems. Because in remote work, since the employee does not physically work in a working place under the control of the employer, it may be difficult for the employer to determine whether the employee engages in non-work activities, whether the workplace computer or e-mail is used for non-work reasons and to supervise the working hours of the employees. Since the workplace is usually the employee’s home in this working model, the importance of the subject emerges more distinct within the framework of privacy and inviolability of residence.

In this study, electronic surveillance of the employee and what measures can be taken regarding the supervision of the employee and the limits of this supervision, will be tried to be examined within the scope of remote work, and the balance between the employee’s fundamental rights and freedoms and the employer's right to supervise will be discussed.

Keywords: Remote work, working at home, teleworking, electronic surveillance of employee, supervision of employee

5953 SAYILI BASIN İŞ KANUNUNA EKLENEN “İNTERNET HABER SİTELERİ” İBARESİNİN BASIN İŞ KANUNUNA TABİ GAZETECİLERİN TESPİTİ YÖNÜNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu EZER*

Kitle iletişim araçlarında ortaya çıkan teknolojik gelişmeler, gazetecilik ve medya alanında köklü değişikliklere neden olmuştur. İnternet teknolojisiyle birlikte, geleneksel medya ve gazetecilik anlayışı biçim değiştirmiştir. Haberlere ulaşmak yönünden geleneksel gazeteciliğin (basılı yayın, radyo ve televizyon) yerini dijital uygulamalar (internet haber siteleri, sosyal medya platformları vb.) almaya başlamıştır. Gazetecilik faaliyetleri başta olmak üzere çeşitli amaçlara hizmet eden çok sayıda dijital yayın platformu ortaya çıkmıştır.

Medya ve gazetecilik alanında yaşanan bu gelişmeler, Türk basın mevzuatında bir süre kendine karşılık bulamamıştır. Özellikle 13.06.1952 tarih ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun (Basın İş Kanunu), basın iş hukuku uygulamaları yönünden günceli yakalamak konusunda yetersiz kalmıştır. Bu eksikliği gidermek ve mevzuatta gerekli değişiklikleri yapmak adına düzenlenen ve 12.03.2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Adalet Komisyonu Başkanlığına sunulan “Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” taslağı ise hükümsüz kalmıştır.

26.05.2022 tarihinde TBMM Adalet Komisyonu Başkanlığına sunulan ve basın mevzuatına ilişkin çeşitli konularda düzenlemeler içeren “Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, 18.10.2022 tarih ve 31987 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yasalaşmıştır. 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla, süreli bir yayın türü olarak internet haber sitelerinin kapsamı ve faaliyetleri; basın kartı başvurusu, türleri ve basın kartı almanın şartları; halkı yanıltıcı bilgileri alenen yayma suçu ve internet ortamında yapılan yayınların denetlenmesi gibi çeşitli hususlarda düzenlemelere gidilmiştir. 7418 sayılı Kanunla ayrıca, 5953 sayılı Basın İş Kanunundaki kanunun kapsamını düzenleyen 1. maddeye “internet haber siteleri” ibaresi eklenmiştir. Böylelikle internet haber sitelerinde fikir ve sanat işlerinde çalışan ve 4857 sayılı İş Kanununda yer alan işçi tanımının dışında kalan kimseler de Basın İş Kanununun kapsamına alınmıştır.

Bu çalışmada, Basın İş Kanununa eklenen “internet haber siteleri” ibaresinin kapsamına aldığı işyerleri ve gazetecilerin kimler olduğunu tespit etmek; devamla, Basın İş Hukuku yönünden gerçekleşen bu değişikliğin, güncel gelişmeler ve yeni nesil dijital gazetecilik

* Arş. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuk Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0003-4376-656X, burcuezer@anadolu.edu.tr.

uygulamaları ışığında ihtiyaçları karşılamakta yeterli olup olmadığı hususunu incelemek amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Basın İş Kanunu, gazeteci, internet haber siteleri, dijital medya, internet gazeteciliği

THE EVALUATION OF THE PHRASE “INTERNET NEWS SITES” ADDED TO THE PRESS LABOUR ACT NO 5953 IN TERMS OF DETERMINATION OF THE JOURNALISTS SUBJECT TO THE PRESS LABOUR ACT

Technological developments in the mass media have caused radical changes in the field of journalism and media. With the internet technology, the conventional media and journalism understanding has changed. In terms of reaching the news, conventional journalism (printed broadcasting, radio, and television) has started to be replaced by digital applications (internet news sites, social media platforms, etc.). Many digital broadcasting platforms have emerged that serve various purposes, especially journalism operations.

These developments in the field of media and journalism did not find a response in the Turkish press legislation for a while. In particular, the Act about the arrangement of relations among the employees and employers in the area of press, dated 6/13/1952 and numbered 5953 (Press Labour Act), was insufficient to keep up to date with press labour law practices. To make up for this deficiency and to make the necessary changes in the legislation, the draft act on amending the Press Act and Some Acts was submitted to the Presidency of the Justice Committee of the Grand National Assembly of Turkey (GNAT) on 3/12/2014, but it didn't pass into law.

The draft act on amendments to the Press Act and Some Acts, which contains regulations on various issues related to the press legislation, was submitted to the Presidency of the Justice Committee of GNAT on 5/26/2022 and was published in the Official Gazette dated 10/18/2022 and numbered 31987. With the Act about the Amendment of the Press Act and Some Acts No. 7418, regulations were made on various issues, for example, on the scope and the activities of internet news sites as a type of periodicals; the press card application, the types and the conditions for obtaining a press card; the crime of publicly disseminating misleading information and the supervision of broadcasts on the internet. In addition, with Act No. 7418, the phrase “internet news sites” was added to the Press Labour Act No 5953, Article 1, which regulates the scope of the act. Thus, those who work in the intellectual and artistic works on internet news sites and who are out of the scope of the employee definition in the Labour Act No. 4857 are also included in the scope of the Press Labour Law.

This study aims to examine whether this change in Press Labour Act is sufficient to meet the needs in the light of current developments and new-generation digital journalism practices, and to determine which workplaces and journalists are included in the scope of the phrase “internet news sites” added to the Press Labour Act.

Keywords: Press Labour Act, journalist, internet news sites, digital media, internet journalism

DİJİTALLEŞMENİN ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ ÜZERİNDE ÇİFT YÖNLÜ ETKİSİ: “GÖRÜNÜRDE” ÖZGÜRLÜKLER, “GERÇEKTE” DAHA SIKI BİR BAĞIMLILIK İLİŞKİSİ LEHİNE GELİŞMELER VE OLASI RİSKLER

Deniz UGAN ÇATALKAYA*

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bir araya gelerek gelişmesi, bilgiye erişim sağlama ve dünyanın herhangi bir noktası ile iletişim kurmanın her an her yerde olanaklı hale gelmesi, insanlığın özgürleşmesi ve aslında takip edilebilir/bağımlı hale gelmesi arasında var olan gerilimi artırmıştır. Kuşkusuz bu gerilim, çalışma yaşamına da yansımaktadır. Bir yandan dijitalleşme, işçinin iş görme ediminin ifasını kolaylaştırdığı gibi, sağladığı hız, kolaylık ve mekândan bağımsızlık sayesinde hem işçi için hem işin organizasyonu açısından zaman kazanmak anlamına da gelmektedir. Diğer yandan dijital çağ, işverenin işçi üzerindeki denetim olanaklarının da çok değişik boyutlar kazanmasına, siber gözetim olarak adlandırabileceğimiz takibin adeta sınırsız hale gelmesi riskine de yol açmaktadır.

Diğer bir ifadeyle, işçinin iş görme edimini yerine getirirken yararlandığı dijital teknolojiler ve bunun gerektirdiği uzmanlık, bir anlamda işçinin “özerkleşmesini” sağlarken; bu durum, işyerindeki bilgi akışı ve talimat verme yöntemlerini de alt üst ettiği için, işyerinin organizasyonel yapısı üzerinde de etkili olmaktadır. İşçilerin iş görme edimini yerine getirirken kazandıkları söylenen özerklik ise; teknolojik gelişmenin aynı zamanda izleme ve denetleme olanaklarını da güçlendirmesi nedeniyle, bağımlılık ilişkisinin gerçek anlamda zayıflaması sonucunu doğurmamaktadır. Dolayısıyla teknolojik gelişmelerin etkisiyle, bağımlı çalışmanın uğradığı değişimin, özgürlükler lehine olması görünürde kalmakta; özde, iş yaşamı ile özel yaşam arasındaki sınırın silikleşmesi, işçiyi ve özel yaşam alanını olumsuz etkileyebilmektedir.

İşverenin korunmaya değer menfaatlerine dayanan, örneğin veri güvenliği gibi meşru gerekçelerle uygulayabildiği izleme ve denetleme yöntemleri, yapılan işin en ince ayrıntısına kadar, sürekli ve yakından takip edilmesine (ziyaret edilen internet sitelerinin tespit edilmesi ve kaydının tutulması; e-postaların içeriği ve eklerinin denetlenmesi; işçinin bilgisayarının başına geçtiği ve oradan ayrıldığı anın, çalışma süresinin, işçinin konumunun tespit edilmesi, performansının ölçülmesi ve gerektiğinde kamerayla izlenmesine) hizmet etmektedir. Dahası bu izleme yöntemleri kimi zaman çalışma saatlerinin de ötesine geçebilmekte, işçinin özel ve aile yaşamına, dinlenmeye, sosyalleşmeye ayırması gereken zamana taşabilmektedir. Önceleri, işveren veya vekilinin gözetimi altında, bağımlı olarak iş gördüğü belirtilen işçi; artık, her an, her yerde, yazılı, sesli ve hatta görüntülü olarak ulaşılabilir ve denetlenebilir hale gelmiş; izleme

* Dr. Öğr. Üyesi, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, deniz.ugan@khas.edu.tr.

ve denetleme, sınır tanımaz, kesintisiz, yorulmaz ve kimi zaman görünmez bir yönteme dönüşmüştür.

Böylece paradoksal biçimde hem işçiye özerklik sağlama hem de esasında işverenin denetim olanaklarını güçlendirme yönünde doğurduğu etkilerle çalışma yaşamına damgasını vuran dijitalleşme, hukuk sistemlerinin çözüm üretmesini gerektiren yeni hukuki sorunları gündeme getirmektedir. Hukuk sistemimizde bu konuda yargıya yansıyan uyuşmazlıkların Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay tarafından çözüme kavuşturulması, bu nedenle çok yönlü ve hiç de kolay olmayan bir çabayı gerektirmektedir. Bu kapsamda, işçi ve işverenin karşılıklı menfaatlerinin doğru şekilde dengelenmesi ve işçinin temel haklarının ihlal edilmesi riskini barındıran uyuşmazlıklarda doğru ve adil sonuçlara ulaşılabilmesi için çağın dur durak bilmeyen gelişmelerinin takip edilmesi gerektiği gibi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin konuya işçinin temel haklarının korunması amaçlı yaklaşımının da dikkate alınması önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: İş ilişkileri, bağımlılık ilişkisi, dijitalleşme, siber gözetim, işçinin temel hakları

THE BIDIRECTIONAL IMPACT OF DIGITALIZATION ON LABOUR RELATIONS: DEVELOPMENTS “SEEMINGLY” IN FAVOUR OF FREEDOMS, “IN FACT” IN FAVOUR OF A STRICTER DEPENDENCY AND POTENTIAL RISKS

The combination and development of information and communication technologies, the possibility to access information and to communicate with any point in the world, anywhere, anytime, increased the tension between humanity’s emancipation and becoming traceable/dependent. Undoubtedly, this tension reflects also on working life. On the one hand, digitalization not only facilitates the performance of the worker’s job but also means gaining time both for the worker and for the organization of the work through the agility, convenience and mobility it provides. On the other hand, the digital age also leads to the risk that the control capabilities of the employer over the worker gain very different dimensions, and cyber surveillance becomes almost unrestricted.

In other words, the digital technologies that the worker uses while performing their job and the expertise required by this, in a sense, ensure the “autonomy” of the worker; this situation also has an impact on the organizational structure of the workplace, as it overturns the information flow and the methods of giving instructions in the workplace. The autonomy that is said to be gained by the workers does not result in dilution of the dependency relationship between the worker and the employer since technological development also strengthens monitoring and inspection methods. Therefore, with the impact of technological developments,

the dependent work changes seemingly in favour of freedoms; in essence, the blurring of the border between work and private life can adversely affect the worker and their private life.

Monitoring and inspection methods (such as detecting and keeping track of visited websites; checking the content and attachments of e-mails; measuring the working time, the performance of the worker; determining the location of the worker; video-surveillance when necessary), which are based on the employer's interests worthy of protection, for legitimate reasons such as data security, serve for the elaborate, continuous and close surveillance of the work. Moreover, these monitoring methods can sometimes go beyond working hours and exceed the limits between the working hours and the time the worker should devote to their private life and family, recreation and socialization. The worker, who was once stated to be working dependently under the supervision of the employer or their representative, now has become accessible and controllable anytime, anywhere, even visually. Monitoring and control have turned into a limitless, uninterrupted, inexhaustible and sometimes invisible method.

Thus, paradoxically, digitalization, which affects the working life at once by providing autonomy to the worker and strengthening the surveillance capability of the employer, brings new legal problems that require legal systems to offer solutions. In our legal system, the resolution of disputes by the Constitutional Court and the Court of Cassation, therefore, requires a sophisticated and demanding effort. In this context, to correctly balance the opposite interests of the employer and the worker and to reach correct and fair results in disputes involving the risk of violating the worker's fundamental rights, the era's unceasing developments should be followed. It is also essential to consider the European Court of Human Rights approach that protects the worker's fundamental rights.

Keywords: Labour relations, dependency relationship, digitalization, cyber surveillance, employee's fundamental rights

GÜNCEL ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI IŞIĞINDA İŞÇİNİN WHATSAPP PAYLAŞIMLARININ İŞVERENİN FESİH HAKKINA ETKİSİ

Dilek DULAY YANGIN*

Dijitalleşme ile birlikte Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya kullanımının ve paylaşımlarının yaygınlaşması; kişiler arası iletişimin WhatsApp ve Messenger gibi çevrimiçi uygulamalar ile olanaklı hale gelmesi hukukun diğer alanların da olduğu iş hukuku bakımından da çeşitli sorunlarla beraberinde getirmiştir. İş ilişkisi devam ettiği sürece işverene hukuki olarak bağımlı olan işçi sadakat borcu altında olup işverene ekonomik ve ticari bakımdan zarar verecek, meslek sırlarını ifşa edecek nitelikte açıklamalardan kaçınmakla ve işverenin çıkarına aykırı davranmamakla yükümlüdür. Bununla birlikte tüm gerçek kişilerin sahip olduğu temel hak ve özgürlükler işçiler bakımından da iş ilişkisi kapsamında söz konusu olup temel bir hak olan ifade hürriyetinin yönetim hakkına sahip olan işveren karşısında korunması gerekmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişim ve gelişim ile birlikte işçilerin aralarında kurmuş oldukları çevrimiçi anlık sohbete imkan veren WhatsApp gruplarında yaptıkları paylaşımların işverenler tarafından iş sözleşmesinin feshine gerekçe gösterildiği ve uyuşmazlık konusu olarak mahkemelerin önüne geldiği görülmektedir. Özellikle bireysel başvuru hakkının tanınmasından sonra Anayasa Mahkemesi'nin işçinin temel hak ve hürriyetlerinin korunmasına ilişkin esaslarının ortaya konduğu içtihatları önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, 07/04/2021 tarihli 2017/35488 no.lu kararı ile bankada müfettiş olarak çalışan işçinin WhatsApp isimli telefon uygulamasında paylaştığı fotoğraf sebebiyle iş akdinin feshedilmesine ilişkin olayda işçinin ifade özgürlüğü ile işverene karşı sadakat yükümlülüğü arasında kurulacak dengeye ilişkin tespitlerde bulunurken; 07/10/2021 tarihli ve 2018/33476 no.lu kararında belediyede sosyolog olarak çalışan başvurusunun bir köşe yazısı ve çalıştığı kurumun WhatsApp grubunda yaptığı paylaşım gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesi bağlamında ifade hürriyeti ile işverenin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında ne şekilde adil denge oluşturulabileceğine ilişkin kriterleri ortaya koymuştur. WhatsApp mesajlaşma programı kullanılarak yapılan yazışmaların işveren tarafından incelenmesi ve bu yazışmalar gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesinin işçinin diğer temel haklarından sayılan özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti bakımından da ele alınması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi 28/12/2021 tarihli 2018/34548 no.lu kararında teknolojik gelişmelerin imkânlarından yararlanmak isteyen işverenlerin bilgisayar, internet, e-

* Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, dilek.yangin@cbu.edu.tr

posta gibi iletişim araç ve gereçlerini çalışanın kullanımına sunması nedeniyle oluşan uyumsuzluklarda işverenin menfaatleri ile işçinin temel hak ve özgürlükleri arasında bir dengeleme yapma gerekliliği doğduğunu belirterek WhatsApp programı içerisinde ileri sürülen ifadelerin feshe dayanak teşkil etmesine yönelik olarak özel hayatın gizliliği ve haberleşme hürriyeti bağlamında önemli tespitlerde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi'nin, anılan kararlarda yaptığı incelemelerde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin metodolojisini benimseyerek devletin pozitif yükümlülüklerine ve usuli güvencelere işaret ettiği ve başvurucuların temel haklarına yapılan müdahalenin meşru bir amaca dayanıp dayanmadığı, makul ve orantılı olup olmadığı kriterlerini göz önünde tuttuğu görülmektedir. Biz bu tebliğimizde Anayasa Mahkemesi'nin işçinin WhatsApp paylaşımlarının işverenin fesih hakkına etkisini “ifade hürriyeti”, “özel hayatın gizliliği” ve “haberleşme hürriyeti” bağlamında ele aldığı kararlarını inceleyerek öneriler sunmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: İşçinin WhatsApp paylaşımları, ifade hürriyeti, haberleşme hürriyeti, işçinin sadakat borcu, özel hayata saygı

THE EFFECT OF THE WHATSAPP POSTINGS OF WORKER ON THE RIGHT TO TERMINATION OF THE EMPLOYER IN CONSIDERATION OF CURRENT CONSTITUTIONAL COURT DECISIONS

As a result of digitalization, the widespread use of social media and shares on these platforms such as Facebook, Twitter and Instagram; also the fact that interpersonal communication has become possible via online applications such as WhatsApp and Messenger have caused various problems in terms of labor law, as well as other areas of law. As long as the employment relations continues, the employee, who is subjected to the employer juristically, has to be loyal and is obliged to avoid statements that reveal professional secrets, and harm the employer economically and commercially and not to act against the benefits of the employer. However, the fundamental rights and freedoms of all natural people are also discussed as a part of the employment relations for the workers, and the freedom of expression as a fundamental right has to be protected against the employer, who has the right to manage. It has been seen that along with the changes and developments in information and communication technologies, the shares of the employees in WhatsApp groups that enables online instant chat among them are stated as a reason for the termination of the employment contract by the employers and brought to the courts as a subject of dispute. Especially after the recognition of the right of individual application, the jurisprudence of the Constitutional Court, which sets out the principles regarding the protection of the fundamental rights and freedoms of the workers, has become an important source.

The Constitutional Court, with its decision no. 2017/35488 dated 07/04/2021, has determined the balance to be established between the freedom of expression of the employee and the obligation of loyalty to the employer in the case of the termination of employment contract due to the photograph which is shared on a phone application called WhatsApp by an employee working as an inspector in the bank; and in the decision dated 07/10/2021 and numbered 2018/33476, it has presented the criteria related to how a fair balance should be constructed between the freedom of expression and the right to protect the honor and reputation of the employer as a part of the termination of the employment contract justifying a column written by the applicant who works as a sociologist at the municipality and a post he shared on the WhatsApp group of the institution he works for. Being investigated of correspondence written on the application called WhatsApp by the employer and being terminated of the employment contract justifying these correspondences have to be discussed in terms of the right to respect private life and the freedom of communication which are among the other fundamental rights of the employee. In its decision dated 28/12/2021 and numbered 2018/34548, The Constitutional Court has determined within the context of the right to privacy and freedom of communication about the statements presented on WhatsApp application intended for constituting a basis for the termination by stating that there should be a balancing act between the benefits of the employer and the fundamental rights and freedoms of the employee when there are disputes where the employers who want to benefit from the opportunities of the technological developments and provide communications tools such as computers, the internet and e-mail to the employees. When the aforementioned decisions are examined by the Constitutional Court, it is seen that by adopting the methodology of the European Court of Human Rights, it indicates the positive obligations of the state and procedural guarantees, and considers the criteria whether the interference with the fundamental rights of the applicants is based on a legitimate aim, and if this is reasonable and proportional. In this paper, we are going to present suggestions by examining the decisions of the Constitutional Court on the effect of the WhatsApp shares of the employee on the right to terminate of the employer in the context of "freedom of expression", "the right to privacy" and "freedom of communication".

Key Words: WhatsApp shares of the employee, the freedom of expression, the freedom of communication, the obligation of loyalty, the respect to private life

DİJİTALLEŞMENİN İŞYERİ KAVRAMINA ETKİSİ

Duygu ÇELEBİ DEMİR*

İşyeri, iş hukukunda önem taşıyan bir kavramdır. Nitekim iş hukukunun uygulama alanını işyeri oluşturmaktadır. Bu bağlamda 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinde işyeri, işveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla maddî olan ve olmayan unsurlar ile işçinin birlikte örgütlendiği birim olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte İş Kanunu, işverenin işyerinde ürettiği mal veya hizmet ile nitelik yönünden bağlılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen yerler (işyerine bağlı yerler) ile dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden ve meslekî eğitim ve avlu gibi diğer eklentiler ve araçlar da işyerinden sayılacağını ifade etmiştir. Bu noktada işyeri, işyerine bağlı yerler, eklentiler ve araçlar ile oluşturulan iş organizasyonu kapsamında bir bütün olarak kabul edilmiştir.

Teknolojik gelişmelerin olağanüstü hız kazanması, yaygın bir biçimde bilgisayar kullanımına ve otomasyona geçilmesi neticesinde sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreci hızlanmıştır. Teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan yeni üretim teknikleri ve bilgi teknolojisinin gelişimi ile üretimde bilgi, sermayenin önüne geçmiştir. Bu durum emeğin yoğun olduğu teknolojiden, bilginin yoğun olduğu teknolojiye geçilmesine sebep olmuştur. Yeni teknolojiler işgücüne duyulan ihtiyacı nispi olarak azaltmış; işgücü talebi çok sayıda niteliksiz işçiden, bilgisayarın başında çalışan az sayıda nitelikli işçiye doğru kaymıştır. Belirtilen faktörler aynı zamanda üretim biçimlerini, sürelerini ve yerlerini değiştirmiştir. Özellikle küreselleşmenin de etkisiyle uluslararası piyasalarda daha güçlü şekilde yer almak isteyen işverenlerin rekabet güçlerini artırmak için üretimlerini daha hızlı ve daha ucuz gerçekleştirme amacı, onları işgücü maliyetini azaltma arayışına yönlendirmiştir. Üçüncü Sanayi Devrimi etkisindeki dünyada, tüketimin hızlı artışı, kaynakların tükeniyor olması, çevresel kaygıların artması gibi dinamikler, sürdürülebilir, verimli ve etkin çalışma yöntemleri arayışını ortaya çıkarmıştır. Bu durum da Dördüncü Sanayi Devrimini başlatmıştır. Teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme iş hukukunun temel kavramlarının değişimini de beraberinde getirmiştir.

Çalışma hayatının her alanında kendini gösteren dijitalleşmenin işyeri kavramı üzerindeki etkisi yadsınamaz bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Zira dijitalleşmeyle işin belirli bir fiziksel mekânda görülme zorunluluğunun ortadan kalktığı gözlenmektedir. Dijitalleşmenin bir sonucu olarak günümüzde pek çok iş sanal platformlar veya internet üzerinden yapılabilmekte, evden çalışma, uzaktan çalışma gibi esnek çalışma modelleri kendini daha çok göstermektedir. Bu

* Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, duygucelebidemir@karatekin.edu.tr.

bağlamda işçiler belirli bir işyerinde değil de teknolojinin getirdiği imkanlarla neredeyse her yerde çalışabilir hale gelmektedir. İnternet temelli uygulamalar sayesinde artık çalışmalar sanal işyerlerinde gerçekleştirilmekte. Ortaya çıkan yeni çalışma ilişkileri işletmelerin verimlilik seviyelerini ve kar oranlarını arttırmaya odaklandığından işçiler bakımından yeni sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu noktada teknolojik gelişmelerin doğurduğu yeni istihdam biçimlerinin işçilerin korunma ihtiyacı göz önünde tutularak yeniden tanımlanması gerekmektedir. Dijitalleşmenin etkisiyle İş Kanunu'nda klasik işyeri kavramına ilişkin pek çok yasal düzenlemenin uygulanmasında birtakım sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu noktada söz konusu çalışmamız kapsamında dijitalleşme ile değişen işyeri kavramına bağlı olarak iş sağlığı ve güvenliği hükümlerinin uygulanabilirliği, sendikal örgütlenme, işverenin koruma yükümlülüğü, iş kazası sınırlarının çizilmesi ve bağımlılık unsuru değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşyeri, dijitalleşme, sanal işyeri

THE EFFECT OF DIGITALIZATION ON THE ESTABLISHMENT CONCEPT

Establishment is an important concept in labor law. Indeed the field of application of labor law is the establishment. In this context, in Article 2 of the Labor Law No. 4857, the establishment is defined as the unit wherein the employees and material and immaterial elements are organised with a view to ensure the production of goods and services by the employer. In addition, the Labor Law states all premises used by reason of the nature and execution of the work and organised under the same management, including all facilities annexed to the establishment such as rest rooms, day nurseries, dining rooms, dormitories, bathrooms, rooms for medical examination and nursing, places for physical and vocational training and courtyards as well as the vehicles are deemed to be part of the establishment. At this point, the establishment has been accepted as an integrated organisational entity within the meaning of the annexed and adjunct facilities and vehicles.

As a result of the extraordinary acceleration of technological developments and the widespread use of computers and automation, the transition process from industrial society to information society has accelerated. New production techniques emerging in parallel with technological developments and with the development of information technology, information in production has taken precedence over capital. This situation has led to the transition from labor-intensive technology to information-intensive technology. New technologies have relatively reduced the need for labor; labor demand has shifted from a large number of unskilled workers to a small number of skilled workers working at the computer. The mentioned factors

also changed the forms, durations and places of production. Especially with the effect of globalization the aim of making their production faster and cheaper in order to increase the competitiveness of employers who want to take a stronger place in international markets has led them to seek to reduce labor costs. In the world under the influence of the Third Industrial Revolution, dynamics such as the rapid increase in consumption, the depletion of resources, and the increase in environmental concerns have revealed the search for sustainable, efficient and effective working methods. This situation started the Fourth Industrial Revolution. Technological developments and digitalization have brought about the change in the basic concepts of labor law.

The effect of digitalization, which manifests itself in all areas of working life, on the concept of establishment is undeniable. With digitalization, it is observed that the necessity of seeing the work in a specific physical place has disappeared. As a result of digitalization, many jobs can be done on virtual platforms or the internet today, and flexible working models such as working from home and working remotely are showing themselves more. In this context, workers become able to work almost everywhere, not in a particular establishment, but with the opportunities brought by technology. As the new working relations that emerged focused on increasing the productivity levels and profit rates of the enterprises, it brought new problems for the workers. At this point, new forms of employment created by technological developments need to be redefined by taking into account the need for workers' protection. With the effect of digitalization, some problems arise in the implementation of many legal regulations regarding the classical establishment concept in the Labor Law. At this point, within the scope of our work in question, the applicability of occupational health and safety provisions, union organization, employer's obligation to protect, drawing the boundaries of occupational accidents and the element of dependency will be tried to be evaluated depending on the concept of establishment that has changed with digitalization.

Keywords: Establishment, digitalization, virtual establishment

DİJİTAL GÖZETLEMEDE İŞÇİNİN MAHREMİYET HAKKI

Fatih AYDIN*

Dijital dünya tüm hukuk dallarında olduğu gibi iş hukukuna da sirayet etmiş, bilişim alanındaki gelişmeler işletmeleri yakından etkilemiştir. Otomasyon ve yapay zekânın yaygınlaşmasıyla insan emeğinin önem ve değeri azalma riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Uzaktan çalışma, evde çalışma, tele çalışma gibi yeni çalışma türlerinde yaygınlığın arttığı bu dönemde işle ilgili talimat ve raporlar sanal ortam düzlemine kaymıştır.

İşverenler web tabanlı platformları sadece reklam, satış, pazarlama veya işletme/işe ilişkin talimat verme amacıyla kullanmamaktadır. Bilişim teknolojisi sayesinde verimlilik ve iş takibi amacıyla çalışanları her an izleme, takip etme veya kişisel verileri işleme olağan hale gelmiştir. Kurumsal e-posta hesaplarının izlenmesi ve işçilerden oluşan online gruplardaki iletişimin denetlenmesi son derece yaygınlaşmıştır. İşyeri içinde veya dışında gerçekleştiğine bakılmaksızın dijital platformlardaki iletişim içerikleri takip edilebilmektedir. İşçinin özel hayatıyla iş hayatının kesiştiği dijital alanlarda işverenlerin yönetim hakkı kapsamında işçinin özel hayatına yönelik talimatları da söz konusu olmaktadır. Bu anlamda “işyeri dışı” kavramı günümüzde işçinin özel hayatı ile iş hayatındaki sınırı belirleme noktasında geçerliliğini gitgide kaybetmektedir. Tüm bu gelişmeler işçinin başta mahremiyet (özel hayata saygı) hakkı olmak üzere haberleşme özgürlüğü, kişisel verilerin korunması gibi temel haklarını yakından ilgilendirmektedir.

Dijital dünyada yukarıda bahsi geçen uygulamalarla çalışanın temel haklarına müdahale riski artmıştır. Birey olma hasebiyle sahip olunan temel haklar asgari yaşam standardı sağlamayı ve bunu korumayı hedefler. Kamu hukuku karakterli bu haklar genel anlamda devlet birey arasındaki ilişkinin çerçevesini oluşturur. Ancak temel hakların sadece devlet tarafından değil özel hukuk kişileri tarafından da ihlal edileceğinden bahisle özel hukuk ilişkilerinde de geçerli olması gerektiği hususu (yatay etki) günümüzde genel kabul görmektedir. Bu bağlamda işçi işveren ilişkilerinde işçinin mahremiyet hakkının sınırları tespit edilirken tarafların sözleşmeden doğan hak ve borçları ile temel hakları çatışmaktadır.

İşveren girişim özgürlüğü, işletmesel menfaatler ve yönetim hakkı kapsamında bazı durumlarda haklı ve meşru nedenlere dayalı olarak dijital takip yapma ihtiyacı hissedebilir. Bu noktada işçinin “makul mahremiyet beklentisi” ve ölçülülük ilkesi devreye girmektedir. Dijital takip işyeri düzeni ve güvenliğinin sağlanmasıyla sınırlandırılmalıdır. İşçinin bu gözetleme hakkında önceden bilgilendirilmesi önemlidir. Mahremiyet hakkına müdahale ile amaçlanan

* Arş. Gör. Dr., Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ORCID: 0000-0001-7426-4701, fatihaydin@bingol.edu.tr.

sonuca daha hafif bir yöntem ile ulaşmak mümkün ise öncelikle bu yönetime başvurulmalıdır. Öte yandan iletişim akışının izlenmesi ile iletişim içeriğinin izlenmesi farklı ölçütlere tabi olup içeriğin izlenmesi ciddi gerekçelere dayanmalıdır. Nihayet dijital takip sonucunda elde edilen verinin miktarı istenen amaçla sınırlı olmalıdır.

İşverenin yönetim hakkı ile işçinin mahremiyet hakkının çatıştığı özel hayata müdahale niteliğindeki bir talimata işçi tarafından rıza gösterilmiş olabilir. Böyle bir durumda iş sözleşmesinin zayıf tarafı olan işçinin rızasına kuşkuyla yaklaşılmalı, salt işçinin rıza göstermiş olması müdahaleyi hukuka uygun hale getirmemelidir. Ancak sadakat borcunun içeriğini aşmayan talimatlara yönelik rızanın geçerli kabul edilebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital gözetleme, dijital takip, işçinin mahremiyet hakkı, makul mahremiyet beklentisi

WORKER'S RIGHT TO PRIVACY IN DIGITAL SURVEILLANCE

The digital world has spread to labour law as in all branches of law, and developments in the field of informatics have closely affected businesses. With the spread of automation and artificial intelligence, the importance and value of human labour has faced the risk of decreasing. Work-related instructions and reports have shifted to the virtual environment in this period of increasing prevalence of new types of work such as remote working, home working, teleworking.

Employers do not only use web-based platforms for advertising, sales, marketing or business instructions. Thanks to information technology, it has become commonplace to monitor, track or process personal data of employees at any time for the purpose of efficiency and job tracking. Monitoring corporate e-mail accounts and controlling communication in online groups of workers has become widespread. Communication content on digital platforms can be monitored regardless of whether it takes place inside or outside the workplace. In digital spaces where the private life of the employee and work life intersect, employer's instructions regarding the private life of the employee within the scope of the right of management are also in question. In this sense, the concept of "outside the workplace" is gradually losing its validity in determining the boundary between the private life of the employee and the work life. All these developments are closely related to the fundamental rights of the employee, especially the right to privacy (respect for private life), freedom of communication and protection of personal data.

In the digital world, the risk of interference with the fundamental rights of the employee has increased with the above-mentioned practices. The fundamental rights of being an

individual aim to provide and protect a minimum standard of living. These rights, which have a public law character, generally form the framework of the relationship between the state and the individual. However, it is generally accepted today that fundamental rights should also be valid in private law relations (horizontal effect), since they may be violated not only by the state but also by private law persons. In this context, while determining the limits of the right to privacy of the employee in employee-employer relations, fundamental rights of the parties conflict with their contractual rights and obligations.

The employer may feel the need for digital surveillance based on justified and legitimate reasons in some cases within the scope of freedom of enterprise, business interests and management rights. At this point, the employee's "reasonable expectation of privacy" and the principle of proportionality come into play. Digital surveillance should be limited to ensuring workplace order and security. It is important that the employee is informed about this surveillance in advance. If it is possible to achieve the intended result by interfering with the right to privacy with a milder method, this method should be used first. On the other hand, as the monitoring of the flow of communication and the monitoring of the content of communication are subject to different criteria, the monitoring of the content must be based on serious grounds. Finally, the amount of data obtained as a result of digital surveillance must be limited to the desired purpose.

The employee may have consented to an instruction that is in the nature of interference with private life, where the employer's right to management and the employee's right to privacy conflict. In such a case, the consent of the employee, who is the weaker party of the employment contract, should be approached with scepticism, and the intervention shouldn't be regarded as lawful with the mere consent of the employee. However, it can be said that the consent for the instructions that do not exceed the content of the loyalty obligation can be accepted as valid.

Keywords: Digital surveillance, digital monitoring, employee's right to privacy, reasonable expectation of privacy

DİJİTAL PLATFORM ÇALIŞANLARININ SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kübra DEMİR*

Türk hukukunda iş mevzuatı kapsamında çalışma ilişkileri, işçinin işveren karşısında tam anlamıyla korunması düşüncesi çerçevesinde ilk etapta oldukça katı ve detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. İş Kanunu'nun çağdaş bir yapıya kavuşturulması gerekliliği ise çalışma hayatında yaşanan pek çok sorun sonucunda zorunlu hale gelmiştir. 4857 sayılı Kanunun hazırlanması aşamasında özellikle kanun koyucu tarafından üzerinde durulan konulardan birini esneklik kavramı oluşturmuştur. Çalışma hayatındaki esneklik, dijital çalışma platformlarının iyiden iyiye kullanılır hale gelmesi ile bambaşka bir boyuta ulaşmıştır. Dijital platformların üretim süreci üzerindeki etkisinin önemli boyutlara ulaştığı kuşkusuzdur ancak üretim sürecinde doğrudan rol almaya başlayan dijital platform çalışanları ile beraber bu çalışanlar bakımından pek çok hukukî sorun gündeme gelmeye başlamıştır. Özellikle dijital platform çalışanlarının hukukî statüsünün ne olduğu sorusu AB mevzuatında ve son zamanlarda Türk Hukukunda da oldukça sık tartışılır hale gelmiştir. Dijital platform çalışanlarının hukukî statülerinin belirlenmesi onları çalışma hayatının pek çok alanında ilgilendirdiği gibi sosyal güvenlik hukuku açısından da dijital platform çalışanlarının hukukî durumu oldukça önemli ve güncel bir sorundur.

İş Hukuku mevzuatında dijitalleşmenin getirisi olarak uzaktan çalışma kavramı yer bulmuş ancak uzaktan çalışmanın sosyal güvenlik hukuku mevzuatında bir karşılığı düzenlenmemiştir. Bu çalışma ise uzaktan çalışmanın dijital platformlar aracılığıyla yerine getirilmesi halinde çalışanların haklarının ve yükümlülüklerinin sosyal güvenlik hukuku bakımından değerlendirilmesidir. Bu bağlamda dijital platform çalışanları kısa vadeli sigorta kolları/uzun vadeli sigorta kolları açısından hangi konumdadırlar? Sosyal güvenlik hukuku açısından prim ödemekle yükümlüler mi gibi soruların cevabı dijital platform çalışanlarının hukukî statüsüne ilişkin yapılacak net bir belirleme ve bu çerçevede mevzuatta yapılacak değişikliklerle açıklanabilecektir. Bu çalışmanın amacı ise güncel hukukî düzenlemeler ışığında dijital platform çalışanlarının sosyal güvenlik hukukuna ilişkin güncel meselelerine dair bir değerlendirme yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital çağ, dijital platform çalışanları, gerçek olmayan bağımsız çalışan, uzaktan çalışma, dijital platformda sosyal güvenlik

* Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-2073-5085, koz@cumhuriyet.edu.tr.

EVALUATION OF DIGITAL PLATFORM EMPLOYEES CONCERNING SOCIAL SECURITY LAW

In Turkish law, within the scope of labor legislation, labor relations are regulated in a rigorous and detailed manner in the first place within the framework of the idea of complete protection of the worker against the employer. The necessity of modernizing the Labor Law has become mandatory as a result of many problems experienced in working life. During the preparation of Law No. 4857, one of the issues emphasized by the legislator was the concept of flexibility. Flexibility in working life has become entirely different from digital work platforms. There is no doubt that the impact of digital platforms on the production process has reached significant dimensions. Still, with the digital platform employees who have started to take a direct role in the production process, many legal problems have come to the fore for these employees. In particular, the question of the legal status of digital platform employees has become quite frequently discussed in EU legislation and recently in Turkish law. The determination of the legal status of digital platform employees concerns them in many areas of working life, and the legal situation of digital platform employees is a significant and current problem in terms of social security law.

The concept of remotework due to digitalization has been included in the Labor Law legislation, but there has been no provision for teleworking in the social security law legislation. On the other hand, this study evaluates employees' rights and obligations in terms of social security law in the case of remote working through digital platforms. In this context, where are the digital platform employees in terms of short-term insurance branches/long-term insurance branches? The answer to questions such as whether they are obliged to pay premiums in terms of social security law can be explained by a precise determination of the legal status of digital platform employees and the amendment to be made in the legislation within this framework. The purpose of this study is to assess the current issues of social security law of digital platform employees in light of current legal regulations.

Keywords: Digital age, digital platform workers, unreal self employed, remote working, Social security on a digital platform

ÖZEL HAYATA SAYGI HAKKI KAPSAMINDA İŞÇİLERİN GÖZETLENMESİ

Merve KUTLU MUTLUER*

İnsanın teknolojiye olan bağımlılığı günümüzde geçmişle kıyaslanamayacak boyutlara gelmiştir. Bu gelişme toplumsal hayatın tümünü etkilediği gibi iş hukukunu da etkilemiş; yeni tip çalışma şekillerinin ortaya çıkmasına ve işyeri kavramının da değişikliğe uğramasına sebep olmuştur. Teknolojik gelişmelerin ışığında iş ilişkisinde işçinin kişiliğinin ve dolayısıyla özel yaşamına saygı hakkının korunması hiç olmadığı kadar önem taşımaktadır. Günümüzde işverenlerin işyerine yerleştirdiği video kameralar ile işçileri gözetlemesi oldukça yaygın hale gelmiştir. İşverenlerin işçileri gözetlemesine izin veren bu tip araçların kullanımı uyumsuzluklara sebep olmaktadır. Görüntü ve ses alan araçlar vasıtası ile yapılan izleme ve kayıtlar kişinin görüntü ve sesi üzerindeki hakkı sebebi ile özel yaşama saygı hakkına müdahale niteliğindedir. İşçilerin gözetlenmesi sonucu kişisel veriler elde edilmesi ve bu verilerin işlenmesi de işçinin özel yaşamına saygı hakkına müdahale niteliğindedir. Bu müdahalelerin hukuka uygun kabul edilmesi ancak belirli şartlarda mümkündür. Öncelikle bu müdahalelerin bir hukuka uygunluk nedenine dayanılarak gerçekleştirilmiş olması gerekir. Bununla birlikte işçinin görüntü ve ses alan araçlar vasıtası ile gözetlenmesi gerekli olmalı ve müdahale gerçekleştirilmek istenen amaçla sınırlı olmalıdır. İşçinin gözetlenmesi kural olarak işçinin bu konuda bilgilendirilmesini de gerekli kılmaktadır. O halde, işçinin özel yaşamına müdahale niteliği taşıyan izleme ve gözetleme eylemleri meşru bir amacı gerçekleştirmek için hukuka uygun bir nedene dayanmalı ve en az müdahale oluşturan yöntemler tercih edilmelidir. Bununla birlikte, söz konusu izleme ve gözetlenmesine ilişkin eylemler hukuka uygun kabul edilse dahi kişisel verilerin korunması için özel önlemler alınması gerekir, aksi halde bu durum çalışanın özel yaşamına saygı hakkının ihlali sonucunu doğuracaktır. Çalışmamızda işçilerin işyerinde kameralar aracılığı ile gözetlenmesine ilişkin hukuki esaslar ele alınacaktır. Konu kapsamında ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından yayımlanan İşçilerin Kişisel Verilerinin Korunmasına İlişkin Uygulama Kodu'nda yer alan ölçütler ve iç hukuk bakımından önem teşkil eden AİHS'in (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) ilgili hükümleri ve AİHM'in (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) kararları incelenecektir. Bununla birlikte karşılaştırmalı hukukta işçinin gözetlenmesine ilişkin düzenlemeler ve yargı kararlarına yer verilecek ve Türk Hukuku'ndaki mevcut hukuki durum irdelenerek çeşitli önerilerde bulunulacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü, ORCID:0000-0002-8327-6496, mervekutlu@anadolu.edu.tr.

Anahtar Kelimeler: İşçilerin gözetlenmesi, özel hayata saygı hakkı, kişisel verilerin korunması

SURVEILLANCE OF EMPLOYEES WITHIN THE SCOPE OF THE RIGHT TO RESPECT FOR PRIVATE LIFE

Humans' dependence on technology has reached dimensions that cannot be compared with the past. This development has affected all parts of social life as well as labour law; and caused new types of working methods to occur and led to changes in the workplace. In consideration of these technological developments, protecting the right to respect the private life of the employee's identity and; therefore, the private life in labour relations is of crucial importance as it has never before. Surveillance of employees in their workplace by a camera set by the employer is a practice that has been quite common. The use of tools that enables employers to spy on employee causes a lot of disputes. Surveillance and recordings via tools can record voices or images that can record voice or images have characteristics of interfering with the right to private life due to the right on his/her voice or image. Recording and processing the personal data of the employees through surveillance also constitutes an interference with the right to private life. Accepting this interference as lawful is possible under specific conditions. First of all, this interference should be practiced based on compliance with laws. Additionally, surveillance of an employee through tools that can record voice and image should be necessary and interference should be limited to the aim. Surveillance of employees necessitates informing the employees about this topic, as well. Therefore, monitoring and surveillance actions that interfere with the private life of the employee must be based on a lawful reason to achieve a legitimate aim and oblige the preference of the methods that create the least interference. In addition, even if the actions regarding monitoring and surveillance are considered lawful, special measures must be taken to protect personal data; otherwise, this situation will result in a violation of the right to respect the employee for his/her private life. In this study, the legal principles regarding the surveillance of employee through cameras in the workplace are going to be discussed. Within the scope of the subject, the criteria in the Code of Practice on the Protection of Workers' Personal Data by the ILO (International Labour Organization) are going to be discussed and the relevant provisions of the ECHR (European Convention on Human Rights), which are important in terms of domestic law, and the ECHR (European Court of Human Rights) decisions are going to be reviewed. Additionally, regulations and judicial decisions regarding the surveillance of workers in comparative law are

going to be included, and various suggestions are going to be made by examining the current legal situation in Turkish Law.

Keywords: Surveillance of employees, right to respect for private life, protection of personal data

DİJİTAL ÇAĞDA SOSYAL GÜVENLİK

Ö. Hakan ÇAVUŞ*

Teknolojik değişimler sonucu ortaya çıkan dijitalleşme süreçleri; toplumları, ekonomileri ve işgücü piyasalarını benzeri görülmemiş bir ölçekte ve hızda dönüştürmektedir. Bilgi işlem sistemlerinin gelişmesi ve dijitalleşme ile birlikte ortaya çıkan dijital platform ekonomisi kapsamında varolan mesleklerde ve sektörlerde yeni istihdam biçimleri ortaya çıkmaktadır. Dijital platformlar üzerinden yeni istihdam biçimlerinin ortaya çıkması, mevcut sosyal güvenlik sistemlerinin, uluslararası sosyal insan haklarından birisi olan herkes için sosyal güvenlik hakkını gerçekleştirmek amacıyla platform çalışanlarının özel statülerine, çalışma biçimlerine ve ihtiyaçlarına uyum sağlayacak şekilde yeniden daha esnek biçimde dizayn edilmesi gerekmektedir. Statülerinin ve geleneksel istihdam biçimlerinin bile tartışılmakta olduğu günümüzde dijital platformlar üzerinden çalışanların, bunların eş ve çocuklarının da mevcut sosyal güvenlik sistemlerinin sağladığı yardımlardan yeterince yararlanamadıkları görülmektedir. Yeni istihdam biçimleri de dahil olmak üzere her türlü istihdam biçiminde çalışanlar açısından etkin bir sosyal koruma sağlanabilmesi için değişen çalışma biçimlerine sosyal güvenlik sistemlerinin uyum sağlama yöntemleri tartışılmaktadır. Ayrıca dijital platformlar da dahil olmak üzere geleneksel veya yeni olarak her türlü istihdam biçimiyle çalışanlar, herkese yeterli sosyal korumayı sağlamak için katkıda bulunan ve katkıda bulunmayan mekanizmaları birleştirerek ve eşitlikçi ve mali açıdan sürdürülebilir finansman mekanizmalarına dayanarak yeterli ve kapsamlı bir sosyal güvence sağlanması bir diğer tartışma konusunu oluşturmaktadır. Ancak bu noktada asıl zorluk, platform çalışmasının uluslararası düzeyde, esnek ve kısa vadeli karakteri ile ilgilidir. Buna karşılık, günümüzde uygulanan sosyal güvenlik sistemleri ulusal düzenlemeler çerçevesinde oluşturulmuştur. Çeşitli ulusal sosyal güvenlik sistemlerinin idari süreçlerinde sürekli değişen sözleşme ortakları ile çok sayıda işi yürütmek imkansızdır. Ayrıca tam teşekküllü yeni bir uluslararası sosyal güvenlik sisteminin oluşturulması zaten mümkün değildir. Bununla birlikte dijitalleşme kapsamında, ILO veya Dünya Bankası gibi mevcut bir uluslararası kurum tarafından yönetilen, esnek ve uygulanabilir Dijital Sosyal Güvenlik (DSG) sistemi oluşturulması önerilmektedir. DSG sistemin çalışma esasının ana unsurunu, platform çalışanın üzerinde anlaşma sağlanan gelirinin sabit bir yüzdesini platform çalışanın kişisel DSG hesabına otomatik olarak ödenmesi oluşturmaktadır.

* Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, ohcavus@gmail.com.

Çalışmamızda, tartışılmakta olan söz konusu DSG sistemi ve diğer sorunlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital sosyal güvenlik, platform çalışması, esnek çalışma, dijitalleşme, yeni istihdam biçimleri

SOCIAL SECURITY IN THE DIGITAL AGE

Digitalization processes that emerge as a result of technological changes transform societies, economies and labor markets at an unprecedented scale and speed. New forms of employment are emerging in existing professions and sectors within the scope of the digital platform economy, which emerges with the development of information processing systems and digitalization. The emergence of new forms of employment through digital platforms and the existing social security systems need to be redesigned in a more flexible way to adapt to the special status, working styles and needs of platform employees in order to realize the right to social security for everyone who is one of the international social human rights. Today, when even their status and traditional forms of employment are discussed, it is seen that employees, their spouses and children cannot benefit sufficiently from the help provided by existing social security systems. Methods of adapting social security systems to changing working styles are discussed in order to provide effective social protection for employees in all forms of employment, including new forms of employment. In addition, employees with all forms of employment, traditional or new, including digital platforms, are another topic of discussion, combining contributing and non-contributing mechanisms to ensure adequate social protection for all, and providing adequate and comprehensive social security based on equitable and financially sustainable financing mechanisms. However, the main challenge at this point is related to the internationally flexible and short-term character of the platform work. On the other hand, today's social security systems have been established within the framework of national regulations. It is impossible to run a large number of businesses with constantly changing contractual partners in the administrative processes of various national social security systems. In addition, it is not possible to create a new full international social security system. However, within the scope of digitalization, it is recommended to create a flexible and applicable Digital Social Security (DSS) system managed by an existing international institution such as the ILO or the World Bank. The main element of the working principle of the DSG system is that a fixed percentage of the platform employee's agreed income is automatically paid into the platform employee's personal DSS account.

In our study, the DSS system and other problems under discussion were evaluated.

Keywords: Digital social security, platform work, flexible work, digitalization, new forms of employment

DİJİTALLEŞMENİN TOPLU İŞ HUKUKUNA YANSIMASI: SANAL TOPLU EYLEMLER

Seher DEMİRKAYA*

Dijitalleşme ile birlikte çalışma yaşamında birçok konuda bir değişim ve dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Bu süreçte çalışma yaşamı yeni gelişmelere, teknolojilere ve değişimlere entegre olmaya çalışmaktadır. Bilgi iletişim teknolojilerinin yoğun kullanımı ile birlikte iş süreçleri, bilgi aktarımı, faaliyetlerin gerçekleştirilmesi kolaylaşarak, çalışma ortamının dijital bir platforma taşınması en genel ifadeyle dijital dönüşüm olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda dijitalleşme işin yapılmasından, hizmet ve emeğin üretilmesine ve sunulmasına kadar bir zaman ve maliyet tasarrufu sağlamaktadır. Dijitalleşmenin çalışma yaşamına iş hukuku açısından etkileri ise iş sözleşmesi türlerinden klasik işyeri kavramına, çalışma şekillerinden sendikal faaliyetlere ve sosyal güvenlik uygulamalarına kadar birçok alanda değişim yaşanması noktasında görülmektedir. Söz konusu değişimler yeni mevzuat düzenlemelerini ve farklı uygulama pratiklerini gerektirmektedir. Dijitalleşmenin çalışma yaşamındaki etkilerinden biri de sendikal faaliyetler üzerinde gözlemlenmektedir. Toplu iş hukuku bakımından konu değerlendirildiğinde de dijitalleşmenin bazı değişiklikleri ortaya çıkardığını ifade etmek yerinde olacaktır. Örneğin; sendika üyeliğinin başlangıcı ve sona ermesi e-devlet uygulaması üzerinden yapılmakta, sendikaların eğitim, tanıtım ve örgütlenme faaliyetlerinin büyük bir kısmı online platformlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bunların dışında, sendikaların temel amaçları arasında yer alan toplu eylem hareketleri, özellikle sendikaların sosyal medya hesapları üzerinden sanal örgütlenmeler yoluyla gerçekleştirilmektedir. Ayrıca sendikalar işverenler üzerinde de sosyal medya ve diğer bilgi iletişim teknolojisi araçları ile de baskı yaratarak sanal toplu eylem olarak ifade edilen mücadele araçlarına başvurumaktadırlar.

Toplu eylem hakkı; işçilerin sosyal ve ekonomik çıkarları ile çalışma koşullarını ihlal eden sendikal karar ve uygulamalar karşısında toplu olarak başvurdukları direnme haklarından biridir. Uluslararası belgelerde de bir insan hakkı olarak belirtilen toplu eylem hakkının hukuki dayanaklarını Avrupa Sosyal Şartı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, ILO Sözleşme ve Tavsiyeleri ile denetim organı kararları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları, Avrupa Sosyal Haklar Komitesi Kararları oluşturmaktadır. Toplu eylem hakkı, grev hakkını da kapsamakla birlikte, ifade özgürlüğüne ve barışçıl toplanma hakkına dayanmaktadır.

Bilgi iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimler ve yeniliklerle birlikte sendikalar, toplu iş hukuku mücadelesi adına internet, intranet ve diğer teknolojik ve elektronik

* Arş. Gör. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, shrdmrky@gmail.com.

araçlarla baskı yaratmaya ve faaliyetlerini gerçekleştirmek için sanal toplu eylemlere (flashmob benzeri eylemlere) başvurmaktadır. Söz konusu sanal toplu eylemler arasında işverenin kurumsal e-mail adresine toplu mail gönderilmesi, işverenin kurumsal web sitesinin yoğun erişim yoluyla bloke edilmesi, işverenin kurumsal telefonunun çok sayıda kişi aracılığıyla meşgul edilmesi yer almaktadır. Dijitalleşme ile birlikte sendikaların işveren üzerindeki sanal baskı mücadele araçları yanında, sendikalar işçilerin eylemlerini gerçekleştirmek için sosyal medya ve dolayısıyla da sanal ortamlar aracılığıyla örgütlenmelerini ve harekete geçmelerini sağlamaktadırlar. Çoğu sendikanın sosyal medya aracılığıyla üyeleriyle iletişim kurduğu ve sendikal mücadelelerine gerçekleştirdikleri bilinmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, toplu eylem hakkı, sendikal örgütlenme, sosyal medya, sanal eylemler

REFLECTION OF DIGITALIZATION ON COLLECTIVE LABOUR LAW: VIRTUAL COLLECTIVE ACTIONS

Along with digitalization, there is a process of change and Transformation in many subjects in working life. In this process, working life tries to integrate with new developments, technologies and changes. With the excessive use of information and communication technologies, job process, information transfer, facilitating the realization of activities and moving the working environment to a digital platform are generally expressed as digital transformation. In this sense, digitalization provides time and cost savings from doing the work to the production and delivery of service and labour. The effects of digitalization on working life in terms of labour law are seen in many areas from employment contract types to the classical workplace concept, from working styles to trade union activities and social security practices. These changes require new legislative regulations and different implementation practices. One of the effects of digitalization in working life is observed on trade union activities. When the issue is evaluated in terms of collective labour law, it would be appropriate to state that it has brought about some changes. For example, the beginning and cancelling of trade union membership is done through the e-government application, and most of the training, promotion and organization activities of the union are carried out through online platforms. Apart from these, collective action, which are among the main objectives of the unions, are carried out through virtual organizations, especially through the social media accounts of the trade unions. In addition, trade unions apply to the means of struggle expressed as virtual collective actions by creating pressure on employers with social media and other information and communication technology tools.

The right of collective actions, it is one of the rights of the workers to resist collectively against trade union decisions and practices that violate their social and economic benefits and working conditions. The European Social Charter, European Convention on Human Rights, Ilo Conventions and Recommendations, and supervisory board decisions, European Court of Human Rights Decisions, European Social Rights Committee Decisions are legal basis of the right to collective action, which is also stated as a human right in international documents. While the right to collective action includes the right to strike, it is based on freedom of expression and the right to peaceful assembly.

With the changes and innovations in information and communication technologies, trade unions apply to virtual collective actions (actions like flashmob) to create pressure with the internet, intranet and other technological and electronic means in the name of collective labour law struggle and to carry out their activities. These virtual collective actions are includes are sending mass e-mail to the employer's corporate e-mail address, blocking the employer's corporate website through heavy access, and busying the employer's corporate phone with many people. Along with the digitalisation, besides the tools of the trade unions to fight the virtual pressure on the employers, the trade unions enable the workers to organize and take action through social media and thus virtual environments in order to realize their actions. It is known that most trade unions communicate with their members through social media and keep in their trade union struggles.

Keywords: Digitalisation, right to collective action, union organization, social media, virtual actions

DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ AÇISINDAN KAMU OTORİTESİNİN ROLÜNÜ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Sencer Metin SES*

İş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku disiplini kamu düzenini doğrudan doğruya ilgilendirecek kadar büyük bir öneme sahiptir. Özellikle işçilere yapılan ücret ödemeleri gelir dağılımındaki adalet konusunu gündeme getirir. Kolektif iş ilişkileri kapsamında incelenen sendikalaşma, toplu eylem ve toplu iş sözleşmeleri gibi konular katılımcı demokrasiyle ve dolayısıyla da kamu düzeniyle ilişkilidir. Kamu düzenini sağlama görevi kamu otoritesinin uhdesindedir. Kamu otoritesi bu görevini yerine getirirken çeşitli şekillerde çalışma ilişkilerine müdahalelerde bulunur. Bu müdahalelerin temel amacı çalışma ilişkisinin işçiler ve işverenler açısından sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Günümüzde dijitalleşme süreci hayatın pek çok alanında olduğu gibi çalışma ilişkileri açısından da göz ardı edilemeyecek nitelikteki değişim ve etkileri beraberinde getirmektedir. Platform çalışması olarak adlandırılan istihdam biçiminin yaygınlaşması ve üretim sistemlerinde yapay zeka destekli birimlerden yararlanılmaya başlanması bu değişim ve etkilere örnek olarak verilebilir. Dijitalleşme sürecinin yaygınlaşması aynı zamanda istihdam olgusunun ve sosyal güvenlik konusunun geleceğine ilişkin tartışmaları da arttırmıştır. Dijitalleşme sürecinin yaygınlaşmasıyla birlikte kamu otoritesine de önemli sorumluluklar düşmektedir. Öncelikle kamu otoritesi, toplumda yaşayan bireylerin dijitalleşme sürecine adaptasyonunun sağlanmasından sorumludur. Bu adaptasyon sürecinin sağlıklı bir şekilde yönetilebilmesi için öncelikle eğitim mekanizmasının etkili olarak işletilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede bireylerin yakın gelecekte istihdam edilmeye elverişli hale getirilmesi öncelikli olarak düşünülmelidir. Bireylerin dijitalleşmenin gerektirdiği mesleki yeterlilikleri kazanabilmelerini sağlamaya elverişli bir eğitim sürecinden geçmelerini sağlamak kamu otoritesinin sorumluluğundadır. Dijitalleşme süreci beraberinde yeni meslekleri de getirmektedir. Bu mesleklerin icrası edilebilmesi, belirli eğitim süreçlerinden veya bürokratik süreçlerden geçmeye çoğu zaman bağlı değildir. Başka bir deyişle bu meslekleri icra etmek için belli bir otorite tarafından yetkilendirilmek şartı yoktur. Kamu otoritesi, bu meslekler bakımından bünyesindeki kurumlar aracılığıyla bir standardizasyon faaliyetinde yürütmelidir. Ayrıca dijitalleşme süreci daha önce rastlanmamış yeni tipte uyumsuzlukların çalışma yaşamında meydana gelmesine yol açabilecektir. Yargılama sürecinde adaletsiz sonuçlara ulaşılmasının önüne geçilmesi amacıyla mevzuatta dijitalleşme sürecinin getireceği yeni tip uyumsuzluklara ilişkin düzenlemelere de yer verilmesi yine kamu otoritesinin

* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi, sencermetinsss@gmail.com.

sorumluluğundadır. Ayrıca çalışma yaşamında dijitalleşme süreciyle beraber ortaya çıkacak veya var olan etkisini güçlendirecek olan örgütlenme ve kayıt dışı istihdam gibi sorunların çözümlenmesinde etkili politikalar geliştirmek de kamu otoritesinin sorumluluğundadır.

Anahtar Kelimeler: İş ve sosyal güvenlik hukuku, kamu otoritesi, iş ilişkisi, işçi, işveren

RECONSIDERING THE ROLE OF PUBLIC AUTHORITY IN TERMS OF WORKING RELATIONS IN THE DIGITAL TRANSFORMATION PROCESS

The discipline of labor law and social security law has such a great importance that it directly concerns public order. In particular, wage payments to workers raise the issue of fairness in income distribution. Issues such as unionization, collective action and collective bargaining agreements, which are examined within the scope of collective labor relations, are related to participatory democracy and therefore public order. The task of maintaining public order is the responsibility of the public authority. While performing this duty, the public authority intervenes in working relations in various ways. The main purpose of these interventions is to ensure the sustainability of the working relationship for workers and employers. Today, the digitalization process brings with it changes and effects that cannot be ignored in terms of working relations, as in many areas of life. The widespread use of the form of employment called platform work and the use of artificial intelligence supported units in production systems can be given as examples of these changes and effects. The spread of the digitalization process has also increased the discussions on the future of employment and social security. With the spread of the digitalization process, important responsibilities fall on the public authority. Primarily, the public authority is responsible for ensuring the adaptation of individuals living in the society to the digitalization process. In order for this adaptation process to be managed in a healthy way, first of all, the education mechanism must be operated effectively. Within this framework, making individuals suitable for employment in the near future should be considered as a priority. It is the responsibility of the public authority to ensure that individuals go through an educational process that is suitable for acquiring the professional qualifications required by digitalization. The digitalization process brings with it new professions. The execution of these professions is often not dependent on going through certain educational processes or bureaucratic processes. In other words, there is no requirement to be authorized by a certain authority to perform these professions. The public authority should carry out a standardization activity in terms of these professions through the institutions within it. In addition, the digitalization process may lead to the emergence of new types of disagreements that have not been encountered before in the working life. It is also the responsibility of the

public authority to include regulations regarding new types of disputes brought by the digitalization process in the legislation in order to prevent unfair results in the judicial process. In addition, it is the responsibility of the public authority to develop effective policies in solving problems such as organization and unregistered employment, which will arise with the digitalization process in the working life or will strengthen its existing effect.

Keywords: Labor and Social Security Law, public authority, working relationship, employee, employer

YAPAY ZEKANIN İŞ İLİŞKİLERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Senem DEĞER*

Merda Elvan TUNCA**

Otomasyonun çalışma hayatındaki sonuçları 19. Yüzyıldan beri görülmüş ve iş mevzuatı da bu sonuçlardan etkilenecek şekilde şekillenmiştir. Yapay zekâ da günümüzün ve tabii ki geleceğin en tartışmalı kavramlarından bir tanesidir. Zira gelecekte yapay zekanın insanoğlunun sonunu getireceğine dair distopik bir anlayışla birlikte yapay zekanın gündelik yaşamı ve insan ilişkilerini nasıl etkileyeceğine dair pek çok çalışma mevcuttur. Yapay zekanın çalışma yaşamında gittikçe artan oranda yer aldığı bir gerçektir ve yapay zekâ özellikle temel hukuki kavramlar bakımından tartışılmaktadır.

Çalışma yaşamı, gelecekte, yapay zekâ ile değişime uğrayacak, işsizlik oranlarında artış meydana gelecektir. Bu olumsuz etkiyle birlikte yapay zekâ, gelecekte yeni iş kolları oluşturarak ve belki de refah seviyesini arttırabilir. Çalışma yaşamındaki bu değişim iş hukuku bakımından da düzenlemelerin yapılmasını kısa vadede zorunlu kılacaktır. Yapay zekanın gücü ve karmaşıklığı, bu teknolojinin kontrol altına alınmasını özellikle etik ilkeler bakımından gerektirmektedir. Bu gereklilik, iş hukuku bakımından da söz konusudur.

Yapay zekanın hukuki sorumluluk bakımından kişiliğe sahip olup olmadığı tartışmalıdır; hatta yapay zeka için “elektronik kişi” kavramı da kullanılmaktadır. Yapay zekanın kişi olarak statüsünün belirlenmesi en başta yapay zekanın işçi ve işveren olup olmayacağı bakımından tespit edilmelidir. Çalışmamızda yapay zekanın işçi ve işveren statüsü değerlendirilecektir.

Günümüzde yapay zekanın çalışma yaşamında kullanıldığı ilk alanlardan birisi işçilerin işe alım ve işe yerleştirilmesidir. Yapay zekanın bu süreçteki rolü, işe alım ve işe yerleştirme sürecinde işçinin korunması ve eşit davranma ilkesi çalışmamızda ele alınacaktır.

Yapay zeka, giyilebilir teknoloji aletlerinde de mevcuttur ve bu aletler işçiler tarafından da çalışma yaşamında aktif olarak kullanılmaktadır. İşçilerin kullandığı giyilebilir teknoloji aletleri işverenin işçileri kontrol etmesine yarayan araçlar olduğu gibi işçilerin temel haklarını da ihlal etme olasılığına da sahiptir.

Günümüzde oldukça artan platform işleri otomatik karar alma süreçleri tarafından yönetilmekte ve işçiler için hızlı ve kolay iş bulma olanağı oluşturmaktadır. Bununla birlikte bu tür işlerde çalışan işçilerin iş mevzuatı bakımından korunması çalışmamızda irdelenecektir. Yapay zekanın iş kazası bakımından sorumluluğu, yapay zekanın şeref ve haysiyet gibi

* Dr. Öğretim Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, sermuncu@pau.edu.tr.

** Dr. Öğretim Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, mtunca@pau.edu.tr.

değerlere zarar vermesi gibi konular da çalışma yaşamında karşılaşılmaları muhtemel başlıklardır.

Çalışmamızda uluslararası hukuktaki ve dünyadaki yapay zeka ile ilgili düzenlemeler ele alınacaktır. İş hukukuna egemen olan ilkeler, yapay zekanın çalışma yaşamındaki uygulaması bakımından tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İş hukuku, yapay zeka, işçi, işveren, iş ilişkisi

EVALUATION OF THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON LABOR RELATIONS

The results of automation in working life can be observed since the 19th Century and labor legislation has been shaped by the effects of these results. Artificial intelligence is one of the most controversial concepts of today and of course of the future. As along with a dystopian understanding that artificial intelligence will bring the end of humanity in the future, there are also many studies on how artificial intelligence will affect the daily life and human relations. It is a fact that artificial intelligence is increasingly involved in working life and it is discussed especially in terms of basic legal concepts in labor law.

Working life will go through changes with artificial intelligence in the future and unemployment rates will increase. Along with this negative impact, artificial intelligence can probably increase the level of prosperity by creating new business lines in the future. This change in working life will also make it necessary to make regulations in terms of labor law in the short term. The power and complexity of artificial intelligence necessitate the control of this technology, especially in terms of ethical principles. This requirement is also valid in terms of labor law.

Whether artificial intelligence has an identity in terms of legal responsibility is controversial; the concept of "electronic personality" is also used for artificial intelligence. Determining the status of artificial intelligence as a personality should be identified primarily in terms of whether artificial intelligence can be an employee and an employer. In our study, the employee and employer status of artificial intelligence will be evaluated.

Nowadays, one of the first areas that artificial intelligence is used is the recruitment and placement of the employees in working life. The role of artificial intelligence in this process will be discussed in our study of the protection of employees in the recruitment and placement process and the principle of equal treatment. Artificial intelligence is also available in wearable technology tools, and these tools are actively used by employees in working life. Wearable technology tools used by employees are the tools allowing the employer to control the

employees, as well as revealing the possibility of violating the fundamental rights of the workers.

Today, the increasing number of platform work is managed by automated decision-making processes and creates the opportunity for employees to find jobs quickly and easily. However, the protection of employees working in such jobs in terms of labor legislation will be discussed in our study. Issues such as the responsibility of artificial intelligence in terms of occupational accidents and the damage of artificial intelligence on values such as honor and dignity are also possible topics to be encountered in working life.

In our study, regulations related to artificial intelligence in international law and the world will be discussed. Principles that dominate labor law will be discussed in terms of the application of artificial intelligence in working life.

Keywords: Labor law, artificial intelligence, employee, employer, business relationship

DİJİTALLEŞEN ÇALIŞMA HAYATINDA İŞÇİNİN ULAŞILAMAMA HAKKI

Serenay KARA*

Alp LİMONCUOĞLU**

Zeynep ŞİŞLİ***

Gelişen teknolojiyle birlikte, hayatın diğer pek çok alanı gibi, çalışma hayatı da dijitalleşmiştir. Mal ve hizmet üretiminin dijitalleşmesi, internet üzerinden yapılan ticaretin önemli ölçüde artması ve diğer değişiklikler, birçok işçinin günün her saatinde iş görmesini gerektirmiş; işçileri, müşteriler, çalışma arkadaşları ve işvereni tarafından “sürekli ulaşılabilir” hale getirmiştir. Özellikle pandemi sürecinde, bu durum, işçinin iş görme edimini, teknolojik imkânlarla yerine getirdiği tele çalışma modelinde ağırlık kazanmıştır. Birçok işveren, tamamen veya kısmen işçinin işverene ait işyeri dışında çalıştırılması modelini benimsemiş, bu şekilde süreklilik kazanması söz konusu olmuştur. Uzaktan çalışmanın bir türü olan tele çalışmada işçi, “her an ulaşılabilir” olmaktadır. Bu durum, çalışma süresi kavramını anlamlı olmaktan çıkarmakta, özel hayat ile çalışma yaşamının sınırlarının belirsiz hale gelmesi sonucunu doğurmakta ve “dinlenme hakkı” başta olmak üzere Anayasa ile güvence altına alınan haklarını tehdit etmektedir. Bu sebeple işçinin, çalışma saatleri dışındayken, herhangi bir yaptırımla karşılaşma endişesi duymadan işle irtibatını kesebilmesini ifade eden “ulaşılama hakkı” kavramı gündeme gelmektedir.

Türk hukukunda, ulaşılama hakkı, mevzuatta düzenlenmiş değildir. Ulaşılama hakkının hukuk sistemimizde özel olarak düzenlenmesi gerektiği isabetli olarak ileri sürülmekte ise de hâlihazırda bu hakkın mevzuatta yer almaması, iş ilişkisinde, işçinin bu haktan mahrum olduğu anlamına gelmemelidir. Ulaşılama hakkı; işçinin dinlenme hakkı ve özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilerek korunmalıdır. Bu hak, işçinin kişiliğinin, özel yaşamının ve sağlığının korunması gerekliliğinden hareketle, Türk hukukunda uygulanabilmelidir.

Avrupa Birliği hukukuna bakıldığında ise son yıllarda ulaşılama hakkının tartışılmaya başlandığı ve Avrupa ülkelerinin bazılarında bu yönde düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Avrupa Parlamentosu, 21 Ocak 2021 tarihinde verdiği ilke kararında, Avrupa Komisyonunu, ulaşılama hakkına ilişkin direktif hazırlamaya çağırmıştır. Avrupa

* Arş. Gör., İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, serenay.kara@ieu.edu.tr.

** Doç. Dr., İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, alp.limoncuoglu@ieu.edu.tr.

*** Prof. Dr., İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, zeynep.sisli@ieu.edu.tr.

Parlamentosu tarafından organize edilen “Ulaşılama Hakkı ve Tele Çalışma Konferansı” ise 15 Mart 2022’de gerçekleştirilmiştir. Bu konferansta; ulaşılama hakkının AB düzeyinde sağlanmasının önemi vurgulanmış ve AB üyesi devletlerin, ulusal mevzuatlarında ulaşılama hakkını tanınması gerektiği ifade edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, “ulaşılama hakkı” kavramını, çalışma hayatının dijitalleşmesiyle ilişkilendirerek açıklayıp Türk hukukundaki ve Avrupa Birliği hukukundaki güncel durumu aktarmaktır. Çalışma yürütülürken, literatür taraması ve içerik analizi yöntemleri kullanılacaktır.

Anahtar kelimeler: Ulaşılama hakkı, tele çalışma, Türk hukuku, Avrupa Birliği, iş hukuku

THE WORKER’S RIGHT TO DISCONNECT IN THE DIGITALIZED WORKING LIFE

With the developing technology, working life, as most other fields of life, has been digitalized. The digitalization of the production of goods and services, the significant increase in e-commerce, and the other changes have necessitated most workers to perform the work all day long and have made the workers “always accessible” by customers, their colleagues, and employer. Especially in the time of pandemic, this situation has become prevalent in the model of telework in which the worker performs the work by means of technology. Most employers have completely or partially adopted the model in which the worker performs the work outside the employer’s premises, and it has gained continuity in this way. The worker is “always accessible” in telework which is a type of remote work. This situation makes the concept of working hours meaningless, causes to blurring of the boundaries between personal life and working life, and threatens the rights, especially the right to rest, that are guaranteed under the Constitution. Therefore, the concept of “the right to disconnect” -which refers to the worker’s right to be able to disengage from work, without fear of any reprisal, outside of working hours- has become a current issue.

In Turkish law, the right to disconnect has not been regulated in the legislation. Although it is properly asserted that the right to disconnect is required to be regulated specifically in our legal system, the fact that this right is not in the legislation should not refer to the worker’s deprivation of this right in the employment relationship. The right to disconnect should be protected through being considered in the scope of the worker’s right to rest and the right to respect for private life. This right should be applicable considering the necessity of protection of the worker’s personality, private life, and health.

When considering the European Union law, it is seen that the right to disconnect has been discussed in recent years, and some regulations have been made on it in some of the countries of Europe. The European Parliament has called the European Commission to prepare a directive on the right to disconnect with its recommendation given on 21st January 2021. “Conference on the Right to Disconnect and Telework” organized by the European Parliament was held on 15th March 2022. At this conference, the importance of the right to disconnect being ensured at the EU level was emphasized, and it was expressed that the EU Member States are required to recognize the right to disconnect in their national legislations.

The aim of this study is to explain the concept of “the right to disconnect”, associating it to the digitalization of working life, and to convey the current situation in Turkish law and the European Union law. As the study is being carried out, literature review and content analysis methods will be used.

Keywords: Right to disconnect, telework, Turkish law, European Union law, labour law

İŞVERENİN YÖNETİM YETKİSİ KAPSAMINDA ALGORİTMALARI KULLANMASI VE İŞ İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ

Sevil DOĞAN*

İşverenin yönetim yetkisi kapsamında algoritmaları kullanması, diğer adıyla algoritmik yönetim (*algorithmic management*) ifadesi ilk olarak 'Uber' ve 'Lyft' gibi dijital platformların, çalışanların "algoritmalar ve izlenen veriler aracılığıyla atanmasına, optimize edilmesine ve değerlendirilmesine" olanak sağlamak için yazılım algoritmalarını kullanma yollarını açıklayan bir kavram olarak ortaya çıkmış ve algoritmik yönetim, otomatik ya da yarı otomatik karar alma süreçlerini mümkün kılmak için veri toplama ve çalışanların gözetimine dayanan, işgücünü uzaktan yönetmeye yönelik çeşitli teknolojik araç ve teknikler bütününe ifade etmektedir.

Algoritmik yönetim teknolojilerinin birçoğu platform ekonomisinde çalışanların performans ölçümlene sistemleri ile ortaya çıkmışsa da büyük işletmelerin işe alım süreçlerinde, işverenin yönetim yetkisi kapsamında işin görülme sürecinde kullanılması ile daha yaygın hale gelmektedir. Özellikle işin görülme sürecinin görülmesinde işverenin yönetim yetkisini algoritmik araçlarla yerine getirmesi ile işçilerin teknoloji aracılığıyla verimli bir şekilde verilerinin toplanması ve gözetlenmesi, işverenin işletmesel kararlarının ölçümlenmesi, işverenin yönetim yetkisini otomatik veya yarı otomatik karar verme sistemlerine bırakması ile uygulamada yaygınlık kazanmaktadır. Bu yaygın kullanım ile birlikte iş hukuku açısından da konunun tartışılması önem taşımaktadır. Algoritmik yönetim araçlarının işverenin yönetim yetkisi kapsamında kullanılması neticesinde işçiler üzerinde daha sıkı ve yoğun talimatlar ile karşılaşılabilmesi, işverenin işçinin verilerini sürekli depolaması ve izlemesi sebebiyle kişisel verilerinin tehdit altında olduğu, bunun yanı sıra işverenin eşit davranma borcuna aykırılık yaratan durumları ortadan kaldıracabileceği, işçilerin performans ve verimini arttırabileceği de ileri sürülmektedir. "Dijital Çağda Hukuk" sempozyumunda algoritmik yönetim araçlarının işçinin iş görme sürecinde kullanımının iş ilişkilerine olası etkileri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşverenin yönetim yetkisi, algoritmalar, makine öğrenme, yapay zeka

THE EMPLOYER'S USE OF ALGORITHMS WITHIN THE SCOPE OF MANAGERIAL AUTHORITY AND ITS EFFECTS ON LABOR RELATIONS

The employer's use of algorithms as part of its management authority, also known as algorithmic management, first emerged as a concept describing the ways in which digital platforms such as 'Uber' and 'Lyft' use software algorithms to allow employees to be "assigned, optimized and evaluated through algorithms and monitored data", and algorithmic

* Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Salihli İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, ORCID: 0000-0002-3734-6190, sevil.doğan@cbu.edu.tr.

management refers to a set of various technological tools and techniques for managing the workforce remotely, based on data collection and surveillance of employees to enable automated or semi-automated decision-making processes.

Although most of the algorithmic management technologies have emerged with the performance measurement systems of employees in the platform economy, they are becoming more widespread with their use in the recruitment processes of large enterprises and in the process of performing the work within the scope of the employer's management authority. In particular, it is becoming widespread in practice as the employer's management authority is fulfilled by algorithmic tools in the process of seeing the work process, collecting and monitoring the data of the workers efficiently through technology, measuring the employer's business decisions, and leaving the employer's management authority to automatic or semi-automatic decision-making systems. With this widespread use, it is important to discuss the issue in terms of labor law. As a result of the use of algorithmic management tools within the scope of the employer's management authority, it is argued that workers may be subjected to stricter and more intensive instructions, that their personal data is under threat due to the employer's continuous storage and monitoring of the employee's data, as well as that the employer may eliminate situations that contradict the employer's equal treatment obligation and increase the performance and efficiency of the workers. The symposium "Law in the Digital Age" will focus on the possible effects of the use of algorithmic management tools on the labor relations of the employee's employment process.

Keywords: Employer's right to manage, algorithms, machine learning, artificial intelligence

TÜRK MEDENİ KANUNU HÜKÜMLERİ KAPSAMINDA ELEKTRONİK (DİJİTAL) VASIYETNAME

Ahmet KALENDER*

Teknolojinin gelişmesi hukuk kurallarına dolaylı veya doğrudan etki eder. Bu etki hem malvarlığı haklarında hem de şahıs varlığı haklarında çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekliliğini ortaya çıkarır. İşte teknolojinin hukuk alanına yaptığı önemli etkilerden biri de miras hukukundaki vasiyetnamelere ilişkindir.

Vasiyetname, başkasına yöneltilmesi gerekmeyen ve gerçek kişinin ölümü üzerine intikal edebilen malvarlığı ile haklarının akıbetini düzenleyen şekli anlamda ölüme bağlı bir tasarruftur. Mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde malvarlığının tamamı veya bir kısmı için yapabileceği vasiyetname, Türk Medeni Kanunu (TMK) hükümleri uyarınca resmi şekilde, mirasbırakanın el yazısı ile veya sözlü olarak düzenlenebilir. Belirtmek gerekir ki TMK'nın bu açık hükümleri karşısında, kanunda düzenlenmeyen başka bir vasiyetname yapılması olanaklı görülmemektedir. Bu nedenle, TMK hükümleri kapsamında elektronik vasiyetnamenin (dijital) yapılamayacağı ileri sürülebilir. Ancak her nasılsa tarafların böyle bir vasiyetname yapmış olması da mümkündür. Tarafların yaptıkları bu elektronik vasiyetname, özellikle vasiyetname lehine yorum ilkesi (*favor testamenti*) kapsamında değerlendirilebilir. Bu husus, mirasbırakanın son arzularının yerine getirilmesi bakımından tartışılmaya değer bir durumdur.

Resmi vasiyetname TMK m. 532 vd. hükümlerinde; el yazılı vasiyetname TMK m. 538'de ve sözlü vasiyetname ise TMK m. 539 ve devamında belirtilmiştir. Elektronik vasiyetname ise Türk hukukunda TMK'da veya başka bir kanunda düzenlenmemiştir. Teknolojinin sürekli gelişmesi ve buna bağlı olarak hukuki işlemlerin de dijital ortamlarda yapılabilmesi karşısında TMK'da düzenlenmeyen ve fakat uygulamada karşılaşılabilecek elektronik vasiyetnamelerin geçerli olup olmayacağına tespiti gerekir. İşbu çalışma, TMK hükümleri kapsamında, elektronik vasiyetnamelerin geçerli olup olamayacakları ve bu konuda yasal bir düzenlemenin gerekli olup olmadığı sorunu değerlendirmeyi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında öncelikle, vasiyetname hakkında Türk ve İsviçre Hukuklarındaki durum genel yönleriyle incelenecek ve daha sonra elektronik vasiyetnamelerin Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD), bazı eyaletlerindeki durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise elektronik vasiyetnamelerin Türk hukuk uygulamasında ortaya çıkarabileceği sorunlara ilişkin bir çözümün olup olmayacağına yönelik bir değerlendirme yapılacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, ahmetkalender@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-3366-2946.

Anahtar Kelimeler: Vasiyetname, elektronik vasiyetname, ölüme bağlı tasarruf, mirasbırakan, mirasçı

ELECTRONIC (DIGITAL) TESTAMENT UNDER THE PROVISIONS OF THE TURKISH CIVIL CODE

The advancement of technology has an indirect or direct effect on legal principles. This effect requires the creation of various regulations governing both property rights and personal property rights. One of the important effects of technology on the law is related to testaments in the law of inheritance.

A testament is a kind of judgement that is related to death in terms of form. A testament regulates the issues concerning any assets and rights of a natural person following his/her death, which are not required to be assigned to any party. A willer may issue a testament for all, or some of his/her assets as allowed by the right of judgement. An official testament may be handwritten or nuncupative under the provisions of the Turkish Civil Code (TCC). Considering these unambiguous provisions of the TCC it must be stated that, it does not seem possible to issue a testament in any other way that is not specified in law. Hence it can be argued that an electronic (digital) testament cannot be issued under the provisions of the TCC. On the other hand, parties might have issued a testament in this way. In that case, the electronic testament might be considered particularly within the scope of the principle of *favor testament*. This issue is worth discussing for realizing the last wishes of the willer.

The rules governing an official testament are specified in the TCC starting from Article 532, the rules governing a handwritten testament are specified in Art. 538 of the TCC and the rules governing a nuncupative will are specified in the TCC starting from Art. 539. Electronic testament is not regulated under the provisions of the TCC in Turkish law. However, in view of the continuing advancement of technology and the possibility of carrying out legal procedures in digital environments, it is necessary to determine whether electronic testaments, which may be encountered in practice but are not regulated under the TCC, shall be valid or not. The present study aims to discuss whether electronic testaments shall be valid under the provisions of the TCC and whether a legal regulation is required for this case. The study will first address testaments in general in view of the Turkish and Swiss laws, then the practice in certain states of the USA in terms of electronic testaments will be discussed. The conclusion part of the study will evaluate whether there might be a solution to the problems electronic testaments might generate in Turkish law.

Keywords: Testament, electronic testament, death-related judgement, willer, successor

SÖZLEŞMELER HUKUKUNDA ELEKTRONİK İMZA UYGULAMASI

Ali GÖKPINAR*

İmza, Türk Borçlar Kanunu 15. maddesinde düzenlenmiştir. Borçlar Kanunu 14. maddesine karşılık olarak düzenlenen bu madde kısmen farklılık göstermektedir. Sözleşme ne şekilde yazılmış olursa olsun imzanın el yazısıyla atılması zorunludur. İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır. İmza anlaşma sağlanan metnin altına atılmalı; çikıntı ve ilaveler varsa bunlar da imzalanmalıdır. El yazısıyla imzanın ne şekilde atılacağı hususunda herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte, uyumsuzluk durumunda imza atan kişinin uygulamada hangi imza şeklini benimsediği araştırılmaktadır. “Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur” hükmü bir yenilik olarak 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesinden, Türk Borçlar Kanununun 15. maddesine aktarılmıştır. İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır. El yazısıyla atılan imzanın özellik ve fonksiyonlarını, elektronik ortamda yapılan hukuki işlemler için de sağlamak maksadıyla geliştirilen tekniğe elektronik imza adı verilmektedir. Elektronik imza, birbirinden çok farklı teknikler kullanılarak oluşturulabilmekte ve her türlü elektronik ses, sembol veya uygulamayı kapsamaktadır. Kişilerin elle atmış olduğu imzaların tarayıcıdan geçirilmiş hali olan sayısallaştırılmış imzaları, göz retinası, parmak izi, DNA şifresi veya ses gibi biyolojik özelliklerini içeren veriler de genel anlamda elektronik imza kavramı içerisine girer.

Anahtar Kelimeler: İmza, güvenli elektronik imza, sözleşme, elektronik ortam

ELECTRONIC SIGNATURE APPLICATION IN THE LAW OF CONTRACTS

The issue of signature is regulated by Article 15 of Turkish Code of Obligations. Article 15, issued in response to Article 14 of Code of Obligations, differs partially. No matter how the contract is written, it is obligatory to sign it in handwriting. Signing, other than handwriting, is considered as acceptable only in widely customarily accepted conditions and especially for the signature of a large number of documents. Signature should be placed not only under the agreed text, as well as on the protrusions and additions. Although there are no regulations on how the handwritten signature will be signed, the signature style the signatory adopts in practice in case

* Dr., Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, ORCID NO: 0000-0002-5819-7390.

of conflict is still under discussion. The provision "Secure electronic signature also creates all legal consequences of a handwritten signature" was transferred from Article 5 of the Electronic Signature Law No. 5070 to Article 15 of the Turkish Code of Obligations as an innovation. Any technique developed in order to provide the features and functions of a handwritten signature for legal transactions made in electronic environment is called electronic signature. An electronic signature can be created using very different techniques and may include any electronic sound, symbol or application. Data containing biological features such as digitized signatures, eye retina, fingerprint, DNA code or voice, which are the scanned version of signatures that people have hand-signed, are also included in the concept of electronic signature in general terms.

Keywords: Signature, secure electronic signature, contract, electronic media

E-DEVLETEN EDİNİLEN BİLGİ VE BELGELERİN İSPAT GÜCÜ VE YANLIŞLIKLARINDAN DOĞAN SORUMLULUK

Alper UYUMAZ*

Türk Medenî Kanunu'nun "II. Resmî belgelerle ispat" başlıklı 7 inci maddesine göre, "Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olmadığı ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekilde bağlı değildir". Bu hüküm uyarınca, resmî sicil ve senetler hakkında doğruluk karinesi vardır ve bunların aksini iddia eden bu yanlışlığı her türlü delille ispat edebilecektir. Çünkü kanun, ispat konusunda kanunlarda özel bir şekil şartı öngörülmedikçe her türlü delile başvurulmasını mümkün kılmıştır. Bu noktada, e-devlet kapısı üzerinden edinilen bilgilerin TMK.m.7 anlamında ispat gücüne sahip olup olmadığı sorusu akla gelmektedir. Zira ülkemizde, e-Devlet Kapısı, 2008 yılında vatandaşların erişime açılmış ve gelişimini sürdürerek binlerce kamu hizmetinin sunulduğu, yüzlerce kamu kurumunun entegre olduğu bir dijital platforma dönüşmüştür. Bu platformda yer alan hizmetlerin artırılması, içeriklerinin genişletilmesi ve toplumun her kademesinden vatandaşlara, kamu kurumlarına ve özel sektöre yönelik 7/24 hizmetlerin sunulmasına yönelik çalışmalar yürütülmeye devam etmektedir. Görüldüğü gibi, eskiden devlet kurumlarından bireysel ve yüz yüze başvuru ile edinilen bilgiler artık dijital olarak e-devlet kapısı üzerinden elektronik ortamda erişime sunulmaktadır. Bu açıklamalardan sonra, şu sorular cevap beklemektedir: E-devlet üzerinden edinilen belge ve bilgiler, kurumdan doğrudan yüz yüze başvuru ile edinilen bilgilerle aynı ispat gücüne sahip midir? Bu iki belge arasında farklılık varsa hangisi esas alınmalıdır? Bu belgelerin gerçek duruma uygun olmaması sebebi ile ortaya bir zarar çıkarsa bu zarardan kim, hangi hükümlere göre sorumlu olacaktır? İşte, bu çalışmada, mevcut yasal düzenlemeler ışığında e-devlet kapısı üzerinden verilen hizmetle ilgili bu sorulara cevap aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: E-devlet kapısı, e-devlet platformu, e-devlet kapısı işletmecisi, KAYSİS

PROBATIVE FORCE OF INFORMATION AND DOCUMENTS OBTAINED FROM E-GOVERNMENT AND RESPONSIBILITY ARISING FROM FAULTS

Turkish Civil Code Article 7 titled "Proof with official documents" says "Official registers and bonds constitute evidence for the accuracy of the facts they document. The proof that their content is incorrect does not depend on any form unless there is another provision in the law". Under this provision, there is a presumption of accuracy regarding official registers and bonds, and anyone who claims otherwise will be able to prove this incorrectness with all

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı, alperuyumaz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8479-4642.

sort of evidence. Because the law has made it possible to apply to all sorts of evidence unless a special form requirement is stipulated in the laws regarding the proof. At this point, the question of whether the information obtained through the e-government portal has the power of proof within the meaning of Civil Code Art.7. Because, in our country, the e-Government Gateway was opened to citizens in 2008, and by continuing its development, it has turned into a digital platform where thousands of public services are offered and hundreds of public institutions are integrated. Studies continue to increase the services on this platform, expand their content and provide 7/24 services to citizens from all levels of society, public institutions, and the private sector. The information that was previously obtained from government institutions through individual and face-to-face applications is now available digitally through the e-government portal in the electronic environment. After these explanations, the following questions await answers: Do the documents and information obtained through e-government have the same power of proof as the information obtained directly from the institution through the face-to-face application? If there is a difference between these two documents, which one should be taken as the basis? If there is a loss because these documents are not by the actual situation, who will be responsible for this damage, and according to what provisions? Here, in this study, answers to these questions about the service provided over the e-government portal are sought in light of current legal regulations.

Keywords: E-government gate, e-government platform, e-government gate administrator, KAYSIS

ESER SAYILMADA HUSUSİYET ŞARTININ YAPAY ZEKÂNIN ESER SAHİPLİĞİNE ETKİSİ

Ayşenur MAMAN*

Teknolojik gelişmelerin hız kazandığı bilgi toplumunda yapay zekâ çalışmaları oldukça dikkat çekmekte ve hızla gelişmeye devam etmektedir. Uluslararası ticarete büyük bir paya sahip olan yapay zekâ, birçok alanı etkilemekte ve yeni hukuki düzenleme ihtiyacı kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanattan bilime, sağlıktan tekstile birçok alanda kullanılmaya başlanan yapay zekâ sistemleri, hukukun her alanında olduğu gibi telif hukukunda da tartışılacak konuları gündeme getirmiştir. Günümüzde tablo, şiir, müzik ve roman gibi birçok ürünün üreticisi olan yapay zekânın telif hukukunu etkilediği ortadadır. Yapay zekâ tarafından üretilen ürünlerin eser olarak kabul edilip edilmeyeceği ve eser olarak kabulü varsayımından hareketle yapay zekânın eser sahipliği tartışmaları hukuk dünyasında yerini almıştır. Bu noktada, eser sayılmada ve eser sahipliğinde belirleyici olan hususiyet unsuru büyük önem arz etmektedir. Türk Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) tanımlar kenar başlığını taşıyan 1/B-a maddesinde eser kavramının tanımını yaparken “sahibinin hususiyetini taşıyan” ifadesine yer vermiştir. Öğreti ve yargı kararlarında eser sayılmanın sübjektif şartı eser sahibinin hususiyetini taşıma olarak belirlenmiştir. Uluslararası hukuk sistemlerinde orijinallik, yaratıcılık ve kişisel fikri yaratım gibi hususiyet kavramına benzer soyut ifadeler kullanılmış; ülkemizde olduğu gibi bu unsurun açıklanması ve yorumlanması içtihat ve öğretiyeye bırakılmıştır. Hususiyet kavramının öğretisi, yargı kararları ve uluslararası literatürdeki anlamı, eser sayılma unsuru kapsamında değerlendirilecektir. Hususiyet unsurunun yalnızca insana özgü olabileceği düşüncesinden hareketle yapay zekânın eser sahipliği konusu, Türk hukuku ve yabancı mahkeme kararları ışığında ele alınacaktır. FSEK 2004 değişikliği ile eser sahibinin tanımında yer alan gerçek kişi kavramı kanundan çıkarılmıştır. Böylelikle, eser sahibi FSEK madde 1/B-b hükmünde eseri meydana getiren kişi olarak tanımlanmıştır. Bu değişiklik, öğretide gerçek kişi dışındaki kişilerin eser sahibi olabileceği tartışmalarını başlatmıştır. Günümüzde özellikle uluslararası literatürde tartışılan yapay zekâyâ ayrı bir kişilik verilmesi de bu madde kapsamında yeniden değerlendirilecektir. Bu çalışma ile hususiyet unsuru yapay zekâ bağlamında değerlendirilecek olup yapay zekânın telif hukukunda karşılaşılabilecek problemlere çözüm aranacaktır. Böylelikle, bu alandaki çalışmalara katkı sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fikir ve sanat eserleri, hususiyet, FSEK, telif hakkı, yapay zekâ

* Arş. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı, aysenurmaman@karatekin.edu.tr, ORCID:0000-0002-1387-4327.

THE EFFECT OF THE INDIVIDUALITY CONDITION ON THE COPYRIGHT OWNERSHIP OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

In the information society where technological developments accelerate, artificial intelligence studies attract attention and continue to develop rapidly. Artificial intelligence, which has a large share in international trade, affects many areas and the need for new legal regulations emerges as an inevitable fact. Artificial intelligence systems, which have started to be used in many fields from art to science, from health to textiles, have brought up issues to be discussed in copyright law as in every field of law. It is obvious that artificial intelligence, which today is the producer of many products such as paintings, poetry, music and novels, has an impact on copyright law. The discussions on whether the products produced by artificial intelligence will be accepted as works and the copyright ownership of artificial intelligence based on the assumption that they will be accepted as works have taken their place in the legal world. At this point, the element of individuality, which is decisive in the work and copyright ownership of the work, is of great importance. Article 1/B-a of the Law on Intellectual and Artistic Works (LIAW), which bears the subtitle of definitions, includes the concept of "bearing the individuality of its owner" when defining a work. In the doctrine and judicial decisions, the subjective condition of being considered as a work is determined as bearing the individuality of the author. In international legal systems, abstract expressions similar to the concept of individuality such as originality, creativity and personal intellectual creation are used, and as in our country, the explanation and interpretation of this element is left to jurisprudence and doctrine. The meaning of the concept of individuality in the doctrine, judicial decisions and international literature will be evaluated within the scope of the element of work. Then, based on the idea that the element of individuality can only be specific to human beings, the discussion on the copyright of artificial intelligence will be made in the light of Turkish law and foreign court decisions. With the 2004 LIAW amendment, the concept of natural person in the definition of the author was removed from the law. Thus, the author is defined as the person who created the work in Article 1/B-b of LIAW. This amendment has initiated discussions in the doctrine that persons other than natural persons can be authors. The granting of a separate personality to artificial intelligence, which is discussed especially in the international literature today, will also be re-evaluated within the scope of this article. With this study, the element of individuality will be evaluated in the context of artificial intelligence and solutions will be sought to the problems that artificial intelligence will encounter in copyright law. Thus, it will contribute to the studies in this field.

Keywords: Literary and artistic works, individuality, LIAW, copyright, artificial intelligence

TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK VASIYETNAME

Banu Bilge SARIHAN*

Bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişme, insan ihtiyaçlarının büyük bir bölümünün teminini elektronik ortama taşımıştır. Bu değişim, birçok hukuki işlemin elektronik ortamda yapılması, kişilerin fizîken olduğu kadar sanal ortamda da mallar, haklar ve borçlar edinmesi sonucunu doğurmuştur. Gelir elde edilebilen, sözleşme yapılabilen, fotoğraf, video, dijital para, sanat eseri depolanabilen platformlardaki çevrimiçi üyelikler, e-posta kayıtları, fotoğraf ve belgeler gibi dijital bilgiler içeren internet ve sosyal medya hesapları, güncel hukuki sorunları da beraberinde getirmiştir. Dijital alandaki bu değişikliklerin yürürlükteki miras hukukuna en önemli yansımaları dijital miras ile çalışma konumuz olan elektronik vasiyetnamedir. Kişilerin ölümünden sonra dijital ortamdaki malvarlığının mirasçılara geçişinin nasıl olacağı dijital miras kavramı altında tartışılmaktadır. Hukukumuzda vasiyetname, bir kimsenin ölümünden sonra karşılanmasını istediği beklentileri ve isteklerinin gerçekleşmesi için belirlediği emir ve direktifleri içeren şekli anlamda ölüme bağlı tasarruftur. Vasiyetname ile maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olan vasiyet gerçekleştirilir. Vasiyetname sadece bir kişinin arzusuna bağlı olarak hukuki sonuç doğurmaya yönelik irade açıklaması ile meydana geldiği için tek taraflı bir hukuki işlemidir. Vasiyet iradesinin lehine vasiyette bulunulan kişiye yöneltilmesi de gerekmediği için, vasiyetçi vasiyetname içerisinde yer alan iradesinden sebep göstermeksizin dönebilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunumuzda vasiyetnamenin üç şekilde yapılabileceği belirtilmiştir. Resmi vasiyetname (TMK. md. 532-537), El yazılı vasiyetname (TMK.md. 538), Sözlü vasiyet (TMK. md. 539-541). Sözlü vasiyet yapılabilmesi için kanun koyucu olağanüstü durumların varlığı şartını aramıştır. Yakın ölüm tehlikesi, savaş, ulaşımın kesilmesi, hastalık gibi olağanüstü durumlar yüzünden diğer vasiyetname çeşitleri yapılamıyorsa sözlü vasiyet yapılabileceği belirtilmiştir. Her üç vasiyetname çeşidi açısından kanun koyucu sıkı şekil şartları düzenlemiştir. Miras hukukunun en önemli özelliklerinden biri şekilcilik olsa da irade serbestisinin de oldukça yoğun hissedildiği bir gerçektir. Elektronik vasiyetname hukukumuzda düzenlenmemiştir. Zira yürürlükteki hükümler dijital ortamın çok fazla yaygın olmadığı dönemlerde hazırlanmıştır. Elektronik vasiyetname, kişilerin ölümünden sonra yerine getirilmesini istediği istek ve arzuları için belirlediği emir ve direktifleri düzenlemeye, kaydetmeye ve saklamaya izin veren dijital ortama ait herhangi bir araç kullanılarak yapılan vasiyetname olarak tanımlanabilir. Çalışmamızda elektronik ortamda bu şekilde beyan edilmiş

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, bbsarihan@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-4686-3752.

bir vasiyetin geçerli olup olmadığı Türk Miras Hukuku açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital miras, miras bırakan, dijital ortam, elektronik vasiyetname, şekil şartları

ELECTRONIC WILL IN TURKISH LAW

The rapid development in information and communication technology has moved the supply of a large part of human needs to the electronic environment. This change has led to the fact that many legal transactions are carried out in the electronic environment, and individuals acquire goods, rights, and debts in the virtual environment as well as physically. Online memberships in platforms, where income can be made, contracts can be signed, photographs, videos, digital money, works of art can be stored, e-mail records, internet and social media accounts containing digital information such as photographs and documents have brought along current legal problems. Electronic will, which is our subject, and digital inheritance are among the most important reflections of these changes in the digital field on the current inheritance law. It is discussed under the concept of digital inheritance how the digital assets will be transferred to the heirs after the death of individuals. In our law, a will is a testamentary disposition in the formal sense, which includes the expectations that a person wishes to be met after her/his death and the orders and directives determined for the realization of her/his wishes. With the testimonial, the will, which is a testamentary disposition in material terms, is realized. A testimonial is a unilateral legal transaction, as it is formed only by the will of a person to give rise to legal consequences, depending on her/his will. Since the will of the testimonial does not have to be directed to the person who made the testimonial, the testator can withdraw from the will in the testimonial without giving any reason. In the Turkish Civil Code No. 4721, it is stated that the will can be made in three ways. Official will (TCC.Art. 532-537), Handwritten will (TCC.Art. 538), Oral will (TCC.Art. 539-541). In order to make an oral will, the legislator sought the condition of the existence of extraordinary circumstances. It has been stated that if other types of wills cannot be made due to extraordinary circumstances such as imminent death, war, interruption of transportation, and illness, an oral will can be made. The legislator has regulated strict form requirements for all three types of wills. Although one of the most important features of inheritance law is formalism, it is a fact that freedom of will is felt very intensely. Electronic wills are not regulated in our law. Because the provisions in force were prepared in times when the digital environment was not very common. An electronic will can be defined as a will made using any tool that exists in the digital space that allows individuals

to arrange, record and preserve the orders and directives that they want to fulfill after their death. In our study, it has been evaluated whether a will declared in this way in the electronic environment is valid in terms of Turkish Inheritance Law.

Keywords: Digital legacy, legator, digital medium, electronic will, form conditions

SOSYAL MEDYA HUKUKU VE YASAL DÜZENLEME SORUNLARI

Barış GÜNAYDIN*

İnternet, insanlığın gelişiminde önemli bir aşamayı temsil etmektedir. Bu çerçevede sanayi devriminden de önemli bir öneme sahip olan bir değişimi de ifade etmekte bir başka değişle, yaşamın tüm boyutlarına; çalışma, üretim, ticaret, iş yapma, eğlence, öğrenme, iletişim ve yönetim biçimlerini köklü olarak değiştirmektedir.

Bu kapsamda internetin en etkili kullanıldığı sosyal medyanın geleneksel yapılarla uymayan yapısı ve kullanım alanları ile tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hukuki düzenlemeler hep tartışma konusu olmuştur. İnternetin yapısı yaygınlığı, sürekli gelişen ve dağıtık bir yapıdaki ticari aktörlerin elinde olması, değişimi öngörmeyi de pek mümkün kılmamaktadır.

Kitle iletişimi bilgi, düşünce ve tutumların büyük ve dağınık bir kitleye, bu amaç için geliştirilmiş araçlarla iletilmesi olarak” tanımlanmaktadır. Geleneksel kitle iletişim araçları olarak bilinen gazete, radyo ve televizyonun yaygınlaşmasında da insan yapısını biçimlendirdiği ve yönlendirdiği iddia edilmektedir.[†]

Geleneksel kitle iletişim araçları için getirilen bu eleştiri yeni iletişim teknolojilerinin en önemli özelliği olan etkileşimi de dikkate aldığımızda sosyal medya kullanımı ile iletişimin günümüzdeki tanımı yeniden tanımlanması gerekmektedir.

2020 yılından bu yana sosyal medya kullanıcı sayısı küresel nüfusta 409 milyon kişi artarak 4,55 milyar sosyal medya kullanıcıya ulaşmıştır. Her internet kullanıcısı, aylık yaklaşık 7 farklı sosyal medya uygulaması kullanırken, sosyal medyada geçirilen süre 2 saat 27 dakikadır.[‡]

Sosyal medya mecralarının birçok amaç ve alanda kullanılması da hukuki sorunları beraberinde getirmektedir. Kişilik hakları ihlalleri, iletişim hukuku, ticaret hukuku, fikri mülkiyet ve sımai mülkiyet hukuku özellikle ilişkili hukuk alanları arasında yer almaktadır.

Sosyal medya, hukuk ve yönetim açısından çözümü zor sorunlar çıkarmaktadır. Bu alanda çok uluslu bir yapı, uluslararası iş birliği mekanizmalarının henüz tam olarak kurulmamış olması ve teknolojinin de bir yandan sürekli gelişiyor olması çözümün kısa vadede mümkün olmadığını da göstermektedir.

*Avukat Dr., Eskişehir Barosu, Misafir Dr. Öğretim Görevlisi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, barisgunaydin@gmail.com

¹ John Vivan, The Media of Mass Communication,(1994)

² İşimi Yönetebiliyorum, Dijital Pazarlama Eğitim Notları (2021)

Bu çalışmada sosyal medya hukuku kavramı çerçevesinde teknolojik gelişmeler ve sosyal medya mecralarında yaşanan hukuki sorunlar dünyadaki diğer ülkeler ve Türkiye'deki yasal düzenlemeler çerçevesinde kişilik hakları, fikri ve sınai mülkiyet hukuku ile ilişkileri boyutu ile ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya hukuku, kitle iletişimi, iletişim hukuku, fikri haklar, sınai mülkiyet hukuku

SOCIAL MEDIA LAW AND REGULATION PROBLEMS

The Internet has an important role in the development of humanity. In this context, it also expresses a change that is more important than the industrial revolution, in other words, to all dimensions of life; It radically changes the way of working, production, commerce, doing business, entertainment, learning, communication and management.

In this context, the non-conforming structure and usage areas of social media, where the internet is used most effectively, and legal regulations in our country as well as all over the world have always been the subject of discussion. The prevalence of the structure of the Internet and the fact that it is in the hands of commercial actors in a constantly developing and distributed structure make it not possible to predict change.

Mass communication is defined as “the transmission of information, ideas and attitudes to a large and scattered mass, with tools developed for this purpose”. John Vivan, claims to have shaped and directed the human structure in the spread of newspapers, radio and television, which are known as traditional mass media.¹

When we consider the interaction, which is the most important feature of new communication technologies, this criticism brought for traditional mass media, the use of social media and the current definition of communication need to be redefined.

Since 2020, the number of social media users has increased by 409 million people in the global population and reached 4.55 billion social media users. While each internet user uses approximately 7 different social media applications per month, the time spent on social media is 2 hours and 27 minutes.²

The use of social media channels for many purposes and areas also brings legal problems. Violations of personal rights, communication law, commercial law, intellectual property and industrial property law are among the relevant areas of law.

¹ John Vivan, *The Media of Mass Communication*,(1994)

² İşimi Yönetebiliyorum, *Dijital Pazarlama Eğitim Notları* (2021)

Social media creates difficult problems in terms of law and administration. A multinational structure in this area, the fact that international cooperation mechanisms have not yet been fully established and technology is constantly developing on the one hand shows that a solution is not possible in the short term.

In this study, technological developments and legal problems experienced in social media channels within the framework of the concept of social media law will be discussed in terms of their relations with personal rights, intellectual and industrial property law within the framework of legal regulations in Turkey and other countries in the world.

Keywords : Social media law, mass media, media law, intellectual property, industrial property law

OTONOM SİSTEMLERİN YAYGINLAŞMASININ ÜRÜN SORUMLULUĞU HUKUKUNA ETKİLERİ

Cemre POLAT*

Yapay zeka teknolojisi ile geliştirilmiş otonom sistemler bir kişinin kontrolüne veya gözetimine ihtiyaç duyulmaksızın işlevini yerine getiren otonom ürünlerin yaratılmasını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. Başat örneği otonom karayolu araçları olan otonom ürünler, geleneksel sorumluluk hukukunun yeterliğinin sorgulanmasına neden olmuştur. Bu sorgulamanın sebebini anlamak için otonom ürünlerin nasıl çalıştığına değinmek gerekir. Otonom ürün, yapay zeka bileşeni sayesinde, işlev gösterdiği çevreyi algılayıp kendisine verilen amaca ulaşmak için gerçekleştirebileceği olası davranışlardan birini seçip uygulamaya koyabilir. Yani otonom ürün karar alarak ve içinde bulunduğu sanal ya da fiziksel çevre ile etkileşime geçerek bir sonuç yaratır. Bu yaratılan sonucun zarara sebebiyet vermesi hâlinde, bir hukuk süjesinin zarardan sorumlu olup olmadığı ve hangi hukuki sebeple sorumlu olduğu kapsamlı tartışmalara sebebiyet vermiştir.

Zarar görenin tazminat talep edebileceği bir sözleşmenin tarafı olduğu hâllerde ciddi sorunlar yaşanması beklenmemekle birlikte zarar gören kişi rastgele bir üçüncü kişi de olabilir. Otonom ürünün neden olduğu zararlı olaylarda haksız fiilin unsurlarının (özellikle kusur ve nedensellik bağının) gerçekleşip gerçekleşmediği şüphelidir. Kusursuz sorumluluk hâllerine bakıldığında ise otonom ürünler bakımından en ilgili olan sorumluluk sebebi ürün sorumluluğudur. Ürün sorumluluğu, üreticinin (veya üretici gibi sorumlu tutulan diğer kimselerin) ürünün yeterince güvenli olmamasından diğer bir ifade ile ayıplı olmasından dolayı üçüncü kişilerin uğradığı zararları tazmin etmesini öngörmektedir. Bu sorumluluğun doğması için üründeki ayıp, zarar ve üründeki ayıp ile zarar arasındaki nedensellik bağının ispat edilmesi gerekir.

Yapay zeka teknolojilerine dayalı otonom ürünler, birçok ülkede, mevzuatlarında yer alan ürün ve ayıp tanımlarının yeterliğinin sorgulanmasına yol açmıştır. Ürün kavramı genellikle bir taşınır eşya olarak ifade edilmektedir. Ayıp ise, (Türk ve Avrupa Birliği hukukunda) ürünün toplumun genelinin güvenlik beklentilerini karşılamamasını ifade etmektedir. Salt yazılımdan oluşan yani bir donanımda cismanileşmemiş otonom varlıkların da bir ürün olup olmadığı tartışılmış; ayrıca ayıp kavramının tüketici beklentilerine bağlı olmasının otonom ürünler bağlamında yeterli olup olmadığı da şüphe ile karşılanmıştır. Zira yapay zeka bileşeni

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, cemre.polat@ankamedipol.edu.tr

sayesinde, üreticisi tarafından bile öngörülemeyen davranışlar geliştirebilen otonom ürünlerden tüketicilerin ne beklemesi gerektiğinin belirlenmesi zordur.

Bu kaygılar, Avrupa Birliği'nde 1985 yılında kabul edilmiş ve Türk hukukunda 7223 s. Kanun'da düzenlenmiş ürün sorumluluğuna da kaynaklık etmiş olan Ürün Sorumluluğu Yönergesi'nin (85/374/AET) gözden geçirilmesini sağlamış ve Yönerge'nin revizyonu için 28 Eylül 2022'de Komisyon tarafından, Yönerge'de önemli değişiklikler içeren bir taslak (COM(2022) 495 final) paylaşılmıştır. Bu çalışmada taslaktaki önerilen değişiklikler yapay zeka teknolojilerine dayalı olarak geliştirilen ürünler bakımından önem arz eden yönleriyle incelenecek olup Türk hukukunda ürün sorumluluğuna ilişkin yasama değişikliğine ihtiyaç duyulduğunu düşündüğümüz hususlar da ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otonom sistemler, kusursuz sorumluluk, ürün sorumluluğu, ayıp

THE EFFECTS OF THE SPREAD OF AUTONOMOUS SYSTEMS ON THE PRODUCT LIABILITY

Autonomous systems developed with artificial intelligence technology have led to the creation and widespread use of autonomous products that fulfil their functions without the need for the control or supervision of a person. Autonomous products, the main example of which is autonomous road vehicles, have caused the adequacy of traditional liability law to be questioned. In order to understand the reason for this questioning, it is necessary to address how autonomous products work. Thanks to its artificial intelligence component, the autonomous product can perceive the environment in which it functions and choose and implement one of the possible behaviours that it can perform to achieve the purpose given to it. In other words, the autonomous product creates a result by making a decision and interacting with the virtual or physical environment it operates in. In case autonomous product's behaviour causes damage, the question of whether a subject of law is liable and if so, on which legal ground has been the subject of extensive discussions.

In cases where the injured party is a party to a contract so that (s)he can claim compensation, liability attribution may not cause a serious problem. However, the injured party may be a bystander so that (s)he needs to seek remedy in tort law. It is doubtful whether the elements of tort (especially fault and causal link) are fulfilled in harmful events caused by the autonomous product. In terms of no-fault liability, the most relevant cause of liability for autonomous products is product liability. Product liability envisages that the producer (or other persons held responsible like the producer) compensates the damages incurred by third parties due to the fact that the product is not sufficiently safe, in other words, defective. In order for

this liability to arise, the defect in the product, the damage and the causal link between the defect in the product and the damage must be proven.

Autonomous products based on artificial intelligence technologies have led many countries to question the adequacy of the notions of product and defect in their legislation. The product is generally defined as a movable object. The notion of defect (under Turkish and EU Law) refers to the failure of the product to meet the safety expectations of the general public. It has been discussed whether autonomous entities consisting solely of software, i.e. autonomous entities that are not embodied in hardware, are also a product; in addition, it has been questioned whether the concept of defect depending on consumer expectations is sufficient in the context of autonomous products. This is because it is difficult to determine what consumers should expect from autonomous products, which, thanks to their artificial intelligence component, can develop behaviours that may not be predicted even by the producers.

These concerns led to a review of the Product Liability Directive (85/374/EEC), which was adopted in 1985 in the European Union and which is the source of product liability regulated under Law No. 7223 in Turkish law. A proposal (COM(2022) 495 final) containing significant amendments to the Directive was published by the Commission on 28 September 2022 for the revision of the Directive. In this study, the suggested amendments in the Proposal will be analysed in terms of the aspects that are important for autonomous products. Besides, the aspects of Turkish product liability that need improvements by legislative amendments will also be discussed.

Keywords: Autonomous systems, no-fault liability, product liability, defectiveness

İNTERNET YOLUYLA KURULAN MESAFELİ SÖZLEŞMELERDE ARACI HİZMET SAĞLAYICILARIN TÜKETİCİLERE KARŞI SORUMLULUĞU

Dilşah Buşra KARTAL*

TKHK m. 48/I hükmünde mesafeli sözleşmeler, tüketicinin satıcı/sağlayıcı ile mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik bir sistem çerçevesinde fiziksel olarak bir araya gelmeden uzaktan iletişim araçlarıyla kurduğu sözleşmeler olarak tanımlanmaktadır. Mesafeli sözleşmeler uygulamada en çok internet üzerinden kurulmaktadır. Tüketiciler, mal ve hizmetleri tek bir satıcı/sağlayıcının web sitesinden ziyade birçok satıcı/sağlayıcının bir araya getirildiği platformlar üzerinden edinme eğilimi göstermektedir. Mesafeli sözleşmelerin kurulmasına aracılık etmek suretiyle kurulan bu platformlar aracı hizmet sağlayıcıları tarafından işletilmektedir. Tüketici bir mal veya hizmet satın almak için aracı hizmet sağlayıcının platformundan yararlanmakta ama sözleşmeyi satıcı/sağlayıcı ile imzalamaktadır.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ve Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nde 1 Ekim 2022 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerden önce aracı hizmet sağlayıcıların sadece platforma ilişkin kayıt tutma, bilgi verme yükümlülüğü ve satıcı/sağlayıcı ile arasındaki sözleşmeye aykırılıktan dolayı tüketiciye karşı sorumluluğu bulunmaktaydı. Değişiklikler ise aracı hizmet sağlayıcılara birçok ek yükümlülük getirmiştir.

İlk olarak, aracı hizmet sağlayıcılar, platformlarında kurulan sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülüklerin kullanım süresi boyunca, tüketiciler için cayma hakkının kullanılmasına, sözleşmenin feshine, bedel iadesine, satıcı/sağlayıcı ile yaptıkları işlemlerin kayıtlarına, teslimat veya ifaya ilişkin talep, bildirim ve şikayetlerini iletebilmeleri ve takip edebilmeleri için bir sistem kurma ve bu sistemi kesintisiz olarak açık tutma yükümlülüğü altındadır (TKHK m. 48/V, MSY m. 12/A/I-II).

İkinci olarak, mesafeli sözleşmelerin kurulmasından önce tüketicilere MSY m. 5'te belirtilen hususları içeren bir ön bilgilendirme yapılması zorunludur. Ön bilgilendirmenin yapılmasından, teyidinden ve ispatından satıcı/sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı müteselsilen sorumlu tutulmuştur (TKHK m. 48/VI/a). Eğer veri girişi bizzat aracı hizmet sağlayıcı tarafından yapılmışsa, ön bilgilendirmede yer alması gereken unsurların eksikliğinden ve verilerin doğruluğundan aracı hizmet sağlayıcı tek başına sorumlu olacaktır (MSY m. 5/VII). Aracı hizmet sağlayıcılar ön bilgilendirmede yer alan hususlar ile reklamlarında yer alan bilgilerin uyumlu olmasından ve bunun ispatından da tek başına sorumludur (TKHK m.

* Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, dbkartal@fsm.edu.tr

48/VII/f). Öte yandan veri girişi satıcı/sağlayıcı tarafından gerçekleştiriliyorsa bilgilerin eksikliğinden aracı hizmet sağlayıcı sorumlu olmayacaktır (TKHK m. 48/VII/b).

Son olarak, aracı hizmet sağlayıcılar, satıcı/sağlayıcı adına bedel tahsil etmeleri hâlinde, mal veya hizmetin teslim veya ifası sonrası bedelin satıcıya/sağlayıcıya aktarıldığı durumlar ile ayıplı mal veya hizmetten doğan hakların kullanıldığı haller hariç olmak üzere teslim veya ifa ile cayma hakkına ilişkin yükümlülüklerden satıcı/sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumludur (TKHK m. 48/VII/d). Yani aracı hizmet sağlayıcının sorumluluğu ifa, teslim ve cayma hakkının kullanımına ilişkin yükümlülükleri kapsar. Öte yandan aracı hizmet sağlayıcının, tüketicinin ayıptan doğan seçimlik haklarını kullanması halinde sorumluluğu olmaz. Ayrıca aracı hizmet sağlayıcı satıcı/sağlayıcı adına bedel tahsil etmiyorsa veya tahsil edilen bedeller halihazırda satıcı/sağlayıcıya aktarılmışsa, yine sorumluluğu doğmayacaktır. Fakat, aracı hizmet sağlayıcıların satıcı/sağlayıcıların onayı olmaksızın düzenledikleri kampanyalı, promosyonlu veya indirimli satışlarda sözleşmenin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesinden tek başına sorumlulukları bulunur (TKHK m. 48/VII/e).

Anahtar Kelimeler: Mesafeli sözleşme, aracı hizmet sağlayıcı, tüketici hukuku

LIABILITY OF THE INTERMEDIARY SERVICE PROVIDERS TO THE CONSUMERS REGARDING THE DISTANCE CONTRACTS FORMED OVER THE INTERNET

Art. 48/I of the CPA defines distance contracts as the contracts which are concluded between the seller/supplier and the consumer without the simultaneous physical presence of the parties, within the framework of a system established for the distant marketing of goods or services using a means of telecommunication. In practice, the distance contracts are formed over the internet in most cases. Consumers tend to procure goods and services from the platforms that hosts multiple sellers/suppliers instead of the website of an individual seller/supplier. These platforms that act as an intermediary for the formation of the distance contracts are managed by the intermediary service providers. The consumer uses the platform of an intermediary service provider to buy a good or a service but enters into the contract with the seller/supplier.

Before the amendments to the Consumer Protection Act and the Regulation on Distance Contracts came into force on 1 October 2022, the intermediary service providers were only responsible for registering, sharing information about the platform and was liable for the violation of its contract with the seller/supplier to the consumer. The amendments introduced additional obligations for the intermediary service providers.

First, the intermediary service providers are responsible for establishing a system for the consumers regarding the delivery and keeping track of the requests, notices and complaints about the use of the withdrawal right, the termination of contract, refund, transaction data between the consumers and the sellers/suppliers, delivery or performance and maintaining this system without interruption during the utilization period of the rights and obligations arising from the contracts formed on their platform (Art. 48/V CPA, Art. 12/A/I-II DCR).

Second, it is mandatory to inform the consumers with regards to the items set out under Art. 5 DCR before the conclusion of the contract. The seller/supplier and the intermediary service provider are jointly liable for the delivery, confirmation and evidence of the preliminary information (Art. 48/VI/a CPA). If the data input was made by the intermediary service provider, it shall be solely liable for any deficiency in the preliminary information and its accuracy (Art. 5/VII DCR). The intermediary service providers are also solely liable for the coherence between and evidencing of the elements in preliminary information and the information in their advertisements (Art. 48/VII/f CPA). On the other hand, if the data input is performed by the seller/supplier, the intermediary service provider shall not be liable for any deficiency in the information (Art. 48/VII/b CPA).

Lastly, if an intermediary service provider collects payments on behalf of the seller/supplier, it will be jointly liable with the seller/supplier for the obligations regarding the delivery, performance and withdrawal right except when the payment is transferred to the seller/supplier after the delivery or the performance of the product or service and except for the cases of defective product or service (Art. 48/VII/d). This means the liability of the intermediary service provider includes the obligations regarding the performance, delivery and use of withdrawal right. On the other hand, the intermediary service provider is not liable in case the consumer uses its the selective rights due to a defect. Moreover, if the intermediary service provider does not collect payments on behalf of the seller/supplier or if it has already transferred any payments to the seller/supplier, it will not be liable. However, the intermediary service providers are solely liable for the non-performance or improper performance of the contracts that are formed as part of a special offer, promotion or discount that they organize without the approval of the sellers/suppliers (Art. 48/VII/e CPA).

Keywords: Distance contract, intermediary service provider, consumer law

7392 SAYILI KANUN’UN MESAFELİ SÖZLEŞMELERLE İLGİLİ GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİKLERİN TÜKETİCİLERİN KORUNMASI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ebru CEYLAN*

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ‘da (TKHK) m. 48 hükmünde mesafeli sözleşmeler düzenlenmiştir. Bu sözleşmeler, satıcı veya sağlayıcı tüketici ile uzaktan iletişim araçlarının vasıtasıyla mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına imkan veren sistem dahilinde kurulmaktadır. Bu durumda tüketiciler, mal veya hizmete uzaktan iletişim araçlarını kullanarak sözleşme yaptığından mal ve hizmetle ilgili sözleşmeyi kurmadan önce ön bilgilendirilme ihtiyacı içindedir.

Mesafeli sözleşmelerin büyük bir kısmı bugün e- ticaret platformu üzerinden aracı hizmet sağlayıcıları vasıtasıyla yapıldığından tüketicilere karşı aracılık edenlerin hukuki sorumluluğunun kapsamlı düzenlenmesi için TKHK.m.48 de önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden biri, m. 48/ III hükmünde düzenlenmiş olup, satıcı veya sağlayıcı tüketicinin özel istekleri, ihtiyaçları doğrultusunda hazırladığı malları teslimde 30 günlük süreyle bağlı olmamasıdır. Diğer değişiklikler ise aracı hizmet sunanlarla ilgilidir. E- ticaret platformu üzerinden aracı hizmet sağlayıcıları vasıtasıyla yapılan mesafeli sözleşmelerde tüketicilerin zarar görmemesi için aracılık edenlerin yükümlülüklerini gerektiği gibi yerine getirmesi gerekir. Aracılık edenlerin mesafeli sözleşmenin aşamalarında tüketicileri ön bilgilendirme yükümlülüğü, mal ve hizmetlerin tüketicilere ulaşmasında kesintisiz ve kolay bir sistem sağlama yükümlülüğü, aracılardan satıcı veya sağlayıcılarla yapmış olduğu aracılık sözleşmesinden doğan yükümlülükleri, sözleşme konusu mal veya hizmetin teslim edilmemesinden doğan sorumluluğu ve ön bilgilendirmeyle ilgili diğer yükümlülükleri bulunmaktadır. Aracılık edenlerin bu yükümlülükleri tüketicilerin menfaati bakımından çalışmamızda değerlendirilmektedir. 7293 sayılı Kanun m.7 ile düzenlenen TKHK.m.48/VI a hükmünde ön bilgilendirmede zorunlu hususlardaki eksikliklerden mesafeli sözleşmeye aracılık edenlerin sorumlu olacağı belirtilmesine rağmen, m. 48/VI b hükmünde veri girişini satıcı ve/ veya sağlayıcının yapması halinde aracılık edenin sorumlu tutulmaması kanımızca tüketici aleyhine bir düzenleme olmuştur. 7293 sayılı Kanun m.7 ile düzenlenen TKHK.m.48/VI d hükmünde aracılık edenler sözleşmenin ifası bakımından satıcı/sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulmuştur. Ancak aracılık edenlerin bedel aktarımı yapıldıktan sonra sorumlu olmayacağı yönünde bir istisnanın getirilmiş olması kanımızca tüketiciler aleyhine bir düzenleme olmuştur.

* Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, ebruceylan@aydin.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Tüketici, satıcı, sağlayıcı, aracı hizmet sağlayıcısı, uzaktan iletişim aracı

EVALUATION OF THE CHANGES BROUGHT BY THE LAW NO. 7392 ON DISTANCE CONTRACTS IN TERMS OF PROTECTION OF CONSUMERS

Distance contracts are regulated in Article 48 of the Consumer Protection Law No. 6502. These contracts are established within the system that allows the remote marketing of goods or services by means of remote communication tools with the seller or supplier consumer. In this case, consumers need to be informed before signing the contract regarding the goods and services, since they make a contract for the goods or services by using remote communication tools.

Since most of the distance contracts are made through intermediary service providers on the e-commerce platform today, important changes were made in CPL article no. 48. One of these changes is regulated in the provision of 48/III, the seller or the supplier is not bound by the consumer's special requests and needs for a period of 30 days during the delivery of the goods prepared. Other changes relate to intermediary service providers. In order to prevent consumers from being harmed in distance contracts made through intermediary service providers over the e-commerce platform, intermediaries must fulfill their obligations as required. The intermediaries have the obligation to provide preliminary information to the consumers at the stages of the distance contract, the obligation to provide an uninterrupted and easy system for the goods and services to reach the consumers, the obligations of the intermediaries arising from the intermediation agreement with the seller or the suppliers, the responsibility arising from the non-delivery of the goods or services that are the subject of the contract, and other obligations regarding preliminary information. These obligations of intermediaries are evaluated in our study in terms of the interests of consumers. Although it is stated in the provision of CPL a.48/VI-a regulated by Law No. 7293, that those who mediate the distance contract will be responsible for the deficiencies in the obligatory matters in the preliminary information, in our opinion, it is a regulation against the consumer that the intermediary is not held responsible in case the seller and/or provider makes the data entry in the provision 48/VI-b. Intermediaries are held severally responsible for fulfillment of the contract in accordance with article 48/VI-d of CPL regulated by Law No. 7293. However, in our opinion, the provision of an exception stating that the intermediaries will not be liable after the transfer of the price has been a regulation against the consumers.

Keywords: Consumer, seller, provider, intermediary service provider, remote communication tool

DEEPFAKE TEKNOLOJİSİ KARŞISINDA KİŞİNİN KİŞİLİK HAKKININ VE KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI

Ecem KİRKİT*

Teknoloji gün geçtikçe hayatımızın dört bir yanını kuşatmaktadır. Son yıllarda ise devrim niteliğindeki gelişiminin son aşamalarından geçmiştir. Teknoloji hayatımıza pek çok kolaylık katarken, bunun yanı sıra pek çok tehlikeyi de beraberinde getirmektedir. Teknolojinin hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesiyle birlikte kişilik hakları ile teknoloji arasında kaçınılmaz bir çatışma ortaya çıkmıştır. Yüz Tanıma Teknolojisinin (FRT) bir türü olan Deepfake teknolojisi, kişinin kişilik hakkının temel değerlerini ve kişisel verilerini tehdit etmektedir.

Deepfake teknolojisi; bir kişinin yüz ifadesinin, yazılım yoluyla kullanılarak görsel ve sesli içerik olarak manipüle edilmesidir. Siyasi hiciv veya sahte pornografi vb. türlerde pek çok sahte videonun ortaya çıkmasına neden olan deepfake teknolojisi, deneysel makine öğrenimine dayanır. Makine öğrenimi algoritmaları, gerçek kişilerin video ve ses kayıtlarına yüzler ve sesler ekleyerek gerçekçi taklitlerin oluşturulmasını sağlar. İzleyici bakımından gerçeğinden ayırt etmenin oldukça güç olduğu bu videolarda kişinin yüzü, sesi gerçekçi olarak kullanılmaktadır. Ünlü oyuncuların zor sahnelerin çekiminde bu yöntemi tercih ettikleri bilinmektedir. Bu teknolojinin ortaya çıkmasından önce “Simone (S1m0ne)” filminde de değinildiği üzere bir yüz ve sesin bilgisayara öğretilmesiyle herhangi bir kurgusal durum ve olay adeta gerçekten yaşanmışçasına videoya alınabilmektedir. Sinema endüstrisi gibi alanlarda fayda sağlayabilirse de kötüniyetli kullanıma da oldukça açık bir teknolojidir. Üretilen videolarla kişinin yapmadığı bir davranışı yaptığı veya söylemediği bir sözü söylediği algısı videonun inandırıcılığıyla güçlendirilmiş olarak oluşmaktadır. Günümüzde pek çoğumuz tarafından sosyal medyada paylaşılan fotoğraf ve videoların deepfake teknolojisi yoluyla işlenerek, çeşitli amaçlarla kullanılması açık ve yakın bir tehdittir.

Bu tehdide karşı kişi savunmasız değildir. Kişinin yüzü ve sesi gerek kişilik hakkı kapsamında gerekse de kişisel veri olarak hukuken koruma altındadır. Kişinin yüzü ve sesi gibi kişilik değeri ve biyometrik veri niteliği taşıyan değerlerinin izinsiz kullanılması kişilik hakkının ve kişisel verilerinin ihlali niteliği taşır. Kişinin onuru ve kişiliğinin özgürce gelişmesini sağlayacak her bireysel değer, kişilik hakkı kapsamındadır. Bir kişinin yüzü ve sesi de onurunun önemli bir parçasıdır. Kişinin rızası dışında yüzünün ve sesinin kullanılması, kişinin hem kişilik hakkının hem de kişisel verilerinin ihlali anlamını taşır. Bu ihlale karşı kişi,

*Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, ecemkirkit@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5826-4170.

gerek TMK gerekse de KVKK kapsamında korunmaktadır. Yalnızca izinsiz kullanım yönünden değil, ayrıca kişinin onurunun korunması yönünden de TMK kapsamında kişilik hakkı korunmaktadır. Çalışmamızda, deepfake teknolojisi, bu teknolojinin kişilik hakkını ve kişisel verileri ihlali ve bu teknoloji karşısında kişinin kişilik değerleri ve kişisel verilerinin korunması açıklanacaktır.

Anahtar kelimeler: Deepfake teknolojisi, yüz tanıma, kişilik hakkı, kişisel veri

PROTECTION OF PERSONALITY RIGHT AND PERSONAL DATA AGAINST DEEPFAKE TECHNOLOGY

Technology is embedded in all aspects of our everyday lives. Last years, technology has gone through the final stages of its revolutionary development. Not only technology adds many conveniences to our lives, but it also brings many dangers. With technology becoming an indispensable part of our lives an inevitable conflict has arisen between personality rights and technology. Deepfake technology, a type of Facial Recognition Technology(FRT), threatens the basic elements of personality right.

Deepfake technology; is the manipulation of a person's facial expression as visual and audio content using software. Deepfake technology, which causes the explosion of fake videos like political satire or fake pornography, etc., relies on experimental machine learning. Machine learning algorithms add faces and voices to video and audio recordings of real people and enable realistic imitations to be created. The face and voice of the person are used realistically in these videos, which are very difficult to distinguish from the real for the audience. It is known that famous actors prefer this method when shooting difficult scenes. As mentioned in the movie "Simone (S1m0ne)" before the emergence of this technology, any fictional situation and event can be videotaped as if it had actually happened, by teaching a face and voice to the computer. Although it can provide benefits in areas such as the movie industry, it is also a technology that is very open to malicious use. With the videos produced, the perception that the person did a behavior that he did not do or said a word that he did not say is reinforced by the believability of the video. It is a clear and imminent threat that photos and videos shared by many of us on social media are processed through deepfake technology and used for various purposes today.

A person is not vulnerable to this threat. The person's face and voice are under legal protection, both within the scope of personal rights and as personal data. Unauthorized use of personal values and biometric data, such as a person's face and voice, constitutes a violation of personality rights and personal data. Every individual value that will ensure the dignity of the person and the free development of his personality is within the scope of the personality right.

A person's face and voice are also an important part of their dignity. The use of one's face and voice without the consent of the person means both a violation of the person's personality right and personal data. Against this violation, the person is protected by both TCC and PDPC. Personal rights are protected under the TCC, not only in terms of unauthorized use, but also in terms of protecting the dignity of the person. In our study, deepfake technology, the violation of personality rights and personal data, and the protection of personal values and personal data of the person against this technology will be explained.

Keywords: Deepfake technology, face recognition, personality right, personal data

DİJİTAL ÇAĞDA ÇOCUĞUN UNUTULMA HAKKI

Emel BADUR*

Dijital çağda teknolojiye yaşanan gelişmeler bilginin elde edilmesini, işlenmesini, saklanması ve aktarılmasını son derece kolaylaştırmış; hatta hızlandırmıştır. Yaşanan gelişmeler, kişilerin kişilik hakkının ve kişisel verilerinin dijital çağa uygun şekilde korunmasının sağlanması amacıyla, yeni hukuki koruma mekanizmaları oluşturulması ihtiyacını da gündeme taşımıştır. Bu hukuki koruma mekanizmalarından biri de son dönemde güncel bir dijital temel hak olarak nitelendirilen unutulma hakkının kabulüne ilişkindir.

Kişi tarafından öncesinde bırakılmış olan izlerin, dijital çağda kişiyi takip etmemesini amaçlayan ve sağlayan unutulma hakkı, kişinin dijital ortamda bulunan ve artık kendisi ile bağlantısının kurulmasını istemediği içerikleri yönetebilmesini amaçlar. Başka bir ifadeyle unutulma hakkı, dijital ortamda yer alan ve ilgili kişiyi rahatsız eden bir içeriğin akıbetini, içerik öznesi olan kişinin kontrolüne bırakmayı sağlayan hak olarak tanımlanabilir. İlgili kişi, dijital ortamda yer alan bir bilginin kendi adı ile bağlantısının kesilmesini bu hakkın kullanılmasıyla talep edebilecektir.

Unutulma hakkının öznesi, ilgili kişi olarak isimlendirilen, kişisel verisi işlenen ve işlenen verinin akıbetini belirlemede yetkili olan gerçek kişidir. İlgili kişi unutulma hakkını kullandığında; hakkın yükümlüsü, ilgili kişinin unutulmasının sağlanması amacıyla gerekenleri yerine getirmekle görevli veri sorumlusu olarak ortaya çıkmaktadır. Unutulma hakkının öncelikli yükümlüleri, arama motorlarıdır.

Unutulma hakkının sahibinin kişisel verisi işlenmiş bir çocuk olması da mümkündür. Zira teknolojinin ve veri aktarımının gün geçtikçe hayatın merkezine yerleştiği dijital çağda çocukların pek çok kişisel verisi, gayet fazla sayıda veri sorumlusu tarafından neredeyse doğumlarının öncesinden başlayan bir süreçte işlenmektedir. Çocuğun kişiliğinin korunması konusunda velayetle yetkilendirilmiş ana ve/veya babanın da bu veri işleme faaliyetine gönüllülükle dahil oldukları şüpheye yer bırakmayacak açıktadır.

Çocuklarının doğumundan başlayarak neredeyse her anının, ses ve görüntüsünün dijital ortamda özellikle sosyal medyada paylaşılmasına, “*paylaşan ebeveynlik (sharenting)*” şeklinde özel bir isim bile verilmiştir. Velayet sahiplerinin bu kapsamdaki uygulamalarının, ayırt etme gücü edinen çocuğu (veya çocukluktan erginliğe geçen kişiyi) rahatsız etmesi ve çocuğun veya erginin bu dijital içeriklerin kendisiyle bağının son verilmesini talep etmesi mümkündür.

* Doç. Dr., Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi badur@cankaya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5133-8541.

Kişinin ergin olduktan sonra kullandığı ve çocukluk dönemine ilişkin içeriklerin kaldırılmasını talep ettiği unutulma hakkı da bu çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Çocuğa (veya çocukluk dönemi içeriklerine) unutulma hakkı tanınmasının önemi, insan yaşamının bu oldukça savunmasız ve kırılğan dönemine ilişkin olarak dijital ortamda yer alan içeriklerin, kişiyi ömrü boyunca takip etmesine engel olunmasının sağlanmasında yatmaktadır. Çocuğun kişisel verilerinin korunmasını ve bu kapsamda çocuğa unutulma hakkı tanınmasını daha da özel ve önemli kılan bir diğger neden de yeterli hukuki koruma mekanizmalarının bulunmaması sonucunda yaşanan ihlallerin, çocuğun sadece ihlalin gerçekleştiği andaki kişiliğini (veya mal varlığını) değil; yaşamının geri kalanını da etkileyebilecek nitelikte olmasıdır. Açıklanan nedenlerle çocuklara unutulma hakkı tanınması ve bu suretle kişisel verilerinin korunmasının sağlanması en az yetişkinlere sağlanan koruma mekanizmaları kadar önemli addedilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Unutulma hakkı, kişisel verilerin korunması, çocuk, kişilik hakkı, 6698 sayılı Kanun

THE CHILD'S RIGHT TO BE FORGOTTEN IN THE DIGITAL AGE

In the digital age developments in technology, have made it extremely easy to obtain, process, store and transfer information; even accelerated. The developments have brought the need to establish new legal protection mechanisms in order to ensure the protection of personality rights and personal data of individuals in accordance with the digital age. One of these legal protection mechanisms is the acceptance of the right to be forgotten, which has recently been described as an up-to-date digital fundamental right.

The right to be forgotten, which aims and ensures that the traces left before in the digital age do not follow the person, aims to enable the person to manage the content in the digital environment that he or she does not want to be linked to anymore. In other words, the right to be forgotten can be defined as the right to leave the fate of the content in the digital environment that disturbs the person concerned, under the control of the person who is the content subject. The person concerned will be able to request the disconnection of information in the digital environment with his/her name by exercising this right.

The subject of the right to be forgotten is the natural person whose personal data is processed and who is authorized to determine the fate of the processed data. When the person concerned is exercised the right to be forgotten, the person responsible for the right emerges as the data controller responsible for fulfilling the requirements in order to ensure that the data subject is forgotten. The primary responsible of the right to be forgotten is search engines.

It is also possible that the owner of the right to be forgotten is a child whose personal data has been processed. Because in the digital age, where technology and data transfer are becoming the centre of life day by day, many personal data of children are processed by a large number of data controllers in a process that starts almost before their birth. It is clear beyond any doubt that the mother and/or father, who are authorized with custody for the protection of the child's personality, voluntarily participate in this data processing activity.

Beginning with the birth of their children, the sharing of almost every moment, sound and image in digital, especially on social media, has even been given a special name as “*sharenting*”. It is possible that the practices of the parents within this scope may disturb the child (or the person who has passed from childhood to adulthood) who has acquired the power of discernment, and that the child or adult may demand that these digital contents be terminated. The right to be forgotten, which the person uses after he/she becomes an adult and requests the removal of the content related to his/her childhood, is also included in the scope of this study.

The importance of giving the child (or childhood content) the right to be forgotten lies in ensuring that the content in the digital environment regarding this highly vulnerable and fragile period of human life is prevented from following the person throughout his/her life. Another reason that makes the protection of the child's personal data and the right to be forgotten even more special and important is that the violations experienced as a result of the lack of adequate legal protection mechanisms, not only the child's personality (or property) at the time of the violation; but also that it can affect the rest of his/her life. For the reasons explained, giving children the right to be forgotten and thus ensuring the protection of their personal data should be considered as important as the protection mechanisms provided to adults.

Keywords: The right to be forgotten, protection of personal data, child, personality right, the law numbered 6698

VERİ KORUMA HUKUKU İLE MİRAS HUKUKUNUN KESİŞİM NOKTASI OLARAK KİŞİSEL VERİLERİN ÖLÜMDEN SONRA KORUNMASI

Erhan KANIŞLI*

İçinde yaşadığımız dijital çağda, internetin sosyal ve ekonomik hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olduğu bir gerçektir. Özellikle son yıllarda dijital iş modellerinin, sosyal ağların, e-ticaret ve dijital yayın platformlarının kullanımındaki artış, elektronik ortamda elde edilen ve işlenen veri miktarının katlanarak artması sonucunu beraberinde getirmiştir. Hâl böyleyken, elde edilen, işlenen ve saklanan verilerin birçoğunun genel ya da özel nitelikli kişisel veri vasfında olacağı şüphesizdir. Bu noktada, çoğu kez ticari işletme ya da ticaret şirketi görünümündeki veri sorumlusunun verinin işlenmesinde ve analizindeki ekonomik menfaati karşısında, veri öznesinin kişilik hakkının özel bir görünümü¹ sayılan kişisel verilerinin korunması menfaati yer alır². Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), çeşitli hükümlerle (temel ilkelerle, kişisel verinin işlenmesi şartlarıyla, haklar, yükümlülükler ve yaptırımlarla) çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurmaya çalışmıştır.

KVKK'da veri öznesi, m. 3/1 (ç) bendinde, “*ilgili kişi: Kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi*” ifade eder şeklinde tanımlanır. Her ne kadar bu tanımdan, sadece yaşayan kişinin koruma altında olduğu yönünde bir anlam doğrudan çıkmasa da, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 23'ten destek alan doktrindeki baskın görüş ve Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 18.09.2019 tarihli, 2019/273 sayılı kararında ulaştığı sonuç, ölmüş kişilere ait verilerin KVKK kapsamında korunmayacağı yönündedir. Ancak birçok durumda, ölene ait kişisel verilerin, özellikle özel hayatın gizliliği, kişinin kendi geleceğini belirleyebilme hakkı gibi kişilik değerleri ekseninde *post-mortem* korunma ihtiyacı ortaya çıkabilecektir. Hatta bazı hallerde ölenin yakınlarının da çeşitli kişisel verilere ulaşma açısından korunmaya değer üstün nitelikte yararlarının bulunması gündeme gelebilir.

Öte yandan, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (GDPR) giriş kısmının 27. paragrafında, ölen kişilerin kişisel verilerine Tüzüğün uygulanmayacağı, ancak üye devletlerin kendi iç hukuklarında bu konuda aksi yönde kural koyabilecekleri belirtilmektedir. Bu konuda karşılaştırmalı hukuk verilerine bakıldığında ise, üye devletlerin çoğunda (örn. İtalya, Fransa,

* Dr. Öğr. Üyesi, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, erhan.kanisli@yeditepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0395-4267.

¹ Kama-Işık Sezen, Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020 s. 37; Çekin Mesut Serdar, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020, s. 23, 24.

² Bu dengenin kişisel verilerin serbest dolaşımı ile veri sahibinin özel hayatının korunması arasında kurulduğu yönünde bkz. Tübaité-Stalauskiéné Asta, “Data Protection Post Mortem”, International Comparative Jurisprudence. 2018, 4(2), s. 99.

İspanya, Danimarka, Bulgaristan, Estonya’da), kişisel verilerin ölüm sonrasında korunacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu devletlerin bazılarında çeşitli hakların ölenin mirasçıları ya da yakınları tarafından kullanılabilceği, bazılarındaysa ölüm sonrası korumanın sadece belirli süreyle sınırlı olduğu yönünde düzenlemeler mevcuttur⁺⁺⁺.

Bu bildiride, kişisel verilerin *post-mortem* korunması konusu öncelikle doktrindeki yaklaşımlar ve karşılaştırmalı hukuktaki çeşitli örnekler aktarılarak KVKK kapsamında değerlendirilecek ve olması gereken hukuk açısından bu yönde bir düzenlemenin gerekli olup olmadığı üzerinde durulacaktır. Akabinde, ölene ait kişisel verilerin KVKK dışında korunması hususu ele alınacaktır. Bu bağlamda, özellikle ölüm sonrasında kişiliğin korunmasına ilişkin teoriler ve bunların pratikteki olası etkilerine temas edilerek, TMK m. 24 ve 25 hükümleri üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kişisel verilerin korunması, kişisel verilerin ölümden sonra korunması, ölene ait kişisel veriler, post-mortem kişilik korunması

POST-MORTEM PROTECTION OF PERSONAL DATA AS THE INTERSECTION POINT OF DATA PROTECTION LAW AND INHERITANCE LAW

In the digital age we have been living in, it is a fact that the internet is an irreplaceable part of our both social and economic life. Particularly in recent years, the increase in the use of digital business models, social networks, e-commerce and digital streaming platforms has led to an exponential increase in the amount of data obtained and processed in the electronic environment. That being the case, there is no doubt that most of the data obtained, processed and stored will be in the nature of general or sensitive personal data. At this juncture, the economic interest of the data controller in the processing and analysis of the data, which is often in the appearance of a commercial enterprise or a commercial company¹, conflicts with the interest of protection of the personal data, which is considered as a special aspect of the personality right of the data subject². The Personal Data Protection Law (PDPL) has tried to

⁺⁺⁺ Resta Giorgio, “Personal Data and Digital Assets after Death: a Comparative Law Perspective on the BGH Facebook Ruling”, EuCML, 5/2018, s. 202 vd.; Patti Francesco Paolo/Bartolini Francesca, “Digital Inheritance And Post Mortem Data Protection: The Italian Reform”, Bocconi Legal Studies Research Paper Series, Number 3397974, June 2019, s. 2; ayrıca bkz. <https://www.twobirds.com/en/capabilities/practices/privacy-and-data-protection/general-data-protection-regulation/gdpr-tracker/deceased-persons>.

¹ Kama-Işık Sezen, Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020 p. 37; Çekin Mesut Serdar, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020, p. 23, 24.

² For the idea that this balance is established between the free flow of personal data and the protection of the data owner’s private life, see Tūbaitė-Stalaukienė Asta, “Data Protection Post Mortem”, International Comparative jurisprudence, 2018, 4(2), p. 99.

strike a fair balance between competing interests with several provisions (basic principles, requirements for processing personal data, rights, obligations and sanctions).

In art. 3/1 (ç) of PDPL, data subject is defined as “*relevant person: means the real person whose personal data are processed*”. Even though this definition does not directly mean that only the living person is under protection, the dominant view in the doctrine, which is grounded on art. 23 of the Turkish Civil Code (TCC) numbered 4721, and the conclusion inferred by the Personal Data Protection Board in its decision dated 18.09.2019 and numbered 2019/273 is that the data of deceased persons will not be protected within the scope of PDPL. Nevertheless, in many cases, the need for *post-mortem* protection of personal data of the deceased may emerge in terms of personal values such as the privacy and the right to determine one's own future. In some constellations, it may even come into question that the relatives of the deceased have superior benefits worthy of protection in terms of accessing various personal data.

On the other hand, pursuant to the 27th paragraph of the recital of the General Data Protection Regulation (GDPR) of the European Union, it is set forth that the Regulation will not be applied to the personal data of deceased persons, but that the member states may provide for a contrary rule in their domestic laws. When taking account of comparative law on this matter, in most of the member states (eg. Italy, France, Spain, Denmark, Bulgaria, Estonia), it is clearly stipulated that personal data will be protected after death. In some of these states, there are regulations that a number of rights can be exercised by the heirs or relatives of the deceased, while in others, post-mortem protection is limited to a certain period of time³.

In this paper, the issue of post-mortem protection of personal data will be analysed within the scope of PDPL by firstly taking into consideration of the several approaches in the doctrine and various templates in comparative law, and it will be addressed whether a regulation on this issue is necessary in terms of the law that should be. Subsequent to this, the protection of personal data of the deceased without PDPL will be investigated. In this regard, an evaluation will be carried out in keeping with art. 24 and 25 of the TCC by addressing certain theories with respect to the protection of personality after death and their possible implications on practice.

Keywords: Protection of personal data, protection of personal data after death, personal data of the deceased, post-mortem personality protection

³ Resta Giorgio, “Personal Data and digital Assets after Death : a Comparative law Perspective on the BGH Facebook Ruling”, EuCML, 5/2018, p. 202 et al.; Patti Francesco Paolo/ Bartolini Francesca, “ Digital inheritance And Post Mortem Data Protection: The Italian Reform”, Bocconi Legal Studies research Paper Series, Number 3397974, June 2019, p. 2; see also <https://www.twobirds.com/en/capabilities/practices/privacy-and-data-protection/general-data-protection-regulation/gdpr-tracker/deceased-persons>

TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK VASİYETNAMENİN GEÇERLİLİĞİ

Harun Mirsad GÜNDAY*

Günümüz modern hukuk sistemlerinde tartışılan en önemli konulardan birini elektronik vasiyetname oluşturur. Özellikle dijitalleşen dünyada elektronik işlemler artık kişilerin sağlararası hukukî işlemlerde başvurabileceği önemli bir yol olmuştur. Nitekim 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu bu konuda atılan en önemli adımlardan birini oluşturmaktadır. Ancak ne var ki, hukuk düzeni, dijital çağın sunduğu ayrıcalıklı kolaylıkları sağlararası hukukî işlemlerle sınırlı kalmak kaydıyla belirli birtakım işlemler için sunmuş gözükmemektedir. Ölüme bağlı tasarruflar yönünden aynı cevabı vermek en azından şu an için pek mümkün gözükmemektedir.

Türk hukukunda şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufları vasiyetname ve miras sözleşmesi oluşturmaktadır. Bunlar içerisinde vasiyetname; düzenlenme şekilleri ve ehliyete ilişkin özel şartları ile miras hukukuna özgü bir hukukî işlem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Vasiyetname ile bir kimse ölümünden sonra geçerli olmak üzere birtakım arzularını tek taraflı olarak gerçekleştirme imkânına sahip olmaktadır. Türk hukukunda vasiyetnamenin yapıma şekilleri ise 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda sınırlı olarak düzenlenmiştir. Bunlar; resmî vasiyetname, el yazılı vasiyetname ve sözlü vasiyetnamedir. Düzenlemelerin muhtevasına bakıldığında resmî ve el yazılı vasiyetnamelerin olağan vasiyetname türlerini; sözlü vasiyetnamenin ise, sıkı şekil ve maddî şartları göz önüne alındığında, olağanüstü vasiyetname türünü oluşturduğu görülmektedir.

Elektronik vasiyetname; elektronik ortamda veri oluşturmaya, kaydetmeye ya da saklamaya izin veren bir araç kullanılarak yapılan ve vasiyetnameyi yapanın ölümünden sonra arzu ve emirlerini içeren bir vasiyetname türü olarak tanımlanmaktadır. Bu tür vasiyetnamelerde, o vasiyetnameyi oluşturan unsurlardan bir veya birkaçı az önce ifade ettiğimiz türde bir elektronik veriye ilişkin aracın kullanılması vasıtasıyla gerçekleştirilir.

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda elektronik vasiyetnameye ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte, özellikle 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun yürürlüğe girişı elektronik vasiyetnamelerin geçerliliği konusunda birtakım tartışmaların doğmasına sebep olmuştur. Bunun temel sebebi, Elektronik İmza Kanunu'nda yer alan münferit bazı hükümlerin yorumlanması yoluyla bir elektronik vasiyetnamenin yapılabileceği düşüncesidir. Bu düşünceye, gelişen dijital dünyada elektronik işlemlere yönelik sunulan yeni olanakların, Türk Medeni Kanunu'nun vasiyetnamelere ilişkin öngördüğu bazı

* Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, hmgunday@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9429-393X.

şekil şartlarına nazaran daha güvenli ve koruyucu bir ortam sunabiliyor oluşu da eklendiğinde meselenin önemi daha da artmaktadır. Bunun sonucu olarak, elektronik vasiyetnamelerin varlığının gerekliliği fikrine ideal hukuk bağlamında ulaşılması gerektiğinden, kanaatimizce, Türk hukukunda elektronik vasiyetnamelerin geçerliliğine ilişkin, en azından pozitif hukuk bağlamında, birtakım tespitlerin yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik vasiyetname, vasiyetname, ölüme bağlı tasarruf, miras hukuk

THE VALIDITY OF ELECTRONIC WILL IN TURKISH LAW

Electronic will constitutes one of the most important issues discussed in today's modern legal systems. Especially in the digitalized world, electronic transactions have now become an important way that people can apply in interpersonal legal transactions. As a matter of fact, the Electronic Signature Law No: 5070 constitutes one of the most important steps taken in this regard. However, the legal order seems to offer the privileged facilities of the digital age for certain transactions, provided that they are limited to international legal transactions. It does not seem possible to give the same answer in terms of death-related savings, at least for the time being.

In Turkish law, testamentary dispositions in the formal sense constitute testament and inheritance contract. Among these, the will emerges as a legal transaction specific to the law of inheritance with its forms of arrangement and special conditions related to capacity.

With a will, a person has the opportunity to realize some of his wishes unilaterally, to be valid after his death. The ways of making a will in Turkish law are regulated in a limited way in the Turkish Civil Code No. 4721. These are; an official will, a handwritten will, and an oral will. Considering the content of the regulations, official and handwritten wills constitute the ordinary testament types whereas oral testament, on the other hand, is seen to constitute an extraordinary testament, considering its strict form and material conditions.

Electronic will is defined as a type of will made by using a tool that allows creating, saving or storing data in an electronic media and containing the will and orders of the testator after his death. In such wills, one or more of the elements that make up that will are realized through the use of an electronic data tool of the type aforementioned.

There is no regulation regarding the electronic will in the Turkish Civil Code No. 4721. However, especially the entry into force of the Electronic Signature Law No. 5070 has led to some debates on the validity of electronic wills. The main reason for this is the thought that an electronic will can be made by interpreting some individual provisions in the Electronic Signature Law. The fact that the new possibilities offered for electronic transactions in the developing digital world can provide a safer and more protective environment compared to

some of the formal conditions stipulated by the Turkish Civil Code regarding wills, underlines the importance of the issue. As a result of this, since the idea of the necessity of the existence of electronic wills should be reached in the context of ideal law, in our opinion, it is necessary to make some regulations regarding the validity of electronic wills in Turkish law, at least in the context of positive law.

Keywords: Electronic will, will, testamentary disposition, inheritance law

OTONOM ARAÇLAR VE HUKUKİ SORUMLULUK

Hasan Ali GÜÇLÜ*

Dünya ekonomisinin en önemli sektörlerinden biri otomotiv sektörüdür. Otomotiv sektörü tarafından üretilen motorlu araçların karıştığı trafik kazalarında her sene birçok insan hayatını kaybetmektedir. Meydana gelen trafik kazalarında başlıca unsuru sürücü hataları oluşturmaktadır. Dolayısı ile otomotiv sektörünün asıl amacı insan unsurunu geri plana atıp, aracın kontrolünü kendi kendine hareket edebilen ve karar verebilen otonom araçlara devretmektir. Bu sayede trafik kazalarının önüne geçmek amaçlanmaktadır.

Günümüzde sürücünün hiçbir müdahalesi olmadan kendi kendine trafikte yol alan araçlar mevcuttur. Buna örnek olarak Tesla gösterilebilir. Sürücünün müdahalesi olmaksızın kendi kendine yol alabilen araçlar insan hayatını kolaylaştırmaktadır. İnsan hayatını kolaylaştıran bu araçlar beraberinde bazı hukuki sorunlara da sebebiyet vermektedir. Tesla araçlarının otonom sürüş esnasında kaza yapması durumunda kimin ne şartlarla sorumlu tutulacağı noktasında bir belirleme yapmak gerekecektir.

Otonom sürüşü hukuken incelemeyen önce otonom sürüşten ne kast edildiğini açıklamak gerekecektir. Otonom sürüş denildiğinde, sürücüye yardım eden asistanlar ilk olarak akla gelmektedir. Otonom sürüş, sürücünün süreci hiçbir katkısının olmadığı tamamen aracın otonom olarak hareket ettiği halleri de kapsamaktadır. Otonom sürüşün yeknesak bir tanımı söz konusu değildir.

Doktrinde otonom araçların kazaya karışması durumunda, otonom araçların varlığı sayesinde sürücülerin sorumluluğunun azalacağı, buna karşılık işleyen ve üreticinin sorumluluğunun söz konusu olacağı ifade edilmektedir. Sürücünün aracın hâkimiyetini tamamen otonom sisteme devretmesi durumunda sorumluluğunun olmayacağına dair görüşler mevcuttur. Yine sürücünün, otonom sistemi devreye sokarak veya bu sistemi kullanarak sistemin hatalarını göze aldığı ve dolayısıyla sorumluluktan kurtulamayacağına ilişkin görüşler de mevcuttur. Otonom araçların karıştığı trafik kazaları sonucunda ortaya çıkan zarardan araç üreticisinin sorumlu olması gerektiği yönündeki görüş de son zamanda çok taraftar toplamaktadır.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, otonom sürüş çerçevesinde doğacak kazalarda kimin sorumlu olduğunu belirlemek için somut olayın tüm şartları göz önünde bulundurulmalıdır.

* Arş. Gör., Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, hasanaliguclu93@gmail.com, ORCID NO: 0000-0003-0501-7912.

Farklı araç tipleri, farklı teknolojilere sahiptir. Farklı teknolojik seviyelere göre sürücünün sorumluluğu azalacağı gibi kimi durumlarda ağırlaşabilir.

Bu çalışmada otonom sürüş kavramı açıklanacak ve otonom araçların karıştığı kazalardan kimin sorumlu tutulması gerektiği yargı kararları ile desteklenerek açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otonom sürüş, sorumluluk, sürücü kusuru, otonom araçlar, üretici sorumluluğu

AUTONOMOUS VEHICLES AND LEGAL LIABILITY

One of the most important sectors of the world economy is the automotive sector. Many people die every year in traffic accidents involving motor vehicles produced by the automotive industry. Driver errors are the main factor in traffic accidents that occur. Therefore, the main purpose of the automotive industry is to put the human factor into the background and to transfer the control of the vehicle to autonomous vehicles that can move and make decisions on their own. In this way, it is aimed to prevent traffic accidents.

Today, there are vehicles that drive themselves in traffic without any intervention from the driver. An example of this is Tesla. Vehicles that can drive themselves without the intervention of the driver make human life easier. These tools, which make human life easier, also cause some legal problems. In the event that Tesla vehicles have an accident during autonomous driving, it will be necessary to determine who will be held responsible and under what conditions.

Before examining autonomous driving legally, it will be necessary to explain what is meant by autonomous driving. When it comes to autonomous driving, assistants that help the driver come to mind first. Autonomous driving also includes the situations where the vehicle moves autonomously, where the driver has no contribution to the process. There is no uniform definition of autonomous driving.

In the doctrine, it is stated that if autonomous vehicles are involved in an accident, the responsibility of the drivers will decrease thanks to the presence of autonomous vehicles, while the responsibility of the operator and the manufacturer will be in question. There are opinions that the driver will not be responsible if he transfers the control of the vehicle to the fully autonomous system. Again, there are opinions that the driver takes the risk of the system's mistakes by activating or using the autonomous system and therefore cannot avoid responsibility. The view that the vehicle manufacturer should be responsible for the damage resulting from traffic accidents involving autonomous vehicles has also recently gathered a lot of supporters.

In conclusion, all the circumstances of the concrete case should be taken into account in order to determine who is responsible for the accidents that may arise within the framework of autonomous driving. Different vehicle types have different technologies. Depending on the different technological levels, the responsibility of the driver may decrease and in some cases it may become heavier.

In this study, the concept of autonomous driving will be explained and who should be held responsible for accidents involving autonomous vehicles will be explained, supported by judicial decisions.

Keywords: Autonomous driving, liability, driver fault, autonomous vehicles, manufacturer liability

DİJİTAL MAHREMİYETİN EŞLER ARASINDAKİ SINIRLARININ BELİRLENMESİ

Mehmet Emin ÖZGÜL*

Dijital mahremiyet kavramı ülkemizdeki hukuki düzenlemelerde açıkça yer almamakta, uygulamada ve öğretilerde özel hayat ya da gizli hayat kavramları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Mahremiyet esas itibarıyla bireyin hayatındaki gizlilikler ve gizli hayat çevresinden oluşmakta olup dijital mahremiyet, bu kavramın dijital alandaki, internet ortamındaki ya da diğer bir ifadeyle sanal alemdeki görünümüdür. Dijital mahremiyet alanı cep telefonu, bilgisayar, veri depolama aygıtı gibi dijital bir ortamda yer alan ve çoğunlukla bir ekran vasıtasıyla ulaşılabilen bir alan olup kişinin dijital ortamlarda bulundurduğu yazılı, sesli, görüntülü her türden verilerden oluşabilir. Eşler arasında bir mahremiyet sınırının olup olmadığı, bu sınırın ne olması gerektiği sosyolojik, felsefi ve hukuki yönden tartışmaya açık bir husus olmakla birlikte, teknolojideki ve internet dünyasındaki gelişmeler, eşlerin sosyal medyada veya diğer dijital platformlarda da bir hayatlarının olmasına yol açmış, eşlerin cep telefonlarının, bilgisayarlarının vb. dijital araçlarının ne ölçüde birbirlerine mahrem sayılacağı tartışmasını da gündeme getirmiştir. Yargıtay'ın özellikle 2011 yılı sonrasında yeni Hukuk Muhakemeleri Kanun'un 189/2. maddesinin de etkisiyle boşanma davalarında eşler arasında dijital yoldan elde edilen deliller konusunda daha hassas davrandığı görülmektedir. Ancak ne yazık ki henüz bu konuda tam bir istikrar sağlanamamıştır. Bu konuda hukuki prensiplerin belirlenmesi ve eşler arasındaki mahremiyet sınırlarının netleştirilmesi ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mahremiyet, dijital mahremiyet, evlilik birliği, hukuka aykırı delil, özel hayatın gizliliği

DETERMINING THE LIMITS OF DIGITAL PRIVACY BETWEEN MARRIED COUPLES

The concept of digital privacy is not explicitly included in the legal regulations in our country, and is evaluated within the framework of the concepts of private life or secret life in practice and teaching. Privacy mainly consists of the secrets and secret life environment of the individual's life, and digital privacy is the appearance of this concept in the digital area, the internet environment or in other words, the virtual world. The digital privacy area is an area located in a digital environment such as a mobile phone, computer, data storage device and can

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, mozgul@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8389-8164.

be accessed mostly through a screen, and can consist of all kinds of written, audio and visual data that the person has in digital media. Whether there is a privacy limit between spouses and what this limit should be is an issue open to debate in sociological, philosophical and legal aspects, but developments in technology and the internet world have caused spouses to have a life on social media or other digital platforms, computers etc. It has also brought up the debate to what extent digital tools will be considered confidential to each other.

Keywords: Privacy, digital privacy, marriage union, unlawful evidence, privacy of private life

MUKAYESELİ HUKUK IŞIĞINDA E-TİCARETTE UYGULANAN AYIBA KARŞI TEKEFFÜL HÜKÜMLERİNDE YAŞANAN GELİŞMELER

Mustafa Emir ÜSTÜNDAĞ*

İşbu çalışmada İsviçre, Alman ve Avusturya hukuk çevrelerindeki elektronik ticarete ayıba karşı tekeffül hükümlerinde yaşanan gelişmeler Türk hukukuyla karşılaştırmalı olarak incelenecektir. İsviçre’de elektronik-ticaret için Haksız Rekabete Karşı Federal Kanun yine Fiyatların İlanı hakkındaki Yönetmelik dikkate değerdir. AB’de ise Tüketici Hakları Yönergesi yine E-Ticari Tedavül Muamele Ağı Yönergesi elektronik ticaret hakkında düzenlemeler içermektedir. Bunun yanı sıra İsviçre Borçlar Kanunu hükümleri tatbik alanı bulurlar, ki bu hükümler geleneksel satım sözleşmelerinde de mutaddır. İsviçre Hukuku elektronik ticaret için sipariş postaya verildikten sonra geri kabul mehli veya sair bir iade hakkı tanımamaktadır. Herhalukarda Ticaret Odası Şeref Kodeksi (Ehrenkodex des Handelsverband)14 günlük kendi birlik üyelerini sorumlu kılan bir iade hakkı tanımaktadır.

Avusturya ve Alman hukukunda E-Commerce 01.01.2022 tarihinde ayıba karşı tekeffül hükümleri bakımından tadilata uğramıştır. Kanun değişikliği Avrupa Emtia Satımı ve Dijital-İçerikler Direktifine dayanmaktadır. Buradan çıkan sonuç ayıba karşı tekeffül müessesesi büyük ölçüde Birlik düzleminde denkleştirilmiş yani harmonize olmuştur. İşletmeler için önemli olan birçok yeni hüküm yalnızca tüketicilerle olan hukuki işlemler alanında geçerlik arz etmektedir. Yeni düzenlemeler Avusturya hukukunda yeni Tüketici Ayıba Karşı Tekeffül Yasasıyla (VGG) iç hukuka taşınmıştır. Schmitt’e göre bu ölçek yeni keşfedilmemiştir. Herhalukarda mutad olan nitelikler için ayrıca bugüne değin durumun açık olduğu kabul edilmelidir. Bunun ötesinde Avusturya Medeni Kanunu 933 b maddesi anlamında ticaret erbabının rücu hakkı yeniden işlenmiştir. Yeni olan özellikle selefeye dönük talebin bu şahsa eda olunmuş ivaz ile sınırlı olmayışı, bilakis selefeye ayıba kendiliğinden giderme imkanı tanınmış olduğu müddetçe toplam iyileştirme masrafını kapsadığı vakasıdır. Bu yeni düzenlemeyle beraber ayıp kavramı değişime uğramıştır. VGG uyarınca bir işletmeci bir tüketiciye karşı sözleşmesel kararlaştırılmış ve objektif olarak gereken özelliklerden sorumludur. Somut hadisede neyin objektif gereken olduğu hususu değişiklik arz edebilir ve fiili vakalara bağlıdır. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken damga vuran birlik hukuksalı ve ulusal normlar, ve genel olarak bir tüketicinin mantık dairesinde bekleyebileceği her özelliktir. Alman Hukukunda 2022 tarihinden itibaren getirilen kanun paketi satım hukukunda BGB’nin bir dijital güncellemesi(“digitale Update”) manasındadır. Yeni bir maddi ayıp kavramı ve dijital ürünler

* Av. Dr., İstanbul Barosu, emirustundag@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7297-5726.

hakkındaki sözleşmeler için özgün ayıba karşı tekeffül hakları içermektedir. Daha önceleri satım hukukundaki ayıp kavramı sıkı surette subjektif olarak ele alınmıştı. Öncelik alıcı ile satıcının bireysel olarak nitelik hakkındaki anlaşmasına tanınmaktaydı. Bu kararlaştırmalar bilhassa ticari işletmeler alanında merkezi bir rol oynamaktaydılar. Bu kural ise şimdileri kaldırılmış ve bir karışık muhtevalı sübjektif objektif paragrafla ikame olunmuştur. Artık satım konusu eşya hem subjektif hem de objektif gereksinimleri karşılamalıdır. Yani satım konusu eşya önceden olduğu gibi kararlaştırılan niteliği arz etmeli ve sözleşmeye göre şart kılınan tahsis amacına göre de kullanılmaya elverişli olmak zorundadır. Lakin yeni olan satım konusu eşyanın ayıptan arı olmasının objektif olarak değerlendirilmesidir. İnternet ortamındaki ihtiyari açık arttırmalarda arttırma faaliyeti yürüten kimsenin malın sahibinden gayrı bir şahıs olması durumunda ayıba karşı tekeffülden sorumlu tutulup tutulamayacağı bu arttırma faaliyetini yürüten şahsın hukuki niteliğinin ticaret işleri tellalı vasfı olmasına değinilecektir.

Türk hukukunda uygulamada Yargıtay'ın internet e-ticaret sistemi ile satılan ve ayıplı çıkan bir üründen dolayı yer sağlayıcının üretici ve satıcı ile birlikte yanında sorumlu tutulamayacağına ilişkin son tarihli bir emsal içtihadı (Y.3.HD.,2021/4000 E.,2021/11403 Karar sayılı ve 15.112021 tarihli kararı) da irdelenecektir. Daha sonra TBK m.280'de yer alan cebri satımlarda ayıba karşı tekeffülün uygulama alanı bulamayacağına ilişkin normun e-cebri arttırmadaki yansımaya Magdeburg Yerel Mahkemesinin 24.11.2021 t.li 10 o 672/11 kararı ışığında bir göz atılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ayıp, e-ticaret, satım

DEVELOPMENTS IN THE PROVISIONS OF GUARANTEE AGAINST DEFECT APPLIED IN E-COMMERCE IN THE LIGHT OF COMPORATIVE LAW

In this study; the developments in the provisions of guarantee against the defects applied in e-commerce in Swiss, German and Austrian law will be examined comparative with Turkish law.

In Swiss Law for e-commerce the Federal Act against Unfair Competition and also the Regulation according the Publication of Prices are important. In EU the Regulation of the Consumer Rights and E-Commercial Circulation have provisions in e-commerce. The provisions of the Swiss Obligation Code are being enforced in the area of traditional sales contracts. In Swiss law, there is no right of return for e-Commerce after the order is sent to the mail. In any case, only the members of the 'Ehrenkodex des Handelsverband'; the members of the codex of honor of the chamber of commerce, are entitled to a refund limited to 14 days.

E-commerce in Austrian and German law was reformed on 1.1.2022 in terms of guarantee provisions against defects. The legislative changes are based on the European Commodity Sale and Digital-Contents Directive. Recent regulations in the European Union have been brought into domestic laws with the new Warranty Against Defect Consumer Protection Act (VGG) in Austrian law. According to the VGG, an operator is responsible for the qualities agreed in the contract and which must be objectively present in a product it sells to a consumer. The issue of what is objectively sought in the concrete incident may vary and depends on the actual cases.

In this context, what is meant is generally every feature that a consumer can reasonably expect. The package of laws introduced in German law as of 2022 means a ‘digital update’ of BGB in sales law. This package of laws introduced a new concept of ‘material defect’ in the law of sale.

According to the new regulation, the item for sale must now meet both subjective and objective requirements. IN other words, the goods subject to sale must present the agreed quality as before and must be suitable for use according to the purpose of allocation stipulated in the contract. The innovation brought by the regulation is; It is the objective evaluation of goods being sold as being free of defects. Finally, it will be discussed weather the person who carries out the auction activity in the voluntary auctions on the Internet can be held liable for the guarantee against the defect, by discussing the legal nature of the person who carries out this auction activity. In addition the last-dated precedent decision of the Court of Cassation stating that the hosting provider cannot be held responsible together with the manufacturer and seller for a defective product sold on the internet via the e-commerce system (Y.3.HD., 2021/4000E.,2021/11403 Decision No. And its decision dated 15.11.2021) will be examined. In addition, the ability of the norm in the Turkish Code of Obligations Article 280 stating that the guarantee against defect in forced sales cannot be applied will be examined in the light of Magdeburg Local Court’s decision 10o 672/11 dated 24.11.2021.

Keywords: Defect, e-commerce, sale

HUKUKTA İRADENİN BEYAN ŞEKLİNE DİJİTALLEŞMENİN ETKİLERİ

Nazenin HUSEYNOVA*

İletişim teknolojisindeki hızlı gelişim, dijital dönüşüm çözümleri klasik hukuk anlayışını da etkiledi ve geleneksel hukuki işlemlerin alışık olmadığımız şekillerini ortaya çıkarmakla hukuk sektörünün yeniden şekillendirilmesini gerektirdi. Geleneksel sözleşmelerden farklı yürüdüğü e-ticaret, e-viza, e-noter, e-imza, e-devlet, e-mahkeme, siber zorbalık, fake ve anonim hesaplar, kripto para gibi yeni kavramlar hukukun da dijitalleşmesini talep etdi. Sanal yargıçlı internet mahkemelerinin oluşturulması, yapay zekanın, sosyal medyanın zorunlu kurallar üretmesi ile hukukun kaynakları da dijitalleşmeye başladı söyleye biliriz.

Hukukda işlemlerin temeli olan iradenin beyanı için bireylerin elektron formanı tercih etmeye başlamasıyla hukukda dönüşümü yeni devri başlamıştır. Teknolojik çözümlerle oluşturulan irade ifadesinin güvenilir sayılması için kanunlar artık dijitalleşme konusundan da gözden geçirilmelidir. Aksi takdirde alışılmadık üsulda olmasına rağmen kendisine daha elverişli şekilde iradesini beyan etmek isteyen bireyin beyan şekli uyumsuzluğa sebep olacaktır. Örneğin, bireyin vasiyetnamesini tertib ederken geleneksel üsulla değil de, kendisine kolay ve masrafsız olan elektronik ortamdan yararlanmak isteyeceği durum gibi. Bu durumda hukuk kurallarının nasıl uygulanacağı, bireyin hakiki iradesinin olup-olmamasının nasıl denetleneceği, koşullar, deliller, şartlar hukukun güncel sorununa dönüşmüştür. Elektronik vasiyetname bakımından konuyu daha aydın inceleye biliriz.

Bilindiği gibi, çağdaş devrin hukuk sisteminde vasiyetname geleneksel yazılı ve resmi uygulanma şekli kabul görülen bir irade ifadesiyle oluşturulur. Hukuk sisteminde, vasiyetnamenin türleri ve formuna dair kurallar kanunla belirlenmiştir. Bu kurallara uymadan yapılan vasiyetnamelerin iptal edilebilmesi hukukun falsefesi konusundan anlaşılmalıdır. Ama, şunu da dikkate almalıyız ki, hukukda dijitalleşme artık seçim değil de, zamanın zorunlu talebidir.

Dijitalleşen dünyamızda şahsın irade ifadesinin yasal kabul olunması için geleneksel hukuk sistemindeki delillerden olan şahitlik, imza, özel usul, resmi tören, yetkili şahıslar gibi anlayışlarla sınırlı kalırsa hukuk sistemi çağa ayak uyduramayan ve pratik olmayan, hatta zamanla engeller yaradan sisteme dönüşecektir. Bu durum bireylerin temel hakları ve özgürlükleri bakımından uyumsuzluklara yol açacaktır. Çünkü, neredeyse el yazısını unuttuğumuz, çok işlemleri kolaylıkla dijital ortamda gerçekleştirdiğimiz çağdaş devrde yazılı vasiyetnamenin yalnızca vasiyetçinin el yazısı ile yazılmasının zorunlu etibarlılık koşulu

*Doç. Dr., Azerbaycan Cumhuriyeti, Adalet Bakanlığının Akademisi, huseynovanazenin@gmail.com

olması, bilgisayarda ya da akıllı telefonda hazırlanan bir vasiyetnamenin ise geçersiz sayılması bireyin irade ifadesini dilediği ve kolay ulaşılabildiği üsulla bildirememesine sebep olmaktadır. Hatta yalnız el yazısının değil de, el ile imzalanmanın da vasiyetnamenin koşulu olması olağanüstü durumlarda engel olabilir. Bireyin elektronik cihaza, bir tablete veya akıllı telefona kaydettiği görüntülü ve veya sesli irade beyanı şahitlerden daha güvenilir olmakla yanaşı hem de çabuk ve masrafsız olduğu için ileride daha kullanışlı olacaktır. Çünkü, elektronik ortamlar her ne kadar dolandırıcılık ve hakerler bakımından tam güvenilir olmasa da hayatı kolaylaştırdığı için dijital çözümler daha çok tercih edilir.

Kanaatimizce, dijitalleşmedeki gelişmeden dolayı önemli tedbirlerin alınmasıyla hukuki işlemlerin çağımızın ihtiyaçlarına cevap verecek, elektronik yapılmasına olanak verecek şekilde kanunların gözden geçirilmesi önemle gerekmektedir. Dijital dünyanın hukuk sistemi de yenilenmeli, hukukun dijital dönüşümünün strateji oluşturulmalı ki, hukuk yeni dünyanın yeni normallerine, yeni ihtiyaçlarına ve değişen ihtiyaçlara sürekli olarak uyarlanabilen hale gelsin.

Anahtar Kelimeler: Dijital çağ, hukukun dijital dönüşümü, elektronik irade ifadesi

THE EFFECTS OF DIGITALIZATION ON THE DECLARATION FORM OF WILL IN LAW

The rapid development in communication technology and digital transformation solutions also affected the classical understanding of law and required the legal sector to be reshaped by revealing unfamiliar forms of traditional legal transactions. The creation of new concepts such as e-commerce, e-visa, e-notary, e-signature, e-government, e-court, cyber bullying, fake and anonymous accounts, crypto currencies demanded the digitalization of the law as well. The creation of internet courts with virtual judges and the existence of mandatory rules of social media shows that the sources of law have begun to digitize.

The new era of transformation in law has begun with individuals starting expression of their will in electronic form. So, the laws should now be reviewed in terms of digitalization. Otherwise, it will cause a legal dispute the form of declaring the will. For example, when the individual wants to take advantage of the electronic form, which is easy and inexpensive, while writing his will. In such cases, how the law will be applied, how the real will of the individual will be controlled, evidence and conditions have turned into a current problem of law. In this article, we will try to examine this issue in terms of electronic will.

As it is known, there are two forms of will in law: written and official. The types and forms of wills are determined by laws. Wills created without complying with these rules can be

canceled according to the law. However, we must understand that digitalization in law is no longer a choice, but a mandatory demand of time. In our digitalized world, the legal acceptance of a person's declaration of his will cannot be limited to the traditional conditions such as witnessing, signature, special procedure, authorized persons. Otherwise, the law may turn into a system that cannot meet the needs and creates obstacles. According to the law, a person's signature must also be present on the document for the will to be valid. This condition may also be an important obstacle for the individual in extraordinary situations. In our opinion, an individual's video or audio declaration of will recorded on a tablet or smartphone is more reliable than witnesses.

Expression of will in electronic form is more convenient, quick and inexpensive. Therefore, people prefer the electronic form, even if it is not completely reliable. And that's why the legal system and laws should be reviewed due to the development in digitalization. The legal system of the digital world should also be renewed. A strategy for the digital transformation of law should be created so that the law can be adapted to the new normals of the new world and changing needs.

Keywords: Digital age, digital transformation of law, electronic expression of will

SANAL MAĞAZA SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Numan TEKELİOĞLU*

Elektronik ticaretin son yıllarda büyük hızla yaygınlaşması kişilerin satın alma davranışlarında önemli bir dönüşüme yol açmıştır. Eskiden ihtiyaç duyulan mal veya hizmeti edinmek için farklı mağazaları fiziki olarak ziyaret etmek gerekirken, günümüzde pek çok hizmet sağlayıcıya aynı internet sitesi vasıtasıyla oturduğumuz yerden ulaşmak mümkün hale gelmiştir. Bu durum, çok sayıda hizmet sağlayıcının mal ve hizmetlerini internet üzerinden pazarlamasına ve daha fazla alıcıya ulaşmasına imkân sunan sanal mağaza kavramını meydana getirmiştir. Nasıl ki alışveriş merkezi olarak adlandırılan mekanlarda benzer mal ve hizmetleri sunan farklı kişiler bir arada bulunmaktaysa, sanal mağazalarda bu durum internet ortamında gerçekleşmektedir. Üstelik sanal mağaza, alıcıya sadece ülke sınırları içerisindeki değil, dünyanın başka yerlerindeki mal ve hizmet sağlayıcılarına ulaşma fırsatı da sunmaktadır. Dolayısıyla sanal mağazaları internet ortamındaki alışveriş merkezleri olarak düşünmek mümkündür.

Sanal mağaza aracılığıyla internette mal veya hizmet sunmak isteyen kişilerin, buna ilişkin faaliyet yürüten internet sitesi sahibi ile kurdukları sözleşme, sanal mağaza sözleşmesi olarak adlandırılmaktadır. Sözleşmenin bir tarafında “aracı hizmet sağlayıcı”, diğer tarafında ise “hizmet sağlayıcı” yer almaktadır. Hizmet sağlayıcı, internet sitesinde sanal mağaza edinerek mal veya hizmet pazarlayan kişidir. Aracı hizmet sağlayıcı ise, hizmet sağlayıcıya internet sitesinde sanal mağaza açma imkânı tanıyarak alıcıların kendi internet sitesi üzerinden mal veya hizmet edinmesine aracılık yapmaktadır.

Sanal mağaza sözleşmesi uygulamada giderek yaygınlaşmakla birlikte, mevzuatta düzenlenmiş olmadığından isimsiz sözleşmeler kategorisine dahildir. Bu nedenle sözleşmeye uygulanması gereken hükümlerin tespiti bakımından sözleşmenin hukuki niteliğinin ortaya konulması önem taşımaktadır. Hukuki niteliğin tespitinde taraflar arasındaki ilişkinin mahiyeti göz önünde tutulmalıdır. Sanal mağaza sözleşmesine genel hatlarıyla bakıldığında, Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenen bazı sözleşme tipleriyle benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Örneğin sanal mağaza niteliğindeki internet sitesinin sahibi olan tarafın, hizmet sağlayıcı ile alıcı arasında sözleşme kurulmasına imkân sağlaması bu sözleşmeyi simsarlık ve acentelik sözleşmelerine yaklaştırır. Ayrıca, aracı hizmet sağlayıcıların ticari temsilci ya da ticari vekil olabilme ihtimalleri de irdelenmesi gereken bir konudur. Öte yandan, internet ortamında

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, numantekelioglu@pau.edu.tr

faaliyet sürdüren mağazanın kullanım hakkının ücret karşılığı hizmet sağlayıcıya verilmesi kira sözleşmesini akla getirmektedir. Tüm bunların dışında, aracı hizmet sağlayıcının sözleşmedeki ediminin bir iş görme edimi olarak kabul edilmesi durumunda vekalet sözleşmesinin uygulanma ihtimali gündeme gelmektedir. Çalışmada öncelikle sanal mağaza sözleşmesinin tarafları ile bunların hak ve yükümlülükleri genel hatlarıyla izah edilecektir. Sonrasında bu sözleşmenin Kanunda yer alan bazı sözleşme tipleri ile benzer ve farklı yanları ele alınarak hukuki niteliğine dair değerlendirmeler yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanal mağaza, elektronik ticaret, isimsiz sözleşmeler

LEGAL NATURE OF THE VIRTUAL STORE CONTRACT

The rapid expansion of electronic commerce in recent years has led to a significant transformation in people's purchasing behaviour. In the past, it was necessary to physically visit different stores to obtain the needed goods or services, but today it has become possible to access many service providers from where we sit through the same website. This situation has created the concept of virtual store, which allows many service providers to market their goods and services over the internet and reach more buyers. Just as there are different people offering similar goods and services together in places called shopping centres, this situation takes place on the internet in virtual stores. Moreover, the virtual store offers the buyer the opportunity to reach goods and service providers not only within the borders of the country but also in other parts of the world. Therefore, it is possible to consider virtual stores as shopping centres on the internet.

The contract established with the website owner by persons who want to offer goods or services on the internet through a virtual store is called a virtual store contract. On one side of the contract is the "intermediary service provider" and on the other side is the "service provider". The service provider is the person who markets goods or services by acquiring a virtual store on the website. The intermediary service provider acts as an intermediary for the buyers to obtain goods or services by allowing others to open a virtual store on its website.

Since the virtual store contract is not regulated in the legislation, it is included in the category of nameless contracts. For this reason, the legal nature of the contract should be determined in order to determine the provisions to be applied to the contract. In determining the legal nature, the nature of the relationship between the parties should be taken into consideration. When the virtual store contract is examined in general terms, it is similar to some types of contracts regulated in the Turkish Code of Obligations. For example, agency, brokerage, mandate and lease contracts are some of them. In this study, firstly, the parties to

the virtual store contract and their rights and obligations will be explained in general terms. Afterwards, the similarities and differences of this contract with some types of contracts in the Law will be discussed and its legal nature will be evaluated.

Keywords: Virtual store, electronic commerce, nameless contracts

HUKUKİ BOYUTUYLA UZAKTAN TIP (TELETIP) HİZMETİ

Nurcihan ÖZDOĞAN*

Uzaktan Sağlık Hizmetlerinin Sunumu Hakkında Yönetmelik¹ (Yönetmelik) m.4 hükmünde uzaktan sağlık hizmeti tanımlanmış olup, Yönetmelik kapsamında uzaktan sağlık yani telesağlık, teletıp uygulamalarını da kapsayan geniş bir anlamda ele alınmıştır. Teletıp esasen bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılarak sağlık profesyonelleri tarafından uzaktan tıp hizmeti sunumu olarak ifade edilebilir. Teletıp uygulamasında uzaktan konsültasyon ve uzaktan tedavi olarak tanımlanan tıbbi hizmet sunum biçimleri önemli bir rol oynamaktadır. Teletıp ile ilgili çok çeşitli tanımlar yapılmakta olup, bunun en önemli nedeni teletıp uygulamalarının bugün sunduğu olanaklar yelpazesidir.

Teletıp kavramı Telematik kavramının altında yer almaktadır. Telematik, telekomünikasyon ve informatik kavramlarının bileşiminden oluşur ve iki alanı birbirine bağlayan bir teknolojiyi tanımlar. Yani telematik bir telekomünikasyon sistemi ve özel veri işleme yardımıyla en az iki bilgi sisteminden gelen bilgileri birbirine bağlama aracıdır.

Teletıp hizmeti ülkemizde fiilen birçok alanda uygulanmakta olup, bu hizmet kapsamında taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği net değildir. Bununla birlikte bu alandaki tek düzenlemenin de anılan Yönetmelik olduğu ifade edilmelidir. Öte yandan teletıp hizmeti kapsamında sunulan edimin tüketime bağlı edim olduğu durumlarda Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin² de uygulama alanı bulabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Kanaatimizce teletıp hizmetinin hukuki boyutlarıyla birlikte kanun ile düzenlenmesi gerekmektedir. Örneğin Almanya'da 14.10.2020 tarihli Hasta Verilerini Koruma Kanunu (Patientendaten-Schutz-Gesetz– PDSG) ile Sosyal Güvenlik Kanunu'nun 5. Kitabında (Sozialgesetzbuch V) değişiklik yapılmış ve hem Telematik hem de Teletıp kavramları yasada yer almıştır. Zira hangi edimlerin teletıp hizmetine konu edilebileceğine ilişkin getirilen sınırlama Yönetmelik ile değil kanun ile yapılabilir. Bu nedenle getirilen düzenlemelerin Yönetmelik ile yapılması kanaatimizce uygun değildir.

Teletıp yani uzaktan tıp hizmeti uygulamasında hasta ile hekim arasındaki hukuki ilişkinin niteliği klasik hasta –hekim ilişkisinden farklı olacaktır. Bu ilişkinin sözleşmeye dayandığı durumların çoğunda hazırlar arası bir sözleşmenin varlığından bahsedilemeyecektir. Sadece taraflar eş zamanlı iletişim kuruyorlarsa ve sözleşme sadece bu eş zamanlı görüşme ile sınırlı kalacaksa bu durumda hazırlar arası bir sözleşmeden bahsedilebilecektir. Ancak kamusal

* Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi, nurcihanozdogan@gmail.com

¹ R.G: 10.02.2022 tarih ve 31746 sayılı.

² R.G: 27.11.2014 tarih ve 29188 sayılı.

bir ilişkinin olmadığı durumlarda hasta ile hekim arasındaki sözleşme yine tedavi sözleşmesi olarak adlandırılacaktır. Bununla birlikte tedavi sözleşmesinin tarafı olan hasta tüketici olarak kabul edilirse bu sözleşme mesafeli bir sözleşme olarak da adlandırılacaktır. Kanaatimizce tedavi sözleşmesine konu olan tıbbi edim, şahsa bağlı şahsi edim niteliğinde ise bu durumda tıbbi edimin tüketime bağlı edim karakteri bulunmadığı için hasta, konumu ve sıfatı itibarıyla tüketici olarak kabul edilemeyecektir. Eğer sözleşmenin tarafı hekim değil hastane ise bu durumda da hekimin hastane ile olan hukuki ilişkisine göre sözleşmenin niteliği değişebilecektir.

Teletıp hizmeti pandemi ile birlikte adını sıkça duymuş olduğumuz bir kavram olsa da kökeni 19. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Ancak sağlıkta dijitalleşme ile birlikte bu hizmetin kapsamının da genişleyeceğine ilişkin kuşku bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu alandaki yasal düzenlemelerin yetersizliği ve özellikle konunun hukuki boyutları ile ele alınmamış olması bizi bu alanda çalışmaya sevk etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teletıp, tele sağlık, uzaktan tıp, e-sağlık

REMOTE MEDICINE (TELEMEDICINE) SERVICE WITH A LEGAL DIMENSION

Remote health service is defined in Article 4 of the Regulation on the Delivery of Remote Health Services (“Regulation”), and within the scope of the Regulation it is handled in a broad sense including remote health applications, namely telehealth, telemedicine. Telemedicine can be expressed as remote health service delivery by health professionals using information and communication technologies. In telemedicine practice, the forms of medical service delivery defined as remote consultation and remote treatment play an important role. There are various definitions of telemedicine, and the most important reason for this is the range of opportunities offered by telemedicine applications today.

The concept of telemedicine is placed under the concept of Telematics. Telematics is composed of the concepts of telecommunications and informatics, and it describes a technology that connects these two fields. In short, telematics is a device that links information from at least two different information systems with the help of a telecommunication system and special data processing.

Telemedicine service is applied in many areas in our country, and the nature of the legal relationship between the parties within the scope of this service is not clear. However, it should be noted that the only regulation in this area is the aforementioned Regulation. On the other hand, it should be taken into consideration that the Distance Contracts Regulation may also find

an application area in cases where the performance executed within the scope of telemedicine service is an act based on consumption. In our opinion, telemedicine service should be regulated with law along with its legal dimensions. For example, in Germany, the Patient Data Protection Law dated 14.10.2020 (Patientendaten-Schutz-Gesetz- PDSG) and the 5th Book of the Social Security Law (Sozialgesetzbuch V) has been amended and both Telematics and Telemedicine concepts have been included in the law. Because the limitation regarding which performances can be subject to telemedicine service can be not stipulated by Regulation but by law. For this reason in our opinion it is not appropriate to make the regulations introduced by the Regulation.

The nature of the legal relationship between the patient and the doctor in telemedicine, namely remote medicine, service application will be different from the classical patient-doctor relationship. In most of the cases where this relationship is based on a contract, it will not be possible to mention the existence of a contract between *inter praesentes*. Only if the parties communicate simultaneously and the contract will be limited to this simultaneous meeting, then a contract between *inter praesentes* can be mentioned. But in cases where there is no public relationship, the contract between the patient and the doctor will still be called a treatment contract. However, if the patient who is a party to the treatment contract is accepted as a consumer, this contract will also be called a distance contract. In our opinion, if the medical act subject to the treatment contract is in the nature of a personal personal act, then the patient cannot be considered as a consumer due to his position and title since the medical act does not have the character of an act based on consumption. If the party to the contract is not the physician but the hospital, then the nature of the contract may change according to the legal relationship between the doctor and the hospital.

Although telemedicine service is a concept that we have heard frequently with the pandemic, its origin dates back to the end of the 19th century. However, there is no doubt that the scope of this service will expand along with the digitalization in health. However, the inadequacy of the legal regulations in this area and the fact that the issue has not been handled with its legal dimensions has motivated us to work in this area.

Keywords: Telemedicine, telehealth, remote medicine, e-health

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNUNA GÖRE KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI

Ömer ERGÜN*

Kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek amacıyla hazırlanan ve 07/04/2016 tarih ve 29677 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6698 numaralı “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”, verisi işlenen gerçek kişilere karşı kanunda belirtilen yükümlükleri yerine getirmekte asli sorumlu olan “Veri Sorumlusu” sıfatıyla “Veri Sorumluları Siciline” kaydolma yükümlülüğü getirmiştir.

Hem 6698 sayılı KVKK hem Türk Ceza Kanununun 135 ila 140 ıncı maddeleri temel yasal dayanağını Anayasamızın 20. maddesinde yer alan “Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması” ilkesinden almaktadır.

Başta da belirtildiği üzere veri sorumlusu sıfatıyla veri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin kişisel verilerin işlenmesi sırasında uyacakları usul ve esasların belirlenmesi yoluyla kişisel veri ihlallerinin en aza indirilmesi, toplumsal ve kurumsal farkındalığın oluşturulması ve mahkemeler üzerinde oluşabilecek iş yükünün azaltılması amaçlanmıştır.

Kişisel verilerin işlenmesi belirli şartların varlığı halinde ancak mümkün olmaktadır; açık rıza, kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık, sözleşmenin kurulması ve ifası için gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, kişisel verilerin ilgili kişi tarafından alenileştirilmiş olması, kişisel verilerin işlenmesinin bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması, veri işlemenin ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla veri sorumlusunun meşru menfaatleri için zorunlu olması, kanununda düzenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişisel veri, özel hayatın gizliliği, açık rıza

PERSONAL DATA PROCESSING CONDITIONS ACCORDING TO THE LAW ON THE PROTECTION OF PERSONAL DATA

6698, which was published in the Official Gazette dated 07/04/2016 and numbered 29677, which was prepared in order to protect the fundamental rights and freedoms of individuals, especially the privacy of private life, and to regulate the obligations and the procedures and principles to be followed by the real and legal persons processing personal data in the processing of personal data. The Law on the Protection of Personal Data has brought the

* Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

obligation to register in the "Data Controllers Registry" as the "Data Controller", who is primarily responsible for fulfilling the obligations specified in the law against the natural persons whose data is processed.

Both the KVKK No. 6698 and Articles 135 to 140 of the Turkish Penal Code take their fundamental legal basis from the principle of "Privacy and Protection of Private Life" in Article 20 of our Constitution.

As stated at the beginning, it is aimed to minimize personal data violations, to create social and institutional awareness, and to reduce the workload that may occur on the courts by determining the procedures and principles to be followed by real and legal persons who process data as data controllers during the processing of personal data.

The processing of personal data is only possible in the presence of certain conditions; express consent, clearly stipulated in the law, actual impossibility, necessary for the establishment and performance of the contract, mandatory for the data controller to fulfill its legal obligation, the personal data being made public by the data subject, the processing of personal data being mandatory for the establishment, exercise or protection of a right, It is regulated in the law that data processing is compulsory for the legitimate interests of the data controller, provided that it does not harm the fundamental rights and freedoms of the data subject.

Keywords: Personal data, privacy, express consent

SORUMLULUK HUKUKU BAĞLAMINDA YAPAY ZEKÂ KAVRAMI: İHTİYAÇLAR VE MUHTEMEL HUKUKİ ÇÖZÜMLER

Rabia YILDIRIM*

Yasin YILDIRIM**

Dünya yaklaşık 30 yıldan uzun bir süredir keskin bir teknolojik dönüşüm içerisinde. 1990'lı yılların başında itibaren internetin ve haberleşme teknolojilerinin yaygınlaşması, büyük kitlelerce erişilebilir hale gelmesiyle başlayan ve dijitalizasyonun insan hayatının her evresine sirayet edecek şekilde devam eden süreçte, her geçen gün yeni gelişmeler meydana gelmektedir. Bu gelişmeler arasında belki de en ilginç yapay zekâ ("YZ") adı verilen ve akıl yürütme, genellemelerde bulunma, geçmiş tecrübelerden öğrenme, algoritmalar yardımıyla sonuca varma gibi birçok insansı yetiye sahip olan özel bilgisayarlar ya da bilgisayar kontrollü robotların geliştirilmeleridir.

YZ teknolojileri günümüzde güvenlikten sağlığa, tarımdan eğitime kadar çok sayıda endüstride kendisine yer bulmakta ve insanların hayatlarına yardımcı olacak şekilde kullanılmaktadırlar. Ancak her yeni teknolojide olduğu gibi YZ konseptinde henüz tam olarak tanımlanmayan ve öngörülemeyen birçok husus bulunmaktadır. Tüm bu bilinmeyenler insanlar, şirketler hatta devletler için birtakım riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu minvalde, mevcut riskler arasında en öne çıkanlardan biri YZ'nin kullanıldığı bir süreçte meydana gelebilecek bir sorundan ötürü kimin, neden, ne oranda hukuken sorumlu olacağını belirleyecek güçlü hukuki altyapıların eksikliğidir.

Dünya çapındaki mevcut ulusal hukuki düzenlemeler, YZ ile ilişkili hizmetlerden ve ürünlerden doğabilecek zararlara dair sorumluluk ve tazmin gibi konuları tam olarak karşılayacak nitelikte değildir. Öyle ki; bilinen hukuki düzenlemelerde zarara uğrayanın uğradığı zararı ispat etmesi gerekmektedirken YZ'nin kullanıldığı bir olayda bunu yapabilmek çok daha masraflı ve meşakkatli olacaktır. Yine YZ'nin söz konusu olduğu bir davada kısa zamanda sonuç alabilmek de normalden çok daha uzun sürecektir. Kaldı ki bir şekilde yargılama süreci başlasa dahi *ad hoc* şekilde yorumlanacak olan mevcut hukuki kuralların YZ ile ilişkili olaylara uygulanması birçok uyumsuz kararı da beraberinde getirecek ve büyük bir hukuki belirsizliğe sebep olacaktır. Bu belirsizlik ise sadece bireyleri değil, küresel şirketleri ve devletleri dahi menfi şekilde etkileyebilecek, ulusal ve uluslararası pazarlara istikrarsızlık

* Çankırı Karatekin Üniversitesi Kurşunlu Adalet MYO Öğretim Görevlisi, rabiauzumcu@karatekin.edu.tr

** Çankırı Karatekin Üniversitesi Kurşunlu Adalet MYO Öğretim Görevlisi, yasinildirim@karatekin.edu.tr

getirebilecek, hukuki güvensizliğe neden olacak, bilimin dinamizmine ve sürekliliğine de zarar verebilecektir.

Bütün bu risklerin farkında olan ve dijitalizasyon konusunda bugüne dek birçok devrim niteliğinde adım atan Avrupa Birliği, tam da bu sorunlara çözüm olacak yeni bir süreç daha başlatmış ve 28.09.2022 tarihli, 2022/0303 numaralı ve “YZ’ye Dair Gayriakdi Hukuki Sorumluluk Kuralları” isimli direktif taslağını yayımlanmıştır. Bahsi geçen taslak direktif 9 madde ve 33 resitalden ibaret olup bir yandan YZ konseptine dair temel kavramları açıkça tanımlayıp diğer yandan da kanıt toplama, aksi ispatlanabilir karinelere yer verme, kusurun varlığı halinde illiyet bağımlı ortaya koyma gibi sorumluluk hukukuna dair temel prensipleri ihtiva etmektedir. Her ne kadar henüz yürürlüğe girmemiş olsa da, taslak direktif sorumluluk hukuku bağlamında YZ ile ilişkili olaylarda sorun tanımlama ve çözüm bulma noktasında devrim niteliğinde hükümler öngördüğünden dolayı bir AB aday ülkesi olan Türkiye’ye ve diğer ülkelere gerekli yasal düzenlemeleri yapmada rehberlik etmekte ve örnek teşkil etmektedir. Gerek dünyada ve gerekse Türkiye’de, mezkûr AB taslak direktifi ile benzer mahiyette düzenlemelerin yapılması ve yürürlüğe konulması, sağlıklı bir hukuki altyapının tesis edilmesi ile birlikte yukarıda bahsi geçen hukuki sorunların ve risklerin önüne geçilebileceği, genel hukuki güvenliğin artırılacağı, YZ’nin kullanıldığı iş sahalarında endüstriyel dinamizmin elde edilebileceği, bireylerin, kurum ve kuruluşların daha iyi korunabileceği, siber kırılganlıkların engellenebileceği ve yeni bilimsel gelişmelerin hız kazanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, sorumluluk, düzenleme, Avrupa Birliği

THE CONCEPT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF CIVIL LIABILITY LAW: NEEDS AND POSSIBLE LEGAL SOLUTIONS

The world has been in a sharp technological transformation for more than 30 years. In the process, which started with the widespread use of the communication technologies and making them accessible to large masses since the early 1990s, and continues to spread to every stage of human life, new developments are occurring gradually. Perhaps the most interesting of these developments is the development of special computers or computer-controlled robots called artificial intelligence (“AI”), which have many human-like abilities.

Today, AI technologies find their place in many industries, from security to health, from agriculture to education, and are used to help people's lives. However, as in every new technology, there are many aspects in the AI concept that are not yet fully defined and unpredictable. All these unknowns bring some risks for people, companies and even

governments. In this context, one of the most prominent risks among the current risks is the lack of strong legal infrastructures that will determine who will be legally liable for a problem that may occur in a process where AI is used.

Current national legal regulations around the world do not fully cover issues such as liability and compensation for damages that may arise from AI-related services and products. So that; while in the known legal regulations, the injured person has to prove the damage he has suffered, it will be much more costly and difficult to do this in an event where AI is used. Again, in a case involving AI, it will take much longer than usual to get results in a short time. Moreover, even if the trial process somehow starts, the application of the existing legal rules, which will be interpreted in an *ad hoc* manner, to AI-related events will bring many incompatible decisions and cause a great legal uncertainty. This uncertainty may adversely affect not only individuals but also global companies and states, cause instability in national and international markets, cause legal insecurity, and damage the dynamism and continuity of science.

Thus, the European has published a draft directive dated 28.09.2022 and numbered 2022/0303. The said draft, on the one hand, clearly defines the basic concepts of the concept of AI, on the other hand, it contains the basic principles of liability law such as collecting evidence, giving place to disprovable presumptions, revealing the causal link in case of fault. Even though the draft has not been enacted, in the context of liability law, it guides and sets an example for Türkiye and other countries in making the necessary legal arrangements, by introducing revolutionary provisions in identifying problems and finding solutions in AI-related incidents.

It is thought that, legal problems and risks can be prevented, general legal security can be increased, industrial dynamism can be achieved, individuals, institutions and organizations can be better protected, vigorous legal infrastructure can be established, cyber vulnerabilities can be barred, and new scientific developments will be accelerated, both in the world and in Türkiye, by enacting regulations similar to the aforementioned draft.

Keywords: Artificial intelligence, civil liability, regulation, European Union

KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE, AKILLI SÖZLEŞME SİSTEMİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ

Remzi DEMİR*

Toplum halinde yaşayan insanlar arasında düzeni ve barışı sağlayan hukuk, insan aklının bir sonucudur. Teknolojinin gelişmesine koşut olarak ticari faaliyetlerin, yatırımların ve temel hukuk sözleşmelerinin önemli bir kısmı internet ya da diğer teknolojik uygulamalar üzerinden yapılmaktadır. Akıllı sözleşmeler, blokzincirler ve kripto paralar bu teknolojik uygulamaların birer örneğidir. Akıllı sözleşmeler, geleneksel sözleşmeler gibi taraflar arasındaki hak ve borçları düzenler. Geleneksel sözleşmelerden farklı olarak akıllı sözleşmeler, sözleşmede kararlaştırılan koşulların gerçekleşmesi halinde edimleri otomatik olarak ifa etme özelliğine sahiptir. Algoritmik kodlardan oluşan akıllı sözleşmelerin bu özelliği sebebiyle, akıllı sözleşmelerin hazırlanması daha kısa sürmektedir. Üst düzey güvenlik sistemiyle donatılan blokzincir teknolojisinin uygulandığı akıllı sözleşmelerin, herhangi bir kişi ya da kurum tarafından değiştirilmesi, yok edilmesi ya da tahrif edilmesi teknik olarak zordur. Akıllı sözleşmeler, üçüncü kişilerin aracılığını ortadan kaldırdığı için sözleşmelerden kaynaklanan borçlar otomatik olarak ifa edilmektedir.

Kira sözleşmesinin tanımı, Türk Borçlar Kanunu'nun 299. maddesinde yapılmıştır. Buna göre, kiracının ödemeyi taahhüt ettiği kira bedeli karşılığında kiraya verenin, belirli ya da belirli olmayan bir süre için bir şeyin kullanılmasını ya da kullanılmasıyla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı üstlendiği sözleşmeye kira sözleşmesi denir. Bu tanım, konut ve çatılı işyeri kirasını da kapsamaktadır. Kira sözleşmesi sürekli borç ilişkisi doğurduğundan, kira sözleşmesinin sona ermesi Kanun'da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Türk Borçlar Kanunu'nun 315. maddesine göre kiracı, kira bedelini ödeme borcunu yerine getirmezse, kiraya veren kiracıya yazılı olarak bir süre verir. Kiracının bu süre içinde kira bedelini ödenmemesi durumunda sözleşmeyi feshedeceği bildirilebilir. Kiracıya verilecek süre, konut ve çatılı işyeri kiralalarında en az otuz gündür. Oysa kira ilişkisinin akıllı sözleşmeye dayanarak kurulması halinde, taraflar arasında yaşanacak anlaşmazlıkların çözümü minimize olacaktır. Şöyle ki, akıllı kira sözleşmesiyle bir ev kiralayan kiracının ödemeyi gerçekleştirmesi üzerine, kiraya verene ait olan evin anahtar şifresi kiracıya teslim edilir. Böylece kira sözleşmesinin koşulları sağlanır. Şayet kiracı herhangi bir ayın ödemesini yapmadığı takdirde kendisine sağlanan şifre iptal edilir. Bunun üzerine kiracının kiralanan konut ya da çatılı

* Dr., Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Üyesi, ORCID: 0000-0001-6025-5476.

işyerine giriş hakkı ortadan kalkabilecektir. Kira sözleşmesinin akıllı şekilde kurulmasıyla, sistem kira bedeli ödenince kiracıya anahtara erişim hakkını yeniden temin eder.

Akıllı kira sözleşmesinin aracıları ortadan kaldırması sebebiyle, hem zamandan hem de masraftan tasarruf edilir. Sözleşmenin yazım dili algoritmik kodlamalardan oluştuğu için, sözleşmede kullanılan ifadeler basit, açık ve kesindir. Sözleşme yoruma muhtaç olmadığından, sözleşme büyük bir açıklık ve kesinlik içinde tarafların belirlediği doğrultuda ilerler. Blokzincir sistemindeki dağıtık deftere kaydolan akıllı kira sözleşmesi, taraflara şeffaflık ve teyit edilebilirlik sağlar. Geleneksel sözleşmelerde uygulanan hükümlerin akıllı sözleşmelerde uygulanmasının önünde teknik bir engel yoktur.

Kanun tarafından süreye bağlı olarak belirlenen hususlarda, akıllı kira sözleşmesindeki kodların devreye girerek geleneksel kira sözleşmesine dair yasal düzenlemelere uygunluk sağlanabilecektir. Ancak konut ve çatı işyeri kira sözleşmesinin olağanüstü fesih yoluyla sona erdirilmesi önem arz etmektedir. Zira akıllı kira sözleşmeleri ile taraflar, iradelerini 'if that then that', yani 'eğer şu koşul gerçekleşirse bunu yap' şeklinde bir koda yazarlar. Sözleşme süresi içinde değişen şartlar ya da ortaya çıkan mücbir sebeplere rağmen kod sabittir. Konut ve çatılı işyeri kira sözleşmelerine dair Kanun hükümleri, sosyal devleti ilkesini yansıtmaktadır. Konuyla ilgili yasal düzenlemeler, ekonomik yönden zayıf olan kiracıyı korur ve emredici hüküm niteliğindedir. Türk Borçlar Kanunu'nun 347. maddesinin 3. fıkrasına göre, "*Genel hükümlere göre fesih hakkının kullanılacağı durumlarda, kiraya veren veya kiracı sözleşmeyi sona erdirebilir*". Kanun'un 331. maddesinin 1. fıkrasına göre, konut ve çatılı kira sözleşmelerinde tarafların, kira ilişkisinin devamını çekilmez hale getiren önemli sebeplerin varlığı halinde fesih hakkı bulunmaktadır. Ancak önemli sebebin içeriği Kanun'da belirtilmediği gibi, akıllı kira sözleşmesinde bu hususun kodlanması da zordur. Hangi davranışın kira ilişkisinin devamını çekilmez hale getireceğini ya da bu durumu kimin takdir edeceği kodlanamaz. Bunun gibi takdir hakkının kullanılacağı haller söz konusu olduğunda akıllı kira sözleşmeleri değiştirilemez. Bu hususla ilgili net bir çözüm bulunmamaktadır. Fikrimce taraflar kodlanamayan hususlarda akıllı kira sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda dava açabilirler. Hâkim, akıllı kira sözleşmenin uyarlanmasına kanaat getirirse, tarafların hâkimin vermiş olduğu bu kararı uygulayarak blokzincire taşınmaları yeterlidir. Böylelikle kiracı lehine konulmuş yasal hükümlerin dolanılmasının önüne geçilecektir. Gerçek kişi olan kiracının ölümü ya da tacirin iflası hallerinde, bunlar resmi sicillere kayıt edileceğinden akıllı kira sözleşmelerinin bu sicillere şerh edilmesi halinde sözleşmenin olağanüstü sebeple feshi sağlanabileceklerdir. Bu olasılıklara dayanan akıllı kira sözleşmelerinin olağanüstü feshin diğer şartlarının gerçekleşmesi yeterlidir. Önerimiz

blokzincir ve akıllı sözleşmelerin avantaj ve dezavantajlarının değerlendirilmesi suretiyle, küresel teknolojinin hukuk dünyasına entegre edilmesidir. Unutulmamalıdır ki, bu entegrasyon hukuk, bilim ve teknolojinin işbirliğiyle mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Akıllı sözleşmeler, blokzincir, kira sözleşmesi, kiraya veren, kiracı

THE APPLICABILITY OF THE SMART AGREEMENT SYSTEM IN HOUSING AND WORKPLACE WITH ROOF LEASE AGREEMENTS

Law, which ensures order and peace among people living in society, is a result of human reason. In parallel with the development of technology, a significant part of commercial activities, investments and basic legal contracts are made over the internet or other technological applications. Smart contracts, blockchains and cryptocurrencies are examples of these technological applications. Smart contracts regulate rights and obligations between parties like traditional contracts. Unlike traditional contracts, smart contracts have the ability to perform actions automatically if the conditions agreed in the contract are fulfilled. Due to this feature of smart contracts consisting of algorithmic codes, the preparation of smart contracts takes less time. It is technically difficult to change, destroy or falsify smart contracts, which are equipped with a high-level security system, and where blockchain technology is applied, by any person or institution. Since smart contracts eliminate the intermediation of third parties, debts arising from contracts are fulfilled automatically.

The definition of the lease agreement is made in Article 299 of the Turkish Code of Obligations. Accordingly, the lease agreement is the contract in which the lessor undertakes to let the lessee to use something for a certain or indefinite period or to make use of it together with its use, in return for the rental fee that the lessee undertakes to pay. This definition also includes the rental of residential and roofed workplaces. Since the lease contract creates a permanent debt relationship, the termination of the lease contract is regulated in detail in the Law. According to article 315 of the Turkish Code of Obligations, if the lessee does not fulfill his obligation to pay the rent, the lessor gives the lessee a period in writing. If the tenant does not pay the rent within this period, it may be reported that he will terminate the contract. The period to be given to the tenant is at least thirty days for residential and roofed workplace rentals. However, if the rental relationship is established based on a smart contract, the resolution of disputes between the parties will be minimized. Namely, upon the payment of the tenant who rents a house with a smart lease agreement, the key code of the house belonging to the lessor is delivered to the tenant. Thus, the terms of the lease agreement are met. If the tenant does not pay for any month, the password provided to him will be cancelled. Thereupon, the

tenant's right of entry to the rented residence or roofed workplace may be removed. With the intelligent establishment of the lease, the system reassures the tenant of access to the key once the rental fee has been paid.

Because the smart lease agreement eliminates intermediaries, both time and expense are saved. Since the written language of the contract consists of algorithmic coding, the expressions used in the contract are simple, clear and precise. Since the contract does not need interpretation, the contract proceeds with great clarity and certainty in the direction determined by the parties. The smart lease contract, which is registered in the distributed ledger in the blockchain system, provides transparency and confirmability to the parties. There is no technical obstacle to the implementation of the provisions applied in traditional contracts in smart contracts. In the smart lease agreement, it is sufficient that the debts of the parties, the lease term, the time of performance and the reasons for terminating the contract are coded and added to the software.

In matters determined by the law depending on the duration, the codes in the smart lease contract will be activated and compliance with the legal regulations regarding the traditional lease contract will be achieved. However, it is important to terminate the residential and roof workplace lease agreement through extraordinary termination. Because with smart lease contracts, the parties write their will in a code like “if that then that”, that is, “do this if the following condition is met”. Despite changing conditions or force majeure during the contract period, the code is fixed. The provisions of the Law on housing and roofed workplace rental agreements reflect the principle of the social state of law. The legal regulations on the subject protect the economically weak tenant and are in the nature of a mandatory provision. According to the 3rd paragraph of Article 347 of the Turkish Code of Obligations, *"In cases where the right of termination can be exercised according to the general provisions, the lessor or the lessee may terminate the contract"*. According to paragraph 1 of article 331 of the Law, the parties have the right to terminate in housing and roofed rental agreements in the presence of important reasons that make the continuation of the rental relationship unbearable. However, as the content of the important reason is not specified in the Law, it is also difficult to code this issue in the smart lease agreement. It cannot be coded which behavior will make the continuation of the tenancy relationship unbearable or who will appreciate this situation. In cases where discretion is exercised like this, smart lease contracts cannot be changed. There is no clear solution for this issue. In my opinion, the parties can file a lawsuit in disputes arising from the smart lease agreement in matters that cannot be coded. If the judge decides to adapt the smart lease agreement, it is sufficient for the parties to apply this decision made by the

judge to the blockchain. In this way, fraudulent legal provisions in favor of the tenant will be prevented. In the event of the death of the real person tenant or the bankruptcy of the merchant, since these will be registered in the official registries, if the smart lease contracts are annotated to these registries, the contract can be terminated for extraordinary reasons. It is sufficient to fulfill the other conditions of extraordinary termination of smart lease contracts based on these possibilities. Our recommendation is to integrate global technology into the legal world by evaluating the advantages and disadvantages of blockchain and smart contracts. It should not be forgotten that this integration is possible with the cooperation of law, science and technology.

Keywords: Smart contracts, blockchain, rental contract, renter, lessee

DİJİTAL ÇAĞDA AKILLI OYUNCAKLAR VE ÇOCUĞUN KİŞİLİK HAKLARININ KORUNMASI

Seda GAYRETLİ AYDIN*

Çocuklar milattan önce taştan tahtadan doğal maddelerden yapılan el yapımı oyuncaklarla oynarken endüstri devrimi ile seri üretilmiş oyuncaklarla oynamaya başlamıştır. Dijital çağın oyuncakları ise akıllı oyuncaklardır. Akıllı oyuncaklar en basit tanımıyla yapay zeka sistemleri veya nesnelerin interneti (Iot) entegre edilmiş oyuncaklardır. Akıllı oyuncakları diğer teknolojik oyuncaklardan ayıran özellikler çevreleri hakkında sensörleriyle veri toplamaları bunları bulutta depolayabilmeleri ve edindikleri bilgilerle muhakeme yapabiliş hareketlere geçebilmeleridir. Akıllı oyuncakların farklı türleri bulunmaktadır. Bazıları çocuklarla arkadaşlık yaparken bazıları ise makine öğrenmesi yöntemiyle çocukların öğrenmesine katkıda bulunabilmektedir. Bu tür oyuncaklar kameraları ile görüntü, hoparlörleri ile ses tanıma, sensörleriyle konum belirleme ve hareket algılama gibi özelliklere sahiptirler. Akıllı oyuncaklar, çocukların sesini, görüntüsünü, konumu hareketlerini sorularını cevaplarını anlattıkları günlük olayları sevdiği rengi, yemeği aile bilgilerini eğitim bilgilerini gibi çocuğa ilişkin birçok kişisel veriyi depolayabilme özelliklerinden dolayı çocukların kişisel haklarını ihlal etme potansiyeline sahiptir. İnternet ortamında depolanan bu verilerin güvenlik açığı nedeniyle kötüye kullanımı söz konusu olabilir. Hatta bu tür oyuncakların çocukları manipüle edebileceği gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

Çocukların da yetişkinler gibi özel hayatlarının, aile hayatlarının gizliliğinin, kişisel haklarının ve kişisel verilerinin korunmasına ilişkin hakları olduğu unutulmamalıdır. Özellikle küçük çocuklar diğer insan gruplarına göre daha zayıf konumda olduğundan daha güçlü hukuki korunmaya ihtiyaç duyarlar. Çocuk haklarını güvenceye alan en kapsamlı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) başta olmak üzere birçok uluslararası anlaşma bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler BMÇHS’de belirlenen çocuk haklarının dijital ortamda da geçerli olduğunu kabul eden Genel Açıklama No 25’i 2021 yılında kabul etmiştir. Ancak yapay zeka sistemlerinin çocuklar ve çocuk hakları üzerindeki etkileri konusunda çalışmalar kısıtlıdır. UNİCEF, çocuklar için yapay zeka projesi kapsamında çocuk merkezli yapay zeka sistemleri oluşturmak hedefi ile çocukların verilerinin ve özel hayatlarının korunmasını da içeren 9 maddeden oluşan politik rehber geliştirmiştir. 2022’de henüz yayınlanan Avrupa Komisyonu Yapay Zeka ve Çocuk Hakları Raporunda çocuk haklarını destekleyen yapay zeka politikalarında beş ana gereksinim belirlenmiştir. Bu gereksinimlerin dördüncüsünü çocukların

* Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, sedagayretli@gmail.com

güvenliği, verilerinin korunması ve özel hayatı oluşturmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri 2000 yılında çocukların kişisel verilerinin çevrimiçi işlenmesini de konu alan 1998 tarihli Çocukların Çevrimiçi Gizliliğinin Korunması Kanununu (COPPA) yürürlüğe sokmuştur. 2018 tarihli Avrupa Birliği Genel Verilerin Korunması Tüzüğü ilk defa çocukların kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin düzenlemeye yer vermiştir. Ancak ülkemizde Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nin aksine çocuklara özel çocukların kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Çocukların kişisel verilerinin ve kişilik haklarının korunması konusunda iç hukukumuzda Medeni Kanun ve Kişisel Verilerin Korunmasına ilişkin Kanun'un genel hükümlerinden faydalanmak mümkündür. Bu çalışmada akıllı oyuncaklardan kaynaklanabilecek çocukların kişilik hakları ihlalleri, özellikle çocuğun güvenliği, mahremiyet hakkı ve çocuğun kişisel verilerin korunması konusunda mevzuatımızın çocuğun üstün yararı gözetilerek güçlendirilmesi savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı oyuncaklar, çocuk hakları, çocuğun kişilik hakları, çocuğun kişisel verilerin korunması, yapay zeka ve çocuk

SMART TOYS AND PROTECTION OF CHILDREN'S PERSONAL RIGHTS IN THE DIGITAL ERA

Children used to play with handmade toys made from natural materials like stones and wood before common era, after the industrial revolution they started to play with the serially manufactured toys. The toys of the digital age are the smart toys. Smart toys are toys with integrated artificial systems or internet of things. The differences between smart toys and other technological toys are their ability to collect data from their environment storing the information in the cloud, and reasoning. There are different types of smart toys. Some of them can company children, and others are able to assist children to learn with machine learning. Smart toys also can store children's personal data such as their view voice answers questions stories family relations favorite color, favorite food and exc. Storing in clouds feature of smart toys are a danger of to children's personal rights and cyber security. Moreover, the risk of the manipulation of the children by the smart toy should not be ignored.

Children also have personal rights, privacy, personal data protection rights just like adults. However especially young children need stronger legal protection than adults since they are a fragile group, and they need to be protected. There are number of international agreements protects the child rights, and the most comprehensive one is the United Nations Convention on the Rights of the Child. In 2021, UN recognized that children rights are also effective in the digital environment with its Comment no 25. However, the studies on the effect of the AI on

the child and child rights are limited. As a part of its AI for children project, in order to develop a child centered AI, UNICEF developed a policy guidance consisting of 9 requirements. Fourth requirement is on protection of children's data and privacy. In 2022, European Commission published a report on Artificial Intelligence and Rights of Child and determined five requirements including privacy, data protection and safety. In 1998 the United States of America issued a federal law related to protection of child's data called Child Online Privacy and Protection Act, and it entered into force in 2000. In 2018, European Union General Data Protection Regulation had an article related to processing child's personal data for the first time. However, in our country there is no specific regulation related to child's data protection contrary to the USA and EU. Protection of the child's personal rights and personal data is possible under the general terms of the Turkish Civil Code and Protection of the Personal Data Code. This work suggest that our legislation should be stronger in order to provide a better solution for the threats of the smart toys regarding to child's privacy, security and data protection.

Keywords: Smart toys, children's privacy right, child's personal rights, child's personal data, artificial intelligence and children

ÇOCUĞUN ANNE VE BABASINA KARŞI SOSYAL MEDYADA GÖRÜNÜR OLMAMA HAKKI

Sera Reyhani YÜKSEL*

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte sosyal medya günlük yaşantımızın olmazsa olmazlarından biri haline gelmiştir. Bu anlamda kişilerin sadece bizzat kendilerine ait olanı değil, çocuklarına ait görüntüleri, fotoğrafları, videoları vb paylaşımları yaygın bir hal almıştır. Hatta çocuğun doğumundan başlayarak her anı, banyo yaparken ki mahrem görüntüleri dahil olmak üzere sosyal medyada yayınlanmaktadır. Halbuki çocukla ilgili bu değerlerin yaygın olarak paylaşılması çoğu zaman onun kişilik hakkının ihlali sonucunu doğurmaktadır. İçinde bulunulan zamana göre esnek yorumlanması gereken kişilik hakkı, kişinin sırf kişi olması dolayısıyla sahip olduğu, yaşamı, beden bütünlüğü, sağlığı, gizli ve özel hayatı, onuru, saygınlığı, ismi, resmi ve sesi gibi benliğini oluşturan tüm maddi ve manevi değerleri üzerindeki hakkıdır. Çocuğun sosyal medyada görünür olmama hakkını en çok ihlal etmesi ihtimal dahilinde olanlar velayet hakkına sahip anne ve babasıdır. Bu nedenle anne ve babanın çocuğun sosyal medyada olmama hakkına uymaları oldukça önemlidir. Anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkide herhangi birinin diğerine üstünlüğü söz konusu olmayıp her biri bu ilişkide eşit hak süjesi olarak yer alır. Bu anlamda anne ve baba ile çocuk birbirinin eşitidir ve çocuğun tıpkı diğer yetişkinler gibi kişiliğini oluşturan tüm değerleri üzerinde hakkı vardır. Çocuğun sosyal medyada görünür olmamayı istemek de onun kişilik hakkı çerçevesinde sahip olduğu bir haktır. Üstelik çocukla ilgili yapılan paylaşımların çocuk istismarından, pornografiye, hatta çocuk kaçırmalara kadar varabilecek rizikoları düşünüldüğünde onun sosyal medyada görünür olmamayı isteme hakkının öncelikli olarak tanınması ve gerektiğinde anne/babaya karşı dahi korunması gerekmektedir. Çünkü bu bilgilerin çocuğun tüm hayatı boyunca sosyal medyada kalması söz konusu olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bu dijital izler onları yaşamları boyunca takip etmektedir. Dolayısıyla çocukla ilgili sosyal medya paylaşımlarında bulunurken çok dikkatli davranmak gerekmektedir. Anne ve baba tarafından bu hakkın ihlali halinde çocuğun hem TMK m. 25 çerçevesinde koruyucu davalardan hem de velayet hakkı kapsamında TMK m. 346 vd hükümlerinden yararlanma imkânı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, çocuk, çocuğun kişilik hakkı, kişilik hakkı ihlali

* Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, sereyhani@hotmail.com, ORCID:0000-0002-7969-6949.

THE CHILD'S RIGHT TO NOT TO BE ON SOCIAL MEDIA AGAINST THE WISH OF THEIR PARENTS

Social media has become one of the most ubiquitous elements in our daily lives with the advances in technology. Here it has become a common habit for people to share photos, videos etc. not only of themselves but also of their children. Some people even post every moment of their child from his or her birth including private moments such as while having a bath. However sharing of such values of the child frequently results in the violation of the child's personal rights. Personal right which should be interpreted flexibly according to the times we are in is one's right concerning all of his or her material and spiritual values that create his or her identity such as bodily integrity, health, private and personal life, dignity, reputation, name, visual and audio recordings. The people who are most likely to violate the right of a child to not to be on social media are the child's parents. Therefore it is very important that parents respect the right of the child to not to be on social media. No one is superior to others in the relationship between a child and the child's parents and each of them has equal rights. In this context, the mother, father and the child are all equal and the child, like all other adults, has the right on all the values that his or her personality is built on. And it is the personal right of the child to not to want to be on social media. Moreover, considering that fact that posts about the child have many risks including child abuse, pornography and even child abduction, the child's right to not to be on social media should be respected as a priority and the child should be protected even from his or her parents if necessary. Because all this information about the child will stay on the social media for the rest of the child's life. In other words, these digital footprints will follow the child for the rest of his or her life. Therefore, people should be careful when posting things about their children on social media. In the event that a child's parents violate the child's right about this, the child is entitled to ask for protection in accordance with the article no 25 of the Turkish Civil Code and has the rights as described in the provisions of the article no 346 of the same code concerning custody rights.

Keywords: Social media, child, child's personal right, violation of personal right

KRİPTO VARLIKLARIN MİRAS YOLUYLA MİRASÇILARA İNTİKALİ

Simge AKSU KAYACAN*

İçinde yaşadığımız dijital çağda teknolojinin gelişme hızı her geçen gün artmaktadır. Neredeyse her işlemi dijital ortamda gerçekleştirilebilmekte olduğumuz bugün malvarlığı da dijitalleşmekte, bu çerçevede dijital malvarlığı kavramı tanımlanmakta ve incelenmektedir. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte ortaya çıkan ve bir dijital varlık olarak dijital malvarlığı değeri haline gelen kripto varlıklar, sağladığı çeşitli yararlar nedeniyle tüm dünyanın ilgi odağı haline gelmiş olup, birçok kullanıcı tarafından da tercih edilmektedir. İlk ve bugüne kadarki en popüler kripto varlık, Bitcoin'dir. Bugün ise diğer birçok kripto varlığın oluşturulmasının temelini sağlayan Bitcoin'i çok sayıda alternatif kripto varlık takip etmiştir. Kripto varlıklar kullanıcıları bakımından çeşitli faydalar sağlamakla birlikte, beraberinde çeşitli riskler de taşımaktadır. Gerek uluslararası gerekse ulusal düzeyde hakkında yeterli hukuki düzenleme bulunmayan kripto varlıklara ilişkin hukuki uyumsuzlukların çözülmesi için gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması kaçınılmaz bir hal almıştır.

Kripto varlık kullanıcılarının ölümü halinde sahip oldukları kripto varlıkların akıbetinin ne olacağı, kripto varlıklara ilişkin karşılaşılan önemli sorunlardan birisini oluşturmaktadır. Bir kimsenin ölümü ile malvarlığı mirasçılara geçeceği için, kural olarak ölen kişinin malvarlığı ile mirasçılara geçen terekesi birbirine eşittir. Fakat bazen ölenin malvarlığı ile mirasçılara geçen terekesi birbirine eşit olmayabilir. Bu noktada, kripto varlık kullanıcılarının ölümleri halinde malvarlıklarında yer alan kripto varlıkların terekede yer alıp almayacağı, dolayısıyla miras yoluyla mirasçılara intikal edip etmeyeceği, eğer intikal ediyorsa bu intikalin hangi esaslar uyarınca gerçekleşeceğinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bu bildirin amacı, kullanıcılarının ölümü halinde kripto varlıkların miras yoluyla mirasçılara intikali konusunu değerlendirmektir. Konuyu değerlendirmek bakımından tebliğimizde ilk önce gerekli olduğu ölçüde ve genel olarak kripto varlık kavramını ve terminolojiyi, başlıca kripto varlık türlerini ve kripto varlıkların temel özelliklerini açıklayacak, ardından kullanıcılarının ölümü halinde kripto varlıkların mirasçılara intikali konusunu ele alarak değerlendirecek, bu bağlamda kripto varlık kullanıcılarının ölümleri halinde malvarlıklarında yer alan kripto varlıkların terekede yer alıp almayacağı, dolayısıyla miras yoluyla mirasçılara intikal edip etmeyeceğinin, eğer intikal ediyorsa bu intikalin hangi esaslar

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, simge.kayacan@ikc.edu.tr

uyarınca gerçekleşeceğini açıklığa kavuşturacağız. Ayrıca, uygulamada mirasçıların karşılaşılabileceği sorunları önlemek adına çözüm önerilerinde de bulunmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kripto varlık, dijital varlık, dijital malvarlığı, miras, tereke

TRANSFER OF CRYPTO ASSETS TO HEIRS BY INHERITANCE

In the digital age we live in, the speed of development of technology is increasing day by day. Today, where almost every transaction can be carried out in digital environment, assets are also digitalized and the concept of digital property is defined and examined in this framework. Crypto assets, which have emerged with the technological developments experienced today and have become a digital property value as a digital asset, have become the focus of interest of the whole world due to the various benefits they provide and are also preferred by many users. The first and most popular crypto asset to date is Bitcoin. Today, many alternative crypto assets have followed Bitcoin which provides the basis for the creation of many other crypto assets. While crypto assets provide various benefits for their users, they also carry various risks. It has become unavoidable to make the necessary legal regulations for the resolution of legal disputes regarding crypto assets which do not have sufficient legal regulations at both international and national level.

What will happen to crypto assets in the event of the death of crypto asset users is one of the important problems encountered regarding crypto assets. As a person's property will pass to his heirs upon his death, as a rule, the deceased person's property and the estate passed on to his heirs are equal to each other. However, sometimes the property of the deceased and the estate passed on to his heirs may not be equal to each other. At this point, it is necessary to clarify whether the crypto assets in the property of the crypto asset users will be included in the estate in the event of their death, therefore whether they will be transferred to heirs by inheritance or not, if they are transferred, on which principles this transfer will take place.

The purpose of this paper is to evaluate the transfer of crypto assets to heirs by inheritance in case of the death of its users. In order to evaluate the subject, in our paper, we will first explain to the extent necessary and in general, the concept of crypto assets and terminology, the main types of crypto assets and the basic features of crypto assets, then we will take and evaluate the transfer of crypto assets to the heirs in the event of the death of their users, in this context we will clarify whether the crypto assets in the property of the crypto asset users will be included in the estate in the event of their death, therefore whether they will be transferred to heirs by inheritance or not, if they are transferred, on which principles this transfer will take place.

Besides, we will also try to offer solutions in order to prevent the problems that heirs may encounter in practice.

Keywords: Crypto asset, digital asset, digital property, inheritance, estate

**BULUT BİLİŞİM SERVİSLERİNİN DİJİTAL SON ARZULARA YÖNELİK VERİ
POLİTİKALARININ, “APPLE DİJİTAL MİRAS” ÖRNEĞİ ÇERÇEVESİNDE
HUKUKÎ NİTELENDİRMESİ**

Sinan Sami AKKURT*

Önde gelen bulut bilişim ve/ veya sosyal medya servis sağlayıcılardan bazılarının “dijital miras”, “hesap vârisliği”, “anıtlaştırılmış hesap” gibi tabirlerle adlandırdıkları veri politikalarıyla, kullanıcılarına, dijital varlıklarının ölümlerinden sonraki akıbetlerini belirleyebilme imkânı tanıdıkları görülmektedir. Bu hâlde kullanıcılar, ilgili hesaplarda buldukları dijital verilerine ve sair varlıklarına ölümlerinden sonra kimlerin hangi ölçüde erişebileceğini ya da erişemeyeceğini, ilgili varlıkları ihtiva eden kişisel hesaplarının genel olarak akıbetini ve benzer hususları, hesabın işletilmesinden sorumlu olan mecralara çoğunlukla elektronik ortam üzerinden yönelttikleri beyan veya talimatlarla belirleyebilmekte; böylelikle “kendileri”, “dijital mecra” ve “üçüncü kişi(ler) – lehdar(lar)” arasında ölüme bağlı, üç ayaklı bir hukukî ilişki kurulmasına zemin hazırlayabilmektedirler.

Bu tür veri politikalarının, nitelik itibariyle başta miras hukuku olmak üzere, mevzuu hukukî müesseselerden hangilerine karşılık geldiklerinin tespit edilmesi, olası uyumsuzlukların çözümünde müracaat edilecek hukuk kurallarının belirlenebilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu politikalar her ne kadar yaygın kullanımıyla “dijital vasiyet”, “dijital miras” gibi tabirlerle anılmakta olsalar da bunların teknik anlamda vasiyet, vasiyetname, belirli mal bırakma, mirasçı atama veya benzeri miras hukuku müesseselerinden olacak şekilde nitelendirilmesi; bu doğrultuda dijital vasiyet, dijital miras gibi tabirlerle anılmaları mümkün ve isabetli midir? Bu tür elektronik beyan veya talimatlar kullanıcı ile lehdar arasında teknik anlamda mirasçılık veya vasiyet alacaklılığı ilişkisi yaratmaya elverişli midir? Şayet bu tür politikalar adı geçen veya benzer miras hukuku müesseseleri niteliğinde değerlendirilemeyeceklerse bunların benzeştiği, denk veya karşılık geldiği mevzuu hukukî müesseseler bulunmakta mıdır? Bu tür veri politikaları miras hukukunu mu yoksa daha ziyade hukukun sair alanlarını mı ilgilendirmektedir?

İşte Tebliğ’de, yukarıdaki araştırma sorularına yanıt aramak üzere Apple Şirketi’nin “dijital miras” olarak adlandırdığı veri politikası örnek alınarak, özellikle bulut bilişim servisi sağlayan dijital mecraların, kullanıcılarına, verilerinin ölümden sonraki akıbetini belirleyebilme imkânı tanıdıkları bu tür veri politikalarının miras hukuku, borçlar hukuku ve veri koruma hukuku alanlarındaki yeri ve niteliği genel hatlarıyla ortaya koyulmaya gayret edilecektir.

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı, samiakkurt@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Dijital vasiyet, dijital miras, bulut bilişim, ölüme bağlı dijital talimat, açık rıza

LEGAL CHARACTERIZATION OF CLOUD COMPUTING SERVICES' DATA POLICIES REGARDING TO DIGITAL LAST WILLS WITHIN THE EXAMPLE OF “APPLE DIGITAL LEGACY”

It is seen that some of the leading cloud computing and/ or social media service providers provide their users with the opportunity to determine the fate of their digital assets after their death, with data policies they call "digital legacy", "legacy contact", or "memorialized account". In this case, users can determine who can or cannot access their digital data and other assets in the relevant accounts after their death. Users can determine the general fate of their personal accounts containing their related digital assets, with statements or instructions they send to the service provider via electronic media. Thus, users can lead to the establishment of a death-related, three-pronged legal relationship between “themselves”, “service provider” and “third party – beneficiary”.

It is beneficial to determine which of these types of data policies correspond to legal institutions, especially inheritance law, in terms of determining the legal rules to be applied to the resolution of possible disputes. Although these policies are commonly referred to with terms such as "digital legacy" or "digital inheritance", is it correct to technically qualify them as testament, inheritance, devising, or similar inheritance law institutions? Is it possible and appropriate to refer to these policies with terms such as digital will, digital legacy, digital testament or digital heritage? Are such electronic declarations or instructions suitable for creating an inheritance or testamentary relationship between the user and the beneficiary? If such policies cannot be considered as the aforementioned or similar inheritance law institutions, what are the legal institutions that are similar, equivalent or corresponding to them? Do such data policies concern inheritance law or other areas of law?

In this paper, in order to answer the above research questions by taking the “digital legacy” data policy of Apple Inc. as an example, the legal status of such data policies in the fields of inheritance law, law of obligations and data protection law, where cloud computing providers allow their users to determine the fate of their data after death will be tried to be presented in general.

Keywords: Digital testament, digital legacy/ inheritance, cloud computing, death-related digital instruction, consent

TELİF HUKUKU EKSENİNDE ‘DEEFAKE’

Sinem ÖZYİĞİT*

Bengi BAYDAN**

Yirmi birinci yüzyılın insanlığa en büyük katkısı olan gelişmiş teknolojiler, en yaygın kullanım alanlarının çoğu zaman suç veya haksız fiil teşkil etmesi nedeniyle olumsuz bir ilk izlenim oluşturmaktadır. İlk örneklerine 2017 yılının sonlarında rastladığımız Deepfake teknolojisi¹, bu durumun en güncel ispatıdır. Yoğun (kişisel) veri kullanımı ile orijinaline neredeyse birebir benzeyen içeriklerin üretilmesi ve dahası bu içeriklerin arzu edilen bağlama dönüştürülebilmesi ilk bakışta tedirginlik yaratmaktadır. Deepfake teknolojisi hakkında oluşan ön yargıyı kırma amacıyla çalışmadaki hedeflerimizden ilki, Deepfake’in teknik boyutunu tanıtmak ve özellikle televizyon ve sinema sektörü bakımından faydalı uygulama alanlarını vurgulamaktır². Günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası olan çevrimiçi platformlar vasıtasıyla bu içeriklerin hızlı bir şekilde geniş kitlelere ulaşabildiği aşikardır. Bu gerçek karşısında kanaatimiz, hiç olmadığı kadar sık ve ağır telif hakkı ihlali ile karşılaşacağımız yönündedir. Ancak Deepfake’in kattığı bu yeni boyut için ilk olarak ceza hukuku imkanları ile çözüm arama eğilimi olduğunu gözlemliyor ve bunun teknolojiyi besleyen verinin telif hukuku kapsamında korunması ihtimalinde eksik bir değerlendirme olacağını düşünüyoruz. Bu sebeple ikinci hedefimiz, Türk telif hukuku eliyle sağlanan koruma mekanizmasını genel olarak değerlendirmek ve Deepfake özelinde bu mekanizmanın etkililiğini sorgulamaktır. Bu amaçlar doğrultusunda öncelikle Deepfake teknolojisi tanıtılacak ve bu teknolojinin yarar ve zararları sektörel olarak ele alınacaktır (I). Takip eden bölümlerde ise bu teknolojiden doğabilecek hukuki sorunlar sırasıyla

* Avukat, Doktora Bursiyeri/Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, sinemozyigit@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4907-0467.

** Avukat, LL.M. Brunel University London, baydanbengi@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3542-55

¹ Henry **Ajder**, Giorgio **Patrini**, Francesco **Cavalli**, Laurence **Cullen**: “*The State of Deepfakes: Landscape, Threats, and Impact*”, Eylül 2019, s. 1, Kaynak: <https://regmedia.co.uk/2019/10/08/deepfake_report.pdf> (E.T.: 15.09.2022).

² Bu konuda temel bir çalışma için bkz. Jan **Kietzmann**, Linda W. **Lee**, Ian P. **Mccarthy**, Tim C. **Kietzmann**: “*Deepfakes: Trick or treat?*”, Business Horizons, Cilt: 63, Sayı: 2, Yıl: 2020, s. 135-146.

tefif hakkı³ (II) ve icracı sanatçı hakkı⁴ (III) ekseninde incelenecektir. Karşılaştırmalı hukuk verilerinden ve Türk hukukundaki mevcut düzenleme tarzından hareketle mevcut hukuk bakımından anılan hakların Deepfake kaynaklı hukuki sorunlara karşı ne derece çözüm olabileceği ve olması gereken hukuk bakımından Türk telif hukukunun öngördüğü koruma mekanizmasının etkili hale getirilmesi için bu hakların kapsamında ne gibi değişikliklerin yapılabileceği değerlendirilecektir. Çalışmamızın getirdiği yenilik de, Deepfake'i telif hakkı ve icracı sanatçı hakkı ekseninde değerlendirirken meseleye Türk hukuku perspektifinden bakmayı hedefleyen ilk çaba olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Deepfake, sentetik medya teknolojileri, derin öğrenme, yapay zeka, telif hakkı ve bağlantılı haklar

DEEPPFAKE' IN LIGHT OF COPYRIGHT LAW

The first or most common areas of the use of advanced technologies, which are the greatest contribution to humanity in the twenty-first century, often constitute a crime or tort, and this fact unfortunately causes a negative first impression. The situation is not different for the artificial intelligence-generated Deepfake technology, the first examples of which we encountered at the end of 2017. This technology allows the production of content that is almost exactly like the original content with the use of intense (personal) data, and moreover, the conversion of these contents into the desired context. In order to break the prejudice, our first goal in this article is to introduce the technical dimension of Deepfake and to emphasize that there are useful applications especially in the television and cinema sectors. We ultimately

³ Detaylı bilgi için bkz. Katrina G. **Geddes**, “*Ocularcentrism and Deepfakes: Should Seeing Be Believing?*”, Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal, Cilt: 31, Sayı: 4, 2021, s. 1042-1083; Frederick **Mostert**, Sheyna **Cruz**, “*How Image Rights Have Changed Over The Past 20 Years*”, SSRN, 28 Mart 2022, Kaynak: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4026458> (E.T.: 11.10.2021); Neeraja **Seshadri**, “*Implications of Deepfakes on Copyright Law*”, World Intellectual Property Organization, Temmuz 2020, Kaynak: <https://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/artificial_intelligence/conversation_ip_ai/pdf/ind_seshadri.pdf> (E.T.: 11.10.2021); Ayşegül **Sezgin Huysal**, “*Dumb Starbucks' ve ABD Hukukunda Adil Kullanım Doktrini*”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, 2017, s. 141-159; Jan **Kietzmann**, Adam J. **Mills**, Kirk **Plangger**, “*Deepfakes: perspectives on the future 'reality' of advertising and branding*”, International Journal of Advertising, Cilt: 40, Sayı: 3, Yıl: 2021, s. 473-485, Kaynak: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02650487.2020.1834211>> (E.T. 15.10.2022); Ivy **Attenborough**, “*Voices, Copyrighting and Deepfakes*”, IPWatchdog, 14 Ekim 2020, Kaynak: <<https://bit.ly/3JONCdV>> (E.T.: 18.10.2022); H. Kübra **Ercoskun Şenol**, “*Mali Hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması*”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, Yıl: 2013, s. 45-64; Cahit **Suluk**, Rauf **Karasu**, Temel **Nal**, Fikri Mülkiyet Hukuku, Ankara 2017; Abdullah **Çelik**, Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali, İhlalin Sonuçları, İstanbul 2010.

⁴ Detaylı bilgi için bkz. Mathilde **Pavis**, “*Rebalancing our regulatory response to Deepfakes with performers' rights*”, The International Journal of Research into New Media Technologies, Cilt: 27, Sayı: 4, Yıl: 2021, s. 974-998.

believe that nowadays, these contents can reach large masses quickly through online platforms, which are an integral part of our daily lives. Accordingly, we will encounter more frequent and severe copyright infringement than ever before. However, when it comes to Deepfake, we observe that there is a tendency to seek solutions initially through criminal law instruments, and this would be an incomplete assessment when the data that feeds the technology is protected under copyright law. For this reason, our second goal is to evaluate the protection mechanism provided by Turkish copyright law in general, and to question the effectiveness of this mechanism in particular to Deepfake. For these purposes, Deepfake technology will be introduced, the benefits and harms of this technology will be discussed on a sectoral basis in the first section (I). In the following sections, legal problems that may arise from this technology will be examined on the axis of copyright (II) and performers rights (III), respectively. Based on the data from comparative law and the current regulation strategy in Turkish law, it will be evaluated to what extent the aforementioned rights can offer solution to legal problems originating from Deepfake, and which revisions may be adopted within the scope of these rights in order to make the protection mechanism envisaged by Turkish copyright law more effective. The contribution and the novelty of our article is that it constitutes the very first paper to look at the issue from the perspective of Turkish copyright law, while evaluating Deepfake in terms of copyright and performers rights.

Keywords: Deepfake, synthetic media technologies, deep learning, artificial intelligence, copyright and related rights

İCRA HUKUKUNDA ELEKTRONİK SATIŞ

Cansu ATICI*

24.11.2021 tarihli 7343 sayılı Kanunla İcra ve İflas Kanunu'nda önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu önemli değişikliklerin başında Kanun'un paraya çevirmeye ilişkin hükümleri yer almaktadır. Bu Kanunla taşınır ve taşınmazlar için arttırma ilanları ve arttırmanın yapılması aynı hükümlerle düzenlenmiştir.

İcra hukukunda devlet, kendiliğinden hak aramayı yasaklamıştır. Bu sebeple malların haczedilmesi ve paraya çevrilmesi devletin icra organlarıncan kanunda belirlenen usûller çerçevesinde yerine getirilmektedir. Paraya çevirme prosedürü, bir yandan alacaklıların diğer yandan ise borçluların menfaatini gözetmeyi amaçlar. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte menfaat dengesinin korunmasında elektronik sistemlerden faydalanılması da mümkün olmuştur. 7343 sayılı Kanun ile değiştirilmiş hükümlere göre taşınır ve taşınmaz mallar için artık yalnızca elektronik arttırma ile satış yapılabilecektir.

Haczedilen malların elektronik ortamda açık arttırma ile satışı hakkındaki yeni getirilen bu düzenleme, icra daireleri bünyesinde açık arttırma salonlarında satış yapılması imkânını ortadan kaldırmıştır. Elektronik satış aracılığı ile haczedilen malın en üst bedelden satılarak alacaklının alacağına kavuşması ve borçlunun mevcut borcundan kurtulması hedeflenmektedir. Çünkü elektronik satışlar ile daha geniş bir alıcı kitlesine hitap edilebilmektedir. Ayrıca bu tür satışlar, icra müdürlüklerinin iş yükünün azalması ve yapılan giderlerden tasarruf edilmesi gibi avantajlar sağlamaktadır. Bununla birlikte fiziki arttırmalarda kötü niyetli kimselerin müdahalesine ilişkin ortaya çıkan dezavantajlar da ortadan kalkmış olacaktır.

Hacizli malların açık arttırma yoluyla satışı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine entegre elektronik satış portalı üzerinden yapılmaktadır. Yeni düzenleme gereğince satışların fiziki mahaller yerine sadece elektronik ortamda yapılacak olması, satışa hazırlık işlemlerinin de buna uygun olarak yeniden belirlenmesi gerektirmiştir. Bu sebeple arttırma ilanında da bu yeni kuruma uygun olarak bazı değişiklikler yapılmıştır. İcra Kanunu'nun 114. maddesinin 2. fıkrasına göre fiziki ilan yanında bir de elektronik satış portalında yapılan ilan kabul edilmiştir.

Çalışmamızda 08.03.2022 tarihli ``İcra ve İflas Kanunu Uyarınca Elektronik Ortamda Yapılacak Satışların Usulü Hakkında Yönetmelik`` hükümleri de göz önünde tutularak elektronik ortamda açık arttırma suretiyle satışa hazırlık ve satış konuları üzerinde durulacak

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

ve uygulamada ortaya çıkması muhtemel problemlere çözüm önerileri getirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İcra hukuku, elektronik kamu hizmeti, elektronik satış, cebri artırma, elektronik teklif, artırma ilanı

ELECTRONIC SALE IN ENFORCEMENT LAW

With the Law No. 7343 dated 24.11.2021, important changes were made in the Enforcement and Bankruptcy Law. At the beginning of these important changes are the provisions of the Law on encashment. With this Law, auction announcements and auctions for movables and immovables are regulated by the same provisions.

In enforcement law, the state has prohibited self-claims. For this reason, the seizure of goods and their encashment are carried out by the executive organs of the state within the framework of the procedures determined in the law. The encashment procedure aims to protect the interests of creditors on the one hand and debtors on the other. With the development of technology, it has become possible to benefit from electronic systems in maintaining the balance of interests. According to the provisions amended by Law No. 7343, sale will be made only by electronic auction for movable and immovable properties.

This new regulation on the sale of seized goods by electronic auction has eliminated the possibility of selling in auction halls within the body of execution offices. With electronic sale, it is aimed to sell the seized property at the highest price and to ensure that the creditor gets his/her receivables and the debtor gets rid of his current debt. Because electronic sale can appeal to a wider audience. In addition, such sale provide advantages such as reducing the workload of execution offices and saving on expenses. In addition to this, the disadvantages related to the intervention of malicious people in physical auctions will also be eliminated.

The sale of confiscated goods by auction is made through the electronic sale portal integrated into UYAP. Pursuant to the new regulation, the fact that sale will be made only in electronic environment instead of physical locations necessitated the re-determination of preparation for sale processes accordingly. For this reason, some changes were made in the auction announcement in accordance with this new institution. According to the second paragraph of Article 114 of the Enforcement Law, an announcement made on the electronic sale portal has been accepted in addition to the physical announcement.

In our study, taking into account the provisions of the "Regulation on the Procedure of Sale to be Made in the Electronic Environment in Accordance with the Enforcement and Bankruptcy Law" dated 08.03.2022, we will focus on the issues of preparation for sale and sale

by means of an electronic auction and will try to offer solutions to the problems that may arise in practice.

Keywords: Enforcement law, electronic public service, electronic sale, forced auction, electronic bid, bid announcement

MEDENÎ YARGILAMADA YAPAY ZEKA KULLANILABİLİR Mİ?

Ekin Cansu KAMACI*

Günümüzde teknolojik gelişmelerin hızlanmasıyla eğitim, sağlık, ekonomi gibi insanın olduğu her alanda dijitalleşme ve yapay zeka uygulamaları artmaktadır. Bununla birlikte kişiler arasındaki ilişkilerden doğan uyuşmazlıkları çözmeye yarayan hukuk alanının da dijitalleşmesi ve hukukta yapay zeka uygulamalarının, özellikle yapay zekanın yargılama sürecinde uygulanıp uygulanmayacağına tartışmaya açılması gereklidir. Çünkü geleneksel hukuk düzenlemeleriyle teknolojik gelişmelerde ortaya çıkan sorunların çözümü her zaman mümkün değildir.

Yapay zeka sayesinde yargılamada algoritmalar oluşturularak uyuşmazlık hakkında karar verme sürelerinin azalması ve makul sürede yargılanma hakkının büyük ölçüde gerçekleştirilmesinin önü açılabilir. Ancak algoritmaların hazırlanmasıyla yapay zekanın yargılamada kullanımında bazı sorular da ortaya çıkabilir. Örneğin, yapay zekanın karar vermesi başta adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkı olmak üzere yargılamaya hâkim olan ilkeleri ihlal eder mi? Sisteme girilen algoritmaların yanlış hesap yapması halinde, açık ve kesin bir kanun hükmüne aykırı karar veya hüküm verilmesi ya da başka durumların ortaya çıkması mümkündür (bkz. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 46). Bu ihtimalde hâkimlerin hukuki sorumluluğuna göre mi yoksa başka bir düzenleme yapılarak yazılımı yapan kişinin sorumluluğuna göre mi tazminat davası açılmalıdır? Bununla birlikte sorulması gereken en önemli soru yapay zekanın geleneksel hukuk sistemiyle yargı kararlarını ne ölçüde iyileştirilebileceğidir. Başka bir ifadeyle yapay zeka, insandan daha iyi bir hâkim olabilir mi? Mahkeme kararlarının hazırlanması ve gerekçelendirilmesi ile ilgili uygulamaların birbiriyle uyumlu hale getirilmesiyle verilen kararların iyileştirilmesi, üst derece mahkemelerinin veri tabanlarına erişimin sağlanmasıyla istikrarlı kararların verilmesi gibi yapay zekanın olumlu yönleri sayesinde medenî yargılamada yapay zeka uygulamalarının olması gerektiği ifade edilebilir. Ancak alt yapı eksikliği ve mevzuatın izin vermemesi nedeniyle yapay zekanın şu an için karar verebilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte yargılamanın kalitesinin artırılması amacıyla gelecekte bazı kararları verebilecek hale getirilmesi için çalışmalar yapılabilir. Özellikle yapay zekayı meydana getirecek yazılımcılarla hukukçuların işbirliği sayesinde bu nitelikteki programların yapılması mümkün olabilir. Ancak bu yapıya kadar yargılama aşamalarında yapay zekanın hâkime yardımcı olabilmesi düşünülebilir. Örneğin, dava şartları ve ilk itirazlar, zamanaşımı ve hak düşürücü süreler, tarafların dilekçelerindeki vakıaların

* Öğretim Görevlisi, Tarsus Üniversitesi Meslek Yüksekokulu.

karşılaştırılması, tanık beyanlarının karşılaştırılması, yargılama giderleri, bilirkişi hesaplamaları gibi konularda geliştirilen yazılımlar hâkimlere yol gösterebilir.

Yapay zekanın medenî yargılamada kullanılması düşüncesiyle birlikte bazı etik sorunların da ortaya çıkması muhtemeldir. Nitekim Adaletin Etkinliği Avrupa Komisyonu tarafından 2018 Aralık ayında yargı sistemlerinde yapay zeka kullanımına ilişkin ilk Avrupa Etik Sözleşmesi kabul edilmiştir. Ardından 2022-2025 CEPEJ Eylem Planı “Daha İyi Bir Adalet İçin Dijitalleşme” konulu bir plan hazırlanmıştır. Bununla birlikte Nisan 2021 tarihinde Avrupa Birliği Komisyonu tarafından “Yapay Zekaya İlişkin Uyumlaştırılmış Kurallara (Yapay Zeka Düzenlemesi) ve Birlik’in Yasal Düzenlemelerinin Değiştirilmesine Yönelik Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi Tüzüğü Teklifi” yayınlanmıştır. Bu çalışmada, medeni yargılamanın dijitalleşmesiyle birlikte yapay zekanın mahkemede kullanılıp kullanılmayacağı, kullanılırsa olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olabileceği uluslararası düzenlemelerle birlikte incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, medenî yargılama, Avrupa Birliği Yapay Zeka Tüzük Teklifi

CAN ARTIFICIAL INTELLIGENCE BE USED IN CIVIL PROCEEDINGS?

Today with the acceleration of technological developments, digitalization and artificial intelligence applications are increasing in every field such as education, health and economy. In addition it is necessary to digitize the field of law, which is used to resolve disputes arising from relations between individuals and to discuss whether artificial intelligence applications in law, especially artificial intelligence will be applied in the judicial process. Because it is not always possible to solve the problems that arise in technological developments with traditional legal regulations.

Tanks to artificial intelligence algorithms can be created in the trial reducing the time to decide on the dispute and realizing the right to be tried in a reasonable time to a large extent. However with the preparation of algorithms some questions may arise in the use of artificial intelligence in judgment. For example, does the decision of artificial intelligence violate the principles that dominate judgment especially the right to a fair trial and legal hearing? In the event that the algorithms entered into the system make a wrong calculation, it is possible that a clear and definite decision or verdict or other situations may arise (see Code Civil Procedure article 46). In this case should a lawsuit be filed according to the legal responsibility of the judges or according to the responsibility of the person who made the software by making another arrangement? However the most important question to be asked is to what extent artificial intelligence can improve judicial decisions with the traditional legal system. In other

words can artificial intelligence be a better judge than human? It can be stated that there should be artificial intelligence applications in civil proceedings, thanks to the positive aspects of artificial intelligence, such as improving the decisions made by harmonizing the practices related to the preparation and justification of court decisions and making stable decisions by providing access to the databases of the higher courts. However it is not possible for artificial intelligence to make decisions at the moment due to the lack of infrastructure and the legislation does not allow it. In addition studies can be carried out to increase the quality of the proceedings so that some decisions can be made in the future. Especially thanks to the cooperation of software developers and lawyers who will create artificial intelligence, it may be possible to make programs of this nature. However until this is done, it can be thought that artificial intelligence can help the judge during the trial stages. For example, software developed on issues such as case conditions and first objections, statute of limitations and abatement periods, comparison of the facts in the petitions of the parties, comparison of witness statements, trial expenses, expert calculations can guide the judges.

It is possible that some ethical problems will arise with the thought of using artificial intelligence in civil judgment. As a matter of fact the first European Ethics Convention on the use of artificial intelligence in judicial systems was adopted by the European Commission for the Efficiency of Justice in December 2018. Then, a plan on the 2022-2025 CEPEJ Action Plan “Digitalization for a Better Justice” was prepared. In addition to this in April 2021, the “Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and Amending Certain Union Legislative Acts” was published by the European Union Commission. In this study, with the digitalization of civil proceedings, whether artificial intelligence can be used in court and what its positive and negative aspects can be if used will be examined together with international regulations.

Keywords: Artificial intelligence, civil judgment, European Union Artificial Intelligence Regulation Proposal

MEDENİ USUL HUKUKUNDA ELEKTRONİK DURUŞMALAR VE ALENİYET İLKESİ

Hakan HASIRCI*

Medeni yargılama hukukunda elektronik imkanların kullanılması Türkiye'de yeni bir konu değildir. Türkiye'de gelişen teknolojinin olanaklarından yararlanarak daha adil, hızlı, etkin ve verimli bir medeni usulün sürdürülmesi için çeşitli düzenlemeler benimsenmiştir. Elektronik imza, elektronik tebligat, elektronik verilerin delil değeri ve Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) üzerinden açılan davalar ve icra takipleri hali hazırda mevzuatımızda düzenlenmiştir ve uygulanmaktadır. Ancak bu düzenlemelerin beklenen hızı sağlamadığı ve gelecekte medeni yargılamanın elektronikleşmesi anlamında ancak atılan ilk adımlar olarak değerlendirilebileceği de açıktır.

Türkiye'de medeni yargıda elektronik dönüşümü bir adım daha ileri götürebilmek adına elektronik duruşmalara ilişkin düzenlemeler, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 149'da kabul edilmiş ve 2020 yılında 7251 sayılı Kanun ile revize edilmiştir¹. Bir duruşmanın elektronik ortamda yapılmasına ilişkin düzenlemeler, silahların eşitliği ve hukuki dinlenilme hakkı, usul ekonomisi, yargılamanın hakim tarafından sevk ve idaresi, doğrudan doğrualık ilkeleri gibi hukuk yargılamasına egemen olan birçok ilkeye doğrudan etki edecektir. Bu ilkelere biri de, aleniyet ilkesidir.

Adil yargılanma hakkı kapsamında gerek 1982 Anayasası m. 36 gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 6 tarafından güvence altına alınan aleniyet ilkesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 28 tarafından düzenleme konusu edilmiştir. Bu çerçevede duruşma ve kararların bildirilmesi aleni olmakla birlikte, duruşmaların bir kısmı veya tamamı, genel ahlâk, kamu güvenliği, yargılama ile ilgili kişilerin korunmaya değer üstün bir menfaatinin kesin olarak gerekli kılması gerekçeleri ile gizli yapılabilir.

Elektronik duruşmalar ele alındığında, dinamik aleniyet olarak da adlandırılan duruşmaların aleni olması hususuna ilişkin pek çok önemli durum ortaya çıkmaktadır. Buna göre:

1. Mahkeme, özellikle tek bir tarafın talebi üzerine ya da kendiliğinden bu yönde bir karar alırken, ne gibi bir takdir hakkına sahiptir? Mahkemenin sahip olduğu bu takdir hakkını aleniyet ilkesi bağlamında nasıl değerlendirmek gerekir?

* Dr. Öğr. Üyesi, Yeditepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı.

¹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (RG, 28.07.2020, S. 31199).

2. Taraflar ve üçüncü kişiler, mahkeme salonunda gerçekleştirilen elektronik duruşmalara nasıl katılım sağlayacak, bu bağlamda duruşmaların aleni bir şekilde yürütülmesi nasıl sağlanacak ve bu konuda ne gibi tedbirler alınabilecektir?
3. Elektronik duruşmanın mahkeme salonu dışında gerçekleştirilmesi mümkün müdür? Mümkünse, bu konuda aleniye ilkesine uygunluk bakımından dikkat edilmesi gereken hususlar ve ortaya çıkabilecek sakıncalar nelerdir?
4. Bu konularda karşılaştırmalı hukukta ne gibi düzenlemeler yapılmış ve tedbirler alınmıştır?

Bu tebliğ kapsamında da öncelikle aleniyet ilkesine ve elektronik duruşmalara ilişkin kısa bilgi verilecek, daha sonra da elektronik duruşmaların aleniyet ilkesi çerçevesinde ortaya çıkarma ihtimali bulunan soru ve sorunlara değinilmeye ve cevap bulunmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik duruşma, aleniyet ilkesi, doğrudan aleniyet, dinamik aleniyet

ELECTRONIC HEARINGS AND THE PRINCIPLE OF PUBLICITY IN CIVIL PROCEDURE LAW

Use of electronic facilities in civil procedure law is not a new issue in Turkey. Various regulations have been adopted to maintain a more equitable, quick, effective and efficient civil procedure by taking advantage of the opportunities of developing technology in Turkey. Applications such as electronic signature, electronic notification, evidence value of electronic data and commencing lawsuits and debt enforcement proceedings through the National Judicial Network Project (UYAP) have already been regulated and came into force. However, these regulations did not provide the expected speed and remained only as wish for the steps that may be taken in the future.

In order to take the electronic transformation in the civil judiciary in Turkey one step further, the regulations regarding electronic hearings were adopted in Article 149 of the Code of Civil Procedure and revised by Law No. 7251 in 2020¹. Regulations for the conduct of a hearing electronically will have a direct impact on many principles that dominate civil proceedings, such as equality of arms, the right to a fair hearing, procedural economy, the direction and conduct of proceedings by a judge, and the principles of direct conduct. One of these principles is the principle of publicity.

Within the scope of the right to a fair trial, the principle of publicity guaranteed by both Article 36 of the 1982 Constitution and Article 6 of the European Convention on Human Rights. It is also regulated by Article 28 of the Code of Civil Procedure. In this context, although the

¹ Law on the Amendment of the Code of Civil Procedure and Certain Laws (OG, 28.07.2020, Issue 31199).

notification of decisions and hearings should be public, some or all of the hearings may be held in secret on the grounds of general morality, public safety and the absolute necessity for a superior interest worthy of protection of the persons concerned with the proceedings.

When electronic hearings are considered, many important situations arise regarding the publicity of hearings, which is also called dynamic publicity. Accordingly:

1. What discretion does the Court have, in particular when making a decision to do so, either at the request of a single party or spontaneously? How should this discretion of the Court should be evaluated in the context of the principle of publicity?
2. How will the third parties participate in the electronic hearings that are held in the courtroom, how will the public conduct of the hearings be ensured in this context and what measures can be taken in this regard?
3. Is it possible for an electronic hearing to take place outside the courtroom? If possible, what are the issues to be considered in terms of compliance with the principle of publicity in this regard and what are the drawbacks that may arise?
4. What kind of arrangements and measures have been taken in comparative law on these issues?

Within the scope of this presentation, after giving brief information about the principle of publicity and electronic hearings, it will be tried to address and answer the questions and problems that may arise within the framework of the effect of electronic hearings on the principle of publicity.

Keywords: Electronic hearing, principle of publicity, direct publicity, dynamic publicity

BORÇLUNUN MAL, HAK VE ALACAKLARININ UYAP SİSTEMİ ÜZERİNDEN SORGULANMASININ HUKUKİ SINIRLARI

Merve UYSAL*

İcra ve iflas hukukunda son yıllarda gerçekleşen en önemli teknolojik gelişmelerden birisi, alacaklının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla borçlunun mal, hak ve alacaklarını sorgulayabilmesine ilişkin düzenlemelerdir. UYAP sistemi üzerinden yapılacak sorgulamanın kanuni dayanaklarını, İİK m. 8/a ve m. 78 hükümleri oluşturmaktadır. Ayrıca 31727 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan “Mal, Hak veya Alacağın Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi Üzerinden Sorgulanması Hakkında Yönetmelik” (Yönetmelik) 22.01.2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Borçlunun malvarlığının sorgulanması, alacaklı açısından alacağına kavuşabilmek için büyük bir kolaylık sağlamış olsa da bu sorgulama ile borçlunun haklarına doğrudan müdahale söz konusu olmaktadır. Bu çerçevede, ilgili düzenlemelerin kapsamı ve sorgulamanın diğer sınırlarının tespiti, bu çalışmanın konusu oluşturmaktadır. Böylece, borçluya karşı öngörülen bu müdahalenin hukuka aykırı olup olmadığının belirlenmesi mümkün olacaktır.

Çalışmamızda öncelikle bu sorgulamanın yapılabilmesi için İİK ve Yönetmelik’te öngörülen şartlar açıklanacaktır. Sorgulamayı yapabilecek kişilere ve sorgulama karşılığında ödenmesi öngörülen hizmet bedeline dair düzenlemeler, çalışmamızın bu bölümünde incelenecektir. Bu çerçevede, sorgulamanın uygulanma şartları bağlamındaki hukuki sınırları tespit edilebilecektir.

Sorgulamanın konusuna ilişkin sınırlar, hangi veri tabanları üzerinden sorgulama yapılabileceği ve sorgulama türleri (araç sorgusu, Gelir İdaresi Başkanlığı kayıt sorgusu, icra dosyası sorgusu, kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar kayıt sorgusu, posta çeki sorgusu, Sosyal Güvenlik Kurumu kayıt sorgusu, taşınmaz sorgusu, diğer sorgulamalar, Yönetmelik m. 9-16) çalışmamızın bir sonraki bölümünde incelenecektir. Bu inceleme neticesinde UYAP üzerinden sorgulama raporlarında yer alabilecek hangi verilerin, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun (KVKK) kapsamında “kişisel veri” niteliğine haiz olduğu ve KVKK kapsamında hangi şartlarda kaydedebileceği ve işlenebileceği tespit edilebilecektir. Ayrıca, alacaklının Yönetmelik m. 7 uyarınca sorgulama sonucunda elde ettiği sorgulama raporunda yer alan bilgi ve kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde kullanılması ve paylaşılmasını engellemeye yönelik öngörülen tedbirler de değerlendirilecektir. Yönetmelik m. 8’de sorgulama sonunda edinilen bilgilerin hukuka aykırı olarak paylaşılmayacağı ifade edilmesine

* Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı.

rağmen elektronik ortamda yapılan sorgulamanın niteliği gereği oluşabilecek muhtemel risklere yönelik öneriler, çalışmanın son bölümünde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İcra ve iflas kanunu, teknolojik gelişmeler, borçlunun malvarlığının sorgulanması, kişisel verilerin korunması, ulusal yargı ağı bilişim sistemi

THE LEGAL LIMITATIONS OF THE ASSETS, RIGHTS OR RECEIVABLES INQUIRY THROUGH THE NATIONAL JUDICIARY INFORMATICS SYSTEM

One of the most recent significant technologic developments in enforcement and bankruptcy law is the legal provisions, under which the creditor has been granted the right to inquire the debtor's assets, rights and receivables through the National Judiciary Informatics System (UYAP) and other informatic systems, which are integrated to UYAP. The legal basis of this inquiry procedure through National Judiciary Informatics System is defined in Art. 8/and Art. 78 of the Enforcement and Bankruptcy Law. Furthermore, "Regulation on Assets, Rights or Receivables Inquiry through the National Judiciary Informatics System", published on the Official Gazette, numbered 31727, entered into force on 22.01.2022. Although from the perspective of the debtor, such inquiry, has a facilitative role for the detection of the obligor's assets, it actually leads to the direct intervention to the debtor's rights. In this context, the scope of the mentioned provisions and other legal limits of the inquiry constitute the scope of this study, so that it can be determined whether if this legal intervention against debtor through the inquiry would be against the law.

To the first part of the study belong the explanation of the legal conditions, stipulated in the Enforcement and Bankruptcy Law and the Regulation. In this part, the persons, authorized for the inquiry and the legal provisions concerning the legal fee will be explained. In this respect, the legal framework of the conditions related to the application of the inquiry can be determined.

The legal boundaries related to the scope of the inquiry, the inquiry databases, the types of the inquiry (the inquiry among the registered vehicles, taxpayer information, execution files, the registers in credit institutions and financial institutions, post office check account information, database of Social Security Institution, immovable records, other inquiries (Art. 9-16 of the Regulation) will be examined in the following part of the study. This examination aims to explain, which data in the inquiry can be deemed as "personal data" in the sense of the Law on the Protection of Personal Data (KVKK), numbered 6698 and what are the legal conditions for the processing and use of the personal data within the framework of KVKK. Moreover, the measures against the unlawful use and publishing of the information and personal

data in the inquiry report, stipulated in the Art. 7 of the Regulation, will be also analyzed. Although the Art. 8 of the Regulation prohibits the unlawful access and processing of personal data, the recommendations for the other possible risks will be submitted in the conclusion part of the study.

Keywords: Enforcement and bankruptcy law, technological developments, the inquiry of the debtor's assets, the protection of the personal data, national judiciary informatics system

TOPLUM 5.0'DA YAPAY ZEKÂ VE BÜYÜK VERİNİN ADALET SİSTEMİNDE KULLANILMASI

Murat Osman KANDIR*

Hukukta dijital dönüşümün yaşanmasının bir tarafı ofis otomasyon programlarının yaygın kullanılması, UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) gibi e-imza destekli elektronik bilgi ve belge akışını düzenleyen geniş alan bilişim sistemlerinin kullanılmasıyla diğer tarafı ise Endüstri 4.0 ile hayatımıza giren yeni teknolojilerin hukuk alanına entegrasyonudur. Her ne kadar yapay zekanın hukuk alanında kullanılması ile ilgili dünyada yeni çalışmalar yapılıyorsa da ülkemizde başlatılan girişimlerin hemen hemen hepsi başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Turklex, Adaletanım vb.). Bu başarısızlıkların belki de en büyük nedeni yapay zekanın sosyal alanlarda uygulanma zorluğunun olmasıdır. Hukuk çok farklı parametreleri olan, kendine özgü hassasiyetlere sahip sosyal bir alandır. Dünyada hukukta dijitalleşmenin öncüsü olarak kabul edilen ülkelerden Çin dijitalleşmeye, yaklaşık 5 yıl boyunca adalet sistemindeki verileri dijital ortama taşımakla başlamıştır¹. Yapay zekânın besleneceği gıda veridir. Her ne kadar UYAP ile birlikte UDF formatında verilerin kullanılmasına başlanmış olsa da derin öğrenme, doğal dil işleme ve makine öğrenmesi gibi etiketlenmiş uygun veriye ihtiyaç duyan teknolojiler için gerekli veri setlerinin bulunmaması bu alanda beklenen gelişmelere izin vermemektedir.

Endüstri 4.0 ile Büyük Veri (Big Data) kavramı hayatımıza girmiştir. Önemli olan bu verinin toplanması değil ihtiyaca cevap verebilecek formatta düzenlenmesi ve veri madenciliğine uygun hale getirilmesidir. Türk Hukuk Sisteminin en büyük darboğazı dava sürelerinin uzun olmasıdır. İlk Derece Ceza Mahkemelerinde 2021 yılı Ortalama Dava Süresi 264 gün, İlk Derece Hukuk Mahkemelerinde 2021 yılı Ortalama dava Süresi 251 gündür². Kanun yollarında harcanan zaman da hesaba katıldığında çok uzun yargılama süreleri ortaya çıkmaktadır. Özellikle bu dava süreçleri incelendiğinde sürelerin büyük bir çoğunluğunun bilgi ve belge temini amaçlı kurumsal yazışmalar ile ilgili olduğu görülmektedir. Özellikle ekonomik hayatın neredeyse tamamı dijitalleşmiştir. Hemen hemen tüm harcamalar bankalar üzerinden yapılmaktadır. Büyük verinin finans alanında toplandığı veri havuzunu en faydalı kullanan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)dur. Tüm finansal verilerin gerektiğinde uygun algoritmalar kullanılarak denetim ve incelemesi yapılmaktadır. Aynı düşünce ile tüm adalet verilerinin etiketlenmesi ve yeni teknolojilere uygun hale getirilmesi bir ihtiyaçtır.

* Eskişehir Barosu, Bilgisayar Yüksek Mühendisi.

¹ L. Su, Trial Management and Social Governance – How Courts Effectively Respond to the Increasing Filed Cases. China Legal Science, (2010) Issue 6.

² Adli Sicil ve İstatistikler Gen.Md.lüğü, Adli İstatistikler 2021, Ankara 2022

Büyük verinin doğal dil işleme ile anlamlı sonuçlar üretecek şekilde etiketlenmesi ve sonrasında Endüstri 5.0 ya da Toplum 5.0 (Society 5.0) bakışıyla Karar Destek Sistemleri oluşturacak şekilde kullanılması hukukta dijitalleşme kapsamında düşünülmelidir³. Adalet sisteminde Hakîmlerin yerini yapay zekanın alması düşüncesi geçmişte kalan ve artık terkedilen bir düşüncedir⁴. Endüstri 4.0 ile gelen teknolojilerin insanı görmezden gelmesi sonucunda oluşan önyargının kırılması tekrar insanı merkeze alan bir anlayışla teknolojinin insana hizmet eder şekilde konumlandırılmasıyla mümkündür. Büyük veri ve yapay zekanın adalet hizmetlerinde üretilen veriyi, uzun yargılama sürelerinde iyileştirme yapılmasında ve doğru kararlar verilmesinde kullanmasını sağlamak gerekmektedir.

Adalet sisteminde kararı yapay zekanın vermesini beklemek yerine karar vericilere karar destek sürecinde hizmet verecek bir yapay zekâ anlayışının yerleşmesi gerekmektedir. Böylece hâkim vereceği kararı destekleyecek bir sistemin yardımını dava sürecinde sürekli yanında görecektir. Yapay zekâ, ilk derece mahkemelerinde görülen dava süreçlerinde, benzer konularda verilen kararların özetlenmesi (doğal dil işleme), analiz edilmesi (doğal dil işleme, makine öğrenmesi), karar önerileri (derin öğrenme), yüksek mahkeme içtihatları (uzman sistemler) vb. alanlarda kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, büyük veri, toplum 5.0

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA USING IN THE JUSTICE SYSTEM IN SOCIETY 5.0

One side of the digital transformation in law is the widespread use of office automation programs, the use of wide-area information systems that regulate electronic information and document flow with e-signature support such as UYAP (National Judicial Network Project), while the other side is the integration of new technologies that entered our lives with Industry 4.0 into the field of law. Although there are new studies in the world regarding the use of artificial intelligence in the field of law, almost all of the initiatives initiated in our country have failed (Turklex, Adalet Hanım, etc.). Perhaps the biggest reason for these failures is the difficulty of applying artificial intelligence in social areas. Law is a social field with very different parameters and unique sensitivities. China, which is considered to be the pioneer of digitalization in law in the world, started digitalization by transferring the data in the justice system to digital media for about 5 years¹. The food that artificial intelligence will feed on is

³ T. Sourdin, Judges, AI and Technology, (forthcoming 2021, Edward Elgar).

⁴ T. Sourdin, Justice and Technological Innovation. Journal of Judicial Administration (2015) 25 p. 96.

¹ L. Su, Trial Management and Social Governance – How Courts Effectively Respond to the Increasing Filed Cases. China Legal Science, (2010) Issue 6.

data. Although the use of data in UDF format has been started with UYAP, the lack of necessary data sets for technologies that need labeled appropriate data such as deep learning, natural language processing and machine learning does not allow the expected developments in this field.

With Industry 4.0, the concept of Big Data has entered our lives. The important thing is not to collect this data, but to organize it in a format that can meet the needs and make it suitable for data mining. The biggest bottleneck of the Turkish Legal System is the long duration of lawsuits. The Average Litigation Time in First Instance Criminal Courts in 2021 is 264 days, and the Average Case Duration in 2021 in First Instance Civil Courts is 251 days². When the time spent in legal proceedings is taken into account, very long trial periods arise. When these litigation processes are examined, it is seen that the majority of the times are related to institutional correspondence for the purpose of obtaining information and documents. In particular, almost all of economic life has been digitized. Almost all expenditures are made through banks. The Financial Crimes Investigation Board (MASAK) is the most beneficial user of the data pool where big data is collected in the field of finance. All financial data are audited and reviewed using appropriate algorithms when necessary. With the same thought, there is a need to label all justice data and adapt it to new technologies.

Labeling big data in a way that produces meaningful results with natural language processing and then using it to create Decision Support Systems with the view of Industry 5.0 or Society 5.0 should be considered within the scope of digitalization in law³. The idea of artificial intelligence replacing Judges in the justice system is a thing of the past and now abandoned⁴. It is possible to break the prejudice formed as a result of the ignorance of the human by the technologies that came with Industry 4.0, by positioning the technology in a way that serves humans with an understanding that puts humans in the center again. It is necessary to ensure that big data and artificial intelligence use the data produced in justice services to make improvements in long trial periods and to make the right decisions.

Instead of waiting for artificial intelligence to make the decision in the justice system, an understanding of artificial intelligence that will serve decision makers in the decision support process should be established. Thus, the judge will always see the help of a system that will support his decision during the litigation process. Artificial intelligence can be used to summarize (natural language processing), analyze (natural language processing, machine

² Adli Sicil ve İstatistikler Gen.Md.lüğü, Adli İstatistikler 2021, Ankara 2022

³ T. Sourdin, Judges, AI and Technology, (forthcoming 2021, Edward Elgar).

⁴ T. Sourdin, Justice and Technological Innovation. Journal of Judicial Administration (2015) 25 p. 96.

learning), decision suggestions (deep learning), high court case law (expert systems), etc. can be used in the fields.

Keywords: Artificial intelligence, big data, society 5.0

TAHKİMDE ÇEVİRİMİÇİ DURUŞMA YAPILMASI

Nagehan OKUMUŞ*

Günümüzde artan teknolojik gelişmeler sonrasında, pek çok alanda olduğu gibi yargılama faaliyetinin bazı aşamalarının elektronik ortamda yapılması mümkün hale gelmiştir. Bu kapsamda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ayrı bir yargılama faaliyeti olarak düzenlenen tahkim yargılamasında da gerek tahkim sözleşmesinin yapılması gerek yargılama faaliyetinin yürütülmesi bakımından birçok işlemin elektronik ortamda yapılması mümkündür. Bu bildiriye tahkim yargılamasında duruşmaların çevrimiçi yapılması konusu ele alınarak, çevrimiçi duruşma yapılmasının olumlu ve olumsuz yönlerinin yanı sıra, bu durumda ortaya çıkabilecek usule ilişkin sorunların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Hukuk terminolojisinde genel olarak çevrimiçi uyuşmazlık çözüm yöntemleri (online dispute resolution; ODR), özel olarak ise konumuzla ilgili olarak çevrimiçi (online) tahkim (Online arbitration) oldukça önem arz etmektedir.

Hukuk Muhakemelerinde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası Hakkında Yönetmelikte e-Duruşma'nın tanımlandığı görülmektedir. Buna göre, e-Duruşma, hukuk yargılamalarında aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden, tarafın veya vekilinin duruşmaya katılmalarını ve usul işlemleri yapabilmelerini; tanığın, bilirkişinin, uzmanın ve diğer ilgililerin dinlenilmelerini ifade etmektedir (m.3/b).

Tahkim yargılamasının elektronik ortamda yapılması sadece duruşma aşamasının değil, aynı zamanda elektronik ortam kullanılarak yapılan başka işlemleri de içine alacak şekilde anlaşılan bir kavramdır. Bu kapsamda örneğin internet ortamı kullanılarak tahkim yargılamasında tarafların ya da hakemlerin belge gönderimi gibi yapacağı işlemler de elektronik ortamda yapılan işlemler kavramına dâhil olabilecektir. Bu sebeple biz çalışmada sadece duruşma aşamasının elektronik ortamda yapıldığını ifade etmek üzere çevrimiçi duruşma kavramını kullanmayı tercih ettik.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 424. maddesi doğrultusunda, taraflar, yargılama usulüne ilişkin kuralları belirlerken, hakemlerin çevrimiçi duruşma yapabileceklerini de kararlaştırabilirler. Bu durumda tahkim yargılamasında çevrimiçi duruşma yapılması mümkün olmakla birlikte, bunun olumlu ve olumsuz bazı sonuçları bulunmaktadır. Bu kapsamda duruşmaların çevrimiçi yapılmasında karşımıza çıkan ilk olumlu yön, hızlılık diğer bir ifadeyle çabukluktur. Ayrıca çevrimiçi duruşma yapılması toplantılar için tarafların seyahat etmek zorunda kalmamaları sebebiyle ve herhangi bir salon kiralamaya gerek olmadığından

* Dr. Öğretim Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı.

maliyetlerin düşürülmesi bakımından önemlidir. Tahkimde duruşmaların çevrimiçi yapılması hakemlerin bu görevi kabul etmeleri bakımından da önemlidir. Zira duruşmaların çevrimiçi yapılıyor olması hakemlerin zaman bakımından tasarruf etmeleri imkânını sağlar. Bu sebeple farklı şehirlerde bulunan uyuşmazlık konusunda uzman hakemlerin seçimi daha kolaylaşacaktır.

Çevrimiçi duruşma yapılmasının bazı olumsuz yönleri de ifade edilebilir. Bunlardan ilki elektronik ortam kullanılması sebebiyle yaşanabilecek teknik aksaklıklardır. Bu aksaklıkların başında internet problemleri gelmektedir. Ayrıca duruşma ile ilgili belge ve kayıtların internet ortamında saklanması sebebiyle güvenlik sorunu ortaya çıkabilir.

Tahkimde çevrimiçi duruşma yapılması halinde ortaya çıkabilecek sorunlardan biri de tahkim yerinden farklı bir yerde duruşmanın yapılmasıdır. Tahkim yerinin taraflarca veya hakemler tarafından tespiti üzerine, çevrimiçi duruşma yapılması durumunda, tahkim yerinden farklı bir yerde toplanması sebebiyle tarafların usule aykırılık iddiasında bulunabilecekleri sorusu akla gelebilir. Nitekim usule aykırılık hali HMK m. 439/ 2, e, f hükmüne göre hakem kararının iptali sebebi olarak düzenlenmiştir. Bu durumda kanaatimizce HMK m. 425/ 2 hükmünden faydalanılabilir. Bu hükme göre hakemler tahkim yargılamasının gerektirdiği durumlarda önceden taraflara bildirmek kaydıyla bir başka yerde de toplanabilir; duruşma, keşif gibi benzeri işlemleri de yapabilir. Yüz yüze yürütülen bir tahkim yargılamasında hakemler, tahkim yerinden başka bir yerde toplanma imkânına sahiptirler. Kanaatimizce hakemler önceden taraflara bildirmek kaydıyla duruşmaları çevrimiçi yapabilirler ve bu durumda taraflar usule aykırılık iddiasında bulunamazlar.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi duruşma, online tahkim, elektronik tahkim

ONLINE HEARING IN ARBITRATION

Today, after the increasing technological developments, it has become possible to carry out some stages of the judicial activity in the electronic environment, as like as many areas. In this context, it is possible to carry out many transactions electronically in terms of both the conclusion of the arbitration agreement and the execution of the proceedings in the arbitration proceedings, which are regulated as a separate judicial activity in the Code of Civil Procedure. In this paper, it is aimed to evaluate the positive and negative aspects of conducting online hearings, as well as the procedural problems that may arise in this case, by discussing the issue of online hearings in arbitration proceedings. In legal terminology, online dispute resolution methods (ODR) in general, and online arbitration in particular regarding our issue are very important.

It is seen that e-Hearing is defined in the Regulation on the Execution of Hearings by Transmission of Audio and Video in Civil Procedures. Accordingly, e-Hearing means that the party or his attorney can attend the hearing and take procedural actions from their place of residence through simultaneous audio and video transmission in civil proceedings; listening to the witness, expert and other interested parties.

Electronic arbitration proceedings are a concept that is understood to include not only the hearing stage, but also other transactions made using electronic media. In this context, for example, transactions to be made by the parties or arbitrators in arbitration proceedings, such as sending documents using the internet environment, may also be included in the concept of transactions made in the electronic environment. For this reason, we preferred to use the concept of online hearing in order to express that only the hearing stage is done in electronic environment.

In line with article 424 of the Code of Civil Procedure, the parties, while determining the rules regarding the trial procedure, may also decide that the arbitrators can hold an online hearing. In this case, although it is possible to hold an online hearing in arbitration proceedings, this has some positive and negative consequences. In this context, the first positive aspect that we encounter in online hearings is speed, in other words, promptness. In addition, online hearing is important in terms of reducing costs as the parties do not have to travel for meetings and there is no need to rent a hall. It is also important for the arbitrators to accept this duty to hold the hearings online in arbitration. The fact that the hearings are held online allows the arbitrators to save time. For this reason, the selection of expert arbitrators in disputes in different cities will be easier.

Some negative aspects of conducting an online hearing can also be expressed. The first of these is the technical problems that may occur due to the use of electronic media. Internet problems are at the forefront of these problems. In addition, security problems may arise due to the fact that the documents and records related to the hearing are stored on the internet.

One of the problems that may arise in the case of an online hearing in arbitration is that the hearing will be held in a different place than the arbitration place. Upon the determination of the place of arbitration by the parties or the arbitrators, in the case of an online hearing, the question may arise that the parties may claim irregularity due to the fact that they are gathered in a different place than the arbitration place. As a matter of fact, the state of violation of procedure article 439/ 2, e, f of the Code of Civil Procedure, it is regulated as the reason for the annulment of the arbitral award. In this case, in my opinion article 439/ 2 of the Code of Civil Procedure provision can be used. According to this provision, arbitrators may convene in

another place, provided that the parties are notified in advance, when required by the arbitration proceedings; also carry out similar transactions such as trial, discovery. The arbitrators have the opportunity to meet at a place other than the place of arbitration in a face-to-face arbitration. In my opinion, the arbitrators can hold the hearings online, provided that they notify the parties in advance, and in this case, the parties cannot claim irregularity.

Keywords: Online hearing, online arbitration, electronic arbitration

YARGININ DİJİTALLEŞMESİ VE MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKI

Orhan Emre KONURALP*

Mahkemeye erişim hakkı, temel bir yargısal hak olup adil yargılanma hakkının tamamlayıcı bir unsuru konumundadır. Buna göre devletin yargı organlarına ulaşmak isteyen kimseler bu konuda anayasal bir güvenceye sahiptir. Fakat temel bir hak olan mahkemeye erişim hakkı da sınırlandırılabilir. Bu kapsamda temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin ölçütler dikkate alınmalıdır. Buna göre mahkemeye erişim hakkının meşru bir amaçla, kanunla ve ölçülü olarak sınırlandırılabilmesi kabul edilmelidir.

Mahkemeye erişim hakkı temel olarak hukuken, fiilen veya ekonomik olarak sınırlandırılabilir. Örneğin tüketici hakem heyetlerinin görev alanına giren uyuşmazlıklar bakımından mahkemeye erişim hakkı hukuken, kısmen sınırlandırılmıştır, zira uyuşmazlığın taraflarının doğrudan mahkemede dava açma imkânı bulunmamaktadır. Benzer şekilde mahkeme harçları da mahkemeye erişim hakkının ekonomik olarak sınırlandırmaktadır. Meşru bir amaç taşıdığı ve ölçülü olduğu müddetçe bu nitelikte sınırlamalar içeren kanuni düzenlemelerin Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunmadığı görülmektedir.

Gelişen teknoloji ve iletişim imkanları yargının mevcut durumunun da gözden geçirilmesine ilişkin tartışmaları başlatmış, tüm dünyada etkisini gösteren COVID-19 salgını da kimi zorunlulukları beraberinde getirmiştir. Salgın döneminde uygulama alanı bulan ve insanların bir araya gelmesini sınırlamayı amaçlayan yasaklar, etkisini yargı faaliyetinde de göstermiştir. Bu nedendir ki, kanun koyucu söz konusu ihtiyaca kayıtsız kalmamış ve medeni yargılamaya yönelik önemli değişiklikler yapmıştır. 7251 sayılı Kanun'la Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda çevrimiçi duruşma icrasına yönelik yapılan değişiklikler bu durumun en somut örneği olarak verilebilir. Söz konusu değişikliğin haricinde UYAP sisteminin kullanımının artması, elektronik tebligatın kimi kişiler bakımından zorunlu hale getirilmesi salgın hastalık döneminden bağımsız olarak teknolojik imkanların yargı faaliyeti kapsamında kullanılmasının somut örneklerini teşkil etmektedir.

Örneklerini vermiş olduğumuz imkanlar çoğu zaman mahkemeye erişimi kolaylaştıran, yargılamada gereksiz zaman kaybını önleyen, yargılama giderlerinin artmasına mâni olan bir etkiye sahiptir. Bu nedenle de uygulama alanının genişlemesini beklemek hatta istemek yersiz olmaz. Buna mukabil, söz konusu imkanlar teknoloji temelli olduğu için, bu imkanlardan istifade edebilmek kimi gereksinimleri beraberinde getirmektedir. Örneğin, kişisel bilgisayar kullanımına yatkın olmayan bir kimse için UYAP üzerinden dava açabilmek kolaylıktan ziyade

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı.

zorluk hatta kimi durumlarda hak kaybı dahi yaratabilir. Dolayısıyla bu nitelikte düzenlemeler hazırlanırken, yargı faaliyetinin toplumun her kesimini ilgilendiren bir faaliyet olduğu hususu gözden kaçırılmamalıdır. Medeni yargılama hukukumuzda avukatla temsil zorunluluğunun olmadığı da dikkate alındığı takdirde bu nitelikte sakıncalar daha önemli bir hal almaktadır.

İcra ve İflas Kanunu'nda 7343 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle getirilen elektronik satış müessesesi kanun koyucunun, yargısal faaliyetlerde teknolojik imkanlardan yararlanma konusunda haklı bir isteği olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim söz konusu düzenleme bir alternatif olarak değil, nihayetinde tüm Türkiye çapında uygulanacak bir sistem olarak yürürlüğe girmiştir. Dijital imkanların alternatif olarak değil de taraflar açısından zorunlu bir yol olarak öngörülmesi, zikrettiğimiz kimi sakıncaların doğmasına neden olabilir. Çalışmamızın amacı da teknolojinin yargı hizmetlerinin kullanımı bakımından ortaya çıkabilecek bu nitelikte sorunları incelemek ve bu konuda mahkemeye erişim hakkını korumaya yönelik muhtelif çözüm önerileri getirmektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital yargılama, mahkemeye erişim hakkı, çevrim içi duruşma, UYAP, elektronik işlemler.

DIGITALIZATION OF THE JUDICIARY AND THE RIGHT OF ACCESS TO THE COURT

The right of access to court is a fundamental judicial right and is an part of the right to a fair trial. Accordingly, those who want to reach the judicial organs of the state have a constitutional guarantee in this regard. However, the right of access to court, which is a fundamental right, can also be limited. In this context, criteria regarding the limitation of fundamental rights should be taken into account. Accordingly, it should be accepted that the right of access to a court can be restricted for a legitimate purpose, by law and proportionately. The right of access to the court can be restricted by law, de facto or economically. For example, the right of access to the court is partially limited for consumer disputes those are in the jurisdiction of consumer arbitration committees, since the parties to the dispute do not have the opportunity to apply to the court directly. Similarly, court fees limit the right of access to court economically. As long as it has a legitimate reason and is proportional, it is accepted that the legal regulations containing such limitations are not found unconstitutional by the Constitutional Court.

Developing technology and communication opportunities triggered discussions about the current situation of the judiciary, and the COVID-19 pandemic, which has had an impact all over the world, has brought some challenges on this issue. Bans and regulations that

implemented during the pandemic which aimed to limit the gathering of people, also showed their effect in the judicial activity. For this reason, the legislator fulfilled these needs by making significant changes in the civil procedure law. The amendments made by the Law No. 7251 about online hearing in the Code of Civil Procedure can be given as the most concrete example of this situation. Apart from the pandemic, the increasing use of the UYAP system and the mandatory use of electronic notification for some people are other examples of the use of technological opportunities within the scope of judicial activities.

These kinds of technological opportunities often have an effect that makes easy to access to the court, prevents unnecessary loss of time in the trial, and prevents the increase in judicial expenses. For this reason, it is expected and even desired the scope of application of these opportunities to expand. On the other hand, since these opportunities are technology-based, being able to take advantage of these opportunities brings with it certain requirements. For example, for a person who is not familiar a personal computer, being able to file a lawsuit through UYAP may create difficulties rather than convenience, and in some cases even loss of rights. Therefore, while drafting regulations, it should be kept in mind that the judiciary is an activity that concerns all parts of the society. Considering that there is not mandatory to be represented by a lawyer in our civil procedure law, such concerns become more important.

The electronic auction brought by the amendment made in the Code of Enforcement and Bankruptcy with the Law No. 7343 reveals that the legislator has a reasonable desire to benefit from technological opportunities in judiciary. As a matter of fact, the aforementioned regulation was put into effect not as an alternative, but as a system that will eventually be implemented throughout Turkey. Predicting digital opportunities as a compulsory way for the parties, not as an alternative, may cause some of the inconveniences we have mentioned. The purpose of our study is to examine the problems that may arise in terms of the use of technology in judicial services and to offer various solutions to protect the right of access to the court in this regard.

Keywords: Digital trial, right of access to court, online hearing, UYAP, electronic transactions

TÜRK VE ALMAN MEDENİ USUL HUKUKUNDA E-DURUŞMA

Osman DURAN*

Ses ve görüntünün nakledilmesi yoluyla duruşmaların yapılmasına ilişkin hükümlerle, modern iletişim- özellikle de dijital video konferans- teknolojilerinin hukuk davalarında kullanılması teşvik edilmek istenmiştir. Taraflar, tanıklar veya bilirkişiler mahkemenin bulunduğu yerden uzakta iseler, ses ve görüntünün nakledilmesi yoluyla duruşma veya dinlemeyle, mahkeme ile taraflar arasındaki doğrudan iletişimin avantajlarından tamamen vazgeçmek zorunda kalmadan (doğrudanlık ilkesi), zamandan ve giderden tasarruf sağlanabilir (usul ekonomisi). Ses ve görüntünün nakledilmesi yoluyla duruşmaların yapılması imkânı, mahkemenin duruşma salonunda bulunan dava ilgililerinin sayısını azaltması amacıyla da kullanılabilir. Keza, mahkemenin bulunduğu yerden uzakta olan tarafların, tanıkların veya bilirkişilerin, mahkemenin bulunduğu yere seyahat etmelerine gerek kalmadan duruşmalara ses ve görüntünün nakli yoluyla katılabilmeleri sağlanarak, mahkemenin duruşma gününü belirlemesi daha da kolaylaşmış olur. Aynı şekilde yargılamanın hızlanması sağlanır. Uygulamada aynı anda farklı şehirlerde duruşması olan ve aynı gün içinde şehirlerarası seyahat yaparak bu duruşmalara katılmaları mümkün olmayan avukatlar "mazeret dilekçesi" adında dilekçeler vererek, duruşma tarihlerini erteletebilmektedirler. Bu tür durumlar yargılamanın uzamasına neden olmaktadır. Ses ve görüntünün nakli yoluyla duruşmalara katılma imkânıyla, bu tür ertelemelerin önüne geçilmiş olacaktır. Nihayetinde ses ve görüntünün nakli yoluyla duruşmalara katılımlara izin verilmesi, adalete erişimin kolaylaştırılmasına, hukuki dinlenilme hakkının korunmasına ve hukuki uyuşmazlıkla ilgili gerçeklerin daha iyi açığa çıkmasına katkıda bulunabilir. Tarafların zaman ve gider nedeniyle yapamayacakları veya en azından daha zor yapabilecekleri usul işlemleri, ses ve görüntü nakli teknolojisinin kullanılmasıyla daha kolay yapılabilecektir. Aynı şekilde hasta bir tanığın duruşmaya gelemeyecek olması nedeniyle belki uyuşmazlığın aydınlatılmaması tehlikesiyle karşı karşıya kalınacakken, ses ve görüntünün nakli yoluyla tanığın dinlenilmesiyle bu tehlike bertaraf edilebilecek ve uyuşmazlığın aydınlatılması sağlanabilecektir.

Kameraya bakarak yalan söylemek, doğrudan hâkimin yüzüne bakarak yalan söylemekten daha kolaydır. Teknik cihazların, örneğin döner kamera veya bölünmüş ekran teknolojileri aracılığıyla, duruşma salonundakine benzer bir bilgi akışı nakledilip nakledilmediği önemli olacaktır. Buna rağmen teknik kalite ne kadar yüksek olursa olsun, dinlenilecek kişinin sözsüz iletişim ifadeleri (kızarma vs.) ses ve görüntünün naklinden

* Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuk Ana Bilim Dalı.

etkilenebilecektir. Bunlardan dolayı mahkeme, yargılamayı hızlandırmak veya daha az gidere yol açmak olan ses ve görüntünün nakli yoluyla dinlemenin avantajları ile tanık, bilirkişi veya tarafın duruşmada dinlenilmesiyle elde edilecek olan doğrudan izlenimin kaybı arasında her bir somut olayda ayrı ayrı değerlendirme yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: E-duruşma, doğrudanlık ilkesi, ses ve görüntünün nakli, tanığın dinlenilmesi, usul ekonomisi

E-HEARING IN TURKISH AND GERMAN CIVIL PROCEDURE LAW

With provisions for the conduct of hearings by means of audio and video transmission, the use of modern communication technologies - especially digital video conferencing - in civil litigation was intended to be encouraged. If the parties, witnesses or experts are far from the court's location, time and expense can be saved (procedural economy) without having to completely give up the advantages of direct communication between the court and the parties (directivity principle), by hearing or listening by transmitting audio and video. The possibility of holding hearings by transmitting audio and video can also be used by the court to reduce the number of litigants in the courtroom. Likewise, it will be easier for the court to determine the hearing date by enabling the parties, witnesses or experts, who are far from the court location, to attend the hearings by means of audio and video transmission without having to travel to the court's location. Likewise, the trial is accelerated. In practice, lawyers who have hearings in different cities at the same time and who cannot attend these hearings by traveling between cities on the same day, can delay the hearing dates by submitting a petition called "excuse petition". Such situations lead to prolongation of the proceedings. With the opportunity to attend the hearings through the transmission of audio and video, such delays will be avoided. Ultimately, allowing participation in hearings through audio and video transmission can contribute to facilitating access to justice, protecting the right to be heard, and better revealing the truth about legal disputes. Procedural procedures that the parties cannot do or at least can do more difficult due to time and expense will be made easier by using audio and video transmission technology. Likewise, since a sick witness will not be able to come to the hearing, perhaps there will be a danger of not clarification of the dispute, but this danger can be eliminated by listening to the witness through audio and video transmission, and the conflict can be clarified.

It is easier to lie by looking at the camera than by looking directly at the judge's face. It will be important whether technical devices transmit a stream of information similar to that in the courtroom, for example via rotary camera or split-screen technologies. However, no matter

how high the technical quality is, the non-verbal communication expressions of the person to be listened to (flushing, etc.) may be affected by the transmission of sound and image. For these reasons, the court should make a separate assessment in each concrete case between the advantages of listening through audio and video transmission, which is to speed up the proceedings or cause less expense, and the loss of the direct impression that will be obtained by listening to the witness, expert or party at the hearing.

Keywords: E-hearing, principle of directly, transmission of sound and image, examination of witness, procedural economy

AVUKATLIK MESLEĞİNDE YAPAY ZEKA UYGULAMALARI

Özden İPÇİ*

Rengül EKİZCELEROĞLU**

Teknoloji çağı ya da bilgi çağı olarak isimlendirilen yaşadığımız bu zaman diliminde, bilim ve teknolojinin yarattığı yeni akıllı aygıtlar, uygulamalar, yazılımlar her geçen gün daha fazla karşımıza çıkmakta, gelişmekte ve insanların kullanımına sunulmaktadır. Teknolojiye erişimimiz de günden güne daha kolay hale gelmekte ve teknolojinin herhangi bir unsurunu kullanmadığımız bir gün bile geçmemektedir. Kullandığımız birçok teknolojinin yapıtaşına baktığımızda ise yapay zeka karşımıza çıkmaktadır. Yapay zeka tabanlı teknolojiler, insan ihtiyaçlarına yönelik son derece önemli yenilikler getirdiği gibi çeşitli sorunlara da çözüm getirmektedir.

Yapay zeka alanında gerçekleşen yenilikler yaşamımızın neredeyse her alanını etkilemektedir. Birçok meslekte olduğu gibi avukatlık mesleğinde de kullanılmaya başlayan yapay zekanın bu mesleği önemli ölçüde dönüştüreceği öngörülmektedir. Avukatların yapay zeka tabanlı hukuk teknolojilerini kullanmaları ile birlikte avukatlar müvekkillerine daha hızlı, verimli ve doğru hizmet sunabileceklerdir. Öte yandan, hukuk alanında yapay zekalı robotların kullanılmaya başlanması, avukatlarda mesleklerinin ellerinden alınacağı endişesini doğurmuştur. Ancak yapay zekalı robotların insanların sahip olduğu birtakım özelliklere sahip olmaması bu endişeleri hafifletmektedir. Zira soyut normların, somut olaylar açısından değerlendirilmesi, hukuktaki boşlukların yine hukuk yaratılarak çözüme kavuşturulması, toplumdaki değer yargılarının kanunun yorumlanmasında etkisinin olması gibi yetkinliklere yapay zekanın erişemeyeceği düşüncesi haklı olarak yaygın bir düşüncedir. Bununla beraber insanların da belki her tür yargılamada değil fakat çeşitli yargı alanlarında hatasız, yorulmayan, hızlı şekilde ve her zaman aynı sonucu alabilecek yapay zekayı tercih etmek istemeleri muhtemeldir.

Geçmişteki teknolojik gelişmelere oldukça iyi uyum sağlayan avukatların, mesleğin gelecekte de aynı şekilde devam edeceğini düşünmeleri gerçek dışı olacaktır. Yapay zekanın hızla hukuk alanında yaygınlaşması karşısında avukatların yeterli mesleki donanıma sahip olup olmadıklarını sorgulamaları ve yeniliklere kendilerini mümkün olduğunca kısa sürede adapte edebilmeleri önem taşımaktadır. Avukatların teknolojiyi benimseme biçimi, yapay zekanın onların yerini mi alacağı, yoksa onlara yardımcı görevler mi üstleneceğini belirleyecektir.

* Edirne Barosu, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi.

** Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü.

Avukatlık mesleğinde yapay zeka uygulamalarının incelendiği bu çalışmada, yapay zekanın mesleği ne yönde değiştireceğine dair öngörülerin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın başında yapay zeka kavramı ve tarihçesi incelenmekte, ardından hukuk teknolojileri ve yapay zekanın hukuk alanına getirdiği yenilikler ele alınmaktadır. Son olarak ise yapay zekanın avukatlık mesleğine getirmesi öngörülen yararlar, zararlar ve avukatlık mesleğinin geleceğine yönelik öngörüler değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, hukuk teknolojileri, avukatlık mesleği, robot avukat

ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS IN LAWYER PROFESSION⁺

In this time period, also known as the age of technology or the information age, new smart devices, applications and software created by science and technology are more and more emerging, developing and being offered to peoples use. Our access to technology is also getting easier day by day, and not a day goes by when we do not use any element of technology. When we look at the building blocks of many technologies we use, artificial intelligence emerges; artificial intelligence-based technologies not only bring important innovations for human needs, but also provide solutions to various problems.

Innovations in the field of artificial intelligence affect almost every aspect of our lives. It is predicted that artificial intelligence, which has started to be used in the legal profession, as in many professions, will transform this profession significantly. With the use of artificial intelligence-based legal technologies by lawyers, they will be able to provide faster, more efficient and accurate services to their clients. On the other hand, the use of artificial intelligence robots in the field of law has led to the concern that lawyers will be deprived of their profession. However, the fact that artificial intelligence robots do not have some features that humans have alleviates these concerns. Because it is a common thought that artificial intelligence cannot reach competencies such as evaluating abstract norms in terms of concrete events, resolving gaps in law by creating law, and the influence of value judgments in society on the interpretation of law. Nevertheless, it is possible that people will want to prefer artificial intelligence, which may not be in all kinds of judgments, but in various jurisdictions, because it is error-free, tireless, fast and can always get the same result.

It would be unrealistic for lawyers, who have adapted quite well to technological developments in the past, to think that the profession will continue in the same way in the future. In the face of the rapid spread of artificial intelligence in the field of law, it is important for

⁺ This study was produced from the master's thesis prepared by the first author under the supervision of the second author.

lawyers to question whether they have sufficient professional equipment and to adapt themselves to innovations as soon as possible. The way lawyers embrace technology will determine whether artificial intelligence will replace them or take on assistive roles.

In this study, which examines the applications of artificial intelligence in the legal profession, we aimed to reveal the predictions about how artificial intelligence will change the profession. In this context, the concept of artificial intelligence and its history are examined at the beginning of the study, and then legal technologies and innovations brought by artificial intelligence to the field of law are discussed. Finally, the benefits and harms that artificial intelligence will bring to the lawyer profession and the predictions for the future of the lawyer profession are evaluated.

Keywords: Artificial intelligence, legal technologies, lawyer profession, robot lawyer

2004 SAYILI İCRA VE İFLAS KANUNU'NDA 7343 SAYILI KANUN'LA YAPILAN DEĞİŞİKLİKTEN SONRA ELEKTRONİK ORTAMDA SATIŞ YAPILMASI, HÜKÜM VE SONUÇLARI

Ramazan KORKMAZ*

1932 tarihli İcra ve İflas Kanunu'nda zaman zaman çağın gereklerine uygun değişiklikler yapılmaktadır. 6352 sayılı Kanun'la 2012 yılında, elektronik ortamda satış hükümlerinin kanuna eklenmesi ile birlikte fiili satıştan önce elektronik satış aşaması tüketilmekteydi. 7343 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra, pilot illerde tamamen elektronik satış uygulamasına geçilmiş; Kanun'da belirtilen süreden sonra ise tüm ülke genelinde artık fiili ortamda satış yapılması usûlü terk edilmiştir.

Yeni sistemde, ihalenin nasıl yapılacağına yönelik ihalenin aşamaları hususunda düzenlemeler yapılmıştır. İhaleye hazırlıkla ilgili "artırmaya hazırlık tedbirleri" madde başlığıyla teknik düzenlemeler belirlenmiş ve bu konuda yönetmelik hükümleri de alt düzenleyici hükümleri tamamlamıştır. Tüm ülkede uygulanan bu sistemle artık fiili satış söz konusu olamayacak, ihalenin feshine sebep olabilen birtakım hileli işlemlere başvurulması engellenecektir. Özellikle sicile kayıtlı olan taşıtlarla ilgili muhafaza tedbirinin de haciz talebi anında alınabilecek olması, önceki uygulamada karşılaşılan zaman kaybının önüne geçebilecek niteliktedir.

Her ne kadar elektronik ortamda satış yapılması, açık arttırma salonlarında yapılan satıştan daha fazla hukukî güvence sunsa da elektronik sistemin hazırlanması ve çalışma vaziyette bulundurulması noktasında bilhassa siber güvenlik açısından sorunların yaşanabilmesi ihtimal dahilindedir. Bu konudaki sorumluluğun muhatabı da şüphesiz ki sistemi kurmakla yükümlü olan bakanlıktır.

Bu çalışmada, 7343 sayılı Kanun'la getirilen sistem, ana hatlarıyla izah edildikten sonra elektronik satışın hukukî niteliği, hüküm ve sonuçları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik satış, açık arttırma suretiyle satış, artırmaya hazırlık tedbirleri, artırımın yapılması, artırımın yapılmasının hüküm ve sonuçları

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı.

ELECTRONIC SALES, TERMS AND CONSEQUENCES AFTER THE CHANGE MADE IN THE EXECUTION AND BANKRUPTCY LAW NO. 2004 WITH LAW NO. 7343

From time to time, changes are made in the Enforcement and Bankruptcy Law, which is dated 1932 in accordance with the requirements of the age. With the Law No. 6352, in 2012, the electronic sales phase was consumed before the actual sales, with the addition of the electronic sales provisions to the law. After the amendment made with the Law No. 7343, completely electronic sales were implemented in the pilot provinces; After the period specified in the Law, the procedure of making sales in the de facto environment has been abandoned throughout the country.

In the new system, arrangements have been made regarding the stages of the tender regarding how the tender will be made. Technical regulations have been determined with the article titled "preparatory measures for bidding" related to the preparation for the tender, and the provisions of the regulation have completed the sub-regulatory provisions on this subject. With this system implemented throughout the country, actual sales will no longer be in practice, and some fraudulent transactions that may lead to the termination of the tender will be prevented. In particular, the fact that the precautionary measure regarding the vehicles registered in the registry can also be taken at the time of the foreclosure request, can prevent the loss of time encountered in the previous application.

Although selling electronically provides more legal assurance than selling in auction rooms, it is possible that problems may arise, especially in terms of cyber security, at the point of preparation of the electronic system and keeping it in working condition. The addressee of the responsibility in this matter is undoubtedly the ministry, which is responsible for establishing the system.

In this study, after the system introduced by the Law No. 7343 is explained in outline, the legal nature, provisions and results of electronic sales will be discussed.

Keywords: Electronic selling, auction selling, preparatory measures for bidding, auction, terms and results of auction

ELEKTRONİK ORTAMDA AÇIK ARTTIRMA YOLUYLA YAPILAN SATIŞLARDA İHALENİN FESHİ SEBEPLERİ

Yavuz ÖZKAN*

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 7343 sayılı Kanun m. 111/b ile haciz konusu malların elektronik ortamda satılmasına ilişkin bir madde eklendi. Esasen hacizli malların elektronik ortamda satışı icra hukuku sistemimize 6352 sayılı Kanun ile 2012 yılında girmişti. Ancak 2012 tarihli değişiklik ile hacizli malların satışına elektronik ortamda başlanılmakta ve ihale fiziki ortamda tamamlanmaktaydı. 7343 sayılı Kanun'un 111/b maddesi ile ihalenin elektronik ortamda tamamlanması imkânı getirildi.

İhalenin feshinin hukuki niteliğinin şikâyet olduğu savunulmuştur. Aslında 2004 sayılı İİK m. 134'de ihalenin feshinin şikâyet yolu ile icra mahkemesinden istenileceği kabul edildiğinden bu çıkarıma varmak yani ihalenin feshi yargılamasının hukuki niteliğini İİK m. 16'da düzenlenen şikâyet olarak yorumlamak isabetli bir yaklaşım olarak karşımıza çıkabilir. Ancak şikâyetin hukuki niteliğine ya da konusuna baktığımızda ihalenin feshi ile birebir örtüşmediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Zira şikâyet sebepleri icra müdürünün takip hukukuna ilişkin yaptığı hukuka aykırılıklar iken; ihalenin feshi sebepleri icra müdürü ya da bir başkasının ihalenin feshini gerektirecek işlemlerdir. İhaleye fesat karıştırılması buna örnek olarak gösterilebilir. Bu sebeple ihalenin feshi prosedürünü doğrudan İİK m. 16'daki şikâyet usulü ile ilişkilendirmek yerine ayrı bir statüde değerlendirmek daha isabetli olacaktır.

Bu kapsamda 7343 sayılı Kanun m. 111/b ile gelen elektronik satışın da özellikle icra müdürünün işlemlerinden bağımsız bazı ihalenin feshi sebepleri ortaya çıkaracağı muhakkaktır. Nitekim mezkur düzenlemenin 7. fıkrasında “*elektronik satış portalında satış işlemlerinin güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesini engelleyen veya elektronik satış sistemi ile ihale alıcılarının hak ve menfaatlerine zarar veren internet siteleri hakkında, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanununun 8/A maddesi hükümleri uygulanır*” hükmü yer almaktadır. Bu tip bir durumun gerçekleşmesi durumunda ihalenin feshinin istenebileceğinde şüphe edilmemek gerekir.

Bunun haricinde sistemsal bazı sorunlar da yine ihalenin feshine neden olabilecektir. Örneğin 111/b-6'da “*açık artırma süresinin son on dakikası içinde yeni bir teklifin verilmesi hâlinde açık artırma bir defaya mahsus olmak üzere on dakika uzatılır*” hükmü yer almaktadır. Süre dolduktan hemen sonra ya da son 10 dakikaya girilmeden hemen önce verilen bir teklif ile

*Dr. Öğretim Üyesi, Balıkesir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra İflas Anabilim Dalı.

açık artırmanın on dakika uzatılması yine ihalenin feshine neden olabilecektir. Ayrıca son teklifin aynı anda ve aynı miktarda olması durumunda da ihale alıcısının tespiti ve bunun doğuracağı itirazlar da yine ihalenin feshi kapsamında değerlendirilecektir. Belirtmek gerekir ki her ne kadar icra müdürünün bu işlemlere doğrudan etkisi olmasa da bu paragrafta belirtilen ihalenin feshi nedenlerini icra müdürünün işlemi olarak kabul etmek gerekir. Zira doğrudan etkisi olmasa da elektronik satışı yapan icra müdürüdür.

Sonuç olarak elektronik ortamda yapılan satış icra müdürünün işleminden bağımsız ya da sistemsel bazı sorunlar sebebiyle dolaylı olarak icra müdürünün hatası olarak kabul edilebilecek bir takım yeni ihalenin feshi nedenlerini ortaya çıkaracaktır.

Anahtar Kelimeler: İhalenin feshi, elektronik satış, açık artırma suretiyle satış

REASONS FOR ANNULMENT OF THE TENDER IN ELECTRONIC AUCTION SALES

Article 111/b of Law No. 7343, an article regarding the sale of seized goods electronically, was added to the Enforcement and Bankruptcy Law No. 2004. In fact, the electronic sale of seized goods was introduced to our enforcement law system in 2012 with Law No. 6352. However, with the 2012 amendment, the sale of seized goods was started electronically and the tender was completed physically. Article 111/b of Law No. 7343 introduced the possibility of completing the tender electronically.

It was argued that the legal nature of the annulment of the tender was a complaint. In fact, since it is accepted in Article 134 of the EBL No. 2004 that the annulment of the tender may be requested from the execution court by way of complaint, it may be an accurate approach to reach this conclusion, that is, to interpret the legal nature of the annulment of the tender proceedings as the complaint regulated under Article 16 of the EBL. However, when we look at the legal nature or subject matter of the complaint, we can easily say that it does not overlap with the annulment of the tender. This is because while the grounds for complaint are the unlawful acts of the executive director or regarding the enforcement law, the grounds for the annulment of the tender are the acts of the executive director or someone else that require the annulment of the tender. An example of this is bid rigging. For this reason, it would be more appropriate to evaluate the procedure for the annulment of the tender under a separate status rather than directly associating it with the complaint procedure under Art. 16 EBL.

In this context, it is certain that the electronic sale introduced by Art. 111/b of Law No. 7343 will create some reasons for the annulment of the auction, especially independent from the actions of the executive director. As a matter of fact, paragraph 7 of the aforementioned

regulation “*The provisions of Article 8/A of the No. 5651 dated 4/5/2007 on the regulation of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed Through These Publications shall be applied to websites that prevent the secure realization of sales transactions on the electronic sales portal or damage the rights and interests of the electronic sales system and tender buyers*” provision is included. In the event of such a situation, there should be no doubt that annulment of the tender may be requested.

In addition, some systemic problems may also lead to the annulment of the tender. For example, in 111/b-6 “*In the event that a new bid is submitted within the last ten minutes of the auction period, the auction shall be extended by ten minutes for once only*” provision is included. Extending the auction for ten minutes with a bid placed immediately after the expiry of the time limit or just before the last ten minutes, may also lead to the annulment of the auction. In addition, if the last bid is at the same time and in the same amount, the annulment of the tender buyer and the objections arising from this will also be evaluated within the scope of the annulment of the tender. It should be noted that, although the executive director does not have a direct influence on these transactions, the reasons for the annulment of the tender stated in this paragraph should be accepted as the executive director's action. This is because the executive director is the one who makes the electronic sale, even if he does not have a direct influence.

As a result, the sale made electronically will reveal a number of new reasons for the annulment of the auction, which may be considered as the fault of the executive director indirectly due to some systemic problems or independent of the executive director's action.

Keywords: Annulment of tender, electronic sales, auction sales

HUKUK TEKNOLOJİSİ (LEGAL TECH) VE ETKİLERİ

Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL*

Hukuk öğrenimi ve hukuk mesleği diğer alanlarda olduğu gibi teknolojik gelişmelerden etkilenmekten kurtulamamaktadır. Gerek hukuk öğreniminde gerekse hukuk mesleğinin icrasında teknolojik gelişmeler gün geçtikçe etkisini daha fazla hissettirmektedir¹. Avukatların yaptıkları işlerin bazılarının teknolojiyle de yapılabileceği araştırmalarda görülmüştür. İleri teknoloji ve yeni çalışma yöntemleri hukuk alanında değişimi zorunlu kılmaktadır².

Hukuk teknolojisi yaygın anılan İngilizce ifadesiyle legal tech hukuk hizmetlerinin sağlanmasında kullanılan teknolojik imkânları ifade etmektedir³. Hukuk teknolojisi hukuk hizmetlerinin sağlanması veya kolaylaştırılması için yapay zekâ, blokzincir teknolojisi dahil pek çok teknolojik gelişmeyi kapsar⁴. Hukuk teknolojisi aynı zamanda pek çok girişimcinin bulunduğu büyük bir sektördür⁵.

Hukuk teknolojisi alanındaki gelişmeler mesleğin icrasında avukatlara ve hâkimlere kolaylık sağladığı gibi, vekâlet ücretini karşılayamayan veya kendisi hukuki bir çözüm arayan kişilere de kolaylık sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Hukuk teknolojileri, hukuk mesleği, gelecekçilik

LEGAL TECHNOLOGY AND IT'S EFFECTS

Law education and the legal profession could not escape from being affected by technological developments like the other areas. Technological developments have begun to be effective both in law education and in the execution of the legal profession. It has been seen in research that some of the work done by lawyers can also be done with technology. Advanced technology and new working methods necessitate change in the field of law.

Legal technology, with the commonly known English expression legal tech, refers to the technologic facilities used in the provision of legal services. Legal technology encompasses many technological developments including artificial intelligence, blockchain technology to

* Dokuz Eylül Üniversitesi, armağan.bozkurt@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5347-044X.

¹ Abigail Johnson-Hess, 'Experts say 23% of lawyers' work can be automated—law schools are trying to stay ahead of the curve' (07.02.2020) <<https://www.cnbc.com/2020/02/06/technology-is-changing-the-legal-profession-and-law-schools.html>> erişim 07.11.2022.

² Richard Susskind, *Yarının Hukukçuları* (Lykeion 2021) 23.

³ Eva Hibnick, 'What is Legal Tech?' (07.09.2014) The Law Insider (Naklen Taher Abaoueleid, 'The Future of Legal Technology – How Will Legal Technology Change Legal Practice?' <https://www.researchgate.net/publication/361722506_The_future_of_Legal_Technology_How_will_legal_tech_nology_change_the_legal_practice> erişim 09.11.2022.

⁴ <<https://itchronicles.com/legal-technology/>> erişim 09.11.2022.

⁵ İbid.

provide or facilitate legal services. Legal technology is also a large sector with many entrepreneurs.

Developments in the field of legal technology not only provide convenience to lawyers and judges in the execution of the profession, but also provide convenience to those who cannot afford the attorney's fee or who are looking for a legal solution themselves.

Keywords: Legal technologies, legal profession, futurism

SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN İNTERNET ÜZERİNDEN KURULMASI VE ON-LİNE SİGORTA

Berna YILMAZ*

Bilgisayar kullanımı bulunduğumuz çağda yaygın hale gelmiştir. İnternetin sağlamış olduğu geniş olanaklar sayesinde bugün, ticari ve finansal hizmetlerin çoğu internet üzerinden gerçekleştirilmektedir. Günümüzde internetin yaygın olarak kullanılması dijital teknolojinin gelişmesine sebep olmuştur. Buna bağlı olarak pek çok sektörde meydana gelen dijitalleşme sigortacılık sektöründe de yaşanmış; sigortacılık mevzuatının değişmesine ve gelişmesine katkı sağlamıştır. Tüketiciler artık satın alacakları sigorta ürününü internet üzerinden araştırıp, sigorta sözleşmesini online olarak yapmaktadırlar. Dijitalleşme, sigorta sözleşmelerinin bütün aşamalarında; kuruluş öncesi bilgilendirmede, kuruluşu ve işleyişinde, sona ermesinde ve hatta uyuşmazlığın çözümünde karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada sigortacılık sektöründe dijitalleşmeye bağlı olarak sigortacılık mevzuatında yapılan değişiklikler, dijitalleşmenin sigorta sözleşmesine etkisi olarak sigorta sözleşmesinin internet üzerinden kurulması, on-line sigorta ve yargılaması olan Sigorta Tahkim Komisyonu inceleme konusu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: On-line sigorta, mesafeli sigorta sözleşmesi, dijitalleşme, sigorta tahkim komisyonu

INSTALLING THE INSURANCE AGREEMENT ON THE INTERNET AND ON-LINE INSURANCE

The use of computers has become widespread in our age. The Internet is a system that connects all computers in the world and provides data exchange. Thanks to the wide possibilities provided by the Internet, most of the commercial and financial services are carried out over the Internet today. Today, the widespread use of the Internet has led to the development of digital technology. Accordingly, the digitalization that has occurred in many sectors has also been experienced in the insurance sector; contributed to the change and development of insurance legislation. Consumers are now searching for the insurance product they will buy over the internet and making the insurance contract online. Digitalization, at all stages of insurance contracts; It appears in the pre-establishment information, establishment and operation, termination and even in the resolution of the conflict. In this study, the changes made in the insurance legislation due to digitalization in the insurance sector, the establishment of the

* Avukat/Arabulucu/Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Hukuku Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, by21063@mail2.gantep.edu.tr

insurance contract over the internet as the effect of digitalization on the insurance contract, the Insurance Arbitration Commission, which is on-line insurance and its judgment were examined.

Keywords: On-line insurance, distance insurance contract, digitalization, insurance arbitration commission

REKABET HUKUKU VE VERİ MİNİMİZASYONU: SÖMÜRÜCÜ “VERİ” UYGULAMALARI

Elif Beyza AKKANAT ÖZTÜRK*

Günümüzde birçok iş modeli, kişisel verilerin işlenmesine dayanmaktadır. Bilgi patlaması ve büyüyen veri ekonomisi, yeniliği teşvik eden ama aynı zamanda tüketicileri ve verilerini sayısız ağ, uygulama ve veri tabanlarına hapseden yeni iş modellerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur¹. Bu etkileşim yalnızca arama motorları, sosyal ağlar veya çevrimiçi hizmet/ürün sağlayıcılarıyla² sınırlı değildir. Aynı zamanda analog hizmet sağlayıcılar da -örneğin kredi kuruluşları, sigorta şirketleri- hizmetlerini iyileştirmek, yenilikçi ve kişiselleştirilmiş ürünler geliştirmek için kişisel veri toplamaya, saklamaya ve analiz etmeye yönelik ürün ve hizmetler geliştirmektedir³. Hukukun her alanı bu veri egemenliğinden payına düşeni almıştır. Her alan veri ve dolayısıyla veri koruma hukuku ile az yahut çok ilgili hale gelmiştir⁴. Kişisel verilerin korunması, anayasal bir hak olduğundan rekabet hukuku dahil, hukukun diğer alanlarında da etkisini göstermektedir⁵. Rekabet hukuku alanında da kendine özgü sorunlarıyla veriye dayalı iş modelleri kendisine yer edinmiştir⁶.

Bu çalışmanın temel sorusu, doğrudan rekabet hukukuna ilişkin olmayan veri koruma hukuku düzenlemelerinin rekabet hukuku esaslarıyla uyumu ve bu çerçevede veri minimizasyonu ilkesinin rekabet hukukundaki rolünün belirlenmesidir. Buna göre: (1) öncelikle veriye dayalı iş modelleri özelinde sömürücü davranışlara yönelik esasların, veri karşılığı ilişkiler bakımından uygulanma imkânı tartışmaya açılacak; (2) akabinde veri koruma hukukunun genel ilkelerinden veri minimizasyonunun hâkimin durumun kötüye

* Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Karşılaştırmalı Hukuk Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0003-4856-9733 (eba@istanbul.edu.tr).

¹ Helena Ursic, “The Failure of Control Rights in the Big Data Era: Does a Holistic Approach Offer a Solution?”, Mor Bakhoun, Beatriz Conde Gallego, Mark-Oliver Mackenrodt, Gintarė Surblytė-Namavičienė (eds.), *Personal Data in Competition, Consumer Protection and Intellectual Property Law Towards a Holistic Approach?*, (Springer-Verlag 2018), 56.

² Veri temelli iş modelleri olarak adlandırılan bu iş modeli, son on yılda en yaygın iş modellerinden biri haline dönüşmeyi başarmıştır. Bkz. Jose Maria Cavanillas, Edward Curry, Wolfgang Wahlster, *New Horizons for a Data-Driven Economy: A Roadmap for Usage and Exploitation of Big Data in Europe*, 3.

³ Lennart Chrobak, “Proprietary Rights in Digital Data? Normative Perspectives and Principles of Civil Law”, Mor Bakhoun, Beatriz Conde Gallego, Mark-Oliver Mackenrodt, Gintarė Surblytė-Namavičienė (eds.), *Personal Data in Competition, Consumer Protection and Intellectual Property Law Towards a Holistic Approach?*, (Springer-Verlag 2018) 254.

⁴ Ayrıca bkz. Inge Graef, Damian Clifford, Peggy Valcke, “Fairness and enforcement: bridging competition, data protection, and consumer law”, (2018), 8(3), *International Data Privacy Law*, 200, 200.

⁵ Hendrik Schulze, Exploring the Uncharted Waters of European Competition Law 4.0- An approach to the regulation of abusive data-related behaviors of dominant undertakings in the digital age, (Nomos 2020) 68.

⁶ 2014 yılına ait bir çalışmada rekabet hukukunun veri korumayla ilişkili hale gelmesine 20 yıllık bir mazi biçilmiştir. Bkz. Christopher Kuner, Fred H. Cate, Christopher Millard, Dan Jerker B. Svantesson, and Orla Lynskey, “When two worlds collide: the interface between competition law and data protection”, 2014, 4 (4), *International Data Privacy Law*, 247, 247.

kullanılmasının önüne geçilmesindeki rolü açıklanacaktır. Bu çalışma çerçevesinde veri minimizasyonu ilkesinin, hâkimin durumun kötüye kullanılmasının -veriye dayalı istismar⁷ (*abusive data-related behaviors*)- önüne geçilmesinde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rekabet hukuku, veri minimizasyonu, hâkim durumun kötüye kullanılması, sömürücü davranışlar

**TITLE: COMPETITION LAW AND DATA MINIMISATION: ABUSIVE
“DATA-RELATED” BEHAVIOURS**

Many business models today are based on the processing of personal data. The information explosion and the growing data-economy have led to the emergence of new business models that foster innovation but at the same time trap consumers and their data in countless networks, applications, and databases¹. This interaction is not limited with search engines, social networks, or online service/product providers². Also, analogue service providers -e.g., credit institutions, insurance companies- are developing products and services to collect and analyse personal data to improve their services, develop innovative and personalised products³. Every field of law has taken its share of this data-sovereignty. Every law-field has become more or less related to data and therefore data protection law⁴. Since the data protection is a constitutional right, it has an impact on other areas of law, including competition law⁵. Data-driven business models have also gained a place in the field of competition law with their unique problems⁶.

⁷ Schulze, (n 5) 15.

¹ Helena Ursic, “The Failure of Control Rights in the Big Data Era: Does a Holistic Approach Offer a Solution?”, Mor Bakhoun, Beatriz Conde Gallego, Mark-Oliver Mackenrodt, Gintarė Surblytė-Namavičienė (eds.), *Personal Data in Competition, Consumer Protection and Intellectual Property Law Towards a Holistic Approach?*, (Springer-Verlag 2018), 56.

² This business model, called data-driven business models have become one of the most common business models over the last 10 years. See also Jose Maria Cavanillas, Edward Curry, Wolfgang Wahlster, *New Horizons for a Data-Driven Economy: A Roadmap for Usage and Exploitation of Big Data in Europe*, 3.

³ Lennart Chrobak, “Proprietary Rights in Digital Data? Normative Perspectives and Principles of Civil Law”, Mor Bakhoun, Beatriz Conde Gallego, Mark-Oliver Mackenrodt, Gintarė Surblytė-Namavičienė (eds.), *Personal Data in Competition, Consumer Protection and Intellectual Property Law Towards a Holistic Approach?*, (Springer-Verlag 2018) 254.

⁴ See Inge Graef, Damian Clifford, Peggy Valcke, “Fairness and enforcement: bridging competition, data protection, and consumer law”, (2018), 8(3), *International Data Privacy Law*, 200, 200.

⁵ Hendrik Schulze, *Exploring the Uncharted Waters of European Competition Law 4.0- An approach to the regulation of abusive data-related behaviors of dominant undertakings in the digital age*, (Nomos 2020) 68.

⁶ A 2014 study estimated a 20-year history for competition law to become relevant to data protection. See Christopher Kuner, Fred H. Cate, Christopher Millard, Dan Jerker B. Svantesson, and Orla Lynskey, “When two worlds collide: the interface between competition law and data protection”, 2014, 4 (4), *International Data Privacy Law*, 247, 247.

The main question of this study is to determine the role of the data minimisation principle in competition law. Accordingly: (1) firstly, the applicability of the principles for abusive behaviour in terms of data-based business models will be discussed; (2) subsequently, the role of data minimisation, one of the general principles of data protection law, in preventing the abuse of dominant position will be explained. Within the framework of this study, it has been concluded that the principle of data minimisation is important in preventing the abuse of dominant position (abusive data-related behaviours⁷).

Keywords: Competition law, data minimisation, abuse of dominant position, abusive behaviours

⁷ Schulze, (n 5) 15.

METAVERSE ORTAMINDA FİKRİ MÜLKİYETİ KORUYABİLMEK HUKUKİ BİR DEĞERLENDİRME

Esra DÜNDAR ARAVACIK*

Günümüzde teknolojik gelişmelerin hızla artması ile sanal ürünlerin ve eserlerin alınıp satıldığı sanal evrenler yaratılmaya başlanmıştır. Metaverse olarak bilinen bu evrenler gerçek ve sanal dünyanın birleştiği sanal ve üç boyutlu dijital evrenlerdir. Farklı hukuk disiplinlerine olan etkileri tartışılan bu sanal evrenler kendi kurallarını koyarak yasa koyucu gibi hareket etmektedir. Metaverse ortamının yarattığı belirsizliklere bağlı olarak, hukuki sorunların çözümü bakımından ex-ante bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu düşünceden yola çıkarak çalışmada, Metaverse ortamında fikri mülkiyetin korunmasına ilişkin hukuki bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Metaverse ortamında eser ve marka sahiplerinin haklarının korunmasının mevcut yasal düzenlemeler ile nasıl ve hangi ölçüde sağlanacağı, yeni bir yasal düzenleme ihtiyacı olup olmadığı ele alınmıştır.

Küresel ölçekte hızla büyüyen Metaverse, yapay zeka, artırılmış gerçeklik, blokzincir gibi birçok teknolojinin kullanımı ile oluşturulmakta ve sunduğu fırsatların yanı sıra marka ve telif hakları ihlallerine ve hukuki sorunlara neden olmaktadır. Çalışmada mevcut düzenlemelerin uygulanmasını zorlaştıran muhtemel sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulmaktadır.

Bu kapsamda metaverse ortamında üçüncü kişilerin fikri mülkiyet haklarına tecavüz niteliğindeki fiillerin tespiti nasıl sağlanacaktır? Mevcut yasal düzenlemelerin hukuka aykırılığın tespiti ve önlenmesi için yeterli olup olmadığı tartışılması gereken hususlar arasındadır.

Metaverse ortamında kullanılan markaların nasıl korunacağı, ihlal durumunda kime karşı ve nerede talepte bulunacağı diğer bir sorundur. Sınırların ortadan kalktığı Metaverse ortamı, markanın ülkesellik ilkesi kapsamında korunmasını zorlaştırmaktadır. Uygulanacak hukuk ve yargı yetkisinin belirlenmesi nasıl sağlanacaktır? Metaverse ortamında sunulan ürün ve hizmetlerin tescil edilmiş olduğu sınıfın sağladığı koruma Metaverse ortamında yeterli ve geçerli bir koruma sağlayacak mıdır?

Geleneksel fikri mülkiyet düzenlemelerini sarsan diğer bir durum ise telif hakları boyutunda tartışılması gereken NFT (non fungible tokens) kavramıdır. Metaverse evrenlerde

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İİBF, Sağlık Yönetimi Bölümü, Sağlık Hukuku ABD, esra.dundar@ikc.edu.tr

blokzincir teknolojisi ile geliştirilen NFT ile üretilmiş eserlerin, 5846 Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında eser sayılıp sayılmayacağı cevaplanması gereken sorular arasındadır. Eserin, sahibi dışında NFT ile çoğaltılması münhasır hakkın ihlali niteliğindedir. NFT ile ilgili olarak blokzincir teknolojisine bağlı olarak uyumsuzlukların çözümünde yetki, gizlilik ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin sorunlar, NFT'lerin kripto para ile alınıp satılmasına ilişkin hukuki sorunların çözümü için yasal düzenlemelerin yeterliliği irdelenmelidir.

İşbu çalışmada, metaverse ortamında fikri mülkiyetin korunmasına ilişkin hukuki sorunlara çözüm olabilecek hususlar tartışılmıştır. Potansiyel risklerin bertarafına yönelik çözüm önerilerinin Metaverse ortamında yer almak isteyen eser ve marka sahiplerinin fikri mülkiyet stratejileri için de yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Metaverse, blokzincir, fikri mülkiyet, marka, telif hakları

PROTECTING INTELLECTUAL PROPERTY IN THE METAVERSE A LEGAL EVALUATION

Today, with the rapid increase in technological developments, virtual universes in which virtual products and works are bought and sold have begun to be created. These universes, known as the metaverse, are virtual and three-dimensional digital universes where the real and virtual worlds merge. These virtual universes, whose effects on different legal disciplines are discussed, act like legislators by setting their own rules. Depending on the uncertainties created by the metaverse environment, it is thought that an ex-ante approach should be adopted in terms of solving legal problems.

Based on this idea, in this study, it is aimed to make a legal evaluation on the protection of intellectual property in the Metaverse. It has been discussed how and to what extent the protection of the rights of the work and brand owners in the Metaverse will be ensured by the existing legal regulations, and whether there is a need for a new legal regulation.

The Metaverse, which grows rapidly on a global scale, is created by the use of many technologies such as artificial intelligence, augmented reality, blockchain, and causes brand and copyright violations and legal problems as well as the opportunities it offers. The study focuses on possible problems and solution proposals that make the implementation of current regulations difficult.

In this context, how will the detection of acts that infringe on the intellectual property rights of third parties in the metaverse environment be ensured? Whether the existing legal regulations are sufficient for the detection and prevention of illegality is among the issues to be discussed.

Another issue is how the trademarks used in the metaverse environment will be protected, against whom and where to make a claim in case of infringement. The Metaverse environment, where the borders have disappeared, makes it difficult to protect the brand within the scope of the principle of territoriality. How will the applicable law and jurisdiction be determined? Will the protection provided by the class in which the products and services offered in the Metaverse environment are registered, provide sufficient and valid protection in the Metaverse environment?

Another situation that shakes traditional intellectual property regulations is the concept of NFT (non fungible tokens), which should be discussed in terms of copyrights. Whether the works produced with NFT developed with blockchain technology in metaverse universes will be considered works within the scope of the Law on Intellectual and Artistic Works of 5846 are among the questions that need to be answered. Reproduction of the work by NFT other than the owner is a violation of the exclusive right. Regarding NFT, the adequacy of legal regulations should be examined for the resolution of disputes related to blockchain technology, problems related to authorization, privacy and protection of personal data, and legal problems related to the buying and selling of NFTs with cryptocurrencies.

In this study, the issues that can be a solution to the legal problems related to the protection of intellectual property in the metaverse environment are discussed. It is thought that the solution proposals for the elimination of potential risks will also guide the intellectual property strategies of the works and brand owners who want to take part in the Metaverse environment.

Keywords: Metaverse, blockchain, intellectual property, brand, copyright

DİJİTAL ÇAĞDA FATURA: E- FATURA UYGULAMASI ve TÜRK TİCARET KANUNU 1525 HÜKMÜ KAPSAMINDA FATURANIN ELEKTRONİK ORTAMDA GÖNDERİLMESİ

Damla Gül TARHAN*

Ticaret hukuku açısından tacirin düzenlediği bir belge ve vergi hukuku açısından tevsik edici belge niteliğindeki faturanın elektronik ortamda düzenlenmesi, 21. yüzyılda bilişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemeye paralel olarak yaygınlaşmıştır. Teknolojideki gelişmeler ile yaygınlaşan elektronik ortamda belge düzenlenmesi olgusunun hukuki altyapısı ise zaman içerisinde şekillendirilen mevzuat ile belirlenmiştir. E- faturaya ilişkin hukuki altyapı, öncelikle belirli mükelleflerin tercih edebileceği bir sistemi getirmiş ve sistemin temel dinamiklerinin oluşturulmasının ardından e- fatura düzenleme zorunlulukları öngörülerek zaman içerisinde zorunlulukların kapsamı genişletilmiştir.

Tebliğ kapsamında, öncelikle, günümüzde yaygınlaşan e-fatura uygulamasının gelişim süreci konuya ilişkin hukuki altyapının gelişimi ekseninde kısaca incelenecek ve ardından Türk Ticaret Kanunu 1525 hükmünde öngörülen, faturanın elektronik ortamda gönderilmesi olanağının koşulları değerlendirilecektir.

Tebliğde elektronik faturaya ilişkin vergi hukukundaki düzenlemelerin gelişiminin incelenmesi suretiyle; e-fatura uygulamasının ve bu kurallar kapsamında getirilen e-fatura düzenleme zorunluluklarının, TTK 1525 hükmünde tanınan faturanın elektronik ortamda düzenlenmesi olanağının uygulama alanını daraltıp daraltmadığı sorusuna cevap aranacaktır. İnceleme sonucunda, temel dinamikleri vergi hukuku alanında belirlenen e-fatura uygulamasının gerek çağın gereksinimleri gerek ise e-fatura kullanma zorunluluklarının artırılması nedenleriyle yaygınlaşması ve ayrıca TTK 1525 hükmü kapsamındaki koşulların e-fatura uygulamasına kıyasen daha az pratik olması nedenleriyle, TTK 1525 hükmünün uygulanması kabiliyetinin sınırlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: E- fatura, TTK 1525, bilişim teknolojileri, hukuki altyapı

INVOICE IN DIGITAL AGE: ELECTRONIC INVOICING AND SENDING E-INVOICE UNDER ARTICLE 1525 OF TURKISH COMMERCIAL CODE

Issuing electronic invoice, which is a document issued by merchant in commercial law and a certifying document in tax law, has become widespread parallel with the progress of information technologies in the 21st century. Legal infrastructure of issuing documents in electronic environment has been determined by the course of time. The legal infrastructure

* Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, damlagul.tarhan@tcmb.gov.tr, ORCID: 0000-0002-1905-6392

regarding e-invoice brought a system that could be preferred by certain taxpayers, and after establishment of basic dynamics of the system, the scope of the obligations for e- invoice issuing was expanded in course of time.

Within the scope of the paper, first of all, the development process of e-invoice application will be briefly examined, and then the conditions for sending the invoice in electronic environment, which is regulated under the Turkish Commercial Code (TCC) 1525 provision, will be evaluated.

In this paper, whether e-invoice application and obligatory e-invoicing in tax law narrow the scope of application of the TCC 1525 which stipulates issuing invoice in electronic environment, will be examined. The statement for conclusion can be explicated as follows: “the application capability of the TCC 1525 provision is limited due to not only the widespread usage of e-invoice and the increase of obligations to use e-invoice, but also because the conditions of the TCC 1525 provision are less practical compared to the e-invoice application”.

Keywords: E-invoice, article 1525 of the TCC, information technologies, legal infrastructure

PAY SAHİPLİĞİ HAKLARININ KORUNMASI BAKIMINDAN ELEKTRONİK GENEL KURUL

Livanur ÇEBİ DİKDOĞMUŞ*

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde, ortaklıkların yönetimi ve işleyişinin kurumsal yönetim ilkelerine uygun şekilde olması zorunlu hale gelmiştir. Özellikle ortak sayısının fazla olduğu halka açık anonim şirketlerde, pay sahiplerinin çeşitli psikolojik ve maddi sebeplerden dolayı genel kurula katılmaması uygulamada “güç boşluğu” olarak adlandırılan sorunu ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla, elektronik ortamda genel kurul toplantılarının yapılması ile bu sorun giderilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, pay sahipliği haklarının korunması bakımından elektronik genel kurul, kurumsal yönetim ilkeleri bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik genel kurul, güç boşluğu, kurumsal yönetim ilkeleri

ELECTRONIC GENERAL ASSEMBLY FOR THE PROTECTION OF SHAREHOLDER RIGHTS

As a result of the technological developments experienced today, it has become mandatory for the management and operation of partnerships to comply with corporate governance principles. Particularly in public joint-stock companies where the number of partners is high, the fact that the shareholders do not attend the general assembly due to various psychological and financial reasons has revealed the problem called the "power gap" in practice. For this purpose, this problem has been tried to be solved by holding general assembly meetings in an electronic environment in practice. In this study, the electronic general assembly will be examined in line with corporate governance principles in terms of the protection of shareholder rights.

Keywords: Electronic general assembly, power gap, corporate governance principles

* Avukat, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, Ankara Barosu Avukatı, av.livanurcebi@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3060-1646

ŞİRKETİN DOĞASINA İLİŞKİN TEORİLERE GÖRE DOA'LARIN (MERKEZSİZ ÖZERK KURULUŞ) KONUMU

Hakan DÖNMEZ*

Anglo-Amerikan hukuk düşüncesinde tarihsel olarak şirketlerin doğasına yönelik tartışmalarda üç önemli teorinin (kurgu teorisi, topluluk teorisi ve gerçekçi teori) rekabetine vurgu yapılır. Bu teoriler, şirketlerin tüzel kişi olarak kabul edilmesini gerekçelendirmişlerdir. Tarihsel olarak şirketlerin fonksiyonunda ve işleyişinde yaşanan önemli değişimler neticesinde bu üç teori döngüsel bir şekilde ön plana çıkmıştır. Son olarak, blok zincir (blockchain) alanında yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte Türkçe'ye Merkezless Özerk Kuruluşlar olarak çevrilebilecek DAO'lar (Decentralised Autonomous Organisation) yeni bir şirket modeli olarak ortaya çıkmıştır. DAO'lar yatırımcıların birbirlerini tanımalarına dahi gerek olmaksızın blok zincir üzerinde oylama yaparak belirleyecekleri kendi yöntem ve işleyişleri sayesinde birlikte hareket etmelerine olanak tanır. Şüphesiz DAO'lar geleneksel şirket konseptinden ciddi farklılıklar taşımaktadır. Bu farklılıklar göz önüne alınarak DAO'ların şirketin doğasına yönelik yukarıda zikredilen üç ana teoriye göre konumu sunumunun temel meselesidir.

İlk bölümde DAO'lar hakkında genel bilgiler verilir, blok zincir ve akıllı kontratlar (smart contract) aracılığıyla nasıl bir organizasyon ve yönetim şekli kurulduğuna değinilecektir. Bu bölümün amacı, DAO'ların öngördüğü şirket konsepti ve bu konseptin geleneksel şirket konseptinden nasıl ve hangi noktalarda ayrıldığına anlaşılmasına yardımcı olmaktır.

İkinci kısımda, üç teorinin şirketin doğasına ilişkin argümanları ve öngördükleri şirket konseptleri tartışılacaktır. Şirketler 17. yüzyılın başlarından beri tüzel kişiler olarak kabul edilmektedir. Bu statü kapsamında şirketler sözleşme yapma, sözleşmeyle yükümlülük altına girme, dava açma, dava edilme ve kendi adına mal sahibi olma ehliyeti gibi bir takım yasal haklara ve yükümlülüklerle sahiptir. Ancak, şirketlerin uygulamada belirli pratik faydalar için hukukun bir süjesi olması ile bu kabulün dayandığı tutarlı gerekçelerin belirlenmesi ve meşruiyetinin sağlanması farklı şeylerdir. Çünkü şirketler, bireylerden oluşan bir yapıdır ve kendisini oluşturan bireylerden ayrı bir kimliğinin varlığının teorik zemini aydınlatılmalıdır.

Özetle, kurgu teorisi şirketi kendisine ait bağımsız bir kimliği olan tüzel kişiler olarak tanımlar. Yani kurgu teorisine göre şirketin kimliği kendisini oluşturan bireylerden bağımsızdır. Şirket bu yasal statüyü tüzüğünü kendisine bahşeden devletten almıştır. Bu itibarla, şirketler yalnızca devletin çizdiği sınırlar içerisinde var olabilen, hak ve yükümlülük sahibi olabilen kurgusal ve soyut tüzel kişilerdir. Bu teorinin aksine topluluk teorisi şirketin arkasındaki

* Doktora Öğrencisi, University of Birmingham (UK), hxd074@student.bham.ac.uk

bireylere ve o bireylerin aralarındaki ilişkilere vurgu yapar. Buna göre şirket, kendisini oluşturan gerçek kişilerden ayrı bir kimliğe sahip değildir ve şirketler yalnızca kendisini oluşturan bireylerden ibarettir. Dolayısıyla şirketin sahip olduğu hak ve yetkiler, yükümlülükler yalnızca kendisini oluşturan bireylerin hak, yetki ve yükümlülüklerinden ibarettir. Son olarak, gerçekçi teoriye göre şirket ne yalnızca hukuksal bir kurgudan ibarettir ne de yalnızca kendisini oluşturan bireylerin toplamıdır. Bunun yerine şirket; kendisini oluşturan bireylerin iradesiyle ortaya çıkan ancak o bireylerin toplamından daha fazlasını ifade eden bir gerçekliktir. Şirket devlet tarafından tanınmaya ihtiyaç duymaksızın varlığını korur. Bu itibarla şirketler kendilerini oluşturan bireylerden farklı, kendi amaçları ve kimlikleri olan tüzel kişiler olarak ele alınmalıdır.

Tebliğin son kısmında, dijitalleşme ile hukuk dünyasının gündeminde önemli bir yer edinen DAO'ların bu teoriler içerisindeki yeri tartışılacaktır. Ayrıca bu tartışmanın şirketler hukuku açısından neden önemli olduğundan da bahsedilecektir. Bu teoriler elbette şirketler hukukuna ilişkin farklı tartışmaların ve uyuşmazlıkların çözümünde önemli roller oynar. Ancak bu tartışmanın en önemli sonuçlarından birisi; şirketlerin cezai sorumluluğuna etkileri olacaktır. Çünkü her bir teorinin öngördüğü şirket konsepti şirketin ceza hukukuyla kurduğu ilişkide farklılıklara sebep olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Merkezless özerk kuruluşlar, blockchain, dao'ların cezai sorumluluğu

EXAMINING DAOS (DECENTRALISED AUTONOMOUS ORGANISATIONS) ACCORDING TO THE THEORIES REGARDING THE NATURE OF CORPORATIONS

There have been three major competing views on the nature of corporations in Anglo-American legal philosophy throughout history (fiction theory, aggregate theory, and realist theory). These theories rationalise the status of corporations as separate legal entities. The significant changes in corporations' functions and social standing throughout time have prompted periodic revivals of these three doctrines. Finally, with the advent of blockchain technology, DAOs (Decentralized Autonomous Organizations) have evolved as a new business model. By voting on the blockchain for their procedures and operations, DAOs enable anonymous investors to take action collectively. With this aspect, DAOs are distinct from the conventional business model. In light of these variations, the primary topic of my presentation will be the standing of DAOs in light of the aforementioned three dominant theories of the nature of the corporation.

This first section will introduce DAOs and explain how they have been structured and managed using blockchain and smart contracts. The objective of this section is to explain how

and where the business model envisioned by DAOs varies from the conventional corporate concept.

In the second section, we will examine the arguments of the three theories on the nature of corporations and the corporate conceptions they entail. Since the early 17th century, corporations have been treated as separate entities under the law. This status grants corporations a wide range of rights and responsibilities under the law, including the capacity to sue and be sued, own property in their name, engage in contracts and possess assets independently of their owners. However, it is one thing to see corporations as a subject of law for certain practical advantages and quite another to develop and legitimise rational reasons on which this acceptance is founded. Since corporations are organisations made up of individuals, it is essential to define how and why the corporation may be considered a distinct entity from its constituent members.

In summary, corporations are considered legal entities with their identities under the fiction theory. In other words, this theory holds that a corporation's identity is separated from the individuals who comprise the corporation. The state grants this legal status to the corporations. In this sense, they are fictitious and abstract legal entities with rights and duties exclusively within the borders established by the state. On the other hand, the aggregate theory places more emphasis on the individuals within a corporation and their connections to one another. Therefore, there is no such thing as a corporation other than those individuals. For this reason, the corporation's rights, authority, and duties are limited to those of the individuals who make it up. According to the realist conception, the corporation is neither only a legal creation nor merely the sum of its constituent individuals. Instead, the corporation is a reality that arises through the collective efforts of its members. It can possess a distinct identity even if the state refuses to acknowledge its existence. In this regard, corporations should be seen as separate legal entities with their own goals and identities, distinct from the persons who form them.

The role of DAOs within these ideas, which should be high on the agenda of legal talks regarding digitalisation, will be covered in the presentation's last section. Further, the significance of this conversation to corporate law considerations will be highlighted. Of course, these theories are crucial in settling many debates and conflicts related to company law. However, one of the most critical findings of this debate will have consequences for the criminal responsibility of corporations. This is because changes in corporate concepts across theories make the connection between corporations and criminal law vary.

Keywords: Blockchain, smart contract, dao, decentralized autonomous organizations, corporate criminal liability, criminal liability of dao's

HUKUKİ AÇIDAN DİJİTAL BANKALAR VE ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI

Himmet KOÇ*

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 3. maddesinde banka kavramı tanımlanmıştır: “...Mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını... ifade eder.” Madde metninden, kanundaki banka tanımında dijital bankaların yer almadığı görülmektedir. Fakat bu durum, dijital bankaların varlığına ve başka yasal düzenlemelerde yer almasına olumsuz bir etki getirmemelidir. Ayrıca, kanun koyucunun banka kavramını tanımlarken kullandığı mevduat, katılım, kalkınma ve yatırım bankaları dışında banka türlerinin de Bankacılık Kanunu kapsamında ve teknik anlamda banka olup olmayacaklarının tespit edilmesi gerekmektedir. Nitekim bu husus, dijital bankalara yönelik olarak Bankacılık Kanunu hükümlerinin uygulanabilip uygulanamayacağını sonuca bağlayacaktır.

Dijital bankalar, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 21.12.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımladığı “Dijital Bankaların Faaliyet Esasları İle Servis Modeli Bankacılığı Hakkında Yönetmelik” kapsamında düzenlenmiştir. Anılan yönetmelikte dijital banka, “Bankacılık hizmetlerini fiziksel şubeler yerine esas olarak elektronik bankacılık hizmetleri dağıtım kanalları aracılığıyla sunan kredi kuruluşunu... ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır. Buradan hareketle dijital bankaların diğer bankalardan ayrılan yönlerinin, şubelerde hizmet verilmesi yerine elektronik bankacılık hizmetleri sunması noktasında toplandığı söylenebilecektir. Bu yönüyle dijital bankaların, Bankacılık Kanunu'nda düzenlenen bankaların ayrı bir türü mü, yoksa sui generis bir şirket/ banka türü mü olduğunun da tespiti gerekmektedir.

Öte yandan, her ne kadar elektronik para kuruluşlarına yönelik Bankacılık Kanunu'nda sadece bir ibare olarak yer alsa bile⁸ elektronik para kuruluşlarının tanımı da bu kanunda yapılmamıştır. Buna karşılık elektronik para kuruluşları, 20.06.2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanmıştır: “*Elektronik para kuruluşu: Bu kanun kapsamında elektronik para ihraç etme yetkisi verilen tüzel kişiyi... ifade eder.*”

Gerek dijital bankalar, gerekse de elektronik para kuruluşları, ülkemizde para piyasalarında faaliyet gösteren önemli kuruluşlardır. Her iki kuruluş türünün de banka anonim

* Arş. Gör. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, drhimmetkoc@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3020-0412>

⁸ Geçici Madde 32/2, ç: “*Borçlu: Bu Kanun, 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, 6361 sayılı Kanun, 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile yatırım ortaklıkları hariç 6362 sayılı Kanunun 35 inci maddesine tabi kuruluşlar dışında kalan Türkiye’de kurulu şirketleri... ifade eder.*”

şirketleriyle benzerlik taşıdığı ve/veya farklı oldukları yönler bulunmaktadır. Dijital bankaların ve elektronik para kuruluşlarının unsurlarının belirlenmesi, hukuki niteliklerinin ve bankalar karşısındaki konumlarının tespiti büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Banka, dijital banka, elektronik para, elektronik para kuruluşu, BDDK

DIGITAL BANKS AND ELECTRONIC MONEY INSTITUTIONS AS A LEGAL PERSPECTIVE

The concept of bank is defined in Article 3 of the Banking Law No. 5411: "...Represents deposit banks, participation banks, development and investment banks...." From the text of the article, it is seen that digital banks are not included in the definition of bank in the law. However, this should not have a negative impact on the existence of digital banks and their involvement in other legal regulations. In addition, besides the deposit, participation, development and investment banks that the legislator uses while defining the concept of bank, it is necessary to determine whether the types of banks will be banks within the scope of the Banking Law and technically. As a matter of fact, this issue will conclude whether the provisions of the Banking Law can be applied to digital banks.

Digital banks are regulated within the scope of the "Regulation on Operating Principles of Digital Banks and Service Model Banking" published in the Official Gazette dated 21.12.2021 by the Banking Regulation and Supervision Agency. In the aforementioned regulation, digital bank refers to "a credit institution that provides banking services mainly through electronic banking services distribution channels, rather than physical branches." defined as. From this point of view, it can be said that the aspects of digital banks that differ from other banks are gathered in the point of providing electronic banking services instead of providing services in branches. In this respect, it is also necessary to determine whether digital banks are a separate type of banks regulated in the Banking Law or a sui generis company/bank type.

On the other hand, although it is only a phrase in the Banking Law for electronic money institutions⁹, the definition of electronic money institutions is not made in this law. On the other hand, electronic money institutions are defined in Article 3 of the Law on Payment and Securities Settlement Systems, Payment Services and Electronic Money Institutions dated

⁹ Temporary Article 32/2, ç: "Borrower: This Law, Insurance Law No. 5684 of 3/6/2007, Law No. 6361, Payment and Securities Settlement Systems, Payment Services and Electronics, dated 20/6/2013 and numbered 6493 It refers to companies established in Turkey, excluding institutions subject to Article 35 of Law No. 6362, excluding the Law on Money Institutions and investment partnerships."

20.06.2013 and numbered 6493: “Electronic money institution: The legal person authorized to issue electronic money within the scope of this law... means.”

Both digital banks and electronic money institutions are important institutions operating in money markets in our country. Both types of organizations have similarities and/or differences with bank joint stock companies. It is of great importance to determine the elements of digital banks and electronic money institutions, their legal qualifications and their position opposite of banks.

Keywords: Bank, digital bank, electronic money, electronic money institution, BRSA

METAVERSE’TE OLASI HAKSIZ REKABET HALLERİ

Melik Ahmet AKÇINAR*

Ticaret hukuku kavramı olarak haksız rekabet, hukukun diğer alanlarındaki tüm kavramlar gibi, toplumsal ve teknolojik gelişmelere adapte olmaktadır. Bu kapsamda kat edilen her mesafede, kanun koyucudan gerekli düzenlemeleri yapması beklenmektedir. Henüz tam anlamıyla hayata geçmemiş olmasıyla birlikte, ‘‘metaverse’’ alanı hayatımızın bir parçası olduğunda, ülkemizde, bu alanın da hukuki düzenlemelere muhtaç olacağı aşikardır.

Bu nedenle haksız rekabetin metaverse alanında ne gibi durumlarda ortaya çıkacağı konusu üzerinde durulması gerekmektedir. Ancak öncesinde haksız rekabetin ne olduğu konusuna değinilmelidir.

Bir malın veya hizmetin, devletin belirgin müdahalesi olmaksızın müşteri ve sağlayıcıların özgürce yaptıkları seçimler doğrultusunda, başka bir deyişle, arz-talep etkileşimi ile belirlendiği pazarlara ‘‘serbest pazar’’ denilmektedir.¹ Serbest pazardan söz edilebilmesi için bulunması gereken unsurlardan biri, sağlayıcılar arasındaki rekabetin dürüstlük kuralları dahilinde sürdürülmesidir. Bu da haksız rekabetin önlenmesi ile mümkün olabilecek olduğundan, haksız rekabet kurumu doğmuştur.

Haksız rekabetin hukukumuzdaki düzenlemesi TTK’da yapılmış olup, net bir tanım yapılmamakla birlikte 54. maddenin 2. fıkrasında haksız rekabetin ne olduğuna dair bir çerçeve çizmiştir. Buna göre haksız rekabet ‘‘*Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır.*’’ şeklinde tanımlanabilir.

Metaverse ise, son yıllarda büyük popülerlik kazanmış olan, birçoklarına göre kısaca ‘‘sanal gerçeklik’’ ya da ‘‘sanal evren’’ olarak nitelendirilen platformdur. Metaverse kelimesi ilk olarak, Neal Stephenson tarafından, bir bilimkurgu kitabı olan Snow Crash²’ta kullanılmıştır.³ Bu romanında Stephenson, metaverse’ü, içerisinde bulunduğumuz fiziksel dünyaya paralel olan, kullanıcıların dijital avatarları vasıtasıyla etkileşime girdiği, devasa sanal

*Arş. Gör., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Bilişim ve Teknoloji Hukuku Anabilim Dalı, melikahmet.akcinar@asbu.edu.tr

¹ AKPINAR, E., Haksız Rekabet Düzenlemelerinin Tarihi Gelişimi ve Genişleyen Uygulama ve Koruma Alanı, *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4.1, (2019): 51-84

² Türkçesi: Parazit

³ Judy Joshua. Information Bodies: Computational Anxiety in Neal Stephenson’s Snow Crash. *Interdisciplinary Literary Studies*, 19(1):17– 47, 2017. Publisher: Penn State University Press.

ortam olarak tanımlamıştır.⁴ Günümüzde, tam anlamıyla gerçekleşmiş bir “metaverse” bulunmasa da, çeşitli oyunlar ve filmler, metaverse’ün insan zihnindeki yerini ve ulaştırılmaya çalışıldığı noktayı göstermektedir.

Metaverse’ün ne olduğu ya da ne olacağı ile ilgili çok çeşitli fikirler bulunmaktadır. Buna karşın, her halükarda, hayatımızın içerisine yeni dahil olan ve adapte olduğumuz diğer her şey gibi, bu yeniliğin de bazı hukuki problemleri kendisiyle birlikte getireceği söylenebilir.

Bu noktada, temel anlamıyla bir ticaret hukuku konusu olan haksız rekabet de, gerek metaverse’ün gerçekleşmesiyle içerisine çekeceği milyonlarca kullanıcının, bu evren/evrenler içerisinde yapacağı çeşitli alışverişlerde, gerekse de metaverse’e erişim noktasında kullanıcıların alması gereken artırılmış gerçeklik gözlükleri ve diğer giyilebilir teknolojik aletlerin üretim sonrası satışında söz konusu olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Metaverse, sanal evren, haksız rekabet

UNFAIR COMPETITION IN THE METAVERSE

As a concept of commercial law, unfair competition, like all concepts in other fields of law, adapts to social and technological developments. In this context, it is expected from the legislator to make the necessary arrangements at every distance covered. Although it has not been fully realized yet, when the "metaverse" field becomes a part of our lives, it is obvious that this field will also need legal regulations in our country.

For this reason, it is necessary to focus on the situations in which unfair competition will arise in the metaverse area. However, first, it should be mentioned what unfair competition is.

Markets where a good or service is determined by the choices made freely by customers and suppliers without the obvious intervention of the state, in other words, by the interaction of supply and demand, are called "free markets".¹ One of the elements that must be present in order to be able to talk about a free market is the continuation of the competition between the suppliers within the rules of honesty. Since this can only be possible by preventing unfair competition, the institution of unfair competition was born.

The regulation of unfair competition in our law has been made in the TCC, and although there is no clear definition, the second paragraph of Article 54 draws a framework for what unfair competition is. According to this, unfair competition can be defined as "deceptive or

⁴ Lee, Lik-Hang & Braud, Tristan & Zhou, Pengyuan & Wang, Lin & Xu, Dianlei & Lin, Zijun & Kumar, Abhishek & Bermejo, Carlos & Hui, Pan. (2021). All One Needs to Know about Metaverse: A Complete Survey on Technological Singularity, Virtual Ecosystem, and Research Agenda. DOI:10.13140/RG.2.2.11200.05124/8

¹AKPINAR, E., Haksız Rekabet Düzenlemelerinin Tarihi Gelişimi ve Genişleyen Uygulama ve Koruma Alanı, *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4.1, (2019): 51-84

other acts contrary to the rule of good faith and commercial practices that affect the relations between competitors or between suppliers and customers are unfair and unlawful."

Metaverse, on the other hand, is the platform that has gained great popularity in recent years and is described by many as "virtual reality" or "virtual universe" for short. The word metaverse was first used by Neal Stephenson in *Snow Crash*, a science fiction book.² In this novel, Stephenson defined the metaverse as a huge virtual environment parallel to the physical world we live in, in which users interact through their digital avatars.³ Although there is no fully realized "metaverse" today, various games and movies show the place of the metaverse in the human mind and the point it is trying to reach.

There is a wide variety of ideas about what the Metaverse is or will be. On the other hand, in any case, it can be said that this innovation will bring with it some legal problems, like everything else that has just been included in our lives and to which we have adapted.

At this point, unfair competition, which is basically a matter of commercial law, is a matter of augmented reality glasses and other wearable technological glasses that must be purchased by millions of users, which will be attracted by the realization of the metaverse, in various shopping to be made in this universe/universes, and at the point of access to the metaverse. will be in question in the post-production sales of the tools.

Keywords: Metaverse, virtual universe, unfair competition

² Judy Joshua. Information Bodies: Computational Anxiety in Neal Stephenson's *Snow Crash*. *Interdisciplinary Literary Studies*, 19(1):17– 47, 2017. Publisher: Penn State University Press.

³ Lee, Lik-Hang & Braud, Tristan & Zhou, Pengyuan & Wang, Lin & Xu, Dianlei & Lin, Zijun & Kumar, Abhishek & Bermejo, Carlos & Hui, Pan. (2021). All One Needs to Know about Metaverse: A Complete Survey on Technological Singularity, Virtual Ecosystem, and Research Agenda. DOI:[10.13140/RG.2.2.11200.05124/8](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.11200.05124/8)

DAO'NUN GENEL OLARAK HUKUK SİSTEMİNE; ÖZEL OLARAK İSE TİCARET HUKUKUNA ETKİLERİ

Mete TEVETOĞLU*

DAO yani “Decentralized Autonomous Organization” merkezi olmayan özerk organizasyon demektir. Bu oluşumlar geleneksel bir hiyerarşik yapıya sahip değildir. Yine, DAO’da merkezi bir liderlik bulunmaz. DAO yapıları, herhangi bir organizasyon veya şirket iradesiyle oluşturulabilir. DAO’ların özelliği tamamen çevrimiçi olmaları ve fiziksel etkileşimin asgari seviyede olmasıdır. DAO’yu mümkün kılan, blokzincir teknolojisi ve buradaki işlemlerin şeffaf ve değiştirilemez yapısıdır. DAO’lar her türlü geleneksel organizasyon için şeffaf ve bürokrasiyi ortadan kaldıran alternatifler üretebilmektedir. Akıllı sözleşmeler ve merkezi olmayan yönetim temeline çalışan DAO’lar, oylama, varlık yönetimi gibi süreçleri otomatize eder. Bir işin karar ve icra aşamasına kadar otomatikleştirilmesi anlamına gelen bu uygulamalarda, kurallar topluluk tarafından doğrudan oylama ile belirlenir ve uygulanır. DAO’nun kurallarının ve DAO topluluğu kararlarının otomatize edilmesi akıllı sözleşmelerle sağlanır. Şeffaf ve açık yapıdan ötürü kural veya kararlar, kişi veya grup bazlı manipüle edilemez. Oylama ve faaliyetlere “DAO token” denen kripto varlıklarla katılım sağlanır. DAO token birden fazla türde olabilir ve böylece birden fazla fonksiyon tokenize edilebilir. Bu sayede yasaların ve hatta anayasanın yapılmasından, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ve kararlarına, şirketleşmeye iştirak etmekten, şirketlere fonlama yapılmasına kadar çeşitli hukuki işlemler DAO ile geniş kitlelerin katılımına açılabilir. Bu noktada DAO’lar genel olarak hukuk sistemini, özel olarak ise ticaret hukukunu derinden etkileme ve değiştirme potansiyeli arz eder. Nitekim, bugün tüm gelişmiş toplumlarda DAO’ların hukuka etkileri, buradaki hukuki işlemlerin nitelikleri, DAO’ların hangi yasal sınırlara tabi olacağı, DAO’lara tüzel kişilik atfedilip edilemeyeceği, DAO’larda sorumluluk rejiminin nasıl belirleneceği tartışılmaktadır. Dağıtık yönetimin kurumsal yönetimi mümkün mü kıldığı yoksa imkansız hale mi soktuğu gibi başlıklar da bu tartışmalara eklenebilir. Anonim olan bu yapılara ilişkin KYC / AML süreçlerinin nasıl uygulanacağı, yargı yetkisi gibi sorunlar gündemdedir. Öte yandan, DAO yapıları en çok ticaret hukukunun ilgisini çekmektedir. Zira blokzincir ve akıllı sözleşmelerle bir projenin fonlanması veya hayata geçirilmesi, bunun ülke sınırlarına tabi olmayan ve sermaye piyasası süreçlerinden arındırılmış bir şekilde doğrudan yapılabilmesine olanak sağlayan DAO’lar finans ve yatırım çevrelerinin ilgisini çekmektedir. Çok sayıdaki

* Doç. Dr., Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Anabilim Dalı Başkanı & Maltepe Üniversitesi Teknoloji ve Fikri Mülkiyet Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü, metetevetoglu@maltepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2575-906X.

yatırım karakterli DAO yapısı, bu bakımdan hem genel olarak hem de ticaret hukuku özelinde mevcut ilke ve kuralların ışığında analiz edilmeye ve kendine özgü yönlerinin dikkate alınmasıyla hukuk bilimi tarafından doğru anlaşılmaya ve doğru şekilde regüle edilmeye muhtaçtır.

Anahtar Kelimeler: DAO, akıllı sözleşmeler, blokzincir, merkeziyetsiz şirketler

THE EFFECTS OF THE DAO TO THE LEGAL SYSTEM IN GENERAL AND SPECIALLY ITS EFFECTS ON COMMERCIAL LAW

DAO, i.e. “Decentralized Autonomous Organization” means a decentralized autonomous organization. These organizations do not have a traditional hierarchical structure. Again, there is no central leadership in the DAO. DAO structures can be created at the will of any organization or company. The specialty of DAOs is that they are completely online and physical contact is minimal. It is the blockchain technology and the transparent and immutable nature of transactions therein that make DAO possible. DAOs can produce transparent and non-bureaucratic alternatives for any traditional organization. Working on smart contracts and decentralized governance, DAOs automate processes such as voting and asset management. In these applications, which mean the automation of a job up to the decision and execution stage, the rules are determined and implemented by the community by direct voting. Automating the rules and community decisions of the DAO is provided by smart contracts. Due to its transparent and open structure, rules or decisions cannot be manipulated by an individual or groups. Participation in voting and activities is ensured with crypto assets called “DAO tokens”. The DAO token can be of more than one type and thus multiple functions can be tokenized. In this way, various legal transactions, from the making of laws and even the constitution to the activities and decisions of non-governmental organizations, from participating in incorporation to funding companies, can be opened to the participation of large masses with the DAO. At this point, DAOs have the potential to deeply affect and change the legal system in general and commercial law in particular. As a matter of fact, today, in all developed societies, the effects of DAOs on the law, the nature of legal transactions, the legal boundaries that DAOs will be subject to, whether they can be attributed to DAOs as legal entities, and how the liability regime in DAOs will be determined are discussed. Topics such as whether distributed governance makes corporate governance possible or impossible can be added to these discussions. Issues such as how to apply KYC / AML processes to these anonymous structures and jurisdiction are on the agenda. On the other hand, DAO structures attract the attention of commercial law the most. Because, DAOs attract the attention of finance and investment circles by enabling the

funding or realization of a project with blockchain and smart contracts to be done directly in a way that is not subject to country borders and free from capital market processes. In this respect, many investment-characterized DAO structures need to be analyzed in the light of existing principles and rules both in general and in commercial law, and to be properly understood and regulated by legal science, taking into account their unique aspects.

Keywords: DAO, smart contracts, blockchain, decentralized companies

ULUSLARARASI HUKUK VE TÜRK SİNAİ MÜLKİYET KANUNA GÖRE, MARKA OLARAK TESCİL EDİLEBİLECEK İŞARETLER

Mohamed Hassan JICSIN*

Son zamanlarda küresel ticaret sektörü günlük gelişim aşamasındadır ve yerel olarak kullanmak ve küresel olarak veya sınırların ötesinde ithal etmek için yeni imalat ve mallar üretmektedir. Ayrıca, her ticari şirket, kendi mal ve hizmetlerini diğer kişilerin mal reklam hizmetlerinden ayırmak için bir ticari marka olarak işaretler veya hizmet markaları oluşturuyor. Bu nedenle, ülkeler devam eden gelişmelerden kaynaklanan çatışmaları önlemek ve yönetmek için ticari marka yasaları oluşturuyorlar. Dünya entelektüel Mülkiyet organizasyonu "WIPO", dünya çapında fikri mülkiyetin korunmasını teşvik etmeyi ve WIPO'nun yönettiği anlaşmalarla kurulan fikri mülkiyet birlikleri arasında idari işbirliğini sağlamayı amaçlayan uluslararası kurumlardan biridir. Benzer bir şekilde Türkiye, kendi kodlarını geliştirdikleri ve belirli uluslararası marka protokollerinin bir parçası oldukları için entelektüel Mülkiyet (IP) sektörünün en gelişmiş ülkelerinden biridir. Bu makale, uluslararası protokollere ve Türk Sınai Haklar Kanunu'na göre ticari markalara ilişkin tescil edilebilir işaretleri ve markanın bir kez tescil edilebilir olarak görülmesi için ilgili ölçümleri son derece inceleyecektir. Bu makale, uluslararası protokollere ve Türk Sınai Haklar Kanunu'na göre ticari markalara ilişkin tescil edilebilir işaretleri ve markanın bir kez tescil edilebilir olarak görülmesi için ilgili ölçümleri derinlemesine inceleyecektir. Aksine, bu çalışma, siz incelemediğiniz sürece işaretin veya işaretin sonsuza dek kaydedilemeyeceği gerekçelerine odaklanacaktır

Anahtar kelimeler: Hizmet markaları, tasarım markası, entelektüel mülkiyet

REGISTRABLE SIGNS FOR TRADEMARKS ACCORDING TO INTERNATIONAL LAW AND THE TURKISH INDUSTRIAL CODE

In recent times the global commercial sector is under daily development and producing new manufactures and goods to use locally and import globally or beyond the borders. Additionally, every business company is creating signs or service marks as a trademark to distinguish its own goods and services from the goods and services of other persons. For that reason, countries are establishing trademark laws to prevent and manage conflicts arising from ongoing developments. World Intellectual Property Organization “ WIPO “ is one of the international institutions that stand to promote the protection of intellectual property worldwide and to ensure administrative cooperation among the intellectual property unions established by treaties that the WIPO administers. Similarly, Türkiye is one of the most developed countries

*Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda öğrenci, xaqsoorlf@gmail.com, ORCID: 0009-0000-0960-4343.

in the Intellectual Property (IP) sector; since they developed their own codes and they are part of certain international trademark protocols. This paper will deeply examine registrable signs for trademarks according to international protocols and the Turkish Industrial Rights Code, and related measurements to deem the mark as registerable once. On the contrary, the study will focus on grounds that rendered the sign or mark not to be registerable forever unless you revise it.

Keywords: Service marks, design marks, intellectual property

ŞİRKETLERİN DİJİTAL KURULUMU VE YÖNETİMİ İÇİN ESTONYA MODELİ

Mustafa YASAN*

1991’de Sovyetler Birliğinden ayrılarak yeniden bağımsızlığını kazanan Estonya günümüze kadar hukuk dahil sosyal ve ekonomik her alanda reformist bir karakteri politikalarına yansıtmayı başarmıştır. Dijitalleşmek bu reformist karakterin bir yansımasıdır. AB’nde henüz tamamlanmamış kodifikasyon çalışmalarına rağmen Estonya, şirketlerin elektronik olarak kuruluşunu mümkün kılan düzenlemeleri hukuk sistemine dahil etmeyi başarmıştır. Bu sayede tüm dünyadan özellikle yazılım, pazarlama, eğitim, danışmanlık alanlarında yaratıcı fikir sahibi yatırımcıları Estonya’ya çekebilmeyi başarmıştır. Şirketlerin kuruluşunda hem geleneksel hem de dijital yöntemi yatırımcılara bir seçenek olarak sunan Estonya tamamlayıcı mahiyetteki e-Residency ile bu alanda bir rol model olarak başarı hikayesi yazmıştır. Bu başarı hikayesinden Türk hukukunun da yararlanması olması gereken açıdan kaçınılmazdır. Ancak sadece hukuki altyapının hazırlanması beklenen faydanın elde edilebilmesi için yeterli gelmeyecektir. Yatırımlar için olmazsa olmaz hukuk güvenliğinin gereklerinin yerine getirilmesi de gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Estonya şirketler hukuku, şirketlerin elektronik kuruluşu, şirketler hukukunda dijitalleşme, e-şirket, e-vatandaşlık

IN TERMS OF DIGITAL ESTABLISHMENT AND MANAGEMENT OF COMPANIES: THE ESTONIAN MODEL

Estonia, which gained its independence again by separating from the Soviet Union in 1991, has managed to reflect a reformist character in its policies in every social and economic field, including law. Digitization is a reflection of this reformist character. Despite the incomplete codification efforts in the EU, Estonia has succeeded in integrating the regulations enabling the electronic establishment of companies into its legal system. In this way, it has succeeded in attracting investors with creative ideas from all over the world, especially in the fields of software, marketing, education and consultancy, to Estonia. Estonia, which offers both traditional and digital methods as an option to investors in the establishment of companies, has written a success story as a role model in this field with its complementary e-Residency. It is inevitable that Turkish law should also benefit from this success story. However, the preparation of the legal infrastructure alone will not be sufficient to obtain the expected benefit. It is also necessary to fulfil the requirements of legal security, which is indispensable for investments.

* Doç. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, mustafa.yasan@idu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0741-9720

Keywords: Estonian company law, electronic establishment of companies, digitalisation in company law, e-company, e-citizenship

NİTELİKLİ FİKRİ TAPU (NFT) VE TELİF HAKKI

Nüket Evrim AYDINER KARATURP*

2017 yılında ortaya çıkan¹, 2021 baharı ile birlikte popüler hale gelen² ve hızla çok yüksek bir piyasa hacmine ulaşan NFT (Nitelikli Fikri Tapu), blokzincir teknolojisine dayanan ve akıllı sözleşmeler yardımı ile güvenlik ve el değiştirmesi sağlanan, eşi benzeri olmayan ve değiştirilemeyen nitelikte³ bir tür sanal jetondur. Esasen Ethereum blokzincirinin bir parçası olan NFT'nin bir tür dijital sertifika olarak tanımlandığı da görülmektedir. 2022 yılı ilk çeyreğinde yüzde 220 oranında bir artış ile 54 milyar ABD Dolarlık işlem hacmine ulaşan NFT⁴, piyasa hacminin büyüklüğü, kişilerin NFT'yi bir yatırım aracı olarak görmesi ve sağladığı devir kolaylığı ile git gide daha çok ilgi odağı haline gelmektedir. Ancak konuya ilişkin teknik bilgi eksikliği ve yanıltıcı açıklamalar nedeni ile hak kayıpları yaşanması da olası görünmektedir. Hakkında yasal düzenleme bulunmayan NFT'nin, doktrinde hukuki nitelikleri ve kullanımlarından doğabilecek hukuki sorunlar bakımından incelenmekte olduğu, yerli ve yabancı bazı mahkeme kararlarının da verilmeye başlandığı görülmektedir.

Her ne kadar NFT fikri haklarla özellikle de telif hakkı ile bağlantılı olarak daha çok anılsa da, işlevleri bakımından NFT'nin sadece fikri mülkiyet hukukunu değil, sözleşmeler, menkul kıymetler, vergi ve mülkiyet hukuku gibi daha pek çok hukuk dalını da ilgilendirdiği görülmektedir⁵. NFT'nin değiştirilemez niteliği ve bünyesinde yer alan akıllı sözleşmeler vasıtasıyla eser sahibinin haklarını korumada yardımcı olacağı ve devre ilişkin ispat sorunlarını azaltacağı gerekçesi ile telif hakkı bakımından öne çıktığı görülmektedir. Bu çalışmada NFT kavramı, hukuki niteliği ve ilgili taraflar açısından doğurabileceği hukuki sonuçlar, 5846 sayılı Fikri Mülkiyet Kanunu ile düzenlenmiş bulunan telif hakkı kapsamında incelenmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde NFT ve blokzincir, sanal para, sanal jeton gibi NFT'nin ilgili olduğu kavramlar ile sanal jeton türleri kısaca açıklanacak, ikinci bölümünde ise, NFT çerçevesinde telif hakkı ile bağlantılı olarak NFT'nin oluşturulması, satımı ve yeniden satımı

* Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi İngilizce İşletme Bölümü Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, nuketevrim.aydiner@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5384-1562

¹Rahman, Syedur: "NFT's, Risk, Regulation and The Law", <https://www.rahmanravelli.co.uk/expertise/nfts-non-fungible-tokens-risks-regulation-and-the-law>, (son erişim: 31.10.2022).

² Yıldırım Köse, Mutlu/ Yıldız, Havva: "Birleşik Krallık ve Çin'den NFT'ler ile İlgili İki Güncel mahkeme Kararına Güncel Bir Bakış", 31.05.2022, IPR Gezgini, <https://iprgezgini.org/2022/05/31/birlesik-krallik-ve-cinden-nftler-ile-ilgili-iki-guncel-mahkeme-kararina-genel-bir-bakis>, (son erişim:31.10.2022).

³ Özdemir, Semih Sırrı: "Sanat Eserlerinin Menkul Kıymetleştirilmesinde Bir Araç Olarak Gayri Misli Sanal Jetonlar (NFT) ve Sahiplerine Sağladıkları Fikri Hakların Değerlendirilmesi", BATİDER, 2021, C. XXXVII, S. 3, s. 49.

⁴ Caymaz, Günay: "NFT Sektörü 2022 Yılı İlk Çeyreğinde Ne Kadar Büyüdü?", Investing.com, 18.04.2022, (son erişim: 31.10.2022).

⁵ Aksoy, Pınar Çağlayan/Üner, Zehra Üzken: "NFT's and copyright: challenges and opportunities", Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2021, Vol. 16, No. 10, s. 1115.

gibi durumlarda taraflar ve hizmet sağlayıcı platformlar bakımından ortaya çıkabilecek hukuki sorunlara, sorumluluklara ve sınırlı sayıdaki yerli ve yabancı yargı kararına değinilecektir.

Anahtar Sözcükler: Nitelikli fikri tapu (NFT), blokzincir, akıllı sözleşmeler, kripto para, telif hakkı

NON-FUNGIBLE TOKENS AND COPYRIGHT

NFT (Non-fungible Token), is a kind of coin which emerged in 2017, became popular with the spring of 2021 and rapidly reached a very high market volume, is a kind of unique and unchangeable virtual property based on blockchain technology and provided with security and exchange with the help of smart contracts.

NFT, which is essentially a part of the Ethereum blockchain, is defined as a kind of digital certificate also. NFT, which has reached a transaction volume of 54 billion US dollars with an increase of 220 percent in the first quarter of 2022, is becoming more and more the focus of attention due to the size of the market, the fact that people see NFT as an investment tool and the ease of transfer it provides. However, it seems possible to experience loss of rights due to lack of technical knowledge and misleading explanations on the subject. It is seen that NFT, for which there is no legal regulation yet, is being examined in terms of its legal qualifications and legal problems that may arise from its use, and some domestic and foreign court decisions have begun to be made.

Although NFT is mostly mentioned in connection with intellectual property rights, especially copyright, it is seen that NFT is not only related to intellectual property law, but also to many other branches of law such as contracts, securities, tax and property law. It is seen that NFT stands out in terms of copyright due to its unchangeable nature and the reason that it will help protect the rights of the author through smart contracts and reduce the proof problems regarding the circuit. In this study, the concept of NFT, its legal nature and its legal consequences for interested parties are examined within the scope of copyright regulated by the Intellectual Property Law No. 5846.

In the first part of the study, the concepts related to NFT such as NFT and blockchain, virtual money, virtual tokens and types of virtual tokens will be briefly explained. Legal problems that may arise in terms of the responsibilities of the service provider platforms, the parties will be examined and a limited number of domestic and foreign judicial decisions will be discussed.

Keywords: Non-fungible tokens, blockchain, smart contracts, cryptocurrency, copyright

ELEKTRONİK GENEL KURULLARIN İŞLEYİŞİ

Özge AYAN*

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun getirdiği önemli yeniliklerinden biri, anonim şirket genel kurullarının elektronik ortamda yapılmasıdır. Elektronik genel kurul yapabilme imkanı sayesinde, şirketlerde ortaklar demokrasisinin sağlanması ve oransal olarak küçük, yönetimde söz sahibi olamayacak ortaklarında genel kurula katılması kolaylaşmıştır. Şirket ortaklarının zaman kaybı ve yol masrafı gibi zorluklar elektronik genel kurullar sayesinde ortadan kaldırılabilir. Elektronik genel kurul yapılmasına ilişkin temelde iki düzenleme bulunmaktadır. Bunlar, “Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik” ile “Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ”dir. Getirilen yasal düzenlemelerde anonim şirket genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama, oy kullanmaya, Elektronik Genel Kurul Sisteminin işleyiş esaslarına, sistemin katılımcılarının yükümlülüklerine, teknik hususlara ve güvenlik kriterlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Elektronik genel kurul yapılmasına ilişkin temelde iki düzenleme bulunmaktadır. Bunlar, “Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik” ile “Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ”dir. Getirilen yasal düzenlemelerde anonim şirket genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama, oy kullanmaya, Elektronik Genel Kurul Sisteminin işleyiş esaslarına, sistemin katılımcılarının yükümlülüklerine, teknik hususlara ve güvenlik kriterlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Borsaya kote şirketler için zorunluluk olan elektronik genel kurullar, borsaya kote olmayan diğer şirketler için de ihtiyari olarak yapılabilir. “e-GKS” olarak kısaltılan, şirketler, pay sahipleri, temsilciler, aracı kuruluşlar ve diğer paydaşlar açısından genel kurul öncesindeki, toplantı anındaki ve sonrasında bütün işlemlerin elektronik imzayla yapılabildiği bir platform sayesinde, söz konusu genel kurul toplantıları yapılabilmektedir.

Tebliğimizde, uluslararası dijital çağda hukuk sisteminde yer bulan elektronik genel kurulun toplantı öncesinde, toplantı esnasında ve toplantı sonrasında yapılan işlemler ele alınarak, elektronik genel kurul sisteminin işleyişi açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik genel kurul, anonim şirket, genel kurul

OPERATION OF ELECTRONIC GENERAL ASSEMBLY

One of the important innovations brought by the Turkish Commercial Code No. 6102 is the opportunity to hold joint stock company general assemblies electronically. With the introduction of the opportunity to hold an electronic general assembly meeting, it has become easier to ensure the democracy of the partners in the companies and to attend the general assembly for the proportionally small partners who cannot have a say in the management. The

* Prof. Dr. Özge Ayan, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Sigortacılık Bölümü, ozgeayan1@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2612-6846>

difficulties of company partners such as loss of time and travel expenses can be eliminated by means of electronic general assemblies.

There are basically two regulations regarding the electronic general assembly. These are “*Regulation on Electronic General Assembly Meetings of Joint Stock Companies*” and “*Communiqué on the Electronic General Assembly System to be Implemented in the General Assembly of Joint Stock Companies*”. In the legal regulations introduced, the procedures and principles regarding electronic participation in joint stock company general assembly meetings, making suggestions, expressing opinions, voting, operating principles of the Electronic General Assembly System, obligations of the participants of the system, technical issues and security criteria have been determined.

Electronic general assemblies, which are a necessity for quoted on the stock exchange companies, can also be held electronically on an optional basis for other types of companies that are not listed on the stock exchange. General assembly meetings can be held through a platform (e-GKS) where all transactions before, during and after the general assembly meeting can be done with electronic signature in terms of corporations, shareholders, representatives, intermediary institutions and other stakeholders.

In this study, the operation of the electronic general assembly system will be tried to be explained by discussing the pre- and post-meeting processes of this general assembly, which takes place in the legal system in the international digital age.

Keywords: Electronic general assembly, joint stock company, general assembly

DİJİTALLEŞMENİN ANONİM ŞİRKET GENEL KURUL TOPLANTILARINA ETKİSİ – İSVİÇRE HUKUKUYLA KARŞILAŞTIRMALI OLARAK

Özge KARAEGE*

TTK m. 1527/1 hükmüne göre, şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya birkısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilecektir. TTK m. 1527/5 hükmü anonim şirket genel kurulundan bahseder ve bu düzenlemeye göre anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

TTK m. 1527/1 ile 5.fikra düzenlemeleri karşılaştırıldığında anonim şirket genel kurullarının tamamen elektronik ortamda yapılabilmesi, mevcut düzenlemeler çerçevesinde mümkün değildir. TTK m. 407 genel kurula kimlerin katılacağını düzenlemiştir. Buna göre, Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Denetçi ile Bakanlık temsilcisi de hazır bulunur. Dolayısıyla söz konusu olabilecek elektronik katılımlı bir genel kuruldur.

Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ de 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tebliğ, anonim şirket elektronik genel kurullarının işleyişi, teknik hususlar ve güvenlik kriterlerine ilişkin usul ve esasları belirleme amacını taşımaktadır. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde zorunlu hâle gelecektir. Diğer şirketler içinse ihtiyaridir.

Yönetmelik m. 8'e göre; Genel kurula elektronik ortamda katılım, hak sahiplerinin veya temsilcilerinin güvenli elektronik imzaları ile EGKS'ye girmeleriyle gerçekleşir. Toplantıya elektronik ortamda katılan hak sahipleri ve temsilcilerine ilişkin liste toplantı başlamadan önce EGKS'den alınır. Bu liste, Kanunun 407 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca çıkarılacak Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hazır bulunanlar listesinin oluşturulmasında kullanılır. Genel kurul toplantısı fiziki ve elektronik ortamda aynı anda açılır (m. 9). Hak sahibi veya temsilcisinin, elektronik ortamda katıldığı genel kurul toplantısında görüşlerini elektronik olarak iletceği m. 10'da düzenlenmiştir. Genel kurul toplantılarına elektronik ortamda

* Prof. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD., ozge.karaege@ikc.edu.tr, Orcid: 0000-0003-3701-2569

katılanlar, toplantı başkanının ilgili gündem maddesine ilişkin oylamaya geçildiğini bildirmesinden sonra, oylarını EGKS üzerinden kullanacaktır. Her gündem maddesinin toplantı başkanının oylamaya geçildiğini bildirmesinden sonra ayrı ayrı oylanması zorunludur. Oylama sonucu, EGKS üzerinden toplantı başkanına iletilir. Toplantı başkanı bu sonucu ve varsa elektronik ortamda gönderilen muhalefet beyanını tutanağa işler. Hazır bulunanlar listesi ve toplantı tutanağı toplantı bitiminde Bakanlık temsilcisine elektronik belge taşımaya ve saklamaya elverişli bir ortam içerisinde de teslim edilecektir (m. 12).

İsviçre Hukukunda anonim şirketler hukuku revizyonu ile ilgili yasal düzenlemeler, 19.06.2020 tarihinde parlamento tarafından çıkarıldı. Ancak konumuzla ilgili olan değişiklik getiren kısımlar ise 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girecektir. Şu anki mevzuat göz önünde bulundurulduğunda, İsviçre hukukunda elektronik genel kurul yapılmasına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

RevOR m. 701d sanal genel kurulu düzenlemektedir. Sanal genel kurul ile fiziki bir toplantı yeri olmaksızın, genel kurulun icrası mümkündür. Bunun iki koşulu bulunmaktadır; Şirket sözleşmesinde bu hususta düzenleme bulunması ve Bağımsız oy hakkı temsilcisinin belirlenmesi. Doktrinde video konferans veya telekonferans şeklinde elektronik araçların kullanımının doğrudanlık ilkesini zedelediğinden mümkün olacağı savunulmaktadır¹. E-mail yoluyla genel kurulun icrasına ise izin verilmemektedir. Zira eş zamanlı olarak katılımcıların etkileşimde bulunmaları mümkün olmayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik genel kurul, sanal genel kurul, bakanlık temsilcisi

¹ Roland Müller/Fabian Akeret: “Die Generalversammlung nach revidiertem Aktienrecht”, SJZ 117/2021, S. 7, s. 15.

SOSYAL MEDYA ETKİLEYİCİLERİNİN TİCARİ REKLAM NİTELİĞİNDEKİ FAALİYETLERİNİN HUKUKSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sema AYDIN*

Hasan Ali KAPLAN**

Günümüzde, tüketicilerin hedeflenmesi ve ikna edilmesinde geleneksel pazarlama yöntemlerinin etkinliğini kaybetmesiyle, işletmeler ticari mesajlarını iletmede dijital kanallara yönelmektedir. Bu stratejide mesajlar; dijital kanallardan ve beklenmeyen zamanlarda tüketicilere ulaştırılmaktadır. Bu kanallardan, kullanıcı ve kullanım sıklığı en yüksek olanın sosyal medya olduğu görülmektedir. Ülkemizin internet ve sosyal medya kullanımında dünya genelinde üst sıralarda olduğu (Karatepe Kaya, 2021, 667) dikkate alındığında, konunun taşıdığı önem daha iyi anlaşılmaktadır.

Sosyal medyada işletmeler, genellikle kurumsal iletişim kanallarını kullanmak yerine, yüksek takipçi sayısına sahip kişilerin ürünlerini tanıtmasını sağlamaktadır. Bu yöntemde, mesaj, tüketicinin algıları üzerinde gerçekleşmektedir. Sosyal medya etkileyicilerinin reklam niteliğindeki faaliyetleri, takipçiler tarafından genellikle böyle algılanmamakta ve bu mecradan toplanan bilgilerin tarafsız ve objektif olduğu düşünülmektedir.

Ticaret Kanunu m. 55'te dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışların haksız rekabet teşkil ettiği genel olarak belirlendikten sonra, haksız rekabet oluşturan bazı hallere özellikle yer verilmiştir. Örneğin; kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek haksız rekabet kabul edilmektedir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 61. maddesinde ticari reklam, bir mal veya hizmetin hedef kitlesini oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecra yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurular olarak tanımlanmaktadır.

Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nin 6. maddesine göre ise; "biçimi ve yayınlandığı mecra ne olursa olsun bir reklamın, reklam olduğu açıkça anlaşılmalıdır". Sosyal medya etkileyicileri, genellikle yapmış oldukları paylaşımlarda, takipçilerinin açıkça fark edemeyecekleri şekilde ürün ve hizmetlerin reklamını yapmaktadır (Karatepe Kaya, 2021, 677-678). Oysa, reklam amaçlı yapılan paylaşımlar kullanılan içerikten

* Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, aydinsema@yahoo.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, kaplanha@gmail.com

görsel ve işitsel olarak açık bir şekilde ayırt edilebilir olmalıdır. Yönetmelik m. 22’de reklamların ayırt edilmesi ilkesinin sonucu olarak örtülü reklam yasağı düzenlenmektedir.

“Örtülü reklam yasağı”nın sosyal medya etkileyicileri aracılığıyla yapılan reklamlarda da geçerli olduğu, Sosyal Medya Etkileyicileri Tarafından Yapılan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Hakkında Kılavuz’da (Bkz. <https://tuketici.ticaret.gov.tr/duyurular/sosyal-medya-etkileyicileri-tarafindan-yapilan-ticari-reklam-ve-haksiz-ticari-uyg>) da vurgulanmaktadır (Ayrıca bkz. Korkmaz, 2022, 190; Çamdereli ve Kocabay Şener, 2016, 218). Anılan kılavuzda sosyal medya etkileyicileri şu şekilde tanımlanmaktadır; “Sosyal medya hesabı üzerinden kendisine veya reklam verene ait bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla pazarlama iletişiminde bulunan kişi”. Kılavuzun 5. maddesinde sosyal medya etkileyicisi aracılığıyla yapılan reklamların, açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmesi ve ayırt edilebilir olması zorunluluğundan ve her türlü iletişim aracında olduğu gibi sosyal medyada da sesli, yazılı ve görsel olarak örtülü reklam yasağından bahsedilmektedir. Ayrıca reklam verenden maddi kazanç ve/veya ücretsiz ya da indirimli mal veya hizmet gibi faydaların sağlandığı paylaşımlarda, sosyal medya etkileyicisi tarafından bu durumun, ticari reklam ilişkisinin gerçekleştiği platforma bağlı olarak kılavuzda yer alan ifadelerden en az birisi ile açıkça belirtmesi zorunludur.

Bu çalışmada sosyal medya etkileyicilerinin reklam niteliği taşıyan faaliyetleri, mevzuat hükümleri ve yargı kararları çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Sosyal medya etkileyicisi, reklam, örtülü reklam, haksız rekabet

LEGAL EVALUATION OF THE COMMERCIAL ADVERTISING ACTIVITIES OF SOCIAL MEDIA INFLUENCES

Today, as traditional marketing methods lose their effectiveness in targeting and persuading consumers, business is turning to digital channels to convey their commercial messages. In this strategy the message is delivered to consumers through digital channels and at unexpected times. It is seen that among these channels, social media has the highest user and frequency of use. Considering that our country is at the top of the world in internet and social media usage (Karatepe Kaya, 2021, 667), the importance of the subject is better understood.

In social media, businesses generally allow people with high followers to promote their products instead of using corporate communication channels. In this method, the message takes place on the perceptions of the consumer. The advertising activities of social media influencers are generally not perceived as such by the followers and the information collected from this medium is impartial and objective.

In Article 55 of the Commercial Code, after it has been determined in general that advertisements and sales methods contrary to the rule of good faith and other unlawful acts constitute unfair competition, some situations that constitute unfair competition are specifically included. For example, it is considered unfair competition to make false or misleading statements about itself, its commercial enterprise, business signs, goods, business products, activities, business relations or to put the third party ahead of the competition by the same means.

In article 61 of the Law on the Protection of the Consumer; Commercial advertisement is defined as the announcements in marketing communication made by advertisers in any medium, in written, visual, audio and similar ways, in order to inform or persuade those who constitute the target audience of a good or service.

According to Article 6 of the Commercial Advertisement and Unfair Commercial Practices Regulation; “An advertisement, regardless of its form and the medium in which it is broadcast, must be clearly understood as an advertisement”. Social media influencers usually advertise products and services in their posts in a way that their followers cannot clearly notice (Karatepe Kaya, 2021, 677-678). However, shares made for advertising purposes should be clearly distinguishable from the content used visually and audibly. As a result of the principle of distinguishing advertisements in article 22 of the regulation, a ban on implicit advertising is regulated.

It is also emphasized in the Guide on Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices by Social Media Influencers that the “ban on veiled advertising” also applies to advertisements made through social media influencers. (See <https://tuketici.ticaret.gov.tr/duyurular/commercial-advertising-and-unfair-commercial-application-by-social-media-influencers>) (See also Korkmaz, 2022, 190; Çamdereli and Kocabay Şener, 2016, 218). In the mentioned Guide, social media influencers are defined as; “The person who makes marketing communication in order to sell or rent a good or service belonging to him or the advertiser, to inform or persuade the target audience through his social media account”. In the 5th article of the guide, it is mentioned that the advertisements made through social media influencers must be expressed in a clear and understandable way and be distinguishable, and the prohibition of audible, written and visual covert advertising in social media as in all communication tools. In addition, in the posts where financial gains and/or benefits such as free or discounted goods or services are provided from the advertiser, it is obligatory for the social media influencer to clearly state this with at least one of the expressions

in the Guide and this is depending on the platform where the commercial advertising relationship takes place.

In this study, the advertising activities of social media influencers will be evaluated within the framework of legislative provisions and judicial decisions.

Keywords: Social media influencer, advertising, covert advertising, unfair competition

TÜRK TİCARET KANUNU'NDAKİ SİGORTACILIK HÜKÜMLERİ AÇISINDAN SİGORTEKNOLOJİ (*INSURTECH*) UYGULAMALARININ BAŞLICA ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Semih Sırrı ÖZDEMİR*

Sigorta şirketleri, sigorta sözleşmesinin akdedilmesinden hasarın tazminine kadar geçen süreçte, sigorta ettiren ve ilgili diğer kişilerin beyanları çerçevesinde risklerin tespiti, primin belirlenmesi, tazmin talebinin karşılanması gibi konularda kararlar almaktadır. Bu kişilerin beyanlarının gerçeğe uygunluğunun tespiti, olası risklerin anlaşılması ve suiistimal amaçlı hasar bildirimlerinin elenmesi gibi amaçlarla¹, sigorta şirketlerinin teknolojik uygulamalardan gün geçtikçe daha yoğun bir şekilde yararlandıkları görülmektedir².

Teknoloji sayesinde ulaşılan gelişim ve buluşlar³, uygulama⁴ ve öğretiler⁵ sigorta ile teknoloji kelimelerinin birleştirilmesi ile oluşturulan yeni bir kelime olarak *sigorteknoloji* (*insurtech*) kavramı ile ifade edilmektedir. Kavramın, sigorta alanındaki teknolojilere yönelik çalışmalarda bulunan teşebbüslerden oluşan bir ekosisteme⁶, bu şirketlerden herhangi birine⁷ veya sigortacılık sektörü tarafından ya da bu sektör için yapılan teknolojik girişimlere⁸ yatırım ettiğini belirten görüşler bulunmaktadır. Akıllı sözleşmeler, ölçüm cihazları (*telematic*)⁹, büyük veri¹⁰ ve algoritmalar¹¹ bu amaçla kullanılan araçlar arasındadır.

Sigorta şirketlerinin artan teknolojik kabiliyeti ve farklı verileri bir arada işleyebilme imkânı, Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümlerinin konu açısından değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Örneğin, sigortalının aracına yerleştirilen ölçüm cihazının, kazanın

*Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, semihozdemir@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0467-1517.

¹ Lewis, Sam: Insurtech: An Industry Ripe for Disruption, Georgetown Law Technology Review, C. 1, S. 2, 2017, s. 497.

² World Insurtech Report 2021, Capgemini Research Center/Efma, s. 11, (erişim tarihi: 28.11.2022).

³ EIOPA Insurtech Roundtable How Technology and Data are Reshaping the Insurance Landscape, https://register.eiopa.europa.eu/Publications/Reports/08.0_EIOPA-BoS17-165_EIOPA_InsurTech_Roundtable_summary.pdf, (yayın tarihi: 05.07.2017, erişim tarihi: 28.10.2022).

⁴Bu konuda bkz. Gallagher Re Global Insurtech Report, 08/2022, (<https://www.ajg.com/gallagher/news-and-insights/2022/august/global-insurtech-report-for-2022-q2/>), (erişim tarihi: 28.10.2022).

⁵ Bu konuda bkz. Lin, Lin/Chen, Christopher: The Promise and Perils of Insurtech, Singapore Journal of Legal Studies, C. 1, 2020, s. 115 vd.

⁶ Manes, Paola: Legal Challenges in the Realm of Insurtech, European Business Law Review, C. 31, S. 1, 2020, s. 134.

⁷This is Insurtech's Moment. Will Insurers Seize the Opportunity, PWC, <https://www.pwc.com/us/en/industries/financial-services/library/insurtech-innovation.html>, (erişim tarihi: 28.10.2022).

⁸ Meggit, Gary: A Leap of Faith – Insurtech and the Doctrine of Uberrimae Fidei, Journal of Comparative Law, C. 13, S. 2, 2018, s. 262.

⁹ Meggit, s. 261.

¹⁰ Ifantino, Marta: Big Data Analytics, Insurtech and Consumer Contracts: A European Appraisal, European Review of Private Law, C. 30, S. 4, 2022, s. 613 vd.

¹¹ Barsan, Iris: Insurtech and Data Privacy Issues, Revue Trimestrielle de Droit Financier, 2020, s. 58.

gerçekleştiğini sigorta şirketine bildirmesi, sigortacının rizikonun gerçekleştiğini fiilen öğrenmesi kapsamında kabul edilebilir, (TTK m. 1446/3). Bir diğer örnek olarak, büyük verinin işlenmesi sayesinde, sözleşmede riziko ağırlaşması olarak belirtilen durumlardan birinin gerçekleştiğini tespit eden sigortacı açısından; bir aylık fesih süresi, bu tespit tarihinden başlatılabilecektir, (TTK m. 1445). Sigortacının verileri işlemekte yararlandığı sistemler, kendi bilgisine sonuç bağlanan, aşkın sigorta gibi durumlarda özel bir önem kazanmaktadır, (TTK m. 1463/2). Belirtilen çerçevede bir kanaate ulaşılmada, sigortacının kullandığı teknolojik araç ve sistemlerin sınırlarının ve bunların kullanımına bağlanan yükümlülüklerin de araştırılması gerekmektedir. Anılan kapsamda bu çalışma, alana yönelik temel gelişmelerin incelenmesini ve bunların, Türk Ticaret Kanunu'nun sigortaya ilişkin hükümleri açısından oluşturabileceği başlıca sonuçların irdelenmesini amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, teknoloji, sigorta hukuku, sigorteknoloji kavramı

EVALUATION OF THE MAIN EFFECTS OF INSURTECH APPLICATIONS IN TERMS OF INSURANCE PROVISIONS IN TURKISH COMMERCIAL CODE

In the process, from the conclusion of the insurance contract to the compensation of the damage, insurance companies make decisions on the issues such as determining the risks, determining the premium and meeting the claim within the framework of the statements of the policyholder and other relevant persons. It is seen that insurance companies are increasingly utilizing technological applications¹, for purposes such as determining the truthfulness of their statements, understanding possible risks and eliminating fraudulent claim notifications².

The developments and inventions achieved through technology³ are expressed in practice⁴ and teaching⁵ by the term insurtech, a new word created by combining the words insurance and technology. There are opinions that the concept refers to an ecosystem of

¹ World Insurtech Report 2021, Capgemini Research Center/Efma, p. 11, (access date: 28.11.2022).

² Lewis, Sam: Insurtech: An Industry Ripe for Disruption, Georgetown Law Technology Review, V. 1, I. 2, 2017, p. 497.

³ EIOPA Insurtech Roundtable How Technology and Data are Reshaping the Insurance Landscape, https://register.eiopa.europa.eu/Publications/Reports/08.0_EIOPA-BoS17-165_EIOPA_InsurTech_Roundtable_summary.pdf, (publication date: 05.07.2017, access date: 28.10.2022).

⁴ See also. Gallagher Re Global Insurtech Report, 08/2022, (<https://www.ajg.com/gallagherre/news-and-insights/2022/august/global-insurtech-report-for-2022-q2/>), (access date: 28.10.2022).

⁵ See also. Lin, Lin/Chen, Christopher: The Promise and Perils of Insurtech, Singapore Journal of Legal Studies, V. 1, 2020, p. 115 et. seq.

undertakings working on technologies in the field of insurance⁶, to any of these companies⁷, or to technological initiatives made by or for the insurance sector⁸. Smart contracts, telematics⁹, big data¹⁰ and algorithms¹¹ are among the tools used for this purpose.

The increasing technological capability of insurance companies and their ability to process different data together require the relevant provisions of the Turkish Commercial Code to be reevaluated in terms of subject matter. For example, the fact that the measuring device placed in the insured's vehicle notifies the insurance company that the accident has occurred may be accepted within the scope of the insurer's actual knowledge of the occurrence of the risk (TCC art. 1446/3). As another example, for the insurer that detects the occurrence of one of the conditions specified in the contract as aggravation of risk by virtue of the processing of big data; the one-month termination period can be started from the date of this detection, (TCC Art. 1445). The systems that the insurer uses to process the data gain a special importance in cases depends on the insurer's own knowledge, such as over-insurance (TCC art. 1463/2). In order to reach a conclusion within the specified framework, the limits of the technological tools and systems used by the insurer and the obligations attached to their use should also be investigated. In the aforementioned scope, this study aims to examine the main developments in the field and to examine the main consequences of these in terms of insurance provisions of the Turkish Commercial Code.

Keywords: Insurance, technology, insurance law, the concept of insurtech

⁶ Manes, Paola: Legal Challenges in the Realm of Insurtech, *European Business Law Review*, V. 31, I. 1, 2020, s. 134.

⁷This is Insurtech's Moment. Will Insurers Seize the Opportunity, PWC, <https://www.pwc.com/us/en/industries/financial-services/library/insurtech-innovation.html>, (access date: 28.10.2022).

⁸ Meggit, Gary: A Leap of Faith – Insurtech and the Doctrine of Uberrimae Fidei, *Journal of Comparative Law*, V. 13, I. 2, 2018, p. 262.

⁹ Meggit, p. 261.

¹⁰ Isfantino, Marta: Big Data Analytics, Insurtech and Consumer Contracts: A European Appraisal, *European Review of Private Law*, V. 30, I. 4, 2022, p. 613 et. seq.

¹¹ Barsan, Iris: Insurtech and Data Privacy Issues, *Revue Trimestrielle de Droit Financier*, 2020, p. 58.

YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNİN GELİŞİMİNDE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ ÖNEMİ VE ETKİSİ

Tuğba GÜLEŞ*

Yapay zeka, hayatımızın birçok alanında derin bir etkiye sahip olan devrim niteliğinde bir teknolojidir. Halihazırda yapay zekanın yaratıcılığı ve yeniliği teşvik etmekte kullanabileceği çok sayıda teknik bulunmaktadır ve bu bağlamda yapay zeka; araştırmacılar ve sanatçılar için yeni ürün ve eserlere olanak tanıyan bir araç görevi görmektedir. Bu sebeple yapay zeka ekonominin ve toplumun her alanında geniş uygulamaları olan çeşitli bir teknoloji haline gelmiştir. Ticari ve kültürel ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, üretimi ve dağıtımını üzerinde şimdiden önemli bir etkiye sahip olan yapay zekanın, gelecekte, daha da artan bir etkiye sahip olması beklenmektedir. Fikri mülkiyet hakları öncelikle sosyal, ekonomik ve kültürel sistemlerde yenilikçiliği ve yaratıcılığı teşvik etmeyi amaçlayarak; araştırmacılara, üreticilere, girişimcilere ve şirketlere yeni projeler üstlenmek için zamanlarını, çabalarını ve finansal kaynaklarını taahhüt etme güvencesi verir. Bu bağlamda yapay zeka ve fikri mülkiyet hakları çeşitli şekillerde etkileşime girer. Fikri mülkiyet hakları yatırımı teşvik ederek, varlıkları koruyarak ve yapay zeka gibi alanlarda bilgi alışverişini kolaylaştırarak; ekonomik, teknolojik ve sosyal ilerlemeyi desteklemektedir. Ancak buna karşın birçok kişi, fikri mülkiyet hakkı sahibine tanınan ayrıcalıklı haklar ile sağlanan güçlü korumanın; yapay zeka tarafından oluşturulan çalışmaların geliştirilmesinde patent ve telif hakkıyla korunan ürün ve eserlerin kullanılması durumunda hak ihlallerine sebep olabileceği endişesiyle: fikri hakların ayrıcalıklı korunmasının, teknolojinin gelişmesine bir engel olacağı görüşündeler. Örneğin, insan çalışmalarının ve yapay zeka çalışmalarının telif hakkı koruması ile yapay zeka ürünlerindeki insan etkileşimi arasındaki denge yakın zamanda tartışılan bir konu olmuştur. Bu endişeler, yapay zeka ürün ve eserlerinin patent ve telif hakkı sistemlerinde nasıl korunması gerektiği ile; telif hakkı ve patentlerin yapay zeka tarafından üretilen icat, fikir ve sanat eserlerini ne kadar koruması gerektiği sorusunu gündeme getirmektedir. Bu makale, yapay zeka teknolojilerindeki gelişmelerde fikri mülkiyet haklarının korunması arasındaki optimal dengeyi nasıl sağlayabiliriz sorusunu ele alacak ve inceleyecektir. Fikri mülkiyet haklarının korunmasındaki nihai hedefi olan “yeniliği ve teknolojik büyümeyi desteklemek”, yapay zeka teknolojilerinin daha geniş uygulanmasını teşvik etmede; çok önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte,

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi, tgules@29mayis.edu.tr

fikri mülkiyet hakkı korunmasının yapay zeka teknolojilerinin uygulanması ve büyümesi için bir engel veya destek mekanizması oluşturup oluşturmadığı hala tartışmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Fikri Mülkiyet Hakları, Yapay Zeka, Telif Hakları, Patent

IMPORTANCE OF BALANCED INTELLECTUAL PROPERTY PROTECTION IN THE DEVELOPMENT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES

Artificial intelligence (AI) is a revolutionary technology that has already had a profound impact on many aspects of our life with a wide application in all respects of the economy and society. It serves as a tool for researchers and artists in the development, production, and distribution of commercial and cultural products and services, and it is anticipated to have an increasing impact in the future. As a result, AI and Intellectual Property (IP) policy interact in a variety of ways because IP legislation is primarily intended to promote innovation and creativity in the social, economic, and cultural systems. IP allows researchers, producers, entrepreneurs, and corporations the assurance to commit their time, effort, and financial resources to undertake novel projects. IP supports economic, technological and social progress by encouraging investment, protecting assets and facilitating the exchange of knowledge in the fields like AI. However, many argue that strong IP protection will be a barrier to the development of AI created works such as using copyrighted work for further invention and research. They apply the same argument in the fields of patents as well. For instance, the balance between the copyright protection of human works and AI works and human interaction in the products of AI has been a recent debate. These concerns raise the question of how AI should be implemented in the patent and copyright systems and how far copyright and patents should protect inventions and artistic creations produced by AI. This paper will address and examine the question how can we achieve the optimal balance between the protection of IP rights in the developments of AI technologies? The ultimate goal of IP protection to support innovation and technological growth plays a crucial role in encouraging wider application of AI technologies. Nevertheless, whether or not protection of IP rights built a barrier or support mechanism for the application and the growth of the AI technologies still remains questionable.

Keywords: Intellectual property rights, artificial intelligence, copyrights, patents

METaverse’TE MARKA KORUMASI

Zeynep BAHADIR DALKIRAN*

Bu bildiri ile marka hukukçuları ve Metaverse’te sürdürülebilir iş yapmaya niyetlenen iş sahiplerinde Metaverse’te marka koruması hakkında farkındalığa katkı sağlamak amacıyla, Metaverse’te marka koruması alanındaki olası uyuşmazlıklar ve çözüm önerileri tartışılmaktadır.

“Metaverse” ve “hukuk”un kesişim kümesi oldukça büyük olduğundan, “Hukuk > Fikrî ve Sinaî Mülkiyet Hukuku > Marka Hukuku > Marka Koruması Hukuku > Güncel Hukuki Uyuşmazlık Örnekleri Aracılığıyla Metaverse’te Marka Koruması Farkındalığı” odak formülü ile konu daraltılmıştır.

Avrupa Konseyi Analiz ve Araştırma Ekibi tarafından hazırlanan 09.03.2022 tarihli rapora göre önümüzdeki 10-15 yıl içinde gerçekleşebilir, kademeli bir süreç ile Metaverse’ün yaşamlarımıza gireceği tahmin edilmektedir.

Metaverse’teki marka koruması, fiziksel dünyadaki ve internetteki marka korumasından farklı mı olacaktır? Metaverse’ün merkezizsiz olması bir başka ifade ile Metaverse evreninin tek bir sahibinin olmaması olgusu, markaların korunmasını nasıl etkileyecektir? İşletmeler metaverse’de markalı sanal mal veya hizmet satmayı düşünüyorsa ne yapmalıdır? Dijital bir spor ayakkabı için koruma sağlayacak marka başvurusu nasıl yapılmalı? Mevcut marka tescilleri örneğin sanal bir çanta, saat veya emlak ofisi için koruma sağlayabilecek midir? Koruma kapsamına girmesi için mal veya hizmetlerin; hangi tanımı ve hangi sınıflandırmalar uygundur?

Bildiride, metaverse, marka koruması hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, metaverse’te marka korumasındaki güncel ve olası sorunlara ilişkin çözüm önerileri hakkında görüşlerimiz paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Metaverse, marka koruması, sanal mal ve hizmetler, yapay zekâ

TRADEMARK PROTECTION IN METaverse

With this paper, possible disputes and solutions in the field of trademark protection are discussed in Metaverse in order to contribute to the awareness of trademark protection in Metaverse among trademark lawyers and business owners who intend to do sustainable business in Metaverse.

*Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, zeynep.bahadir@ankarabilim.edu.tr. ORCID: 0000-0003-3956-7031

Since the intersection set of “Metaverse” and “law” is quite large, the subject has been narrowed down with the focus formula “Law > Intellectual and Industrial Property Law > Trademark Law > Trademark Protection Law > Awareness of Trademark Protection in Metaverse through Current Examples of Legal Disputes”.

According to the report dated 09.03.2022 prepared by the Council of Europe Analysis and Research Team, it is estimated that the Metaverse will enter our lives in a gradual process that can be realized in the next 10-15 years.

Will trademark protection in the Metaverse be different from trademark protection in the physical world and on the internet? How will the fact that the Metaverse is decentralized, in other words, the fact that the Metaverse universe does not have a single owner, will affect the protection of trademarks? What should businesses do if they are considering selling branded virtual goods or services on the metaverse? How to apply for a trademark that will provide protection for a digital sneaker? Will existing trademark registrations provide protection for, for example, a virtual bag, watch or real estate office? Goods or services to be covered by protection; which definition and which classifications are appropriate?

In the paper, after brief information is given about metaverse and trademark protection, our opinions on solutions to current and potential problems in trademark protection in metaverse will be shared.

Keywords: Metaverse, trademark protection, virtual goods and services, artificial intelligence

